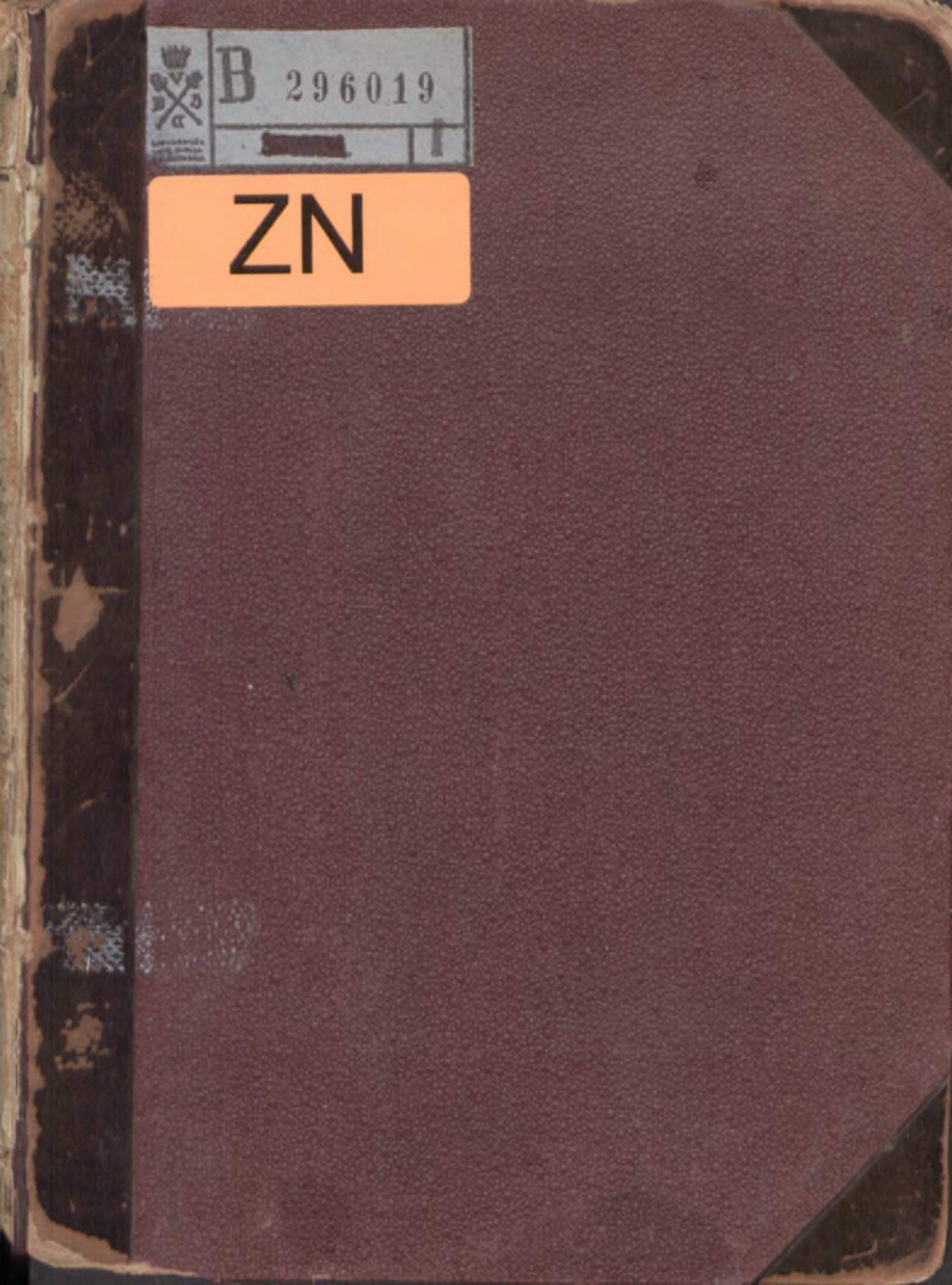
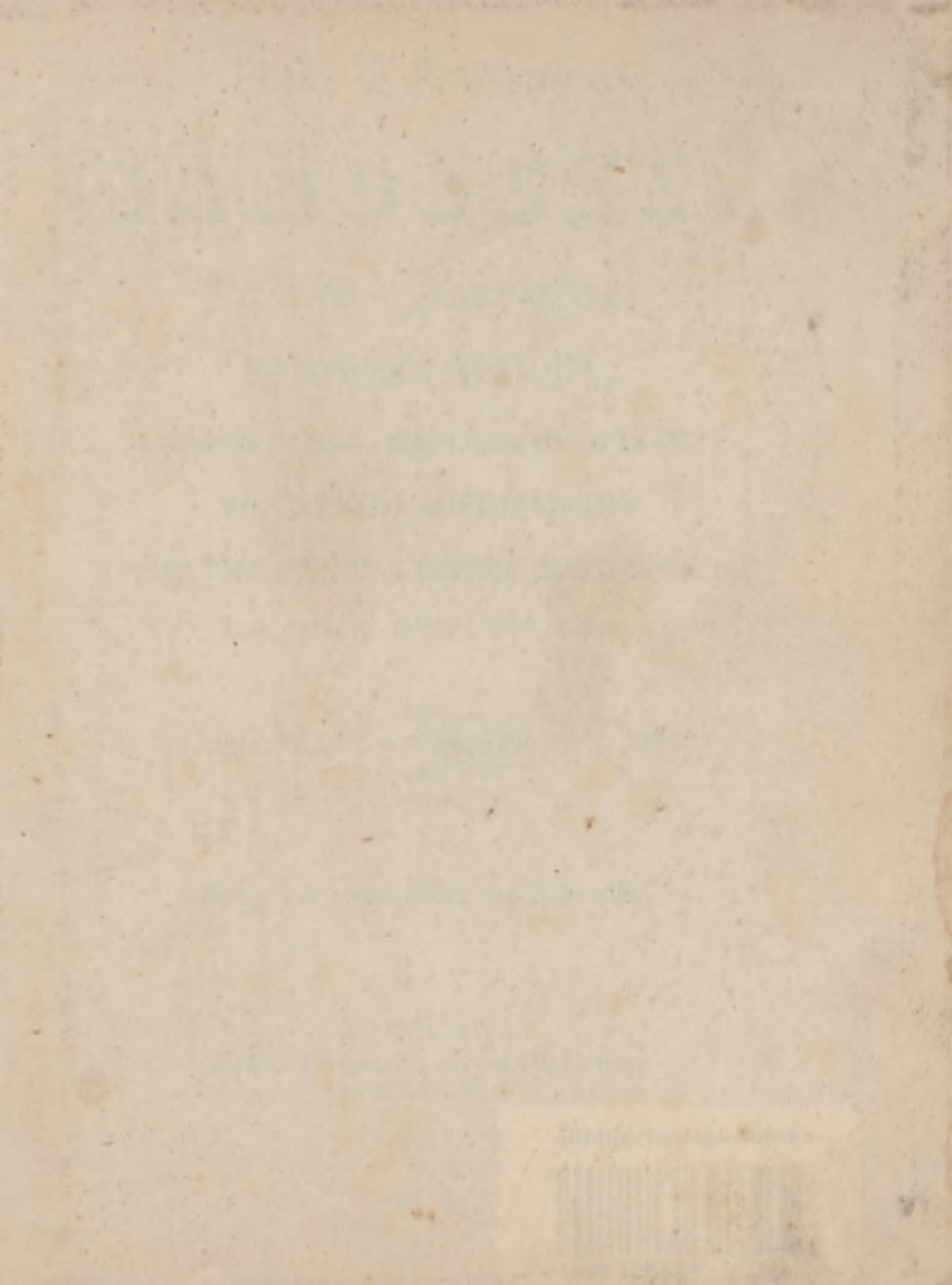
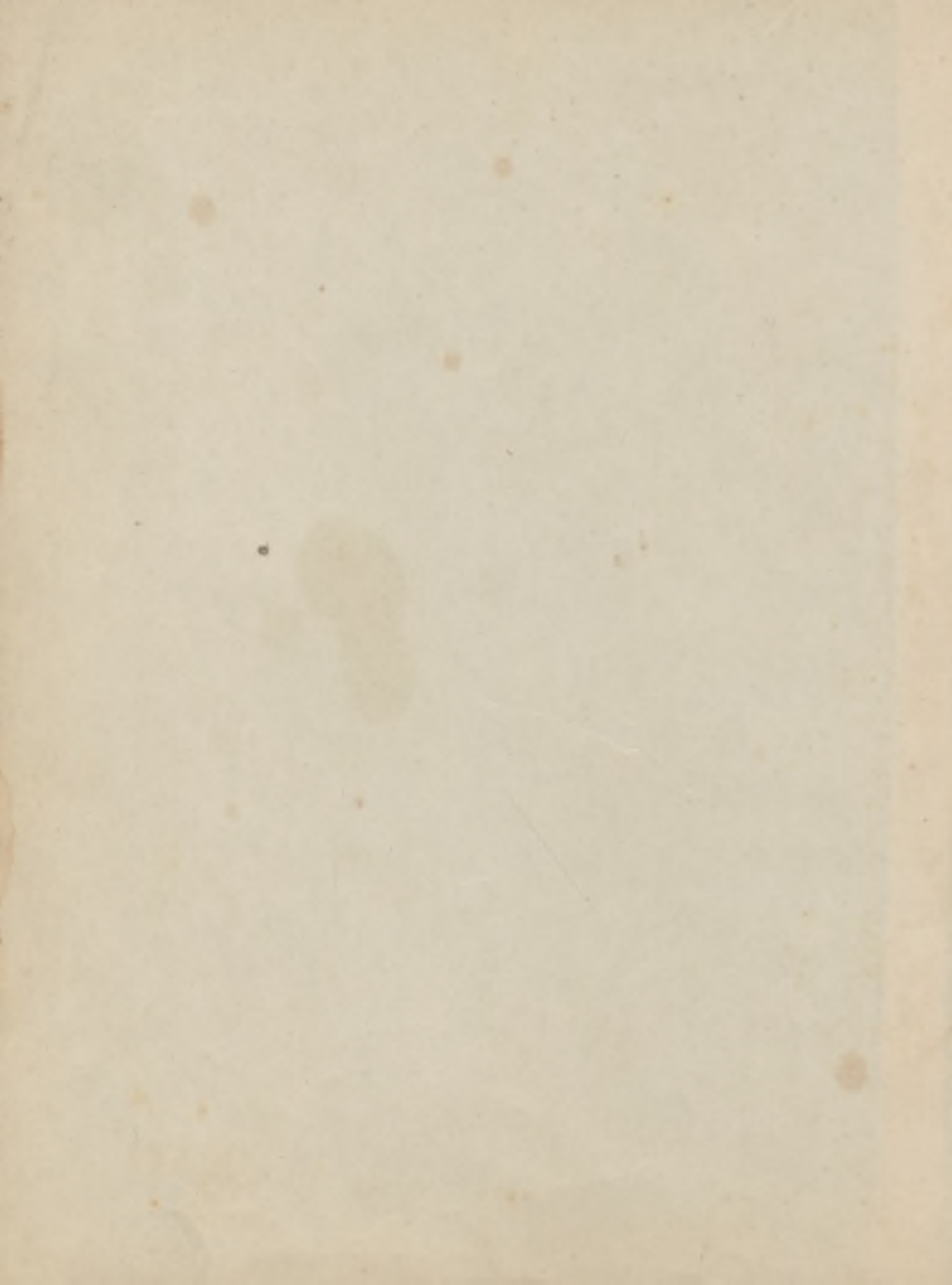

B 296019
ZN


B





Plato v. Reussnera

SAMOUCZEK

Polsko-Niemiecki.

NAJLEPSZA METODA

do nauczenia się czytać, pisać i rozmawiać po niemiecku

W TRZECH MIESIĄCACH

bez pomocy, lub z pomocą nauczyciela.

KURS NIŻSZY. — DZIEŁO ORYGINALNE.

Wydanie XXX-te powiększone o 1/3 część.

(31-szy rok wydawnictwa pedagogicznego).

WARSZAWA.
Nakład i własność autora (Reussnera)
ulica Złota Nr. 6.

1911.





Warszawa. Druk A. Ginsa. Nowozielna № 47.

PRZEDMOWA DO EDYCYI DRUGIEJ.

Zachęcony uznaniem i dobrem przyjęciem edycyi pierwszej niniejszego dzieła, przystępuję do wydawnictwa drugiego nakładu. Dzieło niniejsze składa się tak, jak w edycyi pierwszej, z dwóch oddzielnych części, t. j. z kursu niższego i wyższego.

Kurs niższy, dzieła niniejszego, pisany literami łacińskiemi, przeznaczony jest przeważnie dla osób zupełnie początkujących naukę języka niemieckiego. Litery łacińskie wprowadziłem jedynie w celu ułatwienia nauki dla osób, zupełnie nawet nieobeznanych z językiem niemieckim. Wiele bowiem liter niemieckich drukowanych, mających kształty zupełnie do siebie podobne, stanowią trudność nietylko dla uczniów początkujących naukę, lecz także i dla osób już więcej obeznanych z językiem niemieckim. Zresztą wszystkie dzieła naukowe, a także i podręczniki szkolne piszą już obecnie Niemcy literami łacińskiemi.

Treść kursu niższego stanowią ćwiczenia zastosowane głównie do wprawy w rozmowie potocznej. Ćwiczenia te zestawiłem stopniowo, poczynając od najmniejszych i najłatwiejszych. Jako materyał do ćwiczeń tych użyłem wyrazów najłatwiejszych do zapamiętania, a najpotrzebniejszych w życiu praktycznem, jako to: nazwy różnych artykułów spożywczych, kruszców i wiele innych przedmiotów zwanych imionami materyalnemi. Użycie imion materyalnych wprowadziłem na początku dlatego, że przy nich nie oznacza się w języku niemieckim ani rodzaju, ani przypadków i liczby, co robi dla uczniów początkujących bardzo wielką ulgę. Uczniowie potrzebują się tu wyuczyć tylko wyrazów podanych w słowniczkach i mogą je następnie łatwo zestawić w zdania. Przytem mają tę przyjemność, że mogą już od samego początku rozmawiać po niemiecku, zdaniami naturalnie łatwemi. Tę zasadę podały mi liczne doświadczenia w czasie kilkunastoletniego wykładu języka niemieckiego. Uczniowie, rozpoczynający naukę od deklinacyi i konjugacyi marnują czas bezpożytecznie, bo nim się nauczą jednych formułek (i to po upływie kilku, a może i kilkunastu miesięcy), przystępując do nowych, zapominają poprzednie i w rezultacie nie są w stanie złożyć zdania bez błędu. Zresztą deklinacye stanowią najtrudniejszą część gramatyki niemieckiej. Obok tego są inne gorsze następstwa. Uczniowie rozpoczynający naukę od deklinacyi, używają potem błędnie rodzajnika i liczby mnogiej przy imionach materyalnych tam, gdzie tego nie potrzeba. Tym sposobem popełniają błędy właśnie tam, gdzie je mogą ominąć z wszelką łatwością.

Jakkolwiek w kursie niższym mieszczą się prawidła z całej gramatyki niemieckiej, to jednakże starałem się ile możności ułatwić naukę w ten sposób, aby uczeń zużywał jak najmniej czasu na naukę teoryi i, aby postępował naprzód bez trudu. Tak naprzykład, użycie wszystkich czterech przypadków przy rzeczownikach, przymiotnikach i zaimkach bez przyimków i z przyimkami, zestawiłem tak, aby uczeń nie czuł tego, że przechodzi ze stopnia na stopień. Niemniej, a nawet więcej jeszcze skierowałem uwagę moję na słowa czyli czasowniki, jako główną oś mowy. Od samego bowiem początku aż do końca dzieła zestawiłem czasowniki we wszystkich czasach i trybach w takich odcieniach, że uczeń przechodzi mimowiednie całą zasadę bez wytężenia umysłu, gdyż słowa te same powtarza po kilka razy, co raz to w nowych postaciach.

Plan nauki zakreśliłem w kursie niższym na trzy miesiące, czyli 90 lekcyj. Począwszy od lekcyi 30-ej poprzeplatałem ćwiczenia urywkowe także anegdotkami, treści zajmującej dla urozmaicenia nauki. Przy końcu kursu niższego umieściłem przegląd gramatyczny, t. j. gramatykę w krótkości, obejmującą prócz deklinacyi i konjugacyi, także spis wszystkich słów nieprawidłowych.

Kurs wyższy, pisany cały literami niemieckiemi, składa się z dwóch stopni, czyli części. Stopień pierwszy obejmuje całą systematyczną gramatykę, t. j. etymologię i syntaksę ogólnikowo. Stopień wyższy, czyli część II. obejmuje rozszerzenie, czyli uzupełnienie prawideł gramatycznych i obszerną powieść niemiecką pod tytułem: „die Gemsenjäger," a nakoniec klucz rozwiązujący ćwiczenia polskie z całego kursu wyższego i tłomaczenie powyższej powieści „die Gemsenjäger."

Warszawa d. 1. Stycznia 1882 r. Plato v. Reusner.

PRZEDMOWA DO EDYCYI TRZECIEJ.

Dobre przyjęcie edycyi drugiej niniejszego dzieła przez Szanowną Publiczność zachęciło mnie do nowej edycyi.

Warszawa d. 10. Września 1883 r. Autor.

PRZEDMOWA DO EDYCYI CZWARTEJ.

W czwartej edycyi, oprócz powiększenia przez dodanie 26 powiastek, jest jeszcze i ta zmiana, że 2. i 3. miesiąc pisany jest niemieckiemi literami.

Warszawa d. 1. Grudnia 1885 r. Autor.

PRZEDMOWA DO EDYCYI PIĄTEJ.

Wydanie piąte zostaje tak samo jak poprzednie bez zmiany.

Warszawa dnia 10. Sierpnia 1888 r. Autor.

PRZEDMOWA DO EDYCYI SZÓSTEJ.

Wydanie VI. zostaje bez zmiany, z dodatkiem tylko 2 stronic wzorków pisma.

Warszawa we Wrześniu 1889 r. Autor.

a b c d e f g h i j

k l m n o p q r s t

ſ ß st ä ö ü v w x y z

A B C D E F G H

I J K L M N

O P Q R S T

U V W X Y Z

k. k. lang, kurz, tief.

Das Buch ist fein.

Alfabet pisany polski, odpowiadający alfabetowi niemieckiemu

a b c d e f g h i j

k l m n o p q r s

sz t u v w x y z.

A B C D E F G H

I J K L M N

O P Q R S T

U V W X Y Z.

t, T. Tag, Teig, Teich

Das Tuch ist fein.

PRZEDMOWA DO EDYCYI XXI-ej.

Ponieważ już od lat kilkunastu bardzo wiele osób objawiało swoje życzenia, aby się mieściły w I-szym kursie Samouczka Niemieckiego wzory listów niemieckich, tudzież wiersze, czyli poezye niemieckie i słowniczek, czyli spis wyrazów niemieckich, jak to jest w moim Samouczku Angielskim, Francuskim i Ruskim, przeto zmuszony byłem zastosować się do życzenia ogólnego i dodałem w XX-ej edycyi wzory listów, poezye i słowniczek.

Przez taki dodatek objętość I-ego kursu Samouczka została powiększoną więcej niż o ¼ część, co spowodowało naturalnie powiększone wydatki i podwyższenie ceny egzemplarza z 60 na 80 kop.

Jednakże pomimo zwiększonych kosztów nakładowych sprzedawało się prawie przez cały rok I-szy kurs Samouczka po 60 kop.

W edycyi XX-ej dodałem tylko 1 arkusz słowniczka, a to z braku czasu do napisania i wydrukowania większego słowniczka. bo z przyczyny zbyt prędkiego wyczerpania egzemplarzy z XIX-ej edycyi Samouczka, musiałem się w galop śpieszyć z wykończeniem druku nowej, t. j. XX-ej edycyi, bo i tak mimo pośpiechu zabrakło egzemplarzy w handlu księgarskim przez pewien czas.

Obecnie, opracowałem i dodałem obszerniejszy słowniczek, przez co znowu objętość Samouczka w XXI-ej edycyi powiększa się ogólnie o ⅓ część, a więc powiększy się i koszt nakładu, zatem cenę egzemplarza I-go kursu Samouczka ustanawia się powiększoną, t. j. 80 kop., która w porównaniu z wielkiemi kosztami wydawniczemi jest bardzo nizką i Samouczek mój jest najtańszą książką naukową.

Cały kurs I-szy obejmuje 90 lekcyj za 80 k., zatem jedna lekcya kosztuje nie całą kopiejkę.

Czyż może być tańszą nauka bez nauczyciela?

Przeszło 500,000 zwolenników mojej metody, czyli uczniów pośrednich i przeszło 2,000 moich uczniów osobistych, zajmujących już obecnie wybitniejsze stanowiska w społeczeństwie, wyrażających mi swoją wdzięczność i uznanie, są najlepszymi świadkami pożyteczności mego Samouczka.

Nie od rzeczy będzie nadmienić, że słowniczek czyli spis wyrazów niemieckich, najpotrzebniejszych w życiu praktycznem, tłomaczonych dosłownie na język polski, z objaśnieniem wymowy i akcentowaniem, wydałem również w osobnej broszurce, w której dodałem także 870 rycinek do nauki poglądowej. Słowniczek ten pisany polskiemi literami w tejże osobnej broszurce może posłużyć za podręcznik do nauki początkowej języka niemieckiego osobom, nieznającym jeszcze wcale języka tego i lubiącem uczyć się pojedynczych wyrazów bez wszelkiej pomocy nauczyciela.

Powiastki Polsko-Niemieckie w V-tem wydaniu powiększone przeszło o połowę przez dodanie poezyj i 444 rycinek z objaśnieniem tychże, pozostają w tejże samej niezmiennej cenie, jak przedtem, t. j. 20 kop.

W obec tego spodziewam się, że Samouczek mój pozyska i nadal życzliwe poparcie i jeszcze większe niż dotąd rozpowszechnienie. W tej nadziei puszczam w świat niniejszą nową XXI-szą edycyę.

Warszawa, w Listopadzie 1902 r.

Autor.

SAMOUCZEK

Polsko-Francuski przeznaczony jest do nauczenia się po francusku czytać, pisać i rozmawiać **w 2-ch miesiącach bez nauczyciela,** z objaśnieniem wymowy i z akcentowaniem. Przy pomocy podręcznika tego mogą się uczyć po francusku bez najmniejszego wysiłku umysłowego, prawie zabawką, tak dobrze dzieci, jak również młodzież dojrzalsza i osoby dorosłe, mniej nawet umysłowo rozwinięte, nieznające jeszcze wcale języka francuskiego i gramatyki polskiej, ale umiejące po polsku czytać, a także i osoby znające już język francuski pobieżnie. Nauka według podręcznika tego jest nadzwyczaj ułatwioną i uproszczoną.

Główną zaletą jego są króciutkie, jasne, proste i zrozumiałe objaśnienia prawideł, króciuchne ćwiczenia praktyczno-konwersacyjne, powtarzane w różnorodny sposób po kilka razy, tłómaczone dosłownie na język polski i francuski, przeważnie tylko w pytaniach i odpowiedziach, z objaśnieniem wymowy wyrazów francuskich po polsku.

Nazwa **„Samouczek"** nie jest czczym tylko tytułem, lecz istotnie treść jego zastosowano do tytułu i według podręcznika tego nauczy się po francusku każdy, kto tylko sam zechce.

Jest to pierwszy, rzec można, praktyczny podręcznik obszerniejszy do nauki języka francuskiego, opracowany oryginalnie na podstawie osobistych doświadczeń pedagogicznych autora, zastosowany do ducha języka polskiego i potrzeb miejscowych, gdy tymczasem wszystkie inne dotychczasowe podręczniki podobnego rodzaju, opracowane za granicą, a dopiero tutaj tłómaczone na język polski, mogą być dobre dla Niemców, i t. p. ale nigdy dla Polaków.

„Samouczek Francuski" Reussnera został opracowany i wydany jedynie na wyraźne żądanie i usilne dopominanie się ze strony Sz. Publiczności, Pp. Pedagogów i Księgarzy, którzy autora prawie przemocą zmusili ku temu w przekonaniu, że **„Samouczek"** ten będzie również tak praktycznym i pożytecznym, jak i wszystkie inne jego poprzednio drukiem ogłoszone podręczniki naukowe, np. „Samouczek Polsko-Niemiecki" i „Polsko-Angielski," dowodzące o uzdolnieniu w zawodzie pedagogicznym i o doświadczeniu autora.

Nic więc dziwnego, że na wieść o rozpoczęciu druku **„Samouczka Francuskiego"** pierwsze zeszyty były w lot rozchwytywane i nim wydrukowano połowę dzieła, zostały już wyczerpane początkowe zeszyty. Autor-wydawca znalazł się w niemałem zakłopotaniu, bo musiał jednocześnie drukować nową, t. j. II-gą edycyę **Kursu Niż-**

szego i dokończyć druk I-ej edycyi **Kursu Wyższego.** A znowu z rozpoczęciem druku II-ej edycyi **Kursu Wyższego** równocześnie musiał drukować III-cią i IV-tą edycyę **Kursu Niższego.**

Tak wielkie i nadspodziewane powodzenie **„Samouczka Francuskiego“** i uznanie dla jego autora obudziło rychło zazdrość i chciwość z pośród wydawców, produkujących różne podręczniki do nauki obcych języków, którzy nie szczędzili autorowi różnych przykrości, posiłkując się nawet niegodziwymi środkami.

Wszystkie jednakże zabiegi i wysiłki, dążące do zdruzgotania i zmiażdżenia **„Samouczka Reussnera,“** okazały się bezskutecznymi i wywołały rezultat wprost przeciwny. Wiele osób, zaintrygowanych potwornymi pamfletami, kupowało **„Samouczek“** więcej z ciekawości, niż z potrzeby i przekonywało się, że owe pamflety były machinacyą i złośliwą intrygą.

Że podręcznik ten w zupełności odpowiada swemu przeznaczeniu, świadczy o tem **przeszło 600,000 zwolenników metody nauczania Reussnera i 2,000 jego uczniów osobistych,** zajmujących już różne wybitniejsze stanowiska w społeczeństwie, którzy mu wyrażają swoją wdzięczność i uznanie ustnie i piśmiennie

☞ **„Samouczek Francuski“** obejmował po ukończeniu druku ogółem 54 zeszyty, każdy po 15 kop.

Cały **„Samouczek Francuski“** jest teraz i będzie nadal stale do nabycia w 4 tomach: I-szy kurs po k. 1.20,—II-gi kurs k. 3.20.— **„Gramatyka Polsko-Francuska“** k. 1.20, **„Wypisy Francuskie“** k. 60.

„Wypisy Francuskie“

(Chrestomathie Française, ou Morceaux Choisis) Reussnera, jako dalszy ciąg **„Samouczka,“** zawierają francuskie anekdotki, powiastki i powieści prozą i poezye, z początku bardzo króciutkie po 3, 4, 5 wierszy, a następnie trochę obszerniejsze. Wszystkie są pisane stylem bardzo łatwym, przystępnym dla małych dzieci, dla młodzieży dojrzalszej i osób dorosłych, mniej umysłowo uzdolnionych, ze słowniczkami, odnoszącymi się do każdej powiastki specyalnie, w 4 językach: francuskim, polskim, ruskim i niemieckim.

Każde zdanie zaczyna się od nowego wiersza w celu ułatwienia w zapamiętaniu pojedyńczych wyrazów i całych zdań.

„Wypisy“ te przeznaczone są do użytku szkolnego i domowego, w ogóle dla uczniów, którzy przeszli I-y i II-gi kurs **Samouczka** i **Gramatykę Francuską.** Cena całego tomu 60 k., a pojedyncze zeszyty po 10 k. za każdy.

„Samouczek“

Polsko-Ruski i zarazem **Rusko-Polski Reussnera,** do nauczenia się po polsku lub po rusku, obejmuje 2 kursy:

Kurs I-y w 14 zeszytach po 10 k., lub cały tom za k. 1.40. — **Kurs II-gi** w 18 zeszytach po 10 k., lub cały tom za k. 1.80. **Kurs Niższy,** czyli **Stopień I-szy,** składa się znowu z 2 części.— **Część I-sza** obejmuje **Słowniczek, czyli**

Spis Wyrazów, najpotrzebniejszych, rusko-polskich, podzielonych na różne kategorye. **Część Druga** obejmuje ćwiczenia praktyczno-konwersacyjne w pytaniach i odpowiedziach, z objaśnieniami wymowy, z akcentowaniem i objaśnieniami gramatycznemi.

Kurs Wyższy, czyli **Stopień II-gi** obejmuje anekdotki, powiastki i powieści prozą i wiersze poetyczne, wzory listów prywatnych, gramatykę i rozmówki praktyczne, podzielone na kategorye, a także przysłowia i przypowieści, wszystko tłomaczone dosłownie z języka ruskiego na polski i odwrotnie, z akcentowaniem.

Dla Rossyan, pragnących się uczyć po polsku bez nauczyciela, wydany jest osobny klucz, objaśniający wymowę polskich wyrazów na język ruski w broszurce za 60 kop., lub w osobnych zeszytach po 10 kop.

Ponieważ zeszyty oddzielne tak **Samouczka Francuskiego**, jako też i **Ruskiego** już są na wyczerpaniu, przeto z końcem r. 1909 zostają zupełnie wycofane w handlu księgarskim.

Posiadacze **Samouczka Francuskiego** i **Ruskiego** w zeszytach raczą się pośpieszyć z nabywaniem brakujących im zeszytów najdalej do końca Grudnia 1909 r., gdyż później w r. 1910 nie będą ich już mogli nabyć. A dzieło w zeszytach niekompletnych traci swoją wartość pierwotną.

Zwolennicy **„Samouczków“ Reussnera**, nabywający wprost u niego pojedyńcze egzemplarze, a szczególnie komplety tj.: I i II kurs razem, którego-bądź **„Samouczka,“** otrzymują od niego bezpłatne podarki, tj. dzieła jego własnych wydawnictw, w wartości stosownej do ceny **Samouczków**, nabytych i według uznania autora-wydawcy.

Jednakże za przesyłkę pocztową tych dodatków bezpłatnych opłacają sami nabywcy książek.

Samouczki wysyła się także na zaliczkę pocztową po uprzedniem nadesłaniu zadatku tj. połowy lub ⅓ wartości książek zamówionych. Za granicę nie wysyła poczta z Warszawy i z całej Rosyi książek na zaliczkę.

Opłata poczty wynosi: 25 kop. do każdego rubla i 7 kop. w kraju, a 10 kop. za granicą rekomendacya każdej posyłki. Na zaliczkę drożej minimum o 10 kop. Bliższe szczegóły o przesyłkach pocztowych na zaliczkę znajdują się w ogłoszeniu, pt. **„Dla Pamięci“** umieszczonem na okładce (3-cia stron.) **Elementarza Polsko-Niemieckiego** i na drugich **Samouczkach Reussnera.** Adres autora **(Reussnera)** ul. Złota 6, blizko ul. Marszałkowskiej i dr. ż. Warsz.-Wiedeńskiej w Warszawie.

Podziękowanie od autora.

Już się prawie kończy rok 16-ty od rozpoczęcia opracowywania i wydawnictwa mojego podręcznika naukowego p. t. **„Samouczek Polsko-Francuski,“** — a 30-ty rok od rozpoczęcia ogólnego wydawnictwa pedagogicznego. Do kroku tego popchnęło i zmusiło mnie wszechstronne żądanie Szanownej Publiczności, objawiane już od roku 1882, początkowo w formie życzenia, a nareszcie w formie prawie stanowczego domagania się.

Po długiem ociąganiu się z rozpoczęciem tej zbyt mozolnej pracy niewdzięcznej, widziałem się nakoniec zmuszonym uledz natarczywości coraz częstszych żądań ze strony zwolenników języka francuskiego, jak również Pp. Pedagogów i Księgarzy. Więc nakoniec rozpocząłem wydawnictwo dzieła, połączonego z wielkiemi trudnościami, kłopotami, nieprzyjemnościami i kosztownym, a ryzykownym nakładem.

Pomimo wielu przykrych okoliczności i przeszkód utrudniających prawidłowe wydawnictwo tegoż dzieła, stanąłem nakoniec u mety, puszczając w świat teraz: XI-tą edycyę I-go kursu i V-tą ed. II-go kursu **„Samouczka Polsko-Francuskiego“** t. j. części teoretyczno-praktycznej, konwersacyjnej,—III-ej ed. **„Gramatyki Polsko-Francuskiej,“** t. j. części teoretycznej i III-ej ed. **„Wypisów Francuskich,“** t. j. I-ej części praktycznej, ze słowniczkiem w 4-ch językach, co mi sprawia osobiste zadowolenie moralne.

Powodowany wdzięcznością, składam nieskończone dzięki najprzód Wszechmocnemu Stwórcy za to, że mi pozwolił szczęśliwie dożyć i doczekać błogiej chwili wywiązania się z zadania włożonego na mnie i okazania się godnym zaufania, którem mnie obdarzyły szersze koła Szanownej Publiczności, która mi wyraża swoją wdzięczność i uznanie ustnie i piśmiennie.

Następnie dziękuję serdecznie tym wszystkim, którzy swem usilnem naleganiem zmusili mnie i dodali mi bodźca do napisania i wydawnictwa **„Samouczka Francuskiego.“**

Dziękuję bardzo i tym wszystkim, którzy po otrzymaniu pierwszych paru zeszytów **„Samouczka“** pośpieszyli zaraz z wyrażeniem i ogłoszeniem publicznem swego zadowolenia i zachęcali ogół do nabywania tegoż dzieła, a mnie do wytrwania w mojem zbyt trudnem przedsięwzięciu.

Dziękuję również i tym wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób wyświadczyli mi pomoc w czasie wydawnictwa i druku **„Samouczka,“** jak również i tym wszystkim, którzy mogli mi dopomódz w czemkolwiek, a nie uczynili tego, czem mnie zmusili do tem większej energii i zapału, do zaparcia się siebie samego, do tem silniejszego hartu duszy, do wytężenia wszystkich sił żywotnych, do wyrobienia w sobie i spotęgowania jeszcze bardziej mej samodzielności i niezawisłości tak materyalnej, jak również i moralnej.

Dziękuję także wszystkim protektorom teraźniejszym i przyszłym **„Samouczka“** mego.

Nakoniec dziękuję bardzo i moim rywalom, którzy przez zazdrość i chciwość kopali dołki podemną i pod wydawnictwem mojego **„Samouczka Polsko-Francuskiego,“** jak również innych wydawnictw moich pedagogicznych, czem zmuszali mnie do obmyślania taktyki obronnej, a ta pomogła mi właśnie do odniesienia zwycięztwa nad moimi przeciwnikami zawziętymi, z których większa część przeniosła się już na łono Abrahama, pomimo, że byli więcej niż o połowę lat młodsi ode mnie.

Przy tej sposobności pozwolę sobie nadmienić, że niektóre osoby uskarżają się na zbyt obszerną całość i wysoką cenę mojego **„Samouczka Francuskiego.“** Zarzut ten jest nieuzasadnionym zupełnie i zbijają go już same fakty.

Najprzód dzieło dobre, przedstawiające prawdziwą wartość i korzyści pedagogiczno-dydaktyczne, musi być obszerniej i możliwie wyczerpująco opracowane, zatem musi wypaść drożej.

Następnie niektóre dzieła czysto polskie, drukowane w jednym tylko języku, niewymagające tak mozolnej pracy i kosztownego, a ryzykownego nakładu, kosztują daleko drożej niż mój **„Samouczek Francuski,“** przy którym jest niepotrzebną, a nawet zbyteczną pomoc nauczycielska, bez której się jednak wcale obejść nie można przy innych podobnych podręcznikach, pozornie niby tanich, a w gruncie rzeczy bardzo drogich.

Wszak pomoc nauczycielska, choćby najskromniejsza, wyniesie za kurs nauki kilkadziesiąt, a nawet kilka set rubli, które właśnie oszczędzić może każdy posiadacz **„Samouczka“** mego, pozornie niby drogiego, a w rzeczywistości bardzo taniego.

Na dowód tego pozwolę sobie przytoczyć jeszcze żywy fakt wymowny, że np. Metoda Francuska Toussaint-Langenscheidta jako tłomaczenie z oryginału dzieła niemiecko-francuskiego kosztowała u nas w I-ej edycyi 6 rb., gdy tymczasem oryginał tejże metody jeszcze dziś kosztuje za granicą 27 marek, czyli około 13 do 14 rb., a nikt się nie uskarża na jej wysoką cenę.

To dowodzi jasno, że oryginalne dzieła naukowe są za granicą daleko droższe niż u nas, więc się opłacają autorom i wydawcom tem bardziej, że tam się drukuje książki w kilkunastu lub kilkudziesięciu tysiącach egzemplarzy odrazu, gdy tymczasem u nas można drukować zaledwie 1 a najwięcej 2 tysiące egzemplarzy, po których rozprzedaży rzadko komu zwracają się koszta nakładu.

Najczęściej do pracy autorskiej mozolnej, pełnej kłopotów i nieprzyjemności, trzeba grubo dopłacić.

Otóż więc, gdyby mój „**Samouczek**“ jako dzieło oryginalne drukowany był za granicą, to kosztowałby druk tegoż taniej niż u nas, a cena jego byłaby 2 razy wyższa niż on kosztuje obecnie w Warszawie i zapewniłby mi korzyści materyalne.

Tymczasem tutaj w kraju nie przedstawia wydawnictwo tegoż „**Samouczka**“ dla mnie powabnych widoków materyalnych. Ja się będę nazywał bardzo szczęśliwym, gdy mi się zwrócą koszta wyłożone gotówką na wydawnictwo to i na reklamy.

A gdzie moja praca autorska? A gdzie noce bezsenne, spędzone przy czytaniu korekty t. j. poprawki błędów drukarskich podczas druku, przy której bardzo nadwyrężyłem wzrok?

A przecież godziny zużyte w ciągu 3-ch lat na opracowanie i ostateczne wykończenie wydawnictwa „**Samouczka**“ byłyby mi przyniosły za lekcye choćby najtaniej licząc 3 do 4 tysięcy rubli.

Wobec tego wszelkie uprzedzenia co do wysokości ceny mojego „**Samouczka**“ same przez się upadają i każdy nabywca tegoż podręcznika sam się przekona w następstwie, że znajomość języka francuskiego przy pomocy „**Samouczka**“ mego nabywa bardzo tanio, prawie za bezcen.

Potrzeba, rozumie się, mieć do nauki tylko pewną dozę dobrych chęci, pilności, punktualności, wytrwałości i silnej woli, jako niezbędnych warunków przy zdobywaniu każdej umiejętności.

W celu przekonania zwolenników „**Samouczka**“ mego, jak daleko zaprowadzi i wznieść może człowieka silna wola i samonauka pilna a wytrwała, opracowałem i wydałem w osobnej książce p. t. „**Luminarze Świata**“ z ilustracyami, zbiór życiorysów niektórych wielkich, najsławniejszych ludzi, którzy przez samodzielną naukę i pracę niezmordowaną, poświęcenie się i wytrwałość dosięgli szczytu sławy i nieśmiertelności. Cena dziełka tego 80 kop.

Wydałem również drugie podobne dzieło p. t. „**Petöfi Aleksander,**“ król poetów węgierskich, w życiu i poezyi, z ilustracyami w cenie 70 kop.

Opracowałem i miałem zamiar wydać jeszcze także IV-ty stopień „**Polsko-Francuskiego Samouczka**“ t. j. uzupełnienie

znajomości języka francuskiego w stopniu wyższym, czyli wyczerpujące zasady teoryi tak ze źródłosłowni, jak również i składni, z odpowiednimi przykładami do ćwiczeń, a także i II-gą część „**Wypisów Francuskich**“ (**Chrestomathie Française**) prozą i wierszem.

Ale z uwagi, że największa część zwolenników języka francuskiego po przejściu I-go kursu „Samouczka“ mego uważa kurs II-gi i „**Gramatykę Francuską**,“ jak również I-szą część „**Wypisów Francuskich**,“ za zbyteczne i mało tych 3-ch tomów nabywają, przeto nakład tychże nie opłaca się zupełnie i nawet wpływy ze sprzedaży I-go kursu w wielkiej ilości egzemplarzy, nie wystarczają na pokrycie kosztów tychże ostatnich 3 tomów.

Taki więc obrót rzeczy zmusił mnie do zupełnego porzucenia podobnego zamiaru.

Wielu zwolenników języka francuskiego i mojej metody nauczania zachęcało mnie także do wydawnictwa „Słownika Francusko-Polskiego dla Samouków,“ ale także i tego się nie ośmieliłem już przedsiębrać, z obawy przed możliwemi stratami.

Ulegając usilnym żądaniom ze strony rosyjskich zwolenników języka francuskiego i mojej metody nauczania, przetłomaczyłem mój „**Samouczek Polsko-Francuski**“ i „**Gramatykę Francuską**“ na język rosyjski, czyli przygotowałem do druku „**Samouczek Rusko-Francuski**“ jeszcze przed 12-tu laty, który jednak dotąd leży w rękopisie niedrukowany.

Od rozpoczęcia wydawnictwa tego Samouczka Rusko-Francuskiego odstraszały mnie wprawdzie nie same tylko olbrzymie koszta nakładu i reklam, ale głównie olbrzymia praca przy czytaniu próbnych odbitek drukarskich i poprawianie w nich błędów zecerskich, do czego potrzeba jeszcze 3 lub 4 pomocników, a bez mojej osobistej pracy i kontroli nie obejdzie się przy tem.

Na to nie pozwala mi ani czas, który mi pochłania zupełnie administracya wydawnictwa innych moich dzieł, ani też moje zdrowie, mocno nadwyrężone nadmiarem pracy, ani nareszcie mój już bardzo podeszły wiek, wymagający wypoczynku, jakiego używają już dawno moi rówieśnicy.

Ja tymczasem jeszcze teraz pracuję bezustannie po 12 do 14 i 16 godzin dziennie.

Wydawnictwo Samouczka Rusko-Francuskiego, chociażby tylko I-go kursu opłaciłoby się daleko lepiej, niż wydawnictwo „**Samouczka Polsko-Francuskiego**,“ gdyż popyt na tenże nie ustaje dotąd i ja muszę teraz obce dzieła podobne kupować i wysyłać zamiast swojego własnego, zwolennikom mojego Samouczka Francuskiego.

Ale wobec powyższych przyczyn nie wolno mi brać na swoje barki zmordowane ciężaru, przewyższającego moje siły materyalne i fizyczne, więc pozostawię to komu innemu.

Nakoniec winienem jeszcze dodać, że do wydawnictwa moich wszystkich Samouczków i drugich dzieł dopłacałem stale przez 22 lat z dochodów za lekcye prywatne głównie dlatego, że prawie co drugi, a nawet i co rok drukowałem i drukuję dotąd coś nowego.

Więc wpływy ze sprzedaży jednych dzieł pochłaniało i pochłania jeszcze dotąd wydawnictwo innych coraz to nowych dzieł.

A wpływy ze sprzedaży tych nowych dzieł może kiedyś dopiero w przyszłości pokryją koszta nakładu, albo też przeciwnie wcale się nie zwrócą i zamiast korzyści przyniesie wydawnictwo straty.

Do powiększania wielkich strat przyczyniali się najwięcej moi rywale, którzy nie przebierając w środkach, szkodzili mi na każdym kroku, nic sami naprawdę nie zyskując przy wszystkich tych machinacyach swoich.

Jednakże pomimo tych wszystkich niepowodzeń materyalnych, odniosłem to moralne zadowolenie osobiste, że nie uległem przewadze moich przeciwników i że pedagogiczne dzieła moje zyskały już prawo obywatelstwa i uznanie powszechne.

Nakoniec winienem jeszcze dodać, że mój „**Samouczek Polsko-Francuski**“ wychodził początkowo zeszytami w celu szybszego zadowolenia amatorów języka francuskiego i obejmował po zupełnem wykończeniu druku: *a*) Część teoretyczno-praktyczną konwersacyjną, I-szy kurs 13 zeszytów, II-gi kurs 24 zeszyty; *b*) Część teoretyczną, czyli Gramatykę 10 zesz. i *c*) Wypisy 7 zesz. = razem 54 zeszyty po 15 kop.

Obecnie wychodzi to całe dzieło tylko w 4 całych tomach, a mianowicie: Część praktyczno-konwersacyjna I-szy kurs po 1.20 kop., II-gi kurs po 3.20 kop., Gramatyka 1.20 k. i Wypisy 60 kop.

Zeszyty już obecnie wcale nie wychodzą z druku nowe, wyjąwszy tylko I-szy zeszyt, który się drukuje od czasu do czasu jako okazowy. Dlatego zeszyty z dawniejszych edycyj są już na wyczerpaniu, a dodrukowuje się tylko te, które są już zupełnie wyczerpane i koniecznie potrzebne interesantom do wykompletowania całości dzieła w zeszytach.

Zatem widzę się w obowiązku przypomnieć posiadaczom tak „**Samouczka Polsko-Francuskiego**,“ jak również „**Polsko-Ruskiego**“ w zeszytach, aby się pośpieszyli z nabywaniem brakujących im zeszytów, gdyż od 1-go czerwca 1910 r. będą już zupełnie wyczerpane i nie będzie już można dostać żadnych zeszytów.

Zwolennikom języka francuskiego, kończącym naukę według mojego „Samouczka,“ pragnącym czytać dzieła francuskie z pomocą słownika, zalecam następujących autorów: **Szmita** — Słownik Francusko-Polski i zarazem Polsko-Francuski za 2 rb., **Dahlmana** taki sam słownik za 3 rb., **Kazimierskiego** i **Ropelowskiego**—Francusko-Polski 2 rb., Polsko-Francuski 5 rb. Emigracyjny, duży tom francusko-polski i polsko-francuski, b. drobnym drukiem, razem 6 rb.

Warszawa, w styczniu 1910.

Plato v. Reussner.

Memorandum.

Dniem 1 Października 1901 r. upłynęło 21 lat od pojawienia się w handlu księgarskim I-ej edycyi mego **„Samouczka Polsko-Niemieckiego“** czyli **„Najlepszej Metody“** do nauki języka niemieckiego bez nauczyciela w 3 miesiącach.

Zamierzając jeszcze przed 30 laty dopiero rozpocząć wydawnictwo tegoż podręcznika **„Samouczek“** doznałem już na samym wstępie tak wiele trudności, przykrości, zawodu i rozczarowań, że tylko moja silna wola, niezłomne postanowienie i zamiłowanie do zawodu pedagogicznego doprowadziły raz postanowiony zamiar do celu. Kto inny na mojem miejscu odstraszyłby się był na samym wstępie już nie od wydawnictwa, ale nawet od napisania podobnego podręcznika lub innego dzieła.

Okoliczności niekorzystne, towarzyszące napisaniu i wydrukowaniu mego **„Samouczka Polsko-Niemieckiego“** pozostały dotąd wiadomemi tylko niektórem osobom, bliżej wtajemniczonem w moje stosunki osobiste. Obecnie jednak uważam za obowiązek objawić je publicznie, w celu przekonania Sz. Publiczności, że nie próżnowałem i w celu zachęcania młodych pokoleń do zamiłowania w pracy i wytrwałości.

Otóż rzecz miała się następnie:

W czasie wieloletniego udzielania lekcyj języka niemieckiego, posiłkowałem się podręcznikami różnych autorów, lecz niestety wszystkie okazywały się nieprzydatnymi do przyśpieszonej, ułatwiającej nauki języka, bo były nieprzystępne dla młodzieży i osób dorosłych mniej uzdolnionych i umysłowo słabo rozwiniętych. Zresztą były to przeważnie podręczniki tłomaczone z obcych języków na polski, które mogły być nawet nie złe dla cudzoziemców, ale były nieodpowiednie dla pola-

ków, którzy zniechęcali się trudnościami do nauki języka niemieckiego już od samego początku.

Te okoliczności zachęciły i zniewoliły mnie do ułożenia swojego własnego podręcznika na podstawie wieloletnich spostrzeżeń i doświadczeń. Tym moim podręcznikiem posiłkowałem się przez dłuższy czas tylko w rękopisie przy uczniach, wyjątkowo słabo rozwiniętych umysłowo, którym początki nauki języka przy pomocy innych podręczników drukowanych okazywały się nieprzystępnymi i niemożebnymi.

Następnie napisawszy cały mój podręcznik, proponowałem niektórem poważniejszem firmom księgarskiem nabycie i wydrukowanie tegoż. Ale prawie wszyscy księgarze jednozgodnie oświadczyli mi, że nie mają chęci podjąć się wydawnictwa mego podręcznika głównie dlatego, że jest napisany tu w Warszawie i jest dziełem oryginalnem autora jeszcze nieznanego, a przytem, że jest dosyć innych podręczników podobnego rodzaju. Z resztą gdyby to było tłomaczenie jakiegoś znanego autora z Paryża, Berlina lub Wiednia, i t. p., toby chętnie się podjęli je wydać swoim nakładem. Nareszcie znalazł się niby śmielszy księgarz ś. p. Józef Okoński, który się podjął wydać swoim nakładem mój podręcznik z warunkiem, że pierwej napiszę Elementarz polski i niemiecki, które on się podejmuje także najprzód wydać i puścić w świat, jako zwiastunów o pojawić się mającem większem dziełku mojem do nauki języka niemieckiego.

Więc stosownie do życzenia tegoż księgarza napisałem żądany Elementarz polski i niemiecki, które mu wręczyłem w rękopisie wraz z tamtym większym podręcznikiem, p. t. *„Najlepsza Metoda do nauczenia się po niemiecku w 3 miesiącach bez nauczyciela,“* którego druk został dozwolony przez komitet cenzury pod datą z d. *24 Lipca (st. st.) 1872 r. za Nr. 727 i 728.*

Jednakże księgarz ów nie śpieszył się bardzo z rozpoczęciem druku mego Elementarza i Metody Niemieckiej, tłomacząc się tem, że musi zrobić poprzednio pewne przygotowania i rękopis wstrzymywał bez końca. W celu zapewnienia racyi bytu mojemu Elementarzowi polskiemu i niemieckiemu, posłałem wyciąg treściwy tegoż do Rady Szkolnej Krajowej we Lwowię, z prośbą o przyjęcie tegoż do użytku w szkołach ludowych galicyjskich.

Na prośbę moją otrzymałem z tejże Rady Szkolnej reskrypt następującej treści: *„W załatwieniu podania Pańskiego z dn. 22 grudnia 1872 r. oznajmia się Panu, że Rada Szkolna Krajowa będzie wtedy dopiero mogła orzec, czy projektowany przez Pana elementarz polski może być zaprowadzony w szkołach tutejszych, jeżeli Pan przedłożysz cały już opracowany egzemplarz tegoż, ponieważ z kilku rzuconych myśli nie można wiedzieć, czy ów elementarz odpowie dzisiejszem po-*

trzebom szkolnem. Lwów dnia 11 marca 1873." podpisano „*Gołuchowski.*" (Nr. 97 R. Sk.)

Ponieważ księgarz ś. p. J. Okoński był tego zdania, że Elementarz można będzie posłać powtórnie do Rady Szkolnej Krajowej dopiero wtenczas, gdy już będzie wydrukowanym, przeto nie nalegałem na niego o wydanie mi rękopisu, lecz cierpliwie czekałem na rozpoczęcie druku; jednakże niestety nie doczekałem się tego nigdy.

Księgarz bowiem zwłóczył rozpoczęcie druku przez lat parę, a nareszcie zagubił gdzieś rękopis i zaproponował mi, abym napisał jeszcze raz te same podręczniki, zapewniając mi wynagrodzenie za obadwa rękopisy. Napisałem więc jeszcze raz te same utwory na podstawie dawniejszych natatek.

Lecz i ten drugi rękopis, jeszcze niezupełnie dokończony, stał się pastwą losu zawistnego wraz z innymi przedmiotami, stanowiącymi moje skromne mienie, które wyjeżdżając z Warszawy na 1 miesiąc, pozostawiłem pod opieką przyjaciela mego St. Cz., także nauczyciela i kolegi, który w czasie mej nieobecności w Warszawie puścił całe moje skromne mienie z wiatrem i sam się ulotnił. Przybywszy do Warszawy po dwuletniej nieobecności (bo zamiast 1 miesiąca musiałem 2 lata pozostać po za Warszawą) nie znalazłem ani mojego mienia, ani St. Cz.

Dopiero w parę lat później napisałem jeszcze po raz trzeci tenże sam podręcznik na wsi, t. j. w guberni Kowieńskiej, powiecie Poniewiezkim, w majątku Gruże Wielkie, własności ks. Pawła Puzyny, marszałka szlachty, (który jest blizkim krewnym kardynała ks. Jana Puzyny), gdzie bawiłem od r. 1878 do 1880 jako guwerner. Ale ponieważ na wsi nie miałem ani dawnych notatek i szkiców, ani potrzebnych podręczników pomocniczych, przeto trzeci i ostatni rękopis był tylko słabą parodyą pierwotworu, który przepadł na zawsze bez śladu, a stanowiło to dla mnie szkodę niepowetowaną, bo mi trudno było z pamięci od ręki zestawiać na nowo całość podręcznika tak, jak było potrzeba.

Do napisania mego podręcznika po raz trzeci nie miałem już wprawdzie bardzo chęci, ale pobudził mnie do tego mój dawny uczeń i życzliwy przyjaciel ś. p. St. K. zajmujący się wydawnictwami niektórych dzieł jako współwłaściciel drukarni Wł. D., który mnie zapewnił, że gdy podręcznik mój będzie gotów, to się podejmie go wydrukować jeżeli nie sam, to na wspólny koszt ze mną.

W tym to celu przysłałem temuż St. K. na wiosnę 1880 r. wykończony rękopis mego podręcznika i 100 rb. gotówką na rachunek wydawnictwa, które otrzymawszy, nie raczył mnie tenże St. K. zaszycić nawet odpowiedzią na moje kilkakrotne listy.

Zaintrygowany takiem upartem milczeniem jego, przybyłem sam w Lipcu 1880 r. do Warszawy w celu dowiedzenia się, co to wszystko ma znaczyć, ale mego przyszłego wspólnika nie mogłem nigdzie znaleźć; przepadł jak kamień we wodzie. Dopiero dzięki pośrednictwu ojca jego udało mi się odnaleźć go w ukryciu, gdzie się schronił przed wierzycielami, prześladującymi go za długi.

Teraz dowiedziałem się nakoniec, od St. K., że rękopis podręcznika mego znajduje się w komitecie cenzury i że 100 rb. oddał drukarzowi na rachunek należności za druk Metody Niemieckiej. Drukarz Wł. D. jednak oznajmił mi, że nie otrzymał ani kopiejki zadatku na rachunek druku od St. K., który mi znowu następnie wyjaśnił, że mając znaczną sumę pieniężną na długu u drukarza Wł. D., której mu tenże nie chce i nie może oddać, a przez niego właśnie sam St. K. zadłużył się po uszy, więc drukarz ten musi mu chociaż małą część długu oddać robotą drukarską mego podręcznika.

Widząc tak sprawę zawikłaną, nieczystą, zrzekłem się wspólnictwa ze St. K., odebrałem rękopis z cenzury, oddałem go innej drukarni i zażądałem zwrotu 100 rbl. od niedoszłego wspólnika mego, który przyrzekł to uczynić, ale trochę później, gdy otrzyma posadę komisarza sądowego, której oczekiwał lada dzień.

W dodatku jeszcze przysyłał mi tenże p. St. K. swego młodszego brata na lekcye języka niemieckiego, za które mi miał także później, t. j. po otrzymaniu posady komisarza sądowego zapłacić.

Lecz otrzymawszy wreszcie ową upragnioną posadę, znalazł się St. K. w nowym kłopocie, bo nie miał pieniędzy na złożenie potrzebnej kaucyi i urządzenie kancelaryi. Przybył więc do mnie z błagalną prośbą o pomoc, t. j. o poręczenie wspólnie z moim przyjacielem za niego (St. K.) pożyczki na sumę 700 rb., co też rzeczywiście uczyniłem na moje nieszczęście. Albowiem w parę lat po objęciu posady komisarza sądowego zmarł St. K., nie zapłaciwszy owych 700 rb. i pozostawiwszy masę innych długów. A ponieważ współporęczyciel stracił także posadę i wyjechał z Warszawy, więc musiałem ja sam zapłacić całą poręczoną sumę 700 rb. wraz z procentami zaległymi w kwocie 120 rb. razem 820 rb., do czego doliczywszy dłużne mi 100 rb. i należność za lekcye brata 85 rb., więc mi St. K. pozostał winien ogółem 1005 rb., na rachunek którego to długu otrzymałem za życia jego drobnemi dawkami 35 rb., a 970 rb. przepadły na wieki wieków.

Wprawdzie po śmierci ś. p. St. K. przyrzekał mi brat jego zapłacić przynajmniej swój osobisty dług za lekcye, t. j. 85 rb., gdy otrzyma posadę, ale i to skończyło się na obietnicy.

To była pierwsza serya rozkoszy, przyjemności i korzyści za moję mozolną pracę i wydatki poniesione z grosza krwawo zapracowanego.

Nie od rzeczy będzie także dodać, że nie byłem kapitalistą i na wydawnictwo mojego podręcznika posiadałem bardzo mały fundusik oszczędzony z 2-letniej zasługi guwernerskiej. Zatem taka wielka strata była dla mnie ogromną klęską.

Druga serya rozkoszy spotkała mnie znowu ze strony młodej, świeżo w roku 1880 otworzonej firmy księgarskiej T. P. i Sp., także moich dawnych uczniów, którzy natarczywością swą wymogli na mnie, że się skusiłem chociaż mimowolnie i bardzo niechętnie dać im w komis czyli na skład główny moję Metodę Niemiecką po wydrukowaniu.

Kontraktownie zobowiązali się pp. T. P. i Sp. wypłacać mi co miesiąc wpływy za sprzedane egzemplarze Metody Niemieckiej, ale to były tylko „obiecanki cacanki, a głupiemu radość,“ jak to mówi stare przysłowie, bo ci panowie właściciele księgarskiej firmy uważali sobie za punkt honoru książki, ode mnie brać w komis i je sprzedawać, ale za nie wcale nie płacić i tak też rzeczywiście postępowali przez 6 miesięcy. Dopiero na drodze sądowej została sprawa rozstrzygniętą, przy czem poniosłem znowu stratę 50 rb. Otrzymawszy od T. P. i Sp. przypadającą mi należność za sprzedane książki, resztę niesprzedanych egzemplarzy odebrałem i oddałem je na skład główny innej księgarskiej firmie G. i W.—Czy na tej zmianie lepiej wyszedłem, byłoby dużo do pomówienia, lecz o tem to jeszcze po tem.

A teraz wracam jeszcze do firmy T. P. i Sp., która na moje przypominania się o zapłacenie należności twierdziła, że niema żadnych wpływów ze sprzedaży moich książek, bo je oddaje także innym księgarzom w komis i musi czekać długo na pieniądze.

W celu przekonania się o prawdziwości tego twierdzenia, zapytałem listownie niektóre poważniejsze firmy księgarskie w tej kwestyi, od których otrzymałem odpowiedź, że firma T. P. i Sp. dostarcza im moję Metodę Niemiecką wprawdzie na rachunek stały, ale za to oni dają jej inne swoje własne nakłady w zamian, które firma T. P. i Sp. sprzedaje i gotówkę za nie zaraz otrzymuje, zatem moją Metodę Niemiecką bierze właściwie od nich za gotówkę.

Gdym pp. T. P. i Sp. takie listy okazał i przekonał ich o nieprawdzie, wpadł p. T. P. w szaloną furyę i mnie obsypał epitetami takimi złośliwymi, że od owej chwili nie zajrzałem już nigdy do jego księgarni, a przyszedłszy do domu, postanowiłem od ręki zażądać satysfakcyi za moje pokrzywdzenie i zaraz zrobić z nim obrachunek sumienia.

Ale po chwili namysłu zmieniłem postanowienie i odłożyłem to na później w nadziei, że p. T. P. pozna swój błąd i naprawi go sam, w czem się bardzo zawiodłem, bo tej poprawy nie doczekałem się nigdy. Albowiem p. T. P. zamiast poprawy, brnął w coraz to nowych grzechach względem mnie. Proszę tylko zważyć, jak to się popisał p.

T. P.—Najprzód ja mu dałem pierwszą podwalinę do budowy późniejszej jego firmy solidnej przez reklamowanie tejże moim kosztem, która wyrobiła sobie kredyt moją Metodą Niemiecką u poważniejszych firm księgarskich wydawniczych, które mu przedtem nie chciały wcale dawać nic na kredyt, bo T. P. i Wł. Dł. otwierając księgarnię bez kapitału, nie budzili zaufania. Za tę przysługę odwdzięczył mi się p. T. P. znakomicie. Widząc się bowiem nieco zachwianym w swoich interesach przez odebranie mu ze składu tejże mojej Metody Niemieckiej, zaczął knuć różne intrygi i kopać dołki pode mną. Między innymi najął sobie tęgiego służalca krytyka, który niemiłosiernie obryzgał błotem moję Metodę Niemiecką w nadziei, że gdy ją tak zdyskredytuje różnymi pamfletami, a ja jako nie fachowiec i nie księgarz, rady sobie nie dam, on (T. P.) wtenczas nabędzie za bezcen moję pracę i będzie robił na niej interesa, w czem się jednak wielce przeliczył.

Bo chociaż mi takimi drogo kupnymi pamfletami nie pomógł, to mi jednakże i nie zaszkodził tak, jak tego pragnął, a to go mocno irytowało i niepokoiło, więc nie przestawał i dalej ryć pode mną dołków, gdzie i jak mu się tylko dało.

Szczególnie zaś nadarzyła mu się sposobność w r. 1888, gdy wydałem na nieszczęście I-szą edycyę mego Elementarza polskiego, którym otworzyłem szerokie pole p. T. P. do wylania jego żółci. W 1887 roku zmarł bowiem jego wspólnik ś. p. Wł. Dł., a po śmierci sukcesorowie tegoż ostatniego odnieśli się do mnie z prośbą o pomoc i pośrednictwo, aby ich nie pozwolić skrzywdzić przez T. P. przy ich wycofaniu się ze spółki księgarskiej i obliczaniu się z T. P.

Wtedy dopiero p. T. P. dowiedziawszy się o tem, niby to o mój Elementarz polski poruszył wszystkie sprężyny, podburzył przeciw mnie piekło i niebo i jak lawina z wulkanu sypały się na mnie pamflety i paszkwile z niektórych gazet, a początek poszedł z własnej gazety p. T. P.—To mu się udało tem łatwiej, że także wielu innych wydawców, fabrykujących elementarze polskie, nie łaskawem okiem spoglądali na mój elementarz. Więc pomagali chętnie p. T. P. i jego usłużnym najmitom, piszącym zjadliwe pamflety po gazetach, na które nie mogłem nawet wystąpić z obroną osobiście, bo byłem ciężko chorym na głowę w skutek potłuczenia mnie przez szyld ogromny, który mi spadł na głowę dn. 23 Listopada 1888 roku i mnie o mało nie zabił na śmierć. Rezultatem tego wypadku było silne wstrząśnienie mózgu, ból głowy gwałtowny przez rok przeszło i niezdolność do pracy umysłowej. I przeciw takiemu to rozbitkowi wybrał się na wojnę p. T. P. wraz z całą gromadą swoich najmitów i rozumie się chwilowo, pozornie odniósł zwycięztwo chwalebne nade mną i pokazał światu, jakiej to sztuki dokazał, że pobił pedagoga niemca, który się odważył napisać Elementarz polski.

Ale tem zwycięztwem nie długo się nacieszył, bo zamiast pogromu, obudził temi pamfletami, zainteresowanie wśród ogółu i wiele osób przez ciekawość kupowało mój Elementarz polski w celu przekonania się, co to za zwierz straszny i szczególny jest ten Elementarz, że o nim tak wszyscy piszą i tym sposobem jednał mu szerszy zbyt. Jednakże p. T. P. nie doczekał się zupełnego pokonania i zdruzgotania mnie, jak tego pragnął w duszy gorąco, bo się sam przeniósł na łono Abrahama, nie zakosztowawszy upragnionych owoców ze swych usilnych zabiegów, swej chytrości i podstępów. Ale w każdym razie złe nasienie rozrzucone tu i tam przez niego wydaje teraz jeszcze obfite plony; bo jak wszystko złe się prędko rozrasta i rozpowszechnia, tak samo i szkodliwe chwasty zasiane przez ś. p. T. P. mocno się zakorzeniły i rozrosły, wydając szkodliwe, trujące owoce. Wymieniać tu pokrzywy i osty mnie kłujące, a pochodzące właśnie z posiewu ś. p. T. P. byłoby zbytecznem, bo każdy wtajemniczony mniej więcej w moje stosunki wydawnicze zna je bardzo dobrze.

Dodać jeszcze mogę, że ś. p. Wł. Dł., wspólnik ś. p. T. P. powstrzymywał go za życia swego w wielu zapędach niegodziwych względem mnie, o czem mnie sam Wł. Dł. osobiście uwiadomił, ale po śmierci Wł. Dł. miał już p. T. P. zupełnie swobodną rękę działania.

Z pomiędzy wielu innych podobnych roskoszy i przyjemności wypada mi jeszcze nadmienić, ze w r. 1887 znalazł się amator cudzej własności, który sobie nieprawnie przywłaszczył kilka set egzemplarzy mej Metody Niemieckiej z drukarni i sprzedawał je za bezcen, czem mi wyrządził podwójną szkodę, bo tamował prawidłową sprzedaż i równocześnie dyskredytował wartość mego wydawnictwa; a każdy wolał kupić książkę za pół ceny, niż za pełną cenę.

Że wielu remitentów (t. j. księgarzy) biorących moje książki na kredyt, za takowe mi nie płaciło i spora suma pieniężna mi u nich przepadła, byłoby zbytecznem mówić, bo to się wydarza każdemu wydawcy.

Na zapieczętowanie tych wszystkich roskoszy wydawniczych wystąpił znowu od niedawna świeży wojownik przeciw mnie, w osobie autora fabrykującego także podręczniki do nauki obcych języków, który chcąc wstąpić na drogę przez mnie utorowaną, zbuntował wspólnie z potężnym wydawcą swoim piekło i niebo przeciw mnie i nieprzebierając w środkach, dąży do zmiażdżenia mnie.

Wśród takich to rozkosznych i przyjemnych okoliczności przepędziłem przeszło lat 30 od chwili, gdym rozpoczął opracowywać moję Metodę Niemiecką, czyli „Samouczek,“ który już od lat 22 wydaję, a w tym czasie przetrwałem tyle strasznych burz, huraganów, okrutnych pocisków losu, że sam dziś nie chcę wierzyć w ich rzeczywistość; wszystko to wydaje mi się senną marą.

I dziś nie żałuję tego, bo chociaż za moje prace, mozoły, kłopoty, utrapienia i nieprzyjemności nie mam korzyści materyalnych, to mam chociaż to moralne zadowolnienie, że wytrwałem na wytkniętem stanowisku, że praca moja posłużyła na korzyść ogółu i że może ktoś zechce z mojej wytrwałości i niezłomności w walkach życiowych wziąć przykład i dążyć prosto do celu, a tego nikt pewno nie pożałuje. Nie przypuszczam jednak, aby każdy człowiek ze stałem przedsiewzięciem i wytrwałością, niezmordowany pracownik, musiał za swe szczere, dobre chęci i mozolną pracę koniecznie zostać potępieńcem Dantejskim i znosić męki Tantala.

W każdym razie pocieszam się, że los zawistny zmęczywszy się na prześladowaniu mnie, odpocznie sobie, stanie się dla mnie łaskawszym, ulituje się nade mną w mej starości i pozwoli mnie także chociaż na brzegu mogiły grobowej trochę odetchnąć spokojem.

Warszawa w Listopadzie 1901 r.

Plato v. Reussner.

ZAWIADOMIENIE.

„Samouczek“ Polsko-Ruski i zarazem **Rusko-Polski**, opracowany przez Plato v. Reussnera, przeznaczony był pierwotnie w I-ej edycyi wyłącznie dla Polaków. pragnących uczyć się języka ruskiego bez pomocy nauczyciela i w tym celu podano w nim objaśnienia co do wymowy wyrazów ruskich na język polski, z oznaczeniem akcentowania.

Wskutek zaś licznych zapytywań przez bardzo wiele osób ruskiego pochodzenia o **„Samouczka“** do nauki języka polskiego, postanowił autor zastosować podręcznik ten z II-ej edycyi także dla użytku Rosyan, pragnących uczyć się języka polskiego.

Wprawdzie wiele Rosyan uczyło się języka polskiego przy pomocy **„Samouczka“ Polsko-Ruskiego** już z I-ej edycyi, ale musieli się koniecznie posiłkować pomocą nauczyciela, bo w podręczniku tym podane są objaśnienia wymowy tylko dla Polaków, uczących się po rusku.

Drugą Edycyę tegoż **„Samouczka“** zastosował autor także i do użytku dla Rosyan, pragnących uczyć się po polsku bez nauczyciela, w ten sposób, że dodał objaśnienie wymowy wyrazów polskich na język ruski.

Opracowanie i wydawnictwo osobnego, specyalnego podręcznika dla Rosyan do nauki języka polskiego, t. j. **„Samouczka“ Rusko-Polskiego** jest zbytecznem, wobec tego, że w **„Samouczku“ Polsko-Ruskim** jest dosłownie tłomaczony każdy wyraz i każde zdanie na język polski i ruski

Kwestyę stanowi tylko objaśnienie wymowy, którą autor rozpoczął od alfabetu polskiego, z dosłownem tłomaczeniem znaczenia liter i wyrazów polskich na język ruski.

Te objaśnienia wymowy wyrazów polskich na język ruski znajdują się w osobnych zeszytach jako **Klucz** do **„Samouczka“ Polsko-Ruskiego** i zarazem **Rusko-Polskiego**, przeznaczone wyłącznie dla Rosyan.

„Samouczek“ Polsko-Ruski i zarazem **Rusko-Polski** obejmuje 2 kursy.

Kurs Niższy, czyli I-szy Stopień nauki zawiera dwojakie ćwiczenia, t. j. ćwiczenia dowolne pamięciowe i ćwiczenia obowiązkowe praktyczno-konwersacyjne w pytaniach i odpowiedziach, przeznaczone do przyswojenia sobie najłatwiejszych sposobów mówienia po polsku i po rusku, o rzeczach (przedmiotach) najpotrzebniejszych w codziennem życiu.

Przy tem podane są objaśnienia wymowy, akcentowania i gramatyka, a wszystko tłomaczone dosłownie na obadwa te języki, t. j. na polski i ruski.

Ćwiczenia pamięciowe dowolne, obejmujące spis wyrazów ruskich i zarazem polskich, najpotrzebniejszych w codziennem życiu, podzielonych na różne kategorye z objaśnieniem wymowy i akcentowania, przeznaczone są do wprawy w czytaniu i pisaniu po rusku i po polsku, jako dopełnienie do ćwiczeń konwersacyjnych.

Kurs Wyższy t. j. II-gi Stopień obejmuje anegdotki, powiastki i powieści prozą i wierszem, przysłowia, wzory listów prywatnych, gramatykę polsko-ruską,

rozmówki praktyczne, podzielone na kategorye, zastosowane do różnych okoliczności. Wszystko to tłómaczone jest dosłownie, z oznaczeniem akcentowania.

Nie od rzeczy będzie nadmienić, że do opracowania i wydawnictwa podręcznika tego skłoniło autora tylko usilne domaganie się ze strony publiczności. Z drugiej strony jednak przy pojawieniu się I-go zeszytu **„Samouczka“ Ruskiego** wiele osób, szczególnie ze sfery literackiej i dziennikarskiej utrzymywało, że podręcznik ten jest niepotrzebnym i nawet zbytecznym wobec tego, że każdy Polak uczy się języka ruskiego w szkołach obowiązkowo, zatem autor trudził się i narażał na koszta wydawnicze niepotrzebnie.

W praktyce okazało się jednakże wprost przeciwnie. Albowiem **„Samouczek“ Ruski Reussnera** znalazł bardzo licznych zwolenników nietylko w samej Warszawie, ale nawet w najodleglejszych punktach Państwa Rosyjskiego, np. w Syberyi, czemu właśnie zawdzięcza się znaczny odbyt książki.

Ta okoliczność dowodzi więc, że podręcznik ten był już od dawna pożądanym, bo dotąd nie było wcale podobnego przewodnika, z pomocą którego można by się było nauczyć gruntowniej języka ruskiego bez nauczyciela.

Zatem **„Samouczek“ Reussnera** jest pierwszym pionierem w tym kierunku.

Zwolenników samodzielnej nauki języka ruskiego jest jeszcze bardzo dużo w różnych warstwach, dla których **„Samouczek“ Reussnera** jest bardzo potrzebnym i pożytecznym.

Najprzód Polacy z Galicyi i Księstwa Poznańskiego (tych jest kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt tysięcy), zamieszkujący w Państwie Rosyjskiem, nie uczyli się wcale po rusku przed przybyciem tutaj, a obecnie muszą znać język ruski.

Oprócz tego jest jeszcze niezliczona liczba Polaków urodzonych i zamieszkałych w Państwie Rosyjskiem, którzy uczęszczali do szkół w owe czasy, gdy ruskiego języka wcale nie uczono, albo uczono bardzo mało, albo też wcale nie uczęszczali do szkół, ale uczyli się w domu tylko po polsku, a dziś są zmuszeni znać język państwowy. Inni znowu mieli lub mają chęć i potrzebę uczyć się po rusku, ale z braku pomocy nauczyciela (np. na wsi) i z braku dobrego podręcznika nie mogli się uczyć, albo wstydzą się dziś komuś przyznać, że się uczą w późniejszym wieku.

Są także i tacy, którzy cuzyli się wprawdzie ruskiego języka tylko powierzchownie, jakto mówią po łebkach, ale dziś go już zapomnieli, a muszą go znać koniecznie gruntowniej.

Najwięcej zaś jest zwolenników wśród rodziców z klasy biedniejszej, którzy chcą, a nie są w stanie posyłać dzieci do szkół publicznych, a tem mniej opłacać nauczyciela. Ci rodzice więc muszą się sami nauczyć wpierw po rusku (bo po większej części nie znają tego języka), a dopiero potem uczyć dzieci, które bądź co bądź trzeba nauczyć po rusku.

Dla tej kategoryi ludzi dorosłych, dla młodzieży dojrzalszej i dzieci małych jest **„Samouczek“ Ruski Reussnera** nieocenionym podręcznikiem, sekretarzem, a zarazem wielkim wybawcą z kłopotu i biedy.

Rosyanie znowu uczą się po polsku więcej z amatorstwa, niż z potrzeby ale i dla nich **„Samouczek“ Reussnera** jest bardzo pożytecznym przewodnikiem i zachętą do bliższego poznania języka polskiego.

Z AMERYKI

W „Dzienniku Chicagowskim“ z d. 10 Stycznia 1895 r. № 11 umieszczono artykuł następującej treści: „Pożyteczna książka.“

Rzuceni losem tutaj za Ocean bez znajomości języka angielskiego, stajemy się bardzo często pastwą nędzy. — Tutaj dopiero zaczynamy się przekonywać, że na mało się nam przydadzą lata, strawione na ławie szkolnej, jeżeli nie umiemy się porozumieć z tymi, do których przybyliśmy szukać schronienia przed pociskiem losu, lub też dla poprawy bytu. Skołatani częstokroć przejściami, tutaj napotykamy nowe trudności życia, bo nie umiemy się porozumieć w języku krajowym. — Jedyna w obec tego rada: uczyć się, by poznać jak najprędzej język. Uczyć się jednak bez niczyjej pomocy, w wieku choćby najmłodszym, jest trudno. — Co prawda w dużych miastach Stanów Zjednoczonych są szkoły wieczorne, lecz znaczna część rodaków, nieznających języka angielskiego, krwawo tutaj zdobywa sobie kęs chleba i po całodziennej pracy fizycznej staje się prawie niezdolną do pracy umysłowej w godzinach, w których mogłaby korzystać z wykładów wieczornych. — W obec tego nie jeden mówi sobie, że nie prędko może się spodziewać zmiany swej niedoli, gdyż prawie niepodobna mu nauczyć się angielszczyzny. — Istotnie brak po temu podręczników. Jeden wydany tutaj, zadaniu ani w części nie odpowiada. Pewien właściciel tutejszej drukarni powziął myśl przedrukowania przekładu Metody Ollendorffa, lecz i to nie osięgnie pożądanego celu, gdyż i ta metoda nie odpowiada wymaganiom ludzi dorosłych. — A więc gdzie znaleźć pożyteczną i praktyczną, a tak niezbędną dla nas metodę nauki języka angielskiego?— W tym względzie, udałem się zatem do znanego w starym kraju pedagoga, p. Plato v. Reussnera w Warszawie, autora metod nauki rozmaitych języków i ten nadesłał mi książkę pod tytułem: „Najlepsza Metoda Języka Angielskiego, do nauczenia się czytać, pisać i rozmawiać po angielsku w 24 lekcyach bez nauczyciela.“—Przekonałem się, że jest to podręcznik zupełnie odpowiedni dla użytku Polaków i śmiało polecając go wszystkim, dzielę się tą wiadomością z tymi, którzy pragną w chwilach wolnych od pracy szybko nauczyć się czytać, pisać i mówić po angielsku bez pomocy nauczyciela. Chętnie też przyjmę na siebie zlecenia dostarczenia „Metody“ Reussnera potrzebującym po stosunkowo nizkiej cenie, to jest po rb. 1 kop. 70 (czyli 1 dolar).—Powyższa Metoda zasłużyła sobie na chlubną opinię wielu pedagogów i zwolenników języka angielskiego; składa się z 2-ch kursów i zawiera 328 stronnic, oprócz dokładnego opisu całej Ameryki i wielu informacyi, niezbędnych dla podróżujących po Ameryce.—Ktoby z rodaków życzył sobie posiadać tę książkę, raczy zwracać się do mnie. *Tomasz C. Skaryszewski.* 141—143 W. Division Street., CHICAGO. Ills.

UWAGA. Od r. 1901 obadwa kursy Metody Polsko-Angielskiej (Samouczka) Reussnera kosztują 1 rb. 95 kop., a z opłatą poczty 2 rb. 35 kop. (dla Ameryki 1 dolar 25 ct.). Z Ameryki można nadesłać pieniądze przekazem pocztowym.

WSTĘP.

Moje wieloletnie doświadczenia pedagogiczne przekonały mnie, że nietylko dzieci i młodzież dojrzalsza, ale także i osoby dorosłe, lubią i mogą uczyć się języków obcych, a szczególniej języka niemieckiego w różny sposób i osięgają z nauki różnorodne rezultaty przy tych samych warunkach. I tak, jedni lubią uczyć się tylko samych pojedyńczych wyrazów i nagromadzają w pamięci bardzo prędko wielki zapas tychże, ale za to nie umieją łączyć ich w całe zdania i przychodzi im to z wielką trudnością. Inni znowu przeciwnie nie lubią i nie umieją uczyć się pojedyńczych wyrazów i trudno im przychodzi zachować je w pamięci, lecz za to bardzo łatwo uczą się ćwiczeń, t. j. wyrazów łączonych zaraz w zdania, a szczególnie w pytania i odpowiedzi, ale czytanie, tłomaczenie i opowiadanie powiastek przedstawia dla nich trudności.

Inni znowu na odwrót uczą się bardzo chętnie czytać i opowiadać powiastki, ale nauka pojedyńczych wyrazów lub pojedyńczych zdań oderwanych stanowi dla nich poważną trudność.

Inni nakoniec uczą się chętnie i łatwo, a robią szybkie postępy w nauce na wszystkie sposoby, ale takich właśnie jest najmniej.

Najwięcej jest zwolenników języka niemieckiego, uczących się pamięciowo tylko pojedyńczych wyrazów.

W moim Samouczku Polsko-Niemieckim umieściłem wprawdzie ćwiczenia, zestawione w pytania i odpowiedzi, zastosowane do nauki w konwersacyi według pewnych prawideł, tudzież powiastki niemieckie, ale uważałem za zbyteczne podawać osobny słowniczek, czyli spis wyrazów pojedyńczych. Za to znowu w Samouczku Polsko-Francuskim, Polsko-Angielskim i Polsko-Ruskim umieściłem właśnie taki zbiór wyrazów podzielonych na różne kategorye, jako

pamięciowe ćwiczenia dowolne, które się okazały w rezultacie bardzo użytecznemi.

Tą okolicznością spowodowany umieściłem dodatkowo w I-ym kursie z XX-ej edycyi mego Samouczka Polsko-Niemieckiego także podobny spis wyrazów, czyli słowniczek z objaśnieniem wymowy, akcentowania i znaczenia tychże tylko na 16 stronicach głównie dla tego, że mi zabrakło czasu do wydrukowania więcej, bo nadspodziewanie prędki zbyt tegoż podręcznika z XIX-ej edycyi nie pozwolił mi na opracowanie i drukowanie większego spisu tychże wyrazów, więc musiałem się śpieszyć z ukończeniem druku całego I-go kursu.

Do ułożenia i wydrukowania takiego słowniczka spowodowała mnie między innemi także i ta okoliczność, że w moim Samouczku Polsko-Niemieckim z I-ej do XIX-ej edycyi włącznie było podane tylko treściwe i krótkie objaśnienie wymowy i akcentowania ogólnikowo na początku dziełka, które się okazało w rezultacie niedostatecznem. Dlatego postanowiłem wypełnić ten brak w słowniczku wyżej wzmiankowanym, gdzie każdy wyraz niemiecki, pisany literami polskiemi, jest objaśniony równocześnie, jak się go wymawia i co on znaczy po polsku. Chcąc jednak udostępnić naukę języka niemieckiego dla tych, którzy pragną nauczyć się tylko pewnej ilości wyrazów im potrzebnych i jako tako czytać po niemiecku, wydaję tenże słowniczek w osobnej broszurce.

A jeżeli się okaże możebnem i potrzebnem, to opracuję i wydrukuję jeszcze znacznie większy spis podobnych wyrazów, chociaż może nie tak prędko.

W niniejszym słowniczku na 1-ej kolumnie mieści się obok niemieckich słówek w 2-ej kolumnie objaśnienie wymowy, a w 3-ej kolumnie ich znaczenie na język polski; zatem każdy człowiek, nieznający nawet liter niemieckich, może się uczyć po niemiecku czytać, mówić, a nawet pisać literami polskiemi bez pomocy nauczyciela.

Dla osób niemających jeszcze pojęcia o języku niemieckim, podaję tu jeszcze tę ważną informacyę, że w niemieckim języku są 3 wyrazy: **der, die, das** i **ein, eine, ein**, które same dla siebie nie mają żadnego znaczenia i nazywają się rodzajnikami lub przedimkami, bo służą do oznaczenia 3 rodzajów. I tak: **der** i **ein** oznacza rodzaj męzki, n. p. **der** lub **ein** Vater, ojciec; **die** i **eine** oznacza rodzaj żeński, n. p. **die** lub **eine** Mutter, matka; **das** i **ein** oznacza rodzaj nijaki, n. p. **das** lub **ein** Kind, dziecko.

Jak się wymawia pojedyńcze litery niemieckie, każdy sam znajdzie w objaśnieniu wymowy, a potem we wstępie nauki I-go kursu mego Samouczka Polsko-Niemieckiego, str. 1—6 w którym podałem ob-

jaśnienia odnoszące się do wymowy i do akcentu, czyli silniejszego nacisku głosu w języku niemieckim. Zatem pomijam tu objaśnianie każdej litery z osobna.

Akcent kładzie się w wyrazach czysto niemieckich wieluzgłoskowych na pierwszej zgłosce, n. p. w wyrazach: Speise, Schinken, Braten, Rinde, Kruste, zatem akcent przypada na Spei, Schin, Bra, Rin, Kru, i t. p., zaś po nich następujące inne zgłoski są bez akcentu.

Jednakże wyrazy zaczynające się od przyrostków nierozdzielnych: be, emp, ent, er, ge, hinter, miss, ver, wider, zer, zachowują akcent na zgłosce pierwiastkowej, czyli na drugiej zgłosce, t. j. na zgłosce po nich następującej, bo te przyrostki nierozdzielne są bez akcentu, np. be-fallen, napadać; emp-finden, uczuć; ent-haupten, głowę odciąć; missglücken, nieszczęścić się; er-lernen, wyuczyć się; ge-fallen, podobać się; ver-graben, zakopać; wider-stehen, sprzeciwiać się; zer-reissen, rozerwać; — bo w pierwiastkach tych wyrazów kładzie się akcent na pierwszej głosce, zatem; fallen, padać; finden, znajdować; das Haupt, głowa; glücken, szczęścić się: lernen, uczyć się; graben, kopać; reissen, szarpać, rwać, i t. p.

W wyrazach złożonych zaś ma każda część składowa swój akcent, jak to można zauważyć w wyrazach: der Pfeffer-kuchen, piernik, der Pfann-kuchen, pączek; die Fasten-speise, postna potrawa; das Gastmahl, uczta: das Speise-zimmer, stołowy pokój; die Schnupf-tabacks-dose, tabakierka, i t. p.

W cudzoziemskich wyrazach znowu kładzie się akcent na te zgłoski, które są akcentowane w tym języku, z którego wyrazy te pochodzą, np. der Soldat, żołnierz; der Monarch, monarcha; die Grammatik, gramatyka; die Astronomie, astronomija; die Kopeke, kopiejka; Sokrates, Sokrates, i t. p.

Litery, t. j. samogłoski grubsze czarne w podanych tu wyrazach niemieckich, jak również w objaśnieniu wymowy w całym spisie wyrazów, oznaczają akcent, więc trzeba robić na tychże silniejszy nacisk głosu.

Oprócz akcentu zgłoskowego jest w języku niemieckim podobnież jak i w każdym innym języku jeszcze także akcent wyrazowy, to znaczy. że jedne wyrazy wymawiają się z większym naciskiem głosu niż drugie.

W języku niemieckim są najsilniej akcentowane **rzeczowniki**, nieco słabiej **przymiotniki, liczebniki** i **przysłówki**, po tychże jeszcze słabiej **czasowniki**, następnie **wykrzykniki, słowa posiłkowe, spójniki, zaimki, przyimki**, a nakoniec **rodzajniki**, n. p. Der Vater lobt immer seinen artigen Sohn. Ojciec chwali zawsze swego grzecznego syna.

Tutaj trzeba robić największy nacisk na wyrazy: **Vater** i **Sohn**, słabszy nieco nacisk na **artigen, immer**, jeszcze słabszy na **lobt** i **seinen**, a najsłabszy na **der**.

Rodzajnik: **der, die, das** i **ein, eine, ein**, jest tak słabo akcentowany, że go w wymowie bardzo mało co słychać. Dlatego też mówią pospolici niemcy: **rtisch, rbaum, nebank, nemagd, skind, spferd**, zamiast: der Tisch, stół; der Baum, drzewo; eine Bank, ławka; eine Magd, dziewka; das Kind, dziecko; das Pferd, koń, i t. p.

Także zaimki osobiste: **ich, du, er, sie, es, wir, ihr, sie, man**, przed czasownikami akcentują się bardzo słabo, podobnież tak samo jak rodzajnik, np. ich mache, ja robię; du machst, ty robisz; er, sie, es macht, on, ona, ono robi; wir machen, my robimy; ihr macht, wy robicie; sie machen, oni, one robią. Tutaj trzeba kłaść silny nacisk głosu na słowo **machen**, a słaby na zaimki, które są w wymowie ledwie słyszane.

O akcentowaniu zgłoskowem i wyrazowem możnaby jeszcze wiele powiedzieć, ale ponieważ to nie jest bardzo potrzebnem dla rozpoczynających naukę języka niemieckiego, więc poprzestaniemy na niniejszych krótkich tylko wzmiankach.

W dodatku uważam za konieczne jeszcze nadmienić, że język niemiecki dzieli się co do wymowy na 3 główne narzecza, t. j. na wyższo-niemieckie, średnio-niemieckie i płasko-niemieckie, czyli niższo-niemieckie, a każde z tych 3 narzeczy rozpada się jeszcze na bardzo dużo podrzędnych narzeczy.

Narzecze wyższo-niemieckie jest najpoprawniejsze, a narzeczem tem mówią i piszą wszyscy niemcy wyżej i średnio wykształceni bez różnicy prowincyi. Dlatego też podałem objaśnienie wymowy w spisie wyrazów i w całym moim Samouczku Polsko-Niemieckim według narzecza wyższo-niemieckiego czyli literackiego.

W narzeczu wyższo-niemieckiem wymawia się prawie wszystkie głoski twardo i prawie zupełnie tak, jak się pisze, ale poniekąd zupełnie inaczej, niż w narzeczu płasko-niemieckiem. I tak n. p. **äu, eu, i, g**, wymawia się w narzeczu wyższo-niemieckiem jak: **aj, i, gie, g**, a w narzeczu niższo-niemieckiem jak: **oj, y, j**, n. p. w wyrazach: Bäume, drzewa; räumen, rozprzestrzenić; heute, dzisiaj; neu, nowy; mir, mnie; wir, my; geben, dać; gut, dobry; i t. p. wymawia się w narzeczu wyższo-niemieckiem i średnio-niemieckiem: **bajme, rajmen, hajte, naj. mir, wir, gieben, gut**; zaś w płasko-niemieckiem narzeczu: **bojme, rojmen, hojte, noj, myr, wyr, jeben, jut**, i t. p.

Te objaśnienia i uwagi podaję tu dlatego, aby uczący się czytać i wymawiać wyrazy niemieckie mieli pojęcie przeciętne, dlaczego się inaczej pisze, a inaczej wymawia.

Nakoniec winien jestem jeszcze dodać, że w Prusach, na Pomorzu, w Brandeburgii, Meklenburgu, Hannowerze i temu podobnych prowincyach północno-zachodnich mówią Niemcy płasko-niemieckiem albo niższo-niemieckiem narzeczem, które także Prusacy jako najbliżsi sąsiedzi rozpowszechnili i zaszczepili w Warszawie i w całem Królestwie Polskiem. Dlatego to rzadko można spotkać w Warszawie lub na prowincyi Niemca lub Polaka mówiącego narzeczem wyższo-niemieckiem, t. j. literackiem czyli poprawnem. A gdy się trafi przypadkiem Niemiec lub Polak mówiący w Warszawie wyższo-niemieckiem narzeczem, jest uważanym za coś bardzo osobliwego.

Nic więc dziwnego, że Polacy, a nawet Rosyanie mówiący narzeczem płasko-niemieckiem, nie wiedzą wcale, że mówią narzeczem hakatystów i protegują ich narzecze, a ignorują zupełnie narzecze wyższo-niemieckie, którem mówią południowi Niemcy, jak: Bawarowie, południowi Saksonowie, Austryacy, Tyrolczycy, i t. p. szczepy, które pod względem estetyki i cywilizacyi stoją wyżej od Prus, a które z tymi ostatnimi wcale nie sympatyzują.—Południowe Niemcy są przecież ojczyzną największych uczonych niemieckich i ogniskiem (jak Lipsk, Drezno, Monachium, i t. p.) wszelkich dzieł naukowych i gazet, które się ztamtąd rozchodzą setkami tysięcy egzemplarzy po całym świecie.

Z uwagi, że nauka pojedyńczych wyrazów niemieckich sposobem poglądowym, t. j. przy pomocy obrazków, przynosi bardzo korzystne rezultaty, o czem nietylko doświadczeni nauczyciele, ale każdy uczący się przekonać może naocznie, dodałem do niniejszego spisu wyrazów w osobnej broszurce także 22 tablice z 370 rycinkami. Objaśnienie znaczenia tychże rycin po niemiecku i po polsku mieści się zaraz po tychże rycinkach.

Zatem przy pomocy tychże rycinek i objaśnień ich można bardzo prędko i łatwo przyswoić sobie kilka set wyrazów niemieckich.

W nadziei, że słowniczek niniejszy okaże się praktycznym i pożytecznym dla zwolenników języka niemieckiego, poświęcam go dla użytku publicznego.

Warszawa w Maju 1902 r.

Plato v. Reussner.



(53)

List Otwarty
DO CZYTELNIKÓW.

Posyłam Tobie, Czytelniku miły,
W serdecznych słowach szczere pozdrowienie,
Oby się Twoje pragnienia spełniły!
Dobre miej zdrowie i czyste sumienie!
Niech dni Twe płyną, jak złociste nicie.—
Jak blask słoneczny, lub tęczowa wstążka
I niech szlachetnie umila Ci życie.
Zacna, ciekawa, pożyteczna książka!
Bo dobra książka, to druh najwierniejszy,
Co nie okłamie i nigdy nie zdradzi,
Ale przeciwnie, troski Twe umniejszy
I często, gęsto w kłopotach poradzi.
Z nią jakos człeku weselej i raźniej,
Bo w niej zawarta dziwna moc czarowna;
Ona do grobu dochowa przyjaźni,
Zawsze życzliwa, bezinteresowna.
Jak to przyjemnie o wieczornej porze
Z ciekawem dziełem zasiąść u komina!
Choć wiatr za oknem, choć słota na dworze,
Tobie się w sercu wiosna przypomina.
Bo z kartek płynie słodki czar duchowy,
Co w raj zamienia chmurną ziemię całą

I, chłonąc wrażeń, napój coraz nowy,
Wciążby się czytać i rozmyślać chciało.
W rodzinnem kółku księga pożyteczna
Jest domownikiem i nauczycielem,
Z niej płynie cnota i mądrość odwieczna—
I młode serca raduje weselem.
Czerpie z niej pokarm pokolenie nowe,
Uczy się służby dla braci i Boga;
Giną złe myśli zwątpienia grobowe—
I Anioł staje u cichego proga....
W takich to książkach rozejrzeć się warto,
Warto przeczytać chociażby tytuły,
A potem, kartę przejrzawszy za kartą,
Sięgnąć do kieski, albo do szkatuły.—
Samemu sobie krzywdę ten uczyni,
Który na książki grosza pożałuje;
Jak świeże kwiaty składa się w świątyni,
Tak kwiatów ducha człowiek potrzebuje.
Jedna więc z takich dobrych ksiąg wybranych,
Co się **„Petöfi Aleksandr“** mianuje,
Poetów królem, przez uczonych zwany,
Treść czytelnika jej mocno zajmuje.
Przez autora **Reussnera** pisana
Znanego wszystkim, pedagoga cnego,
Którego nauk metoda jest znana
I przyjacielem młodzieży zwanego.
A druga książka też godna czytania,
„Luminarz Świata,“ tak się zowie ona
I wielkich ludzi mieści opisania,
A przez **Reussnera** także ułożona.
Treść zacna, nader ciekawa, ucząca,
Ją mogą czytać wszyscy: starzy, młodzi,
Ona do nauk, prac zachęcająca
Każdemu nudy okrasi, osłodzi.
Szczególniej są te książki dla młodzieży;
O tem, rodzice, pamiętać Wam trzeba,
Bo młodem duszom wskazywać należy,
Jaką to drogą dobywa się chleba.
A książka dobra w umysł młodociany,
Zasady dobre i uczciwe wszczepi.
Córka najmilsza i syn Wasz kochany
Z niej treść do życia poznają najlepiej.

A jeśli jeszcze dziatki Wasze miłe
Nie umią czytać płynnie książek owych,
To ja Wam radzę umysłową siłę
Swych pociech zacząć z broszur naukowych
Reussnera, uczyć pisać, także czytać,
Nadzwyczaj prędko, łatwo i gruntownie:
Bo on także wydał **„Polski Elementarz“**
Do ćwiczeń na nim piśmiennie i słownie.
W **„Elementarzu“** tym rycin niemiara
Siedemset figur, a między wszystkiemi
Wzorki rysunków, także i pisania,
I z wskazówkami też pedagogicznemi,
Które Wam mówią, jak to dzieci uczyć,
Jak je kierować kształcić, wychowywać,
W poznaniu pierwszych liter oko ćwiczyć
I jak się, pisząc, mają zachowywać.
Jest to najlepszy podręcznik dla dzieci,
Bo do zabawki ma dużo obrazków,
Każdy obrazek jak słoneczko świeci,
Zmądrzeje dziecko łatwo od tych blasków.
I do oświaty przyczynia się wiele,
Pilnie wśród chat go rozpowszechniać trzeba;
Boć kmiecie nasi bracia, przyjaciele
Niech zakosztują duchowego chleba.
Więc też pamięci polecam go Waszej,
Wszak już dwadzieścia lat przeszło jest znany,
Niechże on pójdzie do chat i poddaszy,
Jak gość serdecznie i mile witany.
Ci znów, co dobrze tę książeczkę znają,
Tych rozpowszechniać proszę jak najszczerzej,
W chacie i w dworze niechaj się nawzajem
Oświata z niego wśród narodu szerzy.
Nakoniec proszę usilnie i szczerze,
Każdego, kto się uczyć chce języków
Obcych, ten niechaj **„Samouczki“** bierze,
Reussnera, i niech z jego podręczników
Poznaje język francuski, niemiecki;
I niechaj tylko słucha **„Samouczka“**
Wskazówek wiernie, to także angielski
Język przyswoić będzie łatwa sztuczka.
Z tym **„Samouczkiem“** odbywać możecie
Podróż w dalekich i nieznanych krajach,

Kędyś w niezmiernym błądzić morskim świecie,
Albo wędrować po oliwnych gajach,
Wraz z przewodnikiem odważnym i śmiałym
Zdobywać nowe i lądy i morza,
Gdzie murzyn dziki grozi twarzom białym,
Gdzie lew się czai, orzeł mknie w przestworza.
Kto zechce, może wiedzę swą rozszerzyć,
W językach obcych, z naukowej księgi
I ducha podnieść i umysł odświeżyć,
Z morza nauki, tej wielkiej potęgi.
Dla wszystkich stanów to pomoc nielada,
W książkach, co piszą nam o obcej ziemi,
Na której żyje tam ludów gromada,
By ich zrozumieć, rozmówić się z niemi.
Wszak „**Samouczek**“ znanym już jest wszędzie,
Znają go dobrze młodzi, znają starzy,
Z ksiąg naukowych stoi w pierwszym rzędzie,
Tysiące ludzi już szczęściem obdarzył.
Jemu zawdzięczam i ja mą fortunę,
Więc go zalecić mogę wszystkim śmiało;
Poruszam dzisiaj wdzięczności mej strunę,
Którą mi serce czułe dyktowało.
Ksiąg wydawnictwo nie mało kosztuje
Pieniędzy: papier, druk, broszurowanie,
I każda książka reklam potrzebuje;
Wpływ ze sprzedaży nie zwraca się za nie.
Pracy uczciwej dopomódz wypada,
Pracy, co dąży tylko do oświaty,
Nie szczędźcie grosza, bo kto w książki wkłada,
Grosz ten przynosi plon w lichwę bogaty.

W. A. Myszkowski.

Warszawa w Grudniu 1908 r.

List niniejszy drukowany jest w **Dzienniku Powszechnym** z d. 23 Grudnia 1908 № 351, w **Roli** z d. 16 Stycznia, № 3, w **Sztandarze** z d. 13 Lutego 1909 r. i w innych gazetach.

LIST OTWARTY.

Po francuzku umieć było mem marzeniem
Od pewnego czasu i wielkiem pragnieniem,
Które nie mogło długo przyjść do skutku,
To było przyczyną często mego smutku.
Wszak francuzkiego uczyć się języka
Nie jeden młodzian starannie unika.
Ja zaś języka tego nie umiałem,
Bo przewodnika ku temu nie miałem.
Lecz szczere chęci nie znają przeszkody,
Torując drogę, jakby fale wody.
Po długim namyśle, głębokich debatach
Przekonałem się o tych wielkich stratach,
Jakie bez obcych języków ponosić
Musimy często i pomocy prosić;
Czytając nieraz romanse, powieści,
W których się wiele słów francuzkich mieści,
Tem głębsze za późno odczuwałem żale,
Żem się nauczyć wcześniej nie mógł wcale.
Chciałem się uczyć... powetować szkody;
Lecz natrafiłem na znaczne przeszkody,
Bez nauczyciela uczyć się nie można,
A znowu fortuna nie bardzo zamożna
Nie pozwalała mi wziąć go do pomocy.
Aż pewnego razu wpadła mi przed oczy
Gazeta... którą natychmiast przejrzałem,
Następne słowa z szpalt jej wyczytałem:
„W Warszawie co tydzień w zeszytach wychodzi
Podręcznik, na którym, jak starzy, tak młodzi
Znając po polsku, nauczyć się mogą
Po francuzku sami, jeszcze uczyć kogo."
— Aże się można nauczyć samemu,
Więc się oddałem żalowi próżnemu—
Myślałem sobie w mej żywej radości
I skorzystałem z dobrej wiadomości,
Bo sprowadziłem dwadzieścia zeszytów,
I tak dosięgnąłem marzeń moich szczytów.
Nie potrzebując pomocy niczyjej,
Poznałem język mieszkańców Francyi
I w treść prawdziwą przysłowia znanego:

Z AMERYKI

W „Dzienniku Chicagowskim“ z d. 10 Stycznia 1895 r. № 11 umieszczono artykuł następującej treści: „Pożyteczna książka.“

Rzuceni losem tutaj za Ocean bez znajomości języka angielskiego, stajemy się bardzo często pastwą nędzy. — Tutaj dopiero zaczynamy się przekonywać, że na mało się nam przydadzą lata, strawione na ławie szkolnej, jeżeli nie umiemy się porozumieć z tymi, do których przybyliśmy szukać schronienia przed pociskiem losu, lub też dla poprawy bytu. Skołatani częstokroć przejściami, tutaj napotykamy nowe trudności życia, bo nie umiemy się porozumieć w języku krajowym. — Jedyna w obec tego rada: uczyć się, by poznać jak najprędzej język. Uczyć się jednak bez niczyjej pomocy, w wieku choćby najmłodszym, jest trudno. — Co prawda w dużych miastach Stanów Zjednoczonych są szkoły wieczorne, lecz znaczna część rodaków, nieznających języka angielskiego, krwawo tutaj zdobywa sobie kęs chleba i po całodziennej pracy fizycznej staje się prawie niezdolną do pracy umysłowej w godzinach, w których mogłaby korzystać z wykładów wieczornych. — W obec tego nie jeden mówi sobie, że nie prędko może się spodziewać zmiany swej niedoli, gdyż prawie niepodobna mu nauczyć się angielszczyzny. — Istotnie brak po temu podręczników. Jeden wydany tutaj, zadaniu ani w części nie odpowiada. Pewien właściciel tutejszej drukarni powziął myśl przedrukowania przekładu Metody Ollendorffa, lecz i to nie osiągnie pożądanego celu, gdyż i ta metoda nie odpowiada wymaganiom ludzi dorosłych. — A więc gdzie znaleźć pożyteczną i praktyczną, a tak niezbędną dla nas metodę nauki języka angielskiego?— W tym względzie, udałem się zatem do znanego w starym kraju pedagoga, p. Plato v. Reussnera w Warszawie, autora metod nauki rozmaitych języków i ten nadesłał mi książkę pod tytułem: „Najlepsza Metoda Języka Angielskiego, do nauczenia się czytać, pisać i rozmawiać po angielsku w 24 lekcyach bez nauczyciela.“—Przekonałem się, że jest to podręcznik zupełnie odpowiedni dla użytku Polaków i śmiało polecając go wszystkim, dzielę się tą wiadomością z tymi, którzy pragną w chwilach wolnych od pracy szybko nauczyć się czytać, pisać i mówić po angielsku bez pomocy nauczyciela. Chętnie też przyjmę na siebie zlecenia dostarczenia „Metody“ Reussnera potrzebującym po stosunkowo niżkiej cenie, to jest po rb. 1 kop. 70 (czyli 1 dolar).—Powyższa Metoda zasłużyła sobie na chlubną opinię wielu pedagogów i zwolenników języka angielskiego; składa się z 2-ch kursów i zawiera 328 stronnic, oprócz dokładnego opisu całej Ameryki i wielu informacyi, niezbędnych dla podróżujących po Ameryce.—Ktoby z rodaków życzył sobie posiadać tę książkę, raczy zwracać się do mnie *Tomasz C. Skaryszewski.* 141—143 W. Division Street., CHICAGO. Ills.

UWAGA. Od r. 1901 obadwa kursy Metody Polsko-Angielskiej (Samouczka) Reussnera kosztują 1 rb. 95 kop., a z opłatą poczty 2 rb. 35 kop. (dla Ameryki 1 dolar 25 ct.). Z Ameryki można nadesłać pieniądze przekazem pocztowym.

Druk A. Ginsa

Spis Wyrazów

najpotrzebniejszych w codziennem życiu jako ćwiczenie pamięciowe dowolne, z objaśnieniem wymowy i z akcentowaniem. Litery grubsze, czarne w objaśnieniu wymowy oznaczają akcent.

Niniejszy spis wyrazów przeznaczony jest głównie do ćwiczenia się w czytaniu niemieckiem i do przyswojenia sobie tychże.—Zatem trzeba ich się uczyć potrosze na pamięć po 2, 3, 4, 5, 6, i t. d., wybierając na początek najłatwiejsze i najpotrzebniejsze, resztę zostawiając na później.

I. Die Lebensmittel. Artykuły spożywcze.

	po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
1.	Die Speise,	dii szp**a**jze,	potrawa,
2.	das Fleisch,	das fl**a**jsz,	mięso,
3.	fleischig,	fl**a**jszig,	mięsisty,
4.	fleischen,	fl**a**jszen,	skórę z mięsa zdzierać,
5.	das Rindfleisch,	das r**i**ndfl**a**jsz,	wołowina,
6.	das Kalbfleisch,	das k**a**lbfl**a**jsz,	cielęcina,
7.	der Schinken,	der sz**i**nken,	szynka,
8.	das Wild,	das w**i**ld,	dziczyzna,
9.	der Braten,	der br**a**ten,	pieczeń,
10.	die Suppe,	dii z**u**ppe,	zupa, rosół;
11.	braten,	br**a**ten,	piec, smażyć;
12.	das Zugemüse,	das c**u**giemiize,	potrawa z ogrodowych jarzyn,
13.	die Brühe,	dii br**ii**e,	sos, polewka;
14.	der Speck,	der szp**e**kk,	słonina,
15.	das Fett,	das f**e**tt,	tłuszcz,
16.	fett,	f**e**tt,	tłusty,
17.	das Brot,	das br**o**t,	chleb,
18.	der Zwieback,	der cw**ii**bakk,	sucharek,
19.	die Rinde,	dii r**i**nde,	skórka chleba,
	Kruste,	kr**u**ste,	skorupa,
20.	krustig,	kr**u**stig,	skórką pokryty,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku.
21. die Krume,	dii krume,	kromka,
22. die Pastete,	dii pasztete,	pasztet,
23. der Kuchen,	der kuchen,	ciastko, piróg;
24. der Pfefferkuchen,	der pfefferkuchen,	piernik,
25. der Pfannkuchen,	der pfannkuchen,	pączek, blin;
26. der Teig,	der tajg,	ciasto,
27. der Zucker,	der cukker,	cukier,
28. der Honig,	der honig,	miód,
29. der Sirop,	der sjirop,	syrop,
30. die Torte,	dii torte,	tort,
31. die Semmel,	dii zemmel,	bułka.
32. der Senf,	der zenf,	musztarda,
33. der Essig,	der essig,	ocet,
34. die Fastenspeise,	dii fastenszpajze,	postna potrawa,
35. die Nudel,	dii nudel,	makaron,
36. der Salat,	der zalat,	sałata,
37. das Oel,	das eel,	oliwa, olej;
38. die Wurst,	dii wurst,	kiełbasa,
39. der Nachtisch,	der nachtisz,	desser,
40. das Gebackene,	das giebakkene,	ciasto, pieczywo;
41. backen,	bakken,	piec,
42. die Waffel,	dii waffel,	wafel,
43. die Bretzel,	dii breccel,	obwarzanek,
44. der Kringel,	der kringel,	obwarzanek,
45. die Butter,	dii butter,	masło,
46. das Butterbrot,	das butterbrot,	chleb z masłem,
47. der Käse,	der keze,	ser,
48. das Gastmahl,	das gastmaal,	uczta,
49. das Speisezimmer,	das szpajzecjimmer,	stołowy pokój,
50. das Frühstück,	das friisztikk,	śniadanie,
51. frühstücken,	friisztikken,	śniadać,
52. das Mittagessen,	das mittagessen,	obiad,
53. zu Mittag essen,	zu mittag essen,	obiadować,
54. das Abendessen,	das abendessen,	kolacya, wieczerza;

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
55. zu Abend essen,	cu abend essen,	wieczerzać,
56. der Hunger,	der hungier,	głód.
57 hungrig,	hungrig,	głodny,
58. hungern,	hungiern,	głodzić się,
59. verhungern,	ferhungiern,	umrzeć z głodu,
60. der Durst,	der durst,	pragnienie,
61. durstig,	durstig,	spragniony,
62. dursten,	dursten,	pragnienie mieć,
63. verdursten,	ferdursten,	umierać z pragnienia
64. das Getränk,	das gietreuk,	napój,
65. der Wein,	der wajn,	wino.

II. Die Kleidung. Ubranie.

1. Das Kleid,	das klajd,	ubranie, suknia;
2. gekleidet,	gieklajdet,	ubrany, odziany;
3. kleiden,	klajden,	ubierać,
4. die Uniform,	dii uniform,	mundur,
5. der Kittel,	der kittel,	bluzka, kitel;
6. die Wäsche,	dii weesze,	bielizna,
7. das Hemd,	das hemd,	koszula,
8. der Ärmel,	der eermel,	rękaw,
9. der Kragen,	der kragien,	kołnierz,
10. der Aufschlag,	der aufszlag,	wyszewka,
11. das Futter,	das futter,	podszewka,
12. die Tasche,	dii tasze,	kieszeń;
13. die Uhrtasche,	dii uurtasze,	kieszeń do zegarka,
14. der Knopf,	der knopf,	guzik,
15. das Knopfloch,	das knopfloch,	dziurka od guzika,
16. die Weste,	dii weste,	kamizelka,
17. das Brusttuch,	das brusttuch,	ciepła koszula,
18. die Beinkleider,	dii bajnklajder,	spodnie,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
die Hosen,	die hozen,	spodnie,
19. der Rock,	der rokk,	surdut,
20. der Schlafrock,	der szlafrokk,	szlafrok,
21. die Unterhosen,	dii unterhozen,	kalesony,
22. der Frack,	der frakk,	frak,
23. der Ueberrock,	der iiberrokk,	surdut wierzchni,
der Überzieher,	der iibercjiier,	sakpalto,
24. der Pelz,	der pelc,	futro,
25. der Bärenpelz,	der beerenpelc,	niedźwiedzie futro,
26. der Mantel,	der mantel,	płaszcz,
27. die Perrücke,	dii perrikke,	peruka,
28. der Hut,	der hut,	kapelusz,
29. die Mütze,	dii micce,	czapka,
30. die Nachtmütze,	dii nachtmicce,	nocna czapka,
31. die Nachthaube,	dii nachthaube,	czepek nocny
32. die Halsbinde,	dii halsbinde,	szalik, obojczyk;
das Halstuch,	das halstuch,	szalik, krawat;
33. der Gürtel,	der giirtel,	pasek,
34. gürteln,	giirteln,	przepasać,
35. die Haube,	dii haube,	czepek,
36. der Ohrring,	der oorring,	kolczyk,
37. die Ohrengehänge,	dii oorengieheengie,	kolczyki,
38. das Halsband,	das halsband,	krawat,
39. die Schürze,	dii sziirce,	fartuch,
40. das Band,	das band,	wstążka,
41. das Schnürleib,	das szniirlajb,	gorset,
42. das Reitkleid,	das rajtklajd,	ubranie do jazdy,
43. der Fächer,	der feecher,	wachlarz,
44. der Pudermantel,	der pudermantel,	zarzutka,
45. das Armband,	das armband,	bransoletka,
46. der Handschuh,	der handszuu,	rękawiczka,
47. der Ring,	der ring,	pierścionek,
48. die Uhr,	dii uur,	zegar,
die Tischuhr,	dii tiszuur,	zegar stołowy,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
49. der Zeiger,	der cajgier,	wskazówka,
50. das Zifferblatt,	das cjifferblatt,	cyferblat,
51. die Feder,	dii feder,	sprężyna, pióro;
52. der Strumpf,	der strumpf,	pończocha,
53. der Zwickel,	der cwikkel,	ćwikiel, klin;
54. das Strumpfband,	das sztrumpfband,	podwiązka,
55. die Schnalle,	dii sznalle,	sprzążka,
56. der Stiefel,	der sztiifel,	bót,
57. gestiefelt,	gesztiifelt,	obóty,
58. stiefeln,	sztiifeln,	wciągać bóty;
59. der Halbstiefel,	der halbsztiifel,	półbucik,
60. der Schuh,	der szuu,	trzewik,
61. der Pantoffel,	der pantoffel,	pantofel,
62. die Sohle,	dii zoole,	podeszwa,
63. versohlen,	fer-zoolen,	podszyć,
64. der Absatz,	der abzaco,	obcas,
65. der Stock,	der sztokk,	kij, laska;
66. die Stecknadel,	dii sztekknadel,	szpilka,
67. die Nähnadel,	dii neenadel,	igła,
68. die Stricknadel,	dii sztrikknadel,	drut pończoszny,
69. das Schnupftuch,	das sznupftuch,	chustka do nosa,
70. die Scheere,	dii szeere,	nożyce,
71. der Fingerhut,	der fingierhut,	naparstek,
72. die Brille,	dii brille,	okulary,
73. das Fernglas,	das fernglas,	luneta,
74. der Geldbeutel,	der gieldbajtel,	sakiewka,
75. der Regenschirm,	der regienszirm,	deszczochron,
der Sonnenschirm,	der zonnenszirm,	parasol,
76. die Bürste,	die biirste,	szczotka,
77. bürsten,	biirsten,	czyścić szczotką,
78. die Schnupftabacksdose,	dii sznupftabakksdoze,	tabakierka.

III. Die Verwandschaft. Pokrewieństwo.

	po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku.*
1.	Der Verwandte,	der ferwandte,	krewny,
2.	verwandt,	ferwandt,	spokrewniony,
3.	der Hausvater,	der hausfater,	ojciec rodziny,
4.	die Hausmutter,	die hausmutter,	matka rodziny,
5.	der Mann,	der mann,	mąż, mężczyzna;
6.	männlich,	mennlich,	męzki,
7.	die Frau,	dii frau,	żona, kobieta;
8.	der Vater,	der fater,	ojciec,
9.	väterlich,	feeterlich,	ojcowski,
10.	die Mutter,	dii mutter,	matka,
11.	mütterlich,	mitterlich,	macierzyński,
12.	die Eltern,	dii eltern,	rodzice,
13.	das Kind,	das kind,	dziecko,
14.	kindlich,	kindlich,	dziecięcy,
15.	kindisch,	kindisz,	dziecinny,
16.	der Sohn,	der zoon,	syn,
17.	die Tochter,	dii tochter,	córka,
18.	der Bruder,	der bruder,	brat,
19.	brüderlich,	briiderlich,	braterski,
20.	die Schwester,	dii szwester,	siostra,
21.	schwesterlich,	szwesterlich,	siostrzyn,
22.	die Geschwister,	dii gieszwister,	rodzeństwo,
23.	geschwisterlich,	gieszwisterlich,	rodzeński,
24.	der Stiefvater,	der sztiiffater,	ojczym,
25.	die Stiefmutter,	dii sztiifmutter,	macocha.
26.	der Stiefsohn,	der sztiifzoon,	pasierb,
27.	die Stieftochter,	dii sztiiftochter,	pasierbica,
28.	der Schwiegervater,	der szwiigierfater,	teść,
29.	die Schwiegermutter,	dii szwiigiermutter,	teściowa,
30.	der Schwiegersohn,	der szwiigier-zoon,	zięć,
31.	die Schwiegertochter,	dii szwiigiertochter,	synowa,

	po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
32.	der Grossvater,	der grossfater,	dziadek,
33.	die Grossmutter,	dii grossmutter,	babka,
34.	der Grosssohn, Enkel;	der gross-zoon, enkel;	wnuczek,
35.	die Grosstochter, Enkelin:	dii grosstochter, enkelin;	wnuczka,
36.	der Oheim,	der ohajm,	wuj,
37.	die Muhme, Tante;	dii muume, tante;	ciotka,
38.	der Neffe,	der neffe,	siostrzeniec,
39.	die Nichte,	dii nichte,	siostrzenica,
40.	der Vetter,	der fetter,	kuzyn, stryj;
41.	die Base,	dii baze,	kuzynka, stryjenka;
42.	der Schwager,	der szwagier,	szwagier,
43.	die Schwägerin,	dii szweegierin,	szwagrowa,
44.	der Vorfahr,	der forfaar,	przodek,
45.	der Nachkomme,	der nachkomme.	potomek,
46.	der Bräutigam,	der brajtigam,	narzeczony,
47.	die Braut,	dii braut,	narzeczona,
48.	der Verlobte,	der ferlobte,	zaręczony,
49.	die Verlobte,	dii ferlobte,	zaręczona,
50.	verlobt,	ferlobt,	zaręczony, a, e,
51.	verloben,	ferloben,	zaręczać,
52.	der Bräutigamsvater, der Brautvater,	der brajtigamsfater, der brautfater,	ojciec narzeczonego, ojciec narzeczonej,
53.	die Bräutigamsmutter, die Brautmutter,	dii brajtigamsmutter, dii brautmutter,	matka narzeczonego, matka narzeczonej,
54.	das Gemahl,	das giemaal,	małżeństwo,
55.	der Gemahl,	der giemaal,	małżonek,
56.	die Gemahlin,	dii giemaalin,	małżonka,
57.	die Ehe, der Ehestand;	dii ee, der eesztand,	związek małżeński, stan małżeński;
58.	in den heiligen Ehestand treten,	in den hajligien eesztand treten,	w święty związek małżeński wstąpić,
59.	der ledige Stand,	der ledigie sztand,	wolny stan,
60.	der Gevatter,	der giefatter,	kum,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
61. die Gevatterin,	dii giefatterin,	kuma,
62. zu Gevatter stehen,	zu giefatter szteen,	pójść w kumy,
63. der Taufpate,	der taufpate,	chrzestny ojciec,
64. die Taufpatin,	dii taųfpatin,	chrzestna matka,
65. der Taufschein,	der taufszajn,	metryka,
66. das eheliche Kind,	das eeliche kind,	ślubne dziecko,
67. das natürliche Kind,	das natiirliche kind,	dziecko naturalne.

IV. Der Mensch. Człowiek.

1. Der Mensch,	der mensz,	człowiek,
2. menschlich,	menszlich,	człowieczy, ludzki;
3. der Mann,	der mann,	mężczyzna,
4. männlich,	mennlich,	męzki,
5. die Mannsperson,	dii mannsper-zon,	mężczyzna,
6. das Frauenzimmer,	das frauencjimmer,	dama,
7. die Frau,	dii frau,	kobieta, pani;
8. das Kind,	das kind,	dziecko,
9. kindisch,	kindisz,	dziecinny,
10. kindlich,	kindlich,	dziecięcy;
11. die Jugend,	dii jugiend,	młodość,
12. jugendlich,	jugiendlich,	młodzieńczy,
13. der Jüngling,	der jiingling,	młodzieniec,
14. das Alter,	das alter,	starość, wiek;
15. alt,	alt,	stary, wiekowy;
16. alten, ältern,	alten, eeltern,	starzeć się,
17. der Greis,	der grajs,	starzec,
18. greis,	grajs,	stary, starczy;
19. die Haut,	dii haut,	skóra,
20. häutig,	hajtig,	skórzasty,
21. häuten,	hajten,	skórę zrzucać, lenieć;
22. sich häuten,	sich hajten,	lenić się, skórę tracić;
23. der Knochen,	der knochen,	kość,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
24. knöchern,	kneechern,	kościany,
25. knochig,	knochig,	kościsty,
26. das Mark,	das mark,	szpik, rdzeń;
27. markig,	markig,	szpikowy, jędrny;
28. markicht,	markicht,	szpikowaty, rdzenny;
29. das Glied,	das gliid,	członek,
30. gliederig,	gliiderig,	członkowaty,
31. gliedern,	gliidern,	członkować,
32. die Schönheit,	dii szeenhajt,	piękność,
33. schön,	szeen,	piękny,
34. verschönern,	ferszeenern,	upiększać,
35. die Gesichtsfarbe,	dii giezjichtsfarbe,	cera twarzy,
36. der Reiz,	der rajc,	wdzięk, powab;
37. reizend,	rajcend,	powabny,
38. reizen.	rajcen.	zachwycać, wabić;
39. die Miene,	dii miine,	mina,
40. die Geberde,	dii gieberde,	giest, ruch;
41. sich geberden,	sich gieberden,	giestykulować,
42. der Blick,	der blikk,	spojrzenie,
43. blicken,	blikken,	spoglądać,
44. das Blut,	das blut,	krew,
45. blutig,	blutig,	krwawy,
46. bluten,	bluten,	krwawić,
47. die Ader,	dii ader,	żyła,
48. aderig,	aderig,	żylasty,
49. die Blutader,	dii blutader,	żyła krwionośna,
50. der Körper,	der keerper,	korpus, ciało;
51. körperlich,	keerperlich,	korpusowy, cielesny;
52. der Leib,	der lajb,	ciało, brzuch;
53. der Rumpf,	der rumpf,	odwłok, tułów;
54. der Kopf,	der kopf,	głowa,
55. köpfen,	keepfen,	głowę sciąć,
56. das Haar,	das haar,	włos,
57. haarig,	haarig,	włosisty,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
58. haaren,	haaren,	włosem pokryć,
59. das Gehirn,	das giehirn,	mózg,
60. die Hirnschale, der Hirnschädel,	dii hirnszale, der hirnszeedel,	czaszka mózgowa,
61. das Gesicht,	das giezjicht,	twarz, wzrok;
62. die Stirn,	dii sztirn,	czoło,
63. das Auge,	das augie,	oko,
64. äugig,	ajgig,	oczny, oczasty;
65. einäugig,	ajnajgig,	jednooki,
66. die Augenbraunen,	dii augienbraunen,	brwi,
67. das Augenlied,	das augienliid,	powieka,
68. der Augapfel,	der augapfel,	źrenica,
69. die Wimper,	dii wimper,	rzęsa,
70. wimpern,	wimpern,	rzęsami mrugać,
71. die Nase,	dii naze,	nos,
72. nasig,	nazig,	nosowaty,
breitnasig,	brajtnazjig,	szerokonosy,
73. das Nasenloch,	das nazenloch,	dziórka w nosie,
74. die Glatze,	dii glacce,	łysina, plesza;
75. glatzig,	glaccjig,	łysy,
76. die Backe,	dii bakke,	policzek,
77. backig,	bakkig,	policzkowaty,
rotbackig,	rotbakkig,	pulchny, rumiany;
78. die Schläfe,	dii szleefe,	skronie,
79. das Ohr,	das oor,	ucho,
80. das Ohrläppchen,	das oorleppchen,	muszla uszna,
81. das Ohrenschmalz,	das oorenszmalc,	tłuszcz, wosk uszny;
82. der Mund,	der mund,	usta,
83. mündlich,	miindlich,	ustny,
84. munden,	munden,	iść do ust, smakować;
85. die Lippe,	dii lippe,	warga,
86. der Zahn,	der caan,	ząb,
87. der Backenzahn,	der bakkenccaan,	trzonowy ząb,
88. zahnen,	caanen,	zęby wypuszczać,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
89. der Gaumen,	der **gau**men,	podniebienie,
90. die Kinnlade, der Kinnbacken;	dii kinnl**a**de, der kinnb**akk**en;	szczęka,
91. die Runzel,	dii **run**cel,	zmarszczka,
92. runzelig,	**run**celig,	zmarszczkowy,
93. runzeln,	**run**celn,	marszczyć,
94. das Zahnfleisch.	das **caa**nfl**a**jsz,	dziąsła,
95. die Zunge,	dii c**u**ngie,	język,
96. das Zäpfchen,	das **cee**pfchen,	języczek,
97. das Kinn,	das kinn,	podbródek,
98. der Bart,	der bart,	broda,
99. bartig,	bartig,	brodaty,
100. der Hals,	der hals,	szyja,
101. halsen,	halzen,	szyję wyciągać,
102. die Gurgel,	dii **gur**giel,	gardło, gardziel,
103. gurgeln,	**gur**gieln,	gardłować,
104. die Kehle,	dii k**ee**le,	krtań,
105. das Genick,	das gien**i**kk,	zgięcie,
106. der Nacken,	der n**a**kken,	kark,
107. hartnäckig,	hartn**e**kkig,	twardego karku,
108. die Schulter,	dii sz**u**lter,	plecy, ramię;
109. schultern,	sz**u**ltern,	włożyć na plecy,
110. der Arm,	der arm,	ramię,
111. umarmen,	**u**marmen,	uściskać,
112. der Ellbogen,	der **e**llb**o**gien,	łokieć,
113. die Hand,	dii hand,	ręka,
114. die flache Hand,	dii flache hand,	dłoń,
hohle Hand,	hoola hand,	dłoń,
115. die Handvoll,	dii **hand**f**o**ll.	garść,
116. die Faust,	dii faust,	pięść, kułak;
117. der Finger,	der fingier,	palec,
118. der Zeigefinger,	der c**aj**giefingier,	wskazujący palec,
119. der kleine Finger,	der kl**aj**ne fingier,	mały palec,
Ohrfinger,	oorfingier.	mały palec.

	po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
120.	der Daumen,	der daumen,	duży palec,
121.	der Nagel,	der nagiel,	paznokieć,
122.	der Puls,	der puls,	puls,
123.	die Pulsader,	dii pulsader,	arterya, żyła;
124.	die Brust,	dii brust,	pierś,
125.	brüstig,	briistig,	piersiowy,
	engbrüstig,	engbriistig,	mający wązkie piersi,
126.	sich brüsten,	zjich briisten,	nadymać się,
127.	die Seite,	dii zajte,	bok, strona;
128.	der Nerv, die Nerve;	der nerw, dii nerwe;	nerw,
129.	die Sehne,	dii zeene,	żyła, ścięgno;
130.	der Busen,	der buzen,	pierś, łono;
131.	das Eingeweide,	das ajngiewajde,	wnętrzności,
132.	das Herz,	das herc,	serce,
133.	herzig,	hercig,	sercowy,
	offenherzig,	offenhercig,	szczery, naiwny;
134.	herzlich,	herclich,	serdeczny,
135.	herzen,	hercen,	ściskać serdecznie,
136.	die Ribbe, Rippe;	dii ribbe, rippe;	żebro,
137.	die Lunge,	dii lungie,	płuca,
138.	der Atem,	der atem,	oddech,
139.	atmen,	atmen,	oddychać,
140.	der Atemzug,	der atemcug,	odetchnienie,
141.	die Leber,	dii leber,	wątroba,
142.	die Galle,	dii galle,	żółć,
143.	die Nieren,	dii niiren,	nerki,
144.	der Bauch,	der bauch,	brzuch,
145.	der Bauchredner,	der bauchredner,	brzuchomówca,
146.	der Nabel,	der nabel,	pępek,
147.	das Gedärme, Eingeweide,	das giedeerme, ajngiewajde,	trzewia, wnętrzności;
148.	der Magen,	der magien,	żołądek,
149.	die Verdauung,	dii ferdau-ung,	trawienie,
150.	der Rücken,	der rikken,	plecy, grzbiet;

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
151. der Rückgrat,	der rikkgrat,	kręg pacierzowy,
152. die Hüfte,	dii hiifte,	biodro,
153. der Schenkel,	der szenkel,	goleń,
154. das Knie,	das knii,	kolano,
155. knieen,	kniien,	klęczeć,
156. das Bein,	das bajn,	noga, goleń;
157. langbeinig,	langbajnig,	długonogi,
158. das Gelenk,	das gielenk,	zgięcie,
159. gelenkig,	gielenkig,	zgięciowy,
160. das Schienbein,	das sziinbajn,	goleń, piszczel:
161. die Wade,	dii wade,	łydka,
162. waden, waten;	waden, waten;	brodzić, brnąć;
163. der Fuss,	der fuss,	noga, stopa;
164. vierfüssig,	fiirfissig,	czworonożny,
165. fussen,	fussen,	opierać się nogą,
166. die Fusssohle,	dii fuss-zoole,	podeszwa,
167. der Knöchel,	der kneechel,	kostka, przegub;
168. die Hacke,	dii hakke,	pięta, obcas, socha;
169. die Zehe,	dii cee,	palec u nogi,
170. das Hühnerauge,	das hiineraugie,	odcisk, nagniotek;
171. der Schritt,	der szritt,	krok,
172. schreiten,	szrajten,	kroczyć,
173. der Gang,	der gang,	chód,
174. gängeln,	gieengieln,	chodzić na pasku,
175. der Muskel,	der muskel,	muskuł,
176. der Sinn,	der zjinn,	zmysł, myśl;
177. sinnig,	zjinnig,	zmysłowy,
178. eigensinnig,	ajgienzjinnig,	zarozumiały,
179. sinnen,	zjinnen,	przemyślać,
180. die fünf Sinne,	dii fiinf zjinne,	pięć zmysłów,
181. das Gesicht,	das giezjicht,	twarz, wzrok;
182. das Gehör,	das gieheer,	słuch,
183. der Geruch,	der gieruch,	powonienie, zapach;
184. der Geschmack,	der gieszmakk,	smak,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
185. das Gefühl,	das giefiil,	czucie,
186. die Stimme,	dii sztimme,	głos,
187. einstimmig,	ajnsztimmig,	jednogłośny,
188. stimmen,	sztimmen,	głosować,
189. der Ton,	der ton,	ton, dźwięk;
190. tönen,	teenen,	brzmieć, dźwięczeć;
191. das Wort,	das wort,	słowo,
192. wörtlich,	weertlich,	słowny,
193. das Zwerchfell,	das cwerchfell,	przepona, osierdzie;
194. die Milz,	dii milc,	śledziona,
195. der Speichel,	der szpajchel,	plwociny,
196. der Schleim,	der szlajm,	flegma, śluz;
197. schleimig,	szlaimig,	flegmisty, śluzowaty;
198. der Schweiss,	der szwajss,	pot,
199. schwitzig,	szwiccig,	potniejący,
200. schwitzen,	szwiccen,	potnieć, pocić się;
201. der Leichnam,	der lajchnam,	zwłoki.

V. Die Seele. Dusza.

1. Die Seele,	dii zeele,	dusza,
2. beseelen,	bezeelen,	ożywić,
3. der Verstand,	der fersztand,	rozum,
4. verständig,	fersztеendig,	mądry, rozumny;
5. verständigen,	fersztееndigien,	porozumieć się,
6. die Vernunft,	dii fernunft,	rozsądek,
7. vernünftig,	ferniinftig,	rozsądny,
8. der Witz,	der wicc,	dowcip,
9. witzig,	wiccig,	dowcipny,
10. witzeln,	wicceln,	dowcipkować,
11. der Wille,	der wille,	wola,
12. willig,	willig,	ochotny, chętny;
13. wollen,	wollen,	chcieć,

	po niemiecku	*wymowa:*	*po polsku:*
14.	das Verlangen,	das ferlangien,	żądanie,
15.	der Wunsch,	der wunsz,	życzenie,
16.	wünschen,	wiinszen,	życzyć,
17.	die Meinung,	dii majnung,	mniemanie,
18.	meinen,	majnen,	mniemać,
19.	das Gedächtniss,	das giedeechtniss,	pamięć,
20.	die Erinnerung,	dii erinnerung,	przypomnienie,
21.	erinnerlich,	erinnerlich,	przypominający,
22.	erinnern,	erinnern,	przypominać,
23.	die Einbildung,	dii ajnbildung,	wyobrażenie,
24.	sich einbilden,	zjich ajnbilden,	wyobrażać sobie,
25.	die Einbildungskraft,	dii ajnbildungskraft,	urojenie, wyobraźnia;
26.	der Traum,	der traum,	sen,
27.	träumerisch,	trajmerisz,	marzycielski,
28.	träumen,	trajmen,	marzyć,
29.	die Ueberlegung,	dii iiberlegung,	rozwaga, [ny;
30.	überlegt,	iiberlegt,	obmyślony, rozważo-
31.	überlegen,	iiberlegien,	obmyśleć, rozważyć;
32.	der Gedanke,	der giedanke,	myśl,
33.	gedenken,	giedenken,	pamiętać, zamierzać;
34.	die Furcht,	dii furcht,	bojaźń,
35.	furchtsam,	furchtzam,	bojaźliwy,
36.	furchtbar,	furchtbar,	straszny,
37.	fürchten,	fiirchten,	bać się,
38.	zittern,	cjittern,	drżeć.

VI. Die Tugenden und Laster. Cnoty i występki.

1.	Die Tugend,	dii tugiend,	cnota,
2.	tugendhaft,	tugiendhaft,	cnotliwy,
3.	das Laster,	das laster,	występek,
4.	lasterhaft,	lasterhaft,	występny,
5.	lästern,	leestern,	bluźnić,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
6. die Frömmigkeit,	die fremmigkajt,	pobożność,
7. fromm,	fromm,	pobożny,
8. frommen,	frommen,	służyć, czynić wygodę;
9. das Mitleiden,	das mitlajden,	litość,
10. mitleidig,	mitlajdig,	litościwy,
11. die Güte,	dii giite,	dobroć,
12. gütig,	giitig,	dobry, łaskawy;
13. vergüten,	fergiiten,	wynagrodzić,
14. die Mässigkeit,	dii messjigkajt,	umiarkowanie,
15. mässig,	messjig,	umiarkowany,
16. mässigen,	messjigen,	umiarkować,
17. die Keuschheit,	dii kajszhajt,	czystość, niewinność;
18. keusch,	kajsz,	czysty, niewinny;
19. die Schamhaftigkeit,	dii szamhaftigkajt,	wstydliwość,
20. schamhaft,	szamhaft,	wstydliwy,
21. die Scham,	dii szam,	wstyd,
22. sich schämen,	zjich szeemen,	wstydzić się,
23. der Mut,	der mut,	odwaga,
24. mutig,	mutig,	odważny,
25. zumuten,	cumuten,	wymagać,
26. die Tapferkeit,	dii tapferkajt,	waleczność,
27. tapfer,	tapfer,	waleczny,
28. die Kühnheit,	dii kiinhajt,	śmiałość,
29. kühn,	kiin,	śmiały,
30. sich erkühnen,	zjich erkiinen,	ośmielić się,
31. die Beständigkeit,	dii beszteendigkajt,	stałość,
32. beständig,	beszteendig,	stały, trwały;
33. der Unbestand,	der unbesztand,	niestałość,
34. unbeständig,	unbeszteendig,	niestały,
35. die Menschlichkeit,	dii menszlichkajt,	ludzkość,
36. menschlich,	menszlich,	ludzki,
37. die Gerechtigkeit,	dii gierechtigkajt,	sprawiedliwość.

	po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
38.	gerecht,	gierecht,	sprawiedliwy,
39.	die Ungerechtigkeit,	dii ungierechtigkajt,	niesprawiedliwość,
40.	ungerecht,	ungierecht,	niesprawiedliwy,
41.	die Gnade,	dii gnade,	łaska,
42.	gnädig,	gneedig,	łaskawy,
43.	begnadigen,	begnadigien,	ułaskawić,
44.	die Ungnade,	dii ungnade,	niełaska,
45.	ungnädig,	ungneedig,	niełaskawy,
46.	die Freigebigkeit,	dii frajgiebigkajt,	szczodrobliwość,
47.	freigebig,	frajgiebig,	szczodry, chojny;
48.	die Grossmut,	dii grossmut,	wspanialomyślność,
49.	grossmütig,	grossmiitig,	wspaniałomyślny,
50.	die Erkenntlichkeit.	dii erkenntlichkajt,	uznanie, poznanie;
51.	erkenntlich,	erkenntlich,	uznający,
52.	erkennen,	erkennen,	uznać, poznać;
53.	die Gefälligkeit,	dii giefeelligkajt,	grzeczność,
54.	gefällig,	giefeellig,	grzeczny,
55.	gefallen,	giefallen,	podobać się,
56.	die Rechtschaffenheit,	dii rechtszaffenhajt,	prawość,
57.	rechtschaffen,	rechtszaffen,	prawy,
58.	der Neid,	der najd,	zazdrość,
59.	neidisch,	najdisz,	zazdrosny,
60.	neiden, beneiden ;	najden, benajden;	zazdrościć,
61.	der Ehrgeiz,	der eergajc,	ambicya,
62.	ehrgeizig,	eergajcjig,	ambitny,
63.	hochmütig, hoffartig ;	hochmiitig, hoffartig;	pyszny,
64.	der Hochmut, die Hoffart;	der hochmut, dii hoffart;	pycha,
65.	die Eitelkeit,	dii ajtelkajt,	próżność,
66.	eitel,	ajtel,	próżny,
67.	der Geiz,	der gajc,	skąpstwo,
68.	geizig,	gajcjig,	skąpy,
69.	die Sparsamkeit,	dii szpar-zamkajt,	oszczędność,
70.	sparsam,	szpar-zam,	oszczędny,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
71. sparen,	szparen,	oszczędzać,
72. die Verschwendung,	dii ferszwendung,	rozrzutność,
73. verschwenderisch,	ferszwenderisz,	rozrzutny,
74. verschwenden,	ferszwenden,	rozrzucać,
75. der Fleiss,	der flajs,	pilność,
76. fleissig,	flajsjig,	pilny,
77. die Faulheit,	dii faulhajt,	lenistwo,
78. faul,	faul,	leniwy,
79. faulen,	faulen,	gnić,
80. faulenzen,	faulencen,	lenić się,
81. der Müssiggang,	der miisjiggang,	próżniactwo,
82. die Trunkenheit,	dii trunkenhajt,	pijaństwo,
83. betrunken,	betrunken,	pijany,
84. sich betrinken,	zjich betrinken,	upić się,
85. der Trunkenbold,	der trunkenbold,	pijak,
86. die Grobheit,	dii grobhajt,	ordynarność,
87. grob,	grob,	ordynarny,
88. der Grobian	der grobian,	grubijanin,
89. die Dankbarkeit,	dii dankbarkajt,	wdzięczność,
90. dankbar,	dankbar,	wdzięczny,
91. der Dank,	der dank,	podziękowanie,
92. der Undank, die Undankbarkeit;	der undank, dii undankbarkajt;	niewdzięczność,
93. undankbar,	undankbar,	niewdzięczny,
94. die Treulosigkeit, die Untreue;	dii trajlozjigkajt; dii untraje;	niewierność,
95. treulos,	trajlos, (trojlos);	wiarołomny,
96. die Treuherzigkeit,	dii trajhercjigkajt,	otwartość, serdeczność;
97. treuherzig,	trajhercjig,	otwarty,
98. der Meineid,	der majnajd,	krzywoprzysięztwo,
99. der Meineidige,	der majnajdigie,	krzywoprzysięzca,
100. die Schmeichelei,	dii szmajchelaj,	pochlebstwo,
101. schmeichelhaft,	szmajchelhaft,	pochlebiający,
102. schmeicheln,	szmajcheln,	pochlebiać,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
103. der Schmeichler,	der szmajchler	pochlebca,
104. der Lug, die Lüge;	der lug, dii liigie;	kłamstwo,
105. lügenhaft,	liigienhaft,	kłamliwy,
106. lügen,	liigien,	kłamać,
107. der Lügner,	der liigner,	kłamca,
108. die Bosheit,	dii boshajt,	złośliwość,
109. bös, böse;	bees, beeze;	zły, złośliwy;
110. der Bösewicht,	der beezewicht,	złoczyńca,
111. die Narrheit,	dii narrhajt,	głupota,
112. närrisch,	neerrisz,	głupkowaty,
113. töricht,	teericht,	głupi,
114. betören,	beteeren,	omanić,
115. die Betrügerei,	dii betriigieraj,	oszustwo,
116. betrügen,	betriigien,	oszukiwać,
117. der Betrug, Trug;	der betrug, trug;	oszukaństwo,
118. die Verräterei, der Verrat;	dii ferreeteraj, der ferrat;	zdrada,
119. verraten,	ferraten,	zdradzić,
120. der Verräter,	der ferreeter,	zdrajca,
121. die Sünde,	dii zjiinde,	grzech,
122. sündig, sündlich;	zjiindig, zjiindlich;	grzeszny,
123. sündigen,	zjiindigien,	grzeszyć,
124. das Verbrechen,	das ferbrechen,	zbrodnia,
125. verbrecherisch,	ferbrecherisz,	zbrodniczy,
126. verbrechen,	ferbrechen,	przekroczyć,
127. der Verbrecher,	der ferbrecher,	zbrodniarz,
128. die Dieberei,	dii diiberaj,	złodziejstwo,
129. diebisch,	diibisz,	złodziejski,
130. der Dieb,	der diib,	złodziej,
131. der Diebstahl,	der diibsztaal,	kradzież,
132. stehlen,	szteelen,	kraść,
133. die Räuberei,	dii rajberaj,	grabież, rozbój;
134. räuberisch,	rajberisz,	rozbójniczy,
135. rauben,	rauben,	grabić, rabować;

	po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
136.	der Räuber,	der rajber,	rabuś,
	der Strassenräuber,	der sztrassenrajber,	rozbójnik uliczny,
137.	die Mordtat,	dii mordtat,	morderstwo,
	der Mord;	der mord;	
138.	morden, tödten;	morden, teedten;	zabijać,
139.	der Mörder,	der meerder,	morderca,
140.	der Meuchelmord,	der majchelmord,	skrytobójstwo,
141.	der Meuchelmörder,	der majchelmeerder,	skrytobójca,
142.	der Selbstmord,	der zelbstmord,	samobójstwo,
143.	der Sebstmörder,	der zelbstmeerder,	samobójca,
144.	die Mordbrennerei,	dii mordbrenneraj,	podpalanie,
145.	der Mordbrenner,	der mordbrenner,	podpalacz,
146.	die Spötterei,	dii szpeetteraj,	szyderstwo,
147.	der Spötter,	der szpeetter,	szyderca,
148.	spöttisch,	szpeettisz,	szyderczy,
149.	spotten,	szpotten,	szydzić,
150.	verspotten,	ferszpotten,	naśmiewać się,
151.	die Verleumdung,	dii ferlajmdung,	oszczerstwo,
152.	verleumderisch,	ferlajmderisz,	potwarczy,
153.	der Verleumder,	der ferlajmder,	oszczerca,
154.	verleumden,	ferlajmden,	oczerniać,
155.	die Habsucht,	dii habzucht,	chciwość,
156.	habsüchtig,	habzjiichtig,	chciwy,
157.	die Tücke,	dii tiikke,	chytrość,
158.	tückisch,	tiikkisz,	chytry.

VII. Von den Fehlern und Krankheiten.
O błędach i chorobach.

1.	der Fehler,	der feeler,	błąd, brak;
2.	das Laster,	das laster,	występek,
3.	fehlen,	feelen,	błądzić,
4.	der Riese,	der riize,	olbrzym,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
5. der Zwerg,	der cwerg,	karzeł,
6. die Missgeburt,	dii missgieburt,	niedorodek,
7. der Krüppel,	der kriippel,	kaleka,
8. krüppelig,	kriippelig,	skaleczony,
9. verkrüppeln,	ferkriippeln,	oszpecić, okaleczyć;
10. die Krücke,	dii kriikke,	kula, szczudło;
11. der Kropf,	der kropf,	podgarle, wul;
12. kropfig,	kropfig,	wulowaty,
13. der Buckel,	der bukkel,	garb,
14. buckelig, der Buckelige,	bukkelig, der bukkeligie,	garbaty,
15. der Einäugige, einäugig;	der ajnajgigie, ajnajgig;	jednooki,
16. das Schielen,	das sziilen,	zyz, zyzowatość;
17. schielend,	sziilend,	zyzowaty,
18. schielen,	sziilen,	zyzem patrzeć,
19. der Staar,	der sztaar,	łuszczka, bielmo;
20. der Blinde, blind;	der blinde, blind;	ślepy, niewidomy;
21. der Hinkende, hinkend;	der hinkende, hinkend;	kulawy, kulejący;
22. hinken,	hinken.	kuleć,
23. die Taubheit,	dii taubhajt,	głuchota,
24. täuben, betäuben;	tajben, betajben;	ogłuszać,
25. die Stummheit,	dii sztummhajt,	niemota,
26. stumm,	sztumm,	niemy,
27. stummen, verstummen;	sztummen, fersztummen;	oniemieć,
28. das Stammeln, Stottern;	das sztammeln, sztottern;	jąkanie,
29. stammeln,	sztammeln,	jąkać się,
30. mondsüchtig, der Mondsüchtige;	mondzjiichtig, der mondzjiichtige;	lunatyk,
31. der Sommerfleck,	der zommerflekk,	pieg, piegi;

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
32. sommerfleckig,	zommerflekkig,	piegowaty,
33. das Muttermal,	das muttermal,	znamię,
34. der Leichdorn, das Hühnerauge;	der lajchdorn, das hiinerauge;	odcisk,
35. die Warzen,	dii warcen,	brodawki,
36. warzig,	warcjig,	brodawkowaty,
37. die Krankheit,	dii krankhajt,	choroba,
38. krank, der Kranke;	krank, der kranke;	chory,
39. die Schwäche, die Schwachheit;	dii szweeche, dii szwachhajt;	słabość,
40. schwachen,	szwachen,	zaniemódz,
41. schwach,	szwach,	słaby,
42. erschwachen,	erszwachen,	osłabnąć,
43. die Mattigkeit,	dii mattigkajt,	zmęczenie,
44. matt,	matt,	zmęczony,
45. ermatten,	ermatten,	zmęczyć się,
46. die Wunde,	dii wunde,	rana,
47. wund,	wund,	poraniony,
48. verwunden,	ferwunden,	zranić,
49. die Geschwulst,	dii gieszwulst,	opuchlizna,
50. das Geschwür,	das gieszwiir,	gruczoł, wrzód;
51. der Eiter,	der ajter.	materya, ropa;
52. eiterig,	ajterig,	ropiasty,
53. eitern,	ajtern,	ropić się,
54. der Schwindel,	der szwindel,	zawrót głowy,
55. der Anevrism,	der anewrism,	anewryzm,
56. die Cholera, (orientalische Brechruhr);	dii cholera (orjentalisze brechruur);	cholera,
57. die Ohnmacht,	dii oonmacht,	omdlenie,
58. die Unverdaulichkeit,	dii unferdaulichkajt,	niestrawność,
59. unverdaulich,	unferdaulich,	niestrawny,
60. die Verdaulichkeit,	dii ferdaulichkajt,	strawność,
61. verdaulich,	ferdaulich,	strawny,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
62. verdauen,	ferdauen,	trawić,
63. die Verstopfung,	dii fersztopfung,	zatwardzenie,
64. der Bruch,	der bruch,	ruptura, ułamek;
65. der Durchfall,	der durchfall,	rozwolnienie,
66. die Ruhr,	dii ruur,	dyzenterya,
67. das Erbrechen,	das erbrechen,	wymioty,
68. sich erbrechen,	zjich erbrechen,	wymiotować,
69. der Schnupfen,	der sznupfen,	katar,
70. schnupfen,	sznupfen,	wąchać, siąkać;
71. der Husten,	der husten,	kaszel,
72. husten,	husten,	kaszlać,
73. die Hypochondrie,	dii hipochondrii,	hipochondrya.
74. die Seekrankheit,	dii zeekrankhajt,	morska choroba,
75. das Heimweh,	das hajmwee,	tęsknota za ojczyzną,
76. das Zahnweh,	das caanwee,	ból zębów,
77. die Masern,	dii mazern,	odra,
78. die Röteln,	dii reeteln,	szkarlatyna,
79. die natürlichen Pocken,	dii natiirlichen pokken,	ospa naturalna,
80. die Kuhpocken,	dii kuupokken,	krowianka,
81. pockennarbig,	pokkennarbig,	ospą oszpecony,
82. das Fieber,	das fiiber,	febra,
83. fieberisch,	fiiberisz,	febryczny,
84. das Magenfieber,	das magienfiiber,	żołądkowa febra,
85. das hitzige Fieber,	das hiccjigie fiiber,	gorączkawa febra,
86. das kalte Fieber,	das kalte fiiber,	zimna febra,
87. das Fleckfieber,	das flekkfiiber,	gorączka plamista,
88. das Nervenfieber,	das nerwenfiiber,	nerwowa gorączka,
89. das Wechselfieber,	das wechzelfiiber,	febra zmienna,
90. der Schauer, Schauder;	der szauer, szauder,	dreszcz, strach;
91. schauerig,	szauerig,	drżący, straszny;
92. schauern, schaudern;	szauern, szaudern;	drżeć, przerażać się;
93. die Wassersucht,	die wasser-zucht,	wodna opuchlizna,
94. die Schwindsucht,	dii szwind-zucht,	suchoty galopujące,

	po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
95.	der Schwindsüchtige,	der szwindzjiichtige,	suchotnik,
96.	der Schlagfluss,	der szlagfluss,	krwotok,
	der Blutsturz;	der blutszturc;	
97.	kratzen,	kraccen,	drapać,
98.	die Pest,	dii pest,	morowa zaraza,
99.	die Genesung,	dii gienezung,	wyzdrowienie,
100.	die Erkältung,	dii erkeeltung,	przeziębienie,
101.	erkälten, verkälten;	erkeelten, ferkeelten;	przeziębić,
102.	das Kopfweh,	das kopfwee,	ból głowy,
	das Kopfschmerzen;	das kopfszmercen;	
103.	das Seitenstechen,	das zajtenszstechen,	kłucie, kolki w boku;
	die Seitenstiche;	dii zajtensztiche;	
104.	der Schwamm,	der szwamm,	grzyb,
105.	die Bräune,	dii brajne, (brojne)	żaba, dawica, zapa-
	die Schwinde;	dii szwinde;	lenie gardła;
106.	die Schwindflechte,	dii szwindflechte,	liszaj,
107.	die Skropheln,	dii szkrofeln,	szkrofuły,
108.	der Ausschlag,	der aus-szlag,	wyrzut, wysypka;
109.	ausschlagen,	aus-szlagien,	wysypać się;
110.	die Wunde,	dii wunde,	rana,
111.	verwunden,	ferwunden,	zranić,
112.	das Podagra,	das podagra,	podagra.
113.	der Schlucken,	der szlukken,	czkawka,
114.	das Schluchzen;	das szluchcen;	
115.	schluchzen,	szluchcen,	czkać, szlochać;
116.	die Raserei,	dii razeraj,	szaleństwo,
117.	rasend,	razend,	szalony,
118.	rasen,	razen,	oszaleć, wściec się;
119.	das Fantasiren,	das fantazjiren,	maligna,
120.	sich den Arm	zjich den arm	wywichnąć sobie
	verrenken,	ferrenken,	rękę,
121.	heiser,	hajzer,	ochrypły,
122.	die Heiserkeit,	dii hajzerkajt,	ochrypienie,
123.	das Brechmittel,	das brechmittel,	środek na wymioty,

	po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
124.	die Rose,	dii roze,	róża,
125.	die Scorbut,	dii szkorbut,	szkorbut,
126.	der Tod,	der tod,	śmierć,
127.	todt, tod;	todt, tod;	martwy.

VIII. Die Religion. Religia.

1.	Gott,	gott,	Bóg,
2.	göttlich,	gettlich,	boski,
3.	vergöttern,	fergettern,	ubóstwiać,
4.	Jesus Christus,	jezus christus,	Jezus Chrystus,
5.	der Erlöser, Heiland;	der erleezer, hajland;	Odkupiciel, Zbawiciel;
6.	erlösen,	erleezen,	wybawić, zbawić;
7.	der heilige Geist,	der hajligie gajst,	Święty Duch,
8.	die heilige Dreieinigkeit,	dii hajligie drajajnigkajt,	Święta Trójca,
9.	der Engel,	der engiel,	anioł,
10.	englisch,	englisz,	anielski,
11.	die Religion,	dii religion,	religia,
12.	der Glaube,	der glaube,	wiara,
13.	religiös,	religiees,	pobożny, religijny;
14.	das Himmelreich.	das himmelrajch,	Królestwo Niebieskie.
15.	das Paradies,	das paradis,	raj,
16.	paradiesisch,	paradiizjisz,	rajski,
17.	die Hölle,	dii helle,	piekło,
18.	höllisch,	hellisz,	piekielny,
19.	die Beichte,	dii bajchte,	spowiedź,
20.	beichten,	bajchten,	spowiadać się,
21.	der Beichtvater.	der bajchtfater,	spowiednik,
22.	die Bibel,	dii bibel,	Biblia,
23.	biblisch,	biblisz,	biblijny,
24.	das alte Testament,	das alte testament,	Stary Testament,
25.	das Gebet,	das giebet,	modlitwa,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
26. beten,	beten,	modlić się,
27. der Gottesdienst, die Andacht;	der gottesdiinst, dii andacht:	nabożeństwo,
28. das Vater unser,	das fater unzer,	Ojcze nasz,
29. die zehn Gebote Gottes,	dii ceen giebote gottes,	Dziesięć Przykazań Boskich,
30. glauben,	glauben,	wierzyć,
31. das jüngste Gericht,	das jiingste giericht,	Ostateczny Sąd,
32. gerichtlich,	gierichtlich,	sądowy,
33. richten,	richten,	sądzić,
34. das Sacrament,	das sakrament,	Sakrament,
35. die Taufe,	dii taufe,	Chrzest,
36. getauft,	gietauft,	chrzczony,
37. taufen,	taufen,	chrzcić,
38. das heilige Abendmahl,	das hajligie abendmaal,	Wieczerza Pańska,
39. das Gesetz,	das giezecc,	zakon, prawo;
40. die Ehe,	dii eee,	małżeństwo,
41. ehelich,	eeelich,	małżeński,
42. gesetzlich,	giezecclich,	zakonny, prawny;
43. der Heilige, heilig,	der hajligie, hajlig,	Święty,
44. das Christentum,	das christentum,	Chrześcijaństwo,
45. der Katholik,	der katolik,	Katolik,
46. der Lutheraner,	der luteraner,	Luteranin,
47. lutherisch,	luterisz,	luterański,
48. der Mahometaner,	der mahometaner,	Mahometanin,
49. mahometanisch,	mahometanisz,	mahometański,
50. der Reformirte,	der reformirte,	Reformat,
51. reformirt,	reformirt,	reformowany,
52. der Jude,	der jude,	Żyd,
53. jüdisch,	jiidisz,	żydowski,
54. der Heide,	der hajde,	poganin,
55. heidnisch,	hajdnisz,	pogański,

po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
56. das Heidentum,	das hajdentum,	bałwochwalstwo, pogaństwo;
57. der Abtrünnige,	der abtrinnigie,	kacerz,
58. der Segen,	der zegien,	błogosławieństwo,
59. gesegnet,	giezegnet,	błogosławiony,
60. segnen,	zegnen,	błogosławić,
61. das Weihwasser,	das wajwasser,	woda święcona,
62. das Evangelium	das ewangielium,	Ewangelia,
63. evangelisch,	ewangielisz,	ewangeliczny,
64. die Predigt,	dii predigt,	kazanie,
65. predigen,	predigien,	mówić kazanie,
66. der Prediger, Pastor;	der prediger, pastor.	kaznodzieja, pastor;
67. die Geistlichkeit,	dii gajstlichkajt,	duchowieństwo,
68. der Kelch,	der kelch,	kielich,
69. die Ewigkeit,	dii ewigkajt,	wieczność,
70. ewig,	ewig,	wiecznie,
71. verewigen,	ferewigien,	uwiecznić,
72. die Kirche,	dii kirche,	kościół,
73. kirchlich.	kirchlich,	kościelny,
74. die Kathedral-Kirche,	dii katedral-kirche,	kościół katedralny,
75. der Altar,	der altar,	ołtarz,
76. die Kanzel,	dii kancel,	ambona,
77. die Orgel,	dii orgiel,	organ,
78. der Glockenturm,	der glokkenturm,	dzwonnica.

IX. Von der Welt. O świecie.

1. Die Welt,	dii welt,	świat,
2. weltlich,	weltlich,	światowy, świecki;
3. der Himmel,	der himmel,	niebo,
4. himmlisch,	himmlisz,	niebieski,
5. die Erde,	dii erde,	ziemia,
6. erdig,	erdig,	ziemny,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
7. irden,	irden,	gliniany,
8 die Sonne,	dii zonne,	słońce,
9. sonnicht,	zonnicht,	słoneczny,
10. sich sonnen,	zjich zonnen,	grzać się na słońcu,
11. der Mond,	der mond,	księżyc,
12. der Vollmond.	der follmond,	pełnia,
13. der Neumond,	der najmond, (nojmond),	nów,
14. der Stern,	der sztern,	gwiazda,
15. gestirnt,	giesztirnt,	gwiaździsty,
16. die Luft,	dii luft,	powietrze,
17. luftig,	luftig,	powietrzny,
18. lüften,	liiften,	powietrzyć, przewietrzyć;
19. das Feuer,	das fajer, (fojer);	ogień,
20. feurig,	fajrig, (fojrig);	ognisty,
21. das Wasser,	das wasser,	woda,
22. wässerig,	wesserig,	wodnisty,
23. wässern,	wessern,	zraszać, skrapiać;
24. das Element,	das element,	żywioł, element;
25. elementarisch,	elementarisz,	elementarny,
26. der Komet,	der komet,	kometa;
27. die Milchstrasse,	dii milchsztrasse,	mleczna droga na niebie,
28. das Nordlicht,	das nordlicht.	północna zorza,
29. die Morgenröte,	dii morgienreete,	poranna zorza,
30. die Abendröte,	dii abendreete,	wieczorna zorza,
31. der anbrechende Tag, der Tagesanbruch;	der anbrechende tag, der tagesanbruch;	świt, nastanie dnia;
32. die Dunkelheit,	dii dunkelhajt,	ciemność,
33. der Sonnenschein,	der zonnenszajn,	światło słoneczne,
34. der Mondschein,	der mondszajn,	światło księżyca,
35. die vier Weltgegenden,	dii fiir weltgiegienden,	cztery strony świata,

	po niemiecku:	wymowa:	po polsku:
36.	der Osten, Morgen;	der osten, morgien;	wschód,
37.	östlich,	eestlich,	wschodni,
38.	der Süden,	der zjiiden,	południe,
39.	der Mittag,	der mittag,	południe, pół dnia;
40.	südlich, mittaglich;	zjiidlich, mittaglich;	południowy,
41.	der Westen, Abend;	der westen, abend;	zachód,
42.	westlich,	westlich,	zachodni,
43.	der Norden,	der norden,	północ,
44.	die Mitternacht,	die mitternacht,	połowa nocy,
45.	nördlich, mitternachtlich;	neerdlich, mitternachtlich,	północny,
46.	der Staub,	der sztaub,	kurz, pył;
47.	stauben,	sztauben,	kurzyć, pylić;
48.	entstauben,	entsztauben.	z kurzu oczyszczać,
49.	die Sonnenfinsterniss,	dii zonnenfinsterniss,	zaćmienie słońca,
50.	die Mondfinsterniss,	dii mondfinsterniss,	zaćmienie księżyca,
51.	das Feld,	das feld,	pole,
52.	der feuerspeiende Berg,	der fajerszpajende berg,	wulkan, ogniem ziejąca góra;
53.	bergig.	bergig,	górzysty,
54.	die Höhle,	dii heele,	pieczara,
55.	hohl,	hool,	pusty,
56.	der Wasserfall,	der wasserfall,	wodospad,
57.	das Tal,	das Tal,	dolina.
58.	der Hügel,	der hiigiel,	wzgórze,
59.	hügelig,	hiigielig,	wzgórzysty,
60.	der Wald,	der wald,	las,
61.	waldig,	waldig,	lesisty,
62.	die Landstrasse,	dii landsztrasse,	duża droga,
63.	die Umgegend,	dii umgiegiend,	okolica,
64.	der Kreuzweg,	der krajcweg,	krzyżowa droga,
65.	die Quelle,	dii kwelle,	źródło,
66.	quellen,	kwellen,	wytryskać,
67.	der Bach,	der bach,	strumyk,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
68. der Graben,	der graben,	rów,
69. graben,	graben,	kopać,
70. der Sand,	der zand,	piasek,
71. sandig,	zandig,	piaskowy, piasczysty;
72. die Wiese,	dii wiize,	łąka,
73. die Weide,	dii wajde,	pastwisko,
74. der Lehm,	der leem,	glina,
75. lehmig, lehmicht;	leemig, leemicht;	gliniasty,
76. der Schlamm,	der szlamm,	szlam, muł, ił;
77. schlammig,	szlammig,	szlamisty,
78. der Kot,	der kot,	błoto, kałuża;
79. kotig,	kotig,	błotnisty,
80. das Meer, die See;	das meer, dii zee;	morze,
81. der See,	der zee,	jezioro,
82. der Fluss,	der fluss,	rzeka,
83. die Mündung des Flusses,	dii miindung des flusses,	ujście rzeki,
84. die Überschwemmung,	dii iiberszwemmung,	powódź
85. die Sündflut,	dii zjiindflut,	potop,
86. der Fels,	der fels,	skała,
87. steinicht,	sztajnicht,	kamienisty,
88. die Sandbank,	dii zandbank,	mielizna,
89. die Ebbe	dii ebbe,	odpływ,
90. die Flut,	dii flut,	przypływ,
91. das Vorgebirge,	das forgiebirgie	przylądek,
92. die Meerenge,	dii meerengie,	cieśnina,
93. der Meerbusen,	der meerbuzen,	zatoka,
94. die Erdzunge,	dii erdcungie,	hak, język ziemi

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*

X. O pogodzie i czasie. Von Wetter und Zeit.

po niemiecku	wymowa	po polsku
1. Der Tag,	der tag,	dzień,
2. täglich,	teeglich,	każdodzienny,
3. tagen,	tagen,	świtać, dnieć;
4. die Nacht,	die nacht,	noc,
5. nächtlich,	neechtlich,	nocny,
6. die Dämmerung,	dii demmerung,	zmierzch,
7. dämmern,	demmern,	zmierzchać się,
8. die Stunde,	die sztunde,	godzina,
9. stündlich,	sztiindlich,	każdogodzinny,
10. die Minute,	dii minute,	minuta,
11. die Woche,	dii woche,	tydzień,
12. wöchentlich,	weechentlich,	tygodniowy,
13. der Monat,	der monat,	miesiąc,
14. monatlich,	monatlich,	miesięczny,
15. das Jahr,	das jaar,	rok,
16. jährig, jährlich,	jeerig, jeerlich,	roczny,
17. das Schaltjahr,	das szaltjaar,	rok przestępny,
18. der Sonntag,	der zonntag,	Niedziela,
19. der Montag,	der montag,	Poniedziałek,
20. der Dienstag,	der diinstag,	Wtorek,
21. der Mittwoch,	der mittwoch,	Środa,
22. der Donnerstag,	der donnerstag,	Czwartek,
23. der Freitag,	der frajtag,	Piątek,
24. der Sonnabend,	der zonnabend,	Sobota,
25. der Feiertag,	der fajertag,	święto, uroczystość;
26. der Werktag, Werkeltag,	der werktag, werkeltag,	dzień roboczy,
27. die vier Jahreszeiten,	dii fiir jaarescajten,	cztery pory roku,
28. der Frühling,	der friiling,	wiosna,
29. der Sommer,	der zommer,	lato,

po niemiecku:	*wymowa:*	*po polsku:*
30. der Herbst,	der herbst,	jesień,
31. herbstlich,	herbstlich,	jesienny,
32. der Winter,	der winter,	zima,
33. die Zeit,	dii cajt,	czas,
34. zeitlich, zeitig;	cajtlich, cajtig;	czasowy,
35. das Wetter,	das wetter,	pogoda,
36. der Wind,	der wind,	wiatr,
37. windig,	windig,	wietrzny,
38. die Hitze,	dii hicce,	żar, upał;
39. hitzig, heiss;	hiccig, hajss;	gorący,
40. die Wärme,	dii weerme,	ciepłota,
41. wärmen, erwärmen;	weermen, erweermen;	ogrzewać,
42. warm,	warm,	ciepły, ciepło;
43. die Wolke,	dii wolke,	obłok, chmura;
44. wolkig,	wolkig,	obłoczny,
45. der Regen,	der regien,	deszcz,
46. regnicht,	regnicht,	deszczowy,
47. der Donner,	der donner,	grzmot,
48. donnern,	donnern,	grzmieć,
49. das Erdbeben,	das erdbeben,	trzęsienie ziemi,
50. der Hagel,	der hagiel,	grad,
51. der Sturm,	der szturm,	burza,
52. stürmisch,	sztiirmisz,	burzliwy,
53. stürmen,	sztiirmen,	burzyć się,
54. der Blitz,	der blicc,	błyskawica,
55. blitzen,	bliccen,	błyskać się,
56. der Blitzableiter,	der bliccablajter,	piorunochron,
57. der Platzregen,	der placcregien,	rzęsisty deszcz,
58. der Wolkenbruch,	der wolkenbruch,	oberwanie chmury,
59. der Regenbogen,	der regienbogien,	tęcza,
60. der Tau,	der tau,	rosa,
61. der Nebel,	der nebel,	mgła,
62. nebelig,	nebelig,	mglisty,
63. nebeln,	nebeln,	mglić.

CZĘŚĆ WSTĘPNA.

W języku niemieckim jest 25 dużych i 33 małych liter.

Litery duże.

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q *(kwe)*, R, S, T, U, V *(fau)*, W, X *(iks)*, Y, Z *(cet)*.

Litery małe.

a, **ä**, b, c, d, e, **f**, g, h, ch, i, j, k, l, m, n, o, **ö**, p, q *(kwe)*, r, s, *(sz)* ss, sch, t, u, ü, v, w, x *(iks)*, y, z, *(cet)*.

Litery te dzielą się na samogłoski i spółgłoski.

Samogłoski dzielą się: 1) na pojedyncze i zarazem pierwotne: **a**, **e**, **i**, **o**, **u**, **y**; 2) na pochodne: **ä**, **ö**, **ü**; 3) złożone: **ai**, **au**, **äu**, **ei**, **eu**, **ie**; 4) podwójne: **aa**, **ee**, **oo**.

Spółgłoski dzielą się: 1) na pojedyncze: b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, z; 2) na złożone: ch, sch, (sz) ss, sp, st, th; 3) na podwójne: **bb**, **dd**, **ff**, **gg**, **ck** *(kk)*, **ll**, **mm**, **nn**, **pp**, **rr**, **ss**, **tt**, **tz** *(zz)*.

O wymawianiu liter.

Litery niemieckie wymawia się po większej części tak samo, jak w języku polskim, z niektórymi tylko wyjątkami.

A, **a**, brzmi jak polskie **a**, np. Arm, ramię; alt, stary; An-gel, wędka.

Ae, **ä**, brzmi jak polskie **e**, np. Aer-mel, rękaw; äl-ter, starszy; wymów: ermel, elter.

Ai, **ai**, brzmi jak polskie **aj**, np. Mai, Maj; Kai-ser, cesarz; wymów: maj, kajzer.

Au, **au**, jak polskie **au**, np. Au-ge, oko; lau-fen, biedz; wymów: augie, laufen.

Aeu, **äu**, jak polskie **aj**, zbliżone do **oj**, np. Aeug-lein, oczko; Bäume, drzewa; wymów: ajglajn, bajme.

B, **b**, zupełnie jak polskie **b**, np. Brot, chleb; ba-den, kąpać się.

C, c, jak polskie **c,** przed samogłoskami **e, i, y,** np. Ci-ce-ro, Cyceron; Cy-rus, Cyrus; wymów: cicero, cyrus.

C, c, jak polskie **k,** przed **a, o, u,** np. Ca-to, Kato; Co-drus, Kodrus; wymów: kato, kodrus.

Ch, ch. Duże Ch, używane w wyrazach cudzoziemskich, wymawia się jużto jak **ch,** jużto jak **k,** np. Chan, chan; Christ, chrześcijanin; wymów: chan, krist. Małe **ch,** używane we wyrazach czysto niemieckich, wymawia się jak polskie **ch,** np. ma-chen, robić; ich, ja; dich, ciebie [1]).

ck, jak polskie **kk,** np. Stock, kij; ba-cken, piec; wymów: sztokk, bakken.

D, d, jak polskie **d,** np. Dach, dach; den-ken, myśleć; wymów: dach, dęnken.

E, e, jak polskie **e,** np. er, on; Er-de, ziemia; Engel, anioł.

Ei, ei, jak polskie **aj,** np. Ei, jajo; mein, mój; wei-nen, płakać, wymów: aj, majn, wajnen.

Eu, eu, jak **aj,** zbliżone do **oj,** np. neu, nowy; Eu-le, sowa; heulen, wyć; wymów: naj, ajle, hajlen.

F, f, jak polskie **f,** np., Fe-der, pióro; fal-len, padać.

G, g, na początku wyrazów i zgłosek, jak polskie **g,** np. Grab, grób; Gna-de, łaska; Ga-be; datek, dar.

G, g, przed **e,** jak **gie,** np. ge-ben, dać; Gesang, śpiew; wymów: gieben, giezang.

g, na końcu wyrazów i zgłosek, wymawia się miękko, podobnie nieco jak **h,** np. we-nig, mało; Ho-nig, miód; ge-nug, dosyć; wymów: wenih, honih, gienuh.

H, h, na początku wyrazów i zgłosek, jak polskie **h,** np. Ha-ber, owies; hal-ten, trzymać; ha-ben, mieć. W środku i na końcu wyrazów, jak również i zgłosek, nie wymawia się **h,** po samogłoskach przedłużonych przed **l, m, n, r,** i w takim razie nazywa się niemem h, np. wäh-len, wybierać; neh-men, brać; ah-nen, przeczuwać; eh-ren, szanować; wymów: weelen, neemen, aanen, eeren.

I, i, jak polskie **i,** np. In-sel, wyspa; ihn, go; wymów: inzel, iin.

ie, jak długie **i,** np. lie-ben, kochać; die-ser, ten; Dieb, złodziej; wymów: liiben, diizer, diib.

J, j, w języku niemieckim niema wprawdzie dużego **J,** w piśmie gotyckiem, zatem **I,** służy za **J.** Pisząc zaś literami łacińskiemi, można użyć **J,** przed samogłoskami na początku wyrazu i zgłoski, gdzie ma brzmienie zupełnie takie samo, jak w języku polskim, np. Jä-ger, myśliwy; ja-gen, polować; wymów: jegier, jagien.

---

[1]) Na końcu wyrazów i zgłosek **ma ch,** przed **s,** brzmienie podobne do **ks,** np. Ochs, wół; Fuchs, lis; wymów: oks, fuks.

K, k, jak polskie **k,** np. Kä-se, ser; kalt, zimny; wymów: keze, kalt.

L, l, jak polskie **l,** np. Land, kraj; le-ben, żyć; bel-len szczekać.

M, m, jak polskie **m,** np. Mut-ter, matka; kom-men, przyjść.

N, n, jak polskie **n,** np. noch, jeszcze; Nacht, noc; ken-nen, znać; — **n,** przed **g,** i **k,** sprawia w samogłoskach brzmienie podobne nieco do polskiego **ą, ę,** np. fan-gen, łapać; den-ken, myśleć; wymów: fąangien, dęken.

O, o, jak polskie **o,** np. Ort, miejsce; oft, często; o-ben, u góry.

Oe, ö, podobnie jak **e,** nieco ściesnionemi ustami, np. Oe-fen, piece; öf-ter, częściej; schön, piękny; wymów: efen, efter, szen.

P, p, jak polskie **p,** np. Post, poczta; pla-gen, męczyć.

Pf, pf, więcej się wymawia **f,** niż **p,** np. Pferd, koń; pfei-fen, gwizdać; wymów: pfferd, pffajfen.

Ph, ph, jak **f,** np. Phi-lo-soph, filozof; Pho-to-graf, fotograf.

Q, q, jak **kwe,** np. Qual, męka; Quel-le źródło; wymów; kwal, kwelle.

R, r, jak polskie **r,** np. Ro-se, róża; re-den, mówić.

S, s, jak polskie **s,** na końcu wyrazów i zgłosek, np. Glas, szkło; was, co.

S, s, jak polskie **z,** na początku wyrazów i zgłosek, np. Sand, piasek; le-sen, czytać; su-chen, szukać; wymów: zand, lezen, zuchen.

Sch, sch, jak polskie **sz,** np. Scha-de, szkoda; schreiben, pisać; wymów: szade, szrajben.

Sp, st, jak polskie **sp, st,** na k ńcu i w środku wyrazów i zgłosek, np. Fen-ster, okno; fast, prawie; De-spot, despota; Ha-spel, motowidło.

Sp, st, jak polskie **szp, szt,** na początku wyrazów i zgłosek, np. Spin-ne, pająk; spie-len, grać; Stu-be, izba; stark, mocny; wymów: szpinne, szpiilen, sztube, sztark.

ss *(sz)*[1]), na końcu i w środku wyrazów, po samogłoskach długich, a szczególniej po **ie, ei, eu,** wymawia się miękko, jak polskie **s,** np. gross, wielki; flie-ssen, płynąć; rei-ssen, rwać; wymów: gros, fliisen, rajsen.

ss[2]) w środku wyrazów między dwiema samogłoskami, a szczególniej między dwoma **e,** po samogłosce krótkiej wymawia się ostro, np. Mes-ser, nóż; es-sen, jeść; ver-ges-sen, zapomnieć; wymów: messer, essen, fergiessen.

T, t, jak polskie **t,** np. Tag, dzień; trin-ken, pić; war-ten, czekać.

tz, jak polskie **cc,** np. Netz, sieć; si-tzen, siedzieć; wymów: necc, ziccen.

ti, jak polskie **cj,** przed **o, e, u,** np. Na-tion, naród: Ho-ra-tier, Horacyusz; Cur-tius, Kurcyusz; wymów: nacjon, horacjer, kurcjus.

Th, th, jak samo **t,** na początku wyrazów i zgłosek, np. Thor, głupiec; Thier, zwierzę; ra-then, radzić; wymów: tor, tiir, raten. W pisowni dawniej-

---

[1]) W piśmie literami niemieckiemi, czyli gotyckiemi, używa się **sz,** zamiast **ss,** po samogłoskach przedłużonych, w piśmie zaś niemieckiem literami łacińskiemi bierze się **ss,** zamiast **sz**

[2]) Po samogłoskach przedłużonych nie rozdziela się w pisaniu **ss,** zaś po samogłoskach krótkich rozdziela się **ss.**

szej używano **th**, także i w zgłoskach końcowych, np. **Muth**. odwaga; **Meth**, miód; teraz pisze się tylko **t**: **Mut**, **Met**[1]). Obecnie więc pisze się **th**, tylko w imionach własnych i wyrazach cudzoziemskich.

U, **u**, jak polskie **u**, np. **Ulme**, wiąz; un-ter, pod; uns, nam.

Ue, **ü**, jak długie **i**, np. Ue-bung, ćwiczenie; ü-ber, nad; wymów: iibung, iiber.

V, **v**, jak polskie **f**, np. Va-ter, ojciec; viel, wiele; vor, przed; wymów: fater, fiil, for. W wyrazach cudzoziemskich wymawia się **V**, jak **w**, np. Ve-ne-dig, Wenecya; Vio-lin, skrzypce; wymów: wenedig, wiolin.

W, **w**, jak polskie **w**, np. Wind, wiatr; wo, gdzie; was, co.

X, **x**, jak polskie **ks**, np. Xa-ver, Ksawery; Xer-xes, Kserkses; wymów: ksawer, kserkses.

x, jak **gz**, w środku wyrazów, na początku zgłosek, np. E-xor-te, egzorta; e-xer-zi-ren, ćwiczyć; wymów: egzorte, egzerciren.

Y, **y**, jak **i**, używane obecnie tylko w imionach własnych i cudzoziemskich, np. Y-psy-lan-ty, Ipsylanty; May-er, Majer; wymów: ipsilanty, majer.

Z, **z**, jak polskie **c**, np. Zie-ge, koza; zu, do; wymów: ciigie, cu. W wyrazach cudzoziemskich wymawia się **z**, jak polskie **z**, np. Zoo-lo-gie, zoologja; Ze-nith, zenit; wymów: zoologii, zenit.

Uwaga. Samogłoski złożone: **au**, **äu**, **ai**, **ei**, **eu**, **ie**, podwójne, **aa**, **ee**, **oo**, pozostają w pisaniu nierozdzielnemi i wymawia się takowe dłużej niż pojedyncze; toż samo **ä**, **ö**, **ü**, wymawia się dłużej, niż **a**, **o**, **u**. Po samogłoskach krótkich pisze się zawsze spółgłoski podwójne, które się w pisaniu w ten sposób rozdziela, że jedna spółgłoska należy do pierwszej, druga do następnej zgłoski, np. kom-men, nen-nen.

Przykłady do wprawy w czytaniu.

Pisz:	Wymawiaj:
An-gel, Band, Ci-ce-ro,	angiel, band, cicero,
Dach, En-de, Eh-re, Fe-der,	dach, ende, eere, feder,
Gar-ten, Hand, In-dus,	garten, hand, indus,
Ja-nu-ar, Korb, Luft, Mann,	januar, korb, luft, mann,
Nest, Ort, Post, Quel-le, Rand,	nest, ort, post, kwelle, rand,
Stolz, Tag, Uhr, Volk, Wald,	sztolc, tag, uur, folk, wald,

[1]) W skutek uchwały komissyi ortograficznej bawarskiej i pruskiej, którą ogłosił drukiem W. Wilmanns w pracy swej tytułowanej: „Kommentar zur preussischen Schulortografie“, z dnia 29. Maja, 1880 r., wyrzuca się **h**, po **t**, w zgłoskach końcowych. Wiele pisarzy wyrzuca jednak już **h**, po **t**, we wszystkich wyrazach bez różnicy. W niniejszem dziełku używać będziemy **th**, tylko w wyrazach obcych i imionach własnych, np. Thee, herbata; Thomas, Tomasz i t. p.

Pisz:	Wymawiaj:
Xer-xes, York, Zwang,	kserkses, jork, cwang,
Bär, Län-der, Kä-se, Höl-le,	ber, lender, keze, helle,
Kör-per, Kö-nig, Fürst, süss,	kerper, kenig, fiirst, ziis,
Hüt-te, Maus, Haus, auf,	hitte, maus, haus, auf,
Säu-le, Knäu-el, Räu-ber.	zajle, knajel, rajber,
Mais, Wai-se, Kai-ser,	majs, wajze, kajzer,
Ei-sen, ei-ne, mei-nen,	ajzen, ajne, majnen,
Heu, neu, Eu-le, heu-len,	haj, naj, ajle, hajlen,
Aal, Aa-le, Haar, Haa-re,	aal, aale, haar, haare,
See, See-en, Heer, Hee-re,	zee, zeen, heer, heere,
Boot, Boo-te, Loos, Loo-se,	boot, boote, loos, looze,
Moos, Moo-se, Fie-ber,	moos, mooze, fiiber,
die-nen, Bie-ne, Lie-be,	diinen, biine, liibe,
Cy-rus, Cy-clop, Co-drus,	cirus, ciklop, kodrus,
Salz, so, sie-ben, su-chen,	zalc, zo, ziiben, zuchen,
Glas, Gans, das, das-selbe,	glas, gans, das, das-zelbe,
Fluss, Flü-sse, Fuss, Fü-sse,	flus, fliise, fus, fiise,
flie-ssen, gie-ssen, rei-ssen,	fliisen, giisen, rajsen,
Was-ser, es-sen, fres-sen,	wasser, essen, fressen,
schon, schön, wa-schen,	szon, szen, waszen,
Fisch, Tisch, fast, fa-sten,	fisz, tisz, fast, fasten,
Last, La-sten, Spatz, Spie-gel, spei-sen,	last, lasten, szpacc, szpiigiel, szpajzen,
Stock, Stern, be-stel-len, ver-ste-hen,	sztokk, sztern, besztellen, fersztеen,
Tag, Jagd, tra-gen, ja-gen,	tag, jagd, tragien, jagien,
Bo-gen, be-tro-gen, Zug, klug,	bogien, betrogien, cug, klug,
Be-trug, Vor-zug, Au-ge,	betrug, forcug, augie,
sau-gen, Weg, We-ge,	zaugien, weg, wegie,
ge-gen, Zweig, zei-gen,	giegien, cwajg, cajgien,
nei-gen, Sieg, Wie-ge,	najgien, ziig, wiigie,
lu-stig, e-wig, Ho-nig,	lustih, ewih, honih,
Flü-gel, Zü-gel, Se-gel,	fliigiel, ciigiel, zegiel,
lang, Klang, Wan-ge, Zun-ge,	lang, klang, wangie, cungie,
Hoff-nung, Hand-lung, Ring,	hoffnung, handlung, ring,
sin-gen, Sarg, bor-gen, Hand,	zingien, zarg, borgien, hand,
hal-ten, be-hü-ten,	halten, behiiten,
Schuh, Zahn, ah-nen, se-hen,	szuu, caan, aanen, zeen,
Ru-he, Cha-rak-ter, Chor, echt, ich,	ruue, charakter, chor, echt, ich,
spre-chen, Licht, ja, Jä-ger, je-der,	szprechen, licht, ja, jegier, jeder,
Qual, Quel-le, qua-ken, He-xe,	kwal, kwelle, kwaken, hekse,
Ta-xe, e-xa-mi-ni-ren,	takse, egzaminiren,
Lachs, Ochs, wach-sen,	laks, oks, wakzen,

Pisz:	Wymawiaj:
Phi-lipp, Phö-bus, Pfeil, pfei-fen,	filipp, febus, pfajl, pfajfen,
Lek-tion, Con-di-tion,	lekcjon, kondicjon,
Thal, Theil, thei-len, Thrä-ne,	tal, tajl, tajlen, trene,
Baal, Ball, bie-ten, bit-ten,	baal, ball, biiten, bitten,
E-ber, Eb-be, den, denn, fahl, Fall,	eber, ebbe, den, denn, faal, fall,
Haa-re, har-re, Heer, Herr,	haare, harre, heer, herr,
kam, Kamm, riet, ritt,	kam, kamm, riit, ritt,
Ro-gen, Rog-gen, Saat, satt,	rogien, roggien, zaat, zatt,
Staat, statt, Stahl, Stall,	sztaat, sztatt, sztaal, sztall,
schief, Schiff, Stiel, still,	sziif, sziff, sztiil, sztill,
wieder, Wid-der.	wiider, widder.

Uwaga. Ponieważ w języku niemieckim jest obok trzech głównych narzeczy, także wiele innych narzeczy ubocznych i w każdej prawie prowincyi niemieckiej inaczej się wymawiają niektóre głoski, zatem trudno jest stosować się do wszystkich. Głównem narzeczem mówią południowi Niemcy i narzecze to nazywa się wyższo-niemieckiem czyli literackiem i dyplomatycznem; zatem zwolennicy języka niemieckiego powinni się stosować do tegoż narzecza. Podane tu wskazówki, objaśniające wymowę, są zastosowane właśnie do narzecza wyższo-niemieckiego. Ponieważ zaś nauczyciele nie wszyscy są z jednej prowincyi i każdy może mieć inny sposób wymowy, sobie właściwy, przeto uczniowie muszą się stosować do wymowy nauczyciela. Wymowę niektórych liter, a przeważnie samogłosek: **ä, äu. ö, ü, eu, ei,** najlepiej sobie mogą uczniowie przyswoić przy pomocy nauczyciela.

O akcencie.

W języku niemieckim przypada akcent zwykle na pierwszą zgłoskę w wyrazach dwuzgłoskowych i wielozgłoskowych. W wyrazach np. Vater, ojciec; Bruder, brat; przypada akcent na zgłoski: **Va, Bru.**

W wyrazach zaczynających się od przyrostków: **be, emp, ent, er, ge, hinter, miss, ver, wider, zer,** przypada akcent, zwykle na drugą zgłoskę, czyli na zgłoskę rdzenną, gdyż przyrostki te są nieakcentowane. W wyrazach np. **Besuch,** odwiedziny; **Empfang,** przyjęcie; **gefallen,** podobać się; **verstehen,** rozumieć, przypada akcent na zgłoski: **such, fang, fall, steh.**

W wyrazach cudzoziemskich przypada akcent na te zgłoski, które są akcentowane w tymże obcym języku, z którego wyraz wzięty jest do języka niemieckiego.

W wyrazach np. **Nation,** naród; **Geografie,** jeografia; **Politik,** polityka, przypada akcent na zgłoski: **tion, fie, tik.**

MIESIĄC PIERWSZY.

Lekcya I (Erste Lektion).

Chleb, Brot; woda, **Wasser**;
mieć, **haben**; pan, pani, **Sie**;
ja, **ich**; ja mam, **ich habe**;
masło, **Butter**; kawa, **Kaffee**;
pan, pani masz, **Sie haben**;
czy masz pan, pani? **haben Sie?**

§ 1. *a*) Na początku mowy, czyli zdania pytającego kładzie się w języku niemieckim słowo: polskiego wyrazu czy, nie tłomaczy się na język niemiecki, np. Czy masz pan? **Haben Sie?** *b*) Słowa niemieckie kończą się w trybie bezokolicznym na **n**, lub **en**, podobnie jak w polskim języku na **ć**, jak to widzieć można w słowie **haben**.

1. Übung. — 1. Haben Sie Brot? 2. Ich habe Brot. 3. Haben Sie Wasser? 4. Ich habe Wasser. 5. Haben Sie Butter? 6. Ich habe Butter. 7. Haben Sie Kaffee? 8. Ich habe Kaffee.

2. Ćwiczenie. — 1. Czy masz pan wodę? 2. Ja mam wodę. 3. Czy masz pani masło? 4. Ja mam masło. 5. Czy masz pani kawę? 6. Ja mam kawę. 7. Czy masz pan chleb? 8. Ja mam chleb.

Lekcya II (Zweite Lektion).

Herbata, **Thee**; wino, **Wein**;
kupować, **kaufen**; my, **wir**;
my kupujemy, **wir kaufen**;
ja kupuję, **ich kaufe**;
ser, **Käse**; cukier, **Zucker**;
pan, pani kupujesz, **Sie kaufen**;
czy pan kupujesz? **kaufen Sie?**
czy kupujemy? **kaufen wir?**

§ 2. *a*) Wyraz **Sie**, znaczy: **pan, pani, panna, panowie, panie, państwo.** *b*) Każdy rzeczownik pisze się w języku niemieckim dużą literą np. **Wasser, Käse** i t. p. *c*) Zaimki osobiste: **ja, my** i t. p. można opuścić w języku polskim, gdyż się mówi bez błędu **ja kupuję**, lub kupuję; w języku niemieckim zaś zaimków **ich, wir** i t. p. opuszczać nie można: trzeba więc mówić: **ich kaufe**; gdyż samo słowo **kaufe**, ma inne znaczenie.

3. Übung. — 1. Haben Sie Thee? 2. Ich habe Thee. 3. Kaufen Sie Wein? 4. Ich kaufe Wein. 5. Kaufen wir Käse? 6. Wir kaufen

---

Uwaga. 1. Uczniowie mają się uczyć wyrazów umieszczonych w słowniczkach tak z polskiego języka na niemiecki, jak również i odwrotnie z niemieckiego na polski, aby byli w możności tłomaczyć ćwiczenia tak niemieckie, jak i polskie, bez trudności.

Käse. 7. Kaufen Sie Zucker? 8. Ich kaufe Zucker. 9. Kaufen Sie Brot? 10. Ich kaufe Brot.

4. Ćwiczenie. — 1. Czy kupujesz pan herbatę? 2. Kupuję herbatę. 3. Czy kupujesz pani wino? 4. Kupuję wino. 5. Czy macie panowie cukier? 6. Mamy cukier. 7. Czy kupujecie panie chleb? 8. Kupujemy chleb.

Lekcya III (Dritte Lektion).

Ciastko, ciastka, **Kuchen**; sól, **Salz**;
pieprz, **Pfeffer**, ocet, **Essig**;
my jemy, **wir essen**; jem, **ich esse**;
czy jesz pan, pani? **essen Sie?**
sól i ocet, **Salz und Essig**;
pieczeń, **Braten**; mięso, **Fleisch**;
jeść, **essen**, pić, **trinken**; i, **und**;
pan pijesz, **Sie trinken**; piję, **ich trinke**,
czy pijecie państwo? **trinken Sie?**
ciastko i chleb, **Kuchen und Brot**.

5. Übung. — 1. Essen Sie Kuchen? 2. Ich esse Kuchen **und** Brot. 3. Essen **wir** Braten? 4. Wir essen Braten. 5. Essen Sie Fleisch? 6. Ich esse Fleisch **und** Braten. 7. Trinken Sie Wasser? 8. Wir trinken Wasser **und** Wein. 9. Kaufen Sie Pfeffer? 10. Wir kaufen Pfeffer **und** Essig. 11. Trinken **wir** Thee? 12. Wir trinken The **und** Kaffee.

6. Ćwiczenie. — 1. Czy jesz pan pieczeń? 2. Jem pieczeń i mięso. 3. Czy jesz pani ciastka? 4. Jem ciastka i chleb. 5. Czy jesz pan mięso? 6. Jem mięso i ser. 7. Czy pijesz pan wodę? 8. Piję wodę i wino. 9. Czy kupujesz pani pieprz? 10. Kupuję pieprz i ocet. 11. Czy pijesz pani kawę? 12. Piję kawę, herbatę i wodę.

Lekcya IV (Vierte Lektion).

Owoc, owoce, **Obst**; sałata, **Salat**;
szynka, **Schinken**; jarzyna, **Gemüse**;
mój, **mein**; mój panie, **mein Herr**;
przynosimy, **wir bringen**; lecz, ale, **aber**;
musztarda, **Senf**; piwo, **Bier**;
sprzedać, **verkaufen**; tak jest, **ja**;
przynieść, **bringen**; nie, **nicht**;
nie przynoszę, **ich bringe nicht**.

§ 3. *a*) Wyrażenie się: **mein Herr**, lepiej tłomaczyć na polski język przez **proszę pana**, niż mój panie. Np. **Ja, mein Herr**, tak, proszę pana.—*b*) Wyraz przeczący **nicht**, następuje w języku niemieckim po słowie, na końcu zdania, np. Nie mam chleba, **ich habe Brot nicht** i t. p.

7. Übung. — 1. Verkaufen Sie Obst? 2. Ja, **mein** Herr, ich verkaufe Obst. 3. Verkaufen Sie Salat? 4. Ja, **mein** Herr, ich verkaufe Salat. 5. Bringen Sie Schinken? 6. Ich bringe Schinken und Senf. 7. Essen Sie Fleisch? 8. Ich esse Fleisch **nicht, aber** ich esse Obst und Gemüse. 9. Kaufen Sie Essig? 10. Ich kaufe Essig **nicht, aber** ich kaufe Salz und

---

Uwaga 2. Przed rozpoczęciem tłomaczenia ćwiczeń, powinni uczniowie wydać w obec nauczyciela słówka, których się uczyli; a jeżeli ich jeszcze nie umieją dobrze, muszą je powtarzać tak długo, aż je wszystkie zapamiętają, a dopiero potem mogą rozpocząć tłomaczenie.

Pfeffer. 11. Trinken Sie Bier? 12. Ich trinke Bier **nicht, aber** ich trinke Wasser. 13. Trinken Sie Kaffee? 14. Ich trinke Kaffee und Thee.

8. Ćwiczenie. — 1. Czy kupujesz pani owoce? 2. Tak jest, panie, kupuję owoce. 3. Czy jesz pan szynkę? 4. Tak jest, panie, jem szynkę. 5. Czy sprzedajesz pan sałatę? 6. Sprzedaję sałatę i musztardę. 7. Czy przynosisz pani jarzyny? 8. Nie przynoszę jarzyny, lecz przynoszę owoców. 9. Czy sprzedajesz pan cukier? 10. Nie sprzedaję cukru, lecz sprzedaję masło i ser. 11. Czy pijesz pani piwo? 12. Nie piję piwa, lecz piję herbatę i kawę.

Lekcya V (Fünfte Lektion).

Mleko, **Milch**; śmietanka, **Sahne**;
potrzebować, **brauchen**; wiele, **viel**;
za wiele, **zu viel**; albo, czyli, **oder**;
moja, **meine**; moja pani, **meine Frau**;
chleb czy ser, **Brot oder Käse**;
miód, **Honig**; wódka, **Branntwein**;
nie wiele, **nicht viel**; bardzo, **sehr**;
bardzo wiele, **sehr viel**; pani, **Frau**;
wiele mleka, **viel Milch**; a, **und**;
potrzebujemy, **wir brauchen**.

§ 4. Wyraz **und**, znaczy: **i** lub **a**. Zamiast **moja pani**, lepiej używać **proszę pani**, np. Tak jest, proszę pani. **Ja, meine Frau**.

9. Übung. — 1. Essen Sie Käse **oder** Brot? 2. Ich esse Brot **und** trinke Milch. 3. Brauchen Sie Milch **oder** Sahne? 4. Ich brauche **viel** Milch und Sahne. 5. Kaufen Sie Honig **oder** Butter? 6. Ich kaufe **viel** Honig, aber **nicht viel** Butter. 7. Trinken Sie **viel** Branntwein? 8. Ich trinke **nicht viel** Branntwein, aber ich trinke **sehr viel** Wein. 9. Brauchen Sie **viel** Zucker? 10. Ich brauche **zu viel** Zucker. 11. Essen Sie **viel** Fleisch? 12. Ja, meine Frau, ich esse **zu viel** Fleisch. 13. Brauchen Sie **viel** Senf? 14. Ja, **meine** Frau, ich brauche **sehr viel** Senf und Essig.

10. Ćwiczenie. — 1. Czy pijesz pan wiele mleka? 2. Tak jest, pani, piję wiele mleka. 3. Czy potrzebujesz pani wiele śmietanki? 4. Tak, pani, potrzebuję bardzo wiele śmietanki. 5. Czy potrzebujesz pan wiele miodu? 6. Potrzebuję wiele miodu i mleka. 7. Czy pijasz pan wiele wódki? 8. Pijam nie wiele wódki. 9. Czy jesz pan wiele sera? 10. Jem nie wiele sera, lecz jem za wiele owoców. 11. Czy sprzedajesz pan wiele herbaty? 12. Sprzedaję bardzo wiele herbaty i cukru.

Lekcya VI (Sechste Lektion).

Mąka, **Mehl**; miód do picia, **Met**;
życzyć, żądać, **wünschen**; mało, **wenig**;
śmietana, **Rahm**; moszcz, cydr, **Obstwein**;
mało mąki, **wenig Mehl**; lecz, tylko, **sondern**;

Uwaga 3. Z nauką nie trzeba się zbyt śpieszyć, nie trzeba się naraz wiele uczyć, ale gruntownie. Dlatego trzeba się nauczyć najprzód jednego, później drugiego, trzeciego i t. d. wyrazu i wiersza, a dopiero postępować dalej, powtarzając poprzednie wyrazy i zdania.

za mało. **zu wenig**: mi, sobie, **mir**;
żądam, życzę sobie, **ich wünsche mir**;
pan, pani sobie, **Sie sich**;
piję nie wino, **ich trinke nicht Wein**:
nie piwo, lecz miód, **nicht Bier sondern Met**;
sobie, **sich**.

§. 5. Wyraz przeczący **nicht**, kładzie się na końcu zdania wtenczas, gdy się zaprzecza samą czynność, czyli słowo i gdy w polskim języku wyraz **nie**, stoi przed słowem; jeżeli się zaś zaprzecza nie słowo, lecz inną część mowy, natenczas kładzie się **nicht**, przed ową zaprzeczoną częścią mowy. Np. Nie piję wina. **Ich trinke Wein nicht**. Piję nie wino, lecz piwo. **Ich trinke nicht Wein, sondern Bier**. Wyraz **moszcz, cyder**, oznacza wino z owoców.

§ 6. Wyraz **sondern**, kładzie się po zdaniach przeczących i słowa się po nich nie powtarza. Np. Jem nie chleb, lecz ser. **Ich esse nicht Brot, sondern Käse**. Przeciwnie znowu wyraz **aber**, kładzie się po zdaniach twierdzących, a po przeczących tylko wtenczas, gdy słowo w zdaniu drugiem następuje Np. My pijemy wodę, lecz wy pijecie wino. **Wir trinken Wasser, aber ihr trinkt Wein**. My pijemy nie wodę, lecz pijemy wino. **Wir trinken nicht Wasser, aber wir trinken Wein.**

11. Übung. — 1. Wünschen Sie **sich** Mehl? 2. Ich wünsche **mir** nicht Mehl, **sondern** Met. 3. Wünschen Sie **sich** Rahm? 4. Ich wünsche **mir** nicht Rahm, **sondern** Obstwein. 5. Wünschen Sie **sich** viel Obstwein? 6. Ich wünsche **mir wenig** Obstwein, und sehr viel Met. 7. Trinken Sie viel Met? 8. Ich trinke nicht viel Met, aber ich trinke zu viel Obstwein. 9. Kaufen Sie viel Mehl? 10. Ich kaufe nicht viel Mehl, aber ich kaufe sehr viel Rahm. 11. Wünschen Sie **sich** Milch oder Sahne? 12. Ich wünsche **mir** nicht Milch, **sondern** Sahne.

12. Ćwiczenie. — 1. Czy żądasz pani moszczu czy wina? 2. Ja żądam nie moszczu, lecz wina. 3. Czy życzysz sobie pan mąki? 4. Ja sobie życzę nie mąki, lecz miodu (*do picia*). 5. Czy kupujecie panowie miód (*do picia*)? 6. Kupujemy nie miód, lecz moszcz. 7. Czy życzysz pani sobie śmietany, czy śmietanki? 8. Życzę sobie nie śmietany, lecz śmietanki. 9. Czy pijesz pan moszcz czy piwo? 10. Piję nie moszcz, lecz piję wiele piwa. 11. Czy jesz pani wiele sera? 12. Jem za mało sera, lecz bardzo wiele owoców. 13. Czy pijasz pan wiele piwa? 14. Pijam za wiele piwa, lecz bardzo mało kawy.

Lekcya VII (Siebente Lektion).

Rosół, zupa, **Suppe**: kasza, **Grütze**;
pieniądze **Geld**: siano, **Heu**:
czekolada. **Chokolade** (czokolade); ryż, **Reiss**;
trawa, **Gras**; słoma, **Stroh**:
tylko, **nur**, tylko chleb, **nur Brot**;
bez, ohne; bez soli, **ohne Salz**:
oni, one, **sie**; oni mają, **sie haben**;
bez cukru, **ohne Zucker**:
z, ze, **mit**; z masłem, **mit Butter**;
dosyć, **genug**; dosyć sera, **Käse genug**;
czy oni jedzą? **essen sie?**
nie z masłem, **nicht mit Butter**.

Uwaga 4. W celu prędszego nauczenia się wyrazów, niech uczniowie czytają wyrazy w słowniczkach od góry na dół i zaraz na odwrót z dołu do góry, gdyż tym sposobem powtarza się podwójnie. Taki sposób uczenia się słówek będzie bardzo pożytecznym przy późniejszych lekcyach, gdzie słowniczki będą coraz większe.

§ 7. *a*) Wyraz **genug**, kładzie się po rzeczownikach. Np. Jem dosyć owoców. **Ich esse Obst genug.** *b*) Wyraz **sie**, pisany małą literą znaczy **oni**, **one**, zaś dużą literą znaczy **pan**, **pani**, i t. p.

13. Übung. — 1. Essen Sie Suppe **mit** Grütze? 2. Ich esse Suppe nicht **mit** Grütze, sondern **mit** Reiss. 3. Trinken Sie Chokolade **mit** Milch? 4. Ich trinke Chokolade **mit** Milch, und Kaffee **mit** Sahne. 5. Brauchen **sie** viel Geld? 6. Sie brauchen nicht viel Geld, aber **sie** brauchen sehr viel Heu. 7. Kaufen **sie** viel Gras? 8. Sie kaufen viel Gras, aber zu wenig Stroh. 9. Wir essen **nur** Brot **mit** Butter, aber **sie** essen sehr viel Schinken **mit** Senf. 10. Wir trinken **nur** wenig Met, aber zu viel Obstwein. 11 Sie trinken Kaffee **mit** Sahne, aber Thee **ohne** Zucker. 12. Ich esse Fleisch **ohne** Salz und **ohne** Pfeffer. 13. Wir haben Brot **genug**, aber zu wenig Geld. 14. Sie trinken Wasser **genug**, aber sehr wenig Wein.

14. Ćwiczenie. — 1. Czy pijesz pani czekoladę z mlekiem? 2. Pijam czekoladę bez mleka. 3. Czy jadasz pan rosół z kaszą? 4. Jadam rosół tylko z ryżem. 5. Czy potrzebujesz pan wiele pieniędzy? 6. Potrzebuję tylko mało pieniędzy, lecz potrzebuję za wiele siana. 7. Czy życzysz pani sobie mąki? 8. Życzę sobie tylko mało mąki, lecz bardzo wiele chleba. 9. Oni sprzedają dosyć słomy, lecz za mało trawy. 10. Oni jedzą chleb tylko ze solą. 11. My pijamy herbatę bez cukru. 12. Pan pijasz za mało wina, a za wiele piwa. 13. Potrzebujemy tylko mało mąki, lecz za wiele miodu. 14. Pan sprzedajesz nie siano, lecz słomę.

Lekcya VIII (Achte Lektion).

Panie! Herr! pani! **Frau!** jeden, **ein**;
bracie! **Bruder!** siostro! **Schwester!**
kup pani wina! **kaufen Sie Wein!**
nie kupuj pan soli! **kaufen Sie Salz nicht!**
jeden kawałek, **ein Stück**; jeden, **ein**;
jeszcze **noch**; już, **schon**; jak? **wie?**
już nie, **schon nicht**; tylko, **nur**;

ojcze! **Vater!** matko! **Mutter!**
przynieś pan! **bringen Sie!**
bracie, przynieś! **Bruder, bringe!**
niech oni kupią! **kaufen sie!**
jeden funt, **ein Pfund**; mnie, **mir**;
jak wiele, ile? **wie viel?**
jeszcze nie, **noch nicht**

§ 8. Sposób rozkazywania, czyli tryb rozkazujący, różni się w języku niemieckim tylko silniejszym naciskiem głosu od sposobu pytającego, a w 2. osobie liczby poj., używa się słowa bez zaimka. I tak: przynoszę, **ich bringe**, jest sposób oznajmujący; zaś po odrzuceniu zaimka **ich**, samo słowo **bringe!** przynieś! jest trybem rozkazującym. Podobnież **bringen Sie?** czy przynosisz pan? jest pytanie; zaś **bringen Sie!** przynieś pan! tryb rozkazujący.

15. Übung. — 1. Mein Herr! bringen Sie **mir** ein Stück Brot. 2. Meine Frau! bringen Sie **mir** ein Pfund Thee. 3. Vater! kaufe **mir** ein Pfund Käse. 4. Meine Mutter! bringe **mir** ein Stück Schinken.

Uwaga 5. Nie trzeba nigdy zaglądać do nowej lekcyi, dopóki się poprzedniej nie umie gruntownie; przed rozpoczęciem zaś każdej nowej lekcyi trzeba poprzednią powtórzyć.

5. Bruder! verkaufe **mir noch** Obst. 6. Schwester! trinke **noch** Bier. 7. Kaufen wir **noch** Reiss! 8. Trinken sie **noch** Chokolade! 9. Brauchen Sie **noch** viel Essig? 10. Ich brauche **schon** wenig Essig. 11. Trinken sie **noch** viel Obstwein? 12. Sie trinken Obstwein **schon** nicht, aber sie essen nur Schinken. 13. Wie viel Met wünschen Sie sich? 14. Ich wünsche mir nur wenig Met.

16. Ćwiczenie. — 1. Mój panie! przynieś mi pan kawałek sera. 2. Sprzedaj mi pan funt owoców! 3. Pij pan jeszcze miód lub piwo! 4. Ojcze! przynieś mi funt ciastek. 5. Matko! pij jeszcze mleko lub kawę. 6. Mój bracie! sprzedaj mi funt cukru. 7. Moja siostro! przynieś mi jeszcze kawałek szynki z musztardą. 8. Niech one jedzą rosół z ryżem! 9. Czy pan już kupujesz siano? 10. Nie kupuję siana, lecz sprzedaję słomę. 11. Czy pani jeszcze sprzedajesz mąkę? 12. Ja już nie sprzedaję mąki. 13. Ile wody życzysz sobie pani? 14. Życzę sobie tylko mało wody.

Lekcya IX (Neunte Lektion).

Ojciec, **der Vater**; syn, **der Sohn**;
stryj, **der Vetter**; sąsiad, **der Nachbar**;
on, **er**; on pije, **er trinkt**; kto? **wer?**
kto kupuje wino? **wer kauft Wein?**
trochę, **einwenig**; pański, **Ihr**;
tylko trochę sera, **nur einwenig Käse**;
jedna szklanka, **ein Glas**; jeden łót, **ein Lot**;
on sobie, **er sich**; ona sobie, **sie sich**;
brat, **der Bruder**; wuj, **der Onkel**;
szewc, **der Schuster**; stolarz, **der Tischler**;
czy on pije miód? **trinkt er Met?**
ojciec kupuje sól, **der Vater kauft Salz**;
pański brat, **Ihr Bruder**;
trochę wody, **einwenig Wasser**;
jedna szklanka piwa, **ein Glas Bier**;
on sobie życzy, **er wünscht sich.**

§. 9. Wyraz **der**, nazywa się rodzajnikiem, czyli przedimkiem i służy do oznaczenia rodzaju męzkiego, lecz wyrazu tego nie tłomaczy się na język polski. Po wyrazie pytającym **wer**, następuje zaraz słowo; — toż samo ma miejsce i po innych wyrazach pytających. W osobie 3-ej liczby pojedynczej kończą się słowa niemieckie na **t**, lub **et**, np. **er kauft**, on kupuje.

17. Übung. — 1. Wer bringt Zucker? 2. **Der** Vater bringt Zucker. 3. Wer kauft Heu? 4. Der Sohn kauft Heu. 5. Braucht **Ihr** Bruder viel Stroh? 6. Er braucht nur wenig Stroh. 7. Wie viel Geld wünscht sich **Ihr** Onkel? 8. Er wünscht sich noch **einwenig** Geld. 9. Wie viel Branntwein trinkt noch **Ihr** Vetter? 10. Er trinkt nur **einwenig** Branntwein. 11. Trinkt **Ihr** Nachbar noch viel Obstwein? 12. Er trinkt nur **einwenig** Obstwein. 13. Wie viel Bier trinkt **er?** 14. Er trinkt noch ein Glas Bier und ein Glas Wein. 15. Wie viel Obst braucht **der** Schuster? 16. Er braucht noch ein Pfund Obst und ein Lot Thee.

Uwaga 6. Uczniowie obdarzeni słabą pamięcią, niechaj sobie wypisują słówka w małej książeczce, którą mają nosić przy sobie i przy każdej sposobności powtarzać wyrazy, skoro im tylko czas pozwoli, czy to parę minut, czy kwadrans i t. p.

18. Ćwiczenie. — 1. Ile kawy kupuje stolarz? 2. On kupuje funt kawy i łót herbaty. 3. Kto pije miód? 4. Mój ojciec pije miód. 5. Ile kawy pije pański syn? 6. On pije tylko szklankę kawy. 7. Kto sprzedaje mąkę? 8. Mój brat sprzedaje mąkę i chleb. 9. Kto sobie życzy siana? 10. Mój stryj życzy sobie trochę siana. 11. Czy sprzedaje pański sąsiad jeszcze wiele słomy? 12. On sprzedaje tylko trochę słomy. 13. Ile wody pije szewc? 14. On pije tylko szklankę wody. 15. Ile cukru kupuje stolarz? 16. On kupuje jeszcze łót cukru i funt kawy.

Lekcya X (Zehnte Lektion).

Krawiec, **der Schneider**; sukno, **Tuch**;
piekarz, **der Bäcker**; skóra, **Leder**;
co, coś, **etwas**; który? **welcher?**
bądź! **sei!** bądź pan! **sein Sie!**
dobry, łaskaw, **gütig**; panu, **Ihnen**;
bądź tak łaskaw! **sei so gütig!**
co on robi? **was macht er?** robić, **machen**;
sztuka, kawałek, **ein Stück**;
płótno, **die Leinwand**; łokieć, **eine Elle**;
drzewo, drewno, **Holz**; co? **was?**
ty, **du**; ty masz **du hast**; tak, **so**;
ty kupujesz, **du kaufst**; nam, **uns**;
szukać, **suchen**; dać, **geben**;
bądź pan tak łaskaw! **sein Sie so gütig!**
czy on robi co? **macht er etwas?**
jeden funt, **ein Pfund**; jeden łót, **ein Lot.**

§. 10. Wyraz **co**, tłomaczy się na początku przez **was**, zaś w środku i na końcu zdania przez **etwas**. Np. Co on kupuje? **Was kauft er?** Czy on kupuje co? **Kauft er etwas?** Po wyrazie **was**, następuje zaraz słowo. W 2-ej osobie liczby pojedynczej kończą się słowa niemieckie na **st**, np. **du machst**, ty robisz.

19. Übung. — 1. Wer kauft Tuch? 2. Der Schneider kauft Tuch und Leinwand. 3. Wie viel Tuch kauft er? 4. Er kauft **eine** Elle Tuch. 5. Was kauft der Bäcker? 6. Er kauft Mehl und verkauft Brot. 7. Wer sucht Holz? 8. Der Tischler sucht Holz. 9. Wie viel Leder braucht der Schuster? 10. Er braucht nur ein Pfund Leder. 11. Macht der Schneider **etwas?** 12. Er kauft **eine** Elle Tuch. 13. Was sucht der Tischler? 14. Er sucht ein Stück Holz. 15. Welcher Nachbar sucht Holz? 16. Mein Nachbar sucht Holz. 17. Was **suchst du?** 18. Ich suche einwenig Tuch. 19. Bruder! **sei** so gütig und bringe **mir** ein Stück Leder. 20. Sein Sie so gütig und geben Sie mir ein Lot Thee! 21. Ich gebe **Ihnen** einwenig Wein. 22. Er bringt **Ihnen** noch ein Stück Käse.

20. Ćwiczenie. — 1. Kto szuka skóry? 2. Szewc szuka skóry. 3. Kto potrzebuje sukna? 4. Krawiec potrzebuje trochę sukna. 5. On potrzebuje łokieć sukna i kawałek płótna. 6. Piekarz szuka mąki i drzewa. 7. Który stolarz szuka drzewa? 8. Pański stolarz szuka drzewa. 9. Co kupujesz, mój synu? 10. Kupuję łokieć sukna. 11. Czy sprzedajesz **co**, moja sio-

---

Uwaga 7. Każde ćwiczenie powinien uczeń opracować najpierw ustnie, a następnie dopiero piśmiennie. Napisawszy zadanie, powinien je uczeń przeczytać głośno i z uwagą, czy nie popełnił błędów, które rozumie się, trzeba poprawić.

stro? 12. Sprzedaję słomę i siano. 13. Czy masz jeszcze co? 14. Mam jeszcze trochę pieniędzy. 15. Wuju! bądź tak dobry i przynieś mi kawałek sera. 16. Bądź pan tak łaskaw i daj mi pan szklankę wody! 17. Daj mi pani trochę śmietanki. 18. Ja daję pani jeszcze szklankę kawy ze śmietanką. 19. Szukamy sukna i płótna. 20. Oni szukają tylko trochę mięsa.

Lekcya XI (Elfte Lektion).

Matka, **die Mutter**; siostra, **die Schwester**;
matka szuka, **die Mutter sucht**;
stryjenka, **die Base**; która? **welche?**
twój, **dein**; twoja, **deine**; nic, **nichts**;
on daje, **er giebt**; ona daje, **sie giebt**;
daj! **gieb!** daj pan! **geben Sie!**
czy on daje? **giebt er?** jest, **ist**;
on jest, **er ist**; ona jest, **sie ist**;
córka, **die Tochter**; krawcowa, **die Schneiderin**;
twoja matka, **deine Mutter**;
ona, **sie**; ona szuka, **sie sucht**;
córka kupuje, **die Tochter kauft**;
brać, **nehmen**; bierzesz, **du nimmst**;
on bierze, **er nimmt**; bierz! **nimm!**
dwa, **zwei**; dwa funty, **zwei Pfund**;
czy on jest? **ist er?** ciotka, **die Tante**.

§ 11. *a*). Wyraz **die**, jest rodzajnikiem i służy do oznaczenia rodzaju żeńskiego.— *b*) Po wyrazie przeczącym **nichts**, nie trzeba już kłaść **nicht**, gdyż w języku niemieckim używa się tylko jednego przeczenia. Nie można więc mówić: **Ich habe nichts, nicht**, lecz tylko: **Ich habe nichts**. Nie mam nic.

21. Übung. — 1. **Die** Mutter sucht ein Stück Tuch. 2. **Die** Schwester **giebt** mir ein Pfund Zucker. 3. Welche Schwester sucht Geld? 4. Deine Schwester sucht Geld. 5. Was macht **deine** Base? 6. Sie **kauft** Obst und Kuchen. 7. Bringt Ihnen **die** Schneiderin etwas? 8. Sie bringt mir **nichts**. 9. Welche Schneiderin sucht Tuch? 10. Deine Schneiderin sucht eine Elle Tuch. 11. Was **nimmst** du? 12. Ich nehme **zwei** Stück Holz. 13. Er **nimmt** zu viel, aber sie **nimmt** zu wenig Leinwand. 14. **Nimm** nicht so viel Essig! 15. Nehmen Sie noch einwenig Holz! 16. Schwester! **gieb** mir noch **zwei** Glas Milch! 17. **Giebt** Ihnen noch etwas meine Tante? 18. Sie **giebt** mir schon nichts.

22. Ćwiczenie. — 1. Co mi przynosi twoja stryjenka? 2. Ona przynosi panu funt masła. 3. Co robi matka? 4. Ona szuka sera. 5. Która matka potrzebuje pieniędzy? 6. Moja matka potrzebuje wiele pieniędzy. 7. Moja córka daje mi za mało wina. 8. Twoja stryjenka kupuje trochę soli. 9. Czego (*co*) szuka krawcowa? 10. Ona szuka kawałek (*kawałka*) sukna. 11. Kto bierze wino? 12. Moja córka bierze wino. 13. Ona daje panu za mało pieniędzy. 14. Daj mi jeszcze trochę szynki! 15. Nie bierz pieprzu! 16. Daj mi pan jeszcze kawałek sukna!

Uwaga 8. Bardzo korzystne rezultaty przynosi nauka w towarzystwie dwóch lub trzech osób, gdyż błędy popełnione przez jednego ucznia, spostrzeże drugi i tym sposobem poprawiają się wzajemnie. Taki sposób nauki zaleca się przeważnie osobom, uczącem się bez pomocy nauczyciela.

Lekcya XII (Zwölfte Lektion).

Dziecko, das Kind; szkło, **das Glas**; zboże, **das Getreide**; wełna, **die Wolle**; moje, **mein**; moje dziecko, **mein Kind**; jedwab, **die Seide**; jeden pud, **ein Pud**; dwa pudy soli, **zwei Pud Salz**; ono, **es**; cztery funty sera, **vier Pfund Käse**; wy, **ihr**; wy kupujecie, **ihr kauft**; 3, **drei**; 4, **vier**; 5, **fünf**; 6, **sechs**; okno, **das Fenster**; sukno, **das Tuch**; bawełna, **die Baumwolle**; dobry, **gut**; twoje okno, **dein Fenster**; także **auch**; filiżanka, **eine Tasse**; cienki, **fein**; trzy filiżanki kawy, **drei Tassen Kaffee**; pięć łokci sukna, **fünf Ellen Tuch**; ono jest, **es ist**; czy ono jest? **ist es?** czy wy szukacie? **suchet ihr?**

§ 12. *a*) Wyraz **das**, jest rodzajnikiem i służy do oznaczenia rodzaju nijakiego. *b*) Po wyrazach oznaczających miarę, wagę, w ogóle ilość, np. funt, pud, łokieć i **t. p.** następują rzeczowniki bez rodzajnika.

23. Übung. — 1. **Das** Kind trinkt Milch. 2. **Das** Glas **ist** fein. 3. **Ist das** Tuch fein? 4. **Das** Tuch ist auch fein. 5. Was macht **das** Kind? 6. **Das** Kind sucht Obst. 7. Kauft er viel Getreide? 8. Er kauft viel Getreide. 9. Wie viel Wolle braucht deine Base? 10. Sie braucht nur drei Pud Wolle. 11. Der Schneider wünscht sich vier Lot Seide und fünf Ellen Tuch. 12. Wir brauchen sechs Pud Baumwolle. 13. Mein Kind trinkt drei Tassen Thee und zwei Glas Milch. 14. **Ihr** habt nur vier Pfund Wolle. 15. Was habt **ihr?** 16. Wir haben einwenig Getreide und Mehl. 17. Ist dein Sohn gut? 18. Er ist sehr gut. 19. Ist Ihr Kind gut? 20. **Es** ist sehr gut.

24. Ćwiczenie. — 1. Dziecko przynosi wody. 2. Sukno jest cienkie. 3. Szkło jest dobre. 4. Mój sąsiad sprzedaje dwa pudy zboża. 5. Ile sukna kupuje krawiec? 6. On kupuje cztery łokcie sukna i dwa funty jedwabiu. 7. Ile wełny ma ciotka? 8. Ona ma pięć pudów wełny. 9. Ile bawełny sprzedajesz jeszcze, mój bracie? 10. Sprzedaję tylko sześć pudów bawełny. 11. Ile szklanek piwa pijesz, moja siostro? 12. Piję tylko dwie szklanki piwa. 13. Ty pijesz dwie szklanki herbaty, a ja piję dwie filiżanki kawy. 14. Twój sąsiad jest bardzo dobry. 15. Wy kupujecie trzy łokcie sukna. 16. Czy pijecie wiele wody? 17. Pijemy dwie szklanki wody. 18. Przynosicie za mało pieniędzy. 19. Co robi twoje dziecko? 20. **Ono** pije wodę.

Lekcya XIII (Dreizehnte Lektion).

Papier, **das Papier**; książka, **das Buch**; flaszka, **die Flasche, eine Flasche**; cztery flaszki, **vier Flaschen**; jedna libra papieru, **ein Buch Papier**;

Uwaga 9. Ćwiczenia polskie powinni uczniowie w ten sposób opracować, aby mogli przed nauczycielem tylko w myśli po polsku czytać, a po niemiecku głośno wydawać. Po przetłomaczeniu ćwiczeń tak niemieckich, jak również polskich, daje nauczyciel uczniom pytania z tychże ćwiczeń po niemiecku, na które ci także po niemiecku mają odpowiadać.

z łaski swej, **gefälligst**; nie, **nein**;
jeden arkusz papieru, **ein Bogen Papier**;
zwykle, **gewöhnlich**, 7, **sieben**; 8, **acht**;
ośm arkuszy papieru, **acht Bogen Papier**;
atrament, **die Tinte**; biały, **weiss**;
centnar, **ein Zentner**; czarny, **schwarz**;
sześć centnarów, **sechs Zentner**,
darować, **schenken**; tobie, ci, **dir**;
ono, **es**; ono przynosi, **es bringt**;
kupcie! **kaufet!** pijcie! **trinket!**
9, **neun**; 10, **zehn**; 11, **elf**; 12, **zwölf**;
5 centnarów siana, **fünf Zentner Heu**.

§ 13. *a*) Rodzaj rzeczowników niemieckich nie zawsze się zgadza z rodzajem rzeczowników polskich. Np. Atrament jest rodzaju męzkiego, a w języku niemieckim **die Tinte**, jest rodzaju żeńskiego. Podobnież książka jest rodzaju żeńskiego, a w języku niemieckim **das Buch**, jest rodzaju nijakiego i t. p. *b*) Wyrazy: **ein, eine, ein**, są także rodzajnikami, które się nazywają nieokreślonymi, gdyż się je kładzie przed rzeczownikami nieokreślonymi, nieznanymi bliżej. Np. **Ein Tischler ist hier.** Pewien (jakiś) stolarz, jest tutaj. Lecz gdy powiemy: **Der Tischler ist hier**, to znaczy, że stolarz znany jest tutaj. Zatem rodzajnik **der, die, das**, nazywa się określonym, gdyż poprzedza rzeczowniki dokładniej określone, czyli znane.

25. Übung. — 1. Das Papier ist weiss. 2. Die Tinte ist schwarz. 3. Das Tuch ist weiss, oder schwarz. 4. Ich bringe **dir** ein Buch Papier. 5. Wie viel Tinte wünschen Sie sich? 6. Ich wünsche mir drei Flaschen Tinte. 7. Wir kaufen zehn Flaschen Bier und neun Flaschen Wein. 8. Was schenkst du mir? 9. Ich schenke dir drei Zentner Heu. 10. Bringen Sie mir **gefälligst** zwei Bogen Papier! 11. Trinkt das Kind noch Milch? 12. Nein, **es** trinkt Milch schon nicht. 13. Bringt **dir** das Kind noch etwas? 14. Nein, **es** bringt mir schon nicht. 15. Sie trinkt **gewöhnlich** nur zwei Tassen Chokolade. 16. Kaufet mir noch elf Lot Seide! 17. Bringet mir noch sieben Bogen Papier! 18. Vater! schenke mir noch ein wenig Geld.

26. Ćwiczenie. — 1. Potrzebujemy librę papieru. 2. Ona szuka jeszcze trochę atramentu. 3. Ile papieru potrzebujecie? 4. Potrzebujemy osiem arkuszy papieru i trzy flaszki atramentu. 5. Papier jest biały, lecz atrament jest czarny. 6. Sprzedajemy dwanaście centnarów soli. 7. Ile sukna darujesz mi, moja matko? 8. Daruję ci pięć łokci sukna i pięć łótów jedwabiu. 9. Przynieś mi pan z łaski swej dwa arkusze papieru! 10. Czy sprzedaje brat owoce? 11. Nie, on sprzedaje tylko zboże i siano. 12. Co robi twoje dziecko? 13. Ono bierze mój papier i moję książkę. 14. Ile wody pije zwykle pańskie dziecko? 15. Ono pije zwykle tylko szklankę wody. 16. Przynieście mi flaszkę wina! 17. Sprzedajcie mi jeszcze ośm funtów sera!

Lekcya XIV (Vierzehnte Lektion).

Rubel, der (ein) Rubel; frank, der Frank;
pięć rubli, fünf Rubel; dwa franki, zwei Frank;
talar, der (ein) Taler; tani, billig;
8 talarów, acht Taler; drogo, teuer;

Uwaga 10. Jeżeli uczeń nie potrafi od jednego razu należycie odpowiedzieć na pytanie, to trzeba z nim powtarzać pytania i odpowiedzi tak długo, aż będzie w stanie odpowiedzieć bez błędu. Po przejściu każdych 5 lekcyj trzeba zrobić powtórzenie, co nie wiele czasu zabierze, a utrwala w pamięci wyrazy i całe zdania.

kosztować, kosten; to kosztuje, **das kostet**;	cent, krajcar, der (ein) Kreuzer; to, **das**,
ile kosztuje? wie viel kostet? ciotka, die Tante;	4 krajcary, vier Kreuzer; to jest, **das ist**;
właśnie, **eben**; wcale nie, **gar nicht**;	to jest drogo, **das** ist teuer;
13, dreizehn; 14, vierzehn; 15, fünfzehn;	to kosztuje tanio, **das** kostet billig;
kopiejka, die (eine) Kopeke; złoty, der Gulden;	wcale nie drogo, **gar** nicht **teuer**;
3 kopiejki, drei Kopeken; 4 złote, vier Gulden;	16, sechzehn; 17, siebzehn; 18, achtzehn.

§ 14. Rzeczowniki materyalne, czyli podzielne, w znaczeniu subjektywnem, jak np. Wasser, Brot, Mehl i t. p. używają się rzadko z rodzajnikiem: **der, die, das**, lecz nigdy z rodzajnikiem: **ein, eine, ein**. Jednakże rzeczowniki, oznaczające miarę i wagę imion materyalnych, używają się przeważnie z rodzajnikiem: **ein, eine, ein**. Np. Ein Zentner Heu, a nie der Zentner Heu, centnar siana; podobnież eine Elle Tuch, łokieć sukna; ein Pfund Thee, funt herbaty i t. p.

Przymiotniki niemieckie mogą stać przed rzeczownikami, lub po rzeczownikach i zowią się przed rzeczownikiem przymiotnikami określającymi, a po rzeczowniku orzekającymi, np. (określające): guter Vater, dobry ojciec; gute Mutter, dobra matka; gutes Kind, dobre dziecko; — (orzekające): der Vater ist gut, ojciec jest dobry; die Mutter ist gut, matka jest dobra; das Kind ist gut, dziecko jest dobre.

27. Übung. — 1. Ein Pfund Thee kostet zwei oder drei Rubel. 2. Ein Pfund Zucker kostet sechzehn Kopeken. 3. Eine Elle Tuch kostet vierzehn Frank. 4. Ein Pfund Seide kostet fünfzehn Gulden. 5. Wie viel kostet ein Pud Wolle? 6. Ein Pud Wolle kostet gewöhnlich achtzehn Taler. 7. Ist das nicht billig? 8. Das ist gar nicht billig. 9. Wie teuer kostet ein Buch Papier? 10. Ein Buch Papier kostet gewöhnlich fünfzehn oder sechzehn Kreuzer. 11. Ist **das** nicht zu teuer? 12. Das ist gar nicht teuer, **das ist eben** billig. 13. Wie teuer kostet eine Flasche Tinte? 14. Eine Flasche Tinte kostet gewöhnlich fünf oder zehn Kopeken. 15. Wie viel Geld schenkst du mir, Schwester? 16. Ich schenke **dir** nur achtzehn Rubel. 17. Gieb mir noch zwölf Frank! 18. Nehmet noch vierzehn Gulden! 19. Was kauft die Tante? 20. Die Tante kauft Tinte.

28. Ćwiczenie. — 1. Pud mąki kosztuje cztery ruble. 2. Funt sera kosztuje szesnaście kopiejek. 3. Centnar soli kosztuje zwykle pięć lub sześć złotych. 4. Funt kawy kosztuje zwykle osiemnaście krajcarów. 5. Ile kosztuje flaszka wina? 6. Flaszka wina kosztuje zwykle pięć franków. 7. Jak drogo kosztuje łokieć sukna? 8. Łokieć sukna kosztuje zwykle sześć lub osiem talarów. 9. Czy to nie jest drogo? 10. To jest nie drogo, to jest właśnie tanio. 11. Jakże drogo kosztuje pud cukru? 12. Pud cukru kosztuje zwykle czternaście rubli. 13. Daj mi jeszcze szesnaście franków! 14. Weź jeszcze piętnaście kopiejek! 15. Przynieście mi jeszcze sześć funtów mięsa! 16. Sprzedajcie mi jeszcze cztery centnary zboża!

Uwaga 11. Jeżeli ćwiczenie, lub lekcya jest za duża na jeden raz, to ją można podzielić na dwie, trzy lub więcej części, stosownie do zdolności ucznia. Uczeń nie powinien nigdy brać naraz za wiele do nauki, lecz powinien się uczyć gruntownie.

Lekcya XV (Fünfzehnte Lektion).

Żyto, der Roggen; pszenica, der Weizen; owies, der Haber, Hafer; korzec, der (ein) Koretz; gryka, der Buchweizen; kopa, das (ein) Schock; fenig, der Pfennig; dwa fenigi, zwei Pfennige; dojrzewać, reifen; powoli, langsam; owies dojrzewa, der Haber reift; polski złoty, ein polnischer Gulden; 19. neunzehn; 20, zwanzig; 22, zwei und zwanzig; kukurydza, der Mais; proso, die Hirse; jęczmień, die Gerste; ćwierć, das (ein) Viertel; tuzin, das (ein) Dutzend; grosz, der Groschen; róść, wachsen; prędko, schnell; żyto rośnie, der Roggen wächst; czy żyto rośnie? wächst der Roggen? 21, ein und zwanzig; 24, vier und zwanzig; 25, fünf und zwanzig; 26, sechs und zwanzig.

Uwaga. Liczbę mnogą rzeczowników niemieckich oznacza się wyrazem **die**, na wszystkie trzy rodzaje, np. fenigi. **die** Pfenige; flaszki. **die** Flaschen; łokcie, **die** Ellen. O tem będzie obszerniej w dalszych lekcyach. (Zob. Lek. XL. § 48).

29. Übung. — 1. Der Roggen **wächst** schnell. 2. Der Weizen **reift langsam.** 3. Der Mais **wächst** auch **langsam.** 4. Wie viel Hirse verkauft ihr? 5. Wir verkaufen nur zwölf Koretz Hirse. 6. Du brauchst nur drei Viertel Gerste. 7. Sie wünscht sich noch ein und zwanzig Koretz Buchweizen. 8. Ein Koretz hat vier Viertel. 9. Ein Dutzend hat zwölf Stück. 10. Ein Pfund Butter kostet vier und zwanzig Kopeken. 11. Ein Lot Thee kostet zwanzig Pfennige. 12. Ein Pfund Mehl kostet dreizehn Groschen. 13. Wie teuer kostet ein Koretz Weizen? 14. Ein Koretz Weizen kostet zwölf oder vierzehn Taler. 15. Fünf Koretz Mais kosten zwei und zwanzig Rubel. 16. Ein Viertel Hafer kostet zwei Gulden und zwanzig Kreuzer.

30. Ćwiczenie. — 1. Kupuję pięć korcy żyta i trzynaście korcy pszenicy. 2. Żyto **rośnie** prędko, lecz owies rośnie powoli. 3. Jęczmień dojrzewa prędko, a proso rośnie powoli. 4. Kup tylko dziesięć korcy gryki! 5. Ćwierć prosa kosztuje dwa talary i sześć fenigów. 6. Funt chleba kosztuje dziesięć groszy. 7. Tuzin ma dwanaście sztuk. 8. Kopa ma pięć tuzinów. 9. Ile jęczmienia sprzedajesz pan? 10. Sprzedaję tylko dwadzieścia trzy korce jęczmienia. 11. Jak drogo kosztują cztery funty soli? 12. Cztery funty soli kosztują dwanaście kopiejek, albo dwadzieścia cztery grosze. 13. Dwie ćwiercie prosa kosztują zwykle sześć talarów i pięć fenigów. 14. Pud wełny kosztuje dwadzieścia lub dwadzieścia trzy ruble. 15. Polski złoty ma piętnaście kopiejek. 16. Rubel ma sześć złotych i dwadzieścia groszy.

Uwaga 12. Dla ułatwienia w wyszukaniu i zapamiętaniu pojedynczych wyrazów, mogą sobie uczniowie zestawić alfabetyczny spis wyrazów, znajdujących się w dziełku niniejszem.

Lekcya XVI (Sechzehnte Lektion).

Wiadro, der Eimer; garniec, der Garnetz; rzeźnik, der Fleischer; kucharz, der Koch; kupiec, der Kaufmann; gotować, kochen; pieczeń cielęca, der Kalbsbraten; kapusta, der Kohl (das Kraut); zamówić, bestellen; chętnie, **gern**; lubię jeść, ich esse **gern**; sążeń, die Klafter; ten, **dieser**, ta, **diese**; to, **dieses**; pół porcyi pieczeni, eine halbe Portion Braten; kwarta, die (eine) Quart; **tak, so**; kucharka, die Köchin; nie tak, **nicht so**; pieczeń wołowa, der Rindsbraten; pieczeń barania, der Hammelsbraten; smakować, schmecken; dobrze, **gut**; porcya, die (eine) Portion; pół, **ein halb**; lubisz pić, du trinkst gern; ten pan, **dieser** Herr; ta pani, **diese** Frau; 27, sieben und zwanzig; 28, acht und zwanzig.

§ 15. Polski wyraz **lubić**, tłomaczy się na język niemiecki przez **gern**, który to wyraz dodaje się do każdego dowolnego słowa. Np. lubię gotować, ich koche **gern**; lubię pić, ich trinke **gern** i t. d. Tam zaś, gdzie niema czynności, lub przedmiotu wyraźnego, używa się zwykle tylko słowa **haben**, np. lubię, ich habe **gern**. — Jeżeli przed rzeczownikiem jest już jaki zaimek, natenczas nie trzeba kłaść rodzajnika; nie można więc mówić: **dieser, der** Koch, lecz tylko dieser Koch, ten kucharz; lub **der** Koch, kucharz.

31. Übung. — 1. Ich kaufe gewöhnlich zwanzig Eimer Bier. 2. Ein Koretz hat vier Viertel, ein Viertel hat acht Garnetz, ein Garnetz aber hat vier Quart. 3. Der Fleischer verkauft schon zu wenig Fleisch. 4. Dieser Koch kocht nur Suppe und Fleisch. 5. Diese Köchin kocht Kraut und Suppe. 6. Wer verkauft Zucker? 7. Dieser Kaufmann verkauft Zucker und Thee. 8. Wir essen Rindsbraten, und ihr esset Kalbsbraten. 9. Ich esse **gern** Hammelsbraten mit Kohl. 10. Sie essen **gern** Schinken mit Senf und Pfeffer. 11. Bestelle mir noch eine Portion Braten mit Kohl! 12. Dieser Kalbsbraten schmeckt mir nicht, bestelle mir eine **halbe** Portion Rindsbraten. 13. Ich esse **diese** Suppe nicht **so gern, wie dieses** Fleisch. 14. Dieser Schuster braucht noch Leder. 15. Was sucht **dieser** Tischler? 16. Er sucht fünf und zwanzig Zentner Holz. 17. **Diese** Schneiderin kauft sieben und zwanzig Pfund Kaffee. 18. **Dieses** Kind giebt mir nur ein Stück Käse. 19. Wie viel Klafter Holz kaufen Sie? 20. Ich kaufe fünf Klafter Holz.

32. Ćwiczenie. — 1. Kupujecie dwadzieścia osiem wiader wódki. 2. Sprzedajemy ćwierć żyta, trzy garnce prosa i kwartę mąki. 3. Ten rzeźnik sprzedaje zwykle dwadzieścia cztery centnary mięsa. 4. Ten kupiec sprzedaje nietyle zboża, jak (*wie*) my. 5. Lubimy (*jeść*) pieczeń wołową

Uwaga 13. Ćwiczenia, umieszczane tu tylko w formie opowiadającej, mają uczniowie opracować w formie pytającej; ćwiczenia, a raczej zdania bez przeczenia, mają uczniowie opracować z przeczeniem. Uczniowie zdolniejsi mogą się równocześnie potrosze uczyć powiastek na str. 155

*

z kapustą. 6. Lubicie (*pić*) kawę bez cukru. 7. Pan lubisz (*jeść*) pieczeń cielęcą z sałatą. 8. Nie lubimy (*jeść*) pieczeni baraniej z octem. 9. Mnie nie smakuje to mięso. 10. Zamów mi pan porcyę wołowej pieczeni! 11. Przynieście mi pół porcyi mięsa! 12. Lubię (*jeść*) te owoce. 13. Nie lubimy (*pić*) tego piwa. 14. Ta pani lubi (*pić*) wodę z cukrem. 15. Ta kucharka nie gotuje nic. 16. Ten kucharz gotuje za wiele mięsa. 17. Sążeń drzewa kosztuje osiem rubli. 18. Kupujemy sześć sążni drzewa.

Lekcya XVII (Siebzehnte Lektion).

Rzepa, die Rübe; dwie rzepy, zwei Rüben;
rzodkiew, der Rettich (Rettig); on jest, er ist;
marchew, die Gelbrübe; tu, **hier**;
ogórek, die Gurke; ogórki, **die** Gurken;
tamten, **jener**; tamta, **jene**; tamto, **jenes**;
tamta kucharka, **jene** Köchin; jem, ich **esse**;
ty jesz, **du issest**; on je, **er isset**;
pilny, fleissig; pracować, arbeiten;
32, zwei und dreissig; 40, vierzig;
cielę, das Kalb; baran, der Hammel;
burak, die Rotrübe; buraki, die **Rotrüben**;
kalafior, der Blumenkohl; wart, **wert**;
chrzan, der Meerrettig; siać, **säen**;
z ogórkami, mit Gurken; siałem, ich **säete**;
tamten kucharz, **jener** Koch; oni są, **sie sind**;
tamto piwo, **jenes** Bier; tam, **dort**;
czy ona je? **isset sie?** leniwy, faul;
żąć, zbierać, ernten; 30, dreissig;
44, vier und vierzig; 50, fünfzig;
wół, rogacizna, das Rind.

§ 16. W języku niemieckim jest wiele rzeczowników złożonych, które trzeba tłomaczyć na język polski przez dwa, lub nawet więcej wyrazów. Np. der Kalbsbraten, pieczeń cielęca; das Taschentuch, chustka do nosa lub chustka kieszonkowa. W takich wyrazach złożonych nazywa się pierwsza część składowa wyrazem określającym, zaś druga, czyli ostatnia część — wyrazem głównym i do tego ostatniego stosuje się rodzaj. Mówi się więc: der Kalbsbraten, bo der Braten, jest rodzaju męzkiego, a nie das Kalbsbraten, chociaż das Kalb, cielę, jest rodzaju nijakiego; toż samo: nie die Taschentuch, lecz das Taschentuch, bo się mówi: das Tuch, sukno, zaś die Tasche, kieszeń.

33. Übung. — 1. Wir **säen** viel Rüben. 2. Ihr **säet** wenig Rotrüben. 3. Hier **wächst** der Rettig und dort wachsen die Gelbrüben. 4. Dort wachst nur der Meerrettig. 5. Hier ist der Blumenkohl und dort sind (są) die Rüben. 6. Ich esse gern Blumenkohl mit Butter. 7. Ihr esset gewöhnlich Fleisch mit Gurken oder mit Senf. 8. Dieser Koch kocht Gemüse, und **jener** Fleisch. 9. Jene Köchin ist sehr faul, aber diese ist sehr fleissig. 10. Dieses Kind **isset** sehr wenig Gelbrüben, aber **jenes** isset sehr viel Obst. 11. Du **issest** zu viel, und arbeitest zu wenig. 12. Ihr **säet** viel, aber ihr erntet wenig Weizen. 13. Hier wächst Roggen, und dort Hafer. 14. Ein Koretz Rotrüben ist fünfzig Kopeken wert. 15. Jene Portion Fleisch ist nur dreissig Groschen wert. 16. **Jenes** Glas Bier kostet

---

Uwaga 14. Dla łatwiejszego zapamiętania rodzajnika, mogą sobie uczniowie zapisywać w książeczce osobno rzeczowniki rodzaju męzkiego, osobno zaś rodzaju żeńskiego i nijakiego.

nur zehn Groschen, aber es ist fünfzehn Groschen wert. 17. Diese Portion Blumenkohl kostet fünf und vierzig Kopeken. 18. Jene Flasche Wein ist zwei Rubel fünfzig Kopeken wert.

34. Ćwiczenie. — 1. Tu rosną buraki i rzepa, ale tam rośnie tylko marchew. 2. My siejemy rzodkiew i marchew, a oni sieją rzepę. 3. Lubię (*jeść*) rzodkiew ze solą. 4. Lubicie (*jeść*) szynkę z chrzanem lub z musztardą. 5. Oni lubią (*jeść*) kalafiory z masłem. 6. Jemy zwykle mięso z ogórkami lub z chrzanem. 7. Ten kucharz gotuje mi tylko mięso i kapustę. 8. Tamta kucharka gotuje rosół i marchew. 9. Tamto dziecko jest pilne, a to jest leniwe. 10. Ty jesz porcyę pieczeni wołowej z sałatą. 11. Ona je tylko sztukę (**Stück**) mięsa z marchwią. 12. Tamten stolarz nie lubi pracować, on jest zbyt leniwy. 13. Twój stryj sieje mało, a zbiera wiele owsa. 14. Wy siejecie wiele żyta, a my zbieramy mało jęczmienia. 15. Tamten korzec owsa jest wart tylko dwa ruble i trzydzieści pięć kopiejek. 16. Sprzedajemy czterdzieści trzy korce buraków i trzydzieści sześć korcy marchwi. 17. Kopa ogórków jest warta czterdzieści kopiejek. 18. Przynieś mi pan dwie kopy kapusty!

Lekcya XVIII (Achtzehnte Lektion).

Brukiew, die Kohlrübe; szpinak, der Spinat;
bób, die Bohne; groch, die Erbse;
cebula, die Zwiebel; czosnek, der Knoblauch;
szczypiorek, der Schnittlauch; kopać, graben;
kopiesz, du **gräbst**; on kopie, er **gräbt**;
co pan pozwoli (sobie życzy)? was **beliebt** Ihnen?
to mi się podoba, das **beliebt** mir;
jemu, **ihm**; jej, **ihr**; wam, **euch**; kopię, ich grabe;
innym razem, **andersmal**; 60, sechzig;
80, achtzig; 88, acht und achtzig;
pietruszka, die Petersilie; nawet, **sogar**;
soczewica, die Linse; makaron, die Nudeln;
kartofel, die Kartoffel; kartofle, die Kartoffeln;
sadzić, **pflanzen**; zawsze, **immer**;
rozmaity, rozmaicie, **verschieden**;
co się pani podoba? was **beliebt** Ihnen?
raz, **einmal**; dwa razy, **zweimal**;
im, **ihnen**; to mu się podoba, das beliebt **ihm**;
65, fünf und sechzig; 70, siebzig;
90, neunzig; 91, ein und neunzig; 100, hundert.

§ 17. *a*) Rzeczowniki: **die Bohne, Erbse, Linse, Nudel**, używają się przeważnie z końcówką **n**, i mówi się: die **Bohnen, Erbsen, Nudeln**; podobnież, jak: die **Rübe** i **Rüben**, gdyż niemcy mówią zwykle w liczbie mnogiej o rzepie, marchwi, grochu, jak polacy o burakach. Rzeczowniki więc zakończone na **e** przybierają w liczbie mnogiej **n**.—*b*) Wyraz **aber**, w środku zdania, znaczy **zaś**. Np. ja piję wodę, on zaś wino. Ich trinke Wasser, er **aber** Wein. — *c*) Liczba mnoga rzeczowników niemieckich oznacza się rodzajnikiem **die**, na wszystkie trzy rodzaje. Np. die Väter, ojcowie; **die** Gurken, ogórki i t. p. (Zobacz § 48).

35. Übung. — 1. Wir essen **gern** Kalbsbraten mit Kohlrüben, oder mit Spinat. 2. Meine Köchin kocht Suppe **sogar** mit Petersilie und mit

---

Uwaga 15. Przymiotnik, znajdujący się po rzeczowniku i po słowie **sein**, być, nazywa się orzekającym, lub przysłówkowym i nie zmienia w języku niemieckim swej końcówki Np. on jest pilny, er ist fleissig; ona jest pilna, sie ist fleissig; ono jest pilne, es ist fleissig.

Zwiebel. 3. Wir pflanzen viel Bohnen und Erbsen. 4. Ihr säet zu wenig Linsen und zu viel Erbsen. 5. Bestellet mir eine Portion Rindsbraten mit Nudeln! 6. Ich pflanze sehr wenig Zwiebel, und zu viel Knoblauch. 7. Wir essen gern ein Stück Braten mit Kartoffeln und mit Schnittlauch. 8. Ihr pflanzet immer viel Kartoffeln und wenig Kohlrüben. 9. Wir graben schon die Kartoffeln, aber er **gräbt** Gelbrüben noch nicht. 10. Du **gräbst** die Rotrüben, er aber **gräbt** nur Zwiebel und Knoblauch. 11. Essen Sie immer Kalbsbraten mit Nudeln? 12. Verschieden, einmal esse ich Kalbsbraten mit Nudeln, andersmal **aber** nur mit Spinat. 13. Was **beliebt Ihnen**, mein Herr? 14. Bestellen Sie mir eine Portion Suppe mit Gemüse und eine halbe Portion Hammelsbraten mit Kartoffeln! 15. Dieses Stück Fleisch **beliebt mir** nicht, gieb mir eine Portion Blumenkohl mit Butter! 16. Verkaufe mir sechzig Koretz Bohnen und achtzig Koretz Erbsen!

36. Ćwiczenie. — 1. Sadzimy zwykle za wiele brukwi, a za mało buraków. 2. Nie lubię (*jeść*) mięsa z kartoflami. 3. Ona lubi (*jeść*) sztukę mięsa ze szczypiorkiem, a pieczeń ze szpinakiem, lub z makaronem. 4. On je pieczeń nawet z grochem. 5. Tamta kucharka gotuje rosół z pietruszką. 6. Tu rośnie cebula i czosnek, a tam szczypiorek. 7. Ja sadzę zawsze sześćdziesiąt pięć korcy kartofli. 8. Ty kopiesz już buraki, on zaś nie kopie jeszcze marchwi. 9. Ona kopie za mało kartofli, lecz za wiele rzepy. 10. Czy pani sadzi zawsze tak wiele szczypiorku? 11. Rozmaicie, raz sadzę wiele, drugi raz zaś zbyt mało. 12. Sprzedaję osiemdziesiąt korcy soczewicy i sto korcy grochu. 13. Cóż pani pozwoli? 14. Ja sobie życzę dziewięćdziesiąt korcy bobu i sto korcy grochu. 15. Ty kopiesz nawet za wiele brukwi, on zaś kopie za mało kartofli. 16. Sprzedaj mi osiemdziesiąt pięć kóp kapusty!

Lekcya XIX (Neunzehnte Lektion).

Wołowina, das Rindfleisch; od, **von**; dziennie, täglich; trzy razy, dreimal; ile razy? wie vielmal? często, **oft**; do mnie, **zu mir**; do pana, **zu Ihnen**; iść, gehen; przyjść, kommen;

(ja)	kupuję,	ich kauf-e;
(ty)	kupujesz,	du kauf-st;
on	kupuje,	er kauf-t;

cielęcina, das Kalbfleisch; do, **zu**; co dzień, Tag täglich; 4 razy, viermal; jak często? **wie oft?** ani razu, **keinmal**; odemnie, **von mir**; od pana, **von Ihnen**; 200, zwei hundert; 300, drei hundert:

czy (ja)	kupuję?	kaufe ich?
czy (ty)	kupujesz?	kaufst du?
czy on	kupuje?	kauft er?

Uwaga 16. W zdaniach, obejmujących przysłówki i przymiotniki orzekające, a zarazem i przeczenie **nicht**, kładzie się to przeczenie **nicht**, przed przysłówkami i przymiotnikami orzekającymi. Np. On nie jest leniwy. Er ist nicht faul. Ty kupujesz nie wiele. Du kaufst nicht viel. On pije nie często. Er trinkt nicht oft, zamiast: Er ist faul **nicht**; du kaufst viel nicht.

ona	kupuje,	sie kauf-t;	czy ona	kupuje?	kauft sie?
ono	kupuje,	es kauf-t;	czy ono	kupuje?	kauft es?
(my)	kupujemy,	wir kauf-en;	czy (my)	kupujemy?	kaufen wir?
(wy)	kupujecie,	ihr kauf-t;	czy (wy)	kupujecie?	kauft ihr?
oni, one	kupują,	sie kauf-en;	czy oni, one	kupują?	kaufen sie?

§ 18. Podobnie jak **kaufen**, odmieniają się wszystkie inne słowa niemieckie w czasie teraźniejszym, przybierając w liczbie pojedynczej w osobie 1-szej zakończenie **e**, w osobie 2-giej **st**, lub **est**, w osobie 3-ciej **t**, lub **et**; — w liczbie mnogiej, w osobie 1-szej i 3-ej zakończenie **n**, lub **en**; w osobie 2-giej zakończenie **t**, lub **et**. Są jednakże niektóre słowa nieprawidłowe, które zamieniają w osobie 2-ej i 3-ej licz. p. samogłoskę **a**, na **ä**; lub **e**, na **i**, jak to już widzieliśmy przy słowie: **graben** i **geben**. O takich słowach będzie później wzmianka w dalszych lekcyach. (zobacz Przegląd gramatyczny § 186 i 187).

§ 19. W języku polskim opuszcza się zwykle zaimki osobiste w osobie 1-ej i 2-ej, w języku niemieckim zaś zaimków tych nie można opuszczać; wyjąwszy tylko tryb rozkazujący w 2-ej osobie, gdzie się wyrzuca zaimki. Np. kauf-**e**! kup! kauf-**et**! kupcie! (Zobacz § 150).

37. **Übung.** — 1. Ich kaufe Rindfleisch, du kaufst aber nur Kalbfleisch. 2. Er kauft ein Viertel Bohnen, sie kauft drei Koretz Erbsen. 3. Es kauft Tag täglich drei Garnetz Kartoffeln. 4. Kauft ihr noch Getreide? 5. Wir kaufen nicht Getreide, sondern Rotrüben. 6. Sie kaufen Tag täglich zwanzig Pfund Mehl. 7. Wie vielmal täglich trinkst du Wasser? 8. Ich trinke dreimal, oder sogar fünfmal täglich Wasser. 9. Wie oft essen Sie täglich? 10. Ich esse gewöhnlich nur dreimal täglich. 11. Wie oft kommt dieser Tischler **zu Ihnen**? 12. Er kommt **zu mir** sogar fünfmal täglich. 13. Ich komme Tag täglich **zu Ihnen**, und Sie kommen **keinmal zu mir**. 14. Diese Frau geht **zu Ihnen**, aber nicht **zu mir**. 15. Jenes Kind geht **zu mir** und **zu Ihnen**. 16. Ich kaufe **von Ihnen** zwei hundert Zentner Zucker. 17. Du nimmst **von mir** drei hundert Koretz Erbsen. 18. Er giebt **mir** nur ein hundert und fünfzig Frank.

38. **Ćwiczenie.** — 1. Ten rzeźnik sprzedaje wołowinę, a tamten sprzedaje cielęcinę. 2. Ty bierzesz często pieniądze odemnie, lecz mi nic nie dajesz. 3. Jak często jadasz pan na dzień? 4. Jadam zwykle trzy, a nawet pięć razy dziennie. 5. Ja sprzedaję sto pięćdziesiąt korcy żyta, ty zaś sprzedajesz dwieście sześćdziesiąt centnarów wełny. 6. On kupuje sto dwadzieścia pudów grochu, a ona sprzedaje trzysta korcy owsa. 7. My kupujemy kopę ogórków, wy zaś sprzedajecie pięć kóp kapusty. 8. Ja przychodzę często do pana, a pan nie przychodzisz do mnie ani razu. 9. Co (*czego*) pan sobie życzysz odemnie? 10. Życzę sobie od pani tylko flaszkę atramentu i trzy libry papieru. 11. Jak często na dzień przychodzi ten kucharz do pana? 12. On przychodzi codzień cztery razy do mnie. 13. Centnar ma sto, a pud ma czterdzieści funtów. 14. Funt ma trzydzieści dwa łóty, a korzec ma cztery ćwiercie. 15. Kopa ma 60 sztuk. 16. Polski złoty ma 30 groszy.

Lekcya XX (Zwanzigste Lektion).

Rano, **poranek**, der Morgen; kiedy? **wann?**
południe, der Mittag; dziś, **heute**;
od **rana**, von Morgen; późno, spät;
wcześnie, rano, **früh**; za wcześnie, **zu früh**;
miesięcznie, monatlich; pełen, voll;
zarobić, **zasłużyć**, verdienen; z wieczora, Abends;
otrzymać, **erhalten**; otrzymałem, ich erhielt;
talerz, der Teller; **miska**, **półmisek**, die Schüssel;
szklanka wody, ein Glas Wasser;
nigdy, **nie**; nigdy nic, **nie etwas**;

(ja)	mam,	ich habe;
(ty)	masz,	du **hast**;
on, ona, ono,	ma,	er, sie, es **hat**;
(my)	mamy,	wir haben;
(wy)	macie,	ihr habt;
oni, one	mają,	sie haben;
pan, pani, panna	masz,	Sie haben

z rana, Morgens; teraz, **jetzt**;
wieczór, der Abend; zaraz, **gleich**;
do południa, **bis zu** Mittag;
tygodniowo, na tydzień, **wöchentlich**;
dostać, bekommen; zaledwie, **kaum**;
ktoś, **Jemand**; nikt, **Niemand**;
austryacki, österreichisch;
talerz rosołu, ein Teller Suppe;
jem talerz rosołu, ich esse **einen** Teller Suppe;
400, vier hundert; 900, neun hundert;

czy mam?	habe ich?
czy masz?	**hast** du?
czy on, ona, ono **ma?**	**hat** er, sie, es?
czy mamy?	haben wir?
czy macie?	habt ihr?
czy oni, one mają?	haben sie?
czy pan, pani, panna masz?	haben Sie?

§ **20.** Słowo **haben**, wyrzuca w 2-iej i 3-iej osobie liczby p. głoskę **b**, mówi się zatem du **hast**, er **hat**, a nie du **habst**, er **habt**.

§ **21.** Wyraz **kto**, tłomaczy się na początku zdania pytającego przez **wer**, zaś w środku i na końcu zdania przez **Jemand**. Np. Kto ma? Wer hat? Czy ma kto? Hat **Jemand**? Wyraz **ktoś**, znaczy zawsze **Jemand**, np. ktoś kupuje, Jemand kauft i t. p. Po wyrazach przeczących **Niemand** i **nie**, nie można kłaść drugiego wyrazu przeczącego; nie można więc mówić: Niemand hat nicht, lecz Niemand hat. Wyrazy: Morgens, Abends, następują zwykle po przysłówkach czasu, np. heute Morgens, dziś z rana; gestern Abends, wczoraj z wieczora i t. p.

39. Übung. — 1. Wann kommen Sie zu mir? 2. Ich komme **heute** Abends zu Ihnen. 3. Wann arbeitest du? 4. Ich arbeite **heute** von Morgen **bis zum** Abend. 5. Wann bringst du mir Papier? 6. Ich bringe dir **jetzt gleich** Papier. 7. Du kommst sehr **früh**, und er kommt zu **spät**. 8. Wir arbeiten nur **von** Morgen **bis zu** Mittag. 9. Ich verdiene **wöchentlich** vier Rubel. 10. Mein Bruder bekommt **monatlich** vierzig Rubel. 11. Du verdienst kaum sechzig Kopeken täglich. 12. Ich esse täglich einen Teller Suppe und eine Portion Braten. 13. Wer bekommt ein Glas Wein? 14. **Jemand** bekommt ein Glas Wein. 15. Trinkt **Jemand** eine Flasche Wein? 16. Niemand trinkt eine Flasche Wein. 17. Bekommst du **etwas?** 18. Ich bekomme **nie etwas.** 19. Ich habe viel Obst, du **hast** zu wenig Gemüse, und sie hat Geld genug. 20. Wir haben viel, ihr habt wenig Getreide, aber sie haben Kartoffeln genug. 21. Habt ihr viel Gerste? 22. Wir haben vier hundert Koretz Gerste und sechs hundert Koretz Erbsen. 23. Eine Marke hat hundert Pfennige. 24. Ein österreichischer Gulden hat hundert Kreuzer.

40. Ćwiczenie. — 1. Kiedyż sprzedajesz pan drzewo? 2. Sprzedaję dziś drzewo. 3. Przyjdź dziś wieczór do mnie! 4. Ja pracuję dziś od rana

do południa. 5. Przychodzimy zawsze wcześnie, a on przychodzi późno do pana. 6. Ty zarabiasz zaledwie trzy ruble tygodniowo. 7. Ja otrzymuję ośm rubli tygodniowo, czyli trzydzieści dwa ruble miesięcznie. 8. Ona dostaje sześćdziesiąt pięć talarów miesięcznie. 9. Kto sprzedaje soczewicę? 10. Oni sprzedają soczewicę. 11. Czy kto kupuje ogórki? 12. Ktoś kupuje ogórki, lecz nikt nie kupuje kalafiorów. 13. Kiedyż dostajesz pieniądze? 14. Ja nigdy nie dostaję pieniędzy. 15. Daj mi talerz rosołu i miskę *(półmisek)* z kapustą! 16. Piję zwykle flaszkę wina na dzień. 17. Ja mam trzysta, ty masz czterysta, a ona ma siedemset pudów mąki. 18. My mamy pięćset, wy macie osiemset, a oni mają dziewięćset korcy pszenicy.

Lekcya XXI (Ein und zwanzigste Lektion).

Złoto, das Gold; srebro, das Silber; (*)
mosiądz, das Messing; miedź, das Kupfer;
lekki, leicht; ciężki, schwer; kiedy? **wann?**
kiedy, kiedyś, **je**; niegdyś, **vormals**;
nigdy, **nie**, **niemals**; czas, die Zeit;
jeść śniadanie, frühstücken;
nie mam czasu, ich habe **keine Zeit**;
czasem, **manchmal**; często, **oftmals**, **oft**;

kupowałem,	ich kauf-**te**;
kupowałeś,	du kauf-**test**;
on kupował,	er kauf-**te**;
ona kupowała,	sie kauf-**te**;
ono kupowało,	es kauf-**te**;
kupowano,	man kauf-**te**;
kupowaliśmy,	wir kauf-**ten**;
kupowaliście,	ihr kauf-**tet**;
oni kupowali,	sie kauf-**ten**;

żelazo, das Eisen; ołów, das Blei;
biały, weiss; żółty, gelb; szary, grau;
dla czego? **warum?** bo, gdyż, **denn**;
wczoraj, **gestern**; przedwczoraj, **vorgestern**;
apetyt, der Apetit; tak jak, **so wie**;
jeść obiad, zu Mittag speisen;
nie mam apetytu, ich habe **keinen** Apetit;
1,000, ein tausend; 4,000, vier tausend;

czy kupowałem?	kaufte ich?
czy kupowałeś?	kauftest du?
czy on kupował?	kaufte er?
czy ona kupowała?	kaufte sie?
czy ono kupowało?	kaufte es?
czy kupowano?	kaufte man?
czy kupowaliśmy?	kauften wir?
czy kupowaliście?	kauftet ihr?
czy oni kupowali?	kauften sie?

§ 22. *a*) Wyraz **kiedy**, tłomaczy się przez **wann** i **je**; — na początku zdania pytającego przez **wann**, zaś w środku i na końcu zdania przez **je**. Np. Kiedy kupowałeś? **Wann** kauftest du? Czyś kiedy kupował? Kauftest du **je**? — *b*) Metale są rodzaju nijakiego.

§ 23. Podobnie jak słowo kaufen, odmieniają się wszystkie inne słowa prawidłowe w czasie przeszłym niedokonanym, który się różni od czasu teraźniejszego (zobacz § 18 Lek. XIX) tylko tem, że słowo przybiera przed końcówkami osobowemi głoskę **t**, i że w 3-ej osobie liczby poj. kończy się na **e**, podobnie jak w osobie 1-ej.

41. Übung. — 1. Gold ist gelb, aber Silber ist weiss. 2. Messing ist gelb, aber Blei und Eisen ist grau. 3. Ist Kupfer so schwer, wie

---

(*) Gdy imiona materyalne stanowią podmiot zdania, to je można używać z rodzajnikiem, lub bez rodzajnika, np. das Silber (lub tylko Silber) ist weiss, srebro jest białe; — lecz jeżeli są dopełnikami orzeczenia, natenczas się je bierze zawsze bez rodzajnika, np. **ich brauche Gold und Silber**, potrzebuję złota i srebra; lecz błędnie: **„ich brauche das Gold und das Silber.“**

Gold? **4**. Kupfer ist nicht so schwer wie Gold. **5.** Warum arbeiten Sie nicht? 6. Ich arbeite nicht, denn ich habe keine Zeit. 7. Warum essen Sie nicht? 8. Ich esse nicht, denn ich habe **keinen** Apetit. 9. Warum **kauf-test** du so viel Silber? 10. Ich kauf-**te** so viel Silber, denn ich brauch-**te** es. 11. Wann kauf-**te** er so viel Blei und Eisen? 12. Gestern kauf-**te** er fünfzig Zentner Eisen und zwanzig Pud Blei. 13. Kauf-**tet** ihr **je** Messing oder Kupfer? 14. Wir kauf-**ten vorgestern** viel Messing, aber wenig Kupfer. 15. Brauch-**ten** sie je so viel Blei, wie Eisen? 16. Sie brauch-**ten** vormals viel Eisen, aber zu wenig Blei. 17. Such-**test** du schon je Kupfer? 18. Ich such-**te** noch **niemals** Kupfer. 19. Wir frühstücken gewöhnlich Thee oder Kaffee. 20. Ihr esset manchmal zu Mittag nur einen Teller Suppe und ein Stück Fleisch. 21. Wir frühstück-**ten gestern** zu früh, aber wir speis-**ten** zu Mittag sehr spät. 22. Sie verkauf-**ten vormals** drei tausend Koretz Weizen.

42. Ćwiczenie. — 1. Mosiądz nie jest tak ciężki, jak złoto. 2. Srebro jest białe i nie tak drogie, jak złoto. 3. Złoto jest żółte i ciężkie. 4. Żelazo nie jest tak lekkie, jak drzewo. 5. Dla czego kupowałeś nie miedź, lecz mosiądz? 6. Kupowałem mosiądz, bo potrzebowałem nie miedzi, lecz mosiądzu. 7. Czyś pan kiedy sprzedawał ołów? 8. Jeszcze nigdy nie sprzedawałem ołowiu. 9. Kiedy kupowaliście zboże? 10. Wczoraj (*) kupowaliśmy zboże, a przedwczoraj buraki. 11. Dlaczego nie jesz pani śniadania? 12. Nie jem, bo nie mam czasu i apetytu. 13. Śniadaliśmy *(jedliśmy śniadanie)* niekiedy za późno. 14. Nie objadujemy *(nie jemy objadu)*, bo nie mamy jeszcze apetytu. 15. Nie objadowaliśmy jeszcze nigdy tak wcześnie. 16. Niegdyś śniadaliśmy za późno, a oni objadowali za wcześnie. 17. Sprzedawaliśmy często (*po*) dwa i cztery tysiące pudów wełny. 18. Kupowaliście tylko pięć tysięcy korcy żyta.

Lekcya XXII (Zwei und zwanzigste Lektion).

Kruszec, metal, das Metall; stal, der Stahl; zamek, das Schloss; złotnik, der Goldschmied; błyszczeć, glänzen; lśniący, glänzend; wszystek, aller; wszystko, alles; wszystek miód, aller Honig; kowal, der Schmied; ślósarz, der Schlosser; kuć, schmieden; topnieć, topić, schmelzen; pożyteczny, nützlich; twardy, hart; wszystko piwo, alles Bier; wszystka woda, alles Wasser;

(*) Jeżeli na początku zdania głównego znajduje się nie podmiot, t. j. rzeczownik lub zaimek w pierwszym przypadku, natenczas jest szyk, czyli porządek zdania odwrotny, t. j. słowo kładzie się przed podmiotem. Szyk odwrotny ma miejsce szczególnie wtenczas, gdy się zdanie zaczyna od przysłówka. Np. Wczoraj kupował brat zboże Gestern kaufte der Bruder Getreide; nie można zaś mowić: gestern der Bruder kaufte Getreide. Podobnież: Przedwczoraj nic nie robiłem. Vorgestern machte ich nichts. Niegdyś sprzedawałem wiele drzewa. Vormals verkaufte ich viel Holz.

kosztowny, kostbar; każdy, jeder;
cięższy, schwer-**er**; niż, niżeli, od, **als**;
najcięższy, am schwer-**sten**;
miałem, ich hat-**te**;
miałeś, du hat-**test**;
on miał, er hat-**te**;
ktoś miał, man hat-**te**;
mieliśmy, wir hat-**ten**;
mieliście, ihr hat-**tet**;
oni mieli, sie hat-**ten**;

każda, jede; każde, jedes; miękki, weich;
lżejszy, leich-**ter**; twardszy, härt-**er**;
najlżejszy, am leichte-**sten**; najtwardszy, am härte-**sten**;
czy miałem? hatte ich?
czy miałeś? hattest du?
czy on miał? hatte er?
czy ktoś miał? hatte man?
czy mieliśmy? hatten wir?
czy mieliście? hattet ihr?
czy oni mieli? hatten sie?

§ 24. Przez dodanie końcówki **er**, do stopnia równego przymiotników orzekających, utwarza się stopień wyższy, a przez dodanie do stopnia równego końcówki **st**, lub **sten**, z wyrazem **am**, na początku, tworzy się stopień najwyższy. — Samogłoski **a**, **o**, **u**, kreskują się w stopniu wyższym i najwyższym. Np. stary, alt; starszy, **älter**; najstarszy, **am ältesten**. — Stopień wyższy łączy się ze stopniem równym przez wyraz **als**. Np. jestem starszy niż ty, ich bin älter **als** du. Przymiotnik **kostbar**, nie kreskuje samogłoski w stopniowaniu.

§ 25. Słowo **haben**, odmienia się w czasie przeszłym niedokonanym nieprawidłowo, bo wyrzuca we wszystkich osobach **b**, na miejsce którego się kładzie **t**, i zamiast ich **hab-te**, mówi się ich **hat-te**

43. Übung. — 1. Jedes Metall ist hart. 2. Stahl ist härt-**er** als Eisen. 3. Gold ist schwer-**er** als Silber. 4. Blei ist **am** schwer-**sten**. 5. Gold ist kostbar-**er**, als Eisen, aber Eisen ist am nützlich-**sten**. 6. Messing ist so hart, wie Kupfer. 7. Eisen ist härt-**er** als Kupfer, und Stahl ist **am** härte-**sten**. 8. Holz ist leicht-**er** als Metall, aber Papier ist **am** leichte-**sten**. 9. Der Schmied schmiedet Eisen und Stahl. 10. Der Schlosser braucht auch Eisen und Stahl. 11. Jeder Goldschmied schmelzt Gold und Silber. 12. Jedes Metall ist schwer. 13. Gold ist glänzend, aber nicht alles ist Gold, was glänzt. 14. Silber ist weich-**er** als Eisen, und Blei ist **am** weiche-**sten**. 15. Ich hatte viel, du hattest wenig, und er hatte noch wenig-**er** Geld. 16. Wir hatten wenig-**er** Stahl als Eisen, aber ihr hattet **am** wenig-**sten** Kupfer. 17. Sie hatten Holz genug, aber zu wenig Eisen. 18. Hattest du Stahl genug und hatte er zu viel Silber? 19. Wir verkauften schon alles Bier. 20. Bringe mir alles dein Gold und Silber!

44. Ćwiczenie. — 1. Każdy kruszec jest twardy i ciężki. 2. Złoto jest twardsze i cięższe niż srebro. 3. Żelazo jest lżejsze, lecz pożyteczniejsze niż złoto. 4. Mosiądz jest twardy, żelazo jest jeszcze twardsze, a stal najtwardsza. 5. Każdy kowal i ślósarz potrzebuje żelaza i stali. 6. Każdy złotnik kupuje złoto i srebro. 7. Każdy kruszec jest twardy. 8. Srebro nie jest tak błyszczące, jak złoto. 9. Nie wszystko jest złoto, co błyszczy. 10. Kowal kuje żelazo i stal. 11. Czy miałeś tyle miedzi, co mosiądzu? 12. Miałem mniej miedzi, niż mosiądzu. 13. Ślósarz miał mniej żelaza, niż kowal. 14. Mieliśmy za mało złota, a wyście mieli zbyt wiele ołowiu. 15. Pan miałeś dosyć stali, lecz oni mieli za mało żelaza. 16. Kto po-

trzebował miedzi? 17. Tamten ślósarz potrzebował miedzi i stali. 18. Drzewo jest miększe i lżejsze niż kruszec, a papier jest najlżejszy. 19. Sprzedałem już wszystko żelazo. 20. Przynoszę pani wszystek papier.

Lekcya XXIII (Drei und zwanzigste Lektion).

Łyżka, der Löffel; nóż, das Messer;
szabla, der Säbel; pierścień, der Ring;
mały, klein; duży, wielki, gross;
wiele, viel; więcej niż, **mehr als**;
najwięcej, **am meisten**; ze, **von, aus**;
złoty (ze złota), **von** Gold; ze stali, **von** Stahl;
z czego? **aus**, lub **von was?** z tego, **daraus**;
jestem krawcem, ich bin ein Schneider;
(ja) jestem, ich bin;
(ty) jesteś, du bist;
on, ona, ono jest, er, sie, es ist;
(my) jesteśmy, wir sind;
(wy) jesteście, ihr seid;
oni, one są, sie sind;

widelec, die Gabel; zegarek, die Uhr;
ostry, scharf; tępy, stumpf; obadwaj, beide;
stary, alt; nowy, neu; młody, jung;
równie, właśnie; **eben**; równie tyle, **eben so viel**;
równie tak mały, **eben so** klein;
nóż srebrny (ze srebra), das Messer **von** Silber;
albo — albo, **entweder - oder**;
on jest stolarzem, er ist ein Tischler;
czy jestem? bin ich?
czy jesteś? bist du?
czy on, ona, ono jest? ist er, sie, es?
czy jesteśmy? sind wir?
czy jesteście? seid ihr?
czy oni, one są? sind sie?

§ 26. Dla oznaczenia, że się ktoś czemś zajmuje, czemś jest, używa się w języku polskim przypadku **szóstego**, w języku niemieckim zaś przypadku **pierwszego** z rodzajnikiem nieokreślonym. Np. Jestem krawcem. Ich bin **ein** Schneider. Czemże ona jest? Was ist sie? Ona jest kucharką. Sie ist **eine** Köchin.

§ 27. Słowo **sein**, być, odmienia się nieprawidłowo, mówi się więc: jestem, ich **bin**, a nie zaś ich **seie** i t. d.

45. Übung. — 1. Dieser Löffel ist **von** Silber, und jener ist **von** Messing. 2. Diese Gabel ist **von** Messing, und jene ist **von** Silber. 3. Mein Messer ist **von** Stahl, und deine Uhr ist **aus** Gold. 4. Mein Säbel ist **eben** so scharf, wie dein Messer. 5. Dein Ring ist **entweder aus** Gold, **oder aus** Silber. 6. Diese Uhr ist **entweder von** Messing, **oder von** Gold. 7. Dieses Messer ist schärf-**er**, als jener Säbel. 8. Ich bin **eben** so klein wie du, aber er ist klein-**er** als wir. 9. Wir sind alt, ihr seid noch **ält-er**, und sie sind am älte-**sten**. 10. Du **bist** gröss-**er** als er, aber sie ist am gröss-**ten**. 11. Wer ist jüng-**er** als ich? 12. Mein Bruder ist jüng-**er** als du, und meine Schwester ist am jüng-**sten**. 13. Ich brauche **eben** so viel Geld wie du, aber sie braucht **mehr** Tuch, als wir beide. 14. Wir bringen **mehr** Kupfer als Messing. 15. Ich trinke viel, du trinkst noch **mehr**, und er trinkt **am meisten** Wein. 16. Ich bin ein Tischler, du **bist** ein Schneider, und sie **ist** eine Köchin. 17. Wer **sind** Sie, mein Herr? 18. Ich **bin ein** Goldschmied, und mein Bruder **ist ein** Schlosser. 19. Ich war *(byłem)* vormals **ein** Bäcker, aber jetzt **bin** ich **ein** Kaufmann. 20. Er ist **entweder** ein Schuster, **oder** ein Fleischer.

21. **Aus** (**von**) was ist jener Ring und diese Uhr? 22. Der Ring ist **aus** Gold, und die Uhr ist **aus** Silber.

46. **Ćwiczenie.** — 1. Ten nóż jest tępy, a tamten jest ostry. 2. Który zegarek jest złoty *(ze złota)*? 3. Ten zegarek jest złoty *(ze złota)*, a tamten srebrny *(ze srebra)*. 4. Ta szabla jest ostrzejsza, niż tamten nóż. 5. Która łyżka jest złota? 6. Moja łyżka jest złota, a twój zegarek srebrny. 7. Ten widelec jest albo ze srebra, albo z mosiądzu. 8. Tamten zegarek jest albo ze złota, lub ze srebra. 9. Jestem równie tak mały jak ty, lecz on jest mniejszy. 10. Mój wuj jest starszy niż twój stryj, lecz mój ojciec jest najstarszy. 11. Ta łyżka jest większa niż tamten widelec, lecz mój nóż jest największy. 12. Ona jest równie tak młoda jak ja, ty jesteś młodsza niż ja, lecz moja siostra jest najmłodsza. 13. Ja mam równie tyle żelaza co *(wie)* ty, on ma więcej stali, a ona ma najwięcej miedzi. 14. Ja jestem stolarzem, ty jesteś szewcem, a on jest ślósarzem. 15. Kto *(kim)* pan jesteś? 16. Ja jestem złotnikiem, a ten pan jest krawcem. 17. Z czego jest ten widelec? 18. Kim *(kto)* jesteś?

Lekcya XXIV (Vier und zwanzigste Lektion).

Mąż, mężczyzna, der Mann; obadwaj, **beide**;
dziewczyna, das Mädchen;
dobry syn, gut-**er**, ein gut-**er** Sohn;
dobra pani, gut-**e**, eine gut-**e** Frau;
dobre dziecko, gut-**es**, ein gut-**es** Kind;
żelazny, eisern; stalowy, stählern;
ołowiany, bleiern; szlachetny, edel;
jaki? **was für ein**? jaka? **was für eine**?
jakie? **was für ein**? stół, der Tisch;
byłem, ich **war**; byłeś, du **warst**;
on był, er **war**; czy byłem? **war ich**?
człowiek, der Mensch; chłopiec, der Knabe;
kobieta, die Frau; pański, **Ihr**;
mój dobry chłopiec, mein gut-**er** Knabe;
twoja dobra matka, deine gut-**e** Mutter;
pański mały nóż, Ihr klein-**es** Messer;
złoty, golden; srebrny, silbern;
ani—ani, **weder noch**; co za? **was für**?
jaki człowiek? **was für ein** Mensch?
jaka kobieta? **was für eine** Frau?
byliśmy, wir **waren**; byliście, ihr **waret**;
oni byli, sie **waren**; czy byliście? **waret ihr**?

§ 28. Przymiotniki określające muszą poprzedzać rzeczowniki w języku niemieckim i zgadzają się z temiż rzeczownikami w rodzaju, liczbie i przypadku. Przymiotniki takie, t. j. stojące przed rzeczownikami, przybierają końcówki rodzajowe na rodzaj męzki **er**, na rodzaj żeński **e**, a na rodzaj nijaki **es**. Takie końcówki przybierają przymiotniki wtenczas, gdy się przed nimi **nie** znajduje rodzajnik wcale, lub gdy je poprzedza rodzajnik nieokreślony: **ein**, **eine**, **ein**, lub zaimki dzierżawcze: **mein**, **dein**, **Ihr** i t. p. Dwa lub więcej przymiotników **po** sobie następujących, mają to samo zakończenie, co pierwszy. (Zobacz Przegląd gram. § 156 lit. *a*) *b*).

§ 29. Z rzeczowników materyalnych tworzą się przymiotniki przez dodanie końcówki **en**, lub **ern**. Np. złoty, golden; żelazny, eisern. W pytaniach o imiona materyalne opuszcza się rodzajnik **ein**, **eine**, **ein**, po wyrazie pytającym **was für**, i tak: zamiast was für ein Käse? was für eine Wolle? was für ein Bier? mówi się: was für Käse? was für Wolle? was für Bier? jaki ser? jaka wełna? jakie piwo? i **t. p.** Po wyrazie **weder—noch**, nie kładzie się żadnego innego przeczenia.

47. Übung. — 1. Du bist und du warst ein gut-**er** Mann. 2. Er ist und er war ein edl-**er** Mensch. 3. Sie war eine gut-**e** Frau. 4. Dieser Knabe ist mein gut-**er** Bruder. 5. Jenes Mädchen war eine gut-**e** Köchin. 6. Das ist mein gut-**es** Kind. 7. Was für ein Mann war hier gestern? 8. Das war mein gut-**er** Bruder. 9. Was für eine Frau ist dort? 10. Das ist meine alt-**e** Tante. 11. Was für ein Kind ist dein klein-**er** Sohn? 12. Er ist und er war immer ein gut-**es** Kind. 13. Ist Ihr Löffel golden oder silbern? 14. Mein Löffel ist weder golden, noch silbern, sondern bleiern. 15. Was für ein Ring ist das? 16. Das ist ein golden-**er**, oder silbern-**er** Ring. 17. Hier ist ein stählern-**er** Säbel, und dort ein eisern-**es** Messer. 18. Dein klein-**er** Tisch ist noch neu. 19. Wir waren älter als ihr, aber sie waren am ältesten. 20. Ihr waret beid jünger, als mein Bruder.

48. Ćwiczenie. — 1. Ten mężczyzna jest moim dobrym ojcem. 2. Tamten człowiek jest twoim dobrym sąsiadem. 3. Ten chłopiec jest moim dobrym synem. 4. Tamta pani jest moją dobrą ciotką. 5. Ta dziewczynka jest moją dobrą siostrą. 6. Twoje małe dziecko jest pilne. 7. Pański nowy stół jest mniejszy, niż mój stary stó . 8. Jaki to jest pierścionek? 9. To jest złoty pierścionek. 10. To jest żelazny widelec i stalowy nóż. 11. Pański złoty zegarek jest większy, niż mój srebrny. 12. Jakim metalem jest złoto? 13. Złoto jest twardszym metalem, niż mosiądz. 14. Złoto jest najszlachetniejszym kruszcem (*das edelste Metall*). 15. To nie jest ani złota, ani srebrna, lecz ołowiana łyżka. 16. Ja byłem mniejszy niż ty, on zaś był najmniejszy. 17. My byliśmy starsi, niżeli wy obadwaj, lecz oni byli najstarsi. 18. Pan byłeś zawsze szlachetnym człowiekiem.

Lekcya XXV (Fünf und zwanzigste Lektion).

Stołek, krzesło, der Stuhl; ławka, die Bank;
szafa, der Schrank; dom, das Haus;
sprzęt pokojowy, das Zimmergerät;
malować, malen; okrągły, rund;
wyższy, höher; najwyższy, am höchsten;
nizki, niedrig; długi, lang;
(ja) będę kupować (kupował), ich werde kaufen;
(ty) będziesz kupować, du wirst kaufen;
on będzie kupować, er wird kaufen;
(my) będziemy kupować, wir werden kaufen;
(wy) będziecie kupować, ihr werdet kaufen;
oni, one będą kupować, sie werden kaufen;
nie będę kupować, ich werde nicht kaufen;
będę mieć (miał), ich werde haben;
będę pić (pił), ich werde trinken;
będziesz jeść (jadł), du wirst essen;

łóżko, das Bett; obraz, das Bild;
pokój, das Zimmer; malarz, der Maler;
kamień, der Stein; kamienny, steinern;
drewniany, hölzern; wysoki, hoch;
kamienica, das Steinhaus;
kanciasty, eckig; krótki, kurz;
czy będę kupować (kupował)? werde ich kaufen?
czy będziesz kupować? wirst du kaufen?
czy on będzie kupować? wird er kaufen?
czy będziemy kupować? werden wir kaufen?
czy będziecie kupować? werdet ihr kaufen?
czy oni będą kupować? werden sie kaufen?
czy nie będę kupować? werde ich nicht kaufen?
czy będę mieć (miał)? werde ich haben?
czy on będzie szukać? wird er suchen?
czy ona będzie robić? wird sie machen?

§ 30. Czas przyszły tworzy się w języku niemieckim ze słowa posiłkowego **werden**, w czasie teraźniejszym i z trybu bezokolicznego każdego danego słowa. Wyraz przeczący **nicht**, kładzie się w czasie przyszłym zawsze przed trybem bezokolicznym. Np. Nie będę kupował. Ich werde **nicht** kaufen. Tryb bezokoliczny kładzie się w czasie przyszłym na końcu zdania. (*)

49. Übung. — 1. Was für ein Stuhl ist hier? 2. Das ist ein hölzern-**er** Stuhl und eine steinern-**e** Bank. 3. Dieses Bett ist zu lang und jen-**es** zu kurz. 4. Was für ein Bild kaufst du? 5. Ich kaufe ein neu-**es** Bild. 6. Ich **werde** eine steinern-**e** Bank **kaufen.** 7. Du bist ein Maler, du **wirst** mir ein neu-**es** Bild **malen.** 8. Er **wird** ein gross-**es** Zimmer **haben.** 9. Wir **werden** eine golden-**e**, oder silbern-**e** Uhr **bringen.** 10. Ihr **werdet** ein lang-**es** Messer **suchen.** 11. Sie **werden** eine Tasse Kaffee **trinken.** 12. Mein Tisch ist rund, und dein Stuhl ist eckig. 13. Ihr neu-**es** Haus ist sehr hoch. 14. Dein klein-**es** Bett ist ein schön-**es** (*piękny*) Zimmergerät. 15. Mein alt-**es** Zimmer ist zu lang, aber zu niedrig. 16. Was **werden** Sie **essen** und **trinken?** 17. Ich **werde** weder **essen,** noch **trinken**, denn ich habe keinen Apetit. 18. Wir **werden** nicht **kaufen,** sondern **verkaufen.** 19. **Werdet** ihr mein Messer **suchen?** 20. Wir **werden** Ihr Messer nicht **suchen,** denn wir **werden** keine Zeit **haben.** 21. **Wirst** du mir ein Stück Leinwand, oder ein Lot Seide **bringen?** 22. Ich **werde** dir weder dieses, noch jenes **bringen,** denn ich habe keine Zeit.

50. Ćwiczenie. — 1. Który stół jest nowy? 2. Mój długi stół jest nowy. 3. Moja stara ławka jest długa. 4. Twoje nowe łóżko jest za nizkie. 5. Pański długi obraz jest już stary. 6. Moja wielka szafa jest jeszcze nowa. 7. Twój mały pokój jest niższy, niż mój duży pokój. 8. Ten dom jest wyższy niż tamten. 9. Twoja kamienica jest wyższa, niż mój drewniany dom. 10. Ten kamień jest okrągły, a tamten jest kanciasty. 11. Co będziesz kupował? 12. Będę kupował wielki dom. 13. On nie będzie jadł, bo nie ma apetytu. 14. Tamten malarz nie będzie malował, bo nie ma czasu. 15. Będziemy jedli i pili, bo mamy apetyt. 16. Oni będą szukali żelaza i stali. 17. Czy pan będziesz kupował ten, czy tamten obraz? 18. Nie będę kupował ani tego, ani tamtego obrazu, bo nie mam pieniędzy (*kein Geld*). 19. Jakiego sukna będziesz potrzebował? 20. Będę potrzebował białego sukna.

(*) Słowa polskie wzięliśmy tu do czasu przyszłego w trybie bezokolicznym wbrew zwyczajowi, jedynie dla łatwiejszego pojęcia o tworzeniu czasu przyszłego niemieckiego; chociaż po polsku mówi się bez błędu: „**będą kupować**" lub „**będę kupował**" i t. p.

Lekcya XXVI (Sechs und zwanzigste Lektion).

Przypadek pierwszy.	Przypadek czwarty.
Matka, die (eine) Mutter; ona, **sie;**	matkę, die (eine) Mutter; ją, **sie;**
dziecko, das (ein) Kind; ono, **es;**	dziecko, das (ein) Kind; je, **es;**
moja córka, meine Tochter;	moję córkę, meine Tochter;
to okno, dieses Fenster;	to okno, dieses Fenster;
dobra ciotka, gute (eine) gut-e Tante;	dobrą ciotkę, gut-e, eine gut-e Tante;
małe dziecko, klein-es, (ein) klein-es Kind;	małe dziecko, klein-es, ein kleines Kind;

kochać, lieben; znać, kennen; łapać, fangen;
łapię, ich fange; łapiemy, wir fangen;
łapiesz, du **fängst**; łapiecie, ihr fanget;
on łapie, er **fängt**; oni łapią, sie fangen;
kot, die Katze; gdy, jeżeli, **wenn**;
kogo? **wen?** co? **was?** którą? **welche?**
grzeczny, artig; niegrzeczny, unartig;
być, **sein**; to może być, das kann sein;
będę, ich werde sein;
będziesz, du wirst sein;
on, ona, ono będzie, er, sie, es wird sein;
czy będę? werde ich sein?

wołać, rufen; widzieć, sehen; mysz, die Maus;
widzę, ich sehe; widzimy, wir sehen;
widzisz, du **siehst**; oni widzą, sie sehen;
on widzi, er **sieht**; one widzą, sie sehen;
jutro, **morgen**; pojutrze, **übermorgen**;
które? **welches?** poznać, kennen lernen;
kot łapie mysz, die Katze **fängt** eine Maus;
będziemy, wir werden sein;
będziecie, ihr werdet sein;
oni będą, sie werden sein;
czy będziecie? werdet ihr sein?

§ 31. Czwarty przypadek rzeczowników niemieckich odpowiada na pytanie **wen? was?** kogo? co? Przypadek czwarty rzeczowników żeńskich i nijakich nie różni się niczem od przypadku pierwszego w języku niemieckim. Po wyrazie przeczącym **nie**, następuje w polskim języku przypadek drugi, w języku niemieckim zaś przeczenie **nicht**, nie zmienia przypadku. Np. Ich liebe die Mutter. Kocham matkę. Ich liebe die Mutter nicht. Nie kocham matki. (Zobacz przegl. gram. § 154 i 155).

51. Übung. — 1. Das Kind liebt **die** Mutter. 2. Die Mutter liebt **die** Tochter. 3. Kennst du **meine** Mutter? 4. Ich kenne **sie**. 5. **Siehst** du mein klein-**es** Kind? 6. Ich sehe **es**. 7. Ich rufe deine Tochter und deine Schwester. 8. Du suchst meine gut-**e** Tante. 9. **Wen** rufen Sie, mein Herr? 10. Ich rufe ein fleissig-**es** und artig-**es** Mädchen. 11. Was wünschen Sie sich, meine Frau? 12. Ich wünsche mir ein golden-**es** Messer und eine silbern-**e** Gabel. 13. Sieht dein Bruder meine klein-**e** Schwester? 14. Er **sieht sie** noch nicht. 15. Diese Katze **fängt** eine Maus. 16. Warum **fängst** du meine Katze? 17. Ich liebe dein artig-**es** und gut-**es** Kind. 18. Ich werde zu dir morgen **kommen**, wenn du artig **sein** wirst. 19. Wenn sie unartig **sein** wird, so werde ich sie nicht lieben. 20. Wir werden hier **übermorgen sein.** 21. Ich werde fleissig **sein,** aber du wirst faul und unartig **sein.** 22. Wir werden noch jung **sein,** aber ihr werdet schon alt **sein.**

52. Ćwiczenie. — 1. Kocham matkę. 2. Ty nie kochasz twojej ciotki. 3. Czy widzisz moję siostrę? 4. Widzę ją. 5. Czy pan wołasz moje dziecko? 6. Wołam je. 7. Czy widzicie to, czy tamto okno? 8. Nie widzimy

anı tego, ani tamtego okna, lecz twój obraz. 9. Czy znasz pani moję dobrą ciotkę? 10. Znam ją. 11. Znamy twoję siostrę, lecz nie znamy twojej ciotki. 12. Ten chłopiec łapie pańskiego kota. 13. Kot mój łapie mysz. 14. Kupię ci jutro złoty zegarek, gdy będziesz grzeczny. 15. Którą ławkę weźmiesz pan? 16. Wezmę albo tę, albo tamtę ławkę. 17. Jaki nóż przyniesiesz mi, mój chłopcze? 18. Przyniosę panu mój mały, srebrny nóż. 19. Kogo pan wołasz? 20. Wołam pańską córkę i pańską siostrę. 21. Co pan będziesz kupował? 22. Będę kupował nowy obraz. 23. Będę grzecznym i pilnym, ty zaś będziesz leniwym. 24. Będziemy pilnymi, lecz wy będziecie niegrzecznymi. 25. Kto będzie stary? 26. Oni będą starzy.

Lekcya XXVII (Sieben und zwanzigste Lektion).

Przypadek pierwszy.	Przypadek czwarty.
Syn, der (ein) Sohn; laska, der (ein) Stock;	syna, **den** (**einen**) Sohn; laskę, **den** (**einen**) Stock;
kapelusz, der Hut; pies, der Hund;	kapelusz, **den** Hut; psa, **den** Hund;
nowy kapelusz, neu-**er**, ein neu-**er** Hut;	nowy kapelusz, neu-**en**, einen neu-**en** Hut;
twoja piękna laska, dein schön-**er** Stock;	twoję piękną laskę, dein-**en** schön-**en** Stock;

chwalić, loben; ganić, tadeln; **go**, **ihn**;
ładny, hübsch; brzydki, hässlich;
smutny, traurig; mądry, klug; poznać, kennen
każdy, **jeder**; każda, **jede**; każde, **jedes**; [lernen;
chcę, ich **will**; czy chcę? **will** ich?
chcesz, du **willst**; czy chcesz? **willst** du?
on chce, er **will**; czy on chce? **will** er?
chcę kupić, ich will kaufen;

odwiedzić, besuchen; piękny, schön;
nienawidzieć, hassen; wesół, lustig;
lustro, der Spiegel; szafa, der Schrank;
niektóry, **mancher**; chcieć, **wollen**;
chcemy, wir wollen; czy chcemy? wollen wir?
chcecie, ihr wollt; czy chcecie? wollt ihr?
oni chcą, sie wollen; czy oni chcą? wollen sie?
nie chcemy sprzedać, wir wollen nicht verkaufen.

§ 32. Czwarty przypadek rzeczowników męzkich oznacza się rodzajnikiem **den**, lub **einen**. Podobnież i inne wyrazy określające, mają w 4-ym przypadku rodzaju męzkiego końcówkę **n**. I tak: **dieser**, **jener**, **welcher**, **mein**, **dein**, mają w przypadku 4-ym: **diesen**, **jenen**, **welchen**, **meinen**, **deinen**. Przymiotniki mają w 4-ym przypadku rodzaju męzkiego zawsze **en**, bez różnicy, czy jest przed nimi rodzajnik, lub inny wyraz określający, czy też, gdy same stoją przed rzeczownikami. Np. dobrego syna, gut-**en**, albo **den** gut-**en**, i ein-**en** gut-**en** Sohn; tego dobrego syna, dies-**en** gut-**en** Sohn i t. p. (Zob. Przegl. gram. § 154 i 155).

§. 33. Po słowie **wollen**, następuje inne słowo w trybie bezokolicznym, który się zawsze **kładzie** na końcu zdania; przeczenie **nicht**, trzeba kłaść przed trybem bezokolicznym. Niekiedy słowo **wollen**, zastępuje słowo **werden**, w czasie przyszłym. Np. będę szukał, ich **will** suchen.

53. Übung. — 1. Der Vater lobt **den** Sohn. 2. Der Sohn liebt **den** Vater. 3. Ich habe **einen** lang-**en** Stock. 4. Du hast **einen** schön-en Hut. 5. Er hat **einen** hässlich-**en** Hund. 6. Ich **will** dein-en alt-**en** Onkel besuchen. 7. **Willst** du dein-en klug-en Nachbar loben? 8. Ich **will ihn**

nicht loben, denn er ist unartig. 9. Wir wollen **ihn** immer tadeln, denn er ist faul. 10. Ihr wollt mein-**en** hübsch-**en** Stock sehen. 11. Sie wollen dies-**en** lustig-**en** Koch rufen. 12. Ich **will** jen-**en** hässlich-**en** Hund nicht sehen. 13. Wollen Sie mein-**en** traurig-**en** Bruder besuchen? 14. Ich **will** **ihn** morgen besuchen. 15. Wir wollen nicht dies-**en** alt-**en**, sondern jen-**en** neu-**en** Schrank nehmen. 16. Meine Tante **will** heute Ihr-**en** schön-**en** Spiegel sehen. 17. Mancher reiche Mensch ist immer traurig. 18. Ich werde deinen Nachbar nicht lieben, wenn er immer so unartig sein wird.

54. Ćwiczenie. — 1. Ja znam twego syna i twego brata. 2. Niektóry (*niejeden*) syn nie kocha swego ojca. 3. Kupię ten albo tamten kapelusz. 4. Nie chcę widzieć tego starego, brzydkiego psa. 5. Czy chcesz kupić tamten piękny pierścionek? 6. Chcę go kupić, jeżeli jest nie drogi. 7. Będziemy chwalić tego wesołego mężczyznę. 8. Oni chcą odwiedzić twego smutnego ojca. 9. Czy chcecie kupić tę, czy tamtę piękną szafę? 10. Nie chcemy kupić ani tej, ani tamtej szafy, lecz twoje nowe lustro. 11. Będziemy nienawidzieć tego niegrzecznego mężczyznę. 12. Chcemy zawołać tego wesołego krawca. 13. Niejeden człowiek kocha tylko pieniądze. 14. Czy znasz mego starego wuja? 15. Nie znam go jeszcze, ale go chcę poznać. 16. Jutro odwiedzę twego dobrego stryja.

Lekcya XXVIII (Acht und zwanzigste Lektion).

Przyjaciel, der Freund; **wróg**, der Feind;
cieśla, der Zimmermann; **pług**, der Pflug;
łańcuch, die Kette; **pieśń**, das Lied;
śpiewać, singen; **tańczyć**, tanzen;
piłem, ich **trank**; **piliśmy**, wir **tranken**;
piłeś, du **trankst**; piliście, ihr **trankst**;
on pił, **er trank**; oni pili, **sie tranken**;
śpiewałem, ich **sang**; on przyszedł, er **kam**;
mój, swój, **mein**; twój, swój, **dein**;
nasz, swój, unser; **wasz, swój, euer**;
już nie, schon nicht mehr; **nawet**, **sogar**;
chciałem, ich wollte; chciałeś, du wolltest;
on chciał, er wollte; czyś chciał? wolltest du?

wieśniak, der Landmann; topór, das Beil;
sierp, die Sichel; **siekiera**, die Hacke;
dewizka, die Uhrkette;
podarunek, das Geschenk; dałem, ich **gab**;
jadłem, ich **ass**; jedliśmy, wir **assen**;
jadłeś, du **asst**; jedliście, ihr **asset**;
on jadł, er **ass**; oni jedli, sie **assen**;
szedłem, ich **ging**; łapałem, ich **fing**;
jego, swój, **sein**; jej, swój, **ihr**;
ich, swój, **ihr**; pański, swój, **Ihr**;
nie mam już piwa, ich habe **kein** Bier **mehr**;
chcieliśmy, wir wollten; chcieliście, ihr wolltet;
oni chcieli, sie wollten; pan chciałeś, Sie wollten.

§ 34. W języku niemieckim brakuje zaimków dzierżawczych zwrotnych: **swój**, **swoja**, **swoje**, zatem tłomaczy się je na język niemiecki przez zwyczajne zaimki dzierżawcze. Np. mam mój lub swój nóż, ich habe mein Messer. Zaimek **sein**, odnosi się do rodzaju męzkiego i nijakiego, t. j. gdy podmiot (rzeczownik w 1 przyp.) jest rodzaju męzkiego, lub nija-

---

Uwaga 17. Gdy rzeczownik w 4-ym przypadku stoi na samym początku zdania głównego, to zdanie musi być w szyku odwrotnym. Np. Kij biorę, ale nie nóż. **Den** Stock nehme ich, aber nicht das Messer. Syna wołam, ale nie ojca. **Den** Sohn rufe ich, aber nicht den Vater. Brata odwiedził wuj. Den Bruder besuchte der Onkel.

kiego; zaś **ihr**, do rodzaju żeńskiego i do liczby mnogiej. Np. **On ma swój kapelusz, er hat seinen** Hut; ono ma swój kapelusz, **es hat seinen** Hut; ona ma swój kapelusz, **sie hat ihren** Hut; oni mają swój kapelusz, **sie haben ihren** Hut. Zaimki **sein** i **ihr** nie zawsze znaczą swój, swoja, lecz także **jego, jej, ich**, gdy podmiot dzierżący odnosi posiadanie pewnego przedmiotu do osoby dalszej. Np Mam jego laskę, ich habe **seinen** Stock; mam **jej** laskę, ich habe **ihren** Stock; — der Vater hat **ihr** Buch, ojciec ma jej książkę; das Kind hat **ihr** Buch, dziecko ma **jej** książkę; die Tante hat **sein** Buch, ciotka ma **jego** książkę. t. j. obcą, cudzą książkę, i t. p.

§ 35. Słowa: **singen, trinken, geben, essen** i t. p. są nieprawidłowemi w czasie przeszłym niedokonanym i w liczbie pojedynczej są jednozgłoskowemi, przyczem samogłoski rdzenne zmieniają się rozmaicie. (Zob. §§ 140, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149).

55. Übung. — 1. Liebst du dein-**en** Freund? 2. Ich liebe mein-**en** Freund. 3. Er liebt sogar **seinen** Feind. 4. Sie liebt **ihren** Bruder und **ihre** Schwester. 5. Manches Kind liebt **seinen** Vater **nicht**. 6. Wir besuchten **unseren** Nachbar. 7. Ihr lobtet **euren** fleissigen Bruder. 8. Sie tadelten **ihren** faulen Sohn und **ihre** unartige Tochter. 9. Dieser Landmann brauchte **seinen** Pflug und **seine** Sichel. 10. Jeder Zimmermann braucht **seine** Hacke und **sein** Beil. 11. Schenkte er dir meine eiserne Kette? 12. Er wollte Ihnen **seine** goldene Uhrkette schenken, aber Sie wollten **sie** nicht nehmen. 13. Was für ein Geschenk wolltest du mir geben? 14. Ich wollte Ihnen meine goldene Uhr geben. 15. Wollten Sie Ihren Spiegel verkaufen? 16. Ich wollte **meinen** und **seinen** Spiegel verkaufen. 17. Er singt heute und er **sang** gestern sein schönes Lied. 18. Ich **trank** mein Glas Bier, und er **ass seine** Portion Rindsbraten. 19. Ich **gab** Ihnen **seinen** und **ihren** Stock. 20. Sie wollten mir nie ihre goldene Uhrkette schenken. 21. Ich singe nicht **mehr**. 22. Er trinkt kein Wasser **mehr**.

56. Ćwiczenie. — 1. Dlaczego nienawidzisz swego (*twego*) nieprzyjaciela (*wroga*)? 2. Ja go nienawidzę, bo on mnie także nie kocha. 3. Odwiedziłem wczoraj mego (*swego*) dobrego przyjaciela. 4. Każdy wieśniak potrzebuje swego pługa i swego sierpa. 5. Ten cieśla nie potrzebuje już swego topora i swej siekiery. 6. Ta młoda kucharka sprzedaje swój kapelusz. 7. Małe dziecko szukało swego ojca i swojej matki (*matkę*). 8. Chcieliśmy ci podarować swoję dewizkę, lecz ci jej nie daliśmy, boś był niegrzeczny. 9. Chcieliście wziąć swój żelazny łańcuch. 10. Oni chcieli sprzedać swój nowy dom, lecz go nikt nie chciał kupić. 11. Przedwczoraj nie chciałeś śpiewać, wczoraj zaś śpiewałeś nawet (*sogar*) za wiele. 12. Wczoraj byliście bardzo weseli, piliście i tańczyliście bardzo wiele. 13. On pił swoję filiżankę czekolady, a ona jadła swoję porcyę szynki. 14. Pan mi dałeś swoję laskę, a ja dałem panu swój złoty pierścionek. 15. On mi nie chciał dać swego noża. 16. Ona podarowała mi swój złoty zegarek. 17. Ona już nic nie robi. 18. Oni już nie sprzedają wełny.

———— ————

3*

Lekcya XXIX (Neun und zwanzigste Lektion).

Przypadek pierwszy.

Ja, **ich**; ty, **du**; on, **er**; ona, **sie**; ono, **es**; my, **wir**; wy, **ihr**; oni, one, **sie**; pan, **Sie**; prosić, bitten; pytać, fragen; dobrze, gut; lepiej, **besser**; najlepiej, **am besten**; dobry, der **gute**; dobra, die **gute**; dobre, das **gute**; duży, der gross-**e**; większy, der grösse-**re**; wstążka, das Band; suknia, das Kleid; spodnie, die Hosen; płaszcz, der Mantel; rękawiczka, der Handschuh; para, ein Paar; para trzewików, ein **Paar Schuhe**; para rękawiczek, ein Paar **Handschuhe**; mogę, ich **kann**; możesz, du **kannst**; on może, er **kann**; czy mogę? **kann** ich?

Przypadek czwarty.

mnie, **mich**; ciebie, **dich**; go, **ihn**; ją, **sie**; je, **es**; nas, **uns**; was, **euch**; ich, je, **sie**; pana, **Sie**; dobry, der **gute**; lepszy, der **bessere**; najlepszy, der **beste**; nawet, **sogar**; stary, der alt-**e**; stara, die alt-**e**; stare, das alt-**e**; nietylko—lecz także, nicht nur—sondern auch; surdut, der Rock; kamizelka, die Weste; bót, der Stiefel; trzewik, der Schuh; pończocha, der Strumpf; jedwabny, **seiden**; para pończoch, ein **Paar Strümpfe**; para spodni, ein Paar Hosen; módz, **können**; możemy, wir können; możecie, ihr könnt; oni mogą, sie können; czy oni mogą? können sie?

§ 36. *a*) Przymiotniki poprzedzone od rodzajnika: **der, die, das**, lub zaimków **dieser, jener, welcher**, tudzież **mancher, jeder** i innych wyrazów określających, przybierają w przypadku 1-ym wszystkich trzech rodzajów zakończenie **e**. (Zobacz § 156 (c. o przymiotniku z rodzajnikiem określonym). Przymiotniki stopniowane określające, przybierają te same zakończenia, co i niestopniowane. Np. stary, starszy, najstarszy, der alte, ältere, älteste.

b) Po słowie **können**, kładzie się tryb bezokoliczny na końcu zdania, podobnie jak po **wollen**. (Zobacz § 33 Lek. XXVII).

57. Übung. — 1. Ich rufe **dich**, du rufst **mich**, er ruft **sie**; wir sehen **ihn, sie** und **es**. 2. Ihr liebet **uns**, wir lieben **euch** und **sie**. 3. Ich liebe **Sie**, aber nicht **sie**. 4. Wen bittest du? 5. Ich bitte **dich** und **ihn**. 6. Wen fraget **ihr?** 7. Wir fragen **euch** und **es**. 8. Ich singe gut, du singst **besser**, und er singt **am besten**. 9. Ich kaufe den guten, du kaufst den **besseren**, er kauft aber den **besten** Rock. 10. Jeder gute Sohn liebt seinen Vater. 11. Diese neue Weste ist sogar nicht schön. 12. Jenes seidene Band ist schon alt. 13. Jeder Schneider **kann** ein Kleid machen. 14. Jener alte Schneider machte mir einen Mantel und ein Paar Hosen. 15. Welcher Schuster machte Ihnen dieses Paar **Schuhe?** 16. Jener junge Schuster machte mir dieses Paar **Schuhe** und Stiefeln. 17. Ich **kann** Ihnen **nicht nur** ein Paar Strümpfe, **sondern** auch ein Paar Handschuhe bringen. 18. Du kannst **nicht nur** schön singen, **sondern auch** gut tanzen. 19. Wir können so gut sehen wie ihr, sie können aber **besser** gehen **als** ich, und er **kann am besten** tanzen. 20. Ich suche die grosse, du suchst die **grössere**, und er sucht die **grösste** Bank. 21. Wir haben das alte, ihr habt das ältere, und sie haben das **älteste** Kleid. 22. **Ihr** könnt weder diesen, noch jenen Mantel nehmen.

58. Ćwiczenie. — 1. Ja widzę ciebie, ty widzisz mnie, — lecz on widzi ją i je. 2. Prosimy go (*jego*) i ją, lecz nie ciebie. 3. Wy wołacie nas, ale my

wołamy was i ich. 4. Ja pytam ich, lecz nie pana. 5. On kocha nawet swego największego wroga. 6. Ty widzisz tak dobrze jak ja, on widzi lepiej niż my obadwaj, a ona widzi najlepiej. 7. My mamy dobry, wy macie lepszy, a oni mają najlepszy zegarek. 8. Ten duży surdut i tamten większy kapelusz są już stare. 9. Widzę ten stary kapelusz, tamtę starą kamizelkę i tę starą wstążkę. 10. Ty mi nie możesz zrobić płaszcza, lecz ten młody krawiec chce mi zrobić surdut, kamizelkę i parę spodni. 11. Tamten wesoły krawiec może ci zrobić parę spodni i płaszcz. 12. Każdy dobry szewc zrobi panu parę bótów lub trzewików. 13. Możemy ci kupić nawet parę pończoch, lub rękawiczek. 14. Wy nie możecie brać ani tego, ani tamtego surduta. 15. Oni nie mogą ani śpiewać, ani tańczyć. 16. Pan możesz sprzedać nietylko ten stary płaszcz, lecz także tamtę starą kamizelkę. 17. Ty możesz nietylko dobrze śpiewać, lecz także dobrze tańczyć. 18. Ona może wziąć nietylko swoję nową suknię, lecz także i swój stary kapelusz.

Lekcya XXX (Dreissigste Lektion).

Przypadek pierwszy.

Chłopiec, der Knabe; lew, der Löwe;
młody zając, der junge Hase;
polak, der Pole; turek, der Türke;
rossyanin, der Russe; czech, der Böhme;

Przypadek czwarty.

chłopca, den Knabe-**n**; lwa den Löwe-**n**;
młodego zająca, den jungen Hase-**n**;
polaka, den Pole-**n**; turka, den Türke-**n**;
rossyanina, den Russe-**n**; czecha, den Böhme-**n**;

---

strzelać, schiessen; zastrzelić, erschiessen;
strzelałem, ich **schoss**; zastrzeliłem, ich **erschoss**;
nosić, tragen; ona nosi, sie **trägt**;
biedny, arm; szczęśliwy, glücklich; myśliwy, Jäger;
jeden, ein**er**; żaden, kein**er**; mój, mein**er**;
jedna, ein**e**; żadna, kein**e**; moja, mein**e**;
jedno, ein**es**; żadne, kein**es**; moje, mein**es**;
mogłem, ich konnte; mogłeś, du konntest;
on mógł, er konnte; czy on mógł; konnte er?

zgubić, stracić, verlieren; zgubiłem, ich **verlor**;
znaleźć, finden; znalazłem, ich **fand**;
nosiłem, ich **trug**; bogaty, reich;
nieszczęśliwy, unglücklich; trafić, treffen;
twój, dein**er**; jego, sein**er**; pański, Ihr**er**;
twoja, dein**e**; jego, sein**e**; pańska, Ihr**e**;
twoje, dein**es**; jego, sein**es**; pańskie, Ihr**es**;
mogliśmy, wir konnten; mogliście, ihr konntet;
oni mogli, sie konnten; czy mogli? konnten sie?

§ 37. Rzeczowniki męzkie, zakończone na **e**, przybierają w przypadku 4-ym zakończenie **n**; zaś niektóre jednozgłoskowe męzkie przybierają zakończenie **en**; np. niedźwiedź, der Bär; człowiek, der Mensch; mają w przypadku 4-ym den **Bären**, den **Menschen** i t. p.

§ 38. Jeżeli rodzajnik nieokreślony **ein, eine, ein,** — wyraz **kein,** żaden; lub zaimki dzierżawcze: **mein,** mój; **dein,** twój; **sein,** jego; **ihr,** jej; **unser,** nasz; **euer,** wasz; **ihr,** ich, **Ihr,** pański; znajdują się same bez rzeczownika, t. j. zastępują miejsce rzeczownika, pierwej wymienionego, natenczas przybierają końcówki rodzajowe: na rodzaj męzki **er,** na rodzaj żeński **e,** na rodzaj nijaki **es.** Np. Welcher Tisch ist lang? Który stół jest długi? Ein**er**, kein**er**, mein**er**, dein**er**, Ihr**er**, ist lang. Jeden, żaden, mój, twój, pański (stół) jest długi i t. p.

59. Übung. — 1. Ich rufe diesen und jenen Knabe-**n**. 2. Der Jäger **erschoss** einen alten Löwe-**n**. 3. Ich **erschoss** einen grossen Hase-**n**. 4. Wir kennen diesen Pole-**n**, aber nicht jenen Türke-**n**. 5. Welchen Russe-**n** sehen Sie? 6. Ich sehe diesen reichen, alten Russe-**n**. 7. Kennet ihr jenen jungen Böhme-**n**? 8. Ich kenne ihn, er ist mein bester Freund. 9. Dieser unglückliche Mensch **verlor** seinen Sohn und seine Tochter. 10. Er **verlor** seine goldene Uhrkette, und er **fand** sie schon nie wieder (*znowu*). 11. Sie war vormals sehr reich, sie **trug** ein kostbares, seidenes Kleid, und sie hatte viel Geld. 12. Du wolltest einen Hase-**n** erschiessen, aber du konntest ihn nicht treffen. 13. Mein Nachbar ist arm, **deiner** ist noch ärmer 14. Dein Onkel ist reicher, als **meiner** und **seiner**. 15. Ihr Bruder war viel älter als **unserer** und **euerer**. 16. Meine Mutter war reicher als deine, seine und ihre. 17. Unsere Tante war jünger, als euere, ihre und seine. 18. Dein Haus war schöner, als **meines, seines** und **ihres**. 19. Mein Kleid war länger als **eueres, ihres** und **seines**. 20. Welcher Mensch war glücklich? 21. Keiner war noch glücklich. 22. Welcher Hut war neu? 23. Einer nur war neu. 24. Ich **verlor** mein Band, aber du **verlorst keines**.

60. Ćwiczenie. — 1. Widziałem (*ich sah*) starego zająca, lecz go nie mogłem zastrzelić. 2. Widzę nietylko tego, lecz także tamtego chłopca. 3. Znamy tego polaka i tamtego rossyanina. 4. On nie lubi ani tego starego turka, ani tamtego młodego czecha. 5. Mój stary przyjaciel chciał zastrzelić lwa, lecz go nie mógł trafić. 6. Twój mały brat zgubił mój złoty pierścionek. 7. Ja znalazłem dziś twoję nową suknię. 8. Nasz biedny przyjaciel stracił swoje najlepsze dziecko. 9. Twój bogaty stryj nosił zawsze jedwabny kapelusz i długi płaszcz. 10. Nasza nieszczęśliwa siostra straciła swój najpiękniejszy dom. 11. Ten szczęśliwy człowiek znalazł swego syna i swoję córkę. 12. Który stół jest okrągły? 13. Tylko jeden jest tu okrągły. 14. Tu jest złoty, a tam srebrny pierścionek, lecz żaden nie jest piękny. 15. Zgubiłem złoty i srebrny zegarek, lecz żadnego nie znalazłem. 16. Kupiliśmy białą i czerwoną wstążkę, lecz żadna nie jest ładna. 17. Twój bót był większy niż mój, a jego (*bót*) był największy. 18. Jego kamizelka była piękniejsza niż jej, lecz nasza była najpiękniejsza. 19. Nasz obraz był mniejszy niż wasz, a ich (*obraz*) był najmniejszy. 20. Nie mogłem znaleźć ani mego noża, ani pańskiego. 21. Ona zgubiła swój kapelusz i pani (*Ihren*) kapelusz. 22. Nie mogliśmy widzieć ani naszej sukni, ani pańskiej.

MIESIĄC DRUGI.

UWAGI WSTĘPNE.

Alfabet niemiecki obejmuje 25 dużych i 33 małych liter, a te są:

Litery duże:	A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R,
litery małe:	a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r,
znaczenie:	a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q. r,
litery duże:	S, T, U, V, W, X, Y, Z.
litery małe:	s, ſ, t, u, v, w, x, y, z.
znaczenie:	s, s, t, u, v *(fau)*, w, x *(iks)*, y, z *(cet)*.

Do małych liter należą jeszcze: ä *(ae)*, äu *(aeu)*, ö *(oe)*, ü *(ue)*; — ch *(ch)*, ck *(ck)*, ß *(sz)*, ſch *(sch)*, tz *(tz)*.

Uwaga. O wymowie liter niemieckich, polskim alfabetem, nadmieniliśmy dostatecznie na str. 1, 2, 3, 4, 5 i 6, które to objaśnienia stosują się także i do alfabetu niemieckiego.

Dodać tylko możemy, że ß, pisze się po samogłoskach długich, jak: **ei, ie, eu,** np. fleißig, fließen, Preußen; — zaś ſſ, po samogłoskach krótkich, szczególnie między dwiema samogłoskami, np. Waſſer, eſſen, meſſen, i t. p. zatem ß, wymawia się, jak pojedyncze **s**, miękko, zaś ſſ, jak podwójne **ss**, ostro, w powyższych przykładach. Więc fleißig, fließen, wymów: **flajsig,** fliisen; — zaś Waſſer, eſſen, wymów: wasser, essen.

Przykłady dla wprawy w wymawianiu:

Pisz:	Wymawiaj:
Apfel, alles, Birne, bringen,	apfel, alles, birne, bringien,
Ceder, Donner, dienen, Dach,	ceder, donner, diinen, dach,
Elle, erkaufen, Feder, fallen,	elle, erkaufen, feder, fallen,
Gras, geben, Haus, haben, Igel,	gras, gieben, haus, haben, igiel,
immer, jagen, Kleid, krank,	immer, jagien, klajd, krank,

Pisz:	Wymawiaj:
Lotterie, loben, Maus, mein,	lotterie, loben, maus, majn,
Nacht, nur, Ort, oben, Pfund, pfeifen,	nacht, nur, ort, oben, pfund, pfajfen,
Rede, rufen, Säbel, sehen, Tisch,	rede, rufen, zebel, zeen, tisz,
trinken, Uhr, und, Vater, voll,	trinken, uur, und, fater, foll,
Wein, wert, Xerxes, Zeit,	wajn, wert, kserkses, cajt,
Ypsylanty; — älter,	ipsilanti; — elter,
öfters, überall, Mäuse.	efters, iiberall, majze.

Zamiast kreskowanych samogłosek dużych: **Ä, Ö, Ü,** pisze się, **Ae, Oe, Ue,** które się tak samo wymawia, jak **ä, ö, ü,** np. Aepfel, Oefen, Uebung, wymawia się: epfel, efen, iibung, i t. p.

Spółgłoskę **ſ,** pisze się na początku wyrazów i zgłosek, a wymawia się jak polskie **z;** — zaś **s,** pisze się na końcu wyrazów i zgłosek, gdzie się wymawia jak polskie **s,** np. suchen, reisen, das, was, wymów: zuchen, rajzen, das, was, i t. p.

Lekcya XXXI (Ein und dreißigste Lektion).

Stać, stehen; stałem, ich **stand;**
znużony, müde; chory, krank;
mocny, stark; śpiący, schläfrig;
tak—jako też, **sowohl—als auch;**
długo, lange; krótko, kurz; zaraz, wkrótce, bald;
chociaż, **obgleich;** już nie, schon **nicht mehr;**
godzina, die (eine) Stunde; pół, halb;
przecież, **doch;** jednakże, **jedoch;** przeto, daher;
mogę (śmiem), ich **darf;** możesz, du **darfst;**
on może, er **darf;** czy **możesz? darfst** du?
leżeć, liegen; leżałem, ich **lag;**
zdrów, gesund; słaby, schwach;
głodny, hungrig; spragniony, durstig;
dopiero, **erst;** dopiero teraz, **erst** jetzt;
wyzdrowieć, genesen; wyzdrowiałem, ich **genas;**
nie mam już ani rubla, ich habe **keinen** Rubel **mehr;**
w łóżku, im Bette; dawno, längst;
dwie godziny, zwei Stunden; módz, **dürfen;**
możemy, wir dürfen; możecie, ihr dürft;
oni mogą, sie dürfen; czy mogą? dürfen sie?

§ 39. Słowo **dürfen,** znaczy **módz,** albo **śmieć, ośmielić się,** zaś **können,** módz bezwzględnie. Np. Czy mogę pana prosić, (lub czy wolno prosić)? **Darf** ich Sie bitten? Pan mnie możesz zawsze prosić. Sie können mich immer bitten. Jak ty śmiesz to robić? Wie **darfst** du das machen? i t. p. Po spójniku **obgleich,** kładzie się słowo na końcu zdania. Po spójniku **doch** i **jedoch,** następuje szyk przestawiony.

61. Übung. — 1. Wie lange stehen Sie schon hier? 2. Ich stehe hier schon eine Stunde. 3. Er **stand** dort drei Stunden und er war daher sehr müde. 4. Sie liegt im Bette, denn sie ist sehr krank. 5. **Obgleich** ich krank **war,** so **lag** ich doch nicht im Bette. 6. **Obgleich** er gesund **war,** so besuchte er dich doch niemals. 7. Das schwache Kind konnte nicht gehen. 8. **Obgleich** e gesund und stark **war,** so wollte sie doch nicht mehr arbeiten. 9. Wir waren **sowohl** durstig, **als auch** hungrig, doch konnten wir weder trinken noch essen. 10. **Obgleich** Sie schläfrig **waren,** so wollten Sie **doch** nicht liegen. 11. **Obgleich** das Kind sehr krank ist, so wird es **doch bald** genesen. 12. Ich war auch krank, aber ich **genas bald.** 13. Ihr besucht mich **erst jetzt.**

obgleich ich schon längst gesund **bin.** 14. **Er kommt** erst heute zu Ihnen, **obgleich** er schon längst zu Hause (w domu) **ist.** 15. **Sind** Sie noch schläfrig? 16. Ich bin schon nicht mehr schläfrig. 17. Dieser arme Knabe hat **keinen** Vater **mehr.** 18. Jene kranke **Frau** hat **kein** Kind **mehr.** 19. Du **darfst** nicht so lange liegen, du bist **doch** gesund. 20. Er **darf** zu mir nicht **mehr** kommen. 21. Dürfen wir Sie besuchen? 22. Ihr könnt mich **doch** immer besuchen, wenn ihr wollt.

62. Ćwiczenie. — 1. Stoję tu już trzy godziny, a on tam stał dopiero jedną godzinę. 2. Ty leżysz za długo w łóżku, chociaż zdrów jesteś. 3. On leżał tylko pół godziny, chociaż był bardzo chory. 4. Staliśmy tu tylko bardzo krótko, a przecież byliśmy zmęczeni i spiący. 5. Gdy (wenn) byliśmy chorzy i słabi, nie mogliśmy ani stać, ani chodzić. 6. Ten chłopiec był zdrów, lecz za (*zbyt*) słaby. 7. Byłeś silny, lecz nie chciałeś pracować. 8. Jak śmiesz jeść, jeżeli (wenn) nie chcesz pracować? 9. Chociaż ten chłopiec nie był ani głodny, ani spragniony, jednakże jadł i pił za wiele. 10. Oni byli chorzy, lecz wyzdrowieli wkrótce. 11. Ty byłeś tak silny, jako też zdrów, jednakże nie chciałeś pracować. 12. Byliśmy tak chorzy, jako też słabi. 13. Byłem dopiero wczoraj u pana. 14. Kupiłem dopiero teraz ten piękny obraz. 15. Chciałem ci dać pieniędzy, ale nie miałem już ani grosza. 16. Ona już nie jest chora, a przecież leży w łóżku. 17. Jak śmiesz (*możesz*) leżeć, jeżeli już nie jesteś chory? 18. Czy mogę (*śmiem*) prosić pańskiego wuja? 19. Wy nie śmiecie brać mego żelaznego noża. 20. Oni chcą panią odwiedzić, lecz nie śmią.

Ein Stummer, niemy, niemowa; sass, siedział; am Wege, przy drodze; bettelte, żebrał; einige Leute, kilku ludzi; da, tam, tamtędy; gingen, szli; fragten ihn, zapytali go; was fehlt dir denn, czego (co) ci też braknje; ach, meine Herren, ach moi panowie; ich kann nicht reden, nie mogę mówić; die Antwort, odpowiedź; guter Freund, dobry przyjaciela. (Słówka te posłużą do tłomaczenia anegdotki w Lek XXXII).

Lekcya XXXII (Zwei und dreißigste Lektion).

Głód, der Hunger; męczyć, plagen;
spać, schlafen; śpisz, **du schläfst**;
on śpi, er **schläft**; spałem, ich **schlief**:
budzić, wecken; obudzić, erwecken;
budzę brata, ich wecke den Bruder;
jużto-jużto, **bald-bald**; cały, całkiem, **ganz**;
godzina (na zegarze), die Uhr;
pierwsza godzina, ein Uhr; obudzić się, erwachen;
druga godzina, zwei Uhr; pytać, fragen;
trzecia, piąta godzina, drei, fünf Uhr;

pragnienie, der Durst; aż, **bis**;
iść spać, schlafen gehen; wprawdzie, **zwar**;
iść na przechadzkę, spazieren gehen;
w łóżku, im Bette; do łóżka, zu Bette;
budzę się, ich erwache; aż do, bis zu;
jednakże, przecież, **doch, jedoch;**
godzina, (przestrzeń czasu), die Stunde;
jedna godzina, eine Stunde;
dwie godziny, zwei Stunden;
trzy, pięć godzin, drei, fünf Stunden;

która godzina? wie viel Uhr? ciebie, dich;
która jest godzina? wie viel Uhr ist es?
o której godzinie? um wie viel Uhr?
mogłem, ich durfte; mogłeś, du durftest;
ona mogła, sie durfte; czy mogła? durfte sie?

ile godzin? wie viel Stunden?
teraz jest ósma godzina, es ist jetzt acht Uhr;
o dziesiątej godzinie, um zehn Uhr;
mogliśmy, wir durften; mogliście, ihr durftet;
oni mogli, sie durften; czy mogli? durften sie?

§ 40. Dla oznaczenia godziny na zegarze, używają Niemcy wyrazu die Uhr, zaś do oznaczenia godziny, jako miary, czyli przestrzeni czasu, wyrazu die Stunde.

63. Übung. — 1. Mich plagt der Hunger und Durst, jedoch darf ich weder essen, noch trinken. 2. Sie hatten großen Hunger und Durst, jedoch **durften** sie weder essen, noch trinken. 3. Du darfst schon nicht mehr schlafen, du **schläfst** schon zu lange. 4. Er ist zwar noch schläfrig, aber er **schläft** schon nicht mehr. 5. Ich war zwar noch schläfrig, denn ich **schlief** nur fünf Stunden, aber Sie erweckten mich doch. 6. Wir gehen immer früh schlafen, und wir erwachen sehr spät. 7. Er will **bald** essen, **bald** zu Bette gehen. 8. Sie war ganz müde und krank, jedoch wollte sie nicht zu Bette gehen. 9. Ihr wollt **bald** schlafen, **bald** essen. 10. Wie viel Uhr ist es? 11. Es ist **erst** ein Uhr. 12. Er war hier um vier Uhr. 13. Um wie viel Uhr gehen Sie zu Bette? 14. Ich gehe gewöhnlich um zehn Uhr zu Bette. 15. Wie viel Stunden liegen Sie täglich im Bette? 16. Ich liege täglich nur sechs Stunden im Bette. 17. Um wie viel Uhr frühstückten Sie gestern? 18. Ich wollte um acht Uhr frühstücken, aber ich **durfte** nicht, denn ich hatte keine Zeit. 19. Wir wollten um fünf Uhr spazieren gehen, aber wir **durften** nicht. 20. Er **durfte** mir kein Geld mehr bringen, denn er hatte auch keines.

64. Ćwiczenie. — 1. Mieliśmy wielki głód i pragnienie, lecz nie mieliśmy ani kawałka chleba, ani szklanki wody. 2. Gdy mnie głód dokuczał (*męczył*), chciałem coś zjeść, lecz nie mogłem nic znaleźć. 3. Ty chciałeś jużto spać, jużto iść na przechadzkę. 4. On śpi wprawdzie bardzo krótko, lecz go możesz już obudzić. 5. Ty nie śmiesz już dłużej leżeć w łóżku, ty śpisz już za długo. 6. Spaliśmy tylko sześć godzin, a tyś nas już obudził. 7. Obudziłem się wprawdzie bardzo późno jednakże byłem jeszcze śpiący. 8. On był wprawdzie bardzo chory i zmęczony, lecz już nie śmiał leżeć w łóżku. 9. Któraż jest teraz godzina? 10. Teraz jest dopiero siódma. 11. O której godzinie obudziłeś się pan wczoraj? 12. Wczoraj obudziłem się o godzinie ósmej. 13. O której godzinie będziesz pan jeść obiad? 14. Dziś będę jadł obiad albo o trzeciej, albo o szóstej. 15. On spał tylko trzy godziny, przeto (daher) nie śmiałem go budzić. 16. Jak śmiałeś brać mój nowy kapelusz? 17. Chcieliśmy go prosić, lecz nie śmieliśmy. 18. On chciał ciebie poznać (kennen lernen), lecz nie śmiał cię zapytać (anfragen).

1. Ein Stummer saß am Wege und bettelte. 2. Einige Leute gingen da und fragten ihn: 3. „Was fehlt dir denn, guter Freund?“ 4. „Ach, meine Herren! ich kann nicht reden,“ war die Antwort. (*Słówka do tej anegdotki są w Lek. XXXI*).

Lekcya XXXIII (Drei und dreißigste Lektion).

Wpół do pierwszej, halb eins; właśnie, eben;
wpół do drugiej, halb zwei Uhr;
wpół do trzeciej, halb drei Uhr;
wpół do czwartej, halb vier Uhr;
o wpół do ósmej, um halb acht Uhr;
pół, halb, ein halb; połowa, die Hälfte;
trzy kwadranse, drei Viertel; przed, **vor**;
o kwadrans na dziesiątą, um ein Viertel auf zehn;
minuta, die (eine) Minute; inny, der **andere**;
trzy minuty po ósmej, drei Minuten nach acht;
20 minut przed piątą, 20 Minuten **vor** fünf;
szedłem, ich **ging**; przyszedłem, ich **kam**;
powinienem, ich **soll**; powinieneś, du **sollst**;
on powinien, er **soll**; czym powinien? **soll ich?**
gdym szedł, als ich ging;
pół godziny, eine halbe Stunde; zaledwie, **kaum**,
półtory godziny, anderthalben Stunden;
półtrzeciej godziny, dritthalben Stunden;
półczwartej godziny, vierthalben Stunden;
pół ósmej godziny, achthalben Stunden;
kwadrans, das (ein) Viertel; po, **nach**;
trzy kwadranse na piątą, drei Viertel **auf fünf**;
rozmaity, rozmaicie, **verschieden**;
innym razem, andersmal; właśnie, **eben**;
przeto, **daher**; potem, **darauf**; *)
siedzieć, sitzen; siedziałem, ich **sass**;
być powinnym, mieć, **sollen**; gdy, als;
powinniśmy, wir sollen; powinniście, ihr sollt;
oni powinni, sie sollen; trzeba, **man soll**;
gdym przyszedł, als ich kam.

§ 41. Słowo **sollen**, znaczy: powinnym być, lub mieć. Np. Masz przynieść wody, albo powinieneś przynieść wody, du **sollst** Wasser bringen. Wyraz **man**, jest zaimkiem osobisto-nieokreślonym, który się tłomaczy na język polski rozmaicie, gdy jest osoba trzecia nieokreślona, nieznana. Np. Trzeba, **man** soll; można, **man** kann, darf; kupują, kupuje się, **man** kauft i t. p.

65. Übung. — 1. Es ist schon bald neun Uhr, und du schläfst noch, du **schliefst** zehnthalben Stunden. 2. Er schläft **kaum** vierthalben Stunden, und du willst ihn schon wecken. 3. Wir **schliefen kaum** sechsthalben Stunden, als ihr uns erwecktet. 4. Es war eben halb neun, als er zu mir kam. 5. Es war kaum ein Viertel auf zwölf, als du erwachtest. 6. Ich erwache täglich entweder um halb sechs, oder um drei Viertel auf acht. 7. Wir gingen um drei Viertel auf zehn spazieren. 8. Es sind kaum zehn Minuten nach neun. 9. Es waren **eben** zwanzig Minuten **nach** fünf, als er zu Bette ging. 10. Ich erwachte manchmal um zwölf Minuten **nach** fünf, und manchmal um halb sieben. 11. Er weckt mich **verschieden**, einmal um ein Viertel auf acht, und **andersmal** um zehn Minuten **vor** neun. 12. Du bist noch sehr krank, daher **sollst** du im Bette liegen. 13. Er **saß** hier eine ganze Stunde, und **darauf** ging er spazieren. 14. Er **soll dort** nicht länger, als vierzig Minuten sitzen. 15. Wir sollen euch besuchen, aber **wir**

---

*) Po spójnikach: **daher, darauf, doch, jedoch, dennoch, zwar, darum, dann**, i innych spójnikach nadrzędnych, przyczynowych, kładzie się zdanie w szyku odwrotnym, lecz tylko wtenczas, gdy spójniki te stoją na samym początku zdania.

haben keine Zeit. 16. Ihr sollt arbeiten, aber nicht zu Bette gehen. 17. Sie sollen mir mein neues, schwarzes Kleid bringen. 18. Man soll nicht nur den Freund, sondern auch den Feind lieben.

66. Ćwiczenie. — 1. Teraz jest już w pół do drugiej; o wpół do dziesiątej masz (sollst) mnie obudzić. 2. Gdym przyszedł do pana, było dopiero trzy kwadranse na ósmą. 3. Ja spałem zaledwie pół czwartej godziny, gdyś mnie obudził. 4. Poszliśmy do łóżka o kwadrans na dziesiątą, a obudziliśmy się o trzy kwadranse na szóstą. 5. Teraz jest zaledwie dziewięć minut po trzeciej; obudź nas o dwadzieścia minut przed ósmą. 6. On sypia rozmaicie: raz siedem, a drugim (*innym*) razem dziesięć godzin dziennie. 7. Jesteś jeszcze śpiącą, przeto możesz spać aż do (bis) wpół do ósmej. 8. Gdym do niego przyszedł, to on jeszcze spał, jam go obudził, a potem poszliśmy na przechadzkę. 9. Masz *(powinieneś)* ich obudzić o trzy kwadranse na siódmą, oni spali dosyć długo (lange genug). 10. On powinien (*ma*) mi dać twój stary płaszcz. 11. Czy powinniśmy kochać naszego nieprzyjaciela? 12. Powinniśmy kochać tak swego przyjaciela, jako też swego wroga. 13. Macie go zawołać, a potem poszukać mojej *(moję)* laski. 14. Oni powinni nas znać, gdyż my ich także znamy. 15. Czy trzeba odwiedzać chorego człowieka (Menschen)? 16. Trzeba go odwiedzać.

---

1. Pewien niemowa siedział przy drodze i żebrał. 2. Kilku ludzi szło tamtędy i zapytali go: 3. „Co (czego) ci też brakuje, dobry przyjacielu?“ 4. „Ach, moi panowie! ja nie mogę mówić,“ była odpowiedź. *)

Lekcya XXXIV (Vier und dreißigste Lektion).

Południe, der Mittag: północ, die Mitternacht; przedpołudnie, Vormittag; właśnie, **eben**; popołudnie, Nachmittag; co tylko, **so eben**; o piątej zrana, um fünf Uhr Morgens; o ósmej z wieczora, um acht Uhr Abends; o 11 przed południem, um elf Uhr Vormittags;

---

*) Gdy już uczniowie potrafią anegdotki biegle czytać, tłomaczyć i z pamięci po niemiecku opowiadać, rozbiera je nauczyciel na pytania i odpowiedzi. I tak: Wer sass am Wege? Ein Stummer sass am Wege. Was machte ein Stummer? Er sass. Wo sass ein Stummer? Er sass am Wege. Was machte ein Stummer am Wege? Er sass und bettelte. Wer ging da? Einige Leute gingen da. Was machten die Leute? Die Leute gingen und fragten den Stummen. Wen fragten die Leute? Sie fragten den Stummen. Wie fragten sie den Stummen? Sie fragten ihn so: was fehlt dir? Was machte jetzt der Stumme? Er antwortete: ach, meine Herren! ich kann nicht reden. — W podobny sposób rozbiera nauczyciel wszystkie dalsze anegdotki na pytania i odpowiedzi, gdyż tym sposobem nabywają uczniowie wprawy w rozmowie i łatwiej pamiętają wyrazy i całe zwroty mowy.

o 5 po południu, um fünf Uhr Nachmittags;
zegar bije, die Uhr **schlägt**;
zegar bił, die Uhr schlug; co tylko, so eben;
gdy brat był w domu, als der Bruder zu Hause war;
gdyśmy śniadali, als wir frühstückten;
biła co tylko piąta, es **schlug** so eben fünf Uhr;
od rana, von Morgen; aż do piątej, bis fünf Uhr;
jestem w domu, ich bin **zu Hause**; do tego, **dazu**;
powinien byłem, ich sollte;
powinien byłeś, du solltest;
on powinien był, er sollte;
trzeba było, man sollte;
w południe, um Mittag; bić, schlagen;
bije właśnie druga, es **schlägt** so eben zwei Uhr;
gdym był, als ich war; o północy, um Mitternacht;
gdy czwarta biła, als es vier Uhr schlug;
gdym go budził, als ich ihn weckte;
jest późno, es ist spät; jest wcześnie, es ist früh;
aż do południa, bis zu Mittag;
idę do domu, ich gehe **nach Hause**;
powinniśmy byli, wir sollten;
powinniście byli, ihr solltet;
oni powinni byli, sie sollten;
czy powinniśmy byli? sollten wir?

67. Übung. — 1. Als ich ihn erweckte, war es schon Mittag. 2. Als wir **zu Bette** gingen, war es schon eben Mitternacht. 3. Als wir **frühstückten, war es eben** acht Uhr Morgens. 4. Wir gingen spazieren **sowohl** um zehn Uhr Vormittags, **als auch** um fünf Uhr Nachmittags. 5. Es war **eben** sieben Uhr Abends, als wir unseren Thee tranken. 6. Um Mitternacht aßen wir noch, darauf tanzten und sangen wir bis sechs Uhr Morgens. 7. Wie viel Uhr ist es, mein Herr? 8. Es **schlägt so eben** zwölf Uhr. 9. Es **schlug so eben** acht Uhr, als wir nach Hause gingen. 10. Er saß von halb sechs bis neun Uhr Abends zu Hause. 11. Als sie krank waren, saßen sie immer zu Hause. 12. Es war schon sehr spät, als er nach Hause kam. 13. Wie spät ist es? 14. Es ist kaum fünf Uhr, Sie können noch dritthalben Stunden schlafen. 15. Der Schuster sollte mir ein Paar Schuhe machen, aber er machte es noch nicht. 16. Ich sollte ihn früh erwecken, aber er wollte noch nicht erwachen. 17. Ihr solltet mir meinen neuen Rock bringen, aber ihr waret zu faul dazu *(do tego)*. 18. Er sollte schon nach Hause gehen, aber er wollte noch spazieren.

68. Cwiczenie. — 1. Była właśnie północ, gdym się obudził. 2. Gdyśmy szli do łóżka, było już bardzo późno. 3. O północy obudziłem mego przyjaciela. 4. Jadaliśmy śniadanie tak o ósmej, jak również o dziewiątej z rana. 5. Gdym szedł do domu, było już po (nach) północy. 6. Wczoraj tańczyliśmy i śpiewali aż do jedenastej wieczór. 7. Jak późno jest teraz? 8. Teraz bije właśnie wpół do ósmej, powinniście już śniadać. 9. Gdy dziewiąta biła, poszliśmy do domu. 10. Wybiła co tylko dwunasta, gdym do pana szedł. 11. Siedzieliśmy od czwartej do siódmej, a on przecież nie przyszedł. 12. Będąc (*gdym był*) chory, siedziałem zawsze w domu. 13. Miałeś mnie odwiedzić, dla czegożeś nie przyszedł do mnie? 14. Byłem bardzo chory, przeto nie mogłem cię odwiedzić. 15. On powinien był panu przynieść tamten czarny surdut, lecz był do tego za leniwy. 16. Mieliśmy iść na spacer, lecz już było za późno. 17. Czy trzeba było iść do domu? 18. Trzeba było iść do domu.

Ein Herr, pewien pan; **sagte**, rzekł; zu seinem Diener, do swego sługi; wenn der Herr Molnar kommt, gdy pan Molnar przyjdzie; dass ich nicht zu Hause bin, że w domu nie jestem; erwiedern, odrzec; wenn er aber nicht kommt, gdy zaś nie przyjdzie; was soll ich ihm denn sagen, cóż mu więc mam powiedzieć; ein Narr, błazen; antwortete, odpowiedział.

Lekcya XXXV (Fünf und dreißigste Lektion).

Zegar ścienny, die Wanduhr; ściana, die Wand; zegar miejski, die Stadtuhr; miasto, die Stadt; zegarmistrz, der Uhrmacher; źle, schlecht; zegar idzie za prędko, die Uhr geht zu schnell; świecić, leuchten; słońce, die Sonne; gwiazda, der Stern; gwiazdy, die Sterne; coś dobrego, etwas Gutes; u, przy, **bei**; u, przy mnie, **bei mir**; u ciebie, **bei dir**; u nas, **bei uns**; u was, **bei euch**; małżonek, der Gemahl; małżonka, die Gemahlin; wiem, ich **weiss**; wiesz, du **weisst**; on wie, er **weiss**; wie się, man **weiss**; coś nowego, etwas Neues;

zegarek kieszonkowy, die Taschenuhr; kieszeń, die Tasche; pokazywać, zeigen; zegar idzie dobrze, die Uhr geht richtig, gut; zegar się spóźnia, die Uhr verspätet sich; księżyc, der Mond; w dzień, **bei** Tag; w nocy, **bei** Nacht; że, **dass**; do tego, **dazu**; nic złego, nichts Schlechtes; prawie, **fast**; u niego, **bei ihm**; u niej, **bei ihr**; u nich, **bei ihnen**; u pana, **bei Ihnen**; pański ojciec, Ihr Herr Vater; wiedzieć, **wissen**; wiemy, wir wissen; wiecie, ihr wisset; oni wiedzą, sie wissen; czy wiecie, **wisset ihr?** nic dobrego, nichts Gutes.

§ 42. Niemcy rozmawiając z kim o familji osoby, z którą mówią, używają przez grzeczność wyrazu: Herr, Frau i Fräulein (panna), czego się na język polski nie tłomaczy Np. Pański ojciec był u mnie. Ihr Herr Vater war bei mir. Znam pańską siostrę. Ich kenne Ihr Fräulein Schwester. Po spójniku **dass**, kładzie się zawsze słowo na końcu zdania.

69. Übung. — 1. Meine Wanduhr geht gut, aber deine Taschenuhr geht schlecht. 2. Eure Stadtuhr geht zu schnell, unsere aber verspätet sich viel. 3. Zeigt diese Wanduhr gut? 4. Sie zeigt ganz richtig, aber sie schlägt nicht gut. 5. Wer machte jene Stadtuhr? 6. Unser alter Uhrmacher machte sie. 7. Die Sonne leuchtet nur **bei** Tag, aber der Mond leuchtet **bei** Tag und Nacht. 8. Sowohl der Mond, als auch die Sterne leuchten **bei** Nacht. 9. Als wir gestern um Mitternacht nach Hause gingen, leuchtete uns der Mond und die Sterne. 10. Ich **weiß, daß** du etwas Gutes **hast,** aber du willst es mir nicht zeigen. 11. Du **weißt** nicht, **daß** ich gestern um Mittag **bei** dir **war.** 12. Er **weiß** ganz gut, **daß** wir heute **bei** ihm **waren.** 13. Wir waren gestern fast den ganzen Tag **bei euch** und **bei ihnen.** 14. Wissen sie, **daß er bei Ihnen war?** 15. Sie wissen es (*tego*) noch nicht. 16. Ihr Herr Vater war so gütig und besuchte mich, aber ich war nicht zu Hause. 17. Wissen Sie, **daß** Ihre Frau Mutter **bei uns war?** 18. Ich **weiß** es nicht, aber ich **weiß** nur, daß Ihr Herr Gemahl **bei mir war.** 19. Gestern ging zu ihnen Ihre Frau Gemahlin und Ihr Fräulein Schwester. 20. Sie war **bei uns, bei euch,** und **bei ihnen.**

70. Ćwiczenie. — 1. Mój zegarek kieszonkowy idzie lepiej, niż jego ścienny zegar. 2. Ten zegar miejski idzie dobrze, lecz bije nie dobrze. 3. Nasz zegar ścienny bije dobrze, lecz pokazuje źle. 4. Pański zegarek

kieszonkowy idzie za prędko, a nasz się spóźnia. 5. Tamten młody zegarmistrz powinien mi był przynieść nowy zegarek. 6. Słońce świeci w dzień, lecz księżyc i gwiazdy w nocy. 7. Czy wiesz pani, że mu coś nowego dałem? 8. Nie wiem nic, żeś mu ty coś dawał. 9. On nie wie, że byłem u niego i u ciebie. 10. Ona także nie wie, żeśmy byli u niej. 11. My wiemy, żeś ich odwiedził, lecz my ciebie nie mogli odwiedzić. 12. Czy wiesz pani, o której godzinie będzie pani (Ihr) małżonek w domu? 13. Nie wiem, o której godzinie przyjdzie do domu. 14. Wy wiecie, że już jest prawie północ, powinniście zatem iść spać. 15. Czy wiecie panowie, kto był u nas? 16. Nie wiemy, kto był u was, lecz wiemy, kto był u nas i u nich.

---

1. Ein Herr sagte zu seinem Diener: 2. „Wenn der Herr Molnar kommt, so sage ihm, daß ich nicht zu Hause bin". 3 „Gut", erwiederte der Diener, „was soll ich ihm aber sagen, wenn er nicht kommt?" 4. „Wenn aber der Herr Molnar nicht kommt, so sage ihm, daß du ein Narr bist", antwortete der Herr.

Lekcya XXXVI (Sechs und dreißigste Lektion).

Pianino, das Piano; skrzypce, die Violin;
wolant, piłka z piórami, der Federball;
ślepa babka, die Blindkuh; dąć, blasen;
dmiesz, du **bläst***); on dmie, er **bläst**;
dąłem ich **blies**; powiedzieć, sagen;
wygrać, gewinnen; wygrałem, ich **gewann**;
przegrać, verspielen; rzadko, selten;
wcale nie, gar nicht; flet, die Flöte;
wiedziałem, ich **wusste**;
wiedziałeś, du **wusstest**;
on wiedział, er **wusste**;
wiedziano, man **wusste**;
Loterya, die Lotterie; piłka, der Ball;
chowanka, das Versteck; karty, die Karten;
grać, bawić się, spielen; nawet, **sogar**;
gram na pianinie, ich spiele das Piano;
grałem w piłkę, ich spielte den Ball;
on gra na trąbce, er **bläst** das Horn;
żałować, bedauern; ponieważ, **weil**;
ja to wiem, ich weiss es; wprawdzie, **zwar**;
wiedzieliśmy, wir **wussten**;
wiedzieliście, ihr **wusstet**;
oni wiedzieli, sie **wussten**;
czy oni wiedzieli? **wussten** sie?

§ 43. Polskie wyrażenie: grać na instrumencie niedętym, lub w jaką grę, tłomaczy się przez **spielen**, zaś na instrumentach dętych, przez **blasen**. Np. Gram na skrzypcach, w karty. Ich spiele Violin, Karten. Grasz na flecie. Du bläst die Flöte. Po wyrazie **weil**, słowo zawsze się kładzie na końcu zdania.

71. Übung. — 1. Spielt Ihre Frau Gemahlin Piano? 2. Sie spielt Piano und ich spiele Violin. 3. **Bläst** Ihr Herr Gemahl Flöte? 4. Er **bläst nicht nur** die Flöte, **sondern** auch das Horn. 5. Als wir gestern bei ihm waren, so spielten

*) Słowo **blasen**, powinno właściwie mieć w osobie 2-ej du **blasest**, jednakże dla skrócenia używa się tylko du **bläst**.

wir Karten; er aber **blies** Flöte. 6. Als sie zu uns (*do nas*) **kamen**, spielten wir sowohl Ball, als auch Versteck und Blindkuh. 7. Ihr spieltet nicht nur Versteck, sondern auch Federball. 8. Er spielte oft Lotterie, aber er **gewann** nie einen Groschen. 9. Ich spielte zwar selten Karten, aber ich **gewann** immer. 10. Wir bedauern euch, daß ihr immer die Lotterie so unglücklich spielet und nichts gewinnet. 11. Du **verlorst** viel Geld, **weil** du unglücklich spieltest. 12. Sage ihm (*mu*) gar nicht, daß ich so viel Geld verspielte. 13. Wissen Sie, daß er bei mir war? 14. Ich weiß es gar nicht, **weil** es mir Niemand sagte. 15. Ich **wußte** sogar nicht, daß er so krank war. 16. Du **wußtest** doch, **daß** er zu viel Geld **verlor.** 17. Er **wußte** gar nicht, daß ich bei dir war. 18. Man bedauerte dich sehr, **weil** du nichts **gewannst.** 19. Sie **wußte** sogar nicht, daß ich Violin spielen kann. 20. Man **wußte** doch gar nicht, wer jener junge Mann war.

72. Ćwiczenie. — 1. Grywałem niegdyś na pianinie, lecz teraz nie mam czasu do tego (dazu). 2. Gdy pani małżonek grał na skrzypcach, tośmy grali na flecie i na trąbce. 3. Ty grasz już dobrze na flecie, lecz on gra jeszcze słabo (schwach) na trąbce. 4. Gdy będziesz tak zawsze grał w loteryę, przegrasz jeszcze więcej pieniędzy. 5. Przyjdź jutro do nas (zu uns), zagramy sobie w karty, lub w loteryjkę. 6. My graliśmy w piłkę, oni zaś grali w chowankę i w ślepą babkę. 7. Nie lubiłem nigdy grać w wolanta, ale lubiłem bardzo grać w karty. 8. Nie przyjdę do ciebie, bo nie chcesz ani śpiewać, ani grać na skrzypcach. 9. Mówiono mi, żeś przegrał wiele pieniędzy. 10. Żałujemy bardzo, żeś tak mało wygrał. 11. Czy wiedziałeś, żem był u niego i u niej? 12. Nie wiedziałem wcale o tem (es). 13. Nie wiedzieliśmy nawet, że byliście w domu. 14. Wiedzieliście, żem był w domu, a nie odwiedziliście mnie wcale. 15. Oni przecież nie wiedzieli, żeś grał w loteryę. 16. Mówiono mi nawet, żeś był nieszczęśliwy. 17. Nie wiedziano nawet, coś ty chciał zrobić. 18. Chwalono cię, bo byłeś pilnym i grzecznym chłopcem.

---

1. Pewien pan rzekł do swego sługi: 2. „Gdy pan Molnar przyjdzie, to powiedz mu, że mnie niema w domu“. 3. „Dobrze“, odrzekł służący, „ale cóż mu mam powiedzieć, gdy nie przyjdzie?“ 4. „Gdy pan Molnar nie przyjdzie, to mu powiedz, że jesteś błaznem“, odpowiedział pan.

Lekcya XXXVII (Sieben und dreißigste Lektion).

Mieć, znajdować się, sich befinden;
mam się, ich befinde **mich**; dobrze, **wohl**;
masz się, du befindest **dich**; bardzo, **recht**;
on, ona, ono się ma, er, sie, es befindet sich;
miałem, znajdowałem **się**, ich befand **mich**;
zabawiać się, sich unterhalten;
mamy się, wir befinden **uns**; obadwaj, **beide**;
macie się, ihr befindet **euch**; dosyć, **ziemlich**;
oni się mają, sie befinden **sich**; się, **sich**;
pan się masz, Sie befinden **sich**; tobie, ci, **dir**;

dziękować, danken; serdecznie, herzlich;
wybornie, vortrefflich; niezdrów, unwohl;
bardzo dobrze, recht, lub sehr wohl;
dzień dobry! guten Morgen! jemu, ihm;
do widzenia! auf Wiedersehen;
muszę, ich muss; musisz, du musst;
on musi, er muss; trzeba, man muss;
znakomicie, ausgezeichnet;
witam cię! sei mir willkommen! wam, euch;
witam pana! sein Sie mir willkommen!
dosyć dobrze, ziemlich wohl, ziemlich, gut;
dobra noc! gute Nacht! jej, ihr;
poznać, kennen lernen; musieć, müssen;
musimy, wir müssen; musicie, ihr müsst;
oni muszą, sie müssen; czy muszą? müssen sie?
znowu, wieder; wszystko, alles.

§ 44. Polskie wyrażenie: **mieć się**, tłomaczy się przez **sich befinden**, a nie **sich haben**. Wyraz **genug**, kładzie się po przymiotnikach orzekających i przysłówkach, zaś **ziemlich**, przed temiż. Np. On jest dosyć bogaty, er ist reich **genug**, lub **ziemlich** reich. Wyraz **ziemlich**, jest tylko przysłówkiem, zaś **genug**, jest liczebnikiem nieoznaczonym, lecz może być użytym także przysłówkowo.

73. Übung. — 1. Wie befindest du dich, mein guter Freund? 2. Ich danke dir, ich befinde **mich** recht wohl. 3. Er befindet **sich** ganz gut, aber sie ist unwohl. 4. Wir befinden **uns** ausgezeichnet, und sie befinden **sich** auch recht wohl. 5. Wie befindet ihr **euch** heute? 6. Wir befinden **uns** vortrefflich, wir unterhalten **uns** gut. 7. Ich **befand** mich immer vortrefflich, aber sie **befand** sich nicht wohl. 8. Guten Morgen! mein Herr, wie befinden Sie **sich**? 9. Ich danke Ihnen herzlich, ich befinde **mich** ausgezeichnet. 10. Wie befindet **sich** Ihre Frau Gemahlin? 11. Sie befindet **sich** ziemlich wohl. 12. Guten Morgen! mein guter Nachbar, **sei mir willkommen!** 13. Sein Sie **mir willkommen!** mein Herr, was bringen Sie mir Neues? 14. Ich bringe Ihnen nur so viel Neues, daß Ihr Herr Bruder krank ist. 15. Ich **muß** aber bald nach Hause gehen, ich habe keine Zeit mehr, gute Nacht! 16. Auf Wiedersehen! besuchen Sie mich noch heute **wieder**. 17. Ich **muß** Sie besuchen, wenn Sie es wünschen. 18. Er **muß** sowohl den Vater, als auch den Sohn rufen. 19. Müssen wir diesen Herrn **kennen lernen**? 20. Ihr müßt ihn **kennen lernen**, ihr sollt aber wissen, wer er ist. 21. Man **muß** nicht Alles sagen, was man weiß. 22. Man **muß** arbeiten, wenn man essen will.

74. Ćwiczenie. — 1. Dzień dobry pani! jakże się pani miewasz? 2. Dziękuję panu serdecznie, mam się dosyć dobrze, lecz jestem trochę znużoną. 3. Jakże się miewa pani (Ihr) małżonek? 4. On się ma wybornie, jest zdrów i szczęśliwy. 5. Jakże się miewasz, moja siostro? 6. Dziękuję ci, mam się dosyć dobrze, lecz nasza ciotka jest niezdrową. 7. Wasz wuj ma się bardzo dobrze i grywa w karty od rana do wieczora. 8. Niegdyś miałem się bardzo dobrze, lecz teraz jestem prawie zawsze chorym. 9. My zaś mieliśmy się niegdyś bardzo źle (schlecht), lecz teraz jesteśmy zupełnie zdrowi. 10. Dzień dobry! witam cię, moja droga siostro, jakże się miewasz? 11. Dziękuję ci serdecznie, mam się dziś znakomicie. 12. Witam panią! cóż mi pani powiesz nowego? 13. Przynoszę pani ten pierścionek, któryś pani wczoraj zgubiła. 14. Ja muszę zaraz

pójść do domu, dobra noc! 15. Do widzenia! kiedyż pani znowu przyjdziesz do mnie? 16. Przyjdę do pani znowu jutro, lub pojutrze. 17. Muszę mu znowu dać mój nowy kapelusz. 18. Musisz jemu, jej i nam przynieść papieru. 19. On musi podarować tobie, nam i wam kawałek sukna. 20. Musimy poznać tamtę młodą kobietę. 21. Trzeba dużo wiedzieć, a mało mówić. 22. Nie zawsze trzeba brać, gdy nam dają.

Einst, pewnego razu; **führte**, prowadziła; **die Bäuerin**, chłopka, włościanka; **der Esel**, osioł; **in die Stadt**, do miasta; **einige Schüler**, kilku uczniów; **gingen**, szli, szło; **aus der Schule**, ze szkoły; **begegneten ihr**, spotkali ją; **riefen ihr zu**, zawołali na nią; **du Eselsmutter**, ty ośla matko; **erwiederte**, odrzekła; **meine Kinder**, moje dzieci.

Lekcya XXXVIII (Acht und dreißigste Lektion).

Iść pieszo, **zu Fuss gehen**; gdzie? **wo?**
jeździć, **reiten**; jeździłem, **ich ritt**;
jechać, **fahren**; on jedzie, **er fährt**;
jechałem, **ich fuhr**; posłać, **schicken**;
zostać, **bleiben**; zostawałem, **ich blieb**;
w Paryżu, **in Paris**; z Paryża, **aus Paris**;
do Wilna, **nach Wilno**; w Wilnie, **in Wilno**;
ze mną, **mit mir**; z tobą, **mit dir**;
z nami, **mit uns**; z wami, **mit euch**;
przepraszam pana, **verzeihen Sie**; potem, **darauf**;
musiałem, **ich musste**; musiałeś, **du musstest**;
on musiał, **er musste**; musiano, **man musste**;
ty się zabawiasz, **du unterhältst dich**; dokąd? **wohin?**
bawiłem się, **ich unterhielt mich**;
myć się, **sich waschen**; on się myje, **er wäscht sich**;
myłem się, **ich wusch mich**;
mieszkać, **wohnen**; podróżować, **reisen**;
do Lublina, **nach Lublin**; w Lublinie, **in Lublin**;
w Krakowie, **in Krakau**; z Krakowa, **aus Krakau**;
z nim, **mit ihm**; z nią, **mit ihr**; zkąd? **von wo?**
z nimi, **mit ihnen**; z panem, **mit Ihnen**;
jako-tako, **so-so**; Bogu dzięki, **Gott sei Dank**;
musieliśmy, **wir mussten**; musieliście, **ihr musstet**;
oni musieli, **sie mussten**; czy oni musieli? **mussten sie?**

75. Übung. — 1. Ich ging oft zu Fuß, aber jetzt gehe ich schon nicht mehr, **ich reite** immer. 2. Du **unterhältst dich** vortrefflich, aber er **unterhält sich** gar nicht. 3. **Als wir ritten**, gingen sie **beide** zu Fuß. 4. Ich **unterhielt** mich gestern ganz gut. 5. **Wo** waren Sie **vorgestern**? 6. Wir waren in Lublin, wir **unterhielten** uns dort ganz gut. 7. **Wohin fährst** du morgen? 8. Ich fahre entweder nach Krakau, oder nach **Paris**. 9. Mein Vetter **fährt** heute nach Lublin, und übermorgen nach Wilno. 10. **Als wir in** Paris wohnten, **unterhielten** wir uns ausgezeichnet. 11. Ich komme **aus** Lublin, und er kommt **aus** Krakau. 12. Sie bleibt hier nur sehr kurz, und darauf **fährt** sie **nach** Piotrków. 13. Wir **blieben** bei ihm nur drei Stunden, weil wir keine Zeit mehr hatten. 14. Ich **mußte mit dir** und **mit ihm**, aber nicht **mit ihr** reisen. 15. Du **mußtest** nicht **mit uns**, sondern **mit ihnen** Karten spielen. 16. Er **mußte mit uns** und **mit euch** arbeiten. 17. Verzeihen Sie! es war nicht so, wie Sie sagten, er **mußte** nur **mit uns** arbeiten. 18. Wir **mußten** nicht **mit euch**, sondern **mit ihnen** Ball spielen. 19. **Verzeihen Sie!** meine Frau, Sie müssen **mit uns** spazieren fahren

20. Er befand sich immer so—so, aber jetzt ist er unwohl. 21. Sie befand sich, Gott sei Dank, vortrefflich, aber sie mußte zu viel arbeiten. 22. Man mußte dieses kleine Kind oft waschen, man wusch es sogar zehnmal täglich.

76. Ćwiczenie. — 1. Teraz chodzimy rzadko (selten) pieszo, lecz niegdyś, gdyśmy byli młodzi i silni, chodziliśmy często pieszo. 2. Gdy przyjdziesz jutro do mnie, to pojadę z tobą (*konno*). 3. Dziękuje ci serdecznie, wczoraj jeździłem (*konno*) za wiele, dziś jestem już bardzo zmęczony. 4. Ty się zabawiasz dobrze, lecz on się wcale nie bawi, on musi być chory. 5. Gdyśmy w Krakowie mieszkali, bawiliśmy się znakomicie. 6. Gdzież to pan byłeś tak długo? 7. Byłem w Lublinie i w Radomiu. 8. Dokąd jedzie pański ojciec? 9. On jedzie do Moskwy lub do Warszawy. 10. Gdyśmy wczoraj jechali (*powozem*) na spacer, jechał z nami (*konno*) także pani małżonek. 11. Dla czegóż się nie myje ten chłopiec? 12. On się nie myje, bo nie ma już wody. 13. Myłem się często, ale ty się nie chciałeś myć. 14. Jutro wyślę mego starszego syna do Krakowa. 15. Posłałem z nim mego brata do Paryża. 16. Mieszkałem długo z tobą i z nim w Lublinie. 17. Ona przybywa z nami i z wami z Wilna. 18. Musiałem grać w wolanta z nim, z nią i z nimi. 19. Musiałeś jeździć konno z nami i z nimi. 20. On musiał pić z wami i z nami. 21. Musieliśmy śpiewać z panem i z nią. 22. Musieliście iść na przechadzkę z nami i z nimi. 23. On się miewał zawsze jako-tako, ale dziś jest już bardzo słaby. 24. Byliśmy, Bogu dzięki, zawsze szczęśliwi.

---

1. Einst führte eine Bäuerin ihren Esel in die Stadt. 2. Einige Schüler gingen eben aus der Schule, begegneten ihr und riefen ihr zu: 3. „Guten Morgen, du Eselsmutter!" 4. „Guten Morgen, meine Kinder!" erwiederte die Bäuerin.

Lekcya XXXIX (Neun und dreißigste Lektion).

Ubierać się, sich kleiden; czesać się, sich kämmen; czytać, lesen; książka, das Buch; czytanie, das Lesen; muzyka, die Musik; czytaniem, mit Lesen; muzyką, mit Musik; rzemieślnik, der Handwerker; czy, czyli, ob; braciszek, das Brüderchen; wierzyć, glauben; ogród, der Garten; ogrodnik, der Gärtner; że kupuję, dass ich kaufe; że kupujesz, dass du kauf-est; że on kupuje, dass er kau-fe; zatrudniać się, sich beschäftigen; sam, selbst; pisać, schreiben; pisanie, das Schreiben; malarstwo, die Malerei; czem? womit? rzemiosło, das Handwerk; mydło, die Seife; stolik, das Tischlein; chłopczyk, das Knäblein, siostrzyczka, das Schwesterchen; włosy, die Haare; grzebień, der Kamm; grzebieniem, mit Kamm; że kupujemy, dass wir kaufen; że kupujecie, dass ihr kauf-et; że oni kupują, dass sie kaufen.

§ 45. Przypadek szósty polski, oznaczający, że przedmiot jakiś służy drugiemu przedmiotowi za czynnik, lub narzędnik, tłomaczy się na język niemiecki przez przyp. 3.

z przyimkiem mit. Np. Zatrudniam się muzyką. Ich beschäftige mich mit Musik. Myjesz się mydłem. Du wäschst dich mit Seife.

§ 46. Rzeczowniki zdrobniałe tworzą się w języku niemieckim przez dodanie końcówki chen lub lein, i samogłoski a, o, u, kreskuje się; rzeczowniki zdrobniałe są zawsze rodzaju nijakiego.

§ 47. Tak, jak kaufen, używają się wszystkie inne słowa w trybie łączącym, który się różni od trybu oznajmującego tem, że się kończy w osobie 3-ej liczby pojedynczej na e, tak jak w osobie 1-ej; zaś w 2-ej osobie obu liczb wtrąca się przed końcówką osobową samogłoskę e, (zobacz § 18, Lekcya XIX). Gdy czynność jest niepewną, lub wątpliwą, to się zowie taka forma słów trybem łączącym.

77. Übung. — 1. Ich kleide mich, du kleidest dich, er kleidet sich. 2. Wir kleiden uns, ihr kleidet euch, sie kleiden sich. 3. Ich kleidete mich immer selbst, als ich noch klein war. 4. Du kämmst dich selbst, aber er kann sich weder kämmen, noch kleiden. 5. Sie wusch und kämmte sich selbst. 6. Ich wusch mich mit Seife, aber ich konnte mich nicht kämmen, denn ich fand (*znalazłem*) hier keinen Kamm. 7. Deine kleine Schwester kämmt sich selbst ihre Haare. 8. Ich beschäftige mich nur mit Lesen und mit Musik. 9. Womit (*mit was*) beschäftigt sich dein Brüderchen? 10. Es beschäftigt sich mit Lesen und mit Schreiben. 11. Wir beschäftigten uns vormals mit Malerei, ihr aber beschäftigtet euch mit Handwerk. 12. Mein Brüderchen ist ein Maler, und mein Väterchen ist ein Handwerker. 13. Ich weiß nicht, ob du ein Tischlein kaufest, und ob er ein Gärtchen verkaufe. 14. Weißt du auch nicht, daß dein Schwesterchen nichts mache? 15. Wir wissen nicht, ob ihr einen jungen Gärtner suchet. 16. Wissen Sie, ob er mir meine goldene Uhr bringe? 17. Ich weiß nicht, ob er Ihre Uhr bringe, und ob er zu Ihnen komme. 18. Man sagte uns, daß du wieder Karten spieletest und viel Geld verlorst.

78. Ćwiczenie. — 1. Kto ciebie ubiera? 2. Nikt mnie nie ubiera, ja się sama ubieram. 3. Moja siostra się ubiera i czesze sama. 4. My się ubieramy sami, lecz was ubiera moja ciotka. 5. Dla czegóż się sami nie ubieracie, jeżeli oni się sami ubierają? 6. Myśmy się ubierali sami i czesaliśmy sobie włosy (unsere Haare). 7. Czemże się pan zatrudniasz? 8. Ja się zatrudniam pisaniem i czytaniem, on się zajmuje malarstwem. 9. Niegdyś zajmowaliśmy się muzyką, a wyście się zajmowali rzemiosłem. 10. Oni się myli wodą i mydłem. 11. Pan czytasz tę, a ja tamtę książkę. 12. Nie wiem, czy on kupuje ten, czy tamten stolik. 13. Jego pilny braciszek zajmuje się zawsze czytaniem i muzyką. 14. Czy pani wierzysz,

---

Uwaga 18. Sam spójnik **dass**, jeszcze nie stanowi trybu łączącego. Po spójniku **dass**, tylko wtenczas jest tryb łączący, gdy po nim następuje czynność niepewna. Np. Ja wiem, że ty kupujesz. Ich weiss, dass du kaufst. (tryb oznajmujący). Ja myślę, że ty kupujesz. Ich denke, dass du kaufest. (tryb łączący).

że ten chłopiec przynosi moję nową książeczkę? 15. Ja nie wierzę, że on przynosi panu książeczkę, bo on jest leniwy. 16. Pan jeszcze nie wiesz, czy oni swój ogródek sprzedają. 17. Wierzymy, że sprzedajecie swój obrazek, lecz nie wiemy, czy kupujecie nową sukienkę. 18. Mówiono nam, że pański braciszek zajmuje się malarstwem i, że pańska siostrzyczka gra pięknie na skrzypcach.

---

1. Pewnego razu prowadziła włościanka swego osła do miasta. 2. Kilku uczniów szło właśnie ze szkoły, spotkali ją i zawołali na nią: 3. „Dzień dobry ci, ty ośla matko!" 4. „Dzień dobry, moje dzieci!" odpowiedziała włościanka.

Lekcya XL (Vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Ojciec, der Vater; ten brat, dieser Bruder;	ojcowie, die Väter; ci bracia, diese Brüder;
ten ogród, dieser Garten; nóż, das Messer;	te ogrody, diese Gärten; noże, die Messer;
pilny uczeń, ein fleissiger Schüler;	pilni uczniowie, fleissig-e Schüler;
dobra dziewczyna, ein gutes Mädchen:	dobre dziewczyny, gut-e Mädchen;

---

uczyć się, lernen; nauczać, lehren;	wątpić, zweifeln; mniemać, meinen;
krajać, schneiden; czy to prawda? ist es wahr?	to jest prawda, es ist wahr; ptak, der Vogel;
nauczyciel, der Lehrer; kreda, die Kreide;	okno, das Fenster; wzór, das Muster;
nożyce, die Schere; nożem, mit (dem) Messer;	nożycami, mit (der) Schere; łyżką, mit Löffel;
że kupowałem, dass ich kauf-ete;	że kupowaliśmy, dass wir kauf-eten;
że kupowałeś, dass du kauf-etest;	że kupowaliście, dass ihr kauf-etet;
że on kupował, dass er kauf-ete;	że oni kupowali, dass sie kauf-eten;
że robiłem, dass ich mach-ete;	że szukałem, dass ich such-ete.

§ 48. Liczba mnoga rzeczowników niemieckich oznacza się rodzajnikiem **die**, na wszystkie trzy rodzaje; rodzajnik zaś nieokreślony **ein, eine, ein**, nie ma liczby mnogiej. Rzeczowniki męzkie i nijakie, wieluzgłoskowe, zakończone na **er, el, en, chen** i **lein**, nie zmieniają zakończenia w liczbie mnogiej, lecz męzkie kreskują samogłoski **a, o, u**. Jak rodzajnik **die**, tak podobnież wszystkie inne wyrazy określające mają w liczbie mnogiej zakończenie **e**. Np. dieser, diese, dieses, ten, ta, to, ma **diese**, te; podobnież: jener, mein, guter, mają w licz. mn. **jene, meine, gute** i t. p. Wyjątkowo der Stiefel, ma w licz. mn. die Stiefeln.

§ 49. Tryb łączący czasu przeszłego niedokonanego, różni się od trybu oznajmującego (zobacz. § 23 Lek. XXI) tem, że się wtrąca **e**, przed końcówkami osobowemi.

79. Übung. — 1. Die Väter lieben uns. 2. Die Brüder loben euch. 3. Diese Gärten sind länger, als jene. 4. Meine Messer sind stumpf, aber deine Säbel sind

---

Uwaga 19. W trybie łączącym i w ogóle po spójniku **dass, ob**, lub po innych wyrazach podrzędnych, zawsze się kładzie słowo na końcu zdania.

scharf. 5. Gute Mädchen arbeiten gern. 6. Fleißige Schüler lesen und schreiben viel. 7. Die Lehrer lehren, die Schüler lernen. 8. Was für Fenster sehen Sie? 9. Ich sehe große und kleine Fenster. 10. Wir kaufen diese und jene Vögel. 11. Die Schneider schneiden Tuch mit (der) Schere. 12. Die Schuster (*nie kreskuje się u*) machen die Schuhe und Stiefeln. 13. Wir suchen schöne Muster. 14. Die Schüler schreiben entweder mit (der) Kreide, oder mit (den) Federn (*piórami*). 15. Ich esse Suppe mit Löffel, und Fleisch mit (der) Gabel. 16. Du trinkst Thee mit (dem) Glas, und sie trinkt Kaffee mit Tasse. 17. Ich zweifelte, ob du diese Gärten kaufetest. 18. Ihr meintet, daß er jene Mäntel verkaufete. 19. Ist es wahr, daß du meine Messer suchtetest? 20. Ist es nicht wahr, daß sie diese Schüler lobeten? 21. Wir zweifelten, ob Sie ihn besucheten. 22. Du meintest, daß diese Schüler fleißig lerneten. 23. Ist es nicht wahr, daß dich deine Lehrer lobeten?

80. **Ćwiczenie.** — 1. Wasi ojcowie chwalą was. 2. Pańscy bracia odwiedzali nas często. 3. Które ogrody są wielkie? 4. Moje, twoje i jego ogrody są wielkie. 5. Tamte noże są małe, ale ostre. 6. Te dziewczynki są tak grzeczne, jako też pilne. 7. Nauczyciele chwalą pilnych uczniów, bo uczniowie uczą się dobrze. 8. Tu jest (*są*) pięć, a tam jest sześć okien. 9. Niektóre (manche) ptaki śpiewają bardzo pięknie. 10. Stolarze potrzebują wiele drzewa. 11. Krawcy krają sukno nożycami. 12. Piszemy piórami i atramentem, lub kredą. 13. Krajecie papier nożycami, lub nożem. 14. Wino pijam szklanką, a czekoladę filiżanką. 15. Ty wątpisz zawsze, czy ja kupiłem twoje płaszcze. 16. Ja wątpię także, czy ty kupiłeś jego ogrody. 17. Ty mniemałeś, że on się dobrze uczył i, że ona pięknie grała na skrzypcach. 18. Czy to prawda, żeście tyle pieniędzy przegrali? 19. Mniemaliśmy, że oni was odwiedzali. 20. Wątpiłem, czyście mu (ihm) ten złoty pierścionek podarowali.

Einige Diebe, kilku złodziei; bei Nacht, w nocy; in einen Kaufladen, do sklepu; einbrechen, włamać się; worin (in welchem), w którym; schliefen, spali; hörten, słyszeli; der Lärm, hałas; riefen den Dieben zu, zawołali na złodziei; wieder, znowu; wir schlafen noch nicht, my jeszcze nie śpimy.

Lekcya XLI (Ein und vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
List, der Brief; drzewo, der Baum;	listy, die Brief-e; drzewa, die Bäum-e;
ręka, die Hand; orzech, die Nuss;	ręce, die Händ-e; orzechy, die Nüss-e;
król, der König; młodzieniec, der Jüngling;	królowie, die Könige; młodzieńcy, die Jünglinge;

---

urodzajny, fruchtbar; kilka, **einige**;
spostrzedz, bemerken; ryba, der Fisch;
bilet, das Billet; dwa bilety, zwei Billete;
rybak, der Fischer; wędka, die Angel;
wiele dużych ryb, viele grosse Fische;
szczególnie, **besonders**; wzajemnie, jeden drugiemu, **einander**;*) waleczny, tapfer; oni pomagają jeden drugiemu, sie helfen **einander**;
że mam, dass ich habe;
że masz, dass du habest;
że on ma, dass er habe;
że mamy, dass wir haben;
że macie, dass ihr habet;
że oni mają, dass sie haben;
nie wiem, czy on ma, ich weiss nicht, **ob** er habe;
olej, das Oel; łowi, er fängt; dlatego, **darum**;
zupełnie, ganz; każdy, jedermann;
nieurodzajny, unfruchtbar; **wszyscy, alle**;
śledź, der Häring i Hering; owoc, die Frucht;
drzewo orzechowe, der Nussbaum; sieć, das Netz;
dwa małe drzewa, zwei kleine Bäume;
kilka młodych drzew, einige junge Bäume;
kochamy się wzajemnie, wir lieben **einander**;
wy się szukacie wzajemnie, ihr sucht **einander**;
że chcę, dass ich wolle;
że chcesz, dass du wollest;
że on chce, dass er wolle;
że chcemy, dass wir wollen;
że chcecie, dass ihr wollet;
że oni chcą, dass sie wollen;
czyli chcesz, ob du wollest;
wydawać owoce, die Früchte tragen;
wszystkie inne, alle andere.

§ 50. Rzeczowniki jednozgłoskowe, męzkie i żeńskie, tudzież wieluzgłoskowe męzkie zakończone na **ig, ing, ling**, przybieraja w liczbie mnogiej końcówkę **e**, i samogłoski **a, o, u**, kreskują się. W rzeczownikach złożonych ulega zmianie tylko ostatnia część, czyli wyraz główny. Np. der Schreibtisch, stół do pisania; der Obstbaum, drzewo owocowe; mają w liczbie mnogiej: die Schreibtische i Obstbäume, zatem tylko **Tisch** i **Baum** się zmieniają w licz. mn., zaś **Schreib** i **Obst**, zostają niezmienne.

§ 51. Przypadek 4-ty liczby mnogiej nie różni się w języku niemieckim niczem od przypadku pierwszego. Po liczebnikach głównych oznaczonych, jak: zwei, acht, zwanzig, i t. p. lub po liczebnikach nieoznaczonych, jak: **viele, einige, keine**, i t. p. używa się rzeczowników i przymiotników w liczb. mn. bez rodzajnika. Np. Trzy duże stoły, drei grosse Tische; wiele pięknych lasek, viele schöne Stöcke. i t. p. Po liczebnikach głównych, jak: zwei, drei i t. d. i nieoznaczonych: **viele, einige, alle, keine** i t. p., ma przymiotnik w 1. i 4. przypadku liczby mn. **e**, zaś w innych przypadkach **n**, o czem dalej będzie.

§ 52. Słowa nieprawidłowe, jak: **haben, wollen** i wszystkie inne nieprawidłowe, zostają w trybie łączącym czasu teraźniejszego prawidłowemi. (Zob. § 185).

81. Übung. — 1. Ich lese die Briefe. 2. Diese Bäume sind fruchtbar, aber jene sind unfruchtbar. 3. Jeder Mensch hat zwei Hände. 4. Als ich spazieren ritt, bemerkte ich viele schöne Nüße. 5. Nicht alle Könige sind glücklich. 6. Gestern waren bei uns einige schöne Jünglinge. 7. Der Fischer fängt die Fische mit Netz, oder mit Angel. 8. Wir essen gern die Häringe mit Essig und mit Oel. 9. Diese Früchte schmecken mir nicht. 10. Ich schreibe mehr Billete als Briefe. 11. Jene vier Nußbäume waren vormals sehr fruchtbar, aber jetzt tragen sie keine Früchte mehr. 12. Wir lieben **einander**, jedermann liebt uns auch sehr. 13. Ihr hasset aber **einander**, darum kann euch Niemand lieben. 14. Wir suchten oft **einander**, und wir konnten uns nicht finden. 15. Ich glaube, daß du viele Briefe **habest**, und daß er nur wenige Hüte **habe**. 16. Wir zweifeln sehr, ob ihr viele Früchte

*) Przy zaimku zwrotnym, wzajemnym, **einander**, nie używa się już **sich**.

habet. 17. Ist es wahr, daß du meine Briefe lesen wollest und daß er deine Stöcke nehmen wolle? 18. Man sagt, daß ich diese Jünglinge rufen wolle, und daß ihr sie sehen wollet. 19. Ich weiß nicht, ob er zu uns kommen wolle. 20. Er zweifelt, ob du ihn noch wieder besuchen wollest.

82. Ćwiczenie. — 1. Piszę dwa listy i cztery bilety. 2. Tamte dwa drzewa są zbyt wysokie. 3. Te trzy dziewczynki mają małe ręce. 4. Lubię (*jeść*) orzechy i wszystkie inne owoce. 5. Nasi królowie byli wszyscy waleczni. 6. Tamci trzej młodzieńcy kochali swych nauczycieli. 7. Niektóre drzewa owocowe są zupełnie (ganz) nieurodzajne i nie wydają owoców. 8. Nie wszystkie drzewa orzechowe wydają owoce. 9. Tam siedzi rybak i łowi ryby wędką. 10. Ten kupiec sprzedawał albo śledzie, albo inne ryby. 11. Ty piszesz listy, a szczególniej wiele biletów. 12. Brat i siostra kochają się wzajemnie. 13. Nie wszyscy uczniowie kochają się wzajemnie. 14. Gdy się będziecie wzajemnie kochać, to was nauczyciele będą chwalić. 15. Nie wiem, czy ty masz moje listy i czy on ma moje bilety. 16. Wątpimy, czy wy macie dosyć pieniędzy i czy oni mają piękne ogrody. 17. Nie wiem, czy on mnie chce zawołać. 18. Ona wątpi, czy ty ją chcesz widzieć. 19. Wy myślicie, że ja chcę czytać wasze listy lub bilety. 20. Ty jeszcze nie wiesz, czy on chce wziąć twoje noże.

---

1. Einige Diebe wollten bei Nacht in einen Kaufladen einbrechen, worin zwei Diener schliefen. 2. Diese hörten den Lärm und riefen den Dieben zu: 3. „Kommt später wieder, wir schlafen noch nicht".

Lekcya XLII (Zwei und vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Tajemnica, das Geheimniss; rok, das Jahr;	tajemnice, die Geheimniss-e; lata, die Jahr-e;
los, das Schicksal; owca, das Schaf;	losy, die Schicksal-e; owce, die Schaf-e;
zwierzę, das Tier; koń, das Pferd;	zwierzęta, die Tier-e; konie, die Pferd-e;

---

cieszyć się, sich freuen; smucić się, sich betrüben; szczęście, das Glück; nieszczęście, das Unglück; cieszę się szczęściem, ich freue mich über das Glück; z czego? worüber? z tego, darüber; wiadomość, die Nachricht; radosny, freudig; choroba, die Krankheit; żadni, keine;

Uwaga 20. Rzeczowniki nijakie, przybierające w liczbie mn. zakończenie **e**, nigdy nie kreskują samogłosek **a, o, u**. Nie mówi się: die **Schäfe, Jähre**, lecz die **Schafe, Jahre** i t. p.

jesteśmy stolarzami, wir sind Tischler;
czy pan jesteś malarzem? sind Sie ein Maler?
jestem nim rzeczywiście; ich bin es wirklich;
jest możebnem, es ist möglich; wesół, froh;
jest niemożebnem, es ist unmöglich;
niezdrów, ungesund; jak gdyby, **als ob;**
że miałem, dass ich **hätte**;
że miałeś, dass du **hättest;**
że on miał, dass er **hätte;**
że mieliśmy, dass wir **hätten;**
że mieliście, dass ihr **hättet;**
że oni mieli, dass sie **hätten;**
jak gdybym miał, als ob ich **hätte;**

jesteście krawcami, ihr seid Schneider;
czy jesteście bogaci? seid ihr reich?
jesteśmy rzeczywiście, wir sind es wirklich;
czy jest możebnem? ist es möglich?
zmienny, veränderlich; rzeczywiście, wirklich;
domyślać się, vermuten; łowić, fangen;
że chciałem, dass ich wollte;
że chciałeś, dass du wolltest;
że on chciał, dass er wollte;
że chcieliśmy, dass wir wollten;
że chcieliście, dass ihr wolltet;
że oni chcieli, dass sie wollten;
jak gdybyś chciał, als ob du wolltest.

§ 53. Rzeczowniki nijakie, zakończone na **niss** i **sal**, tudzież niektóre jednozgłoskowe nijakie przybierają w licz. mn. zakończenie **e**. Rzeczowniki użyte w liczbie pojedynczej z rodzajnikiem **ein, eine, ein**, mają liczbę mnogą wcale bez rodzajnika. Np. Ich bin ein Maler. Wir sind Maler i t. p. Zgłoska **un**, znaczy tyle, co **nicht**, i używa jej się do zaprzeczenia przymiotników, np. **unartig**, niegrzeczny.

§ 54. Jak już dotąd widzieliśmy, zaimek **es**, ma rozmaite znaczenie i nie zawsze się go tłomaczy przez **to, ono**. Często zastępuje **es**, nietylko rodzaj nijaki, lecz także męzki, żeński, a nawet liczbę mnogą i całe zdanie, gdy podmiot jest zaimkiem osobistym. Np. Ja to wiem. Ich weiss **es**, lub das. Czy jesteś ślósarzem? Bist du ein Schlosser? Jestem ślósarzem (lub nim). Ich bin **es**. Czy jesteście chorzy? Seid ihr krank? Jesteśmy chorzy. Wir sind **es**. Wyraz **kein**, służy tylko do zaprzeczenia rzeczowników, zaś **nicht**, do zaprzeczenia wszystkich wyrazów.

83. Übung. — 1. Ich wußte alle deine und seine Geheimniße. 2. Wir hatten viele unfruchtbare Jahre. 3. Die Schafe geben uns Wolle, Milch und Fleisch. 4. Die Pferde sind nützliche Tiere. 5. Freust du dich **über** mein Glück? 6. Ich freue mich **darüber.** 7. Worüber betrüben Sie sich? 8. Ich betrübe mich **über** Ihr großes Unglück. 9. Worüber freut sich dieser Jüngling? 10. Er freut sich **über** eine frohe Nachricht, welche ihm der Onkel schreibt. 11. Ich betrübte mich sehr **über** deine Krankheit. 12. Wir sind Tischler, und ihr seid Schneider. 13. Sind jene zwei Jünglinge Maler, oder Goldschmiede? 14. Sie sind weder dieses, noch jenes, sondern Schloßer. 15. Wir sind keine Schneider, und ihr seid keine Tischler. 16. Bist du ein Fischer? 17. Ich bin es wirklich. 18. Ist sie gesund? 19. Sie ist **es.** 20. Sind diese Mädchen wirklich schön? 21. Sie sind **es.** 22. Es war unmöglich, daß du so viele Freunde **hättest**, und daß er nur Feinde **hätte.** 23. Er kam zu mir, als ob ich ihn sehen **wollte.** 24. Ihr wolltet ein großes Haus kaufen, als ob ihr viel Geld **hättet.** 25. Du sagtest mir diese Nachricht, als ob ich sie wissen **wollte.** 26. Ihr schicktet jenen Gärtner zu mir, als ob ich einen Garten **hätte.** 27. Ich vermutete, daß du viel Geld hättest. 28. Kaufe zwei Pferde!

84. Ćwiczenie. — 1. Losy nasze są bardzo zmienne. 2. Znamy twoje i jej tajemnice. 3. Sprzedałem sto owiec, a kupiłem parę koni. 4. Konie i owce są bardzo pożytecznemi zwierzętami. 5. Mieszkaliśmy tylko

pięć lat w Krakowie. 6. Cieszymy się z twego i z jego szczęścia. 7. Czemu (*z czego*) się tak smucisz, moja droga siostro? 8. Smucę się z mojego nieszczęścia, jakie (*które*) dziś miałam. 9. Cóż to było za nieszczęście? 10. Straciłam trzy najpiękniejsze konie i czterdzieści owiec. 11. Czy się pan cieszysz tą radośną nowiną? 12. Cieszę się nią bardzo, ale się także smucę bardzo twoją chorobą. 13. Czy jesteście malarzami? 14. Nie jesteśmy malarzami, lecz tylko stolarzami. 15. Czy wasi przyjaciele są złotnikami? 16. Oni nie są złotnikami, ale jeden jest ślósarzem, a drugi kowalem. 17. Czy jest tamten ogrodnik rzeczywiście chory? 18. Tak jest, on jest chory. 19. Czy jest ta młoda bogata pani szczęśliwą? 20. Ona nie jest szczęśliwą, bo straciła swego męża i swoję córkę. 21. Sprzedawałeś mi sukno tak drogo, jak gdybym miał za wiele pieniędzy. 22. Chodziłeś tak często do niego, jak gdyby on zawsze miał czas. 23. Szukałeś twego brata, jak gdyby on chciał ciebie widzieć. 24. Dawaliście nam tak dużo orzechów, jak gdybyśmy je chcieli jeść.

---

1. Kilku złodziei chciało się włamać w nocy do sklepu, w którym dwóch służących spało. 2. Ci usłyszeli hałas i zawołali na złodziei: 3. „Przyjdźcie później znowu, my jeszcze nie śpimy.“

Lekcya XLIII (Drei und vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza	Liczba mnoga.
Dziecko, das Kind; książka, das Buch;	dzieci, die Kind-er; książki, die Büch-er;
księztwo, das Fürstentum; las, der Wald;	księztwa, die Fürstentüm-er; lasy, die Wäld-er;
bogactwo, der Reichtum; mąż, der Mann;	bogactwa, die Reichtüm-er; mężowie, die Männ-er;
wielki skarb, der grosse Schatz;	wielkie skarby, die gross-en Schätze;
długa noc, die lange Nacht; na raz, auf einmal;	długie noce, die lang-en; Nächt-e;
piękny obraz, das schöne Bild;	piękne obrazy, die schön-en Bild-er;

---

słyszę go śpiewającego, ich höre ihn singen;	widzę go chodzącego, ich sehe ihn gehen;
słyszę cię mówiącego, ich höre dich sprechen;	widzę was czytających, ich sehe euch lesen;
pouczający, lehrreich; nawet, selbst;	kraj, das Land; może, vielleicht;
posiadać, besitzen; posiadałem, ich besass;	Krezus, Crösus; kilkoro, kilka, einige;
stanowić, machen; artysta, der Künstler;	rozmaity, verschieden; jako to, als;
że jestem, dass ich sei:	że mogę, dass ich könne;
że jesteś, dass du seiest;	że możesz, dass du könnest;
że on jest, dass er sei;	że on może, dass er könne;
że jesteśmy, dass wir seien;	że możemy, dass wir können;
że jesteście, dass ihr seiet;	że możecie, dass ihr könnet;
że oni są, dass sie seien;	że oni mogą, dass sie können;
wątpię, czy on jest, ich zweifle, ob er sei;	wątpisz czy ja mogę, du zweifelst ob ich könne.

§ 55. Rzeczowniki nijakie jednozgłoskowe i wszystkie zakończone na **tum**, przybierają w liczbie mn. końcówkę **er**, i samogłoski **a, o, u**, kreskują. Także niektóre męzkie jednozgłoskowe rzeczowniki przybierają w liczbie mn. końcówkę **er**. Np. der Mann, mąż, mężczyzna; der Wald, las; mają w l. mn. die Männ-**er**, die Wäld-**er**, i t. p. (Zob. § 154 lit. b).

§ 56. Liczebniki zbiorowe polskie tłomaczyć należy na język niemiecki przez liczebniki główne. Np. Mam pięcioro dzieci. Ich habe fünf Kinder i t. p.

§ 57. Przymiotniki poprzedzone od rodzajnika **die**, lub jakichbądź innych wyrazów określających, przybierają w liczbie mn. końcówkę **en**, we wszystkich przypadkach. Np. diese, jene, meine kurz-**en**, Stöcke, te, tamte, moje krótkie laski, i t. p.

§ 58. Imiesłów przymiotnikowy polski, zakończony na **ąc, ący**, tłomaczy się przez tryb bezokoliczny. Np. Słyszę ptaki śpiewające. Ich höre die Vögel singen. Nie można jednakże mówić po polsku: Słyszę ptaki śpiewać.

85. Übung. — 1. Dieser Vater hat fünf Kinder, drei Söhne und zwei Töchter. 2. Jene arme Frau verlor auf einmal drei Kinder. 3. Die Schüler sollen nur lehrreiche Bücher lesen. 4. Ich will diese schönen Bilder kaufen. 5. Die Könige besitzen viele Fürstentümer und Länder. 6. Unser reicher Nachbar besitzt drei schöne Häuser, **selbst** auch große Reichtümer und Schätze. 7. Jene Männer verkauften ihre Wälder und Gärten. 8. Wir haben jetzt lange Nächte, und kurze Tage (*dnie*). 9. Ich suche deine alt-**en** und sein neu-**en** Kleider. 10. Bringe mir diese klein-**en** Gläser! 11. Schenken Sie uns jene schwarz-**en** Bänder! 12. Ich höre deine Schwester oft singen, oder Piano spielen. 13. Wir sehen die fleißig-**en** Schüler immer lernen. 14. Ihr hörtet die Kinder nicht sprechen. 15. Ich hörte euch weder singen, noch sprechen. 16. Vielleicht sehen Sie meine gut-**en** Brüder kommen? 17. Ich zweifle sehr, ob du fleißig seist, und ob er artig sei. 18. Du weißt noch gar nicht, ob ich unglücklich sei, und ob mich Niemand besuchen wolle. 19. Es ist doch unmöglich, daß ihr so arm **seiet**, wie man es sagt. 20. Man sagt auch, daß ich nicht schreiben könne, und daß du nicht lesen könnest. 21. Selbst dein Onkel weiß gar nicht, ob die Aerzte bei mir **seien**. 22. Selbst unsere besten Freunde zweifeln noch, ob wir reich **seien**. 23. Crösus besaß viele Schätze und Reichtümer. 24. Er war der reichste König.

86. Ćwiczenie. — 1. Mieliśmy kilkoro dzieci, lecz straciliśmy je wszystkie. 2. Czytamy tylko pożyteczne książki. 3. Czytacie wiele nowych książek, a nie wiecie, czy one są pouczające. 4. Tamci młodzi malarze namalowali wiele pięknych obrazów, lecz wątpię, czy je już sprzedali. 5. Nasz król posiada trzy księztwa i wiele innych krajów. 6. Bogactwa i skarby nie stanowią jeszcze szczęścia. 7. Ci malarze są wybornymi artystami, oni malują najpiękniejsze obrazy. 8. Tamci młodzi mężczyźni kupują wielkie lasy i cztery piękne domy. 9. Krawcy robią rozmaite suknie, jako to: surduty, spodnie i płaszcze. 10. Potrzebowałem tuzin szklanek i pół tuzina noży. 11. Słyszę cię często mówią ego. 12. Widzimy tych mężczyzn siedzących i piszących. 13. Słyszałem twoję małżonkę pięknie śpiewają-

cą. 14. Wątpię, czy ty jesteś tak pilny, jak wszyscy mówią. 15. Ty się domyślasz, że ja jestem bogatym i że on jest biednym. 16. My wątpimy, czy wy jesteście nieszczęśliwi i czy oni są biedni. 17. Ona sądzi, że ja nie mogę czytać i pisać. 18. Ja wątpię, czy on może tak dobrze w karty grać, jak ty. 19. Nie domyślacie się nawet, że ona do was przyjść nie może. 20. Nie sądźcie, że jesteśmy tak bogaci, jak oni.

Bei einer öffentlichen Prüfung, przy publicznym egzaminie; in einer kleinen Stadt, w małem mieście; die Inseln, wyspy; im Weltmeere, w oceanie; wie heissen sie, jak się nazywają; liess nicht warten, nie dał czekać; auf die Antwort, na odpowiedź; sogleich, natychmiast; ich heisse, nazywam się; Hans, Janek, Jaś.

Lekcya XLIV (Vier und vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Chłopiec, der Knabe; Szwed, der Schwede;	chłopcy, die Knabe-n; Szwedzi, die Schwede-n;
kwiat, die Blume; róża, die Rose;	kwiaty, die Blume-n; róże, die Rose-n;
kruk, der Rabe; wrona, die Krähe;	kruki, die Rabe-n; wrony, die Krähe-n;
Niemiec, der Deutsche; pióro, die Feder;	Niemcy, die Deutsche-n; pióra, die Feder-n;
Francuz, der Franzose; lew, der Löwe;	Francuzi, die Franzose-n; lwy, die Löwe-n;

---

polować, gonić, jagen; kawka, die Dohle;	gruszka, die Birne; l. m. die Birnen;
służący, der Bediente; wiśnia, die Kirsche;	śliwka, die Pflaume; jabłko, der Apfel;
myśliwy, der Jäger; tygrys, der Tiger;	strzelba, die Flinte; liść, das Blatt;
dojrzały, reif; niedojrzały, unreif;	dojrzewać, reifen; kwitnąć, blühen;
kwaśny, sauer; gorzki, bitter; słodki, süss;	zrywać, pflücken; mierzyć, zielen;
odważny, mutig; poważny, ernsthaft;	posiadać, besitzen; posiadał, er besass;
strzał, der Schuss; trafić, treffen;	chybić, verfehlen; drżeć, zittern;
że byłem, dass ich wäre;	że mogłem, dass ich könnte;
że byłeś, dass du wärest;	że mogłeś, dass du könntest;
że on był, dass er wäre;	że on mógł, dass er könnte;
że byliśmy, dass wir wären;	że mogliśmy, dass wir könnten;
że byliście, dass ihr wäret;	że mogliście, dass ihr könntet;
że oni byli, dass sie wären;	że oni mogli, dass sie könnten;
niektóre, manche; siła, die Kraft; łowić, fangen;	wymagać, verlangen; zupełnie, ganz.

§ 59. Rzeczowniki męzkie i żeńskie, zakończone na e, przybierają w liczbie mn. końcówkę n. Wogóle rzeczowniki żeńskie wielozgłoskowe mają w licz. mn. końcówkę n, wyjąwszy die Mutter i die Tochter, które mają w licz. mn. die Mütter i die Töchter. Także

---

Uwaga 21. Rzeczowniki przybierające w licz. mn. końcówkę n, lub en, nie kreskują nigdy samogłosek a, o, u. Nie można więc mówić: die Knäben, Rösen, lecz die Knaben, Rosen

niektóre męzkie jednozgłoskowe rzeczowniki przybierają w licz. mn. końcówkę **en.** Np. **der** Herr, Mensch, Bär (niedźwiedź), mają w licz. mn. die Herren, Menschen, Bären i t. p., lecz samogłosek **a, o, u,** nie kreskują. Rzeczowniki, zbaczające od prawideł dotąd podanych, będziemy objaśniać w każdym stosownym ustępie.

§ 60. Wyraz **selbst,** na początku zdania znaczy **nawet,** zaś w środku zdania po zaimku osobistym znaczy **sam.** Np. Ja to **sam** robię. Ich mache es **selbst.** On się sam myje. Er wäscht sich **selbst. Nawet** twój brat cię nie lubi. **Selbst** dein Bruder liebt dich nicht i t. p. W środku zdania tłomaczy się wyraz **nawet,** także przez **sogar.** Np. On **nawet** nic nie robił. Er machte **sogar** nichts.

87. Übung. — 1. Diese kleinen Knaben pflücken unreife Kirschen und Birnen. 2. Jene reichen Schweden brauchen viele Pferde. 3. Alle Mädchen lieben die Blumen. 4. Ich kaufe mir selbst die Federn. 5. Die Deutschen sind nicht so lustig, wie die Franzosen. 6. Diese alten Bedienten wollen deine Birnen pflücken. 7. Die unreifen Pflaumen und Aepfel sind sauer. 8. Die Rosen sind zwar schöne Blumen, aber sie blühen kurz. 9. Die reifen Früchte sind süß, daher essen wir sie gern. 10. Die Raben, Dohlen und Krähen haben schwarze Federn. 11. Die mutigen Jäger jagen selbst die Bären und Löwen. 12. Jener junge Jäger wollte einen Tiger erschießen; er zielte zwar gut, aber da ihm die Hände zitterten, so verfehlte sein Schuß. 13. Die Löwen und Tiger besitzen sehr viel Kraft. 14. Wenn dir die Hände zittern, so kannst du mit (der) Flinte nicht gut zielen und kein Tier erschießen. 15. Manche unreifen Früchte sind bitter und sauer. 16. Du verlangst von mir so viel Geld, als ob ich dein Vater wäre. 17. Er aß die unreifen Pflaumen, als wenn sie gut **wären.** 18. Du bittest mich, als ob ich dir etwas geben **könnte.** 19. Er sagte es so ernsthaft, als ob es wirklich wahr **wäre.**

88. Ćwiczenie. — 1. Nasi chłopcy lubią śliwki i gruszki. 2. Lubimy jabłka, gruszki i wiśnie. 3. Nie znam ani tych młodych Szwedów, ani tamtych starych Niemców, lecz znam tych wesołych Francuzów. 4. Nasze córki lubią kwiaty i muzykę. 5. Zawołaj albo mych, albo twych służących. 6. Nie lubię kwaśnego wina i kwaśnych owoców. 7. Dzieci lubią słodkie jabłka i gruszki. 8. Wrony i kruki mają czarne pióra. 9. Myśliwi łowią nawet lwy, tygrysy i niedźwiedzie. 10. Mierzyłem strzelbą dobrze, lecz mi ręce drżały, więc chybił mój strzał. 11. Ty wątpiłeś, czym ja był w domu i czy on mógł być u mnie. 12. Mówiono, że byłeś w Paryżu i że tam twoi bracia z tobą byli. 13. Jedliście tak wiele owoców, jak gdybyście już zupełnie zdrowi byli. 14. On był tak słaby, jak gdyby był chory. 15. Mówiłeś mi tyle wiadomości, jak gdybym ci wszystko mógł wierzyć. 16. Piszecie tak brzydko, jak gdybyście lepiej pisać nie mogli. 17. Zrywacie liście, lecz nie owoce. 18. Domyślałem się, że oni nie mieli czasu i że nie mogli do mnie przyjść.

1. Bei einer öffentlichen Prüfung in einer kleinen Stadt fragte der Lehrer einen Schüler: 2. „Wie viel Inseln sind in dem Weltmeere und wie heißen sie?" 3. Der Schüler ließ nicht lange auf die Antwort warten, aber er sagte sogleich: 4. „Im Weltmeere sind viele Inseln, und ich heiße Hans."

Lekcya XLV (Fünf und vierzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Ogrodniczka, die Gärtner-**in**;	ogrodniczki, die Gärtner-**innen**;
przyjaciółka, die Freund-**in**;	przyjaciółki, die Freund-**innen**;
lwica, die Löw-**in**;	lwice, die Löw-**innen**;

---

bronić, chronić, schützen; pomódz, helfen; pielęgnować, pflegen; uciążliwy, lästig; zielony, grün; szewcowa, die Schusterin; przyjaźń, die Freundschaft; leczyć, heilen; adwokat, der Advokat; oficer, der Offizier; zostaję lekarzem, ich werde ein Arzt; stać się starym, zestarzeć się, alt werden;

zostaję,	ich	werde;
zostajesz,	du	wirst;
on, ona, ono zostaje,	er, sie, es	wird;
zostajemy,	wir	werden;
zostajecie,	ihr	werdet;
oni zostają,	sie	werden;
że wiem,	dass ich	wisse;
że wiesz,	dass du	wissest;
że on, ona, ono wie,	dass er, sie, es	wisse;

śmiać się, lachen; szkodzić, schaden; waleczny, tapfer; mądry, klug; ogrodnictwo, die Gärtnerei; lekarz, der Arzt; lekarstwo, die Arzenei; zapisać, verschreiben; żołnierz, der Soldat; zostać, stać się, werden; zostajecie oficerami, ihr werdet Offiziere; stać się zielonym, zielenieć, grün werden;

że	zostaję,	dass ich	werde;
że	zostajesz,	dass du	werdest;
że on	zostaje,	dass er	werde;
że	zostajemy,	dass wir	werden;
że	zostajecie,	dass ihr	werdet;
że oni, one	zostają,	dass sie	werden;
że	wiemy,	dass wir	wissen;
że	wiecie,	dass ihr	wisset;
że oni, one	wiedzą,	dass sie	wissen.

§ 61. Przez dodanie końcówki **in, ei, schaft, heit, keit,** tworzą się rzeczowniki rodzaju żeńskiego. Rzeczowniki żeńskie, zakończone na **in,** przybierają w liczbie mnogiej podwójne **n,** czyli kończą się na **innen.**

§ 62. Słowo **werden,** stać się, albo zostać, służy do oznaczenia zmiany stanu, lub przymiotu.

89. Übung. — 1. Die Gärtnerin pflegt die Blumen. 2. Ich kenne diese Gärtnerinnen nicht. 3. Wir liebten unsere Freundin. 4. Ihr hattet vormals viele Freundinnen. 5. Die Löwinnen lieben und schützen ihre Jungen. 6. Schaden *) kannst du mir nur, aber nicht helfen. 7. Worüber lachst du? 8. Ich lache über dich und über ihn. 9. Deine Freundschaft ist mir immer willkommen (*pożądana*),

---

*) Jeżeli się kładzie na początku zdania tryb bezokoliczny, to musi po nim zaraz następować słowo posiłkowe, czyli zdanie jest w szyku przestawionym; zatem słowo poprzedza podmiot. Np. Śpiewać może tylko twój brat, lecz nie grać. Singen kann nur dein Bruder, aber nicht spielen.

aber er ist mir schon lästig. 10. Viele Menschen werden alt, aber nicht alle werden klug. 11. Du wirst ein tapferer Offizier, und er wird ein kluger Advokat. 12. Die Gärtnerei wird mir schon lästig, ich will jetzt ein Jäger werden. 13. Dieser Arzt pflegte meine kranken Kinder und heilte sie auch bald. 14. Jener Arzt verschreibt mir nur bittere Arzeneien, ich kann sie nicht trinken, daher kann ich auch nicht gesund werden. 15. Ich werde ein Advokat, aber es ist unmöglich, daß du ein Arzt werdest. 16. Er wird ein Soldat, aber ich zweifle, ob er ein Offizier werden werde. 17. Meine beiden Brüder werden Aerzte, und ich vermute, daß ihr auch Advokaten werdet. 18. Die Blätter werden grün, aber ich weiß nicht, ob schon das Gras grün werde. 19. Du glaubst, daß ich deine Geheimniße wisse. 20. Ich zweifle sehr, ob er etwas von dir (*o tobie*) wisse und ob du etwas von ihnen (*o nich*) wissest.

90. Ćwiczenie. — 1. Ta ogrodniczka jest moją najlepszą przyjaciółką. 2. Nasze ogrodniczki sadzą i pielęgnują wasze kwiaty. 3. Kocham moich przyjaciół i moje przyjaciółki. 4. Lwy są większe i silniejsze, niż lwice. 5. Chciałem ci pomódz napisać list, lecz nie miałem czasu. 6. Ty się śmiejesz z niego (über ihn), on się zaś śmieje z ciebie (über dich). 7. Niedojrzałe owoce mogą nam zaszkodzić. 8. Jeżeli chcesz mieć wiele owoców, to musisz bardzo pilnie pielęgnować drzewa. 9. Jesteś zbyt leniwy, przeto ci pisanie jest uciążliwe. 10. Te i tamte ogrodniczki zajmują się także ogrodnictwem. 11. Cieszę się twoją i jego przyjaźnią. 12. Lekarze przepisują nam gorzkie lekarstwa, które *) nas często uzdrawiają (*leczą*). 13. Twój brat zostaje lekarzem, lecz czy mój brat zostaje nauczycielem, o tem (daran) bardzo wątpię. 14. Ten waleczny żołnierz zostaje oficerem. 15. Nie każdy, kto się starzeje, staje się także mądrym. 16. Trawa już zielenieje, lecz wątpimy, czy drzewa już zielenieją. 17. Mówią, że ty się bogacisz, ale ty jesteś tak biednym, jak zawsze byłeś. 18. Ty się tylko domyślasz, że on wie coś nowego. 19. Jest prawie niemożebnem, żebyś (damit) coś o nim (von ihm) wiedział. 20. Wątpimy, czy wy także co wiecie

---

1. Przy publicznym egzaminie w małem mieście zapytał nauczyciel jednego ucznia: 2. „Ile wysp jest w oceanie i jak się one nazywają?“ 3. Uczeń nie dał długo czekać na odpowiedź, ale natychmiast powiedział: 4. „W oceanie jest wiele wysp, a ja się nazywam Janek.“

---

*) Po zaimkach względnych: **welcher, welche, welches, wer, was** i t. p. kładzie się słowa na końcu zdania. Np. Nie wiem, kto tam jest. **Ich weiss nicht, wer dort ist.** Nie słyszymy, co ty mówisz. **Wir hören nicht, was du sagst.**

Lekcya XLVI (Sechs und vierzigste Lektion).

Dziadek, der Grossvater; wnuk, der Enkel;
wnuczka, die Enkelin; miły, lieblich;
zięć, der Schwiegersohn; szanować, ehren;
uprzejmy, freundlich; pozdrowić, grüssen;
dobrze mi się powodzi, es geht mir gut;
zostałem, ich **wurde, ward;**
zostałeś, du **wurdest, wardst;**
on został, er **wurde, ward;**
zostaliśmy, wir **wurden;**
zostaliście, ihr **wurdet;**
oni zostali, sie **wurden;**
że wiedziałem, dass ich **wüsste;**
że wiedziałeś, dass du **wüsstest;**
że on wiedział, dass er **wüsste;**
dziadkowie, die Grosseltern; więc, nun;
nawet, sogar; żeby, ażeby, damit;
ażebyś się zbogacił, **damit du reich würdest;**

babka, die Grossmutter; rodzice, die Eltern;
szwagier, der Schwager; poważać, achten;
synowa, die Schwiegertochter; skoro, sobald;
jak ci się powodzi? wie geht es dir?
Bogu dzięki, Gott sei Dank;
że zostałem, dass ich **würde;**
że zostałeś, dass du **würdest;**
że on został, dass er **würde;**
że zostaliśmy, dass wir **würden;**
że zostaliście, dass ihr **würdet;**
że oni zostali, dass sie **würden;**
że wiedzieliśmy, dass wir **wüssten;**
że wiedzieliście, dass ihr **wüsstet;**
że oni wiedzieli, dass sie **wüssten;**
do lekarza, zum Arzte; prędko, bald;
o niego, nach ihm; on się zestarzał, er **wurde alt;**
ona wyzdrowiała; **sie wurde gesund.**

§ 63. Słowa nieprawidłowe kreskują samogłoski **a, o, u,** w trybie łączącym czasu przeszłego niedokonanego, jak to widzieliśmy przy słowach **war, wurde, wusste,** i jeszcze przy innych słowach, co zobaczymy w dalszych lekcyach. Zamiast: ich wurde, du wurdest, er wurde, używa się: ich **ward,** du **wardst,** er **ward.** (Zob. § 175 do 180).

91. Übung. — 1. Ihr Nachbar wurde schon ein Großvater, er hat zwei Enkel und drei Enkelinnen. 2. Unsere Großmutter wurde sehr krank, aber sie wurde (ward) auch bald wieder gesund. 3. Diese Eltern wurden sehr unglücklich, sie verloren alle ihre Kinder. 4. Dein Schwager ist ein lieblicher und freundlicher Mann. 5. Die Kinder sollen ihre Eltern nicht nur lieben, sondern auch ehren und achten. 6. Sobald jener junge Mann ein Arzt wurde (ward), kam er gleich zu mir und sagte mir diese freudige Nachricht. 7. Grüße freundlich deine Eltern und Großeltern von mir. 8. Grüßen Sie Ihren Herrn Schwiegersohn und Ihre Frau Tochter von uns. 9. Wie geht es Ihnen nun jetzt? 10. Es geht mir, Gott sei Dank, recht gut. 11. Sobald meine Schwiegertochter krank wurde (ward), ging sie zum Arzte. 12. Sobald die Kinder gesund wurden, gingen sie spazieren. 13. Man sagte uns, daß du krank würdest und daß er unglücklich würde. 14. Es war doch unmöglich, damit er so bald ein Advokat würde. 15. Du fragtest mich nach ihm, als ob ich wüßte, wo er wohnt. 16. Ich glaubte, daß du viel von ihm (*o nim*) wüßtest und daß du mir nichts sagen wolltest.

92. Ćwiczenie. — 1. Wasz dziadek bardzo zachorował. 2. Tamta babka miała czterech wnuków i trzy wnuczki. 3. Dobre dzieci poważają i czczą swoich rodziców. 4. Chciałem poznać twego szwagra i twoję synową, lecz ich nigdy nie mogłem widzieć. 5. Jakże się miewa twój zięć i twoja wnuczka? 6. Obydwoje są zdrowi, Bogu dzięki. 7. Jakże się wam tu po-

wodzi, moje dzieci? 8. Bogu dzięki, powodzi nam się bardzo dobrze, jesteśmy wszyscy zdrowi. 9. Pozdrówcie od nas waszych rodziców i dziadków! 10. Tamten miły młodzieniec został już nauczycielem, a jego brat został oficerem. 11. Wasi dziadkowie już się bardzo postarzeli; nie chcieliśmy nawet wierzyć, żeby się tak prędko postarzeli. 12. Gdy się brat zbogacił, nie chciał nawet z nami mówić. 13. Wątpiłem bardzo, czy on już został malarzem i czy wiedział, że ja tu byłem. 14. Domyślałem się tylko, żeś wiedział, kiedy ona przyjdzie. 15. Nie chciano nawet wierzyć, ażeby ten młody stolarz już dziadkiem został. 16. Pytałeś mnie o niego, jak gdybym wiedział, kto (kim) on jest.

Ein Bauer, pewien chłop; zu einem Arzte, do lekarza; beklagte sich, uskarżał się über seine Krankheit, na swoję chorobę; bat, prosił; um eine Arzenei, o lekarstwo; setzte sich, usiadł sobie; schrieb, napisał; ein Recept, recepta; gab, dał; zu ihm, do niego; nimm ein, zażyj; es wird dir besser werden, polepszy ci się; verschluckte, połknął; am anderen Tage, następnego dnia; beschrieben, zapisany; vollkommen, zupełnie.

Lekcya XLVII (Sieben und vierzigste Lektion).

Deszcz, der Regen; śnieg, der Schnee;
jest deszcz i śnieg, es ist Regen*) und Schnee;
szron, der Reif; dżdżysto, regnerisch;
mokro, nass; sucho, trocken; silny, heftig;
ciepło, warm; zimno, kalt; gorąco, heiss;
pogoda, schönes Wetter; jest zimno, es ist kalt;
jakie jest powietrze? was für Wetter ist es?
kupiłbym, ich **würde kaufen**;
kupiłbyś, du **würdest** kaufen;
on kupiłby, er **würde** kaufen;
byłbym, ich **würde sein**;
pisałbyś, du **würdest schreiben**;
on miałby, er **würde haben**;
byłoby piękne powietrze, es **würde** schönes Wetter **sein**;
jadłbym chleb, ich würde Brot essen;
ochłodziło się, es wurde kühl; może, **vielleicht**;

wiatr, der Wind; mróz, der Frost;
był wiatr i mróz, es war Wind und Frost;
wietrzno, windig; mroźno, frostig;
wilgotno, feucht; chłodno, kühl;
powietrze, das Wetter; prawie, **beinahe**;
słota, schlechtes Wetter; jest ciepło, es ist warm;
jest piękne powietrze, es ist schönes Wetter;
kupilibyśmy, wir **würden kaufen**;
kupilibyście, ihr **würdet** kaufen;
oni kupiliby, sie **würden** kaufen;
bylibyśmy, wir **würden sein**;
pisalibyście, ihr **würdet schreiben**;
oniby się stali, zostali, sie, **würden werden**;
gdyby wiatru nie było, **wenn** es kein Wind **wäre**;
gdybym był głodny, **wenn** ich hungrig **wäre**;
ociepliło się, es wurde warm.

§ 64. Dodawszy do słowa **würde**, tryb bezokoliczny jakiegobądź słowa, tworzy się tryb warunkowy, który zostaje w związku z trybem łączącym czasu przeszłego niedokonanego. Np. Kupiłbym konia, gdybym miał pieniądze. Ich würde ein Pferd kaufen, wenn ich Geld hätte i t. p.

93. Übung. — 1. Es ist heute großer Regen, und gestern war es starker Wind. 2. Wir hatten viel Schnee und heftigen Frost. 3. Was für Wetter war

---

*) W zdaniach, jak: **es ist Regen**, uważać trzeba zaimek **es**, za podmiot idealny czyli gramatyczny, zaś wyraz **Regen**, i t. p. za dopełnienie zdania.

es gestern Vormittags? 4. Es war Reif und sehr windig. 5. War es vorgestern regnerisch oder windig? 6. Es war heute sehr kalt und feucht, aber nicht windig. 7. Es ist heute weder kühl, noch heiß, sondern windig. 8. Es **würde** heute schönes Wetter **sein,** wenn es kein Schnee **wäre.** 9. Ich **würde** heute zu dir **kommen,** wenn ich Zeit **hätte.** 10. Er **würde** ein Haus **kaufen,** wenn er Geld **hätte.** 11. Wir **würden** schreiben, wenn wir eine gute Feder finden **könnten.** 12. **Würdet** ihr zu uns kommen, wenn es nicht so regnerisch und windig **wäre?** 13. Es **würde** beinahe warm sein, wenn es kein so großer Wind **wäre?** 14. Du **würdest** ein Offizier **werden,** wenn du **ein** tapferer Soldat **wärest.** 15. Es war vorgestern warm, aber feucht. 16. Morgen wird es kühl, aber trocken sein. 17. Es ist mir mehr heiß, als warm. 18. Ich **würde** diesen Knaben **lieben,** wenn er fleißig **lernete.** 19. **Würden** Sie mich **besuchen,** wenn ich **krank wäre?** 20. Ich **würde** Sie Tag täglich **besuchen,** wenn Sie krank **wären.**

94. Ćwiczenie. — 1. Dziś jest wiatr i deszcz, ale wczoraj był śnieg i mróz. 2. Wczoraj było wprawdzie dosyć ciepło, lecz z rana był jeszcze szron. 3. Przedwczoraj było prawie sucho, lecz bardzo mroźno. 4. Dziś jest mokro i chłodno, lecz jutro będzie może sucho i ciepło. 5. Czy dziś jest pogoda, czy słota? 6. Dziś jest prawie pogoda, lecz trochę za chłodno. 7. Jakie powietrze było wczoraj wieczorem? 8. Wczoraj wieczorem było wprawdzie chłodno, lecz sucho. 9. Kupiłbym ci nową książkę, gdybym miał więcej pieniędzy. 10. Pisałbyś, gdybyś miał dobre pióro i atrament. 11. Mielibyśmy więcej przyjaciół, gdybyśmy byli bogatsi. 12. On byłby szczęśliwszym, gdyby nie był tak chorym. 13. Pilibyśmy więcej wina, gdybyśmy byli spragnieni. 14. Oni zostaliby już lekarzami, gdyby się więcej uczyć chcieli. 15. Dziś byłoby ciepło, gdyby nie było wiatru. 16. Wczoraj się ochłodziło (wurde es kühl), lecz było prawie sucho. 17. Odwiedziłbym cię, gdybym sam był zdrów. 18. Odwiedź mnie dziś wieczór!

---

1. Ein Bauer kam zu einem Arzte, beklagte sich über seine Krankheit und bat ihn um eine Arzenei. 2. Der Arzt setzte sich, schrieb ein Recept, gab es dem Kranken und sagte zu ihm: 3. „Nimm dieses morgen früh ein, und es wird dir bald besser werden". 4. Der Bauer ging nach Hause, verschluckte am anderen Tage das beschriebene Papier und wurde vollkommen gesund.

Lekcya XLVIII (Acht und vierzigste Lektion).

Grad, der Hagel i Schlossen; gęsty, dicht; błoto, der Kot; błotnisty, kotig; deszcz pada, es regnet; grad pada, es hagelt; burza, der Sturm i das Gewitter; mgła, der Nebel; mglisto, nebelig; śnieg pada, es schneit; grzmi, es donnert;

błyska się, es blitzt; rosa pada, es taut;	jeść mi się chce, es hungert mich;
pić mi się chce, es durstet mich;	spać mi się chce, es schläfert mich;
może, vielleicht; silny, heftig; potem, darauf;	myśleć, denken; myślałem, ich dachte;
czy deszcz pada? reguet es? bądź zdrów! lebe [wohl!	niech sobie deszcz pada, es mag regnen;
czy grad pada? hagelt es?	od, od czasu, seit; módz, mögen;
mogę, ich mag; że mogę, dass ich möge;	możemy, wir mögen; że możemy, dass wir mögen;
możesz, du magst; że możesz, dass du mögest;	możecie, ihr möget; że możecie, dass ihr möget;
on może, er mag; że on może, dass er möge;	oni mogą, sie mögen; że mogą, dass sie mögen;
że muszę, dass ich müsse;	że on musi, das er müsse;
że musisz, dass du müssest;	że musimy, dass wir müssen;
od wczoraj, seit gestern;	niech ci Bóg dopomoże! möge dir Gott helfen!
przepraszam pana, verzeihen Sie;	oddawna, seit langer Zeit.

§ 65. Słowo **mögen**, różni się od słowa **können**, i **dürfen**, tem, że **mögen**, wyraża więcej chcenie, podołanie, życzenie i służy często nawet do tworzenia trybu rozkazującego w znaczeniu życzącem. Np. Niech sobie idzie. Er mag gehen. Oby też wyzdrowiała Möge sie gesund werden! Słowo **können**, wyraża nieograniczoną możebność. Np. Mogę wszystko robić, co chcę. Ich kann Alles machen, was ich will. Zaś słowo **dürfen**, wyraża możebność ograniczoną (Zobacz § 39 Lek. XXXI), Np. Nie śmiem tego robić, ich darf es nicht machen, i t. p.

95. Übung. — 1. Es ist heute großer Hagel und heftiger Sturm. 2. Es regnet seit gestern, es wird viel Kot sein. 3. Es war gestern Morgens ein dichter Nebel, und darauf ein großer Regen und Wind. 4. Vielleicht regnet es noch bis jetzt? 5. Es regnet, und sogar hagelt es schon längst. 6. Es blitzte und donnerte gestern den ganzen Tag. 7. Verzeihen Sie, es donnerte nur Nachmittags, und es blitzte erst bei Nacht. 8. Schneite es vorgestern? 9. Vorgestern nicht, aber gestern schneite und regnete es sehr. 10. Es hungerte und durstete mich sehr, aber ich durfte nichts essen und trinken. 11. Es schläferte ihn sehr, jedoch durfte er nicht schlafen. 12. Ich denke, daß du schwer arbeiten **müssest**, und daß er arm sein **müsse**. 13. Er dachte, daß ich krank sein **müsse**, denn ich besuchte ihn schon seit langer Zeit nicht. 14. Ich **mag** nicht viel tanzen, aber er **mag** lange gehen. 15. Du **magst** viel lesen, sie aber **mag** wenig schreiben. 16. Ihr möget uns lieben oder nicht, wir dürfen mit euch nicht gehen. 17. Denke nicht, daß er dir helfen möge und daß ich dir schaden **möge**. 18. Wir dachten, daß du besser lesen **mögest** und daß sie schöner singen **mögen**. 19. Es **mag** regnen, wie es will, ich gehe zu ihm. 20. **Möge** dir Gott helfen! 21. Lebe wohl, Vater! 22. Lebet wohl, Kinder!

96. Ćwiczenie. — 1. Wczoraj mieliśmy silną burzę, grad i deszcz. 2. Dziś pada deszcz cały dzień, jutro będzie wiele błota. 3. Przedwczoraj była z rana gęsta mgła, a potem deszcz padał od południa aż do wieczora. 4. Może jeszcze grzmi i błyska się? 5. Teraz już nie grzmi, jest tylko silny wiatr. 6. Rosa już nie pada, lecz deszcz i grad pada. 7. Gdyśmy szli do domu, padał śnieg i deszcz. 8. Tobie się chce jeść, lecz jemu chce się pić. 9. Chciało mi się spać, lecz nie mogłem spać. 10. Ty myślisz, że pada deszcz, a ja myślę, że pada śnieg. 11. Ja mogę wiele chodzić, ty możesz pięknie śpiewać, a on może długo spać. 12. Możemy lepiej jeździć niż wy, lecz wy możecie lepiej malować, niż oni. 13. Pan

myślisz, że ja mogę długo siedzieć i że on może wiele chodzić. 14. Myślałem, że ty możesz mnie odwiedzić i że on z tobą przyjść może. 15. Ja wątpię, czy on może i czy musi tyle (so viel) pisać. 16. Ty wątpisz, czy ja mogę i czy muszę dziś tańczyć. 17. Niech sobie śnieg pada, ja muszę dziś jechać konno. 18. Niech wam Bóg dopomoże, moje dzieci!

---

1. Pewien chłop przyszedł do lekarza, uskarżał się na swoję chorobę i prosił go o lekarstwo. 2 Lekarz usiadł sobie, napisał receptę, dał ją choremu i rzekł do niego: 3. „Zażyj to jutro z rana, a zaraz ci się polepszy". 4. Chłop poszedł do domu, połknął następnego dnia zapisany papier i wyzdrowiał zupełnie.

Lekcya XLIX (Neun und vierzigste Lektion).

Żołnierz, der Soldat; więc, daher;
przez las, **durch** den Wald; dla ciebie, **für** dich;
przeciw nieprzyjacielowi, **gegen** den Feind;
za ojca, **für** den Vater; broń, die Waffe;
wojna, der Krieg; wojownik, der Krieger;
ojczyzna, das Vaterland; droga, der Weg:
płacić, zahlen; zapłacić, bezahlen;
rzeka, der Fluss; podołać, mögen, vermögen;
ja temu nie podołam, ich **vermag** es nicht;
gdym siedział, siedząc, **indem** ich **sass**;
mogłem, ich **mochte**;
mogłeś, du **mochtest**;
on mógł, er **mochte**;
mogliśmy, wir **mochten**;
mogliście, ihr **mochtet**;
oni mogli, sie **mochten**;
modlić się, beten;
żołnierze, die Soldaten;
około wsi, **um** das Dorf; o nią, **für sie**;
bez pieniędzy, **ohne** Geld; wbrew tobie, **wider** dich;
wbrew mojej woli, **wider** meinen Willen;
walczyć, kämpfen; zwalczyć, bekämpfen;
prowadzić, führen; starać się sorgen;
postępować, handeln; błądzić, irren;
wtem zerwał się wiatr; da erhob sich ein Wind;
gdy to robił, to robiąc, **indem** er das machte;
idąc, gdym szedł, **indem** ich ging;
że mogłem, dass ich **möchte**;
że mogłeś, dass du **möchtest**;
że on mógł, dass er **möchte**:
że mogliśmy, dass wir **möchten**;
że mogliście, dass ihr **möchtet**;
że oni mogli, dass sie **möchten**;
modliłem się, ich betete.

§ 66. Przyimki niemieckie, rządzące przypadkiem 4-ym, są następujące: **durch**, przez; **für**, dla, za, o; **gegen**, przeciw; **ohne**, bez; **um**, w około; **wider**, przeciw, wbrew; **bis**, aż. Słowo **zahlen**, używa się z przyimkiem **für**, zaś **bezahlen**, — bez przyimka. Np. Płacę za sukno, ich zahle **für** das Tuch. Płacę sukno, ich **bezahle** das Tuch.

97. Übung. — 1. **Indem** wir **durch** den Wald fuhren, erhob sich ein heftiger Sturm und Regen. 2. Er ging **durch** jene großen Wälder (*lasy*), und darauf **durch** dieses Dorf **um** die Stadt. 3. Ich sorge **für** sie, und er sorgt **für** mich. 4. Die Kinder sollen **für** ihre Eltern beten. 5. Ich kaufte ein neues Kleid **für** dich und **für** ihn. 6. Der Krieger kämpft **gegen** den Feind **für** sein Vaterland. 7. **Ohne** Geld kann man nichts kaufen, und **ohne** Waffen darf man keinen Krieg führen. 8. Ihr handeltet immer **wider** meinen Willen. 9. Unsere tapferen Soldaten mochten doch den Feind nicht bekämpfen. 10. Ich zahle dir nur fünf Rubel **für** diesen alten Rock. 11. Du bezahltest deinen Hut zu teuer. 12. Magst du ihm so viel Geld zahlen? 13. Ich mag es gar nicht, denn ich bin zu arm. 14. Dieses kleine Kind

irrte **um** den Fluß und **um** den Wald, und es mochte den Weg nach Hause nicht finden. 15. Ich mochte dir helfen, aber er mochte nicht **für** dich zahlen. 16. Wir waren zwar arm, jedoch mochten wir euch etwas geben. 17. Er dachte, daß du ihm schaden **möchtest**, und daß ich **für** ihn sorgen **möchte**. 18. Wir gingen durch das Dorf um den Wald; da erhob sich ein so heftiger Wind, daß wir kaum stehen mochten. 19. Du irrtest so lange, als ob du den Weg nicht finden **möchtest**. 20. Gehe durch den Wald nicht!

98. Ćwiczenie. — 1. Jechaliśmy przez tamtę wieś, około lasu i około rzeki. 2. Kupiłem parę rękawiczek dla ciebie i dla niego. 3. Staramy się o ciebie i o nią. 4. Dzieci modlą się za swoich rodziców i nauczycieli. 5. Wojowuicy walczą przeciw wrogom za ojczyznę. 6. Bez pieniędzy nie możesz kupić domu. 7. Bez broni nie może walczyć żaden żołnierz. 8. Bez żołnierzy i bez broni nie może król prowadzić wojny. 9. Postępujesz zawsze wbrew mojej woli, a chcesz, abym cię kochał. 10. Ta droga prowadzi przez las do Lublina. 11. Idąc (*gdyśmy szli*) przez tamten las, błądziliśmy długo i nie mogliśmy znaleźć drogi do domu. 12. Wtem zerwał się wieczorem silny wiatr i deszcz, musieliśmy więc trzy godziny błądzić, bośmy nie zdołali znaleźć naszego domu. 13. Chociaż ci żołnierze mieli bardzo dobrą broń i wybornych oficerów, nie zdołali przecież zwalczyć swego wroga. 14. Idąc do pana, widziałem jakieś dziecko błąkające się (*błądzące*). 15. Nie mogłem spać, a ty nie mogłeś siedzieć. 16. On nie mógł chodzić, my nie mogliśmy jeździć, a wyście nie mogli tańczyć. 17. Pomoglibyśmy wam, gdybyśmy mogli. 18. Gdybym mógł, to napisałbym jeszcze dwa listy. 19. Ja nie myślałem, żebyś ty mógł tak postępować i że on mógłby mnie szkodzić. 20. Pan byś może się starał o niego, gdybyś pan mógł. 21. Bądź zdrów, synu! 22. Bądźcie zdrowe, dzieci!

Erzählen, opowiadać; eines Tages, pewnego dnia; vom Kook, o Kuku; um die Erde, w około ziemi; umschiffte, opłynął; auf der Insel, na wyspie; von den wilden, od, przez dzikich; getödtet wurde, zabity został; Ludwig, Ludwik; hörte zu, przysłuchiwał się; aufmerksam, uważnie; am Schlusse der Erzählung, przy końcu powiastki; denn, więc; auf der ersten, na pierwszej; oder auf der zweiten Reise, lub na drugiej podróży.

Lekcya L (Fünfzigste Lektion).

Ku wschodowi, **gegen** Osten; wschód, der Ost; południe, der Süd; północ, der Nord; od południa, von Süden; w, na około, **herum**; za pieniądze, um Geld; chmura, die Wolke; przez pilność i pracę, **durch** Fleiss und Arbeit; wdzięczny względem ojca, dankbar **gegen** den Vater; jest, es giebt; są es giebt, es sind; ku zachodowi, **gegen** Westen; zachód, der West; ku wieczorowi, **gegen** Abend; zły, böse; względem ojca, **gegen** den Vater; prosić o coś, **um** etwas bitten; pilność, Fleiss; troszczyć się o co, sich **um** etwas kümmern; [illegible] dienstfertig; każdy, Jedermann; oczekiwać, erwarten; ciągnąć, ziehen;

zarobić, erwerben; dobroczyńca, der Wohltater; że będę kupował, dass ich kaufen werde; że będziesz kupował, dass du kaufen werdest; że on będzie kupował, dass er kaufen werde; że musiałem, dass ich müsste; około południa, gegen Mittag; prosił, er bat; zdaje mi się, es scheint mir; płynąć, fliessen; że będziemy kupowali, dass wir kaufen werden; że będziecie kupowali, dass ihr kaufen werdet; że będą kupowali, dass sie kaufen werden; że musieliśmy, dass wir müssten i t. d. około 5 godziny, gegen fünf Uhr.

§ 67. Często mają przyimki przenośne znaczenie, jak to w następujących ćwiczeniach zobaczymy.

99. Übung. — 1. Wenn die Wolken von Westen **gegen** Osten ziehen, so kann man erwarten, daß es regnen **werde.** 2. Die Wolken ziehen von Norden **gegen** Süden, wir werden Schnee haben. 3. **Gegen** Abend werde ich spazieren gehen. 4. **Gegen** Mittag muß er zu Hause sein. 5. Der Sohn soll **gegen** den Vater dankbar sein. 6. Sei dienstfertig **gegen** Jedermann! 7. Seid dankbar **gegen** eure Wohltäter! 8. Ich bitte Sie **um** ein Stück Papier. 9. **Um** das Geld kann man sich Vieles, aber nicht Alles kaufen. 10. Ich kaufte vier Bücher **um** zwei Rubel. 11. **Durch** Fleiß und Arbeit **erwerben wir** unser tägliches Brot. 12. Er kümmert sich so viel **um mich**, als wenn er mein Vater wäre. 13. **Es giebt** viel Obst dieses Jahr. 14. **Es giebt** böse Kinder, welche **gegen** ihre Eltern und Wohltäter undankbar sind. 15. Dieser Fluß fließt **um** unseren Wald. 16. Mir scheint, daß du nie seinen Garten kaufen **werdest,** und daß er ihn auch nicht verkaufen **werde.** 17. Es scheint ihm nur, daß du ihn suchen **werdest.** 18. Ich denke, daß ihr den Lehrer noch lange erwarten **werdet.** 19. Du bittest mich **um** Geld, als ob ich es dir immer geben **müßte.** 20. **Wir würden dir einen** Hut bringen, wenn wir **müßten.**

100. Ćwiczenie. — 1. Ta droga prowadzi ku południowi, a tamta rzeka płynie ku zachodowi. 2. Około piątej godziny po południu pojedziemy przez ten las, około miasta. 3. Chmury ciągną od południa ku północy, można się spodziewać pogody. 4. Każde dziecko powinno być wdzięczne względem swych rodziców i nauczycieli. 5. Synu! bądź usłużny (*względem*) dla każdego. 6. Kupiłbym ci nowy surdut za piętnaście rubli, gdybym miał więcej pieniędzy. 7. Błądziliśmy prawie dwie godziny w około tego lasu (um diesen Wald herum). 8. Prosiłbym pana o librę papieru, gdybyś mi go pan mógł dać bez pieniędzy. 9. Troszczysz się o mnie tak bardzo, jak gdybyś był moim dobroczyńcą (*dob odziejem*). 10. Pilnością i pracą, ludzie się bogacą. 11. Jest wiele złych ludzi, którzy są niewdzięcznymi względem swoich dobroczyńców. 12. W tym roku (dieses Jahr) mieliśmy za wiele gruszek, a za mało śliwek. 13. Mnie się zdaje, że ta mała rzeka przez wasz las płynie. 14. Zdaje ci się, że ja nie pójdę przez las i że on około miasta nie pojedzie. 15. Zdaje mi się, że ty się nigdy uczyć nie będziesz i że ciebie nikt chwalić nie będzie. 16. Nie oczekujcie mnie dłużej i nie myślcie, że ja was kiedy (*je*) odwiedzę. 17. Twój brat pro-

sił mnie o pięćset rubli, jak gdybym był bogatym i jemu pieniędzy dawać musiał. 18. Przyniósłbyś mi więcej sukna, gdybyś musiał.

---

1. Ein Vater erzählte eines Tages seinen Kindern vom Kook (*Kuk*), welcher dreimal die Erde umschiffte und auf der Insel Owaihii von den wilden Menschen getödtet wurde. 2. Ludwig hörte aufmerksam zu, und fragte am Schluße der Erzählung: 3. „Wurde dieser arme Kook auf seiner ersten, oder zweiten Reise getödtet?"

Lekcya LI (Ein und fünfzigste Lektion).

Przypadek trzeci rzeczowników i przymiotników.

Liczba pojedyncza.

Ojcu, **dem** (einem) Vater; bratu, **dem** Bruder;
temu ptakowi, **diesem** Vogel;
memu nożowi, meine-**m** Messer;
dobremu ojcu, gute-**m** Vater;
małemu oknu, kleine-**m** Fenster;
uczniowi, dem (einem) Schüler;
matce, der (einer) Mutter;
twojej ciotce, deine-**r** Tante;
małej siostrze, kleine-**r** Schwester;
któremu? welche-**m**? której? welche-**r**?

Liczba mnoga.

ojcom, **den** Vätern; braciom, **den** Brüdern;
tym ptakom, **diesen** Vögel-**n**;
moim nożom, meine-**n** Messer-**n**;
dobrym ojcom, gute-**n** Väter-**n**;
małym oknom, kleine-**n** Fenster-**n**;
uczniom, **den** Schüler-**n**;
matkom, den Mütter-**n**;
twoim ciotkom, deine-**n** Tante-**n**;
małem siostrom, kleine-**n** Schwester-**n**;
którym? welche-**n**? komu? **wem**?

---

ufać, trauen; brakować, fehlen;
spodziewać się, hoffen; czynić, tuen, tun;
przykro mi, es tut mir leid; ostrze, die Klinge;
pomagam sobie, ich helfe mir;
pomagasz sobie, du **hilfst** dir;
on sobie pomaga, er **hilft** sich;
kazać, zostawić, lassen; on każe, er **lässt**;
że on każe, dass er **lasse**;

należeć, gehören; szkodzić, schaden;
głowa mnie boli, der Kopf tut mir weh;
noga, der Fuss; nogi, die Füsse;
pomagamy sobie, wir helfen uns;
pomagacie sobie, ihr helfet euch;
oni sobie pomagają, sie helfen sich;
ty każesz, du **lässest**; każemy, wir lassen;
że każesz, dass du lassest.

§ 68. Przypadek trzeci rzeczowników niemieckich odpowiada na pytanie **wem? komu? czemu?** i oznacza się rodzajnikiem **dem**, lub **einem**, na rodzaj męzki i nijaki, **der** lub **einer**, na rodzaj żeński i **den**, na liczbę mnogą. Podobnie jak rodzajnik **der, die, das**, i **ein, eine, ein**, przybierają w 3. przypadku także inne wyrazy określające, jak: **dieser, jener, welcher, mein, dein, sein**, i t. p. tudzież i przymiotniki użyte bez rodzajnika — takie same zakończenia, jak rodzajnik. Rzeczowniki przybierają w 3-im przypadku liczby mnogiej zakończenie **n**, jeżeli go nie miały w przypadku 1-szym. W trzecim przypadku rodzaju nijakiego ma rodzajnik, przymiotnik i t. p. wyrazy te same zakończenia, co rodzaj męzki.

§ 69. Słowa nieprawidłowe, zmieniające w 2-giej i 3-ciej osobie liczby poj. samogłoski pierwotne, są niezmienne w trybie łączącym czasu teraźniejszego. Słowo **lassen**, wymaga 4-go przypadku po sobie, np. ich lasse dich gehen, zamiast: ich lasse dir gehen, pozwolę (każę) ci iść; du lässt ihn zu viel arbeiten, ty mu każesz za wiele pracować; der Vater **lässt** uns nicht lange schlafen, ojciec nie pozwala nam długo spać, i t. p.

101. Übung. — 1. Wem **hilfst** du arbeiten? 2. Ich helfe **dem** Vater, **dem** Bruder und **der** Mutter. 3. Wir helfen **den** Väter-**n**, **den** Brüder-**n** und Mütter-**n**. 4. Diese-**m** Messer fehlt eine Klinge, und jene-**n** Messer-**n** fehlen keine Klingen. 5. Dieses Haus gehört meine-**r** Tante, jene Gärten aber gehören deine-**n** Tante-**n**. 6. Diese-**r** Rose fehlen schon viele Blumen, und jene-**n** Rose-**n** fehlen die Blätter. 7. **Wem** schenken Sie diese Blume? 8. Ich schenke sie entweder deine-**m** Bruder, oder seine-**r** Schwester. 9. Welche-**m** Schneider trauen Sie? 10. Ich traue nur diese-**m** Schneider. 11. Welche-**n** Kinder-**n** schaden die unreifen Früchte? 12. Kranke-**n** Kinder-**n** schaden alle Früchte. 13. Mir tut der Kopf weh, ich kann mir daher nichts helfen. 14. Es tut mir leid, daß du dir nicht helfen kannst. 15. Ich helfe mir, du **hilfst** dir aber nicht. 16. Wir helfen uns, ihr helfet euch, und sie helfen sich selbst. 17. Ich lasse mein Buch bringen, du **läßt** aber deines nehmen. 18. Er **läßt** dich nach Hause gehen. 19. Ich zweifle sehr, ob er dich rufen **lasse**. 20. Er denkt, daß du ihn noch einmal bitten **lassest**.

102. Ćwiczenie. — 1. Komu dajesz pióro? 2. Ja daję pióro mojemu bratu i mojej siostrze. 3. Mówiłem krawcowi i jego żonie, że ty idziesz do nich. 4. Synowie pomagają ojcom, a córki matkom. 5. Podarowałem twojej ciotce moję różę. 6. Temu nożowi brakuje ostrza. 7. Któremu uczniowi podarowałeś moje pióro? 8. Małemu, pilnemu uczniowi podarowałem nowe pióro. 9. Której róży brakuje liści? 10. Tej róży brakuje liści. 11. Mówiłeś ojcu, żeś był chory, lecz on ci nie ufał. 12. Głowa mnie boli i nie mogę pisać. 13. Przykro mi, że tak biednym jesteś i że ci pomódz nie mogę. 14. Ja pomagam mojej matce i sobie samemu (selbst). 15. Ty pomagasz sobie zawsze sam, lecz on nie może pomódz ani samemu sobie, ani tobie. 16. Ona pomaga sama sobie i nam. 17. My sobie pomagamy i oni sobie pomagają. 18. Ty mi nie pozwalasz pisać, a on ci nie pozwala w karty grać. 19. Wy mu pozwalacie za wiele jeździć konno. 20. Ja myślę, że mi ty pozwalasz siedzieć i że on mu pozwala spać.

---

1. Pewien ojciec opowiadał jednego dnia swojem dzieciom o Kuku, który trzy razy ziemię opłynął i na wyspie Owaihi przez dzikich ludzi zabity został. 2. Ludwik przysłuchiwał się uważnie i zapytał przy końcu powieści: 3. „Czy ten biedny Kuk został na swojej pierwszej, czy na drugiej podróży zabity?"

Lekcya LII (Zwei und fünfzigste Lektion).

Trzeci przypadek.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Chłopcu, dem Knabe-n; panu, dem Herr-n; temu Polakowi, diesem Pole-n;	chłopcom, den Knabe-n; panom, den Herr-en; tym Polakom, diesen Pole-n;

któremu Rossyanowi? **welchem Russe-n?**
staremu służącemu, dem alte-**n** Bediente-**n**;
tej małej dziewczynie, diesem kleine-**n** Mädchen;
mojej dobrej ciotce, meiner gute-**n** Taute;

którym Rossyanom? welchen Russe-**n**?
starym służącym, den alte-**n** Bediente-**n**;
tym małym dziewczętom, diesen kleine-**n** Mädchen;
moim dobrym ciotkom, meinen gute-**n** Tante-**n**;

---

z kim? **mit wem?** z czem? **mit was?**
on prosił, er **bat**; pies, der Hund; psy, die Hunde;
na imieniny, zum Namensfeste; mówić, sprechen;
pójść po lekarza, den Arzt holen;
niech on przyniesie, er soll bringen, holen;
służyć, dienen; radzić, raten; grozić, drohen;
podobać się, gefallen; on się podoba, er **gefällt**;
mnie, mi, **mir**; tobie, ci, **dir**; jemu, mu, **ihm**;
z ojcem, **mit dem** Vater; do ojca, **zu dem** Vater;
zimno mi, es ist mir kalt; źle, übel;
o chłopcu, **von dem** Knaben; wierny, treu;
kazałem, ich **liess**; kazałeś, du **liessest**;
on kazał, er **liess**; żem kazał, dass ich **liesse**;

do kogo? **zu wem?** od kogo? o kim? **von wem?**
kosz, der Korb; koszyk gruszek, ein Korb Birnen;
przyniosłem, ich **brachte**; pójść i przynieść, holen;
mówię o bracie, ich spreche von dem Bruder;
posłać po lekarza, den Arzt holen lassen;
przyrzec, versprechen; usłuchać, **folgen**;
podobał się, er **gefiel**; od, o, **von**;
jej, **ihr**; nam, **uns**; wam, **euch**; im, **ihnen**;
od ciotki, **von der** Tante; o tobie, **von dir**;
jest mi źle, es ist mir übel, unwohl;
pomoc, die Hülfe; palec, der Finger;
kazaliście, ihr **liesset**; oni kazali, sie **liessen**;
my kazali, wir **liessen**; że on kazał, dass er **liesse**.

§ 70. Rzeczowniki męzkie, zakończone na **e**, przybierają w przypadku trzecim zakończenie **n**. Przymiotniki poprzedzone przez rodzajnik określony, lub jakikolwiek wyraz określający, przybierają w 3. przypadku obu liczb końcówkę **en**. Słowo **folgen**, znaczy także następować po kimś i wymaga po sobie zawsze 3-go przypadku, np. der Sohn folgt **dem** Vater, syn słucha ojca; der Sohn folgt nach **dem** Vater, syn następuje po ojcu i **t. p.**

103. Übung. — 1. Ich gab dem Knabe-**n** ein Buch. 2. Diesen Knabe-**n** **gefällt** mein Pferd. 3. Ich helfe den Pole-**n**, er hilft den Russe-**n** und Franzose-**n**. 4. Sage meinem Bediente-**n**, er soll (*niech przyniesie*) mir ein Kleid holen. 5. Ich zahlte meinem alte-**n** Bediente-**n** zwanzig Rubel monatlich. 6. Diese-**m** kleine-**n** Mädchen gefallen deine schönen Blumen, aber jene-**n** größere-**n** Mädchen **gefielen** meine Bücher. 7. Wir raten deiner gute-**n** Tante, und sie raten unsere-**n** alte-**n** Tante-**n**. 8. Er dient seinem Herr-**n**, aber wir dienen seine-**n** Herre-**n** nicht. 9. Ich drohete dem Knabe-**n** mit dem Stocke, er drohete mir aber mit dem Finger. 10. Die Kinder müssen ihren Eltern und Lehrer-**n** folgen. 11. Ihr versprechet viel, und gebet wenig. 12. Ich gehe mit **dem** Vater, oder **mit der** Mutter. 13. Das Kind ging **von dem** Vater **zu der** Mutter und bat um Brot. 14. Es ist mir kalt, aber ihm ist es übel. 15. Wenn es dir unwohl ist, so lasse den Arzt holen und

---

Uwaga 22. Jeżeli przypadek trzeci rzeczowników, lub zaimków stoi na początku zdania, to zdanie takie jest w szyku przestawionym. Np. Służącemu daję pieniędzy. Dem Bedienten gebe ich Geld. Jemu nie można wierzyć. Ihm kann man nicht glauben i t. d.

Począwszy od ćwiczenia 103. mają uczniowie zamieniać w następnych ćwiczeniach zdania, będące w szyku prostym, na szyk przestawiony, to jest trzeci przypadek mają kłaść na początku zdania bez względu, czy przypadek 3-ci jest z przyimkiem lub bez niego. Przeciwnie zaś, zdania w szyku przestawionym zamieniać na szyk prosty.

bitte ihn um Hülfe. 16. Ich **ließ** den Bedienten rufen, aber du **ließest** ihn nicht kommen. 17. Er **ließ** dich grüßen, und wir **ließen** dich die Tante besuchen. 18. Ihr **ließet** euch (*sobie*) einen Hut ohne Geld kaufen. 19. Du glaubtest, daß ich dich suchen **ließe**, und er glaubte, daß du ihn kommen **ließest**. 20. **Wem** geben Sie ein Kleid? 21. **Wem** hilft er? 22. Zu **wem** geht ihr? 23. Von **wem** hast du Geld? 24. Mit **wem** gehst du?

104. Ćwiczenie. — 1. Temu chłopcu podoba się mój zegarek, a tamtym chłopcom podobały się twoje kwiaty. 2. Ja służę temu Polakowi, a ty służysz tamtym Francuzom. 3. On groził swemu staremu słudze palcem, ale oni nie grozili swym młodym służącym laskami. 4. Twojej dziewczynce podobały się wstążki, a moim małym dziewczętom podobały się kwiaty. 5. Cóż daliście na imieniny swojej dobrej ciotce? 6. Daliśmy jej koszyk jabłek i złoty zegarek. 7. Pies służy wiernie swemu panu. 8. Leniwi chłopcy nie słuchają ani rodziców, ani nauczycieli. 9. Ja mu kazałem iść z bratem, a ty mu kazałeś przyjść ze siostrą. 10. On kazał swemu służącemu kupić atramentu, a wyście mu kazali przynieść papieru. 11. Kazaliśmy ci iść do lekarza, a ty poszedłeś do malarza. 12. Oni wam kazali przynieść papieru od ojca, a wyście przynieśli książkę od dziadka. 13. Mówimy o twoim wuju i o jego ciotce. 14. Ty myślisz, żem ja kazał twemu służącemu do siebie przyjść, ja zaś myślę, żeś ty mu kazał spać. 15. Wątpiliśmy, czyś mu kazał pisać i, czy on wam kazał czytać. 16. Oni wątpili, czyśmy cię kazali szukać i, czy on ją kazał zawołać. 17. Komu grozisz? 18. Komu radzicie? 19. Z kim idziesz? 20. O kim mówicie?

Auf einem Feldposten, na straży polnej; lag, leżał; schlief ein, zasnął; der Soldat, żołnierz; sein Kamerad, jego towarzysz; wachte, czuwał; da, wtem; eine Kanonenkugel, kula armatnia; reisst weg, odrywa; dem Schlafenden, śpiącemu; als, gdy; bemerkte, spostrzegł; schrie, krzyknął; laut, głośno; ach Gott! o Boże! sich wundern, dziwić się; keinen Kopf mehr findet, głowy już nie znajdzie.

Lekcya LIII (Drei und fünfzigste Lektion).

Synowi, dem Sohn-**e**; dziecku, dem Kind-**e**; młodemu lekarzowi, dem jung-en Arzt-e; z lasu, **aus** dem Walde; z domu, **aus** dem Hause; u ojca, **bei** dem Vater; ręka, die Hand; synom, den Söhn-**en**; dzieciom, den Kinder-**n**; młodym lekarzom, den jung-en, Aerzt-en; przy ogrodzie, **bei dem** Garten; oko, das Auge; oczy, die Auge-n;

---

ucho, das Ohr; uszy, die Ohr-**en**; zły, böse; boleć, schmerzen; ból, der Schmerz; szyja, der Hals; ból szyi, das Halsschmerzen; skąd? **von wo? woher?** u kogo? **bei wem?** kolano, das Knie; kolana, die Knie-e; ból głowy, das Kopfschmerzen; do czego? **wozu?** do tego, dazu; przyczem? **bei was? wobei?** czem? **womit?**

do pisania, **zum Schreiben**; głośno, laut; ołówek, der Bleistift; kosz, der Korb; ze szklanki, **aus dem Glase**; mówić, sprechen; mówię, ich spreche; mówisz, du **sprichst**; on mówi, er **spricht**; mów! **sprich**!

do rysunku, **zum Zeichnen**; giąć, biegen; w tym roku, in diesem Jahre; w szklance, **in dem Glase**; mieszkać, wohnen; mówimy, wir sprechen; mówicie, ihr sprechet; oni mówią, sie sprechen; mówcie! sprecht!

§ 71. Rzeczowniki jednozgłoskowe męzkie i nijakie, przybierają w 3-im przypadku liczby pojedynczej zakończenie **e**.

§ 72. Słowa zmieniające w 2-ej i 3-ej osobie liczby p. samogłoskę **e**, na **i**, lub **ie**, zachowują także to i, lub ie, w trybie rozkazującym osoby 2-ej l. p. — lecz odrzucają **e**, na końcu, i tak: **sprich**, a nie **spriche**. Do rzędu takich słów należą także: **geben**, dać; **nehmen**, brać; **lesen**, czytać; **essen**, jeść; **sehen**, widzieć; **helfen**, pomagać. (Dalej zobacz Przegl. gram. § 187).

105. Übung. — 1. Ich schenkte deinem Sohn=**e** einen Bleistift. 2. Unseren Söhnen gefielen deine goldenen Ringe. 3. Er traut diesem jungen Arzt=**e** nicht, aber wir trauen jenen alten Aerzten. 4. Wir kommen **aus dem** Wald=e und **aus dem** Garten. 5. Du kommst nicht **aus dem** Haus=**e**, sondern **aus dem** Wald=**e** und **aus dem** Garten. 6. Dein Haus steht **bei meinem** Garten. 7. Er wohnt **bei seinem** Vater, und nicht **bei seinem** Bruder. 8. Wir hatten gesunde Hände, aber kranke Augen. 9. Du **sprichst** sehr laut, aber ich höre dich nicht, ich habe kranke Ohren. 10. **Sprich** nicht so **laut**, denn er hat Kopfschmerzen. 11. Die Knie=**e** tun mir weh, ich kann sie daher nicht biegen. 12. Er konnte weder singen, noch sprechen, denn er hatte ein heftiges Halsschmerzen. 13. **Wozu** dient die Feder? 14. Die Feder und Tinte dienen **zum** Schreiben. 15. Dient dieser Bleistift **zum** Zeichnen? 16. Ja, er dient **dazu**. 17. Nimm dir einige Aepfel und Birnen **aus dem** Korb=**e**! 18. In diesem Glas=**e** ist kein Wein mehr, trinke **aus jenem** großen Glas=**e**. 19. In diesem Jahr=e hatten wir viele Birnen, aber wenig Pflaumen. 20. Du **sprichst von** mir, **er spricht von dir**, und sie sprechen **von uns**. 21. Ihr sprechet **von ihr**, und wir sprechen **von euch**. 22. **Sprich** schon nicht mehr **von diesem** bösen Menschen! 23. Sprechet nicht übel **von euren** Wohltätern! 24. Laß ihn einen Korb Obst bringen! 25. Woher kommst du? 26. **Bei wem** wohnt er? 27. **Wozu** dient der Bleistift? 28. Mit **wem** gehen Sie? 29. Dient Papier **zum** Schreiben? 30. Ja, es dient **dazu**.

106. Ćwiczenie. — 1. Powiedz twemu młodszemu synowi, że go oczekuję do czwartej po południu. 2. Chciałem pańskim synom pomódz, lecz mnie nie chcieli usłuchać. 3. Daj tym biednym dzieciom koszyk gruszek! 4. Podarowałem tamtemu młodemu lekarzowi złoty pierścień. 5. Gdym szedł z lasu, to on szedł do domu. 6. Gdyście z domu szli, to on szedł do lekarza. 7. Przy ogrodzie rośnie wielkie drzewo owocowe. 8. Mieszkałem trzy lata z moim bratem. 9. Mam wprawdzie zdrowe ręce, lecz chore oczy i nogi. 10. Uszy ją bolą, zatem nie może dobrze słyszeć, gdy mówisz. 11. Miewaliśmy silny ból głowy i nie mogliśmy sypiać. 12. Jeżeli cię boli szyja, to nie mów tak wiele i tak głośno. 13. Do czego słu-

ty książka? 14. Książka służy do czytania, a pióro do pisania. 15. Czy ten nóż służy do krajania? 16. On służy do tego. 17. Tym ołówkiem nie można rysować, daj mi inny. 18. W tym roku mieliśmy za wiele deszczu i śniegu. 19. W jego szklance już nie ma wody, napij się z mojej małej szklanki. 20. Mówisz za wiele o koniach i o ptakach, a za mało o książkach. 21. On mówi o swoich przyjaciołach, a wy mówicie o swoich przyjaciółkach. 22. Mów głośno, mówcie powoli!

---

1. Auf einem Feldposten lag ein Soldat und schlief ein, sein Kamerad aber wachte. 2. Da kommt eine Kanonenkugel und reißt dem Schlafenden den Kopf weg. 3. Als das sein Kamerad bemerkte, schrie er laut: 4. „Ach Gott! dieser wird sich aber wundern, wenn er erwacht, und keinen Kopf mehr findet“.

Lekcya LIV (Vier und fünfzigste Lektion).

Szkoła, die Schule; **kościół**, die Kirche; **jezioro**, der See; **budynek**, das Gebaude; **w szkole**, **in der** Schule; **z kim**, **mit wem?** **przy kościele**, **bei der** Kirche; **po**, **nach**; **teatr**, das Theater; **staw**, der Teich; **mieszkanie**, die Wohnung; **pole**, das Feld; **ze szkoły**, **aus der** Schule; **zkąd? woher?** **po ojcu**, **nach dem** Vater; **odziedziczyć**, **erben**;

---

majątek, das Vermögen; **od kogo? von wem?** **spotkać**, begegnen; **u kogo, przy kim?** bei wem? **że mówię**, dass ich spreche; **że mówisz**, dass du sprechest; **że on mówi**, dass er spreche; **biegać**, laufen; **on biega**, er läuft; **znowu**, wieder; **wokoło**, herum; **po kim? nach wem?** **dobro**, das Gut; **spotkałem brata**, ich begegnete **dem Bruder**; **że mówimy**, dass wir sprechen; **że mówicie**, dass ihr sprechet; **że oni mówią**, dass sie sprechen; **posłać po lekarza**, den Arzt holen lassen, lub nach dem Arzte schicken.

§ 73. Przyimki rządzące przypadkiem **trzecim**, są następujące: **aus**, z. ze; **ausser**, oprócz; **bei**, przy, u; **binnen**, w przeciągu; **entgegen**, naprzeciw; **gemäss**, w miarę, podług; **gegenüber**, naprzeciwko; **mit**, **z**, ze; **nach**, po, za, do; **nächst**, blizko; **nebst**, obok, oprócz; **sammt**, wraz; **seit**, od, (od czasu); **von**, od, o; **zu**, do; **zuwider**, wbrew.

§ 74. Przypadek trzeci powinien poprzedzać przypadek czwarty. Np. Ich gebe **dem** Bruder den Hut, a nie: ich gebe den Hut dem Bruder, daję bratu kapelusz. Lecz jeżeli w 4-ym przypadku jest zaimek osobisty, to 4-ty przypadek poprzedza 3-ci. Np. Ich gebe **ihn** dem Bruder, daje go bratu. Słowo **begegnen**, wymaga przypadku trzeciego, np. Spotkałem brata. Ich **begegnete dem** Bruder.

§ 75. Imiesłów polski zakończony na **ąc**, w mowie o czynności przeszłej, tłomaczy się na niemiecki język przez czas przeszły niedokonany z wyrazami **indem**, lub **als**. Np. Idąc z lasu, spotkałem brata. **Indem (als)** ich aus dem Walde ging, begegnete ich dem Bruder.

107. Übung. — 1. **Indem** ich aus der Schule ging, **begegnete** ich **dem** Onkel. 2. **Als** er aus der Schule kam, ging er gleich zu der Tante. 3. Unsere Schule

steht **nächst der** Kirche. 4. Wir waren vorgestern **in dem** Theater. 5. Die Pferde laufen **um den** Teich und **um den** See **herum**. 6. Mit wem waren Sie gestern in dem Garten? 7. Ich war nur mit meiner Tochter in dem Garten. 8. Seine Wohnung befindet sich **nächst** dem Theater. 9. Jenes Gebäude steht **nächst** der Schule, bei der alten Kirche. 10. Nach dem Vater erbten die Kinder ein großes Vermögen. 11. Von wem haben Sie dieses Gut? 12. Ich habe es **nach meinen** Eltern und Großeltern. 13. **Indem** ich aus dem Walde **ritt, begegnete** ich einem jungen Manne. 14. Ich würde bei deinem Freunde wohnen, wenn er eine bessere Wohnung hätte. 15. Er würde von den Büchern sprechen, wenn er nicht so faul wäre. 16. **Indem** sie zu ihrer Base **ging, begegnete** ihr Ihre Schwester. 17. Denke nicht, daß er von dir übel spreche. 18. Du zweifelst noch, ob ich von deinem Onkel und von deiner Tante spreche. 19. Man sagt, daß du zu viel sprechest, und zu wenig arbeitest. 20. Ich würde zu deinem Nachbar gehen, wenn er zu Hause **wäre**. 21. Nach wem erbtest du dieses Haus? 22. Wem begegneten Sie?

108. Ćwiczenie. — 1. Idąc ze szkoły, widziałem go siedzącego przy drzewie. 2. Będąc w szkole, uczyliście się czytać i pisać. 3. Idąc z kościoła, spotkaliśmy naszego dawnego (*starego*) przyjaciela. 4. Nasz dom stał blizko jeziora, a pański blizko stawu. 5. Nasz nauczyciel miał mieszkanie przy szkole. 6. Oprócz jednego syna, nie miałem więcej dzieci. 7. Oprócz ołówka, kup mi także tuzin piór. 8. Po ojcu odziedziczył syn majątek duży, lecz go przegrał w karty (in Karten). 9. O kimże rozmawiasz z malarzem? 10. Rozmawiam z nim o naszych przyjaciołach. 11. Zkądże państwo przychodzicie? 12. Ja przychodzę z teatru, a mój brat z ogrodu. 13. Po kim odziedziczyliście wasze dobra? 14. Odziedziczyliśmy je po naszym wuju. 15. Idziemy nie do dziadka, lecz do stryja. 16. Mnie się zdaje, że ty nie mówisz nigdy dobrze o swych braciach i, że on także źle mówi o swych przyjaciołach. 17. Nie myśl pan znowu tak źle i nie sądź pan, że my tak niegrzecznie mówimy. 18. Poszedłbym do twego sąsiada, gdyby nie był tak niegrzeczny. 19. Mieszkałbym dłużej u mego wuja, gdyby on miał większe mieszkanie. 20. Gdybyśmy byli chorzy, tobyśmy cię posłali po lekarza.

---

1. Na straży polnej leżał żołnierz i zasnął, jego towarzysz zaś czuwał. 2. Wtem przychodzi (przypada) kula armatnia i odrywa śpiącemu głowę. 3. Gdy to jego towarzysz spostrzegł, krzyknął głośno: 4. „Ach Boże! ten się dopiero zdziwi, gdy się obudzi, a głowy już nie znajdzie“.

Uwaga 23. Zdania, zaczynające się od przyimków, są zawsze w szyku przestawionym. Np. Z ogrodu przychodzę, a nie z lasu. **Aus dem** Garten komme ich, und nicht **aus dem** Walde. Uczniowie mają opracować ćwiczenia w ten sposób, aby zdania w szyku prostym, przemieniali na szyk przestawiony, t. j. rzeczowniki z przyimkami mają stawiać na początku zdania.

Lekcya LV (Fünf und fünfzigste Lektion).

Naprzeciwko domu, dem Hause **gegenüber**; wbrew woli, dem Willen **zuwider**; pytaj o lekarza, frage nach dem Arzte; według życzenia, **nach dem** Wunsche; naprzeciw rodziców, den Eltern **entgegen**; od roku, **seit einem** Jahre; dąb, die Eiche; według upodobania, **nach** Belieben; opierać się, widerstehen; o czem? **wovon?**

---

jodła, die Tanne; sosna, die Fichte; biedz, laufen; całkiem, ganz; cicho, still; miesiąc, der Monat; miesiące, die Monate; mówiłem, ich sprach; mówiłeś, du **sprachst**; on mówił, er sprach; ona mówiła, sie **sprach**; bezprzestannie, unaufhörlich; z przyjemnością, mit Vergnügen; znajdował, miał się, er befand sich; idę na spotkanie ojca, ich gehe dem Vater entgegen; lipa, die Linde; rodzina, die Familie; stosować się, sich richten; przed, **vor**; tydzień, die Woche; przed tobą, **vor dir**; mówiliśmy, wir **sprachen**; mówiliście, ihr **sprachet**; oni mówili: sie **sprachen**; pan mówiłeś, Sie **sprachen**; nawet, **sogar**; według życzenia, **nach** Belieben; szczególniej, besonders; przywołać, herbeirufen.

§ 76. Przyimki: **gegenüber, entgegen** i **zuwider**, a niekiedy i **nach**, następują zawsze po rzeczownikach. Inne przyimki mają często przenośne znaczenie, jak to z następujących ćwiczeń można widzieć. Przyimek **gegenüber**, oznacza naprzeciwko przedmiotu nieruchomego, zaś **entgegen**, naprzeciw przedmiotu żywotnego, ruchomego.

109. Übung. — 1. Diese Eiche steht deinem Hause **gegenüber**. 2. Die Kinder laufen den Eltern **entgegen**, welche aus der Stadt kommen. 3. Er handelte meinem Willen **zuwider**. 4. Ich wohne schon **seit** einem Jahre bei deinem Schwager. 5. Wir fragten ihn **nach** dem jungen Arzte, und er fragte uns **nach** dem Maler. 6. Es geht uns nicht Alles **nach** unserem Wunsche. 7. Wollen Sie zu meinem kranken Kinde kommen? 8. Mit Vergnügen, ich werde mich **nach** Ihrem Wunsche richten. 9. Ein unartiges Kind widersteht dem Vater und der Mutter. 10. Eine Tanne und vier Linden wachsen unseren Fenstern gegenüber. 11. In unserem Garten wachsen nicht nur die Obstbäume, sondern auch die Eichen, Linden und sogar Fichten. 12. Unser Freund wohnt schon seit drei Monaten sammt seiner ganzen Familie in der Stadt. 13. Schon **seit** drei Wochen regnet es unaufhörlich. 14. Er saß **vor** mir und **vor** ihm in der Schule. 15. Ich sprach viel von dir mit deinem Lehrer, welcher mir sagte, daß du nicht fleißig seist. 16. Du sprachst von ihm gut, und er sprach nur übel von dir. 17. Wir sprachen von dem Tischler eben in der Zeit, als er zu uns kam. 18. Ihr sprachet sehr laut, und sie sprachen ganz still.

110. Ćwiczenie. — 1. Nasz ogród znajduje się naprzeciwko waszej szkoły. 2. Ten staw znajdował się naprzeciwko ogrodu i lasu. 3. Uczniowie idą na spotkanie (*naprzeciw*) swego nauczyciela. 4. Twoje dzieci nie powinny postępować wbrew woli mojej. 5. Już od dwustu lat stoi ten dąb naprzeciwko kościoła. 6. Moja babka jest już od pięciu tygodni bardzo chora, a nie każe sobie przywołać lekarza. 7. Ten biedny krawiec

mieszka wraz z całą rodziną u swojej siostry. 8. Nie pytam cię o krawca, lecz o szewca. 9. Moja synowa robi wszystko tylko według swego upodobania, lecz nie według mego życzenia. 10. O czem rozmawiasz tak wiele z moim zięciem? 11. Rozmawiam z nim o drzewach i o kwiatach. 12. W pańskim ogrodzie rośnie wiele jarzyny, a w moim rosną tylko drzewa, szczególniej jodły, sosny i lipy. 13. Pan się nie stosujesz podług (*do*) mego życzenia, pan mi się zawsze opierasz (*sprzeciwiasz*). 14. Twój zięć był u mnie przed miesiącem i mówił, że przegrał w karty cały swój majątek po wuju. 15. Ty nie mówiłeś nic o swojej sąsiadce, a ona mówiła za wiele o tobie. 16. Nasza stara (*dawna*) przyjaciółka rozmawiała z lekarzem, mówiąc, że jej małżonek jest ciężko chory. 17. Rozmawialiśmy tylko z malarzem, ale nie z żadnym adwokatem. 18. Idąc ze szkoły, rozmawiali uczniowie o nauczycielach.

Josef, Józef; erzählte, opowiadał; er sah, widział; der Kohlkopf, głowa kapusty; das Pfarrhaus, plebania; erwiderte, odparł, odrzekł; Kesselschmied, kotlarz; auf meiner Wanderung, na (w) mojej wędrówce; der Kessel, kocioł; um zu kochen, aby gotować; darin, w nim.

Lekcya LVI (Sechs und fünfzigste Lektion).

Na polu, auf dem Felde; brzeg, das Ufer;
z pola, von dem Felde; piec, der Ofen;
nad głową, über dem Kopfe; tam, da;
za piecem, hinter dem Ofen; dach, das Dach;
na brzegu, an dem Ufer; drzwi, die Türe;
na ścianie, an der Wand; szafa, der Schrank;
nad szafą, über dem Schranke; targ, der Markt;
z targu, von dem Markte; łąka, die Wiese;

---

pieśń, das Lied; pieśni, die Lieder; wieszać, hängen;
wisieć, hangen; on wisiał, er hing;
krowa, die Kuh; wół, der Ochs; l. m. Ochsen:
przy studni, an dem Brunnen; z tego, davon;
lustro, der Spiegel; gwóźdź, der Nagel;
że mówiłem, dass ich spräche;
że mówiłeś dass du sprächest;
że on mówił, dass er spräche;
strzelać do zająca, nach dem Hasen schiessen;
studnia, der Brunnen; paść się, sich weiden;
pyszny, prächtig; co tylko, so eben;
w czem? worin? w nim, w tem, darin;
latać, fliegen; on leciał, er flog;
że mówiliśmy, dass wir sprächen;
że mówiliście, dass ihr sprächet;
że mówili, dass sie sprächen;
widziałem, ich sah; prawda, die Wahrheit;
na gwoździu, auf dem Nagel.

§ 77. Przyimki rządzące przypadkiem **trzecim**, a zarazem i **czwartym**, są następujące: **an**, na, przy; **auf**, na, na powierzchni; **hinter**, za, poza; **in**, w, do; **neben**, obok; **über**, nad, ponad; **unter**, pod, między; **vor**, przed; **zwischen**, między dwoma. — Na pytanie **gdzie? wo? w czem? worin?** w znaczeniu spoczynku, rządzą 3-im przypadkiem.

§ 78. Przyimek **an**, oznacza tylko stykanie się, graniczenie z pewnym przedmiotem, zaś **auf**, powierzchnię. Np. Książka leży przy (na) stole (styka się z nim). Das Buch liegt **an dem** Tische. — Książka leży na stole (na jego powierzchni). Das Buch liegt **auf dem** Tische.

111. Übung. — 1. **Auf** dem Felde wächst Getreide und Gras. 2. **An** diesem Ufer wächst eine prächtige Eiche. 3. Ein armer Mann stand da **vor** der Türe. 4. Das Bild hängt **an** der Wand nächst dem Ofen. 5. Der Spiegel **hing** dort über dem Tische. 6. Dein Hut **hing auf** einem Nagel über dem Schranke. 7. Ich war vorgestern **in** der Stadt und **auf** dem Markte. 8. Sein Stock liegt **hinter** dem Ofen. 9. Die Vögel fliegen über den Bäumen und über dem Dache. 10. **Auf** dieser Wiese weideten sich schöne Kühe und prächtige Ochsen. 11. An dem Brunnen saß ein Knabe und sang lustige Lieder. 12. Woher kommen Sie? 13. Ich komme **von** dem Felde und **von** der Wiese. 14. Mein Bruder kommt **von** dem Markte und ich komme **aus** dem Garten. 15. **Worin** ist das Wasser? 16. Es ist **in** einem Glase. 17. Sind viele Früchte **in** Ihrem Garten? 18. Es giebt dieses Jahr sehr wenig Früchte **darin.** 19. Man glaubte, daß du viel sprächest, und daß er wenig spräche. 20 Ihr zweifeltet noch, ob wir mit dem Arzte von euch sprächen. 21. Sind noch einige Aepfel in dem Korbe? 22. Es giebt noch viele Birnen darin.

112. Ćwiczenie. — 1. Na jego polu pasą się moje konie i woły, a na twojem polu pasą się nasze krowy i owce. 2. Na brzegu stał myśliwy i mierzył strzelbą do zająca. 3. Tam za drzwiami, lub za piecem leży moja laska. 4. Mówisz, że byłeś na polu; ja przychodzę co tylko z pola, ale ciebie nie widziałem. 5. Twoje lustro wisi na ścianie, ponad moim stołem. 6. Ponad jego głową wisiał duży obraz. 7. Ja byłem na targu, a ty powracasz także z targu. 8. Ptaki te latają ponad dachem i ponad dębem. 9. Nie stój przy oknie, bo tam jest za zimno. 10. Nad jeziorem stały piękne domy. 11. Powracając z pola, spotkałem twego przyjaciela. 12. To jest niemożebnem, ażeby on o tobie tak mówił. 13. Kochałby cię twój nauczyciel, gdybyś o swoich braciach źle nie mówił. 14. Nie dałbyś mi nawet ani grosza, gdybym nie mówił o tem z twoim zięciem. 15. Gdybyście prawdę mówili, tobyśmy wam uwierzyli. 16. Gdybyś mi pan nie przyrzekał (versprächen) książki, tobyś mi jej pan nie musiał dać.

---

1. Josef erzählte dem Karl, daß er einmal einen so großen Kohlkopf sah, **wie** das Pfarrhaus. 2. „Das ist noch nichts", erwiderte ihm Karl, welcher ein Kesselschmied war. 3. „Auf meiner Wanderung sah ich einen so großen Kessel, **wie diese Kirche da".** 4. **„Und wozu** machte man einen so großen Kessel?" fragte Josef. 5. „Um deinen großen Kohlkopf darin zu kochen", antwortete Karl.

Lekcya LVII (Sieben und fünfzigste Lektion).

Na łąkę, auf die Wiese; **most, die** Brücke; **na ścianę,** an die Wand; na pole, **auf das Feld; do teatru, in das** Theater; **na targ, auf den** Markt; **dokąd? wohin?**

za drzewo, **hinter den** Baum;
przez most, **über die** Brücke,
rzucać, werfen; rzucasz, du **wirfst**;
on rzuca, er **wirft**; on rzucał, er **warf**;
rynek, der Ringplatz; kamień, der Stein;
przed dom, **vor das** Haus; wieś, das Land;
padam, ich falle; padasz, du **fällst**;
ławka, die Bank; łatwo, leicht;
ostrożnie, vorsichtig; potem, darauf;
do ogrodu, **in den** Garten;
ponad dach, **über das** Dach; pełen, voll;
skoczyć, springen; skoczyłem, ich **sprang**;
uciekać, fliehen; on uciekał, er **floh**;
postawić, stellen; położyć, legen;
patrzyć, schauen; on przyniósł, er **brachte**;
ziemia, die Erde; padać, fallen;
on pada, er **fällt**; padamy, wir fallen;
patrz, schau; wpaść, hineinfallen.

§ 79. Na pytanie dokąd? **wohin?** i ogólnie w znaczeniu ruchu, lub dążenia do jakiegoś miejsca, rządzą przyimki wymienione w § 77 przypadkiem czwartym.

§ 80. Przyimek **in**, oznacza kierunek do miejsca zamkniętego, ograniczonego, zaś **auf**, na miejsce nieograniczone, otwarte. Np. do szkoły, in die Schule, na wieś, prowincyę, auf das Land, i t. p. Przyimek **aus**, oznacza kierunek z miejsca zamkniętego; zaś **von**, z miejsca otwartego. Np. z kościoła, aus der Kirche; z pola, von dem Felde i t. p.

113. Übung. — 1. Hänge das Bild **an die** Wand **über den** Tisch! 2. Der Koch ging schon **auf den** Markt. 3. Wir fuhren gestern **auf das** Feld und **auf die** Wiese. 4. Indem wir **in den** Garten gingen, begegneten wir deinem Lehrer. 5. Vormals gingen wir fast jeden Tag **in das** Theater. 6. Stelle die Bank **hinter den** Baum! 7. Als wir **über die** Brücke fuhren, sahen wir einen Knaben in das Wasser springen. 8. Er wirft die Steine **über das** Dach und **über den** Baum! 9. Du **wirfst** die Aepfel **über den** Baum, und sie fallen **auf die** Erde. 10. Lege dich **auf die** Erde **unter dem** Baume. 11. Ich stellte den Tisch **vor das** Haus. 12. Wir werden **auf das** Land fahren und dort drei Monate bleiben. 13. Die Köchin ging **vor einer** Stunde **auf den** Ringplatz und brachte einen Korb voll Birnen und Pflaumen. 14. Wohin fällt der Stein? 15. Er fällt **auf die** Erde. 16. Gehet nicht **an den** Teich, ihr könnt ja **in das** Wasser fallen. 17. Wohin fahren Sie? 18. Ich fahre **in den** Wald und **auf das** Feld. 19. Als wir **aus der** Stadt fuhren, begegnete uns ein alter Mann. 20. Ich würde **in die** Kirche gehen, wenn ich mehr Zeit hätte. 21. Wohin geht er? 22. Woher kommst du?

114. Ćwiczenie. — 1. Dokąd pani idziesz? 2. Idę na targ i do ogrodu. 3. Gdzie mam powiesić lustro? 4. Powieś je na ścianie obok obrazu. 5. Idąc na pole, widzieliśmy uciekającego zająca. 6. Dokądże uciekał ów (*tamten*) zając? 7. On uciekał do lasu. 8. Idąc do ogrodu, wzięliśmy ze sobą naszego sąsiada. 9. Idąc do teatru, spotkaliśmy pani małżonka. 10. Nie chodź przez ten stary most, bo możesz wpaść do wody. 11. Chłopcy rzucali kamienie ponad dach i ponad drzewa, a potem (darauf) poza dom. 12. Postaw tamtę ławkę pod drzewo i połóż się na niej (darauf). 13. Nie spoglądaj do studni, bo możesz tam łatwo wpaść. 14. Gdy mój dziadek przybył ze wsi, przyniósł wam wiele wiśni i gruszek. 15. Patrz-no (nur)! jak twój kapelusz wpada do wody. 16. Chodź ostrożnie około

stawu, to nie wpadniesz do wody. 17. Pojechałbym z tobą na wieś, gdybyś mnie chciał wziąć z sobą (mit dir). 18. Gdybyś mi sprzedał twoje lustro, tobym je chętnie kupił.

---

1. Józef opowiadał Karolowi, że widział pewnego razu tak dużą głowę kapusty, jak plebania. 2. „To jest niczem", odrzekł Karol, który był kotlarzem. 3. „Na mojej wędrówce widziałem tak duży kocioł, jak ten kościół oto". 4. „A do czegóż zrobiono taki duży kocioł?" zapytał Józef. 5. „Aby twoję dużą głowę kapusty w nim ugotować", odpowiedział Karol.

Lekcya LVIII (Acht und fünfzigste Lektion).

Nowina, die Neuigkeit; **ławka**, die Bank; **wiadomość**, die Nachricht; numer, die Nummer; piętro, der Stock i das Stockwerk; **aż**, **bis**; **naturalnie**, **natürlich**; **aż na**, **bis auf**; **aż dotąd**, **bis dahin**; pierwszy, **der erste**; **dokądbądź**, **irgendwohin**; nigdzie, **nirgends**; **aż na pole**, **bis aufs** Feld; aż do mnie, **bis zu mir**; **aż do studni**, **bis an** den Brunnen; **że padam**, **dass ich falle**; **że padasz**, **dass du fallest**; pytanie, die Frage; odpowiedź, die Antwort; ulica, droga, die Strasse; ulica (wązka), die Gasse; odpowiadać, antworten i beantworten; bynajmniej, keineswegs; **aż dokąd?** **bis wohin?** gdzie? **wo?** **irgendwo?** drugi, **der zweite**; do nikąd, nigdzie, **nirgendshin**; **aż do miasta**, **bis in** die Stadt; **aż do okna**, **bis ans** (an das) Fenster; **że on pada**, **dass er falle**; **że padamy**, **dass wir fallen**

§ 81. Przyimek **bis**, służy tylko jako dopełnienie do innych przyimków. Np. Idę **aż do stryja**, ich gehe bis zum (zu dem) Vetter.

§ 82. Po słowie **antworten**, następuje 4-ty przypadek z przyimkiem **auf**; zaś **beantworten**, bez przyimka. Np. Ich antworte auf den Brief, lub ich beantworte den Brief. Odpowiadam na list. Podobnież **warten auf** i **erwarten**. Np. Czekam na brata. Ich warte auf den Bruder. Oczekuję brata. Ich erwarte den Bruder.

§ 83. Jeżeli wyraz **gdzie** i **dokąd?** stoi na początku zdania, to się go tłomaczy przez **wo** i **wohin**, zaś w środku i na końcu zdania przez **irgendwo** i **irgendwohin**. Np. Gdzie byłeś? Wo warst du? Czy byłeś gdzie? Warst du irgendwo? Dokąd idziesz? Wohin gehst du? Czy idziesz gdzieś (dokąd)? Gehst du irgendwohin?

115. Übung. — 1. Schreibe mir immer die Neuigkeiten, ich will deine Briefe fleißig beantworten. 2. Er antwortet mir nie auf die Frage. 3. Auf deine Frage kann ich dir nichts antworten. 4. Sie schreibt mir eine traurige Nachricht, ich weiß nicht, ob ich ihr darauf (*na to*) antworten soll, oder nicht. 5. Wir wohnten vormals bei der Niecala-Strasse, Nummer fünf, auf dem ersten Stockwerke. 6. Ihr wohntet lange in jener kleinen Gasse. 7. Bis wohin geht er? 8. Er geht bis auf die Strasse und auf den Markt. 9. Gehet in jene kurze Gasse nicht, dort ist zu viel Kot. 10. Ich warte auf seine Antwort schon seit einem Monate. 11. Erwarten Sie Jemanden? 12. Ich erwarte heute Niemanden. 13. Fahren Sie bis aufs

(auf das) Land? 14. Ganz natürlich, ich fahre bis dahin. 15. Wo waren Sie heute? 16. Ich war heute noch nirgends. 17. Warst du gestern irgendwo? 18. Keineswegs, ich war gestern nirgends. 19. Bis wohin geht dieser Jüngling? 20. Er geht bis an den Teich, oder an den Brunnen. 21. Fahren Sie heute irgendwohin? 22. Ganz natürlich, ich fahre bis aufs Feld und auf die Wiese. 23. Der Stein fällt bis zu mir. 24. Gehe bis ans Fenster und setze dich auf die Bank. 25. Ich denke, daß dieser Stock bis auf die Erde falle. 26. Man sagte mir, daß du oft vom Dache fallest, und daß es dir nichts schade (*szkodzić*). 27. Wo warst du? 28. War er irgendwo? 29. Wohin reisen Sie? 30. Geht er irgendwohin? 31. Er geht nirgendshin. 32. Ich war noch nirgends.

116. Ćwiczenie. — 1. Piszesz mi w swoim liście tylko smutne nowiny. 2. Gdybyś mi częściej odpowiadał na moje listy, tobym ci pisywał dobre wiadomości. 3. Odpowiadajże (doch) na moje pytania! 4. Mieszkałem od trzech lat przy ulicy Złotej, pod numerem dwunastym na drugiem piętrze. 5. (*Aż*) dokąd idziecie państwo? 6. Idziemy (aż) w tamtę (*małą*) ulicę. 7. Dokąd leci ten ptak? 8. On leci (aż) na drzewo lub na dach. 9. Kogo pani dziś oczekujesz? 10. Oczekuję mego stryja i mego małżonka. 11. Nie czekaj pani na nich, oni poszli (aż) do lasu i przybędą dopiero około wieczora. 12. Czyś pan chodził (aż) na łąkę? 13. Naturalnie, byłem (aż) na łące i na polu. 14. Czy on jedzie (konno) aż do miasta? 15. Bynajmniej, on jedzie tylko (aż) do jeziora. 16. Ona chodziła (aż) do studni i do stawu. 17. Gdzież to (denn) byłeś pan wczoraj tak długo? 18. Wczoraj byłem w lesie, lecz dziś nie byłem jeszcze nigdzie. 19. Dokąd poszedł ten młody oficer? 20. On nie poszedł nigdzie, on został (blieb) ze swymi żołnierzami. 21. Czyś pani dzisiaj gdzie chodziła? 22. Bynajmniej, nie chodziłam nigdzie, bo mnie głowa boli. 23. Czy słyszysz, że tam coś spada? 24. Słyszę i sądzę, że to jabłka spadają z drzewa. 25. Nie chodź nad staw, abyś (damit) nie wpadł do wody. 26. Idź aż do ogrodu i urwij kilka (einige) gruszek!

Eine arme Frau, biedna kobieta; bat, prosiła; um Almosen, o jałmużnę; indem sie sagte, mówiąc; keinen Bissen Brot, ani kąska chleba; bekam, otrzymała; daher, przeto; eine Gabe, datek; bedankte sich, podziękowała; als sie fortging, gdy odeszła precz; Luise, Ludwika; die Semmel, bułka; ja, przecież.

Lekcya LIX (Neun und fünfzigste Lektion).

Przedstawienie, die Vorstellung; bal, der Ball; widz, der Zuschauer; koncert, das Konzert; widowisko, das Schauspiel; scena, die Bühne; aktor, der Schauspieler; rola, die Rolle;

zadowolnić, befriedigen; płakać, weinen;
cieszyć się, sich freuen; z czego? **worüber?**
z czego się cieszysz? worüber freust du dich?
pisać do kogo, an Jemanden schreiben:
stąpić, wystąpić, treten; on wystąpił, er **trat**;
trzeci, der dritte; ostatni, der letzte:
byłem na balu, ich war auf dem Balle;
padałem, ich **fiel**; padałeś, du **fielst**;
pisałem, ich **schrieb**; uszkodzić, beschädigen;
jedni, die einen; drudzy, die anderen;
ganić, tadeln; bukiet, der Blumenstrauss;

zadowolony, zufrieden; śmiać się, lachen.
niezadowolony, unzufrieden; z tego, **darüber**;
jestem z ciebie zadowolony, ich bin mit dir zufrieden;
jeden, der eine; jedni, die einen;
drugi, der andere; włazić, klettern: góra, der Berg;
śpiew, der Gesang; śpiewak, der Sänger;
idę na bal, ich gehe auf den Ball;
on padał, er **fiel**; padaliście, ihr **fielet**;
rękawiczki, die Handschuhe;
komedya, die Komedie;
pod nogi, zu den Füssen.

§ 84. Przymiotnik **zufrieden**, wymaga przyimka **mit**, a nie **von**, lub **aus**. Np. **Er ist mit mir zufrieden**, a nie **von** mir zufrieden, on jest ze mnie zadowolony.

§. 85. Często dla skrócenia zlewają się przyimki z rodzajnikiem określonym w jeden wyraz, i tak:

ans, zamiast an das; **beim**, zamiast bei dem; **zum**, zamiast zu dem; **ins**, zamiast in das;
aufs, „ auf das; **am**, „ an dem; **zur**, „ zu der: **im**, „ in dem;
fürs, „ für das; **durchs**, „ durch das: **vom**, „ von dem; **übers**, „ über das, i t. p.

117. Übung. — 1. Wir waren gestern im Theater nur auf der ersten Vorstellung. 2. Ihr waret schon sehr oft auf dem Balle, ich gehe aber niemals auf den Ball. 3. Als der Schauspieler auf die Bühne trat, und seine lustige Rolle spielte, so lachten alle Zuschauer. 4. Der andere Schauspieler spielte seine traurige Rolle sehr gut, und viele Zuschauer weinten. 5. Dieses Schauspiel würde mich mehr befriedigen, wenn die Schauspieler ihre Rollen besser spieleten. 6. Wir würden auf das Konzert gehen, wenn wir mehr Zeit hätten. 7. **Worüber** freuen Sie sich so sehr? 8. Ich freue mich **darüber**, daß du so schön singst. 9. Sind Sie **mit mir** zufrieden? 10. Ich bin **mit dir** unzufrieden, denn du verspieltest zu viel Geld in Karten. 11. Ich **schrieb** schon fünf Briefe an meinen Onkel, und er antwortete mir noch auf keinen. 12. Wir waren gestern auf dem Konzerte, aber die Sänger befriedigten uns nicht sehr; der eine sang ziemlich schön, aber der andere sang so schwach, daß wir ihn kaum hören mochten. 13. Indem ich auf jenen hohen Berg kletterte, **fiel** ich in den Fluß. 14. Er kletterte auf diesen großen Baum, und **fiel** auf die Erde. 15. Du **fielst** schon so oft **vom** Baume, jedoch beschädigtest du dich noch nie. 16. Indem der Knabe **ans** Ufer trat, **fiel** er ins Wasser.

118. Ćwiczenie. — 1. Dla czegóż nie byliście na ostatniem przedstawieniu? 2. Nie mogliśmy pójść na przedstawienie, bośmy musieli z dziadkiem w karty grać. 3. Poszłybyśmy na bal, gdybyśmy miały nowe suknie i białe rękawiczki. 4. On nie bywał jeszcze ani na balu, ani na koncercie. 5. Będąc w teatrze, śmialiśmy się serdecznie, bo aktorzy grali nową komedyę wybornie. 6. Nie wszyscy widzowie byli zadowoleni z tego widowiska, jedni chwalili aktorów, a drudzy ich ganili. 7. Gdy tamten młody aktor wstąpił na scenę i grał swoję rolę, rzucił mu ktoś z widzów

piękny bukiet pod nogi. 8. Byłem z moją siostrą na koncercie, byliśmy bardzo zadowoleni ze śpiewu i z muzyki. 9. Z czegóż się pan tak śmiejesz? 10. Śmieję się z tego, że za wiele mówisz. 11. Pisywałbym częściej do ciebie, gdybyś mi odpowiadał na moje listy. 12. Napisałem list do twego przyjaciela, lecz on mi nie odpowiedział na niego (darauf). 13. Gdy chłopiec właził (wlażąc) na wysokie drzewo, upadł na ziemię i uszkodził sobie głowę i rękę. 14. Kamień upadł nie na ziemię, lecz w wodę.

---

1. Eine arme Frau bat eine reiche Dame um Almosen, indem sie sagte, daß sie keinen Bissen Brot für ihre Kinder hat. 2. Sie bekam daher eine Gabe, bedankte sich und ging weiter. 3. Als sie fortging, sagte die kleine Luise zu ihrer Mutter: 4. „Wenn diese Frau kein Brot für ihre Kinder hat, so kann sie ihnen ja Semmeln oder Kuchen geben".

Lekcya LX (Sechzigste Lektion).

Przypadek drugi rzeczowników.

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Matki, der (einer) Mutter;	matek, der Mütter;
córki, der Tochter; ławki, der Bank;	córek, der Töchter; ławek, der Bänke;
tej krowy, diese-r Kuh; myszy, der Maus;	tych krów; dies-er Kühe; myszy, der Mäuse;
słodkiego owocu, süss-er Frucht;	słodkich owoców, süss-er Früchte;
dobrej siostry, gut-er Schwester;	dobrych sióstr, gut-er Schwestern;
lasek, der Stöcke; noży, der Messer;	braci, der Brüder; ojców, der Väter;

---

z tej strony, diesseit; z tamtej strony, jenseit; Poniedziałek, Montag; Wtorek, Dienstag; Piątek, Freitag; Sobota, Sonnabend, Samstag; przyszły, der nächste; nazywać się, heissen; ząb, der Zahn; zęby, die Zähne; pazur, die Kralle; czwarty, der vierte; piąty, der fünfte; że padałem, dass ich fiele; okrągły, rund; żeś padałeś, dass du fielest; wołać, rufen; przeszły dzień, der vorige Tag;

zamiast, anstatt, statt; podczas, während; Środa, Mittwoch; Czwartek, Donnerstag; Niedziela, Sonntag; przeszły, der vorige; czyj? czyja? czyje? wessen? dziesiąty, der zehnte; utonął, er ertrank; że utonął, dass er ertränke; utonąć, ertrinken; zabić, erschlagen; żyć, leben; ósmy, der achte; dziewiąty, der neunte; że on padał, dass er fiele; że oni padali, dass sie fielen; ona zabiła, sie erschlug.

Uwaga 24. Jeżeli przypadek drugi z przyimkiem, lub bez tegoż, jest na początku zdania, to w zdaniu tem jest szyk przestawiony.

Odtąd mogą uczniowie zaznajomiać się z użyciem rodzajnika we wszystkich 4-ch przypadkach, a na sposób rodzajnika dla wprawy, mogą przypadkować także zaimki i przymiotniki bez rodzajnika, a następnie rzeczowniki z I, II i III deklinacyi bez przymiotników (Zob. § 151 i 156 c.) i z przymiotnikami.

§ 86. Przypadek drugi rzeczowników niemieckich odpowiada na pytanie **wessen?** czyj? czyja? czyje? kogo? czego? i oznacza się rodzajnikiem **der** lub **einer**, na rodzaj żeński i **der**, na liczbę mn. — przyczem zakończenia rzeczowników tych nie zmieniają się. Tak, jak rodzajnik, przybierają wszystkie inne wyrazy określające i przymiotniki bez rodzajnika w przypadku 2-im zakończenie **er.** Np. tej, tamtej, mojej córki, **dieser, jener, meiner** Tochter; małej, młodej myszy, **kleiner, junger** Maus; tamtych, naszych braci, **jener, unserer** Brüder; wielkich drzew, **grosser** Bäume, i t. p. (Zobacz § 151 i 156-c Przegląd gramatyczny).

§ 87. Wyrazy **diesseit, jenseit, anstatt, statt, während**, są to przyimki wymagające drugiego przypadku rzeczowników, których jeszcze więcej zobaczymy w dalszych lekcyach.

119. Übung. — 1. Ich nahm die Kleider **der** Mutter, und nicht **der** Tochter. 2. Die Zähne **der** Maus sind klein, aber scharf. 3. Die Füße **der** Kuh sind groß. 4. Die Milch **der** Kühe schmeckt den Kindern. 5. Die Zähne **alt-er** Mäuse sind stumpf. 6. Die Füße **dies-er** und **jen-er** Bank sind rund. 7. Anstatt **der** Stöcke bringe mir die Messer. 8. Statt **der** Mutter rufe die Tochter. 9. Anstatt **der** Tische verkaufe die Bänke. 10. **Diesseit der** Wälder liegen schöne Dörfer. 11. **Jenseit der** Stadt fließt ein großer Fluß. 12. **Während der** Nacht leuchtet der Mond und die Sterne. 13. Der erste Tag **der** Woche heißt Montag, der zweite Dienstag und der dritte Mittwoch. 14. Der letzte Tag **der** Woche heißt Sonntag. 15. Wie heißt der vierte, fünfte und sechste Tag **der** Woche? 16. Die vorige Nacht donnerte und blitzte es heftig. 17. Die nächste Woche fahren wir aufs Land. 18. Die Krallen **der** Katzen sind scharf. 19. **Wessen** Klinge ist stumpf und **wessen** Zähne sind scharf? 20. Manche Tiere leben länger, als die Menschen. 21. Wenn ich von diesem Baume **fiele,** so würde ich mich tödten (*zabić*). 22. Man sagte, daß ein Kind der Nachbarin ins Wasser **fiele** und **ertränke.** 23. Ist es denn möglich, daß er lebete, wenn er von einem so hohen Baume **fiel?** 24. Ihr glaubtet, daß wir alle ins Wasser **fielen,** ertränken und nicht mehr lebeten.

120. Ćwiczenie. — 1. Weź książkę mojej siostry i pióro jego ciotki! 2. Oczy myszy są małe, lecz oczy kotów są duże. 3. Głowy tych krów są mniejsze, niż głowy tamtych wołó (Ochsen). 4. Zamiast owoców daj mi tylko kawałek sera! 5. Zęby starych myszy nie są tak ostre, jak zęby młodej myszy. 6. Zamiast ławki przynieś stół i postaw go obok ściany. 7. Ostrza twoich noży są już tępe. 8. Z tej strony miasta stoi dom mojej przyjaciółki. 9. Z tamtej strony mostu mieszkał niegdyś biedny rzeźnik wraz z całą swoją rodziną. 10. Podczas nocy widzimy tylko księżyc i gwiazdy. 11. Poprzedni (*przeszły*) rok był bardzo ciepły, lecz przyszły będzie zimny. 12. Na przyszły miesiąc pojedziemy do miasta. 13. Czyj kapelusz leżał na łóżku? 14. Czyj chłopiec wpadł do studni? 15. Jak się nazywa pierwszy i ostatni dzień tygodnia? 16. Ostatni dzień tygodnia nazywa się Niedziela, czwarty Czwartek, piąty Piątek, a szósty Sobota. 17. On zabił kota swojej sąsiadki, a ona zabiła jego ptaka. 18. Czy to prawda, że syn twojej przyjaciółki spadł z dachu? 19. To nie prawda, nie

wierz pani temu (*to*). 20. Jest prawie niemożebnem, aby (damit) ten człowiek spadł z tamtego małego mostu.

---

1. Biedna kobieta prosiła pewną bogatą panią o jałmużne, mówiąc, że nie ma ani kąska chleba dla swoich dzieci. 2. Otrzymała przeto datek, podziękowała i poszła dalej. 3. Gdy się już precz oddaliła, rzekła mała Ludwika do swej matki: 4. „Jeżeli ta kobieta nie ma chleba dla swych dzieci, to im może dać bułek, lub ciastek“.

MIESIĄC TRZECI.

Lekcya LXI (Ein und sechzigste Lektion).

Drugi przypadek rzeczowników.

Liczba pojedyncza.

Ojca, des (eines) Vater-s; ptaka, des Vogel-s;
ucznia, des Schüler-s; noża, des Messer-s;
tego osła, dies-es Esel-s; ogrodu, des Garten-s;
mojego nauczyciela, mein-es Lehrer-s;
dobrego brata, gut-es Bruder-s;
małej dziewczynki, klein-es Mädchen-s;
stół brata, der Tisch des Bruder-s;
brata stół, des Bruder-s Tisch;

Liczba mnoga.

ojców, der Väter; ptaków, der Vögel;
uczniów, der Schüler; noży, der Messer;
tych osłów, dies-er Esel; ogrodów, der Gärten;
moich nauczycieli, mein-er Lehrer;
dobrych braci, gut-er Brüder;
małych dziewczynek, klein-er Mädchen;
stoły braci, die Tische der Brüder;
braci stoły, der Brüder Tische;

---

potrzebować, bedürfen, benötigt sein;
potrzebuję, ich bedarf, ich bin benötigt;
potrzebujesz, du bedarfst;
on potrzebuje, er bedarf; wtenczas, damals;
potrzebujemy, wir bedürfen;
potrzebowałem brata, ich bedurfte des Bruders;
wiosna, der Frühling; osioł, der Esel;
poniżej, unterhalb; powyżej, oberhalb;
początek, der Anfang; koniec, das Ende;
zima, der Winter; Styczeń, Januar;
Luty, Februar; Marzec, März;
pochwalony, gelobt; kochany, geliebt;
bywam chwalony, ich werde gelobt;
bywasz chwalony, du wirst gelobt;
on bywa chwalony, er wird gelobt;
że bywasz chwalony, dass du gelobt werdest;

wewnątrz, innerhalb; istota, das Wesen;
lenistwo, die Faulheit; tępy, stumpf;
waleczność, die Tapferkeit;
potrzebuję noża, ich bedarf des Messer-s;
potrzebujecie stołu, ihr bedürft des Tisch-es;
dla pilności, wegen des Fleiss-es;
zewnątrz, ausserhalb; surdut, der Rock;
dla, z przyczyny, wegen; błękitny, blau;
lato, der Sommer; jesień, der Herbst;
Kwiecień, April; Maj, Maj; Czerwiec, Juni;
Lipiec, Juli; piwnica, der Keller;
nienawidzny, gehasst; szukany, gesucht;
bywamy chwaleni, wir werden gelobt;
bywacie „ ihr werdet „
oni bywają „ sie werden „
że on bywa chwalony, dass er gelobt werde.

§ 88. Przypadek 2-gi rzeczowników męzkich i nijakich oznacza się rodzajnikiem **des**, lub **eines**; także inne wyrazy określające przybierają w 2-im przypadku końcówkę **s**, lub **es**. Rzeczowniki męzkie i nijakie, zakończone w 1-ym przyp. na **er**, **el**, **chen** i **lein** przybierają w 2. przypadku liczby pojed. końcówkę **s**. (Zobacz § 154 deklinacya II A).

§ 89. Często dla skrócenia kładzie się przypadek 2-gi przed 1-ym, lecz w takim razie nie kładzie się rodzajnika przed przypadkiem 1-ym. Np. Dom stryja, das Haus des Vetters; lub stryja dom, des Vetters Haus. Przypadek drugi rodz. nijak. ma te same zakończenia w rodzajnikach, przymiotnikach, rzeczownikach i wszystkich wyrazach określających, co i rodzaju męzkiego.

§ 90. Imiesłów bierny polski, zakończony na **ty**, **ny**, tłomaczy się w języku niemieckim także przez imiesłów bierny (czyli czasu przeszłego), który się tworzy z trybu bezokolicznego przez zamianę końcówki **en**, lub **n**, na **t**, w słowach prawidłowych i dodaje się na początku przyrostek **ge**. Np. chwalony, **gelobt**; kochany, **geliebt**, i t. p. Dodawszy więc imiesłów bierny do słowa **werden**, utwarza się formę bierną. Np. bywam, jestem kochany, ich **werde** geliebt, i t. p. — Imiesłów kładzie się podobnie, jak tryb bezokoliczny, zawsze na końcu zdania.

121. Übung. — 1. Der Rock **des** Vater=**s** ist noch neu. 2. Die Kinder diese=**r** Väter sind fleißig. 3. Die Federn dies=**es** Vogel=**s** sind schön. 4. Die Federn manch=**er** Vögel sind schwarz. 5. Die Ohren jed=**es** Esel=**s** sind lang. 6. Die Klinge dies=**es** Messer=**s** ist schon stumpf. 7. Die Hände jen=**es** Mädchen=**s** sind klein. 8. Ich nahm den Tisch des Bruder=**s**, und er nahm des Schneider=**s** Bank. 9. Er bedarf mein=**er** Hülfe, und du bedarfst seine=**s** Gelde=**s**. 10. **Innerhalb** diese=**s** Walde=**s** leben viele große Tiere. 11. **Innerhalb** und **außerhalb** der Erde leben verschiedene Wesen. 12. **Oberhalb** dieses Haus=**es** befindet sich das Dach, und **unterhalb** deines Haus=**es** ist der Keller. 13. **Unterhalb** jener Brücke liegt ein großer Stein. 14. Der Anfang des Frühling=**s** ist im Monate März, und das Ende im Monate Mai. 15. Wir haben heute den fünften Februar. 16. Den achten Januar werden wir in die Stadt fahren. 17. Du wirst nur **wegen** des Geld=es **geliebt** und **gelobt**. 18. Er wird **wegen** der Faulheit **gehaßt**. 19. Ich werde **wegen** meiner Tapferkeit gesucht. 20. Wir werden **geliebt**, ihr werdet **gelobt**, und sie werden **gehaßt**. 21. Ich zweifle sehr, ob du **gelobt werdest**, und ob er **geliebt werde**. 22. Wegen deiner Faulheit kannst du nie **gelobt** werden.

122. Ćwiczenie. — 1. Pola twego brata należą teraz do mnie (*mnie*). 2. Głowa tamtego ptaka jest za wielka. 3. Potrzebuję twego noża, ale nie twego widelca. 4. Nogi tamtego osła są krótkie. 5. Oczy tej dziewczyny są modre (*niebieskie*). 6. Widziałem laskę mego brata za drzwiami. 7. Ty

---

Uwaga 25. Forma bierna tworzy się przez zamianę przypadku pierwszego na trzeci z przyimkiem **von**, a przypadku czwartego na pierwszy. Np. Ojciec kocha syna. Der Vater liebt den Sohn (forma czynna). Syn bywa kochany przez ojca. Der Sohn wird von dem Vater geliebt (forma bierna).

Forma bierna ma miejsce bardzo często w języku niemieckim, szczególniej zaś wtenczas, gdy trudno odróżnić przypadek czwarty od pierwszego. Np. Matka kocha córkę. Die Mutter liebt die Tochter. Wyraźniej będzie: Die Tochter wird von der Mutter geliebt.

przychodzisz do nas tylko wtenczas, gdy potrzebujesz naszej pomocy. 8. Nie potrzebuję ani twojej łyżki, ani jego noża, lecz jej szklanki. 9. Wewnątrz ziemi znajdują się rozmaite kruszce i drogie kamienie (Metalle und Edelsteine), a na zewnątrz ziemi żyją ludzie i zwierzęta. 10. Powyżej naszego domu był stary dach. 11. Poniżej drzwi mieliśmy wielką piwnicę. 12. Z przyczyny deszczu i wiatru nie mogłem jechać do lasu. 13. Na początku (am Anfang) wiosny zielenieją drzewa i trawy. 14. Piątego Stycznia pojedziemy na wieś i będziemy tam (da) mieszkać aż do końca lata. 15. Dziś mamy piątego, a przedwczoraj mieliśmy trzeciego Kwietnia. 16. Pierwszy miesiąc roku (Jahres) nazywa się Styczeć, a ostatni miesiąc wiosny Maj. 17. Ja bywam często chwalony dla mojej pilności. 18. Ty bywasz kochany tylko dla (*z przyczyny*) pieniędzy. 19. On bywa poszukiwany dla pięknego śpiewu. 20. Bywacie nienawidzeni dla waszego lenistwa. 21. Wątpię, czy ty bywasz chwalony (*czy cię chwalą*). 22. Nie myśl, że on zawsze bywa poszukiwanym.

Als, gdy; ein Spanier, Hiszpan; böhmisch, czeski; verfolgen, gonić, prześladować; die Menge, mnóztwo; er bückte sich, on się schylił; aufheben, podnieść; um zu verjagen, aby rozpędzić; fest, silnie; angefroren, przymarznięty; losreissen, oderwać; sich ärgern, gniewać się; rief aus, wykrzyknął; verdammt, przeklęty; anbinden, przywiązywać; hetzen, szczuć.

Lekcya LXII (Zwei und sechzigste Lektion).

Liczba pojedyncza.	Liczba mnoga.
Syna, des Sohn-es; dziecka, des Kind-es;	synów, der Söhne; dzieci, der Kinder;
młodego psa, des, eines jung-en Hund-es;	młodych psów, der jung-en Hunde;
starego kota, der, einer alt-en Katze;	starych kotów, der alt-en Katzen;
pięknego konia, des, eines schön-en Pferd-es;	pięknych koni, der schön-en Pferde;

---

piać, krähen: oznajmiać, verkünden;
pianie, das Krähen; wycie, das Heulen;
kogut, der Hahn; lot, der Flug; lis, der Fuchs;
pomimo, ungeachtet; niedaleko, unweit;
Sierpień, August; Wrzesień, September;
Grudzień, Dezember; ganiony, getadelt;
który dzień; der wievielte Tag?
zmiana, die Veränderung; nazywać się, heissen;
potrzebowałem, ich bedurfte;
jest niepewnem czy, es ist ungewiss ob;
13-ty, der dreizehnte; 14-ty, der vierzehnte;
Napoleon Pierwszy, Napoleon der Erste;
w r. 1700, im Jahre ein tausend siebenhundert;
zostałem pochwalony, ich wurde gelobt;
zostałeś pochwalony, du wurdest gelobt;
on został pochwalony, er wurde gelobt;
że zostałem pochwalony, dass ich gelobt würde;

wyć, heulen; szczekać, bellen; wilk, der Wolf;
pewny, gewiss; nieprzyjemny, unangenehm;
kartka książki, ein Blatt des Buch-es;
zaczynać, beginnen; kończyć, endigen;
Październik, Oktober; Listopad, November;
dziś jest piątego Lipca, heute ist der fünfte Juli;
prędki, schnell; jaskółka, die Schwalbe;
potrzebowaliśmy, wir bedurften; zatem, also;
potrzebowałem konia, ich bedurfte des Pferdes;
11-ty, der elfte; 12-ty, der zwölfte;
20-ty, der zwanzigste; 30-ty, der dreissigste;
Piotr Wielki, Peter der Grosse;
urodził się, wurde geboren; umarł, starb;
zostaliśmy pochwaleni, wir wurden gelobt;
zostaliście pochwaleni, ihr wurdet gelobt;
oni zostali pochwaleni, sie wurden gelobt;
że zostaliśmy pochwaleni, dass wir gelobt würden

§ 91. Rzeczowniki jednozgłoskowe, męzkie i nijakie, przybierają w przypadku 2-im liczby p. końcówkę **es**. (Zobacz § 154 deklinacya II B.).

§ 92. Przymiotniki poprzedzone przez rodzajnik, lub jakibądź wyraz określający, przybierają w 2-m przypadku obu liczb bez różnicy zakończenie **en**. Np. tego, mojego małego syna, dieses, meines kleinen Sohnes; tamtej, twojej młodej córki, jener, deiner jungen Tochter; jego małego dziecka, seines kleinen Kindes; tych, naszych małych synów, dieser, unserer kleinen Söhne, i t. p.

§ 93. Z liczebników głównych **ein, zwei, drei**, i t. d. utwarza się liczebniki porządkowe przez dodanie końcówki **te**, do dwudziestu, a **ste**, od dwudziestu, wyjąwszy **erste** i **dritte**, które są nieprawidłowe. Liczebniki porządkowe przyjmują takie same zakończenia, jak przymiotniki z rodzajnikiem określonym. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 156 lit. c.).

123. Übung. — 1. Wir lesen das Buch Ihr=**es** Sohn=**es** (Ihres Sohnes Buch). 2. Die Häuser deiner Söhne waren schon alt. 3. Das Weinen des Kind=**es** hören wir nicht gern. 4. Die Kleider deiner Kinder waren noch neu. 5. Ich bedurfte eines jungen Hund=**es**. 6. Das Bellen der Hunde höre ich nicht gern. 7. Der Kopf dieses schönen Pferd=**es** ist zu klein. 8. Wir bedurften deiner Pferde. 9. Das Krähen des Hahn=**es** verkündet den Anfang des Tag=**es**. 10. Das Heulen des Wolf=**es** ist unangenehm. 11. Der Flug mancher Vögel ist sehr schnell. 12. Die Krallen und Zähne des Fuchs=**es** sind scharf. 13. Die Blätter jenes neuen Buch=**es** waren fein. 14. **Ungeachtet** des schlechten Wetters mußte ich aufs Feld gehen. 15. **Unweit** jenes hohen Berg=es fließt ein großer Fluß. 16. Der Frühling beginnt den ein und zwanzigsten März, und endet den 22. Juni. — 17. Das Jahr beginnt den ersten Januar, und endet den ein und dreißigsten Dezember. 18. Der siebente Monat des Jahr=**es** heißt Juli, und der zehnte Oktober. 19. Wie heißt der achte und neunte Monat des Jahr=es? 20. Der wie vielte Tag des Monats ist es heute? 21. Gestern war der neunte, also heute ist der zehnte November. 22. Den wievielsten Tag des Monats hatten wir vorgestern? 23. Vorgestern hatten wir den zwei und zwanzigsten August. 24. Ich wurde gelobt, aber er wurde getadelt. 25. Du wurdest geliebt, aber sie wurden gehaßt. 26. Es war noch ungewiß, ob er gelobt, und ob sie getadelt **würde**. 27. Napoleon der Erste war den 15. August 1769. **geboren**. — 28. Er **starb** den 5. Mai 1821.

124. Ćwiczenie. — 1. Zamiast syna poproś ojca. 2. Konie pańskich synów podobają mi się bardzo. 3. Głowa tego dziecka jest mała. 4. Zamiast psa kupiłem młodego lisa. 5. Pazury każdego kota są ostre. 6. Uszy konia są mniejsze, niż uszy osła. 7. Pianie koguta oznajmia często zmianę powietrza. 8. Szczekanie psów i wycie wilków jest nieprzyjemne. 9. Lot jaskółki jest szybki. 10. Kartki tej książki są za małe. 11. Pomimo wiatru i burzy musieliśmy jechać na wieś. 12. Niedaleko rzeki mieszkał stary, ubogi kowal wraz ze swoją całą rodziną. 13. Lato zaczyna się dwudziestego drugiego Czerwca, a kończy się dwudziestego trzeciego Września. 14. Jesień kończy się dwudziestego drugiego Grudnia.

15. Jak się nazywa piąty i dziesiąty miesiąc roku? 16. Którego dziś mamy? 17. Który dzień miesiąca był wczoraj? 18. Dziś mamy dopiero ósmego Lipca. 19. Piętnastego Września pojedziemy do miasta. 20. Mój zięć powróci trzynastego Lutego z Londynu. 21. Nie zostałeś pochwalony, boś był leniwy. 22. Ją kochano (*była kochaną*), bo była zawsze grzeczną. 23. Poszukiwano nas (*byliśmy poszukiwani*), bośmy dobrze w karty grali. 24. Jest prawie niemożebnem, aby go szukano (*był szukany*). 25. Piotr Wielki urodził się dnia 30. Maja 1672. — 26. On umarł dnia 27. Stycznia 1725.

---

1. Als ein Spanier während des Winters durch ein böhmisches Dorf ging, verfolgte ihn eine Menge der Hunde. 2. Er bückte sich und wollte einen Stein aufheben, um sie zu verjagen. 3. Aber der Stein war so fest angefroren, daß er ihn nicht losreißen konnte. 4. Da ärgerte sich der Spanier und rief aus: 5. „O, verdammtes Land! wo man die Steine anbindet und die Hunde hetzt!"

Lekcya LXIII (Drei und sechzigste Lektion).

Chłopca, des Knabe-n; lwa, des Löwe-n; pana, des Herr-n; hrabiego, des Graf-en; chłopców, der Knabe-n; lwów, der Löwe-n; panów, der Herr-en; hrabiów, der Graf-en;

---

straszny, schrecklich; ryczeć, brüllen; skrzydło, der Flügel; pismo, die Schrift; pisarz, der Schreiber; pisemnie, schriftlich; małpa, der Affe; umrzeć, sterben; znowu, wieder; on umarł, er starb; urodził się, er wurde geboren; płetwa, das Floss; pletwy, die Flösse; jaskółka, die Schwalbe; prędko, szybko, schnell; stosownie, laut; po pierwsze, erstens; po czwarte, viertens; układ, der Vertrag; zwyciężony, besiegt; pod Połtawą, bei Poltawa; Ameryka, Amerika; odkryty, entdeckt; będę ukarany, ich werde bestraft werden; będziesz chwalony, du wirst gelobt werden; że będziesz chwalony, dass du „ „ werdest; nieuważny, unaufmerksam;

przeraźliwy, entsetzlich; ryk, das Gebrüll; czytelnik, der Leser; czytelnie, leserlich; hrabia, der Graf; cudzoziemiec, der Fremde; posłaniec, der Bote; głos, die Stimme; skok, der Sprung; śmieszny, lächerlich; pływać, schwimmen; powietrze, die Luft; zapomocą, mittels, vermittelst, kraft; powtóre, zweitens; po trzecie, drittens; ukarać, bestrafen; ukarany, bestraft; Karol XII-ty, Karl der Zwölfte; lichy, schlecht; odkryć, entdecken; Katarzyna, Katharina; będziemy ukarani, wir werden bestraft werden; oni będą chwaleni, sie werden gelobt werden; że on będzie kochany, dass er geliebt werden werde; lenistwo, die Faulheit; przebaczyć, verzeihen.

§ 94. Rzeczowniki męzkie, zakończone w 1-ym przypadku na **e**, przybierają w 2-im przypadku liczby pojed. zakończenie **n**; a niektóre jednozgłoskowe męzkie przybierają **en**. Np. wół, der Ochs; pasterz, der Hirt; mają w przypadku 2-im des Ochsen, des Hirten i t. p. (Zobacz § 158. deklinacya I).

§ 95. Często dla skrócenia, zamienia się zaimki **was, welcher, welches**, na **wo**, a **das, dieser, dieses**, na **da**, i łączy się je z różnymi przyimkami w jeden wyraz. Jeżeli się za-

przyimki zaczynają od **samogłosek,** to się wtrąca między nie a wyrazy **wo** i **da** głoskę **r,** skąd powstaje **wor** i **dar,** które się stawia przed przyimkami, i tak:

zamiast:	für was,	pisz:	**wofür?**	zamiast:	für das,	pisz:	**dafür;**
„	zu was,	„	**wozu?**	„	zu dem,	„	**dazu;**
„	mit was,	„	**womit?**	„	mit dem,	„	**damit;**
„	bei was,	„	**wobei?**	„	bei dem,	„	**dabei;**
„	durch was,	„	**wodurch?**	„	durch das,	„	**dadurch;**
„	an was,	„	**woran?**	„	an dem,	„	**daran;**
„	auf was,	„	**worauf?**	„	auf das	„	**darauf;**
„	in was,	„	**worin?**	„	in dem,	„	**darin;**
„	über was,	„	**worüber?**	„	über das,	„	**darüber.**

125. Übung. — 1. Die Schrift jenes kleinen Knabe=**n** war unleserlich. 2. Das Gebrüll des Löwe=**n** ist schrecklich. 3. Vor dem Gebrüll der Löwe=**n** fliehen sowohl die Tiere, als auch die Menschen. 4. Die Häuser dieses Herr=**n** waren schön, aber die Wälder jener Herr=**en** waren zu klein. 5. Leset den Brief des Graf=**en** und saget uns, was er **darin** schreibt. 6. Erstens haben wir keine Zeit **dazu,** und zweitens erhalten wir die Briefe des Graf=en niemals. 7. Die Stimme des Esels ist entsetzlich. 8. Die Schrift dieses Fremde=**n** gefällt uns sehr, er muß ein vortrefflicher Schreiber sein. 9. Die Nachricht Ihres Boten erfreute mich sehr, denn er sagte mir, daß Ihr Herr Gemahl wieder (*znowu*) gesund ist. 10. Die Vögel fliegen in der Luft **mittels** der Flügel, die Fische aber schwimmen **vermittelst** der Flöße. 11. Der Sprung des Affe=**n** ist lächerlich. 12. Der Flug der Schwalbe ist schneller, als der Flug des Rabe=**n.** 13. Unseres Grafen Sohn wurde den achten April geboren. 14. **Laut** des Vertrages sollst du meinem Herrn hundert Rubel zahlen. 15. Erstens mußt du leserlich schreiben, und zweitens mußt du mir auf jeden Brief antworten. 16. Du bist unaufmerksam, der Lehrer wird dich dafür bestrafen. 17. Wenn er unartig und unaufmerksam sein wird, so wird er auch bestraft werden. 18. Wofür wird dieser Knabe bestraft werden? 19. Er wird wegen seiner Faulheit bestraft werden. 20. Ich muß zweifeln, ob du gelobt werden werdest und, ob er bestraft werden werde. 21. Karl XII. (der Zwölfte) wurde vom Peter dem Großen bei Poltawa, den 27. Juni 1709 **besiegt.** 22. Amerika wurde im Jahre 1492 (ein tausend vier hundert zwei und neunzig) entdeckt.

126. Ćwiczenie. — 1. Głos tego chłopca jest przyjemny, lecz głosy tamtych chłopców są nieprzyjemne. 2. Ryk lwa jest straszny, przed rykiem lwów uciekają wszystkie zwierzęta. 3. Służący hrabiego przynosi panu list. 4. Wiadomość tego posłańca zasmuciła mnie bardzo. 5. Wycie wilków jest przeraźliwe. 6. Ptaki latają za pomocą skrzydeł. 7. Piszecie nieczytelnie i czytacie za prędko. 8. Masz mu odpowiedzieć pisemnie na jego pytanie. 9. Kupiłem parę koni od tego cudzoziemca. 10. Skok małp jest śmieszny. 11. Ryby pływają zapomocą pletw. 12. Katarzyna Druga urodziła się w roku 1729, a umarła w roku 1796. — 13. Jaskółki lot jest bardzo szybki. 14. Stosownie do układu zapłaciłem temu panu trzy-

sta rubli. 15. Po pierwsze jesteś lichym pisarzem, a powtóre czytasz (liesest) za prędko. 16. Ponieważ jesteś leniwym i niegrzecznym, przeto cię muszę ukarać. 17. Jeżeli się nie będziesz pilnie uczył, to zostaniesz ukaranym. 18. Zostaniecie pochwaleni, gdy będziecie grzecznymi. 19. Jest jeszcze wprawdzie niepewnem, czy zostaniesz ukarany, lecz bądź grzecznym, to ci ojciec przebaczy (verzeihen). 20. Ja nie sądzę, że on będzie kochanym, bo on także nikogo nie kocha.

---

1. Gdy pewien Hiszpan w czasie zimy szedł przez jednę czeską wieś, goniło go mnóstwo psów. 2. On się schylił i chciał podnieść kamień, aby je rozpędzić. 3. Lecz kamień był tak silnie przymarznięty, że go nie mógł oderwać. 4. Tedy rozgniewał się Hiszpan i wykrzyknął: 5. „O, przeklęty kraju! gdzie kamienie przywiązują i psami szczują".

Lekcya LXIV (Vier und sechzigste Lektion).

Przypadek drugi zaimków osobistych

Mnie, mein-er; ciebie, dein-er; jego, sein-er; jej, ihr-er; nas, uns-er; was, eu-er; ich, ihr-er; pana, Ihr-er; potrzebuję go, ich bedarf sein-er;
potrzebować, bedürfen, benötigt sein;
potrzebuję jej, ich bin ihrer benötigt;
pokój, das Zimmer; komora, die Kammer;
sufit, die Zimmerdecke; źródło, die Quelle;
jadalny, essbar; dawniej, ehemals;
stado, die Heerde; pisali, sie schrieben;
roślina, die Pflanze; niebo, der Himmel;
potrzebuję konia, ich bin des Pferdes benötigt;
sklepienie nieba, das Himmelsgewölbe;
rozciągać się, sich erstrecken; daleko, weit;
podłoga, der Fussboden; strumyk, der Bach;
drzewo dęba, das Holz der Eiche; gęś, die Gans;
drzewo dębowe, das Eichenholz; jaje, das Ei;
w r. 1880, im Jahre ein tausend acht hundert achtzig; Arab, der Araber; Hiszpania, Spanien;
Romulus, Romulus; założyć, gründen;
kupiłem, ich habe gekauft;
kupiłeś, du hast gekauft; on miał, er hat gehabt;
czy kupiłem? habe ich gekauft?
potrzebujesz mnie, du bedarfst mein-er;
on potrzebuje pani, er bedarf Ihr-er;
potrzebujemy was, wir sind eu-er benötigt;
dolina, das Tal; one rosły, sie wuchsen;
u stóp, am Fusse; wzdłuż, längs;
wytryskać, entspringen; płynął, er floss;
wytryskał, er entsprang; szeroki, breit;
iskrzyć się, funkeln; chmurka, das Wölkchen;
potrzebowałem psa, ich bedurfte des Hundes;
niezliczony, unzählig; równina, die Ebene;
podczas gdym spał, während ich schlief;
potrzebowałem, ich bedurfte; izba, die Stube;
pióra gęsi, die Federn der Gänse; góra, der Berg;
pióra gęsie, die Gänsefedern; pstry, bunt;
po narodzeniu Chrystusa, nach Christi Geburt;
Aleksander, Alexander; zburzyć, zerstören;
kupiliśmy, wir haben gekauft;
kupiliście, ihr habt gekauft;
oni kupili, sie haben gekauft;
nie kupiłem, ich habe nicht gekauft.

§ 96. Dla skrócenia łączy się często w języku niemieckim dwa lub więcej rzeczowników w jeden wyraz, który się tłomaczy na język polski pc większej części przez 2 rzeczowniki z przyimkami lub przez przymiotniki; jednakże takie rzeczowniki złożone mają inne nieco znaczenie, niż wyrazy pojedyncze, tworzące wyraz złożony. Np. Die Eier der Vögel, lub dieser Vögel, jaja ptaków, tych ptaków; jest zupełnie co innego, niż die Vögeleier, ptasie jaja; to jest w ogóle wszystkich ptaków. Podobnież das Obst des Gartens, lub des Gartens Obst, owoc ogrodu, – a das Gartenobst, owoc ogrodowy; der Obstgarten, znaczy ogród owocowy. (Zobacz § 16 Lekcya XVII). W rzeczownikach złożonych odmienia się tylko ostatnia część, czyli wyraz główny.

§ 97. Gdy czynność jest skończoną, dokonaną, to taka forma słów nazywa się czasem przeszłym, dokonanym, np. kupiłem, zrobiłem; zaś czynność nieskończona, niedokonana, nazywa się czasem przeszłym, niedokonanym; np. kupowałem, robiłem, lecz nie skończyłem. (Zobacz § 23 Lek. XXI). Czas przeszły, dokonany, składa się ze słowa posiłkowego **haben**, lub **sein**, w czasie teraźniejszym i z imiesłowu biernego, czyli przeszłego (Zobacz § 90 Lek. LXI.). Np. kupiłem, ich **habe gekauft**; zrobiłem, ich **habe gemacht**, i t. p.

127. Übung. — 1. Ich **bedarf deiner** und **seiner**, aber nicht **ihrer**. 2. Du **bedarfst** weder **meiner**, noch **seiner**. 3. Er **bedarf** sowohl unser, als auch euer. 4. Wir bedürfen **Ihrer**, aber nicht **seiner**. 5. Ich **bedurfte** deines Zimmers, und er **bedurfte** meiner Kammer. 6. **Oberhalb** des Zimmers befindet sich die Zimmerdecke. 7. **Unterhalb** deiner Stube befand sich **unter** dem Fußboden ein Keller. 8. **Aus** dieser Quelle entspringt ein Bach, welcher **längs** des Tales fließt. 9. **Längs** jenes Flußes erstreckt sich ein hübsches Tal. 10. Am Fuße jenes Berges erstreckte sich eine große Ebene, auf welcher die Gräser und verschiedene Pflanzen **wuchsen**. 11. **Während** ich **schlief**, spielten sie Karten. 12. **Während** wir nach Hause **gingen** *), funkelten unzählige Sterne am Himmel. 13. **Während** wir am Ufer des Teiches standen, flogen über uns viele Vögel. 14. Das Holz dieser Eiche ist hart. 15. Das Eichenholz ist den Tischlern sehr nützlich. 16. Die Federn dieser Gänse sind bunt. 17. Die Gänsefedern dienen zum Schreiben. 18. Die Eier mancher Vögel sind bunt. 19. Die Vögeleier sind eßbar. 20. Ich habe einen Korb Gänseeier gekauft. 21. Mein Tischler hat einen Tisch von Eichenholz **gemacht**. 22. Du hast keinen guten Freund **gehabt**. 23. Habet ihr euren Lehrer **geliebt**? 24. Wir haben ihn nicht nur **geliebt**, sondern auch **gelobt**. 25. Sie haben den Gesang und die Musik Ihrer Tochter **gehört**. 26. Er hat den Boten in die Stadt nicht **geschickt**. 27. Was haben Sie **gekauft**? 28. Ich habe nichts **gekauft**. 29. Napoleon der Erste wurde den 15. August 1769 **geboren**, und starb den 5. Mai 1821. — 30. Im Jahre 711 nach Christi kamen die Araber nach Spanien. 31. Ich bin deines Pferdes benötigt. 32. Er war Ihrer benötigt (bedürftig).

128. Ćwiczenie. — 1. Ty mnie potrzebujesz, lecz ja nie potrzebuję ani ciebie, ani jego. 2. Ona potrzebuje nas i was, a my potrzebujemy pana. 3. Czy panowie potrzebujecie koni? 4. Tak jest, my potrzebujemy koni. 5. Powyżej twego pokoju jest sufit, a pod podłogą w mojej izbie znajduje się piwnica. 6. Potrzebowałem jego komórki, a nie twojej piwnicy. 7. Z tego źródła wytryskał mały strumyk i płynął wzdłuż pięknej doliny. 8. U stóp góry rozciągała się długa dolina i szeroka równina, na której się pasły stada wołów i koni. 9. Podczas gdym spał, szczekały psy przera-

---

*) Jeżeli zdanie główne następuje po zdaniu podrzędnem, natenczas w zdaniu głównem jest szyk przestawiony, t. j. zdanie podrzędne kończy się słowem i zdanie główne zaczyna się także od słowa. Np. Ponieważ nie miałem czasu, to cię nie odwiedziłem. Weil ich keine Zeit hatte, so besuchte ich dich nicht. Więc 2 słowa, rozdzielone przecinkiem, następują po sobie.

źnwie. 10. Podczas gdyśmy szli z teatru, przyświecał nam księżyc i niezliczone gwiazdy iskrzyły się na (am) niebie. 11. Wczoraj nie widziałem ani chmurki na niebie, a dziś padał deszcz od rana aż do wieczora. 12. Kupiłem sto sztuk drzewa dębowego. 13. Drzewo tego starego dęba jest za miękkie. 14. Pióra moich gęsi są pstre. 15. Dawniej pisali wszyscy pisarze gęsiemi piórami, teraz zaś piszą niemi (damit) tylko niektórzy ludzie. 16. Jaja niektórych ptaków są pstre, ale nie wszystkie ptasie jaja są pstre. 17. Czy miałeś pan kiedy (je) tak piękny pokój, jak teraz? 18. Szewc zrobił mi złą parę trzewików, zatem odesłałem mu je napowrót (wieder). 19. Kochaliśmy naszych przyjaciół, chociaż oni nas nigdy nie kochali. 20. Słyszeliście dziecko płaczące, a nic nam o tem nie powiedzieliście. 21. Co kupiłeś? 22. Kupiłem nowy kapelusz. 23. Romulus założył miasto Rzym w roku 752 przed narodzeniem Chrystusa. 24. Aleksander Wielki zburzył miasto Tyr w roku 322 przed Chrystusem (vor Christi).

Ein junger Mensch, młody człowiek; befand sich, znajdował się; einst, pewnego razu; die Gesellschaft, towarzystwo; die Reise, podróż; Wahres, prawda; Unwahres, nieprawda; unter anderen, między innemi; der Monarch, monarcha; Europa, Europa; gesehen hat, widział; hierauf, potem; die Dardanellen, Dardanele; freilich wohl, zaprawdę; der Lügner, kłamca; ich habe gespeist, jadłem; mehrmals, kilka razy; zu Mittag, (na obiad) obiad.

Lekcya LXV (Fünf und sechzigste Lektion).

Wbrew zakazowi, **trotz** des Verbotes;
stosownie do zlecenia, **laut** des Auftrages;
dla z przyczyny długów, der Schulden **wegen**;
zakaz das Verbot; zlecenie der Auftrag;
ubóztwo, die Armut; gardzić, **verachten**;
dla ubóztwa, **um** der Armut **willen**;
zachwycać, entzücken; bujny, üppig; Pers, Perser;
skowronek, die Lerche; sroka, die Elster;
zwyciężony, besiegt; Niemiec, der Deutsche;
król Macedonii, der König von Macedonien;
zwyciężywszy, gdy on zwyciężył, nachdem er besiegt hatte; on kupił był, er hatte gekauft; kupiwszy, gdym kupił, nachdem ich gekauft hatte;
unosić się, schweben; bogacz, der Reiche;

na mocy układu, **kraft** des Vertrages;
dla pieniędzy, **um** des Geldes **willen**;
na mocy zlecenia, **vermöge** des Auftrages,
dług, die Schuld; czcić, verehren;
rozdzielić, verteilen; rozumny, verständig;
przykazanie, rozkaz, das Gebot;
słowik, die Nachtigall; kos, die Amsel;
ziele, das Kraut; chwast, das Unkraut;
wysłany, geschickt; wyspa, die Insel;
Św. Helena, St. Helena; Egipt, Egypten;
kupiliśmy byli, wir hatten gekauft;
zrobiliście byli, ihr hattet gemacht;
zrobiwszy, gdyśmy zrobili, nachdem wir gemacht hatten; twarz, das Gesicht; poszedł, er zog; ogród warzywny, der Gemüsegarten.

§ 98. Przyimki rządzące przypadkiem drugim, któreśmy dotąd częściowo poznali, są następujące: **anstatt, statt**, zamiast; **ausserhalb**, nazewnątrz; **innerhalb**, wewnątrz; **oberhalb**, powyżej; **unterhalb**, poniżej; **ungeachtet**, pomimo; **kraft, mittels (mittelst), vermittelst, vermöge**, na mocy, za pomocą, za pośrednictwem; **laut**, według, stosownie; **halben, halber, wegen, um willen**, dla, z przyczyny, gwoli; **diesseit**, z tej strony; **jenseit**, z tamtej strony; **unweit**, niedaleko; **zufolge**, wskutek; **trotz**, wbrew; **entlang, längs**, wzdłuż; **während**, podczas.

§ 99. Przyimki: **halben, halber,** a często i **wegen,** kładzie się po rzeczownikach, zaś między **um** i **willen,** wtrąca się rzeczownik.

§ 100. Gdy z dwóch czynności jedna się pierwej skończyła, nim się druga rozpoczęła, to czynność dawniej skończona nazywa się czasem zaprzeszłym, czyli dawno przeszłym. Czas ten tworzy się ze słowa posiłkowego **haben,** albo **sein,** w czasie przeszłym, niedokonanym i z imiesłowu biernego, podobnie jak w czasie przeszłym, dokonanym. Imiesłów polski czasu przeszłego zakończony na **szy,** tłomaczy się przez wyraz **nachdem,** zaś wyraz **gdy,** przez **als,** z czasem zaprzeszłym. Czas zaprzeszły zostaje zawsze w związku z czasem przeszłym, niedokonanym. Np. Kupiwszy pole, sprzedałem las. Nachdem ich das Feld gekauft hatte, verkaufte ich den Wald. Gdym zrobił zadanie, bawiłem się. **Als** ich die Aufgabe gemacht hatte, spielte ich.

Jeżeli imiesłów stoi na samym początku zdania, to słowo posiłkowe, czyli łącznik orzeczenia poprzedza podmiot. Np. Gekauft hat der Bruder das Feld. Kupił brat pole.

129. Übung. 1. **Trotz** meines Verbotes gehst du in sein Zimmer. 2. **Kraft des Vertrages** soll er mir am sechsten November die Schuld bezahlen. 3. **Laut** Ihres Auftrages habe ich Ihnen ein neues Kleid gemacht. 4. **Um** des Geldes **willen** sollen wir reiche Menschen nicht verehren. 5. **Um** der Armut **willen** durftest du ihn nicht verachten. 6. Der Schulden **wegen** wird er nicht geliebt. 7. **Zufolge** unseres Gebotes sollst du dieses Vermögen unter (*pomiędzy*) deine Brüder verteilen. 8. Ein verständiger Mensch verehrt wegen des Reichtums und verachtet wegen der Armut Niemanden. 9. **Längs** jenes großen Waldes erstreckt sich weit eine Ebene mit üppigen Gräsern, Kräutern und verschiedenen Pflanzen. 10. Der Gesang der Nachtigall entzückt das Menschenohr. 11. Die Lerche singt, indem sie in der Luft schwebt. 12. Die Stimme der Amsel ist schöner, als die Stimme der Lerche. 13. Die Federn der Elster sind bunt. 14. In seinem Gemüsegarten wachsen nur Unkräuter und üppige Gräser, aber kein Gemüse. 15. **Nachdem** ich mein Vermögen **verkauft hatte,** bezahlte ich meine Schulden. 16. **Nachdem** er den Schrank **gemacht hatte,** verkaufte er ihn gleich. 17. **Nachdem** du den Kindern das Vermögen **geschenkt hattest,** wurdest du selbst arm. 18. **Als** wir ihn gelobt hatten, lachte er über uns. 19. Nachdem Alexander der Große, König von Macedonien, die Perser besiegt hatte, zog er nach Egypten und gründete dort die Stadt Alexandrien. 20. Dieser König starb noch jung in Babilonien.

130. Ćwiczenie. — 1. Wbrew mojemu zakazowi zrywasz niedojrzałe śliwki i jabłka. 2. Na mocy układu miałeś (solltest) mi zapłacić trzysta franków na pierwszego Lutego. 3. Stosownie do pańskiego zlecenia rozdzieliłem czterdzieści rubli między pańskich wnuków. 4. Dla pieniędzy nie powinieneś czcić bogaczów. 5. Z przyczyny wielkich długów nie mogłeś się wzbogacać. 6. Na mocy zlecenia twego podarowałem mu twego konia. 7. Wskutek nakazu pańskiego musieliśmy jechać w pole. 8. Dla ubóztwa nie powinniśmy pogardzać żadnym człowiekiem, lecz mu pomódz. 9. Kwiat różowy zachwyca oko ludzkie. 10. Śpiew słowika zachwycałby nas więcej, niż muzyka, gdyby słowik mógł śpiewać także w zimie.

11. Skowronek śpiewa pięknie, kos piękniej, a słowik najpiękniej ze wszystkich (unter allen) ptaków. 12. Piórami wroniemi lubią pisać niektórzy pisarze. 13. Kupiwszy młodą srokę, podarowałem ją twemu wnukowi. 14. Sprzedawszy ogród owocowy, kupiłem sobie kawałek pola. 15. Zrobiwszy nowe łóżko z drzewa dębowego, podarowałem je twemu sąsiadowi. 16. Podarowawszy dzieciom cały majątek, zubożeliście sami i nikt wam nie chciał pomódz. 17. Niegdyś mieliśmy ogród pyszny, lecz go musieliśmy sprzedać z przyczyny długów. 18. Nauczywszy się lekcyi, bawiliśmy się w piłkę i w ślepą babkę. 19. Gdy Rossyanie i Niemcy zwyciężyli Napoleona I, to go wysłali na wyspę Świętej Heleny. 20. On tam umarł dnia 5. Maja 1821 roku.

---

1. Ein junger Mensch befand sich einst in einer Gesellschaft, wo er viel von seinen Reisen erzählte: Wahres und Unwahres. 2. Unter anderen sagte er auch, daß er alle Monarchen von Europa gesehen habe. 3. Ein Herr fragte ihn hierauf: 4. „Haben Sie auch die Dardanellen gesehen?“ 5. „Freilich wohl, ich habe ja mehrmals mit ihnen zu Mittag gespeist,“ antwortete der Lügner.

Lekcya LXVI (Sechs und sechzigste Lektion).

Ten, który, derjenige, welcher, lub der;
to, które, dasjenige, welches lub das;
ten sam, derselbe; ta sama, dieselbe;
co do mnie, wegen meiner i **meinetwegen**;
dla niego, um **seinetwillen**; nos, die Nase;
ciało, der Körper; ludzki, menschlich;
brwi, die Augenbraunen; usta, der Mund;
gryźć, kąsać, beissen; wąchać, riechen;
chronić od, schützen vor; poczta, die Post;
napisawszy, nachdem ich **geschrieben** hatte;
zaniosłeś był, du hattest **getragen**;
on widział był, er hatte **gesehen**; oko, das Auge;
ona zawołała była, sie hatte **gerufen**;
dlaczego? **wesswegen? wesshalb?**
podługowaty, länglich; twarz, das Gesicht;
ta która, diejenige, welche, lub die;
ci, którzy, te, które, diejenigen, welche, die;
to samo, dasselbe; ci sami, dieselben;
co do ciebie, wegen deiner i **deinetwegen**;
gwoli nam, **unserthalben**; czoło, die Stirne;
składać się, bestehen; cześć, der Teil;
rzęsy, die Wimpern; język, die Zunge;
pył, der Staub; przedni, szczególny, vorzüglich;
słowo, das Wort; dobro, das Gut; ucho, das Ohr;
przeczytawszy, nachdem ich **gelesen** hatte;
zgubiliśmy byli, wir hatten **verloren**;
wygraliście byli, ihr hattet **gewonnen**;
my zjedliśmy byli, wir hatten **gegessen**;
czerwony, rot; rozumny, verständig;
cichusieńko, mausstill.

§ 101. Często dla skrócenia, zlewają się przyimki **wegen, halben i um willen**, z drugim przypadkiem zaimków osobistych w jeden wyraz, a końcowa głoska zaimków **r**, zamienia się na **t**, i tak, zamiast: **wegen meiner, halber meiner, um meiner willen**, mówi się: **meinetwegen, meinethalben, um meinetwillen**, co do mnie, gwoli mnie, z przyczyny mojej, i t. p. Podobnież: **deinetwegen, deinethalben, um deinetwillen**, gwoli tobie, co do ciebie, z przyczyny twojej, i t. p.

§ 102. Zamiast zaimków: **dieser, derjenige, derselbe** i **welcher**, używa się często rodzajnika określonego **der, die, das**. Np. Dieser (lub **der**) Knabe, **welcher** (lub **der**) schreibt,

chłopiec, który pisze. Diejenige (die) Frau, welche (die) **kommt**, — ta pani, **która** przychodzi. Diejenigen (die) Menschen, welche (die) nicht arbeiten. — ci ludzie, którzy nie pracują, **i** t. p. Po zaimku dieser, następuje jener, a po derjenige i derselbe, następuje welcher.

§ 103. Imiesłów przeszły, czyli bierny słów nieprawidłowych, kończy się na **en**, **a** nie zaś na **t**. Niektóre słowa nie przybierają w imiesłowie na początku zgłoski **ge**, np. **verkauft**, sprzedany; **verloren**, zgubiony, i t. p. (Zob. Lek. LXXV).

131. Übung. — 1. Derjenige Mensch ist glücklich, **der** (welcher) mit **sich** selbst *(sam z siebie)* zufrieden ist. 2. Diejenige Tochter wird gelobt, welche **(die)** ihre Mutter liebt. 3. Dasjenige Kind wird geliebt, welches den Eltern folgt. 4. Diejenigen Schüler werden gelobt, welche fleißig lernen. 5. **Es war** hier derselbe Herr und dieselbe Frau, welche **(die)** Sie gestern im Theater gesehen haben. 6. Ich hatte dasselbe Buch gelesen, welches (das) du schon gelesen hast. 7. Kann ich denjenigen (den) Brief lesen, welchen Sie heute geschrieben haben? 8. **Meinetwegen**, du kannst ihn lesen. 9. **Deinetwegen** hat er sein ganzes Vermögen verloren. 10. Ich habe dich nur um **seinetwillen** gerufen. 11. Um **unsertwillen** hat sie ein neues Kleid getragen. 12. **Euerthalben** hat er vierzig Rubel auf der Lotterie gewonnen. 13. Der menschliche Körper besteht aus vielen Teilen. 14. Der vorzüglichste Teil des Menschenkörpers ist der Kopf. 15. An der Stirne, über den Augen, befinden sich die Augenbraunen. 16. Die Wimpern schützen die Augen vor Staub. 17. Mit der Nase können wir riechen. 18. Der Hund beißt mit den Zähnen. 19. Dieser Jüngling hat eine hohe Stirne, ein längliches Gesicht und einen kleinen Mund. 20. **Nachdem** er sein Gut **verloren hatte**, wurde er ganz arm. 21. **Nachdem** ich den Brief **geschrieben hatte**, schickte ich ihn auf die Post. 22. **Nachdem** er ein Wort gesagt hatte, saß er mausstill. 23. **Nachdem** wir eine Portion Rindsbraten **gegessen hatten**, tranken wir eine Flasche roten Wein. 24. Weßwegen bist du arm?

132. Ćwiczenie. — 1. Ten uczeń, który nie słucha nauczycieli, bywa często karany. 2. Ta krowa daje dużo mleka, której się daje dużo siana i trawy. 3. To pole jest użyteczne, na którem rośnie wiele zboża. 4. Ci ludzie są rozumni, którzy biedakiem (4. przyp.) nie pogardzają. 5. Kupiłem ten sam surdut i tę samą kamizelkę, którą pan chciałeś kupić. 6. Był tu ten sam chłopiec i ta sama dziewczyna, których pani widziałaś w ogrodzie. 7. To są (das sind) ci sami panowie, którzy stracili swoje dobra. 8. Nie rozdzielaj pani swego całego majątku między (unter) dzieci, bo one go wkrótce stracą. 9. Co do mnie, ja się stosuję do woli mego zmarłego (verstorben)

Uwaga 26. Przyimki diesseit i jenseit, używają się także przysłówkowo **diesseits** **i jenseits**, jeżeli są same bez rzeczowników. Np. Czy twój dom jest z tej strony rzeki? Ist dein Haus **diesseit** des Flusses? Mój dom jest po tej, **a** jego po tamtej stronie. **Mein Haus ist diesseits**, und seines **jenseits**.

małżonka. 10. Z twojej to przyczyny przegrałem tyle pieniędzy w karty. 11. Gwoli wam nie byliśmy w teatrze. 12. Gwoli nam podarował ci nasz stryj te piękne dobra. 13. Z pańskiej to przyczyny nie sprzedaliśmy swego majątku. 14. Głowa składa się z wielu części. 15. Najprzedniejsze części twarzy są: oczy, uszy, usta i nos. 16. Ta dziewczyna ma czarne brwi i rzęsy, ale niebieskie oczy. 17. Napisawszy bilet, posłałem go twemu bratu. 18. Przeczytawszy pani książkę, dałem ją mojej siostrze. 19. Zaniosłszy list na pocztę, poszedłem do szkoły. 20. Powiedziawszy nam brat dobranoc, poszedł do domu. 21. Straciwszy cały majątek, zubożeliśmy bardzo. 22. Wygrawszy wiele pieniędzy na loteryi, kupiliśmy sobie te dobra. 23. Zjadłszy kawałek szynki, wypiliście butelkę piwa. 24. Usłyszawszy głos twego wuja w ogrodzie, poszliśmy do niego.

---

1. Młody człowiek znajdował się razu pewnego w towarzystwie, gdzie wiele opowiadał o swoich podróżach: prawdę i nieprawdę. 2. Między innemi mówił także, że wszystkich monarchów Europy widział. 3. Jeden pan zapytał go potem: 4. „Czyś pan także widział Dardanele?“ 5. „Zapewne, ja kilka razy z niemi obiad jadłem,“ odpowiedział kłamca.

Lekcya XLVII (Sieben und sechzigste Lektion).

Mój, der meinige; twój, der deinige;
moja, die meinige; twoja, die deinige;
moje, das meinige; twoje, das deinige;
nasz, a, e, der, die, das unsrige; wasz, der eurige;
palec, der Finger; palec u nogi, die Zehe;
palec wskazujący, der Zeigefinger; prawie, fast;
palec średni, der Mittelfinger; szary, grau;
trącać, stossen; trącałem, ich stiess;
trąciłem, ich habe gestossen; pierś, die Brust;
mam 15 lat, ich bin fünfzehn Jahre alt;
tysiąc, ein tausend; dwa tysiące, zwei tausend;
w roku 1800, im Jahre ein tausend acht hundert;
pod Maratonem, bei Marathon; wojsko, die Armee;
skoro tylko upadł, sobald er gefallen war;
byłem, ich bin gewesen;
byłeś, du bist gewesen;
on był, er ist gewesen;
byliśmy, wir sind gewesen;
byliście, ihr seid gewesen;
oni byli, sie sind gewesen;
on przyszedł, er ist gekommen;
stałem, ich bin gestanden; szeroki, breit;
nosił, er trug; zabić, erlegen;
nawskroś mokry, durch und durch nass;

jego, der seinige; jej, der ihrige;
jego, die seinige; jej, die ihrige;
jego, das seinige; jej, das ihrige;
ich, der ihrige; pański, a, e; der, die, das Ihrige;
palec wielki, der Daumen; pięść, die Faust;
palec pierścionkowy, der Ringfinger;
mały palec, kleiner Finger; skinąć, winken;
ciemnoblond, dunkelblond; starzec, der Greis;
żołądek, der Magen; włos, das Haar (Haare);
ile lat masz pan? wie alt sind Sie? blond, blond;
tysiąc trzysta dwa, ein tausend drei hundert zwei;
skoro tylko, sobald; Ateńczyk, der Athener;
Lacedemonia, Lacedemonien; na pomoc, zu Hülfe; przyszedłszy, nachdem ich gekommen war;
byłem był, ich war gewesen;
byłeś był, du warst gewesen;
on był był, er war gewesen;
byliśmy byli, wir waren gewesen;
byliście byli, ihr waret gewesen;
oni byli byli, sie waren gewesen;
on pojechał był, er war gefahren;
poszliśmy byli, wir waren gegangen;
wtenczas, damals; on uczuł, er empfand;
około 20 lat, gegen zwanzig Jahre.

§ 104. Zaimki dzierżawcze, użyte samodzielnie, to jest bez rzeczownika, czyli gdy zastępują miejsce rzeczownika już poprzednio wymienionego (zob. § 38. lek. XXX), mogą

być poprzedzone od rodzajnika określającego **der, die, das**, — w takim razie najczęściej przybierają narostek, czyli zgłoskę końcową **ig**, i mają we wszystkich przypadkach takie same zakończenia, jak przymiotniki z rodzajnikiem określającym. (Zobacz Przegląd Gramatyczny § 156 lit. c). Np. Czy to jest twój stół, czy jego? Ist das dein Tisch, oder der **seine**, albo der **seinige**; lub nawet tylko **seiner**? To jest nie jego stół, lecz mój. Das ist nicht der **seine**, der **seinige**, (lub **seiner**), sondern der **meine**, der **meinige**, (lub **meiner**) i t. p.

§ 105. Słowa nijakie, t. j. oznaczające sam byt i stan, lub dowolny ruch przedmiotu, używają się w czasach złożonych, t. j. przeszłym dokonanym i zaprzeszłym, ze słowem posiłkowem **sein**, np. poszedłem, ich **bin**, lub ich **war gegangen**, lecz nie: **ich habe gegangen**.

§ 106. Wyrażenie polskie: **ile masz lat?** tłomaczy się: **wie alt bist du?** a nie **wie viel Jahre hast du?** Liczebniki polskie porządkowe, oznaczające datę roku, tłomaczy się przez liczebniki główne. Np. Urodziłem się w roku tysiąc ośmset pięćdziesiątym drugim. Ich wurde im Jahre ein tausend acht hundert zwei und fünfzig geboren. Wyraz **Tausend**, pisze się dużą literą jako rzeczownik, a małą jako liczebnik; np. tysiąc rubli, ein tausend Rubel; daj mi dwa tysiące, gieb mir zwei **Tausend**.

133. Übung. — 1. Meine Finger sind länger, als die deinen (deinigen). 2. Dein Mund ist kleiner, als der meinige (meine). 3. Seine Nase ist schöner, als die ihrige (ihre). 4. Sein Band ist breiter, als das deinige (deine). 5. Deine Wimpern sind länger, als die meinigen. 6. Ihre Hüte sind größer, als die meinigen. 7. Euer Garten war kleiner, als der unsrige und ihrige. 8. Unsere Kinder waren jünger, als die Ihren (Ihrigen). 9. Beim Schreiben halten wir die Feder mit dem Daumen, mit dem Zeigefinger und Mittelfinger. 10. Ich trage die Ringe sowohl auf dem Zeigefinger, als auch auf dem Ringfinger. 11. Du drohetest ihm mit dem Finger, und er stieß dich mit der Faust. 12. Die Kinder haben gewöhnlich blonde, und die Greise graue Haare. 13. Unsere Freundin hatte dunkelblonde Haare und schwarze Augen. 14. Des Gärtners Sohn hat mich stark mit der Faust in die Brust gestoßen, ich habe jetzt heftiges Brustschmerzen. 15. Ihr habt so viel Obst gegessen, ihr werdet Magenschmerzen haben. 16. Mein Vater ist schon ein Greis, er ist fast achtzig Jahre alt. 17. Wie alt sind Sie denn? 18. Ich bin erst dreißig Jahre alt. 19. In welchem Jahre wurden Sie geboren? 20. Ich wurde im Jahre ein tausend acht hundert vierzig geboren. 21. **Sobald** er aus der Stadt **gekommen** war, legte er sich zu Bette. 22. Ich bin nicht **gefahren**, sondern **gegangen**. 23. **Nachdem** wir in den Wald gefahren waren, ging er spazieren. 24. **Nachdem** er hier zwei Stunden **gestanden** war, ging er auf die Strasse. 25. Ich bin noch nie auf dieser Wiese **gewesen**. 26. Ihr waret schon alt, als wir noch kleine Kinder waren. 27. **Nachdem** die Athener die Perser bei Marathon besiegt hatten, kam ihnen die Armee aus Lacedemonien zu Hülfe. 28. Diese Hülfe war jedoch zu spät.

Uwaga 27. Po zaimkach względnych: **welcher, welche, welches, der, die, das, wer, was**, kładzie się słowa na końcu zdania. W ogóle w zdaniach podrzędnych słowa się kładzie na końcu zdania.

134. Ćwiczenie. — 1. Twój ołówek jest krótszy, niż mój i jego. 2. Moje czoło jest większe, niż jego i jej. 3. To dziecko ma moję książkę i swoję. 4. Nasz staw był mniejszy, niż wasz i ich. 5. Pański pokój jest piękniejszy, niż nasz i jego. 6. Czytałem twój list i jego. 7. Widzieliśmy naszego nauczyciela i waszego. 8. Straciłem mój majątek i jego. 9. On nosił pierścionki na średnim i na małym palcu. 10. Ja ciebie uderzyłem tylko jednym palcem, a tyś mnie uderzył całą pięścią. 11. Z przyczyny bólu piersi nie mogłem już więcej śpiewać. 12. Będąc młodym, miałeś blond włosy, a teraz są one już zupełnie czarne. 13. Ile też lat może mieć ten starzec? 14. On ma już około dziewięćdziesięciu lat. 15. Ile też lat miałeś pan, mieszkając w Paryżu? 16. Wtenczas miałem dopiero dwadzieścia lat. 17. Mój dziadek urodził się w roku 1811, a umarł w roku 1878. 18. Skorom tylko upadł na ziemię, uczułem silny ból żołądka. 19. Jak tylko ten chłopiec przyszedł ze szkoły, poszedł zaraz grać w piłkę. 20. Gdyśmy byli na wsi, jeździliśmy często konno. 21. W tym pokoju nie byłem jeszcze nigdy. 22. Wziąwszy z sobą strzelby, poszliśmy do lasu, lecz żadnego zwierza nie zabiliśmy. 23. Poszedłszy na targ, kupiłem dziesięć funtów ryb. 24. Przestawszy całe dwie godziny na deszczu, byłem całkiem mokry.

Ein böser Baron, zły baron; fuhr, jechał; einst, pewnego razu; da, wtem; brach, złamał; der Kutscher, stangret; unterwegs, w drodze; der Wagen, powóz; der Schultheiss, sołtys; der Strick, postronek; um binden zu können, aby można powiązać; zusammen, razem; dafür, za to; gnädiger Herr, wielmożny pan; die Ursache, przyczyna; zu danken, do dziękowania, dziękować; Sie haben verdient, pan zasłużyłeś; bei uns, u nas (od nas).

Lekcya LXVIII (Acht und sechzigste Lektion).

Z rodzajnikiem.

przypadek:

1.	Józef,	Karol,	Anna,
	der Josef;	der Karl;	die Anna;
2.	Józefa,	Karola,	Anny,
	des Josef;	des Karl;	der Anna;
3.	Józefowi,	Karolowi,	Annie,
	dem Josef;	dem Karl;	der Anna;
4.	Józefa,	Karola,	Annę,
	den Josef;	den Karl;	die Anna;

Bez rodzajnika.

przypadek:

1.	Josef,	Karl,	Anna,
2.	Josef-s,	Karl-s,	Anna-s,
3.	Josef,	Karl,	Anna,
4.	Josef,	Karl,	Anna,

---

pan Jan, der Herr Johann;
pana Jana, des Herrn Johann;
Piotr, Peter; Jakób, Jakob; Paweł, Paul;
zamek, das Schloss; książęta, die Fürsten;
pyszny, prächtig; wspaniały, herrlich;

książę Walii, der Fürst Walii;
księciu Walii, dem Fürsten Walii;
Antoni, Anton; pałac, der Palast;
posiadać, besitzen; posiadał, er besass;
waleczny, tapfer; jeździec, der Reiter;

piechota, das Fussvolk; rząd, szereg, die Reihe; po trzy, je zu drei; po sześć, je zu sechs; wiek życia, das Lebensjahr; dzielić, teilen; między sobą, unter einander; bitwa, die Schlacht; umarł, er ist gestorben; dobro, das Landgut; że miałem, dass ich gehabt habe; że kupiłeś, dass du gekauft habest; że on widział, dass er gesehen habe; żeśmy czytali, dass wir gelesen haben; jazda, die Reiterei; po dwa, je zu zwei; znalazłem, ich habe gefunden; Lipsk, Leipzig; wódz, der Feldherr; państwo, das Reich; Milcyades, Miltiades; Grek, der Grieche; że miałem był, dass ich gehabt hätte; żeś kupił był, dass du gekauft hättest; że on znalazł był, dass er gefunden hätte; żeście znaleźli byli, dass ihr gefunden hättet; majątek ziemski, das Landgut; trzymał, hielt.

§ 107. Imiona własne osób nie mają w ogóle rodzajnika przed sobą, lecz wyjątkowo poprzedza je także rodzajnik, szczególniej zaś, gdy do nich należą imiona pospolite, t. j. tytuły, przydomki, lub przymiotniki. Imiona własne, użyte bez rodzajnika, przybierają w przypadku 2-im końcówkę s, w innych zaś przypadkach nie zmieniają się; poprzedzone zaś przez rodzajnik i imiona pospolite, zostają zupełnie niezmienne, gdyż się odmienia tylko rodzajnik i imię pospolite. Np. hrabia Romer, der Graf Romer; hrabiego Romera, des Grafen Romer; hrabiemu Romerowi, dem Grafen Romer; hrabiego Romera, den Grafen Romer. (Zob. Przegląd gramatyczny § 152 o I deklinacyi słabej).

§ 108. Często dla skrócenia opuszcza się rzeczowniki, o których już była poprzednio mowa i zastępuje się je rodzajnikiem der, die, das, lub zaimkiem dieser. Np. Czy to jest pański dom, czy dom Karola? Ist das Ihr Haus, oder dieses (das).... des Karl? To jest dom Karola. Das ist diese .... des Karl, i t. p.

135. Übung. — 1. Wessen Buch haben Sie gelesen? 2. Ich habe das Buch des Josef (Josefs Buch) gelesen. 3. Wem hast du den Ring geschenkt? 4. Ich habe ihn dem Josef geschenkt. 5. Wen haben Sie in der Stadt gesehen? 6. Ich habe da den Josef und Karl gesehen. 7. Wessen Hut ist hier gelegen? 8. Dieser... des Karl ist hier gelegen. 9. Ich habe den Garten des Herrn Josef, aber nicht den... des Herrn Karl gekauft. 10. Wir haben den Palast des Grafen Romer, und den... des Fürsten Walii gesehen. 11. Er hat die Briefe des Peter, und diese... des Paul gelesen. 12. Ich habe den Stock des Johann, und diesen... des Anton genommen. 13. Das Schloß des Grafen Beust ist eben so prächtig, wie dieses... des Fürsten Wittgenstein. 14. Der Graf Wallenstein besaß viele herrliche Schlößer und Paläste. 15. Das Fußvolk des Grafen Berg war eben so tapfer, wie die Reiterei des Fürsten Lichtenstein. 16. Das Fußvolk ging auf den Krieg in den Reihen je zu vier, und die Reiterei je zu sechs, oder zu zwölf. 17. Wir ritten in den Reihen je zu vier und je zu acht. 18. Ich habe Ihre Feder und diese... Ihres Bruders Anton gefunden. 19. Ist es denn nicht wahr, daß du so wenig Geld gehabt habest, und daß er deine Pferde gekauft habe? 20. Es ist möglich, daß er meine Briefe gesehen habe, aber es ist ganz unmöglich, daß du sie gelesen habest. 21. Ich zweifelte, ob du seinen Garten gekauft hättest, und ob er ihn verkauft hatte. 22. Wir hofften, daß ihr euren Hund wieder gefunden hättet. 23. Alexander, der Große, starb zu Babylonien in seinem 33. Lebensjahre. 24. Nachdem er gestorben war, teilten seine Feldherren (*wodzowie*) sein großes Reich unter einander.

136. Ćwiczenie. — 1. Czyj ołówek znalazłeś pan? 2. Znalazłem ołówek Józefa i ołówek Karola. 3. Komu podarowałeś książkę Józefa? 4. Po-

darowałem ją Karolowi. 5. Kogoś pani widziała? 6. Widziałam Józefa i Piotra. 7. Czy znasz pan brata pana Pawła? 8. Nie znam jeszcze brata pana Pawła, lecz znam brata pana Antoniego. 9. Czytaliśmy list pana Jana i list Pawła. 10. Widzieliśmy pałac hrabiego Platera i pałac księcia Sanguszki. 11. Syn hrabiego Bibersteina posiadał wspaniałe zamki i wiele majątków ziemskich. 12. Jazda (*konnica*) króla Alfonsa trzymała się walecznie i zwyciężyła (besiegte) piechotę księcia Walii. 13. Piechota szła na wojnę szeregami po czterech lub po ośmiu. 14. Jechaliśmy (*konno*) rzędem po dwóch i po czterech. 15. Wątpię, czyś znalazł książkę Piotra lub książkę Pawła. 16. Pytano mnie, czym widział brata Jana i brata Antoniego. 17. Jest niemożebnem, aby on kupił konie pana Karola, lub konie hrabiego Rozenberga. 18. Nie słyszeliśmy, czyście kiedy (je) kupili byli lasy pana Jana, lub lasy mojego wuja Karola. 19. W bitwie pod Maratonem, roku 409 przed Chrystusem, miał Milcyades tylko 10 tysięcy Greków przeciw 300,000 Persom. 20. W bitwie pod Lipskiem dnia 16. 17. i 18. Października 1813 roku został Napoleon I-y przez Rossyan i Niemców zwyciężony.

---

1. Ein böser Baron fuhr einst durch sein Dorf. 2. Da brach ihm unterwegs der Kutscher seinen Wagen. 3. Der Schultheiß dieses Dorfes gab ihm einen Strick, um den Wagen zusammen binden zu können. 4. Als sich der Baron dafür bedankte, sagte der Schultheiß: 5. „Gnädiger Herr! Sie haben keine Ursache zu danken. Sie haben bei uns mehr, als einen Strick verdient.“

Lekcya LXIX (Neun und sechzigste Lektion).

Z rodzajnikiem.			Bez rodzajnika.		
przypadek:			przypadek:		
1.	Maurycy, der Moritz;	Franciszek, der Franz;	1.	Moritz.	Franz.
2.	Maurycego, des Moritz;	Franciszka, des Franz;	2.	Moritz-ens.	Franz-ens.
3.	Maurycemu, dem Moritz;	Franciszkowi, dem Franz;	3.	Moritz-en,	Franz-en.
4.	Maurycego, den Moritz;	Franciszka, den Franz;	4.	Moritz-en.	Franz-en;

Augustyn, August; Feliks, Felix; Ludwik, Ludwig; cesarz, der Kaiser; Czech, der Böhme; Czechy, Böhmen; Galicya, Galizien; Lwów, Lemberg; mieszkaniec, der Bewohner; Praga, Prag; malowniczy, malerisch; pagórek, der Hügel; Ignacy, Ignatz; Bronisław, Bronislaus; Rzym, Rom; Włochy, Italien; Peszt, Pesth; Włoch, der Italiener; Węgry, Ungarn; stolica, die Hauptstadt; widok, der Anblick; zachwycający, anziehend; Budzin, Buda (Ofen); Budzin-Peszt, Buda-Pesth; Węgier, der Ungar,

stulecie, das Jahrhundert; Francya, Frankreich;
okolica, die Gegend, Umgebung;
wynalazłem, ich **erfand**; wynaleziony, **erfunden**;
dałem, ich habe **gegeben**; Rusin, Rutene;
że byłem, dass ich gewesen **sei**;
że przyszedłeś, dass du gekommen **seiest**;
że on pojechał, dass er gefahren **sei**;
żeśmy poszli, das wir gegangen **seien**;
proch do strzelania, das **Schiesspulver**;
okolice Rzymu, die Gegenden von Rom;
sztuka drukarska, die **Buchdruckerkunst**;
wziąłem, ich habe **genommen**;
że byłem był, dass ich gewesen **wäre**;
że przyszedłeś był, dass du gekommen **wärest**;
że on pojechał był, dass er gefahren **wäre**;
żeście upadli byli, dass ihr gefallen **wäret**.

§ **109.** Imiona własne zakończone na **tz, z, ix**, użyte bez rodzajnika, przybierają w przypadku drugim końcówkę **ens**, a w 3-im i 4-tym przypadku **en**; z rodzajnikiem zaś zostają zupełnie bez odmiany.

§ **110.** Zamiast przypadku drugiego imion własnych krajów, miast i wsi bierze się raczej przypadek 3-ci z przyimkiem **von**. Np. mieszkaniec Pragi, der Bewohner **von** Prag, zamiast **des** Prag. Imiona własne krajów, miast i wsi są w ogóle rodzaju nijakiego.

137. Übung. — 1. Das Pferd des Moritz (Moritzens Pferd) ritt besser, als das... des Franz. 2. Ich habe dem Franz (Franzen) Felixens Buch gegeben. 3. Moritzen (den Moritz) habe ich schon seit einem Jahre nicht gesehen. 4. Wir haben die Briefe des Ignatz (Ignatzens Briefe) und diese... des Bronislaus gelesen. 5. Ich kenne die Eltern des Ludwig und diese... des Felix. 6. Die Hauptstadt von Italien ist Rom und die... von Ungarn ist Buda-Pesth. 7. Der jetzt regierende (*panujący*) Kaiser von Oesterreich (*Austrya*) heißt Franz Josef I. (der Erste). — 8. Die Bewohner von Italien sind Italiener, und die... von Galizien sind Polen und Rutenen. 9. Prag ist die Hauptstadt von Böhmen, und Lemberg ist die... von Galizien. 10. Der Anblick von Krakau ist mehr anziehend, als der... von Lemberg. 11. Die Gegenden von Rom sind malerisch. 12. Von diesem Hügel hatte ich den anziehenden Anblick der Stadt Pesth. 13. Man sagte uns, daß du Felixens Uhr genommen habest. 14. Ich hörte dich sagen, daß der Kaiser nach Prag gekommen sei. 15. Ist es wahr, daß du schon in Rom gewesen seist? 16. Es ist nicht wahr, daß ich in Rom gewesen bin, und daß meine Brüder nach Prag gefahren sind. 17. Wir glaubten, daß du nach Hause gegangen wärest, und daß er zu dir gekommen wäre. 18. Es war doch fast unmöglich, damit er ins Wasser gefallen wäre. 19. Guttenberg erfand die Buchdruckerkunst im 15. Jahrhunderte. 20. Das Schießpulver wurde von Berthold Schwarz im 14. Jahrhunderte erfunden.

138. Ćwiczenie. — 1. Czytaliśmy list Maurycego i list Franciszka. 2. Nie znaleźliśmy ani Franciszka, ani Feliksa. 3. Widziałem zamek Bronisława i zamek Ludwika. 4. Kupiłem dom Ludwika, a sprzedałem go znowu Ignacemu. 5. Stolicą Czech jest Praga, a stolicą Galicyi jest Lwów. 6. Niegdyś był Peszt stolicą Węgier, a teraz jest Budzin-Peszt. 7. Neapol (Neapel) był niegdyś stolicą Włoch, teraz zaś jest Rzym. 8. Mieszkańcy Pragi są Czechami, a mieszkańcy Rzymu są Włochami. 9. Równiny Węgier są urodzajne, lecz równiny Galicyi są nie bardzo urodzajne. 10. Okolice Pragi są piękniejsze, niż okolice Lwowa. 11. Widok Budzina jest zachwycający. 12. Wziąłeś laskę Ludwika, komuż ją więc (denn) da-

łeś? 13. To nie prawda, żem brał jego laskę. 14. Mówiono, że nasz cesarz był w Rzymie. 15. Jest niemożebnem, żeby (damit) on już tak prędko przybył. 16. Ja sądziłem, żeś ty już pojechał do Krakowa i, że on poszedł do Pragi. 17. Domyślaliśmy się tylko, że te kamienie spadły z dachu. 18. Nie wiem, czy on kiedy był jeździł do Lwowa. 19. Zegarki kieszonkowe wynalazł Piotr Heele w roku 1500 w Norymberdze (zu Nürenberg). 20. Ludwik XIV. król Francyi, umarł w roku 1715.

---

1. Jeden zły baron jechał pewnego razu przez swoję wieś. 2. Wtem złamał mu w drodze stangret powóz. 3. Sołtys tej wsi dał mu postronek, aby mógł powiązać powóz. 4. Gdy mu baron za to dziękował, rzekł sołtys: 5. „Wielmożny panie! nie masz pan przyczyny (za co) dziękować, pan zasłużyłeś u nas (od nas) więcej, niż na jeden postronek“

Lekcya LXX (Siebzigste Lektion).

Bez rodzajnika.	Z rodzajnikiem.
1. p. Teresa, Therese; 2. p. Teresy, Therese-ns;	1. p. die Therese; 2. p. der Therese;
3. p. Teresie, Therese-n; 4. p. Teresę, Therese-n;	3. p. der Therese; 4. p. die Therese;

Marya, Marie; Ludwika, Luise;
Poznań, Posen; Warszawa, Warschau;
góry, das Gebirge; Szwajcarya, die Schweiz;
Francya, Frankreich; Niemcy, Deutschland;
Prusy, Preussen; naród, das Volk;
panować, regieren; panując, regierend;
odkryć, endtdecken; Indye, Indien;
piorunowód, konduktór, der Blitzableiter;
próbować, versuchen; próbowany, versucht;
wszystek, aller; wszystka, alle; wszystko, alles;
on wynalazł, er hat erfunden;
czytałbyś był, du würdest gelesen haben;
on byłby zgubił, er würde verloren haben;
Zofija, Sofie; Emilija, Emilie; Polska, Polen
Karpaty, die Karpathen; Alpy, die Alpen;
Hiszpanija, Spanien; Madryt, Madrid;
Austrya, Oesterreich; Wiedeń, Wien;
rozdzielać, trennen; graniczyć, grenzen;
obadwaj, beide; oboje, beides;
Krzysztof Kolumb, Christof Columbus;
statek parowy, das Dampfschiff;
Ameryka, Amerika; imieniem, Namens;
wypiłem, ich habe getrunken;
kupiłbym był, ich würde gekauft haben;
widzielibyśmy byli, wir würden gesehen haben;
wygrałbym był, ich würde gewonnen haben.

§ 111. Imiona własne osób żeńskich zakończone na **e**, **ie**, przybierają w przypadku 2-m zakończenie **ens**, a w 3. i 4. p. **en**.

§ 112. Przydatnie, czyli **appozycye**, kładzie się po imionach własnych i pisze się je dużemi literami. Np. Franciszek Pierwszy, Franz der **Erste**; Aleksander Wielki, Aleksander der **Grosse**.

§ 113. Tryb warunkowy czasu przeszłego tworzy się ze słowa posiłkowego **würde**, z imiesłowu czasu przeszłego danego słowa i z trybu bezokolicznego słowa posiłkowego **haben**, lub **sein**; tryb ten zostaje zawsze w związku z czasem zaprzeszłym trybu łączącego. Np. Kupiłbym był dom, gdybym był miał pieniądze. Ich **würde** ein Haus **gekauft haben**, wenn ich Geld gehabt hätte.

§ 114. Wyraz **beides**, odnosi się do dwóch rzeczowników różnego rodzaju, oznaczających rzeczy wtenczas, gdy wyrazu **beide**, nie poprzedza żaden inny wyraz. Lecz jeżeli

beide, poprzedza zaimek, lub gdy się wyraz ten odnosi do dwóch rzeczowników jednego rodzaju, natenczas nie dodaje się **s**, do beide. Np. Kupiłem wołu i owcę, lecz obydwoje sprzedałem. Ich habe einen Ochsen und ein Schaf gekauft, aber **beides** verkauft. Zgubiłem nóż i widelec, lecz je obadwa znalazłem. Ich habe das Messer und die Gabel verloren, aber ich habe sie **beide** gefunden.

139. Übung. — 1. Ich kenne Theresens Bruder (den Bruder der Therese) und den der Marie. 2. Er hat Theresen (der Therese) Luisens Kleid gegeben. 3. Wir haben Theresen und Marien seit einem Monate nicht gesehen. 4. Emiliens Hut war schöner, als dieser der Sofie. 5. Die Bewohner (Einwohner) von Posen und diese von Warschau sind Polen. 6. Die Karpathen trennen Galizien von Ungarn. 7. Die Alpen trennen die Schweiz von Deutschland. 8. Die hohen Gebirge sind immer mit Schnee bedeckt (*pokryte*). 9. Die Hauptstadt von Spanien ist Madrid, und die von Frankreich ist Paris. 10. Die Schweiz grenzt mit Deutschland und Frankreich. 11. Die Bewohner von Oesterreich sind: Deutschen, Ungarn, Böhmen und Polen. 12. Die Hauptstadt von Deutschland war vormals Wien, aber jetzt ist Berlin. 13. Der jetzt regierende König von Italien heißt Humbert. 14. Der König von Preußen ist zugleich (*zarazem*) Kaiser von Deutschland. 15. Haben Sie den Schrank, oder das Bett verkauft? 16. Ich habe schon beides zugleich verkauft. 17. Wir haben schon allen Wein, alle Milch und alles Bier verkauft. 18. Ihr habt allen Branntwein, aber nicht alles Wasser getrunken. 19. Ich würde ein Paar Pferde gekauft haben, wenn ich mehr Geld gehabt hätte. 20. Du würdest sein Buch gelesen haben, wenn er es dir gegeben hätte. 21. Er würde nicht so viel Geld verloren haben, wenn er nicht so viel Karten gespielt hätte. 22. Wir würden Sie nicht gesehen haben, wenn Sie uns nicht gerufen hätten. 23. Vasco de Gama entdeckte Indien im Jahre 1498; Christof Columbus aber entdeckte Amerika im Jahre 1492. — 24. Benjamin Franklin hat den Blitzableiter im J. 1747 erfunden.

140. Ćwiczenie. — 1. Przeczytałem list Teresy i list Ludwiki. 2. Podarowałem Maryi wstążkę Zofii i wstążkę Emilii. 3. Widziałem w teatrze Ludwikę i Teresę. 4. Brat Franciszka pojedzie do Poznania, a brat Piotra do Pragi. 5. Stolicą Austryi jest Wiedeń, a stolicą Niemiec jest Berlin. 6. Okolice Warszawy nie są tak zachwycające, jak okolice Krakowa. 7 Karpaty ciągną się wzdłuż Galicyi, od wschodu na zachód 8. Francya graniczy z Hiszpanią i Niemcami. 9. Sprzedałbym był wszystko zboże, gdybym był znalazł kupca (Käufer). 10. Wypiłbym był wszystek ten miód, gdybym był miał pragnienie. 11. Przeczytałbym był wszystkie te książki, gdybym był miał więcej czasu. 12. Zgubiłbyś był wszystkie twoje suknie na zawsze (für immer), gdybym ich nie był znalazł. 13. Podarowałbym ci mój zegarek i pierścionek, gdybym ich obudwóch nie był zgubił. 14. Gdybyście napisali byli list, tobyśmy go na pocztę byli zanieśli. 15. Prusy nie byłyby zwyciężyły Austryi w r. 1866, gdyby Austrya nie była prowadziła wojny także z Włochami. 16. Byłbym pana odwiedził, gdybyś mi

pan był napisał, żeś (*pan*) już jest u ojca. 17. Amerykanin, imieniem Fulton, wynalazł w r. 1807 statek parowy. 18. W roku 1812 próbowano w Ameryce pierwszy statek Fultona.

Ein Bauer, chłop; bat, prosił; auf einige Stunden, na kilka godzin; leihen möchte, pożyczyć mógł, zechciał; sprach, rzekł; es tut mir leid, przykro mi; ich habe geliehen, pożyczyłem; einem Anderen, drugiemu, innemu; er fing an, zaczął; der Stall, stajnia; schreien, krzyczeć; bezeugen, zaświadczać; wirklich, istotnie; sonderbar, szczególny; glauben, wierzyć.

Lekcya LXXI (Ein und siebzigste Lektion).

Rossya, Russland; St.-Petersburg, St. Petersburg; panowanie, die Regierung; dzieło, das Werk; za panowania, unter der Regierung; dzieła Szyllera, Schillers Werke; hasać, skakać, hüpfen; z radości, vor Freude; drżeć, zittern; ze strachu, vor Schrecken; dobrodziejstwo, die Wohltat; całować, küssen; Katarzyna, Katharina; pomnik, das Denkmal; spostrzedz, bemerken; ruski, russisch; przybycie, die Ankunft; słynny, berühmt; kąpiel, das Bad; zaziębić się, sich verkühlen; Fenicyanin, der Phönizier; litery, die Buchstaben; przychodzi brat, es kommt der Bruder; robiąc, machend; idąc, gehend; byłbym był, ich würde gewesen sein; przyszedłbyś był, du würdest gekommen sein; on byłby poszedł, er würde gegangen sein; objąć, umfassen; pewnie, gewiss;

cesarstwo, das Kaisertum; państwo, das Reich; królestwo, das Königreich; radość, die Freude; poezya, das Gedicht; poeta, der Dichter; przyjemność, das Vergnügen; ciało, der Leib; grzeczność, der Gefallen; radośny, freudig; wyświadczyć, erweisen; uściskać, umarmen; Azya, Asien; cesarzowa, die Kaiserin; wznieść, errichten; wykształcony, gebildet; protegować, beschützen; uczony, der Gelehrte; część, der Teil; założyć, gründen; kąpać się, sich baden; zgrzany, erhitzt; lokomotywa, die Locomotive; Anglik, Engländer; skacze chłopiec, es springt der Knabe; siedząc, sitzend; śpiąc, schlafend; bylibyśmy byli, wir würden gewesen sein; umarlibyście byli, ihr würdet gestorben sein; pojechaliby byli, sie würden gefahren sein; rzeczpospolita, die Respublik

§ 115. Często kładąc słowo na początku zdania, a chcąc uniknąć formy pytającej, dodaje się zaimek nieosobisty **es**, przed słowem. Np. Idzie siostra, es geht die Schwester; po opuszczeniu zaś **es**, będzie forma pytając : — geht die Schwester? czy idzie siostra?

§ 116. Imiesłów czasu teraźniejszego tworzy się w języku niemieckim z trybu bezokolicznego, dodając końcówkę **d**, np. pisząc, schreibend; czytając, lesend. Imiesłów ten w formie przysłówkowej rzadko przychodzi w użycie, lecz najczęściej bywa używany jako przymiotnik z rodzajnikiem. Np. płaczące dziecko, das weinende Kind; myślący człowiek, der denkende Mensch i t. p.

§ 117. Wymieniając dzieła jakiegobądź autora, używa się częściej 3-go przypadku z przyimkiem **von**, niż 2-go przypadku. Np. dzieła Getego, die Werke von Göthe, lub Göthes Werke.

141. Übung. — 1. Rußland ist das größte Kaisertum in Europa, es besitzt auch einen großen Teil von Asien. 2. Peter der Große, Kaiser von Rußland, gründete die Stadt St. Petersburg im Jahre 1703. — 3. Der jetzt regierende Kaiser von Rußland heißt Alexander der Dritte. 4. Unter der Regierung Kathari-

rinas der Zweiten, Kaiserin von Rußland, wurde Peter dem Großen ein Denkmal errichtet. 5. Das deutsche Kaisertum umfaßt viele Königreiche und Fürstentümer (*księstwa*). 6. In jedem Reiche regiert ein Kaiser, ein König, oder ein Fürst. 7. Unter der Regierung Ferdinands des Vierten, Kaisers von Oesterreich, lebte in Ungarn der berühmte Dichter, Alexander Pötöfi. 8. Als wir auf dem Lande wohnten, lasen wir Schillers und Göthes Werke mit Vergnügen. 9. Die Gedichte von Schiller und Göthe liest jeder gebildete Deutsche. 10. Indem wir durch den Wald gingen, bemerkten wir einen großen Bären; wir zitterten vor Schrecken am ganzen Leibe. 11. Die Kinder freuten sich über ihres Vaters Ankunft, sie hüpften vor Freude, sie küßten und umarmten ihn he zlich. 12. Sie können mir einen großen Gefallen erweisen, wenn Sie mir den Weg nach Warschau zeigen werden. 13. Wir erweisen diesem Manne viele Wohltaten, der er ist uns dafür undankbar. 14. Es kommt mein Bruder aus der Stadt und bringt uns etwas Schönes. 15. Es sprang ein Knabe ins Wasser und ertrank. 16. Ich sang gehend, und du spieltest Violin stehend. 17. Der schlafende Hund fängt keinen Hasen. 18. Ich würde reich gewesen sein, wenn ich mein Vermögen nicht verloren hätte. 19. Würden Sie zu mir gekommen sein, wenn ich zu Hause gewesen wäre? 20. Ich würde zu Ihnen gegangen sein, wenn Sie zu Hause gewesen wären. 21. Alexander der Große würde nicht so früh gestorben sein, wenn er sich im Bade nicht verkühlt hätte; er badete sich im Fluße Cydnus, als er erhitzt war. 22. Sie würde ins Wasser gefallen sein, wenn ich sie bei der Hand (*za rękę*) nicht gehalten hätte. 23. August der Erste, Kaiser von Rom, beschützte die Dichter un Gelehrten. 24. Romulus gründete die Stadt Rom im Jahre 752 vor Christi Geburt.

142. Ćwiczenie. — 1. Cesarstwo rossyjskie obejmuje wiele księztw i królestw. 2. Piotr Wielki, cesarz Rossyi, zwyciężył Karola XII. pod Połtawą w roku 1709. — 3. Państwo, w kt rem nie rządzi ani cesarz, ani król, lub książę, nazywa się rzecząpospolit . 4. Będąc w Krakowie, czytywaliśmy poezye Słowackiego i Mickiewic a. 5. Za panowania Ludwika Czternastego, króla francuzkiego (*Francyi*), żył słynny pisarz Molière. 6. Idąc przez (übers) pole, spostrzegłem wilka, drżałem ze strachu na całem ciele i skryłem się (verbarg mich) za wielkie drzewo. 7. Dziewczęta skakały z radości, widząc swoję matkę przybywającą ze wsi, ściskały i całowały ją serdecznie. 8. Wyświadczyłbyś mi pan wielką grzeczność, gdybyś mi pan zechciał napisać list do księcia Hohenlohe. 9. Nie kochasz twego dziadka, który ci tyle dobrodziejstw wyświadcza. 10. Pisze mój przyjaciel z Warszawy, że przybędzie za (nach) miesią do mnie. 11. Przyszedł do nas pański służący i przyniósł (brachte) nam list z poczty. 12. Rozmawialiśmy idąc, a on czytał siedząc. 13. Pracujący człowiek zarobić sobie zawsze może na chleb. 14. Śpiące dziecko ni płacze. 15. Ty spałeś chodząc. 16. Byłbyś już był zdrów, gdybyś nie był jadał tak wiele gruszek. 17. Byłbym poszedł do pana, gdybyś pan nie był przyszedł do mnie. 18. Gdybyś był widział tego starego lwa, umarłbyś był (gestorben sein) pewnie ze

strachu. 19. Gdybyś był nie jechał (geritten) tak prędko, tobyś był nie spadł z konia. 20. Pojechalibyśmy byli na wieś, gdybyśmy byli dostali (bekommen) dobrych koni. 21. Niektórzy uczeni mówią, że Fenicyanie wynaleźli litery. 22. Lokomotywę wynalazł w roku 1829 Anglik imieniem Stefenson.

---

1. Ein Bauer kam zu seinem Nachbar und bat ihn, daß er ihm seinen Esel auf einige Stunden leihen möchte. 2. Der Nachbar aber sagte: 3. „Es tut mir sehr leid, daß du nicht früher gekommen bist; ich habe schon den Esel einem Anderen geliehen.“ 4. Während er das sprach, fing der Esel an in dem Stalle zu schreien. 5. Da sagte der Bauer: 6. „Dein Esel bezeugt auch, daß du ihn wirklich geliehen hast.“ 7. „Du bist ein sonderbarer Mensch, daß du mehr dem Esel, als mir selbst glaubst,“ erwiederte der Nachbar.

Lekcya LXXII (Zwei und siebzigste Lektion).

Paryzki, Pariser; Warszawski, Warschauer; tygodnik, das Wochenblatt; Men, der Main; Wołga, die Wolga; Newa, die Neva; winna macica, der Weinstock; chętnie, gern; raczej, **lieber**; najchętniej, **am liebsten**; wolę to, niż tamto, ich will **lieber** dieses, als jenes haben; prędko, szybko, schnell; wolę siedzieć, niż leżeć, ich will **lieber** sitzen, als liegen; sztuka, die Kunst; przybyć, ankommen; prędzej, schneller; kolej żelazna, die Eisenbahn; Anglija, England; bronić, verteidigen; wąwoz, der Hohlweg; po raz pierwszy, zum ersten Male; bujny, üppig; powoli, langsam; jenerał, der General;
zostałem, ich bin **geworden**;
zostałeś, du bist **geworden**;
on został, er ist **geworden**;

gazeta, die Zeitung; Dunaj, die Donau; Odra, die Oder; Wisła, die Weichsel; winnica, der Weinberg; winogrona, die Weintrauben; winna gałązka, die Weinrebe; wkrótce, bald; prędzej, **eher**; najprędzej **am ehesten**; umiejętność, die Wissenschaft; wolę iść, niż stać, ich will **lieber** gehen, als stehen; wolę miód, niż wino, ich trinke **lieber** Met, als Wein; najszybciej, am schnellsten; biedz, laufen; on biegnie, er **läuft**; on biegł, er **lief**; parowa maszyna, die Dampfmaschine; Termopile, Thermophylä; Spartańczyk, Spartaner; próbowany, versucht; założyć, gründen; sędzia, der Richter; sprawiedliwy, gerecht,
zostaliśmy, wir sind **geworden**;
zostaliście, ihr seid **geworden**;
oni zostali, sie sind **geworden**.

§ 118. Przez dodanie końcówki **er**, do imion własnych miast, tworzy się przymiotniki, które pisać należy dużą literą i które we wszystkich przypadkach zostają niezmienne. Np. Kuryer Warszawski, der Warschauer Kurier; Kuryera Warszawskiego, des Warschauer Kurier; Kuryerowi Warszawskiemu, dem Warschauer Kurier; i t. p. Przez dodanie końcówki **isch**, tworzy się przymiotniki z imion własnych krajów, które się pisze małą literą i odmienia się je tak, jak wszystkie inne przymiotniki. Np. perski, persisch; czeski, böhmisch; i t. p.

§ 119. W mowie o miastach, położonych nad rzekami, używa się przyimka **an**, a nie **bei**, ani **über**. Np. Wieden nad Dunajem, Wien **an** der Donau, a nie bei lub über Donau. Imiona rzek są po większej części rodzaju żeńskiego i poprzedza je zawsze rodzajnik.

§ 120. *a*) Polski wyraz **woleć**, tłomaczy się przez **lieber**, z dodaniem jakiegobądź słowa. Jeżeli po **woleć**, nie następuje słowo, wyraźnie czynność wskazujące, to się bierze zwykle słowo **haben i wollen**. Np. Wolę to, niż tamto. Ich will lieber dieses, als jenes **haben**. *b*) Gdy

się wyraz **lieber**, odnosi do dwóch różnych słów, to trzeba użyć słowa posiłkowego **wollen**. Np. Ja wolę czytać, niż pisać. Ich will lieber lesen als schreiben. — c) Lecz gdy się wyraz **lieber**, odnosi do dwóch objektów (t. j. do rzeczowników w 4. przypadku), lub dwóch przymiotników orzekających i przysłówków, natenczas lepiej jest nie używać słowa wollen, np. Wolę kupić pióro, niż ołówek. Ich kaufe lieber eine Feder, als einen Bleistift (dwa objekty). Wolę czytać po polsku, niż po francuzku. Ich lese lieber polnisch, als französisch (dwa przymiotniki). Wolę czytać dziś, niż jutro. Ich lese lieber heute, als morgen (dwa przysłówki). Można jednakże mówić: Ich will lieber eine Feder, als einen Bleistift kaufen. Ich will lieber polnisch, als französisch lesen. Ich will lieber heute, als morgen lesen.

143. Übung. — 1. Wir lesen **lieber** die Pariser Zeitung, als den Berliner Kurier. 2. Er liest **lieber** die Krakauer Zeitung, als den Warschauer Kurier. 3. Meine Eltern lesen **am liebsten** das Wiener Wochenblatt. 4. Wien liegt **an** der Donau. 5. Welche Städte liegen noch **an** der Donau? 6. Frankfurt **am** Main ist größer, als Frankfurt **an** der Oder. 7. St. Petersburg liegt **an** der Neva, und Warschau **an** der Weichsel. 8. Wolga ist der größte Fluß in Europa. 9. In Ungarn sind mehr Weinberge, als in Deutschland. 10. In unserem Weinberge waren viele üppige Weinstöcke mit herrlichen Weinreben, aber sie trugen (*wydały*) sehr wenig Weintrauben. 11. Ich esse **lieber** Weintrauben als Pflaumen, und er isset **am liebsten** die Birnen. 12. Er **will lieber** gehen, als stehen, und sie **will lieber** sitzen, als liegen. 13. Wollen Sie **lieber** Met, als Wein trinken? 14. Ich trinke **am liebsten** ein Glas Branntwein. 15. Wollen Sie **lieber** polnisch, als russisch sprechen? 16. Ich **will lieber** russisch, als polnisch sprechen, aber meine Base spricht **am liebsten** französisch. 17. Ich werde bald, aber er wird **eher**, als ich ankommen. 18. Mein Pferd läuft schneller, als das Ihrige, es lief auch gestern am schnellsten. 19. Er geht zu langsam, dennoch (*pomimo tego*) wird er **am ehesten** ankommen. 20. Mein Onkel ist ein General **geworden.** 21. Ihr Schwiegervater ist noch kein Richter **geworden.** 22. Sobald er ein Offizier **geworden** war, mußte er in den Krieg ziehen (*iść*). 23, Nachdem du ein Arzt **geworden** warst, mußtest du nach Paris abreisen (*odjechać*). 24. Peter der Große liebte sehr die Künste und Wissenschaften.

144. Ćwiczenie. — 1. Wolimy czytać Kuryer Warszawski, niż Gazetę Lwowską. 2. On woli czytać Tygodnik Warszawski, niż Gazetę Poznańską, a ja najbardziej lubię czytać russkie książki. 3. Warszawa leży nad Wisłą, a Peszt nad Dunajem. 4. My przybędziemy prędzej do Frankfurtu nad Odrą, niż pan do Berlina. 5. On przyszedł najprędzej z nas wszystkich do domu. 6. Kazań leży nad Wołgą, która płynie od północy na południe. 7. W ciepłych krajach uprawiają (bebaut man) winnice, które wydają wiele wina. 8. Winogrona Hiszpanii są słodsze, niż winogrona Węgier, bo Hiszpanija jest cieplejszym krajem, niż Węgry i Niemcy. 9. W tej winnicy było wiele winnych latorośli, ale bardzo mało winogron. 10. Ja wolę grać w karty, niż tańczyć, on zaś woli śpiewać niż grać na skrzypcach. 11. Czy pan wolisz (*pić*) wódkę, niż miód? 12. Wolę (*pić*)

to, niż tamto, ale najbardziej lubię (*pić*) moszcz. 13. Ja wolę mówić po francuzku, niż po niemiecku, a mój brat lubi najbardziej mówić po polsku. 14. Ty idziesz prędko, lecz on przybędzie do domu jeszcze prędzej, niż ty. 15. Ja przybędę do miasta prędzej niż on, lecz wy przybędziecie najprędzej do domu. 16. Koń biegnie prędzej niż pies, a zając biegnie najszybciej. 17. Nasz przyjaciel został oficerem, a jego stryj został jenerałem. 18. Ty zostałeś lekarzem, a on został sędzią. 19. Zostawszy jenerałem, musiałem podążyć (ziehen) na wojnę. 20. Brat pański, zostawszy adwokatem, mieszkał zawsze w mieście. 21. Kolej żelazna została wynalezioną w roku 1801 w Anglii. 22. W roku 1806 próbowano po raz pierwszy parową maszynę na kolei żelaznej.

---

1. Pewien chłop przyszedł do swojego sąsiada i prosił go, aby mu swego osła na kilka godzin zechciał pożyczyć. 2. Sąsiad zaś rzekł: 3. „Bardzo mi przykro, żeś wcześniej nie przyszedł, jam już osła komu innemu pożyczył.“ 4. Podczas gdy on to mówił, zaczął osioł w stajni krzyczeć. 5. Tedy rzekł chłop: 6. „Twój osioł poświadcza także, żeś go już rzeczywiście wypożyczył.“ 7. „Ty jesteś szczególnym człowiekiem, że wierzysz więcej osłu, niż mnie samemu,“ odrzekł sąsiad.

Lekcya LXXIII (Drei und siebzigste Lektion).

Język, mowa, die Sprache; grecki, griechisch; nauczyciel języka, der Sprachlehrer; głośno, laut; łaciński, lateinisch; cicho, still, leise; chciałbym, ich **möchte**; tytuń, der Tabak; tabaka, der Schnupftabak; palić, rauchen; świadomy, **kundig**; posiadający, **mächtig**; włoski, italienisch; rozumieć, verstehen; rozumie się samo przez się, es versteht sich von sich selbst; pójść i przynieść, holen; kazać, lassen; kazałem przynieść wina, ich **liess** Wein holen; że zostałem, dass ich geworden **sei**; że zostaliśmy, dass wir geworden **sein**; gramatyka, die Sprachlehre; szwedzki, schwedisch; angielski, englisch; hiszpański, spanisch; mówiłem, ich **sprach**, ich habe **gesprochen**; tytuń do palenia, der Rauchtabak; zażywać tabakę, Tabak schnupfen; ja to wiem, ich weiss es; on to był, er war **es**; zrozumiałem, ich habe verstanden; cygaro, die Zigarre; fajka, die Pfeife; kazać przynieść, holen lassen; kazałeś przynieść piwa, du **liessest** Bier holen; że zostałem był, dass ich geworden **wäre**; że zostaliście byli, dass ihr geworden **wäret**, i t. p.

§ 121. Słowo **mögen** i **möchte**, zastępuje często słowo **wollen**, lub tryb warunkowy. Np. Chciałbym pisać, ich **möchte** schreiben, zamiast ich **wollte** schreiben. Poszedłbym, ich **möchte** gehen, zamiast ich **würde** gehen, i t. p

§ 122. W odpowiedzi na pytanie o imiona materyalne podzielne, nieograniczone, używa się wyrazu **welcher**, zamiast zaimków osobistych. Np. Czy pijesz pan wino? Trinken Sie Wein? Piję (je). Ich trinke **welchen**. Czy on szuka papieru? Sucht er Papier? Szuka (go). Er sucht **welches**. Lecz, gdy imiona materyalne są bliżej określone, to jest, gdy się oznacza ich miarę, wagę i t. p., natenczas używa się zaimków osobistych. Np. Trinkst du meinen Wein? Ich trinke **ihn**. Brauchst du seine Flasche Tinte? Ich brauche **sie**. Po wyrazach **mächtig** i **kundig**, następuje drugi przypadek rzeczowników.

145. Übung. — 1. Ich würde die englische Sprache lernen, wenn ich eine gute Sprachlehre finden könnte. 2. Er **möchte** gern griechisch lernen, wenn er

einen guten Sprachlehrer hätte. 3. Wir **möchten** lieber italienisch, als lateinisch lernen. 4. Er spricht lieber schwedisch, als englisch. 5. Als wir in den Schulen waren, sprachen wir lateinisch und griechisch. 6. Er sprach so leise, daß ich ihn weder hören, noch verstehen konnte. 7. Wer hat hier russisch gesprochen? 8. Ich habe russisch gesprochen, aber Sie haben mich nicht gut verstanden. 9. Sprich nicht so laut! du kannst das schlafende Kind erwecken. 10. Ich bin weder der deutschen, noch der französischen Sprache **kundig (mächtig)**, aber ich würde es gern lernen. 11. Sind Sie der schwedischen Sprache **mächtig?** 12. Es versteht sich von sich selbst, ich habe ja zehn Jahre in Schweden gewohnt, und immer schwedisch gesprochen. 13. Bist du dieses Weges **kundig?** 14. Ich bin dieses Weges **kundig**, ich bin hier schon sehr oft gegangen. 15. Rauchen Sie Tabak? 16. Ich rauche **welchen.** 17. Schnupft dein Bruder Tabak? 18. Er schnupft **welchen.** 19. Trinkt ihr noch Wasser? 20. Wir trinken **welches.** 21. Lassen Sie noch Rauchtabak holen? 22. Ich lasse **welchen** holen. 23. Läßt er Schnupftabak holen? 24. Er läßt **welchen** holen. 25. Ich ließ ein Buch Papier, aber keine Tinte holen. 26. Ich ließ mir eine neue Pfeife machen, aber ich kann daraus nicht rauchen. 27. Wissen Sie, daß Ihr Bruder ein Lehrer geworden **sei?** 28. Ich weiß es noch nicht, denn er hat es mir noch nicht geschrieben. 29. Man hat uns gesagt, daß du arm geworden **seist**, und daß er reich geworden **sei.** 30. Wenn er nicht so alt geworden **wäre**, so würde er noch arbeiten können.

146. Ćwiczenie. — 1. Uczyłbym się języka angielskiego, gdybym mógł znaleźć dobrą gramatykę. 2. Uczylibyśmy się po francuzku, gdybyśmy mieli dobrego nauczyciela języków. 3. Wolałbyś się uczyć po włosku, niż po hiszpańsku, gdybyś miał dobrą gramatykę. 4. Będąc w szkołach, wolałem się uczyć po łacinie, niż po grecku. 5. Twój brat woli mówić po polsku, niż po szwedzku, lub po angielsku. 6. Rozmawiałam z nim po rusku i on mógł mnie już dobrze zrozumieć. 7. Ty mówisz za głośno, on zaś mówi bardzo cicho. 8. Rozmawialiśmy aż do późnej nocy tylko o książkach i o nauczycielach. 9. Chciałbym mówić po francuzku, lecz nie posiadam tego języka. 10. Gdybym posiadał język ruski, tobym chętnie z panem rozmawiał. 11. Czy pan już mówisz po polsku? 12. Rozumie się samo przez się, że mówię, bo się uczyłem tego języka. 13. Poszedłbym chętnie z tobą do miasta, lecz nie jestem świadom drogi. 14. Czy twój syn pali tytuń? 15. On pali. 16. Każ przynieść funt tytuniu i dwa łóty tabaki. 17. Czy zażywasz pan tabakę? 18. Zażywam. 19. Czy służący przynosi drzewo? 20. On przynosi, lecz niewiele. 21. Czy twój sąsiad kazał sobie przynieść wina? 22. On sobie kazał przynieść. 23. Ile cygar palisz pan na dzień? 24. Wypalam zwykle pięć cygar i trzy fajki tytuniu dziennie. 25. Czyś już wypił wszystko moje wino? 26. Wypiłem już wszystko. 27. Czy pani wiesz, że małżonek pani został jenerałem? 28. Wiem już o tem, lecz się z tego wcale nie cieszę, bo musi

iść wkrótce na wojnę; jabym wolała (ich wollte lieber), aby nie był nim został.

Ein siebenjähriger Prinz, siedmioletni książę; befand sich, znajdował się; unter, pomiędzy; mehrere, kilka; unterhielt sich, bawił się, rozmawiał; bewundern, podziwiać; die Klugheit, mądrość; überhäufen, obsypywać; die Belobung, pochwała; der Hauptmann, kapitan; die Jugend, młodość; klug, mądry; das Alter, wiek; dumm, głupi.

Lekcya LXXIV (Vier und siebzigste Lektion).

Scyzoryk, das Federmesser; jagoda, die Beere; poziomka, die Erdbeere; malina, die Himbeere; parasol, der Sonnenschirm; otrzymać, erhalten; bogaty w wino, zboże, reich an Wein, Getreide; go, tego, **dessen**; jej, tej, **deren**; ich, tych, **derer**; mam jej dosyć, ich habe **deren** genug; syt, satt; tem się nasyciłem, ich bin **dessen** satt; wyszydzać, verspotten; wyszydzony, verspottet; ukarać, bestrafen; ukarany, bestraft; paść śmiercią, zginąć, todtfallen; świat, die Welt; niezliczony, zahllos; armija, die Armee; zostałem nagrodzony, ich bin belohnt worden; zostałeś był ukarany, du warst bestraft worden; wstydzić się, sich schämen; czerwony, rot; kałamarz, das Tintenfass; dostać, bekommen; agrest, Stachelbeere; porzeczka, Johannisbeere; deszczochron, der Regenschirm; ubogi w owoce, wino, arm an Obst, Wein; mam tego mało, ich habe **dessen** wenig; mam ich, tych dosyć, ich habe **derer** genug; oszukać, betrügen: łgać, kłamać, lügen; nagrodzić, belohnen; nagrodzony, belohnt; szeroki, breit; wązki, schmal; daleko, weit; bronić, verteidigen; wąwóz, der Engpass, Hohlweg; Termopile, Thermopylä; Kserkses, Xerxes; zostaliśmy pochwaleni, wir sind belobt worden; oni zostali byli wyszydzeni, sie waren verspottet worden; zawstydzony, beschämt.

§ 123. Jeżeli zamiast zaimków wskazujących: dieser, derjenige, używa się rodzajnika der, die, das, to ma tenże w przypadku drugim l. p. **dessen**, **deren**, **dessen**, zamiast des, der, des; w przypadku 2. l. m. **derer**, a w 3. przypadku **denen**. W mowie o imionach materyalnych, szczególniej po liczebnikach nieoznaczonych: **viel**, **wenig**, **einwenig**, **genug**, i liczebnikach głównych: ein, zwei, i t. p., gdzie się drugi przypadek w języku polskim oznacza zaimkami: **go**, **jego**, **jej**, **tej**, **ich**, **tych**, używa się właśnie wyrazów: **dessen**, **deren** i **derer**. Wyraz **dessen**, odnosi się do rodzaju mezkiego i nijakiego. Np. Czy masz wiele cukru? Hast du viel Zucker? Mam go (tego) mało. Ich habe **dessen** wenig. Czy pijesz pan dużo piwa? Trinken Sie viel Bier? Piję go (tego) dosyć. Ich trinke **dessen** genug. Czy on sprzedaje masło? Verkauft er Butter? On go (tego) sprzedaje wiele. Er verkauft **deren** viel. Czy masz wiele drzew? Hast du viele Bäume? Mam ich (tych) nie wiele. Ich habe **derer** nicht viel. Jednakże w mowie o osobach używa się 2-go przypadku zaimków osobistych. Np. Ile dzieci masz pan? Wie viel Kinder haben Sie? Mam ich sześcioro. Ich habe **ihrer** (a nie **derer**) sechs.

§ 124. Imiesłów czasu przeszłego od słowa **werden**, ma w formie biernej tylko **worden**. Np. Ich bin gelobt worden, zamiast: Ich bin gelobt geworden, zostałem pochwalony i t. p.

147. Übung. — 1. Anstatt eines Federmessers hole mir das Tintenfaß. 2. Dieser Garten ist reich an Erdbeeren und Himbeeren, aber arm an Obst. 3. Ich habe erst gestern einen Korb Stachelbeeren und Kirschen von unserer Tante bekommen. 4. Ich esse lieber die Johannisbeeren, als die Stachelbeeren. 5. Außer dem Son-

nenschirme, hole uns den Regenschirm, denn es wird bald regnen. 6. Ich möchte lieber Weintrauben, als Erdbeeren essen. 7. Ungarn ist reich an Wein und Getreide. 8. Wir waren schon des Essens und Trinkens satt. 9. Dieser Jüngling konnte nie des Lesens und Schreibens satt werden. 10. Trinken Sie viel roten Wein? 11. Ich trinke **dessen** viel, aber ich bin **dessen** schon satt. 12. Während wir auf dem Lande wohnten, assen wir viel Sauermilch (*kwaśne mleko*) und wir waren **deren** nie satt. 13. Brauchst du viel Wasser? 14. Ich brauche **dessen** nur einwenig. 15. Bedarf dein Vetter des Getreides? 16. Er bedarf **dessen** genug. 17. Bedarfst du des Sonnenschirmes? 18. Ich bedarf **dessen** schon nicht mehr. 19. Bekommen Sie viele Geschenke von der Tante? 20. Ich bekomme **derer** wenig von ihr. 21. Ich erhalte wenig Briefe von der Post, aber du erhältst **derer** viel. 22. Wir glauben **denen** (diesen) nicht, welche uns betrügen. 23. Glaubet denen (diesen, denjenigen) nicht, welche lügen; denn wer lügt, der betrügt. 24. Du bist beschämt worden, weil du faul warst. 25. Nachdem er von allen verspottet worden war, ging er in die weite und breite Welt. 26. Nachdem die fleißigen Schüler belobt und belohnt worden waren, hüpften sie vor Freude. 27. Nachdem Leonidas in der Schlacht bei Thermopylä todtgefallen war, wurden die Griechen besiegt. 28. Dieser König verteidigte den Engpaß von Thermopylä mit 300 Griechen gegen eine zahllose Armee des Xerxes im Jahre 480 vor Christi.

148. Ćwiczenie. — 1. Dałbym ci ten nowy scyzoryk i tamten piękny kałamarz, gdybyś był uprzejmym względem twoich braciszków. 2. Ten las jest bogaty we wszelkie jagody, lecz ubogi w poziomki. 3. Wolę maliny, niż poziomki, bo te są słodkie, a tamte kwaśne. 4. Wolelibyśmy agrest, niż porzeczki, bo te są słodsze niż tamte. 5. Każ przynieść deszczochron, bo deszcz pada. 6. Zamiast parasolki, każ pan przynieść deszczochron. 7. Galicya obfituje (*jest bogatą*) w zboże i owoce, lecz jest ubogą w wino. 8. Lubimy (*pić*) miód, lecz się już nim przesyciliśmy. 9. Czy lubisz pan (*pić*) piwo? 10. Lubię (*je*), lecz się już niem przesyciłem. 11. Ci chłopcy nie mogą się nasycić poziomkami i malinami. 12. Sprzedałem już wiele zboża, lecz go mam jeszcze dosyć. 13. Czy masz pani jeszcze dużo cukru? 14. Mam go jeszcze trochę. 15. Ile sukna potrzebował krawiec? 16. On go potrzebował tylko pięć łokci. 17. Czy potrzebujesz wiele atramentu? 18. Potrzebuję go tylko trochę. 19. Czy dostajesz pan wiele malin? 20. Dostaję ich dosyć. 21. Ja otrzymuję codzień wiele listów, a ty ich otrzymujesz zbyt mało. 22. My potrzebujemy pięć piór, a wy ich potrzebujecie tylko dwa. 23. Pomagajmy tym, którzy są biedni! 24. Nie wierz tym, którzy kłamią i którzy cię oszukują! 25. Zostałem nagrodzony i pochwalony, a on został ukarany i zawstydzony. 26. Zostawszy od wszystkich wyszydzonym, zawstydził się. 27. Zostaliśmy pochwaleni, bośmy się pilnie uczyli. 28. Zostawszy nagrodzeni, podziękowaliśmy naszym dobroczyńcom.

1. Ein siebenjähriger Prinz befand sich einst unter mehreren alten Offizieren und unterhielt sich mit ihnen. 2. Alle Offiziere bewunderten die Klugheit des jungen Prinzen und überhäuften ihn mit Belobungen. 3. Aber ein alter Hauptmann sagte: 4. „Die Kinder, welche in der Jugend sehr klug sind, werden gewöhnlich im späteren Alter dumm.“ 5. Der Prinz erwiederte ihm darauf: 6. „Herr Hauptmann! ich glaube, daß Sie in Ihrer Jugend sehr klug gewesen seien.“

Lekcya LXXV (Fünf und siebzigste Lektion).

Obrzynać, be-schneiden; odziać, be-kleiden; ogołocić z liści, ent-blättern; łamać, brechen; rwać, drzeć, reissen; rozerwać, zer-reissen; okryłem, odziałem, ich habe be-kleidet; rozbiłem, ich habe zer-schlagen; koszula, das Hemd; koszule, die Hemden; chustka do nosa, das Taschentuch; szyba w oknie, die Fensterscheibe; chłopiec którego, der Knabe dessen; dziecko którego, das Kind dessen; ojciec któremu, der Vater dem (welchem); schwytany, gefangen; wyśmiany, ausgelacht; stracony, verloren; zdradzić, verraten; perski, persisch; żywić, nähren; brakować, fehlen; ścieżka, der Pfad; przeszli, sie durchgingen; okuć, be-schlagen; ujść, ent-gehen; stłuc, złamać, zer-brechen; rozbić, zer-schlagen; opierać się, wider-stehen; garnek, der Topf; okułem, ich habe be-schlagen; areszt, der Arrest; złodziej uszedł, der Dieb ist ent-gangen; pończocha, der Strumpf; suszyć, trocknen; ręcznik, das Handtuch; polać, begiessen; wazonik, der Blumentopf; dzban, der Krug; matka której, die Mutter deren; rodzice których, die Eltern deren; ludzie którym, die Menschen denen; bitwa, die Schlacht; tak prędko, so bald; zdradzony, verraten; podły, elend; Efialtes, Ephialtes; wódz, der Feldherr; z tyłu, von hinten; napadli, sie haben angefallen.

§ 125. Słowa niemieckie bywają złożone z przyrostkami rozdzielnymi, lub nierozdzielnymi. Przyrostki nierozdzielne łączą się ze słowami w jeden wyraz i nigdy się od nich nie odłaczają, a te są: be, emp, ent, er, ge, miss, ver, wider, zer. Imiesłów bierny takich słów złożonych z przyrostkami nierozdzielnymi, nie przyjmuje zgłoski ge. na początku. Np. bekleidet, odziany; zerschlagen, rozbity; verkauft, sprzedany; a nie gebekleidet, gezerschlagen i t. p.

§ 126. Rodzajnik der, die, das, zastępuje często także zaimki względne: welcher, welche, welches, i w takim razie ma w 2-gim przypadku liczby poj. dessen, deren, dessen, w liczbie mn. w 2-im przypadku deren, a w 3-cim denen. Np. znam chłopca, którego ojciec umarł. Ich kenne den Knaben, dessen Vater gestorben ist. Oto ci panowie, których domy kupiliście i, którym jeszcze nie zapłaciliście. Hier sind die Herren, deren Häuser ihr gekauft habet und, denen (welchen) ihr noch nicht gezahlt habt. Po zaimkach względnych kładzie się zawsze słowa w czasach pojedynczych, zaś w czasach i formach złożonych, słówka posiłkowe: haben, sein i werden, lub können, mögen, dürfen, sollen, wollen, müssen, lassen, na końcu zdania

149. Übung. — 1. Der Gärtner **beschneidet** die Blumen und Bäume. 2. Ich **bekleide** mich jetzt selbst, vormals aber **bekleidete** mich der Vater. 3. Der Schmied **beschlägt** die Pferde. 4. Der Dieb wollte aus dem Arreste **entgehen**; er war schon mehrere Male daraus **entgangen**, aber er wurde wieder gefangen. 5. Der starke Wind **entblättert** die Bäume. 6. Du **brichst** meinen Regenschirm, er **zerbricht** meine Töpfe und Blumentöpfe. 7. Der Stein war zu hart, ich konnte ihn nicht **zerschlagen**. 8. Du **zerreißest** meine Hemden und Taschentücher. 9. Sie

wäscht die Strümpfe und Handtücher, und trocknet sie an der Sonne. 10. Der Gärtner **begießt** die Blumen im Garten und in den Blumentöpfen. 11. Dieser Knabe **zerbricht** deine Fensterscheiben und meinen Krug. 12. Ich kenne den Knaben, **dessen** Vater ein Fleischer ist. 13. Wir haben die Mutter gesehen, **deren** Kinder krank sind. 14. Jedes Kind ist unglücklich, **dessen** Eltern gestorben sind. 15. Diese Eltern, **deren** Kinder artig und fleißig sind, können glücklich sein. 16. Die Menschen, **denen** wir Wohltaten erweisen, sind meistens undankbar. 17. Zeige mir einen Menschen, dem (welchem) es nichts fehlt! 18. Man sagte uns, daß ein Dieb gefangen worden sei, und daß er schon im Arrest sitze. 19. Es ist doch unmöglich, daß er so sehr verachtet worden wäre. 20. Du würdest noch einmal singen, wenn du nicht ausgelacht worden wärest. 21. Ich möchte dich mehr lieben, aber du widerstehst mir immer. 22. Ehre deine Eltern, **denen** du so viele Wohltaten schuldig (*winien*) bist. 23. Napoleon I. würde nicht gefangen genommen, wenn er die Schlacht bei Waterloo nicht verloren hätte. 24. Er würde auch nicht so bald gestorben sein, wenn er nicht gefangen worden wäre.

150. Ćwiczenie. — 1. Ja obrzynam drzewa, a on polewa kwiaty. 2. Ojciec odziewa i żywi cię, a ty jesteś niewdzięcznym względem niego. 3. Kowal nie okuł jeszcze koni, nie można więc (daher) jechać do miasta. 4. Złodziej umknął z aresztu i jeszcze go nie schwytano. 5. W jesieni ogołaca wiatr i mróz (Frost) drzewa z liści. 6. On łamie twoje ołówki, a ty tłuczesz jego szklanki i talerze. 7. Nie rozbijesz tego kamienia, on jest za twardy. 8. Opierasz się zawsze woli ojca, a chcesz przecież, aby cię kochał. 9. Chciałbyś podrzeć tę starą koszulę, lecz ona jest jeszcze dobra i możesz ją jeszcze nosić. 10. Rozdzierasz nasze chustki do nosa i ręczniki, porozdzierałeś (hast zerrißen) także jego pończochy. 11. Któż to porozbijał szyby? 12. Syn szewca porozbijał szyby i wazoniki, które przy oknie stały. 13. Widziałem krawca, którego syn jest chory. 14. Znam tę dziewczynkę, której matka jest krawczynią. 15. Odwiedź tę panią, której syn był wczoraj u nas. 16. Widzieliśmy, tych panów, których konie kupiliście. 17. Nie wierzcie tym, którzy was oszukują. 18. Złodziej nie siedziałby był w areszcie, gdyby nie był został schwytany. 19. Nie bylibyśmy tobą pogardzali, gdybyś nie został był ukarany. 20. Przykro mi bardzo, że on został wyśmiany i pogardzony. 21. Grecy nie zostaliby zwyciężeni w bitwie pod Termopilami, gdyby nie byli zostali zdradzeni. 22. Jeden podły Grek, imieniem Efialtes, pokazał wodzowi perskiemu w górach ścieżkę, **przez którą** Persowie przeszli i Greków z tyłu napadli.

---

1. Pewien siedmioletni książę znajdował się razu jednego pomiędzy starymi oficerami i rozmawiał z nimi. 2. Wszyscy oficerowie podziwiali mądrość młodego księcia i obsypywali go pochwałami. 3. Lecz jeden stary kapitan powiedział: 4. „Dzieci, które w młodości są bardzo mądre, bywają zwykle głupie w późniejszym wieku.“ 5. Książę mu na to odpowiedział: 6. „Panie kapitanie! ja sądzę, żeś pan był w swej młodości bardzo mądrym.“

Lekcya LXXVI (Sechs und siebzigste Lektion).

Odkupić, ab-kaufen; oddać, **ab-geben**;
otworzyć, **auf-machen**; wschodzić, **auf-gehen**;
podnieść, **auf-heben**, zadać, **auf-geben**;
iść precz, **fort-gehen**; zamknąć, **zu-machen**;
guzik, der Knopf; zadanie, die Aufgabe;
wschód, der Anfgang; zachód, der Untergang;
oddaję, ich **gebe ab**; on oddaje, er **giebt ab**;
oddaj! **gieb ab!** oddajcie! **gebet ab!**
Numa, Numa; Pompiliusz, Pompilius;
kapłanka, die Priesterin; Kortez, Cortez;
kupię, ich werde gekauft haben;
że kupisz, dass du werdest gekauft haben;
przybyć, ankommen; wązki, schmal;
odkupuję, ich kaufe **ab**; błąd, der Fehler;
odkupujesz, du kaufst **ab**;
on odkupuje, er kauft **ab**;
odkup! kaufe **ab!** nie odkupuj! kaufe nicht **ab!**
zacząć, **an-fangen**; napadać, **an-fallen**;
wyjść, **aus-gehen**; wynieść, **aus-tragen**;
przerznąć, **durch-schneiden**; wnieść, **eintragen**;
zachodzić, **unter-gehen**; dodać, **zu-geben**;
przybycie, die Ankunft; wyjście, der Ausgang;
lekcya, nauka, der Unterricht; nim, ehe, bevor;
oddawał, er **gab ab**; oddawałem, ich **gab ab**;
nie oddawaj! **gieb nicht ab!** zacznij! **fange an!**
ustanowić, **ein-setzen**; Westalka, die Vestalin,
skoro tylko zrobię, sobald ich werde gemacht haben; zaczepił, **griff an**; armata, die Kanone;
gdy napiszę, wenn ich werde geschrieben haben;
znowu przyjść, wiederkommen;
odkupujemy, wir kaufen **ab**;
odkupujecie, ihr kauft **ab**;
oni odkupują, sie kaufen **ab**;
odkupcie! kaufet **ab!** nie odkupujcie! kaufet nicht **ab!**

§ 127. Przyrostki rozdzielne odłącza się od słowa i kładzie się je na końcu zdania w trybie oznajmującym czasu teraźniejszego i przeszłego niedokonanego, tudzież w trybie rozkazującym, a te są następujące: ab, an, auf, aus, bei, dar, durch, ein, fort, hin, her, hinaus, heraus, hinzu, mit, nach, unter, um, vor, vorbei, vorüber, weg, wieder, zu, zurück, zusammen. Wyraz przeczący nicht, kładzie się przed przyrostkami rozdzielnymi. Np. nie odkupujcie! kaufet nicht ab!

§ 128. Jeżeli z dwóch czynności przeszłych jedna się pierwej kończy, nim się druga zacznie, to czynność pierwej skończona, zowie się czasem przyszłym dokonanym, a czynność nieskończona, niedokonana, czasem przyszłym niedokonanym. Np. Gdy sprzedam dom, to kupię pole. Wenn ich das Haus verkauft haben werde, (czas przyszły dokonany), so werde ich das Feld kaufen (czas przyszły niedokonany).

Czas przyszły dokonany tworzy się podobnie, jak czas przyszły niedokonany (zobacz § 80), ze słówka posiłkowego werden, z imiesłowu przeszłego danego słowa i z trybu bezokolicznego słówek posiłkowych **haben**, lub **sein**. Do połączenia czasu przyszłego, dokonanego, z czasem przyszłym niedokonanym używa się spójników: **wenn**, gdy; **sobald**, skoro; **ehe**, **bevor**, pierwej nim. Np. Ja pierwej napiszę list, nim będę jadł obiad. Ich werde den Brief geschrieben haben, **bevor** ich das Mittagmahl essen werde i t. p.

151. Übung. — 1. Ich kaufe deinen Regenschirm **ab.** 2. Er kaufte Ihre Hemden **ab.** 3. Wir geben dir die Strümpfe **ab**, aber du giebst uns unsere Taschentücher nicht **ab.** 4. Gieb mir die Handtücher **ab!** 5. Gebet ihm nicht alle Blumentöpfe **ab!** 6. Der Unterricht fängt um acht Uhr **an.** 7. Der Tiger fällt manchmal selbst den Löwen **an.** 8. Mache das Fenster **auf**, denn es ist hier zu

---

Uwaga 28. Po spójniku dass, i innych spójnikach podrzędnych, można kłaść w czasie przyszłym dokonanym słowo posiłkowe werden, także i w środku zdania. Np. Gdy, że sprzedam, wenn, dass ich werde verkauft haben, zamiast: wenn, dass ich verkauft haben werde.

heiß. 9. Die Sonne geht im Sommer früher als im Winter **auf**. 10. Wir gehen noch nicht **aus**. 11. Warum trägst du diese Töpfe nicht **aus**? 12. Hebet diese reifen Birnen und Aepfel **auf**! 13. Der Lehrer giebt uns zu viel **auf**. 14. Der Tischler schneidet dieses Holz **durch**. 15. Traget diese Blumentöpfe in das Zimmer **ein**. 16. Er geht **fort**, aber er kommt bald **wieder**. 17. Ich machte schon die Türe **zu**, denn es war mir zu kalt. 18. Heute geht die Sonne um fünf Uhr **unter**. 19. Er giebt mir drei Bücher **zu**. 20. Fange deine Aufgabe **an**! 21. Freuet euch über des Onkels Ankunft! 22. Kommet vor dem Sonnenaufgange **an**! 23. Der Ausgang aus diesem Garten ist zu schmal. 24. Jeder Anfang ist schwer. 25. Wir gingen nach dem Sonnenuntergange **aus**. 26. Wenn ich ein Pferd gekauft haben werde, so werde ich viel reiten. 27. Sobald ich Ihre Hemden gemacht haben werde, so werde ich sie Ihnen abtragen. 28. Ich werde gefrühstückt haben, bevor ich ausgehen werde. 29. Ich zweifle sehr, **ob** du den Brief geschrieben haben werdest, ehe der Lehrer ankommen wird. 30. Es ist unmöglich, daß ihr das Buch gelesen haben werdet, bevor wir das unsrige lesen werden. 31. Ferdinand Cortez griff das große Reich von Amerika mit 600 Mann und 14 kleinen Kanonen **an**. 32. Gehe nicht **aus**!

152. Ćwiczenie. — 1. Odkupujemy wszystkie pańskie suknie. 2. On odkupił nasze chustki do nosa i koszule. 3. Ja tobie oddaję twoje pończochy, odnieśże mi więc moje ręczniki. 4. Lekcya zaczyna się codzień o godzinie dziewiątej. 5. Głodny wilk napada także nawet na ludzi. 6. Otwieramy w lecie drzwi i okna, lecz je zamykamy w zimie. 7. Słońce wschodzi w zimie później, niż w lecie. 8. Ja wychodzę zawsze przed wschodem słońca. 9. Wynieście tamte stoły i ławki! 10. Ja podnoszę często twoje pióra, podnieśże także mój scyzoryk. 11. Ja wam nie zadaję wiele, lecz zróbcież zadania wasze bez błędów. 12. Przekraj (*przerznij*) to małe drzewo! 13. Wnieś tu wszystkie wazoniki i idź sobie już precz! 14. Ten chłopiec obrzyna (*odrzyna*) guziki od twego płaszcza. 15. Dziś zachodzi słońce dopiero o godzinie siódmej. 16. Dodaj mi jeszcze pięć flaszek miodu! 17. Radowaliśmy się z przybycia naszej babki naprzód (voraus), lecz ona przybyła dopiero po zachodzie słońca, gdyśmy już spali. 18. Gdy kupię ogród, to sprzedam pola. 19. Jak tylko stolarz zrobi stół, to go przyślę twemu bratu. 20. Ja pierwej sprzedam moje koszule, nim pan sobie kupisz ręczniki. 21. Skoro tylko napiszesz list, odeślij go na pocztę. 22. Ja wątpię, czy ty skończysz twoje zadanie, nim ja pójdę do szkoły. 23. Numa Pompiliusz ustanowił Westalki, to jest kapłanki Westy. 24. Zamknij okna!

Der Graf, hrabia; der Diener, sługa; wozu, do czego; rief, wołał; sogleich, natychmiast; gnädiger Herr, wielmożny pan; verzeihen, przebaczyć; ich half, pomagałem.

Lekcya LXXVII (Sieben und siebzigste Lektion).

Wejść, **ein**-gehen, **hinein**-gehen; tam, dort, da; wnieść tu, **herein**-tragen; dopisać, **zu**-schreiben; przynieść z sobą, **mit**bringen; postawić, **hin**-stellen; znowu przyjść, **wieder**-kommen; wchód, Eingang; wdziać suknię, das Kleid **an**-ziehen; tu, hier, her; zdjąć suknię, das Kleid **aus**-ziehen; malarz i jego syn, der Maler und **dessen** Sohn; dziecko i jego suknia, das Kind und **dessen** Kleid; będę, ich werde gewesen sein; nim, **bevor**; jak tylko pojadę, sobald ich gefahren sein werde; przyjść, wejść, **herein**kommen; położyć, **hin**legen; wynieść tam, **hinaus**-tragen; odejść, **weg**-gehen; przedstawić, **vor**-stellen; zabrać, **weg**-nehmen; powrócić, **zurück**-kommen, **zurück**-kehren; włożyć kapelusz, den Hut **an**-legen; zdjąć kapelusz, den Hut **ab**-nehmen; pani i jej brat, die Frau und **deren** Bruder; malarze i ich dzieci, die Maler und **derer** Kinder; gdy przyjdę, wenn ich gekommen sein werde; że upadniesz, dass du gefallen sein werdest.

§ 129. Zaimek **dessen, deren, derer**, zastępuje często zaimki: **sein, seine, sein, ihr, ihre, ihr**, a to dla dokładniejszego oznaczenia przedmiotu, do którego się odnoszą te zaimki. Np. Znam tego malarza, jego syna, jego siostrę i jego braci. Ich kenne diesen Maler, **dessen** Sohn, **dessen** Schwester und **dessen** Brüder, zamiast: seinen Sohn, seine Schwester und seine Brüder. Widzieliśmy tamtę panią, jej brata, jej matkę i jej dziecko. Wir sahen jene Frau, **deren** Bruder, **deren** Mutter und **deren** Kind. Pozdrów twoich przyjaciół, ich braci i ich siostry. Grüsse deine Freunde, **derer** Brüder und **derer** Schwestern.

153. Übung. — 1. Wir gehen **ein**, ihr geht **aus**. 2. Gehe ins Zimmer **hinein**! 3. Kommt ins Zimmer **herein**! 4. Lege das Buch auf den Tisch **hin**! 5. Wir bringen hier die Blumentöpfe **herein**. 6. Traget dort die Tische **hinaus**! 7. Schreibet noch einige Worte **zu**! 8. Er geht ohne Regenschirm **weg**. 9. Nimm diese Teller und Töpfe **weg**! 10. Sie bringt einen Korb Obst **mit**. 11. Wohin wollen Sie diesen Schrank stellen (wo wollen Sie diesen Schrank hinstellen)? 12. Ich will ihn neben das Bett hinstellen. 13. Er stellte sich als (*jako*) ein reicher Mann **vor**. 14. Binnen drei Wochen komme ich hier **wieder**. 15. Wir kehrten nach dem Sonnenuntergange **zurück**. 16. Ziehe heute ein neues Kleid **an**, wir werden den Herrn Grafen besuchen. 17. Ich lege nicht diesen, sondern jenen Hut **an**. 18. Als ich in das Zimmer **hineintrat**, nahm ich den Hut **ab**, und zog darauf den Rock **aus**. 19. Kennen Sie jenen Maler? 20. Ich kenne sowohl ihn, als auch **dessen** Sohn, **dessen** Schwester und **dessen** Brüder. 21. Wir kennen dieses Mädchen, **dessen** Vater und **dessen** Tante. 22. Ich besuchte jene arme Frau, **deren** krankes Kind und **deren** alte Mutter. 23. Wir haben diese Maler, **derer** Brüder und **derer** Schwestern gesehen. 24. Wenn ich im Theater gewesen sein werde, so werde ich zufrieden sein. 25. Wenn du in die Stadt gefahren sein wirst, so werde ich in den Wald gehen. 26. Er wird gekommen sein, bevor du ausgehen wirst. 27. Ich zweifle sehr, ob du abgefahren sein werdest, ehe ich in die Stadt gehen werde. 28. Gehet hinaus, bevor der Nachbar gekommen sein wird!

154. Ćwiczenie. — 1. My wchodzimy do ogrodu, a oni przychodzą z lasu. 2. Przyjdź tu do pokoju, bo ja wychodzę. 3. Położyłem książkę na stół. 4. Przynieście tu do pokoju lustro, a wynieście obrazy! 5. Dopisz jeszcze kilka słów w twojem zadaniu. 6. Ona odchodzi od nas i zabiera

z sobą swoje suknie. 7. Przynoście z sobą zawsze pióra i ołówki do szkoły! 8. Postawiliśmy łóżko obok ściany. 9. Przedstawiałeś się jako lekarz, a on się przedstawiał jako sędzia. 10. W przeciągu dwóch miesięcy przyjdę znowu do pana. 11. Kiedyż powrócisz z Londynu? 12. Za pół roku powrócę z Londynu. 13. Ja wdziewam koszulę, a ty zdejmujesz pończochy. 14. Ty wzuwasz bóty, ona zaś zdejmuje trzewiki. 15. Gdy wejdziesz do pokoju, zdejm kapelusz. 16. Jeżeli chcecie wyjść z domu, to włóżcie sobie kapelusze. 17. Widziałem tego malarza i jego brata w teatrze. 18. Przynieś tu to małe dziecko i jego suknie! 19. Znam tę ogrodniczkę, jej syna i jej córkę. 20. Szukaliśmy twoich sąsiadów i ich dzieci. 21. Poszukaj mego kowala, jego brata i jego siostry! 22. Skoro tylko odjedziesz na wieś, to my pójdziemy w pole. 23 Gdy jabłka pospadają z drzew, to je podniesiemy. 24. Przyjdziemy do ciebie pierwej, nim ty listy pokończysz. 25. Wątpimy, czy ty przyjdziesz, nim my wyjdziemy z domu. 26. Nie myśl, że on tam przyjdzie, zanim ty zrobisz swoje zadanie.

---

1. Ein reicher Graf hatte viele Diener, und er wußte selbst nicht wozu. 2. Wenn er manchmal einen Diener rief, so kam dieser nicht sogleich, und entschuldigte sich mit diesen Worten: 3. „Gnädiger Graf! verzeihen Sie mir, ich konnte nicht gleich kommen, ich hatte keine Zeit." 4. Einmal fragte der Graf einen Diener: 5. „Warum kommst du so spät?" 6. „Ach, gnädiger Graf! ich hatte keine Zeit, ich half dem Josef." 7. „Und was macht denn der Josef?" fragte der Graf. 8. „Ach, Josef! ja Josef, nun der Josef, dieser macht nichts," war die Antwort.

Lekcya LXXVIII (Acht und siebzigste Lektion).

Naprawić, aus-bessern; poprawić, verbessern; że odkupuję, dass ich ab-kaufe; skąpy, geizig; nim zacznę, bevor ich an-fange; błąd, der Fehler; odkupiony, abge-kauft; zamknięty, zuge macht; odemknąłem, ich habe aufge-macht; naprawiłem, ich habe ausge-bessert; odjechać, ab-reisen, pułk, das Regiment; dowództwo, die Anführung; objąć, übernehmen; gdy zostanę, wenn ich werde geworden sein; gdy on się zestarzeje, wenn er wird alt geworden sein; oszczędny, sparsam; rozerwany, zerrissen; zużyty, ab-genutzt; gdyż wychodzę, weil ich aus-gehe; czyli przybywasz, ob du an-kommest; odkupiłem, ich habe abge-kauft; powróciłem, ich bin zurückge-kehrt; on odjechał, er ist abge-reiset; okrycie, palto letnie, der Ueberzieher; palto zimowe, der Winterrock; nim zostaniesz, ehe du wirst geworden sein; skoro zostaniemy, sobald wir werden geworden sein; żywić, nähren.

§ 130. W trybie łączącym, a głównie po spójnikach podrzędnych: **dass, ob, weil, ehe, bevor, wenn, nachdem, indem, obwohl** i t. p., tudzież po zaimkach względnych: **welcher, wer,** was, i po przysłówkach względnych: wo, wohin, worin, wozu, womit, wann, i t. p., kładzie się słowo na końcu zdania i w takim razie przyrostki rozdzielne nie odłą-

czają się od słowa. Np. Nie wiem, czy on wychodzi. Ich weiss nicht, ob er aus-gehe. Widzę ptaka, który odlatuje. Ich sehe den Vogel, der fort-fliegt. Nie wiemy, dokąd pan odjeżdżasz. Wir wissen nicht, wohin Sie ab-reisen.

§ 131. W imiesłowie czasu przeszłego wtrąca się zgłoskę ge, pomiędzy przyrostki rozdzielne i słowa, czyli przyrostki rozdzielne kładzie się przed zgłoską ge. Np. odemknięty, auf-ge-macht; wyniesiony, aus-ge-tragen; położony, hin-ge-legt, i t. p.

155 Übung. — 1. Der Schneider bessert meinen zerrissenen Rock und deine Weste **aus**. 2. Der Lehrer verbessert deine und meine Aufgaben. 3. Bessere mir den abgenutzten Mantel **aus**! 4. Denke nicht, daß der Schuster deine abgenutzten Schuhe **aus**=bessere und, daß ich sie **ab**=kaufe. 5. Bleibt zu Hause, weil ich **aus**=gehe. 6. Endige die Aufgabe, bevor du den Brief **an**=fängst. 7. Es ist ungewiß, ob er heute **an**=komme. 8. Ziehe den Winterrock **an**, bevor du den Hut **an**=legst. 9. Ich nehme den Hut **ab**, ehe ich den Winterrock **aus**=ziehe. 10. Er macht die Türe **zu**, bevor er das Fenster **zu**=macht. 11. Wir haben deine Hemden **ab**=gekauft. 12. Er hatte das Fenster **zu**=gemacht, bevor er die Türe **auf**=machte. 13. Wir waren **zurück**=gekehrt, bevor er **ab**=reisete. 14. Der Tischler hat Ihren Schrank schon **aus**=gebessert. 15. Der Uhrmacher war **abge**=reist, bevor er meine Uhr **aus**=besserte. 16. Ich habe deine Aufgabe verbessert und darin viele Fehler gefunden. 17. Sage mir, wer heute **ab**=reiset. 18. Es ist noch ungewiß, wann der Lehrer **an**=komme. 19. Ich weiß selbst nicht, was ich jetzt **an**=fangen soll. 20. Sobald er ein General wird geworden sein, wird er die Anführung des Regimentes übernehmen. 21. Wenn ich werde alt geworden sein, so werden mich meine Kinder nähren. 22. Sobald wir werden reich geworden sein, so werden wir dir helfen.

156. Ćwiczenie. — 1. Krawiec naprawił moje suknie. 2. Poprawiam błędy w twojem zadaniu. 3. Naprawiasz koszule pierwej, nim naprawiasz pończochy. 4. Naprawcie moje podarte chustki do nosa! 5. Nie wiemy, czy on odkupi nasze zużyte bóty. 6. Ponieważ ty wychodzisz, więc ja zostanę w domu. 7. Ona kończy pierwej swoje zadanie, nim zaczyna list. 8. Nie wiem, czy się już lekcya zaczyna i czy nauczyciel przybywa. 9. Zawołaj tego chłopca, który drzwi otwiera. 10. Chociaż (obgleich) jeszcze słońce nie wschodzi, to jednakże już jest ciepło. 11. Nie wiem, kiedy mój brat odjeżdża. 12. Zamknąłem drzwi i okna, bo jest za chłodno w pokoju. 13. Nimeśmy z miasta powrócili, on już odjechał. 14. Krawiec nie naprawił jeszcze palta zimowego, wdziej pan letnie okrycie. 15. Wszedłszy do teatru, zdjęliśmy palta i (*zdjęliśmy*) kapelusze. 16. Słońce już by-

---

Uwaga 29. Jeżeli zdanie jest zbyt długie, a szczególniej, gdy za wiele jest razem słów posiłkowych, to się w takich razach kładzie słowo posiłkowe także i w zdaniach podrzędnych, t. j. po spójnikach podrzędnych: **dass, weil, obgleich, ehe, bevor,** i po zaimkach względnych, zaraz po podmiocie, a nie na końcu zdania. Np. Dass ich geworden **sein werde,** można także powiedzieć: dass ich werde geworden sein, że zostanę i t. p.

ło zaszło, nim powróciliśmy z pola. 17. Gdy zostaniesz oficerem, musisz iść na wojnę z pułkiem. 18. Skoro się zestarzejesz, nie będziesz już mógł pracować. 19. Nim się zbogacisz, musisz być bardzo oszczędnym. 20. Gdy zubożejecie, nie będziecie mieć tyle przyjaciół.

---

1. Pewien bogaty hrabia miał wiele służących, a sam nie wiedział, do czego. 2. Jeżeli czasem jednego ze służących zawołał, to nie przychodził tenże natychmiast i uniewinniał się temi słowy: 3 „Ach, wielmożny hrabio! przebacz pan, ja nie mogłem zaraz przyjść, bo nie miałem czasu." 4. Pewnego razu zapytał hrabia służącego: 5. „Dlaczegóż tak późno przychodzisz?" 6. „Ach, wielmożny hrabio! ja nie miałem czasu, ja pomagałem Józefowi." 7. „A co też robi Józef?" zapytał hrabia. 8. „Ach, Józef! tak Józef, więc Józef, ten nic nie robi," była odpowiedź.

Lekcya LXXIX (Neun und siebzigste Lektion).

Zamiast pisać, statt zu schreiben; chęć, Lust; jest lepiej milczeć, es ist besser zu schweigen; pamiętać, zamierzać, gedenken; cześć, die Ehre; rozkazać, befehlen; zakazać, verbieten; rozkazałem, ich habe befohlen; zamiar, der Vorsatz, die Absicht; trafić, spotkać, treffen; on trafił, er traf; zburzyć, zerstören; Tyr, Tyr; pełen, voll; twierdzić, behaupten; Sekwana, die Seine; anegdotka, die Anegdote; czynić, tun; zostanę pochwalony, ich werde gelobt worden sein; zdarzenie, die Geschichte;

łatwo jest mówić, es ist leicht zu sagen; przystoi być grzecznym, es geziemt artig zu sein; oznajmić, melden; pozwolić, erlauben; zakazałem, ich habe verboten; skarżyć, klagen; sposobność, die Gelegenheit; odwaga, der Mut; słuszność, das Recht; niesłuszność, das Unrecht; opowiadać, erzählen; przyczyna, die Ursache; Hannibal, Hannibal; liczny, zahlreich; próbować, versuchen; chociaż, obgleich; cierpieć, leiden; posłuszny, folgsam; gdy zostaniesz ukarany, wenn du wirst bestraft worden sein.

§ 182. Tryb bezokoliczny bywa w języku niemieckim dwojaki, t. j. goły, lub z przyimkami: zu, um zu, ohne zu. Tryb bezokoliczny goły następuje zwykle po słowach posiłkowych niezupełnych: können, mögen, dürfen, sollen, wollen, müssen, lassen; — tudzież po: helfen, hören, gehen, fahren, kommen, lehren, lernen, sehen, i t. p. Jednakże przed temiż słowami posiłkowemi można kłaść zu, np. um gehen zu können, aby można chodzić, i t. p.

§ 183. Tryb bezokoliczny z przyimkiem zu, następuje po słowach oznaczających przyczynę, powód, zamiar, słuszność i t. p., szczególniej zaś wtenczas, gdy w języku polskim można zamienić słowo na rzeczownik z przyimkiem do. Np. Mam chęć iść, lub do chodzenia. Ich habe Lust zu gehen. Masz słuszność mówić, lub do mówienia. Du hast Recht zu sprechen i t. p.

157. Übung. — 1. Ich lese, statt zu schreiben. 2. Wir sitzen, statt zu stehen. 3. Es ist leicht zu sagen: ich bin gerecht, aber es ist schwer, es zu sein. 4. Es ist besser zu schweigen, als zu viel zu sprechen 5. Es geziemt den Kindern, artig und folgsam zu sein. 6. Ich gedenke nach Grodno zu fahren. 7. Wir haben Lust aufs Land zu fahren. 8. Ich habe die Ehre, Ihnen einen guten Morgen zu wünschen. 9. Wir hatten das Vergnügen, ihm eine freudige Nachricht zu melden. 10. Ich

erlaubte dir nicht, auf den Ball zu gehen. 11. Wir befehlen ihm, auf den Markt zu gehen. 12. Er hat uns befohlen, aufs Feld zu fahren. 13. Ich habe euch verboten und ich verbiete euch, Karten zu spielen. 14. Wir hatten selten die Gelegenheit, ihn im Garten zu treffen. 15. Der Jäger hatte keinen Mut, nach dem Tiger zu schießen. 16. Ich hatte nie den Vorsatz, nach Prag zu fahren. 17. Die Eltern haben das volle Recht, ihre unartigen Kinder zu bestrafen. 18. Du hast Unrecht (kein Recht), meine Birnen zu pflücken. 19. Wir hatten noch niemals eine Ursache, uns über dich zu klagen. 20. Es war mir unmöglich, dem Lehrer diese traurige Geschichte zu erzählen. 21. Wenn du wirst bestraft worden sein, so wirst du fleißiger lernen. 22. Sobald du wirst belohnt worden sein, so wirst du das allen deinen Freunden erzählen. 23. Die Stadt Tyr wurde im Jahre 332 vor Christi vom Alexander, dem Großen zerstört. 24. Die Römer wurder von Hannibal bei Cannä besiegt, obgleich ihre Armee zahlreich war.

158. Ćwiczenie. — 1. Mam chęć czytać i pisać. 2. Łatwo jest drugich ganić. 3. Lepiej jest niesłuszność cierpieć, niż niesłuszność wyrządzać (*czynić*). 4. Uczniowi nie przystoi być leniwym. 5. Zamierzamy iść na koncert, czy chcesz iść z nami? 6. Mam zaszyt oznajmić panu, że mój wuj przybył ze Lwowa. 7. Nie pozwalam wam iść do ogrodu i zrywać malin. 8. Rozkazujesz mu milczeć, a sam mówisz za wiele. 9. Zakazuję ci rzucać kamienie ponad dach. 10. Nasz pan rozkazał służącemu iść na pocztę, a on poszedł na rynek. 11. Zakazaliśmy wam zrywać niedojrzałe owoce. 12. Nie mieliśmy przyczyny uskarżać się na ciebie. 13. Nie miałem jeszcze sposobności widzieć twego szwagra. 14. Żołnierze mieli za mało odwagi do zwalczenia wroga. 15. Mieliśmy wprawdzie zamiar pojechać do Paryża, lecz z przyczyny słoty nie mogliśmy tego uczynić. 16. Każdy człowiek ma prawo pomagać biednemu, lecz nikt nie ma prawa, wyszydzać nieszczęśliwego (den Unglücklichen zu verspotten). 17. Nie miałem nigdy szczęścia zastać pana w domu. 18. Mieliśmy chęć opowiedzieć pani piękną anegdotkę, lecz musieliśmy już iść do domu. 19. Mam przyjemność oznajmić pani, że mój wuj został jenerałem. 20. Skoro tylko zostaniesz wynagrodzonym, oznajmij to twym rodzicom. 21. Jeżeli zostanę ukaranym, to się będę wstydził (sich schämen) wobec (vor) moich przyjaciół. 22. Francuzi twierdzą, że Francuz Périer wynalazł pierwszy parostatek i, że tenże w r. 1752 na Sekwanie próbowano.

Bürsten, czyścić szczotką; der Hof, dworzec, podwórze; dessen, jego; übergab, wręczył; mit den Worten, z temi słowy; lief pobiegł; entsiegeln, rozpieczętować; las, czytał; laut, głośno; gelingt es, (jeżeli) się uda; toll, szalony; hierher, tutaj; lief hinaus, wybiegł; sogleich, natychmiast; schrie, krzyknął; der Briefträger, listonosz; es ist schon gelungen, udało się już; er hat gestohlen, ukradł; die Uniform, mundur.

Lekcya LXXX (Achtzigste Lektion).

Pozwolenie, die Erlaubniss; **kara**, die Strafe; **obowiązek**, die Pflicht; zapomnieć, vergessen; **lać**, giessen; polewać, begiessen; własny, eigen; pytać, egzaminować, prüfen; **wstać**, **auf-stehen**; złożyć egzamin, die Prüfung bestehen; uczący się, der lernende; myśląc, denkend; aby iść, **um zu** gehen; aby stać, **um zu** stehen; aby odkupić, **um abzu-kaufen**; trud, die Mühe; jest warte trudu, es ist der Mühe wert; opuścił, **verliess**; poszedł, ciągnął, er zog; zostałbym był, ich würde geworden sein; pisany, geschrieben; konewka, die Kanne; pomimo tego, dessen ungeachtet; częstokroć, oftmals; poznać, erkennen; w dzień i noc, bei Tag und Nacht; zaraźliwy, ansteckend; zupełnie, gänzlich; cierpliwość, die Geduld; spełnić, erfüllen; wyszydzić, verspotten; nauczyć się, erlernen; złożyłem egzamin, ich habe die Prüfung bestanden; ksiądz, der Geistliche; zwyczaj, die Gewohnheit; oszczędny, sparsam; wolę siedzieć, es ist mir lieber zu sitzen; aby zacząć, um **anzu-fangen**; obcy, fremd; aby wstać, um **aufzu-stehen**; czy to warte trudu? ist es der Mühe wert? Kartago, Carthago; bronić, verteidigen; zostalibyśmy byli, wir würden geworden sein; Wenecya, Venedig; oszczędzać, sparen; poprawiony, verbessert; zgubiony, verloren; szkoda trudu, es ist Schade um die Mühe; brzydka przywara, hässlicher Fehler; on myślał o tem, er dachte daran.

§ 134. Tryb bezokoliczny z przyimkiem **um zu**, tłomaczy się przez spójnik **aby**, a w takim razie można zamienić słowo polskie na rzeczownik z przyimkiem **dla**. Np. Przychodzę, **aby** cię zobaczyć, lub **dla** zobaczenia ciebie. Ich komme, **um** dich **zu** sehen.

§ 135. Tryb bezokoliczny słów złożonych z przyrostkami rozdzielnymi przyjmuje przyimek **zu**, pomiędzy te przyrostki i słowa. Np. Mam chęć odpisać. Ich habe Lust **abzu**-schreiben i t. p

159. Übung. — 1. Ich kann dir keine Erlaubniß geben, ins Theater **zu gehen**. 2. Er vergißt, seine Pflichten **zu** erfüllen und verdient dadurch oft eine Strafe. 3. Du hast viel Lust, etwas **anzu**=fangen, aber du hast keine Geduld, um je etwas **zu** endigen. 4. Die Menschen haben die Gewohnheit, fremde Fehler **zu** verspotten, aber sie geben sich keine Mühe, **um** ihre eigenen **zu** erkennen. 5. Ist es denn der Mühe wert, **um** solche abgenutzten Hemden und Strümpfe **auszu**=bessern? 6. Es ist zwar keiner Mühe wert, **um** sie **auszu**=bessern, aber es ist besser alte, als keine Kleider **zu** haben. 7. Ich hatte kein Glas, **um** Wasser **zu** gießen. 8. Der Gärtner suchte seine Kanne, **um** die Blumen **zu** begießen. 9. Wir haben **zu** wenig Zeit gehabt, **um** unsere Lektionen gut **zu** erlernen. 10. Er hatte noch keine Lust **aufzu**=stehen, aber dessen ungeachtet (*pomimo tego*) erweckten wir ihn um vier Uhr. 11. Um eine Prüfung zu bestehen, muß man sehr fleißig lernen. 12. Um etwas Nützliches **zu** erlernen, muß man viel arbeiten, und keine Mühe sparen. 13. Um wenig Geld **auszu**=geben, muß man sparsam sein. 14. Der fleißig lernende Schüler ist **zu** loben. 15. Der viel denkende Mensch ist schwer zu erkennen. 16. Der viel sprechende Knabe ist lieber **zu** tadeln, als **zu** loben. 17. Mir ist lieber **zu** sitzen, als zu stehen. 18. Wir hatten kein Geld, **um** Ihre Pferde **abzu**=kaufen. 19. Nachdem er seine Prüfung bestanden hatte, wurde er ein Richter. 20. Ich würde ein Geistlicher geworden sein, wenn ich Lust dazu gehabt hätte. 21. Ihr würdet reich geworden sein, wenn ihr sparsam gewesen wäret. 22. Er würde be-

straft worden sein, wenn er sich nicht gebessert hätte. 23. Hannibal verließ Italien und zog nach Afrika, um die Stadt Carthago zu verteidigen. 24. Die erste Zeitung wurde im Jahre 1536 zu Venedig geschrieben.

160. Ćwiczenie. — 1. Dam ci pozwolenie do przeczytania moich listów, lecz mi je musisz zaraz oddać. 2. Zamiast się uczyć, bawisz się tylko z psami i zasługujesz zawsze na karę. 3. Nie miałem nigdy cierpliwości, uczyć się angielskiego języka. 4. Kto zapomina spełniać swe obowiązki, ten zasługuje częstokroć na karę. 5. Łatwiej jest cudze błędy wyszydzać, niż swoje własne poznać. 6. Aby ci nalać wina do szklanki, musisz ją sam przynieść. 7. Nie miałem dosyć wody, aby polać wszystkie kwiaty. 8. Aby się czegoś dobrego nauczyć, trzeba mieć cierpliwość i być pilnym. 9. Aby złożyć egzamin, uczyliśmy się dzień i noc. 10. Szkoda nawet trudu, aby go egzaminować, bo on nie pomyślał nawet o tem, aby się czegoś nauczyć. 11. Nie mieliśmy wprawdzie zamiaru wyjść, lecz musieliśmy to dla niego uczynić. 12. Nie miejcie nigdy zwyczaju kogoś wyszydzać, bo to jest brzydką przywarą. 13. Aby być bogatym, trzeba być zawsze oszczędnym. 14. Uczący się chłopiec jest do pochwalenia (*trzeba chwalić*). 15. Zaraźliwe choroby są nie do uleczenia. 16. Niedojrzałe owoce są nie do jedzenia. 17. Wolę tańczyć, niż grać w karty. 18. Pan wolisz rozmawiać, zamiast śpiewać. 19. Złożywszy egzamina, zostałeś adwokatem. 20. Zostałbym już był sędzią, gdybym był jeszcze jeden egzamin złożył. 21. Byłbyś się pan zbogacił, gdybyś pan był oszczędniejszym. 22. Bylibyśmy zupełnie (gänzlich) zubożeli, gdybyśmy byli nie znaleźli naszych zgubionych pieniędzy.

---

1. Der Diener eines Generals bürstete dessen Kleider auf dem Hofe. 2. Da kam ein fremder Mensch und übergab ihm ein Billet mit den Worten: 3. „Traget dieses Billet eurem Herrn, ich warte auf die Antwort.“ 4. Der Diener lief zum General und übergab ihm das Billet. 5. Der General entsiegelte es und las laut: 6. „Gelingt es, — so ist es gut, gelingt es nicht, — auch gut.“ 7. „Dieser Mensch muß toll sein,“ sagte der General, „rufe ihn hierher.“ 8. Der Diener lief hinaus, kam aber sogleich wieder und schrie: 9. „Ach Gott! unserem Briefträger ist es schon gelungen, er hat Ihre Uniform gestohlen.“

Lekcya LXXXI (Ein und achtzigste Lektion).

Święto, uroczystość, das Fest, der Feiertag; urodziny, der Geburtstag; nowy rok, das Neujahr; przyrzec, versprechen; wymówić, aus-sprechen; słowo honoru, das Ehrenwort; stan, der Stand; przyrzeczenie, das Versprechen; przestać, auf-hören; zaprosić, ein-laden;

imieniny, das Namensfest, der Namenstag; życzyć na nowy rok, zum Neujahr wünschen; zejść, herab-steigen; naprzód, voraus; jestem w stanie, ich bin im Stande; inaczej, sonst; obronić, beschützen; rozmyślić się, sich besinnen, bedenken;

aby można iść, um gehen zu können,
zaczynam czytać, ich fange an zu lesen;
nie myśląc, ohne zu denken; myśl, der Sinn;
nie pytając, ohne zu fragen, prüfen;
obiad, das Mittagmahl; uczta, das Mahl;
świętować, obchodzić święto, feiern;
poprawić się, sich bessern; zabity, ermordet;
zostałbyś był wyszydzony, du würdest verspottet worden sein; ofiarował, er bot dar;
perski, persisch; inaczej, sonst;

aby chcieć zrobić, um machen zu wollen;
przestańcie śpiewać, höret auf zu singen;
nie prosząc, ohne zu bitten; potem, nachher;
nie namyślając się, ohne sich zu besinnen;
sprawować się, sich aufführen; żałować, bereuen;
wielkanoc, die Ostern; święty, heilig;
lubię widzieć, ich liebe zu sehen, ich sehe gern;
on byłby został zabity (zamordowany), er würde ermordet worden sein; suma pieniędzy, die Geldsumme; przyjąć, annehmen.

§ 136. Tryb bezokoliczny z przyimkiem **ohne zu**, tłomaczy się przez imiesłów czasu teraźniejszego z przeczeniem **nie**. Np. **nie** pisząc, **ohne zu** schreiben; **nie** idąc, **ohne zu** gehen. Przyimek **ohne zu**, jest przeczeniem, zatem nie można już po nim kłaść innego wyrazu przeczącego. Np. Zaczynasz pisać listy, nie kończąc żadnego. Du fängst an, die Briefe zu schreiben, ohne einen zu endigen, — a nie keinen zu endigen, i t. p.

§ 137. Jeżeli się znajdują w jednem zdaniu słowa złożone z przyrostkami rozdzielnymi i tryb bezokoliczny z przyimkami **zu**, **um zu**, **ohne zu**, natenczas kładzie się przyrostki rozdzielne przed trybem bezokolicznym z przyimkiem **zu**, a nie na końcu zdania. Np. Przybywam, aby panu powinszować na imieniny. Ich komme **an**, um Ihnen zum Namensfeste zu wünschen, lecz **nie**: ich komme, um Ihnen zum Namensfeste zu wünschen **an**.

161. Übung. — 1. Ich war gestern bei Ihrem Onkel, um ihm zum Namensfeste zu wünschen. 2. Ihr habt vergessen, dem Großvater zum Geburtstage zu wünschen. 3. Wir haben die Ehre, Ihnen zum Neujahre zu wünschen. 4. Du **versprichst** viel, **ohne** dein Ehrenwort zu halten. 5. Er ist nicht im Stande, ein Wort **auszu**=sprechen, **ohne** einen Fehler zu machen. 6. Wir waren nicht im Stande, von den Pferden **herabzu**=steigen, so müde waren wir. 7. Höret **auf zu** singen, und fanget an zu schreiben. 8. Ich lade Sie zum Mittagmahle **ein**, heute ist mein Namenstag. 9. Um schnell laufen **zu** können, muß man starke Füße haben. 10. Um den Armen helfen **zu** können, muß man selbst reich sein. 11. Er verspricht viel, **ohne zu** bedenken, ob er das Versprechen halten kann. 12. Man soll nicht versprechen, **ohne** sich zu besinnen. 13. Um etwas versprechen zu wollen, muß man sich gut besinnen, um nachher nicht zu bereuen. 14. Viele Schüler lernen ihre Lektion, ohne den Sinn derselben zu verstehen. 15. Du nimmst meinen Hund weg, ohne mich um Erlaubniß zu fragen. 16. Geht nicht hinaus, ohne den Lehrer um Erlaubniß zu bitten! 17. Ohne den Sinn der Frage zu verstehen, dürft ihr nicht antworten. 18. Ohne dich zu prüfen, weiß ich schon voraus, daß du deine Lektion nicht erlernt hast. 19. Wir feiern dieses Jahr die Ostern am fünften April. 20. Das Fest des heiligen Josef wird am 19. März gefeiert. 21. Du würdest bestraft worden sein, wenn du dich nicht gebessert hättest. 22. Ich liebe die lesenden Kinder zu sehen (sehe gern). 23. Du würdest nicht verspottet worden sein, wenn du dich besser aufgeführt hättest. 24. Cäsar würde vom Brutus nicht ermordet worden sein, wenn er keine Feinde gehabt hätte. 25. Obgleich der persische König dem Epaminondas eine große Geldsumme darbot, so hat er sie doch nicht angenommen. 26. Sprich nicht, ohne dich zu bedenken!

162. Ćwiczenie. — 1. Mam zaszczyt życzyć pani nowego roku. 2. Byliśmy dziś u pańskiej ciotki, aby jej powinszować (*życzyć*) na imieniny. 3. Twój brat przyrzeka wiele, nie dotrzymując nigdy słowa honoru. 4. Nie jesteś w stanie wymówić ani słowa, bez zrobienia błędu (*nie robiąc błędu*). 5. Rozmawialiśmy z żołnierzami, nie zsiadając z koni. 6. Nie trzeba naprzód przyrzekać, nie wiedząc, czy można dotrzymać przyrzeczenie. 7. Przyrzekasz, nie namyślając się, czy będziesz mógł dotrzymać słowo honoru. 8. Aby można coś przyrzec, trzeba wprzód się namyśleć, aby potem nie żałować. 9. Aby chcieć coś umieć, trzeba się pilnie uczyć. 10. Zapraszam pana na imieniny naszej babki. 11. Będąc niezdrowym (*ponieważ niezdrów jestem*), nie mogę panu służyć. 12. Przestajecie śpiewać, a my zaczynamy grać na skrzypcach. 13. Jakże tu możesz wchodzić, nie oznajmując się? 14. Pan się mylisz, ja mam pełne prawo tu wchodzić, bez oznajmienia się i bez proszenia o pozwolenie. 15. Sprawuj się lepiej, inaczej zostaniesz znowu ukaranym. 16. Zostałbyś był wynagrodzonym, gdybyś się był poprawił. 17. Nie zostałbyś był wyśmianym i wyszydzonym, gdybyś był na to nie zasłużył. 18. Zostałbym był zamordowanym przez rozbójników (von den Räubern), gdybyś mnie był nie obronił. 19. Chcesz pisać, nie umiejąc czytać. 20. On ma chęć być malarzem, nie chcąc się uczyć malować.

---

1. Służący pewnego jenerała czyścił suknie tegoż na podwórzu. 2. Wtem przybył obcy człowiek i wręczył mu bilet z temi słowy: 3. „Zanieście ten bilet swemu panu, ja czekam na odpowiedź.“ 4. Służący pobiegł do jenerała i wręczył mu bilet. 5. Jenerał rozpieczętował go i czytał głośno: 6. „Uda się, — to dobrze, nie uda się, także dobrze.“ 7. „Ten człowiek musi być szalony,“ rzekł jenerał, „przywołaj go tutaj!“ 8. Służący wybiegł, lecz powrócił natychmiast i krzyknął. 9. „Ach Boże! naszemu listonoszowi już się udało, on skradł pański mundur.“

Lekcya LXXXII (Zwei und achtzigste Lektion).

Palił się, er brannte;
że paliłem, dass ich brennete;
że paliłeś, dass du brennetest;
że on palił, dass er brennete;
palić, brennen; brannte, brennete, gebrannt;
przynieść, bringen, brachte, brächte, gebracht;
znać, kennen, kannte, kennete, gekannt;
mogłem, ich habe gekonnt, gemocht,
powinienem był, ich habe gesollt;
chciałem iść, ich habe gehen wollen;
aby zostać bogatym, um reich zu werden;
aby zostać nagrodzonym, um belohnt zu werden;
śpieszyć, eilen; **ratować**, retten;
starać się, sich bemühen, trachten;
myślałem, ich dachte;
że myślałem, dass ich dächte;
że myślałeś, dass du dächtest;
że on myślał, dass er dächte;
myśleć, denken, dachte, dächte, gedacht;
nazwać, nennen, nannte, nennete, genannt;
czynić, tun, (tuen) — tat, täte, getan;
chciałem, musiałem, ich habe gewollt, gemusst;
mogłem stać, ich habe stehen können;
musieliśmy dać, wir haben geben müssen;
aby zostać mistrzem, um ein Meister zu werden;
aby zostać chwalonym, um gelobt zu werden;
bieda, die Not; **prośba**, die Bitte; **rada**, der Rat;
uczony, der Gelehrte; **studyować**, studiren;

co tylko można, alles Mögliche; imię, der Name; odmówić, absagen; najprzód, zuerst;
po imieniu, bei Namen; mądry, klug; coraz więcej, immer mehr; pomoc, die Hülfe;
Lukullus, Lucullus; wiśnia, der Kirschbaum; starożytność, das Altertum; Moskwa, Moskau;
czytałem, ich las; on przyrzekł, er versprach; budować, bauen; wola, der Wille.

§ 138. Słowa powyż umieszczone, jak **brennen**, i t. d., należą do rzędu tak zwanych słów mieszanych, bo przybierają w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie przeszłym zakończenie słów prawidłowych, to jest **t**, a przytem zmieniają samogłoski rdzenne rozmaicie. (Dalej zobacz Przegląd gramatyczny § 188 klassa I-sza).

§ 139. Słowa: können, mögen, dürfen, wollen, sollen, müssen, mają wprawdzie formę imiesłowu biernego zakończonego na **t**, lecz tylko wtenczas, gdy są same; jeżeli zaś są z trybami bezokolicznymi innych słów, natenczas nie mają imiesłowu przeszłego, lecz się je bierze w trybie bezokolicznym. Np. Czyś się chciał uczyć? Hast du lernen wollen? (zamiast: lernen gewollt). Chciałem, ich habe es gewollt.

163. Übung. — 1. Als des Nachbars Haus **brannte**, eilten wir ihm zu Hülfe. 2. Nachdem des Grafen Schloß **gebrannt** wurde, hat er ein neues bauen müssen. 3. Ich **dachte** oft an Sie, aber Sie haben nie an mich **gedacht**. 4. Nachdem er mir den Brief **gebracht** hatte, **las** ich ihn gleich. 5. Du nennst mich deinen Freund, ich **nannte** dich meinen Wohltäter, und er hat dich seinen Vater **genannt**. 6. Wir haben nie diesen alten berühmten Sänger **gekannt**, aber er **kannte** uns alle. 7. Wir taten alles Mögliche, um Sie aus der Not zu retten, aber wir haben Ihnen nicht **helfen können**. 8. Er versprach uns seine Hülfe, aber er hat für uns nichts **getan**. 9. Ich habe **arbeiten wollen**, aber ich habe es nicht **gekonnt**. 10. Der Schüler hat **lernen sollen**, aber er hat es nicht **gewollt**. 11. Ich habe nur eine Stunde getanzt, aber ich war so müde, daß ich habe nicht länger **stehen mögen**. 12. Wir haben die Schuld **abgeben müssen**, aber uns hat Niemand Geld bringen wollen. 13. Es tut mir jetzt leid, daß ich deiner Bitte **habe** absagen **müssen**. 14. Um reich zu werden, muß man sparsam sein. 15. Um ein Meister zu werden, muß man zuerst ein Schüler (Lehrling) sein. 16. Er hat Lust ein Gelehrter zu werden, aber er bemüht sich nicht, um etwas zu studiren. 17. Um belohnt zu werden, soll man trachten, es zu verdienen. 18. Bemühet euch, mit jedem Tage besser zu werden, wenn ihr wollt gelobt werden. 19. Der Römer Lucullus brachte die ersten Kirschbäume aus Asien nach Europa. 20. Im Altertum kannte man die Eisenbahn nicht.

164. Ćwiczenie. — 1. Przed dwoma tygodniami spaliło się pięć domów, a wczoraj palił się znowu jeden dom w naszej wsi. 2. Będąc na wsi, myślałem o panu (an Sie), lecz muszę wątpić, czyś pan o mnie myślał. 3. Przynieśliśmy pani koszyk jabłek na podarunek. 4. Mówiliście mi często o jakimś Niemcu, lecz nie wymieniliście mi jego nazwiska (Namen). 5. Nazywaliśmy go po imieniu, lecz pan zapomniałeś jego imię. 6. Czyniłem zawsze to, co rodzice chcieli, lecz tyś nigdy nie uczynił ich woli. 7. Spełniłem (*uczyniłem*) twoje życzenie i sądzę, że będziesz ze mnie zadowolony. 8. Chciałem twemu bratu pomódz w biedzie, lecz nie

mogłem. 9. Powinniście byli naprawić moje stare kapelusze, lecz nie chcieliście tego uczynić. 10. Musieliśmy mu przyrzec naszę pomoc, lecz nie mogliśmy dotrzymać przyrzeczenia. 11. Nie chciałeś mnie poratować w biedzie, a teraz potrzebujesz zawsze mojej rady. 12. Aby zostać mądrym, trzeba słuchać dobrej rady (den Rat befolgen). 13. Jeżeli chcesz zostać księdzem, musisz jeszcze wiele lat studyować. 14. Było nam bardzo przykro, żeśmy jego prośbie odmówić musieli. 15. Staraj się zostać nauczycielem i mistrzem! 16. Aby zostać lekarzem, trzeba wiele studyować i wiele egzaminów składać. 17. Aby wyzdrowieć, trzeba słuchać rady lekarza. 18. Staraj się stawać coraz (immer mehr) lepszym i sprawiać rodzicom pociechę. 19. Aby zostać pochwalonym i wynagrodzonym, trzeba się dobrze sprawować. 20. Aby nie zostać pogardzonym, nie trzeba także pogardzać drugimi. 21. W roku 1812 spaliło się całe miasto Moskwa. 22. Franciszek Drake sprowadził (brachte) w roku 1586 pierwsze kartofle do Europy z Ameryki.

Stralsund, Sztralzund; belagert, oblężony; diktiren, dyktować; der Sekretär, sekretarz; eine Bombe, bomba; zerplatzen, rozpaść, rozbić się; fiel, upadła; auf einmal, naraz; schlug durch, przebiła; erschrack, przestraszył się; entfiel, upadł; was giebt's, co to jest; Königliche Majestät, Królewska Mość; was hat zu schaffen, co ma do czynienia (co wspólnego); versetzen, dodać; erwiedern, odpowiedzieć.

Lekcya LXXXIII (Drei und achtzigste Lektion).

Prosiłem i t. d. ich bat, du batst, er bat;
że prosiłem, dass ich bäte;
że prosiłeś, dass du bätest;
że on prosił, dass er bäte;
prosić, bitten, bat, bäte, gebeten;
dać, geben, gab, gäbe, gegeben;
zapomnieć, vergessen, vergass, vergessen;
stać, stehen, stand, stünde, gestanden;
nakoniec, endlich; sknera, der Geizhals;
prosząc, gdym prosił, indem ich bat;
ty widzisz, du siehst; on widzi, er sieht;
twierdzić, behaupten; zapewnić, versichern;
on twierdzi, że widział, er behauptet, gesehen zu haben; przez pięć godzin, fünf Stunden lang;
on podobno czytał, er soll gelesen haben;
tyś tam podobno był, du sollst dort gewesen sein;

jadłem i t. d. ich ass, du assest, er ass;
że jadłem, dass ich ässe;
że jadłeś, dass du ässest;
że on jadł, dass er ässe;
jeść, essen, ass, ässe, gegessen;
czytać, lesen, las, läse, gelesen;
widzieć, sehen, sah, sähe, gesehen;
leżeć, liegen, lag, läge, gelegen;
po raz pierwszy, zum ersten Male;
dawszy, nachdem ich gegeben hatte;
patrz! sieh! patrzcie! sehet!
żebrać, betteln; żebrak, der Bettler;
jałmużna, das Almosen; rybak, der Fischer;
przez dziesięć miesięcy, zehn Monate lang;
ona podobno leżała, sie soll gelegen sein;
pan podobno widziałeś, Sie sollen gesehen haben.

§ 140. Słowa powyższe, jak: bitten, i t. d. zamieniają samogłoski rdzenne w czasie przeszłym niedokonanym na a, które się w trybie łączącym kreskuje. Słowa powyższe, jak również wszystkie inne nieprawidłowe, są w czasie przeszłym niedokonanym w liczbie

pojedynczej jednozgłoskowemi w trybie oznajmującym—zaś w trybie łączącym dodaje się **e.** Np. dawałem, ich gab; dawałeś, du gabst; on dawał, er gab; — że dawałem, dass ich gäbe; że dawałeś, dass du gäbest; że on dawał, dass er gäbe; że dawaliśmy, dass wir gäben; i t. p. Podobnie, jak sehen, zamieniaj także inne słowa samogłoskę **e**, na **i**, lub **ie**, w 2. i 3. osobie liczby p. trybu oznajmującego — i w 2. os. trybu rozkazującego. (Zobacz przegląd gramatyczny § 185). Imiesłów pochodzący od słów nieprawidłowych kończy się na **n.** (Zobacz przegląd gramatyczny § 188. klasa II).

§ 141. *a*) Dla skrócenia, zamienia się często, zdanie podrzędne ze spójnikiem dass, na tryb bezokoliczny czasu przeszłego z przyimkiem **zu.** Np. On twierdzi, że pana widział. Er behauptet, Sie gesehen zu haben; zamiast: dass er Sie gesehen hat. *b*) Tryb bezokoliczny czasu przeszłego jest złożony z imiesłowu przeszłego każdego danego słowa i z trybu bezokolicznego od słów **haben** i **sein.** np. gekauft haben, kupić było; gesehen haben, widzieć było; gefahren sein, jechać było. Ona zapewnia, że ci dała książki. Sie versichert, dir die Bücher gegeben zu haben.

165. Übung. — 1. Als mich ein Bettler um Almosen **bat, gab** ich ihm ein Stück Brot. 2. Ich zweifle, ob er den Vater **bitte**, und ob er ihn je **bäte.** 3. Glaube nicht, daß ich ihn so oft **bäte.** 4. Ein armer Mann ging von Haus zu Haus und bettelte, aber er hat Niemanden um Geld **gebeten.** 5. Nachdem wir unser Mittagmahl **gegessen** hatten, **lasen** wir den Warschauer Kurier. 6. Nachdem er mir mein Federmesser **abgegeben** hatte, **gab** ich ihm seine Bleistifte zurück. 7. Indem ich den Brief **las, vergaß** ich dir den Hut zu schicken. 8. Du **vergißest** deiner alten Freunde, du hast schon auch meiner **vergessen***). 9. Nachdem er das Wiener Wochenblatt **gelesen** hatte, **gab** er es mir zu lesen. 10. Indem wir auf der Brücke **standen, sahen** wir einen Fischer fischen. 11. **Sieh** nur! da kommt wieder ein Fischer. 12. Er **sieht** mich nicht, wenn ich hinausgehe. 13. Nachdem er acht Stunden lang im Bette **gelegen** war, **stand** er endlich **auf.** 14. Der Jäger **soll** einen Wolf **gesehen** haben. 15. Ein Franzose **soll** bei Ihnen **gewesen sein.** 16. Der kranke Jüngling **soll** drei Monate lang im Bette **gelegen sein.** 17. Du **sollst** das Berliner Wochenblatt **gelesen haben.** 18. Er versicherte, dich auf dem Balle **gesehen zu haben.** 19. Du behauptest immer, mir die Schuld **abgegeben zu haben.** 20. Er behauptete hier drei Stunden lang **gestanden zu sein.**

166. Ćwiczenie. — 1. Tyś mnie często prosił o pieniądze, lecz ja ciebie nigdy nie prosiłem o nic (darum). 2. Gdy żebrak prosił skąpca o jałmużnę, to mu tenże dał tylko jedną śliwkę. 3. Zjadłszy obiad, czytaliśmy francuzką książkę. 4. Przeczytawszy poezye Klopfsztoka, odesłałem je twojej siostrze. 5. Zapomniałem panu przynieść poezye Szyllera. 6. Gdym ujrzał lisa po raz pierwszy, myślałem, że to był wilk. 7. Stojąc przed domem, widzieliśmy chłopców grających w piłkę. 8. Przestawszy dwie godziny w kościele, powróciliśmy zmęczeni (ermüdet) do domu. 9. Pan podobno prosiłeś swego przyjaciela o pieniądze, a on podobno panu nic nie

---

*) Słowo vergessen, wymaga po sobie 2-go przypadku.

dał. 10. On podobno zjadł za wiele owoców i podobno dlatego jest teraz chory. 11. Podobnoście panowie czytali w gazetach o nowej wojnie. 12. Twierdzisz, żeś dał dziś twemu sąsiadowi sto rubli, on zaś zapewnia, że ciebie nawet nie widział. 13. Rybak zapewnia, że stał przez pięć godzin nad rzeką i, że nie złapał ani jednej ryby. 14. Będąc chorym, leżałem przez sześć tygodni w łóżku. 15. Patrz! tam jest jeszcze jedno gęsie pióro. 16. Cóż tam widzisz, mój chłopcze? 17. Ja tam widzę mój scyzoryk, a pan twierdzisz, żeś go pan dał mojemu bratu. 18. Ten młody Włoch twierdzi, że pana znał. 19. Żyjemy nie po to, aby jeść, lecz jemy, aby żyć. 20. Będąc na balu, musieliśmy wiele tańczyć.

---

1. Als Karl der Zwölfte in Stralsund **belagert war, diktirte er** seinem Sekretär eines Tages Briefe nach Schweden. 2. Auf **einmal fiel** eine Bombe aufs Haus, schlug durchs Dach und zerplatzte neben dem Zimmer, **worin** der König war. 3. Der Sekretär erschrack und die Feder entfiel seiner Hand. 4. „Was giebts, warum schreiben Sie nicht?" fragte der König. 5. „Ach! Königliche Majestät, die Bombe!" erwiederte jener. 6. „Nun, was hat die Bombe mit dem Briefe zu schaffen?" versetzte Karl, „schreiben Sie weiter!"

Lekcya LXXXIV (Vier und achtzigste Lektion).

Rozkazać, befehlen, befahl, **beföhle**, befohlen; pomagać, helfen, half, **hülfe**, geholfen; mówić, sprechen, sprach, spräche, gesprochen; zepsuć, verderben, verdarb, **verdürbe**, verdorben; stróż, der Wächter; czapka, die Mütze; schwytać, zdybać, ertappen; przeczyć, leugnen; chlubić się, sich rühmen; mówią że, man will; on mówi, że ci pomógł, er will dir geholfen haben; zaprzęgać, anspannen; częstokroć, oftmals; istotnie, wirklich; podróż, die Reise; łamać, brechen, brach, **bräche**, gebrochen, brać, nehmen, nahm, **nähme**, genommen; kraść, stehlen, stahl, **stähle**, gestohlen; przyjść, kommen, kam, **käme**, gekommen; pokojowa, das Stubenmädchen; uporczywie, hartnäckig; spostrzedz, bemerken; uroić, wyobrażać sobie, sich einbilden; ty mówisz, żeś zepsuł, du willst verdorben haben; woźnica, der Fuhrmann; rabuś, der Räuber; zamiatać, auskehren; gałąź, der Zweig.

§ 142. Powyższe słowa nieprawidłowe: jak befehlen, i t. d. zamieniają samogłoskę rdzenną w czasie przeszłym niedokonanym na **a**, zaś w imiesłowie przeszłym na **o**. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 186 i 188, klasa III).

167. Übung. — 1. Du **befiehlst** dem Bedienten, **sie befiehlt** dem Stubenmädchen. 2. Ich **befahl** dem Fuhrmann die Pferde anzuspannen. 3. Wir haben dem Stubenmädchen **befohlen**, Ihr Zimmer auszukehren. 4. Der Wind **bricht** oft die stärksten Bäume. 5. Ich habe deine Stöcke nicht **gebrochen**. 6. Ihr **halfet** uns nie, aber wir haben euch schon oftmals **geholfen**. 7. Der Dieb **hat** uns **die** schönsten Pferde **gestohlen**. 8. Indem er die Kleider **stahl**, wurde er von **der**

Wächtern ertappt. 9. Du hast viel von deinen Reisen **gesprochen.** 10. Ein böser Mensch **verdirbt** viele gute Menschen. 11. Wer **verdarb** meine Mütze? 12. Ein böser Knabe hat sie **verdorben.** 13. Der Meister **soll** schon **gekommen sein.** 14. Der Dieb leugnet, Ihre Ochsen und Kühe **gestohlen zu haben.** 15. Die Fischer **wollen** einen Räuber **bemerkt haben.** 16. Der Wächter **will** einen Dieb **gesehen haben.** 17. Sie leugnet hartnäckig, deine Strümpfe **genommen zu haben.** 18. Du rühmst dich, ein Dichter **zu sein,** und er rühmt sich ein Maler gewesen **zu sein.** 19. Unser Fuhrmann bildet sich ein, auch ein Koch zu **sein, ohne es** wirklich zu **sein.** 20. Sie bildete sich ein, die schönste Frau **gewesen** zu **sein.** 21. Er **will** dir **geholfen haben,** als du noch jung warst. 22. Du **willst** meine Bilder nicht **verdorben haben.** 23. Man **will** einen Wolf in dem Dorfe **bemerkt haben.** 24. **Brich** meine Bäume nicht!

168. Ćwiczenie. — 1. Pan rozkazuje, sługa słucha (folgt). 2. Rozkazaliśmy służącemu zamieść pokój. 3. Wiatr silny łamie tak gałęzie, jak również i całe drzewa. 4. Tyś połamał jego laski, a on złamał twój parasol. 5. Gdy byłeś w biedzie, pomagaliśmy ci częstokroć, lecz tyś jeszcze nikomu nie pomógł. 6. Wziąwszy nasze książki, poszliśmy do szkoły. 7. Wstydzę się, żem ci to powiedział. 8. Złodziej zaprzecza uporczywie, że ukradł nasze płaszcze. 9. On się nawet nie wstydzi, że zepsuł twoje krzesełka. 10. Żałuję bardzo, żem mu nie pomógł. 11. Pańska pokojowa sobie wyobraża, że jest także dobrą kucharką. 12. On sobie uroił, że był sędzią i adwokatem. 13. Stróż mówi, że schwycił dwóch złodziei w ogrodzie. 14. Nasz woźnica mówi, że spostrzegł rabusiów w lesie. 15. On mówi, że ci wiele pomagał. 16. Ty mówisz, żeś nie zepsuł mego ściennego zegara. 17. Zepsuwszy czapkę, rzuciłem (warf) ją na ziemię. 18. Chlubisz się, że jesteś aktorem, nie będąc nim rzeczywiście. 19. On się chlubi, że był jenerałem. 20. Rozkazałem woźnicy zaprzęgać konie, nie wiedząc, że dziś jest słota.

---

1. Gdy Karol XII. w Sztralzundzie był oblężonym, dyktował swemu sekretarzowi pewnego dnia listy do Szwecyi. 2. Naraz spadła bomba na dom, przebiła się przez dach i rozbiła (rozpadła) się obok pokoju, w którym był król. 3. Sekretarz przestraszył się i pióro mu wypadło z ręki. 4. „No, cóż to jest, dlaczegóż pan nie piszesz?" zapytał król. 5. „Ach, Królewska Mości, bomba!" odpowiedział tamten. 6. „A więc, cóżto ma bomba z listem do czynienia (cóż ma wspólnego)?" dodał Karol, „pisz pan dalej!"

Lekcya LXXXV (Fünf und achtzigste Lektion).

Wiązać, binden, band, bände, gebunden; śpiewać, singen, sang, sänge, gesungen; skakać, springen, sprang, spränge, gesprungen; znaleźć, finden, fand, fände, gefunden; pić, trinken, trank, tränke, getrunken; udać się, gelingen, es gelang, es ist gelungen;

nie zrobiwszy, ohne gemacht zu haben;
nie znalazłszy, ohne gefunden zu haben;
Tokajski, Tokaier; postronek, der Strick;
złamany, zerbrochen; pieśń, das Lied;
żniwiarz, der Schnitter; rznął, er schnitt;
kolczyk, der Ohrring; zatrzymać, zurückhalten;
siostrzenica, die Nichte; z tej przyczyny, desswegen;
wysławiać, rühmen; zupełnie, gänzlich;
nie związawszy, ohne gebunden zu haben;
nie wypiwszy, ohne getrunken zu haben;
połączyć, verbinden; wiązka, das Bündel;
most łańcuchowy, die Kettenbrücke;
snop, die Garbe; stodoła, die Scheuer, Scheune;
kupiec, kupiciel, der Käufer; stóg, kupa, der Haufe;
przedmieście, die Vorstadt; blizko, nahe;
cudownie, wunderschön; podołać, vermögen.

§ 143 Powyższe słowa nieprawidłowe zamieniają samogłoski pierwotne w czasie przeszłym niedokonanym na **a**, zaś w imiesłowie przeszłym na **u**. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 188 klasa IV).

§ 144. Imiesłów polski zakończony na **szy**, z przeczeniem **nie**, tłomaczy się przez tryb bezokoliczny czasu przeszłego z przyimkiem **ohne zu**. Np. nie kupiwszy, ohne gekauft zu haben; nie napisawszy, ohne geschrieben zu haben i t. d

169. Übung. — 1. Die Schnitter **schnitten** den Weizen und **banden** ihn in Garben. 2. Nachdem sie das Getreide in Garben **gebunden** hatten, brachten sie es in die Scheuer. 3. Die Pesther Kettenbrücke verbindet Pesth mit Ofen (*Budzin*). 4. Indem ich mein Federmesser suchte, **fand** ich auch deinen Ohrring. 5. Nachdem wir deinen Regenschirm **gefunden** hatten, gaben wir ihn deinem Fuhrmann zurück. 6. Als ich zu dem Fischer kam, saß er am Ufer und **sang** lustige Lieder. 7. Ich würde auch mit ihm **gesungen** haben, wenn ich kein Brustschmerzen gehabt hätte. 8. Er behauptet, zwei Flaschen Tokaier Wein **getrunken** zu haben. 9. Der Fischer würde ins Wasser **gesprungen** sein, wenn ich ihn nicht zurückgehalten hätte. 10. Ich hatte große Lust Musik zu lernen, aber es **gelang** mir nie, einen guten Musiklehrer zu finden. 11. Ist es Ihnen schon **gelungen**, Ihr Getreide zu verkaufen? 12. Es ist mir nicht **gelungen**, einen Käufer zu finden, deßwegen konnte ich es nicht verkaufen. 13. **Ohne** die Aufgabe **gemacht** zu haben, darf ich nicht in die Schule gehen. 14. **Ohne** einen Strick **gefunden** zu haben, konnten wir den zerbrochenen Wagen nicht binden. 15. Er bringt das Heu in die Scheuer, **ohne** es in Bündel **gebunden** zu haben. 16. Du rühmst (*wysławiasz*) den Tokaier Wein, **ohne** ihn je **getrunken** zu haben. 17. Er erzählte viel von Rom, **ohne** je da **gewesen** zu sein. 18. Wir suchten deine Nichte, **ohne** sie irgendwo **gefunden** zu haben. 19. **Ohne studirt** zu haben, vermagst du keine Prüfung zu bestehen. 20. Dieser Schauspieler rühmt sich, ein guter Sänger zu sein. 21. Du bildest dir nur ein, den Kaiser **gesehen** zu haben. 22. Sie bildete sich ein, deine Stimme **gehört** zu haben.

170. Ćwiczenie. — 1. Nasi żniwiarze zżynali żyto, a my wiązaliśmy je w snopy. 2. Powiązawszy owies w snopy, układaliśmy je w stogi. 3. Nie powiązawszy siana w wiązki, nie możesz go zwozić do stodoły. 4. Żelazny most na Wiśle połącza Warszawę z przedmieściem Praga 5. Znalazłszy swoje książki, włożyłem je do szafy. 6. Ten młody śpiewak śpiewał cudownie i zachwycał nas wszystkich swoim głosem. 7. **Ty twier-**

dzisz, żeś niegdyś pięknie śpiewał, lecz cię jeszcze nikt nie słyszał śpiewającego. 8. On się chlubi, że pił Tokajskie wino, nie widziawszy go nigdy. 9. Chłopiec, wskoczywszy do stawu, utonął, bo nie było nikogo blizko, aby go mógł uratować. 10. Udaje nam się rzadko posiadać to, czego sobie życzymy. 11. Udawało ci się często brać moje ołówki, lecz dziś nie udało ci się zabrać moje pióra. 12. Gdy nam się udało znaleźć dobrego nauczyciela języków, mieliśmy więcej przyjemności uczyć się po niemiecku. 13. Nie znalazłszy dobrej gramatyki, nie mieliśmy chęci uczyć się po włosku. 14. Nie możesz iść na spacer, nie napisawszy listu. 15. Rzymianie prowadzili wojnę przeciw Niemcom, nie zwyciężywszy ich nigdy zupełnie. 16. Chwaliłeś stary miód, nie piwszy go nigdy. 17. Zgubiłam parę nowych kolczyków, nie znalazłszy ich już nigdy. 18. Uroiłeś sobie, żeś mi oddał moje nożyczki, nie przyniosłszy ich z sobą.

Esop, Ezop; **berühmt**, słynny; der Fabeldichter, bajkopisarz; begegnen, spotkać; der Reisende, podróżny; nach der Stadt, do miasta; erwiedern, odpowiedzieć; dachte, pomyślał; der Narr, głupiec, błazen; kein Wort, ani słowa; wandte sich, odwrócił się; darüber, tem, z tego, verwundert, zdziwiony; versetzen, dodać; gelangen, przybyć.

Lekcya LXXXVI (Sechs und achtzigste Lektion).

Łapać, fangen, fing, finge, gefangen;
wołać, rufen, rief, riefe, gerufen;
padać, fallen, fiel, fiele, gefallen;
nie bywszy, ohne gewesen zu sein;
nie pojechawszy, ohne gefahren zu sein;
wołać na kogo, Jemandem, zurufen;
zasnąć, einschlafen; zranić verwunden;
biegać w około, herumlaufen; bliżej, näher;
otrzymać, erhalten; pomimo tego, dennoch;
ująć, gefangen nehmen; dopędzić, einholen;
utopił się, er ertrank; przybiedz, herbeilaufen;
w prezencie, als Geschenk; zranić, verwunden;
trzymać, halten, hielt, hielte, gehalten;
spać, schlafen, schlief, schliefe, geschlafen;
biegać, laufen, lief, liefe, gelaufen;
nie poszedłszy, ohne gegangen zu sein;
nie przyszedłszy, ohne gekommen zu sein;
biegać za kim, Jemandem nachlaufen;
wpaść, hineinfallen, dziura, das Loch;
motyl, der Schmetterling; deptał, er zertrat;
po imienin, bei Namen; grzeczny, gefällig;
przysłuchiwać się, zuhören; szczur, die Ratte;
przez noc, die Nacht hindurch, über;
uważałem cię za pana, ich hielt dich für einen Herrn.

§ 145. Powyższe słowa nieprawidłowe, jak: halten, i t. d. zamieniają samogłoski rdzenne w czasie przeszłym niedokonanym na ie, w imiesłowie zaś przeszłym zostają samogłoski rdzenne bez zmiany. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 185 i 188 klasa V).

171. Übung. — 1. Die Katze fängt Mäuse und Ratten. 2. Als die Knaben die Schmetterlinge auf der Wiese fingen, zertraten sie das Gras. 3. Nachdem der Fischer einen Korb Fische gefangen hatte, verkaufte er sie auf dem Markte. 4. Du erhältst so viele Geschenke zu deinem Namensfeste, und bist dennoch unzufrieden. 5. Ich hielt dich für einen reichen Mann, ohne zu wissen, wer du bist. 6. Er rief

mich bei meinem Namen, ohne mich näher gekannt zu haben. 7. Wir **riefen** Ihnen zu, aber Sie waren nicht so gefällig, uns zu antworten. 8. Nachdem ich fünf Stunden lang geschlafen hatte, erweckte mich das Bellen der Hunde. 9. Der Fuhrmann schlief so fest ein, daß er nicht zu wecken war. 10. Nachdem der Fuchs in ein Loch hineingefallen war, nahmen wir ihn gefangen. 11. Der Hund läuft dem Hasen nach, aber er kann ihn nicht einholen. 12. Während wir durch den Wald **fuhren, liefen** uns die Wölfe nach, ohne uns eingeholt zu haben. 13. Nachdem ich vom Baume herabgefallen war, verwundete ich mir den Kopf und die Füße. 14. Während wir Federball spielten, **liefet** ihr auf den Wiesen herum. 15. Er rühmt sich, Paris gesehen zu haben, ohne je da gewesen zu sein. 16. Du wolltest der Musik zuhören, ohne aufs Konzert gegangen zu sein. 17. Ich bildete mir ein, in deiner Kutsche (*powóz*) gefahren zu sein. 18. Ihr wolltet unseren Schwager sehen, ohne zu uns gekommen zu sein. 19. Er behauptet, den König gesehen zu haben, ohne je in der Hauptstadt gewesen zu sein. 20. Laufe den Schmetterlingen nicht nach, du kannst sie ja nicht einholen.

172. Ćwiczenie. — 1. Biegając za motylami, podeptałeś trawę i zboże, nie złapawszy ani jednego. 2. Otrzymałam parę złotych kolczyków w prezencie na nowy rok. 3. Uważaliśmy pana za adwokata, nie wiedząc, żeś pan sędzią. 4. Wołaliśmy na pana, lecz pan nie byłeś tyle grzecznym, nam odpowiedzieć. 5. Zawołaj go po imieniu, to przyjdzie do ciebie. 6. Mój służący zasnął tak mocno, że go trudno było obudzić. 7. Przespawszy całą noc, nie byłem jeszcze w stanie obudzić się. 8. Pies biegnąc za kotem, wpadł do studni i utopił się. 9. Przybieżawszy do domu, spostrzegliśmy złodzieja, któregośmy pochwycili i postronkami związali. 10. Nie znacie tego obcego człowieka, przeto nie możecie go wołać po imieniu. 11. Byliśmy już zmęczeni, a pomimo tego dopędziliśmy was jeszcze. 12. Chlubisz się, żeś słyszał muzykę, nie będąc na koncercie. 13. On mówi (will), że spadł z konia, nie jeździwszy konno (geritten). 14. Nie możecie iść do szkoły, nie nauczywszy się lekcyi. 15. Chlubisz się, żeś wiele tańczył, nie bywszy na balu. 16. Gdybyś był poszedł na koncert, byłbyś się mógł przysłuchiwać cudownej muzyce.

---

1. Esop, der berühmte Fabeldichter, begegnete einmal einem Reisenden, der ihn fragte: 2. „Wie lange soll ich bis nach der Stadt N. gehen?“ 3. Esop antwortete ihm: „gehe weiter!“ 4. Der Reisende aber sagte: „ich weiß recht wohl, daß ich gehen soll, aber sage mir doch, in wie viel Stunden kann ich in die Stadt N. ankommen?“ 5. Da versetzte ihm Esop wieder: „gehe weiter!“ 6. Der Reisende dachte, daß Esop ein Narr sei, sagte kein Wort mehr zu ihm und ging weiter. 7. Nach einigen Minuten, wandte sich Esop zu ihm und sagte: 8. „Binnen zwei Stunden wirst du in die Stadt N. gelangen.“ 9. Der Reisende war darüber

sehr verwundert und fragte: 10. „Warum hast du mir das nicht früher gesagt?" 11. Da erwiederte ihm Esop: „wie konnte ich dir das sagen, ohne zu sehen, wie du gehst?"

Lekcya LXXXVII (Sieben und achtzigste Lektion).

Nazywać się, heissen, hiess, hiesse, geheissen; pisać, schreiben, schrieb, schriebe, geschrieben; milczeć, schweigen, schwieg, schwiege, geschwiegen; zostać, bleiben, blieb, bliebe, geblieben; nie zostawszy, ohne geworden zu sein; stanąć, stehen bleiben; uraza, die Beleidigung; leżeć dalej, liegen bleiben; szczyt, der Gipfel; przez rok, ein Jahr hindurch; pagórek, Hügel; trwonić, verschwenden; bajka, die Fabel; spadzisty, steil; pośliznąłem się, ich glitt; obrazić, beleidigen; pieczętować, siegeln; Kserkses; Xerxes; Leonidas, Leonidas; pożyczyć, leihen, lieh, liehe, geliehen; krzyczeć, schreien, schrie, geschrieen; przebaczyć, verzeihen, verzieh, verziehen; wstępować, steigen, stieg, stiege, gestiegen, nie zubożawszy, ohne arm geworden zu sein; siedzieć dalej, sitzen bleiben; siła, die Kraft; grzmot huczy, der Donner rollt; prawo, Recht; medycyna, die Heilkunde, Medizin; gadać, gawędzić, schwatzen; najwyższy, höchst; spaść na dół, herabfallen; upadł, er fiel herab; perski, persisch; wydać, ausliefern; przeszli Alpy, sie überstiegen die Alpen

§ 146. Powyższe słowa, jak: schreiben i t. d. zamieniają samogłoskę rdzenną ei, na ie, w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie przeszłym, wyjąwszy słowo heissen, które ma geheissen. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 188 klasa VI).

173. Übung. — 1. Mein Freund hieß Wilhelm, und der deinige August. 2. Er lieh oft Geld von mir, aber er gab es mir nie wieder zurück. 3. Er leugnet hartnäckig (*uporczywie*), von dir Bücher geliehen zu haben. 4. Sie versicherte mich, den Brief geschrieben zu haben. 5. Sobald die Kinder einen Wolf bemerkt hatten, liefen sie nach Hause und schrieen aus allen Kräften. 6. Während er eine Fabel erzählte, schwiegen wir alle. 7. Du behauptest geschwiegen zu haben, während du zu viel schwatztest. 8. Ich verzieh euch viele Fehler, ich habe euch die größten Beleidigungen verziehen, aber ihr seid verdorbene Kinder, ihr wollt euch nie bessern. 9. Als wir auf den höchsten Gipfel des Berges gestiegen waren, blieben wir da eine Stunde lang stehen. 10. Während ich auf den steilen Berg stieg, glitt mir mein Fuß, ich fiel herab und blieb so mehrere Stunden lang liegen. 11. Er rühmte sich, auf die Gipfel der höchsten Berge gestiegen zu sein. 12. Nachdem er zu uns gekommen war, blieb er drei Stunden lang sitzen. 13. Du verschwendetest so viel Geld, ohne doch endlich arm geworden zu sein. 14. Er rühmt sich, ein Advokat zu sein, ohne die Rechte studirt zu haben. 15. Du studirtest die Heilkunde fünf Jahre hindurch, ohne noch ein Arzt geworden zu sein 16. Während wir auf den Hügel stiegen, hörten wir den Donner rollen. 17. Der persische König Xerxes schrieb an Leonidas: „liefere die Waffen aus." 18. Leonidas antwortete ihm: „komme und hole sie."

174. Ćwiczenie. — 1. Jak się nazywała twoja synowa? 2. Ona się nazywała Anna. 3. Wypożyczywszy im wszystkie swoje książki, sam nie

miałeś co czytać. 4. Napisawszy i zapieczętowawszy list, posłałem go na pocztę. 5. Uroił sobie, że napisał poemat. 6. Chłopcy spostrzegłszy niedźwiedzia, zaczęli krzyczeć i biegli z całych sił do wsi, chociaż on ich nie gonił (nachlaufen). 7. Zdaje ci się tylko, żeś we śnie krzyczał. 8. Zamiast odpowiadać, milczałeś na moje pytania. 9. Gdybyście byli milczeli, nie bylibyście obrazili waszych rodziców. 10. Przebaczyliśmy wszystkim tym, którzy nas obrazili. 11. Gdybyś mu był przebaczył twoje urazy, tobyśmy ci byli także przebaczyli twoje usterki (Fehler). 12. Wstąpiwszy na ten wysoki pagórek, zatrzymaliśmy się tam przez całe dwie godziny. 13. Spadłszy z drzewa na ziemię, zraniłem sobie głowę i leżałem prawie trzy godziny, nie mogąc się podnieść. 14. Będąc chorym, pozastawałem w łóżku (*leżąc*) przez siedem tygodni. 15. Słysząc grzmot huczący, bałam się i drżałam na całem ciele ze strachu. 16. Studyowałem przez cztery lata prawo i pracuję wiele, nie zostawszy jeszcze dotąd sędzią. 17. Nie mógłbyś był trwonić pieniądzy, nie zbogaciwszy się cudzą pracą. 18. Studyowałeś tak wiele lat medycynę, nie zostawszy jeszcze dotąd lekarzem. 19. Francuzi przeszli przez Alpy w r. 1800.—20. Prawie całą armiję Napoleona I. zniszczyła (rieb auf) silna zima w Rossyi r. 1812.

---

1. Ezop słynny bajkopisarz, spotkał raz podróżnego, który go zapytał: 2. „Jak długo mam iść do miasta N.?“ 3. Ezop mu odpowiedział: „idź dalej!“ 4. Podróżny zaś rzekł: „ja wiem bardzo dobrze, że mam iść, ale powiedzże mi przecież, za ile godzin mogę przybyć do miasta N.?“ 5. Tedy mu znowu dodał Ezop: „idź dalej!“ 6. Podróżny pomyślał, że Ezop jest błaznem, nie rzekł już ani słowa do niego i szedł dalej. 7. Po kilku minutach, odwrócił się Ezop do niego i rzekł: 8. „W przeciągu dwóch godzin przybędziesz do miasta N.“ 9. Podróżny był tem bardzo zdziwiony i zapytał: 10. „Dlaczegóżeś mi tego wcześniej nie powiedział?“ 11. Tedy mu odpowiedział Ezop: „jakże ja ci to mogłem powiedzieć, nie widząc jak ty chodzisz?“

Lekcya LXXXVIII (Acht und achtzigste Lektion).

Kąsać, beissen, biss, bisse, gebissen; cierpieć, leiden, litt, litte, gelitten; krajać, schneiden, schnitt, schnitte, geschnitten; kroczyć, schreiten, schritt, schritte, geschritten; wąż, die Schlange; pusty, wüst; uchwycić za broń, zu (nach) Waffen greifen; szwaczka, die Nähterin; szyć, nähen; wypędzić, verjagen; trumna, der Sarg; pochwycić, ergreifen; jadowity, giftig; zwyciężyć, siegen, besiegen; ubić, erlegen; niedostatek, der Mangel an; inaczej, sonst; postanowili. sie beschlossen; areszt, der Arrest; nie zostawszy spostrzeżonym, ohne bemerkt worden zu sein; straszny, entsetzlich;

chwytać, greifen, griff, griffe, gegriffen; drzeć, rwać, reissen, riss, risse, gerissen; walczyć, kłócić się, streiten, stritt, gestritten; jeździć konno, reiten, ritt, ritte, geritten; uchwycić za uszy, bei Ohren greifen; jechać konno, zu Pferde reiten; z tego, daraus; banda rozbójników, die Räuberrotte; zmarły, verstorben; chłopak, der Bube; czeladnik, der Gesell; mnóztwo, die Menge; między sobą, unter einnander; gorzko, bitterlich; zaczepić, angreifen; sprzymierzeni, die Verbündeten; środek żywności, das Nahrungsmittel; nie zostawszy napadniętym, ohne angefallen worden zu sein.

§ 147. Powyższe słowa nieprawidłowe zamieniają samogłoskę rdzenną ei, na i, w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie przeszłym, przyczem spółgłoski pojedyncze się podwaja. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 188, klasa VII).

175. Übung. — 1. Als er den Hund bei Ohren griff, biß ihn derselbe in die Hand. 2. Du behauptest, von einer Schlange gebissen worden zu sein. 3. Der Wächter will einen Räuber ergriffen haben. 4. Sobald wir die Räuberrotte bemerkt hatten, griffen wir zu den Waffen und es gelang uns, sie zu verjagen. 5. Nachdem er von einer giftigen Schlange gebissen worden war, litt er entsetzliche Schmerzen. 6. Während die Soldaten in einer wüsten Gegend waren, litten sie großen Hunger und Not. 7. Dieser böse Bube riß mich bei den Haaren. 8. Der Fuhrmann leugnet hartnäckig, den Strick (die Stricke) gerissen zu haben. 9. Während der Schneider das Tuch schnitt, nähten seine Gesellen die Kleider. 10. Nachdem die Nähterin die Leinwand geschnitten hatte, nähte sie daraus die Hemden. 11. Indem wir mit einer Räuberrotte stritten, kamen uns die Soldaten zu Hülfe. 12. Er rühmt sich, mit einer Räuberotte gestritten und sie besiegt zu haben. 13. Wir schritten langsam nach dem Sarge unseres verstorbenen Freundes und sangen traurige Lieder. 14. Er bildete sich ein, schnell geschritten zu sein. 15. Wir sind glücklich durch den Wald geritten, ohne von den Räubern bemerkt worden zu sein. 16. Während er zu Pferde ritt, bemerkte er eine Menge Wölfe, ohne von ihnen angefallen worden zu sein. 17. Dieser Dieb entfloh, ohne wieder ergriffen worden zu sein. 18. Nach der Schlacht bei Waterloo, im J. 1815 beschloßen die Verbündeten, Napoleon I. auf die Insel St. Helena zu schicken, wo er auch gestorben ist. 19. Dieser Kaiser wurde zu (wymów: ajaczo) Ajaccio in Corsica geboren. 20. Ihr stritet immer um die Bücher.

176. Ćwiczenie. — 1. Pies cię ukąsił w rękę, boś go szarpał za uszy. 2. Ten chłopiec mówi, że go ukąsił wąż. 3. Spostrzegłszy wilka, pochwyciliśmy za strzelby i zastrzeliliśmy go. 4. Schwyciwszy złodzieja, powiązaliśmy mu postronkami ręce i nogi i odprowadziliśmy go do aresztu. 5. Ten zły chłopak przeczy uporczywie, że ciebie za włosy szarpał. 6. Pokrajawszy chleb, krajaliśmy mięso. 7. Kłóciliście się zawsze między sobą o kawałek ziemi. 8. Kroczyliśmy powoli w szeregach po dwóch i po czterech. 9. Mieszkając w pustej okolicy, cierpieliśmy wielki niedostatek środków żywności. 10. Wyobrażasz sobie tylko, żeś prędko kroczył. 11. Krocząc powoli za trumną waszego zmarłego wuja, płakaliście gorzko. 12. Jadąc konno przez pole, spostrzegliśmy mnóztwo wilków, nie będąc jednakże przez nich napadniętymi. 13. Przejechaliśmy szczęśliwie przez las, nie będąc spostrzeżonymi przez bandę rozbójników. 14. Spostrzegłszy nieprzyjaciela, schwyciliśmy za broń i zaczepiliśmy go. 15. Walczyliśmy z nim tak długo, aż go nakoniec zwyciężyliśmy. 16. Sprawuj się dobrze, inaczej zostaniesz ukaranym.

Ein Professor, profesór; die Gesellschaft, towarzystwo; zog an, wdział; aus Versehen, przez omyłkę; der Aermel, rękaw; etwas, nieco; aufgetrennt, nadpruty; bemerken, spostrzedz; der Naseweis, mądrala; witzig, dowcipny; die Miene, mina; da, oto; herausgucken, wyglądać; die Weisheit, mądrość; schwieg, milczał; klug mądry, roztropny; wiederholen, powtórzyć; der Witz, dowcip; wandte sich, odwrócił się; kaltblütig, z zimną krwią; der Witzling, dowcipniś; die Dummheit, głupota; hineingucken, zaglądać, wglądać.

Lekcya LXXXIX (Neun und achtzigste Lektion).

Oszukać; betrügen, betrog, betröge, betrogen;
uciekać, fliehen, floh, flöhe, geflohen;
lać, giessen, goss, gösse, gegossen;
zgubić, verlieren, verlor, verlöre, verloren;
jastrząb, der Habicht; reszta, der Rest;
ptak przelotny, der Zugvogel; dawno, längst;
odlatywać, fortfliegen, fortziehen;
przyjść mający, der zu kommende;
jakiż to piękny dom! welch ein schönes Haus!
latać w około, herumfliegen; uciec, entfliehen;
wpadać, sich ergiessen; strzeliłem, ich habe geschossen;
zaopatrzyć się, sich versehen; zmienić, verändern;
wylać, herausgiessen; nalać, hineingiessen;

latać, fliegen, flog, flöge, geflogen;
płynąć, fliessen, floss, flösse, geflossen;
podnieść, heben, hob, höbe, gehoben;
ciągnąć, ziehen, zog, zöge, gezogen;
kura, kurczę, das Huhn; beczka, das Fass;
wzlecieć, emporfliegen; bocian, der Storch;
podnieść się, sich erheben; kaczka, die Ente;
uczyć się mający, der zu lernende;
jakiż to duży ptak! was für ein grosser Vogel!
woda deszczowa, das Regenwasser; dziki, wild;
nagle, plötzlich; uczony, gelehrt; zeszyt, das Heft; Wisła, die Weichsel;
łożysko, das Flussbett; rozlać, vergiessen;
tędy, da; kurnik, der Hühnerstall.

§ 148. Powyższe słowa nieprawidłowe, jak: betrügen i t. d. zamieniają samogłoskę rdzenną w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie przeszłym na o, (Zobacz Przegląd gramatyczny § 188 klasa VIII).

177. Übung — 1. Er **betrog** mich oft, er hat schon viele Menschen betrogen. 2. Dieser Mann würde uns betrogen haben, wenn wir ihm Geld gegeben hätten. 3. Während der Habicht über den Bäumen herumflog, flohen die Hühner und Enten in den Hühnerstall. 4. Im Herbste fliegen die Zugvögel in wärmere Länder fort. 5. Die Störche, wilde Gänse und Enten sind schon längst fortgeflogen. 6. Der Räuber würde entflohen sein, wenn ihn die Soldaten nicht gefangen hätten. 7. Längs des Tales floß ein kleiner Bach und ergoß sich in den Weichselfluß. 8. Indem er das Wasser ins Faß goß, floß es auf die Erde. 9. Nachdem ich Wein in Flaschen gegossen hatte, stellte ich dieselben in den Keller hinein. 10. Als ich ein Faß hob, fiel es auf die Erde. 11. Das Regenwasser ist über alle Strassen geflossen. 12. Nachdem er den Stein aufgehoben hatte, warf er ihn übers Dach. 13. Ich habe nach einem Fuchse geschossen; plötzlich erhob sich eine Menge Vögel, und flog empor. 14 Unser Nachbar hat sein ganzes Vermögen verloren, und lebt jetzt in großer Not. 15. Der zu kommende Lehrer soll ein sehr gelehrter Mann sein. 16. Der zu lernende Schüler muß sich mit Büchern und Heften versehen. 17. Die zu bittende Frau soll sehr arm sein. 18. Welch ein schönes Haus hat dein Freund! 19. Welch ein großer Vogel fliegt empor! 20. Ziehet nicht fort, Vögelein!

178. Ćwiczenie. — 1. Oszukiwałeś nas często, lecz ci się nie udało naszych braci oszukać. 2. On się chełpi, że was oszukał. 3. Ptaki przelotne już dawno odleciały, wkrótce się już zima zacznie. 4. Strzeliłem za (nach) jastrzębiem, lecz go nie trafiłem, on poleciał w las. 5. Spostrzegłszy wielkiego węża, uciekaliśmy przed nim. 6. Tędy płynęła niegdyś rzeka, lecz teraz zmieniła swoje łożysko. 7. Lejąc piwo do szklanki, porozlewałeś je po stole tak, że popłynęło na podłogę. 8. Wylawszy wodę z beczek, nalaliśmy wina. 9. On rozmawiał z nami, nie podnosząc się z łóżka. 10. Podniosłszy resztę sukna z ziemi, położyłem je na stół. 11. Straciłem swego najlepszego przyjaciela, a wy straciliście swych rodziców. 12 Zgubiwszy twój scyzoryk, musiałem ci znowu odkupić nowy. 13. Ciągnąłeś zbyt mocno za ręcznik i urwałeś kawałek. 14. Śpiewać mający aktor ma mieć podobno dobry głos. 15. Przybyć mający malarz ma podobno być jeszcze bardzo młody. 16. Cóż to za piękny obraz pan namalowałeś! 17. Jakież to duże drzewo rośnie w twoim ogrodzie! 18. Jakiż to słodki owoc jedliśmy wczoraj!

---

1. Ein Profeſſor befand ſich einmal in einer großen Geſellſchaft auf dem Lande. 2. Er zog aus Verſehen den Rock an, bei dem ein Aermel etwas aufgetrennt war. 3. Das bemerkte ein junger Naſeweis, kam zu ihm mit einer witzigen Miene und ſagte: 4. „Ei, ei, Herr Profeſſor! da guckt aus Ihrem Aermel die Weisheit heraus.“ 5. Der Profeſſor aber ſchwieg und antwortete ihm nichts. 6. Der junge Naſeweis glaubte etwas ſehr Kluges geſagt zu haben, wiederholte ſeinen Witz ſo laut, daß ihn die ganze Geſellſchaft hören mußte. 7. Jetzt wandte ſich der Profeſſor zu dem Witzling und ſagte ganz kaltblütig: 8. „Ganz recht mein Freund, meine Weisheit guckt aus dem Aermel heraus, und deine Dummheit guckt hinein.“

Lekcya XC (Neunzigſte Lektion).

Piec, backen, buck, bücke, gebacken; ładować, laden, lud, lüde, geladen; nieść, tragen, trug, trüge, getragen; prać, myć, waschen, wusch, wüsche, gewaschen; bochenek, der Laib; bułka, die Semmel; zabić, erschlagen; zwłoki, der Leichnam; pień, der Stamm; odjechać, wegfahren; na młodzieńca, zum Jünglinge; powróz, der Strick; miał zwyczaj mówić, er pflegte zu sagen; kopać, graben, grub, grübe, gegraben; bić, schlagen, schlug, schlüge, geschlagen; róść, wachsen, wuchs, wüchse, gewachsen; jechać, fahren, fuhr, führe, gefahren; towar, die Waare; bat, bicz; die Peitsche; zakopać, vergraben; gałąź, der Zweig; wyrość, herauswachsen, heranwachsen; codzień, alle Tage; corok, alle Jahre; zwykła chodzić, sie pflegte zu gehen.

Sokrates, Socrates; obmawiać, übel nachreden;
niech on idzie! gehe er! lass ihn gehen!
niech ona woła! rufe sie! möge sie rufen!
niech ono idzie! gehe es! es soll gehen!
obładować, beladen; praczka, die Wäscherin;
rozerwać, entzwei reissen; podwórze, der Hof;

kubek, der Becher; dłoń, hohle Hand;
chodźmy! gehen wir, lasst uns gehen!
niech wołają! rufen sie! mögen sie rufen!
niech oni idą! gehen sie! sie sollen gehen!
suszyć, trocknen; obrabować, berauben;
na miejscu, auf der Stelle; sznur, die Schnur.

§ 149. Powyższe słowa nieprawidłowe, jak: **backen**, zamieniają samogłoskę rdzenną na a, w 2. i 3. osobie liczby pojedynczej czasu teraźniejszego na ä, (wyjąwszy **laden**); — w czasie przeszłym niedokonanym na u, zaś w imiesłowie przeszłym zostają bez zmiany. (Zobacz Przegląd gramatyczny § 185 i 188 klasa IX).

§ 150. Tryb rozkazujący bywa w języku niemieckim pojedynczy lub złożony. Tryb rozkazujący pojedynczy, używany najczęściej tylko w osobie drugiej, kończy się w liczbie pojedynczej na **e**, w liczbie mn. na **et**, z opuszczeniem zaimka, np. rób! **mache!** róbcie! **machet!** zamiast: mache du! machet ihr! W osobie 3-ej liczby pojedynczej kończy się tryb rozkazujący na **e**, zaś w liczbie mn. w osobie 1-ej i 3-ej na **en**, przyczem się używa zaimków osobistych. Np. niech on, ona, ono robi! mache er, sie, es! róbmy! machen wir! niech oni robią! machen sie! rób pan! machen Sie! Tryb rozkazujący złożony przy pomocy słów posiłkowych: **lassen, mögen** i **sollen**, ma miejsce w 3-ej osobie obu liczb i w 1-ej osobie liczby mn. Np. niech on robi! möge er machen! er soll machen! **lass** ihn machen! niech oni robią! mögen sie machen! sie **sollen** machen! lasst sie machen! róbmy! **mögen** wir machen! wir **sollen** machen; **lasst** uns machen! i t. p.

179. Übung. — 1. Der Bäcker bäckt alle Tage Brot und Semmeln, er hat heute vierzig Laib Brot gebacken. 2. Der Fuchs gräbt sich ein tiefes Loch in der Erde, um dort wohnen zu können. 3. Nachdem der Räuber einen Reisenden erschlagen hatte, vergrub er seinen Leichnam in die Erde. 4. Während der Fuhrmann die Waaren auf den Wagen lud, fiel ihm ein Faß Wein herab. 5. Nachdem er den Wagen mit Waaren beladen hatte, fuhr er ihn auf den Markt. 6. Da der Fuhrmann die Pferde mit der Peitsche zu stark schlug, so sprangen sie schnell auf und rissen die Stricke entzwei. 7. Ich trug oft einen schwarzen Rock, ihr truget aber immer lange Mäntel. 8. Er hat schon den Brief auf die Post getragen. 9. Aus diesem Baumstamme wächst eine Menge junger Zweige heraus. 10. Jener Knabe ist schnell zu einem Jüngling herangewachsen. 11. Mein Nachbar pflegt sich fünfmal täglich zu waschen. 12. Nachdem die Wäscherin die Hemden gewaschen hatte, trocknete sie dieselben auf den Schnüren. 13. Wir würden aufs Land gefahren sein, wenn es schönes Wetter gewesen wäre. 14. Mein Vater pflegte zu sagen: „wer sich selbst nicht hilft, dem ist nicht zu helfen.“ 15. Deine Großmutter pflegte alle Tage in die Kirche zu gehen. 16. Wir pflegten diesen Maler alle Jahre zu besuchen. 17. Gehe schlafen! 18. Geht nicht zu schnell! 19. Gehe er, sie, es spazieren! 20. Gehen wir gleich! gehen sie langsam! 21. Er, sie, es soll nach Hause gehen! 22. Laß ihn, sie, es hier kommen! 23. Möge er, sie, es glücklich ankommen! 24. Wir sollen bald gehen, sie sollen gleich abreisen! 25. Laßt uns reiten, laßt sie schreiben! 26. Mögen unsere Eltern lange leben! 27. Mögen Sie doch bald gesund werden! 28. Mögen Ihre Brüder glücklich sein! 29. Wenn So-

crates hörte, daß ihm Jemand übel nachredete, so pflegte er zu sagen: 30. „Er mag mich auch schlagen, wenn ich nicht dabei bin."

180. Ćwiczenie. — 1. Ty pieczesz bułki, a ona piecze ciastka. 2. Upiekłem z garnca mąki dwa bochenki chleba. 3. Do czego kopiesz tak głęboką dziurę? 4. Ja ją kopię, aby w niej (darin) zagrzebać te kamienie. 5. Kopiąc w ziemi, znalazłem w niej kawałek mosiądzu. 6. Wykopawszy głęboką jamę, wrzucaliśmy w nią (darein) kartofle. 7. Naładowałeś za wiele towarów na wóz tak, że go konie nie mogą uciągnąć. 8 Widziałem go bijącego konie, a on zaprzecza uporczywie, że je bił. 9. Dla czego bijesz tak mocno konie batem? 10. Ja je muszę bić, bo nie chcą ciągnąć wozu. 11. Rozbójnicy napadli w lesie dwóch podróżnych, obrabowali i zabili ich na miejscu. 12. On nosi codzień listy na pocztę i przynosi gazety. 13. Dokąd wynosisz to krzesło? 14. Wynoszę je na podwórze. 15. Ona twierdzi, że powynosiła wszystkie wazoniki do ogrodu. 16. Ty rośniesz prędzej, niż twój przyjaciel. 17. Z tego drzewa wyrasta mnóztwo małych gałązek. 18. Twój brat wyrósł już na mężczyznę. 19. Umywasz sobie tylko ręce, a dlaczegóż nie umyjesz sobie twarzy? 20. Pan się mylisz, bo ja sobie umyłem tak ręce, jako też i twarz. 21. Za dwa tygodnie odjeżdża mój brat z Warszawy. 22. Bylibyśmy już dawno ztąd odjechali, gdybyśmy byli znaleźli dobre konie. 23. Ten młodzieniec ma zwyczaj odwiedzać swoich przyjaciół codzień. 24. Mieliśmy niegdyś zwyczaj każdego dnia chodzić do lasu. 25. Mój stryj miał zwyczaj *(zwykł)* nie nosić rękawiczek. 26. Idź do domu! 27. Idźcie w pole! 28. Niech on, ona, ono idzie do ogrodu! 29. Idźmy spać! 30. Niech oni przyjdą do nas! 31. Oddaj mi pan rękawiczki! 32. Diogenes miał zwyczaj pić wodę kubkiem, który nosił przy sobie. 33. Pewnego razu widział dziecko pijące wodę dłonią. 34. On rzucił swój kubek i od owego czasu pił także dłonią wodę.

---

1. Pewien professor znajdował się raz w dużem towarzystwie na wsi. 2. On wdział przez pomyłkę surdut, u którego był rękaw nieco nadpruty. 3. To spostrzegł jeden młody mądrala, przystąpił ku niemu z dowcipną miną i rzekł: 4. „Ej, ej, panie profesorze! tam oto wygląda z pańskiego rękawa mądrość." 5. Professor zaś milczał i nic mu nie odpowiedział. 6. Młody mądrala myślał, że coś bardzo mądrego powiedział, powtórzył swój dowcip tak głośno, że go całe towarzystwo usłyszeć musiało. 7. Teraz odwrócił się profesor do dowcipnisia i rzekł zupełnie obojętnie: 8. „Całkiem słusznie, mój przyjacielu, moja mądrość wygląda z rękawa, a twoja głupota doń zagląda."

PRZEGLĄD GRAMATYCZNY.

§ 151. W języku niemieckim są cztery przypadki rzeczowników, rodzajników, zaimków i przymiotników.

Przypadkowanie rodzajnika.

Liczba pojedyncza.			Liczba mnoga.
rodzaj męzki:	rodzaj żeński:	rodzaj nijaki:	na wszystkie 3 rodzaje:
1. r — der, ein;	e—die, eine;	s — das, ein;	1. e—die, (rodzajnik ein:
2. s — des, eines;	r—der, einer;	s — des, eines;	2. r—der, eine, ein, nie-
3. m—dem, einem;	r—der, einer;	m—dem, einem;	3. n—den, ma liczby mno-
4. n— den, einen;	e—die, eine;	s — das, ein;	4. e—die, giej).
1. dieser, mein;	diese, meine;	dieses, mein;	1. diese, meine;
2. dieses, meines;	dieser, meiner;	dieses, meines;	2. dieser, meiner;
3. diesem, meinem;	dieser, meiner;	diesem, meinem;	3. diesen, meinen;
4. diesen, meinen;	diese, meine;	dieses, mein;	4. diese, meine.

Uwaga. Tak jak rodzajnik: der, die, das, odmienia się zaimki: dieser, diese, dieses i jener, welcher, jeder, mancher,—zaś jak rodzajnik: ein, eine, ein, odmienia się zaimki: mein, meine, mein i dein, sein, ihr, unser, euer, ihr, Ihr, tudzież: kein.

Przypadkowanie rzeczowników.

§ 152. W języku niemieckim są trzy deklinacye rzeczowników.

I. Deklinacya słaba.

Liczba pojedyncza.				Liczba mnoga.			
1. der Löwe,	Hase,	Ochs,	Bär;	die Löwe-n,	Hasen,	Ochsen,	Bären;
2. des Löwe-n,	Hasen,	Ochs-en,	Bären;	der Löwe-n,	Hasen,	Ochsen,	Bären;
3. dem Löwe-n,	Hasen,	Ochs-en,	Bären;	den Löwe-n,	Hasen,	Ochsen,	Bären;
4. den Löwe-n,	Hasen,	Ochs-en,	Bären;	die Löwe-n,	Hasen,	Ochsen,	Bären;

§ 153. Do deklinacyi I. należą tylko rzeczowniki męzkie i oprócz 1-go przypadku liczby p., mają we wszystkich przypadkach obu liczb zakończenie **n**, lub **en**. — Rzeczowniki męzkie zakończone w 1-ym przypadku liczby p. na **e**, przybierają we wszystkich innych przypadkach obu liczb **n**, a niektóre jednozgłoskowe **en**.

II. Deklinacya mocna.

A) 1. der Vater,	Vogel;	das Messer,	Ufer;	die Väter,	Vögel,	Messer,	Ufer;
2. des Vater-s,	Vogel-s;	des Messer-s,	Ufer-s;	der Väter,	Vögel,	Messer,	Ufer;
3. dem Vater,	Vogel;	dem Messer,	Ufer;	den Väter-n,	Vögel-n,	Messer-n,	Ufer-n;
4. den Vater,	Vogel;	das Messer,	Ufer;	die Väter,	Vögel,	Messer,	Ufer.

	Liczba pojedyncza.				Liczba mnoga.			
B) 1.	der Sohn,	König;	das Buch,	Glas;	die Söhn-e,	Könige,	Büch-er,	Gläser;
2.	des Sohn-es,	Königes;	des Buches,	Glases;	der Söhn-e,	Könige,	Büch-er,	Gläser;
3.	dem Sohn-e,	Könige;	dem Buche,	Glase;	den Söhn-en,	Königen,	Büch-ern,	Gläsern;
4.	den Sohn,	König;	das Buch,	Glas;	die Söhn-e,	Könige,	Büch-er,	Gläser.

§ 154. Do deklinacyi II. należą wszystkie rzeczowniki nijakie i męzkie te, które nie należą do I. deklinacyi; — te rzeczowniki przybierają w 2-im przypadku liczby p. końcówkę **s**, lub **es**; — w liczbie mn. **e**, lub **er**, lub wcale nie zmieniają zakończenia.

a) Rzeczowniki mezkie i nijakie, zakończone na er, el, en, chen i lein, przybierają w 2. przypadku liczby p. końcówkę **s**, i w liczbie mnogiej nie zmieniają zakończenia, tylko męzkie kreskują a, o, u.

b) Rzeczowniki męzkie i nijakie, jednozgłoskowe i niektóre wielozgłoskowe przybierają w 2-gim przypadku liczby p. końcówkę **es**, a w 3-im **e**; — w liczbie mn. zaś przybierają mezkie zakończenie **e**, a nijakie **er**, i samogłoski a, o, u, kreskuje się. Wszystkie rzeczowniki mają w 3-im przypadku liczby mn. końcówkę **n**.

III. Deklinacya mieszana.

1.	die Rose,	Feder,	Hand,	Bank;	die Rose-n,	Feder-n,	Händ-e,	Bänke;
2.	der Rose,	Feder,	Hand,	Bank;	der Rose-n,	Feder-n,	Händ-e,	Bänke;
3.	der Rose,	Feder,	Hand,	Bank;	den Rose-n,	Feder-n,	Händ-en,	Bänken;
4.	die Rose,	Feder,	Hand,	Bank;	die Rose-n,	Feder-n,	Händ-e,	Bänke.

§ 155 Do Deklinacyi III. należą wszystkie rzeczowniki żeńskie. Rzeczowniki żeńskie nie zmieniają w liczbie pojedynczej zakończenia; w liczbie mn przybierają wielozgłoskowe zakończenie **n**, lub **en**, lecz samogłosek a, o, u, nie kreskują; — jednozgłoskowe zaś przybierają zakończenie **e**, i te ostatnie kreskują samogłoski a, o, u.

Przypadkowanie przymiotników.

§ 156. Przymiotniki przypadkują się: *a*) zupełnie bez rodzajnika, *b*) z rodzajnikiem nieokreślonym, *c*) z rodzajnikiem określonym.

a) 1.	alt-er Hut,	alt-e Bank,	alt-es Buch;	alt-e Hüte,	Bänke,	Bücher;
2.	alt-es Hutes,	alt-er Bank,	alt-es Buches;	alt-er Hüte,	Bänke.	Bücher;
3.	alt-em Hute,	alt-er Bank,	alt-em Buche;	alt-en Hüten,	Bänken,	Büchern;
4.	alt-en Hut,	alt-e Bank,	alt-es Buch;	alt-e Hüte,	Bänke,	Bücher;
b) 1.	ein alt-er Hut;	eine alt-e Bank;	ein alt-es Buch;	alt-e Hüte,	Bänke,	Bücher;
2.	eines alt-en Hutes;	einer alt-en Bank;	eines alt-en Buches;	alt-er Hüte,	Bänke,	Bücher;
3.	einem alt-en Hute;	einer alt-en Bank;	einem alt-en Buche;	alt-en Hüten,	Bänken,	Büchern;
4.	einen alt-en Hut;	eine alt-e Bank;	ein alt-es Buch;	alt-e Hüte,	Bänke,	Bücher;
c) 1.	der alte Hut;	die alte Bank;	das alte Buch;	die alten Hüte,	Bänke,	Bücher;
2.	des alten Hutes;	der alten Bank;	des alten Buches;	der alten Hüte,	Bänke.	Bücher;
3.	dem alten Hute;	der alten Bank;	dem alten Buche;	den alten Hüten,	Bänken,	Büchern;
4.	den alten Hut;	die alte Bank;	das alte Buch;	die alten Hüte,	Bänke,	Bücher.

§ 157. Przymiotniki poprzedzone przez zaimki: mein, dein, sein, ihr, unser, euer, Ihr, i wyraz kein, odmieniają się w liczbie pojedynczej, jak z rodzajnikiem ein, eine, ein, pod *b*), a w liczbie mnogiej, jak z rodzajnikiem określonym pod *c*). — *Przymiotniki poprze-*

dzone przez zaimki: dieser, jener, welcher, derjenige, derselbe, jeder, mancher, odmieniają się tak, jak z rodzajnikiem określonym pod c). Bez rodzajnika przybierają przymiotniki we wszystkich przypadkach zakończenia rodzajnikowe.

§ 158. Przypadkowanie zaimków osobistych.

1. ich, ja;	du, ty;	wir, my;	ihr, wy;
2. meiner, mnie;	deiner, ciebie;	unser, nas;	euer, was;
3. mir, mnie, mi, sobie;	dir, tobie, ci, sobie;	uns, nam, sobie;	euch, wam, sobie;
4. mich, mnie, siebie, się;	dich, ciebie, cię, się;	uns, nas, siebie, się;	euch, was, siebie, się;

1. er, on;	sie, ona;	es, ono;	sie, oni, one;	Sie, pan, pani;
2. seiner, jego;	ihrer, jej;	seiner, jego;	ihrer, ich;	Ihrer, pana, pani;
3. ihm, mu, jemu;	ihr, jej;	ihm, mu; sich, sobie;	ihnen, im; sich, sobie;	Ihnen, panu; sich, sobie;
4. ihn, go, jego;	sie, ją;	es, je; sich, się;	sie, ich, je; sich, się;	Sie, pana; sich, się.

P r z y i m k i.

§ 159. PRZYIMKI RZĄDZĄCE 2. PRZYPADKIEM:

Anstatt (statt), zamiast; auszerhalb, zewnątrz; innerhalb, wewnątrz; halben, halber, z przyczyny; oberhalb, powyżej; unterhalb, poniżej; kraft, mocą, na mocy; laut, stosownie, według; mittelst (mittels), vermittelst, vermöge, za pośrednictwem, za pomocą;

diesseit, z tej strony; jenseit, z tamtej strony; entlang, längs, wzdłuż; trotz, wbrew; während, podczas; wegen, dla, z przyczyny; unweit, niedaleko; ungeachtet, pomimo; zufolge, wskutek; um-willen, dla, gwoli, z przyczyny.

§ 160. PRZYIMKI RZĄDZĄCE 3. PRZYPADKIEM:

Aus, z, ze; ausser, oprócz; bei, u, przy; binnen, w przeciągu; entgegen, naprzeciw; gegenüber, naprzeciwko; mit, z; nach, po, za, do, o; nächst, blizko;

nebst, oprócz, obok; seit, od (czasu); von, od, o; sammt, wraz; zu, do; zuwider, wbrew; gemäss, w miarę, stosownie.

§ 161. PRZYIMKI RZĄDZĄCE 4. PRZYPADKIEM:

Durch, przez; für, dla, za, o; ohne, bez;

gegen, przeciw; um, wokoło; wider, przeciw.

§ 162. PRZYIMKI RZĄDZĄCE 3. i 4. PRZYPADKIEM:

An, na, przy; auf, na; in, w, do; unter, pod, między; vor, przed;

hinter, za; neben, obok; über, nad, ponad; zwischen, między (dwoma).

Odmiana czasowników czyli słów.

§ 163. W języku niemieckim jest 6 czasów, a te są:

1. czas teraźniejszy, **Präsens;**
2. czas przeszły niedokonany, **Imperfectum;**
3. czas przeszły dokonany, **Perfectum;**
4. czas zaprzeszły, **Plusquamperfectum;**
5. czas przyszły niedokon., **Futurum primum;**
6. czas przyszły dokon., **Futurum secundum;**

§ 164. Słowa (czasowniki) używają się w 6 sposobach czyli trybach:

1. tryb bezokoliczny, **Invinitiv**;
2. tryb oznajmujący, **Indicativ**;
3. tryb łączący, **Coniunctiv**;
4. tryb warunkowy, **Conditionalis**;
5. tryb rozkazujący, **Imperativ**;
6. imiesłów, **Particip**;

§ 165. Słowa posiłkowe: haben, sein i słowo loben, odmieniają się następnie:

§ 166. **Infinitiv.**

präsens.			perfecti.		
haben,	sein,	loben.	gehabt haben,	gewesen sein,	gelobt haben,
mieć,	być,	chwalić;	mieć było,	być było,	chwalić było;

§ 167. **Particip.**

habend,	seiend,	lobend,	gehabt,	gewesen,	gelobt,
mając,	będąc,	chwaląc;	miany,	były,	chwalony;

§ 168. **Imperativ.**

habe! habe er, sie, es!—er, sie, es soll haben!
sei!—sei er, sie, es! — er, sie, es soll sein!
lobe!—lobe er, sie, es! er soll loben!
chwal!—niech on, ona, ono chwali!

habet! haben wir! haben sie!
seiet! sein wir! sein sie!
lobet! loben wir! loben sie!
chwalcie! chwalmy! niech oni chwalą!

§ 169. **Präsens.**

A. Indicativ. *a)*	*b)*	*c)*	*B.* Coniunctiv. *a)*	*b)*	*c)*
ich habe.	ich bin,	ich lobe;	dass ich habe,	sei,	lobe;
du hast,	du bist,	du lobst;	„ du habest,	seist,	lobest;
er hat,	er ist,	er lobt;	„ er habe,	sei,	lobe;
wir haben,	wir sind,	wir loben;	„ wir haben,	seien,	loben;
ihr habet.	ihr seid,	ihr lobt;	„ ihr habet,	seiet,	lobet;
sie haben,	sie sind,	sie loben;	„ sie haben,	seien,	loben;

§ 170. **Imperfectum.**

ich hatte,	ich war,	ich lobte;	dass ich hätte,	wäre,	lobete;
du hattest,	du warst,	du lobtest;	„ du hättest,	wärest,	lobetest;
er hatte,	er war,	er lobte;	„ er hätte,	wäre,	lobete;
wir hatten,	wir waren,	wir lobten;	„ wir hätten,	wären,	lobeten;
ihr hattet,	ihr waret,	ihr lobtet;	„ ihr hättet,	wäret,	lobetet;
sie hatten,	sie waren,	sie lobten;	„ sie hätten.	wären.	lobeten;

Conditionalis präsens.
ich würde haben, sein, loben i t. d.

§ 171. **Perfectum.**

ich habe gehabt, bin gewesen, habe gelobt;
du hast gehabt, bist gewesen, hast gelobt;
er hat gehabt, ist gewesen, hat gelobt;
[i t. d.

dass ich gehabt habe, gewesen sei, gelobt habe;
„ du gehabt habest, gewesen seist, gelobt habest;
„ er gehabt habe, gewesen sei, gelobt habe;
[i t. d.

172. **Plusquamperfectum.**

ich hatte gehabt, war gewesen, hatte gelobt; du hattest gehabt, warst gewesen, hattest gelobt, i t. d.

dass ich gehabt hätte, gewesen wäre, gelobt hätte; dass du gehabt hättest, gewesen wärest, gelobt hättest, i t. d.

Conditionalis perfecti.

ich würde gehabt haben, gewesen sein, gelobt haben i t. d.

173. **Futurum primum.**

ich werde	haben,	sein,	loben;	dass	ich	haben,	sein,	loben,	werde;
du wirst	"	"	"	"	du	"	"	"	werdest;
er wird	"	"	"	"	er	"	"	"	werde;
wir werden	"	"	"	"	wir	"	"	"	werden;
ihr werdet	"	"	"	"	ihr	"	"	"	werdet;
sie werden	"	"	"	"	sie	"	"	"	werden;

174. **Futurum secundum.**

ich werde gehabt haben, gewesen sein, gelobt haben i t. d.

dass ich werde gehabt haben, gewesen sein, gelobt haben i t. d.

175. **Przykład do odmiany słów w formie biernej.**

176. **Infinitiv.**

präsens.

geliebt werden, być, zostać kochanym;

perfecti.

geliebt worden sein, być było kochanym;

177. **Particip.**

geliebt werdend, będąc kochanym;

geliebt worden, zostawszy kochanym;

178. **Imperativ.**

werde geliebt! zostań kochanym! werde er geliebt!—er, sie, es soll geliebt werden! niech on, ona, ono, zostanie kochanym!

werdet geliebt! zostańcie kochani! werden sie geliebt! —, sie sollen geliebt werden! niech oni zostaną kochani!

179. **Präsens.**

A) **Indicativ.**

ich werde, du wirst, er wird geliebt;
wir werden, ihr werdet, sie werden "

B) **Coniunctiv.**

dass ich werde, du werdest, er werde geliebt;
" wir werden, ihr werdet, sie werden "

180. **Imperfectum.**

ich wurde, du wurdest, er wurde geliebt;
wir wurden, ihr wurdet, sie wurden "

dass ich würde, du würdest, er würde geliebt;
" wir würden, ihr würdet, sie würden "

Cond. ich würde geliebt werden i t. d.

181. **Perfectum.**

ich bin geliebt worden,	dass ich geliebt worden sei.
du bist geliebt worden i t. d.	„ du „ „ seist i t. d.

182. **Plusquamperfectum.**

ich war geliebt worden,	dass ich geliebt worden wäre,
wir waren geliebt worden i t. d.	„ wir „ „ wären i t. d.
	Cond. ich würde geliebt worden sein i t. d.

183. **Futurum primum.**

ich werde geliebt werden,	dass ich werde geliebt werden,
du wirst „ „ i t. d.	„ du werdest „ „ i t. d

184. **Futurum secundum.**

ich werde geliebt worden sein i t. d	dass ich werde geliebt worden sein i t. d.

Słowa nieprawidłowe czyli rdzenne.

§ 185. Słowa nieprawidłowe odmieniają się według formy, czyli konjugacyi mocnej, a nieprawidłowość ta ma miejsce: *a*) w czasie teraźniejszym, w 2-ej i 3-ej osobie liczby pojedynczej, trybu oznajmującego i w 2-ej osobie liczby pojedynczej, trybu rozkazującego; *b*) w czasie przeszłym niedokonanym i *c*) w imiesłowie czasu przeszłego.

Słowa takie nieprawidłowe jednak odmieniają się prawidłowo w czasie teraźniejszym w liczbie mnogiej i w trybie łączącym.

§ 186. Następujące słowa kreskują samogłoskę **a**, w 2-iej i 3-ciej osobie liczby pojedynczej, czasu teraźniejszego w trybie oznajmującym:

backen, piec ciasto;	fangen, łapać;	schlafen, spać;
braten, piec, smarzyć;	gefallen, podobać się;	tragen, nieść;
blasen, dąć;	graben, kopać;	wachsen, rosnąć;
fahren, jechać;	halten, trzymać,	waschen, myć, prać;
fallen, padać;	lassen, kazać, puścić;	stossen, trącać, bóść;
laufen, biedz;	schlagen, bić;	

Indicativ.		Coniunctiv.	
ich backe,	piekę;	dass ich backe,	że piekę;
du bäckst,	pieczesz;	„ du backest,	„ pieczesz;
er bäckt,	on piecze;	„ er backe,	„ on piecze;
wir backen,	pieczemy;	„ wir backen,	„ pieczemy;
ihr backt,	pieczecie;	„ ihr backet,	„ pieczecie:
sie backen,	oni pieką;	„ sie backen,	„ oni pieką.

§ 187. Następujące słowa zmieniają samogłoskę **e**, na **ie**, lub samo **i**, w 2-iej i 3-ciej osobie liczby pojedynczej, trybu oznajmującego w czasie teraźniejszym i w 2-iej osobie trybu rozkazującego liczby pojedynczej:

e na **i:**

Indicativ.		Coniunctiv.
bersten, pękać;	geben, dawać;	treffen, trafić;
brechen, łamać;	helfen, pomagać;	vertreten, zastąpić;
bergen, kryć;	messen, mierzyć;	verbergen, skryć;
dreschen, młócić;	nehmen, brać;	verderben, zepsuć;
erwerben, zarabiać;	schelten, łajać;	vergessen, zapomnieć;
essen, jeść;	schmelzen, topnieć;	werben, werbować;
fressen, żreć;	schwellen, puchnąć, nadymać;	werfen, rzucać;
fechten, fechtować, walczyć;	sprechen, mówić;	quellen, wytryskać;
flechten, pleść;	stechen, kłuć;	erlöschen, zgasnąć;
gelten, mieć wartość;	sterben, umrzeć;	werden, stać się, zostać;

e na **ie:**

befehlen, rozkazać;	gebären, rodzić;	lesen, czytać;
empfehlen, zalecać;	geschehen, dziać się;	sehen, widzieć;
geben, dać;	stehlen, kraść;	

Indicativ.	Coniunctiv.
ich breche, łamię; ich lese, czytam;	dass ich breche, lese, że łamię, czytam;
du brichst, łamiesz; du liesest, czytasz;	dass du brechest, lesest, że łamiesz, czytasz;
er bricht, on łamie; er liest, czyta;	dass er breche, lese, że on łamie, czyta;
Imperativ. brich! łam! lies! czytaj!	**Imperativ.** brechet! łamcie! leset! czytajcie!

§ 188. Słowa nieprawidłowe w czasie przeszłym niedokonanym dzielą się na 9 klas. Do klasy I. należą słowa mieszane, które zamieniają samogłoskę rdzenną na inną, a w czasie przeszłym niedokonanym i w imiesłowie przeszłym kończą się na **t**, podobnie jak słowa prawidłowe, a są następujące:

Klasa I.

Infinitiv	Präsens	Imperfectum		Particip perfecti
		Indicativ	Coniunctiv	
wissen, wiedzieć	ich weiss, du weisst, er weiss	wusste	wüsste	gewusst
wollen, chcieć	ich will, du willst, er will	wollte	wollete	gewollt
mögen, módz	ich mag, du magst, er mag	mochte	möchte	gemocht
können, módz	ich kann, du kannst, er kann	konnte	könnte	gekonnt
dürfen, módz, śmieć	ich darf, du darfst, er darf	durfte	dürfte	gedurft
müssen, musieć	ich muss, du musst, er muss	musste	müsste	gemusst
sollen, powinnym [być	ich soll, du sollst, er soll	sollte	sollete	gesollt
kennen, znać	—	kannte	kennete	gekannt
nennen, nazwać	—	nannte	nennete	genannt
wenden, obracać	—	wandte	wendete	gewandt
denken, myśleć	—	dachte	dächte	gedacht
senden, posłać	—	sandte	sendete	gesandt
brennen, palić	—	brannte	brennete	gebrannt
bringen, przynieść	—	brachte	brächte	gebracht
rennen, biedz szybko	—	rannte	rennete	gerannt

Klasa II.

Infinitiv	Imperfectum Indicativ	Imperfectum Coniunctiv	Particip perfecti
essen, jeść	ass	ässe	gegessen
fressen, żreć	frass	frässe	gefressen
messen, mierzyć	mass	mässe	gemessen
vergessen, zapomnieć	vergass	vergässe	vergessen
geben, dać	gab	gäbe	gegeben
* genesen, wyzdrowieć	genas	genäse	genesen
* geschehen, dziać się	es geschah	es geschähe	es ist geschehen
lesen, czytać	las	läse	gelesen
* liegen, leżeć	lag	läge	gelegen
sehen, widzieć	sah	sähe	gesehen
* sitzen, siedzieć	sass	sässe	gesessen
* treten, stąpać	trat	träte	getreten
bitten, prosić	bat	bäte	gebeten
Klasa III.			
beginnen, rozpoczynać	begann	begönne	begonnen
gewinnen, wygrać	gewann	gewönne	gewonnen
* rinnen, ciec	rann	rönne	geronnen (sein)
* schwimmen, pływać	schwamm	schwömme	geschwommen (sein)
sinnen, przemyślać	sann	sonne	gesonnen
spinnen, prząść	spann	spänne	gesponnen
befehlen, rozkazywać	befahl	beföhle	befohlen
empfehlen, zalecać	empfahl	empföhle	empfohlen
stehlen, kraść	stahl	stähle	gestohlen
bergen, skrywać	barg	bärge	geborgen
bersten, pękać	barst	bärste	geborsten
brechen, łamać	brach	bräche	gebrochen
dreschen, młócić	drasch	dräsche	gedroschen
gebären, rodzić	gebar	gebäre	geboren
gelten, popłacać, znaczyć	galt	gölte	gegolten
schelten, łajać	schalt	schölte	gescholten
helfen, pomagać	half	hülfe	geholfen
nehmen, brać	nahm	nähme	genommen
erschrecken, przestraszyć się	erschrack	erschräcke	erschrocken
sprechen, mówić	sprach	spräche	gesprochen
stechen, kłuć	stach	stäche	gestochen
* erben, umrzeć	starb	stürbe	gestorben
verderben, psuć	verdarb	verdürbe	verdorben
werben, werbować, zaciągać do wojska	warb	würbe	geworben

Uwaga. Słowa oznaczone gwiazdką na początku, używają się że słowem posiłkowem sein.

Infinitiv	Imperfectum		Particip perfecti
	Indicativ	Coniunctiv	
* stehen, stać	stand	stände, stünde	gestanden
erwerben, zarabiać	erwarb	erwürbe	erworben
treffen, trafiać	traf	träfe	getroffen
werfen, rzucać	warf	würfe	geworfen
* werden, stać się	ward, wurde	würde	geworden i worden
* kommen, przyjść	kam	käme	gekommen
tun, czynić	tat	täte	getan
stecken, tkwić, siedzieć	stak	stäke	gestocken

Klasa IV.

binden, wiązać	band	bände	gebunden
dringen, cisnąć, nalegać	drang	dränge	gedrungen
finden, znaleźć	fand	fände	gefunden
* schwinden, niknąć, schnąć	schwand	schwände	geschwunden (sein)
winden, wić, windować	wand	wände	gewunden
* gelingen, udać się	es gelang	es gelänge	es ist gelungen
klingen, brzmieć	klang	klänge	geklungen
ringen, pasować, silić się	rang	ränge	gerungen
schlingen, okrążać, wić	schlang	schlänge	geschlungen
schwingen, podnosić, machać	schwang	schwänge	geschwungen
singen, śpiewać	sang	sänge	gesungen
* sinken, opadać	sank	sänke	es ist gesunken
* springen, skakać	sprang	spränge	gesprungen (sein)
stinken, śmierdzieć	stank	stänke	gestunken
trinken, pić	trank	tränke	getrunken
zwingen, przymuszać	zwang	zwänge	gezwungen

Klasa V.

blasen, dąć	blies	bliese	geblasen
braten, piec, smarzyć	briet	briete	gebraten
* fallen, padać	fiel	fiele	gefallen
halten, trzymać	hielt	hielte	gehalten
lassen, kazać, puścić	liess	liesse	gelassen
raten, radzić	riet	riete	geraten
verraten, zdradzić	verriet	verriete	verraten
schlafen, spać	schlief	schliefe	geschlafen
rufen, wołać	rief	riefe	gerufen
stossen, trącać	stiess	stiesse	gestossen
* laufen, biedz	lief	liefe	gelaufen
hauen, ciąć	hieb	hiebe	gehauen

Infinitiv	Imperfectum Indicativ	Imperfectum Coniunctiv	Particip perfecti

Klasa VI.

Infinitiv	Indicativ	Coniunctiv	Particip perfecti
* bleiben, zostać	blieb	bliebe	geblieben
* gedeihen, poszczęścić się	gedieh	gediehe	gediehen
leihen, pożyczyć	lieh	liehe	geliehen
schreiben, pisać	schrieb	schriebe	geschrieben
schreien, krzyczeć	schrie	schriee	geschrieen
speien, pluć	spie	spiee	gespieen
zeihen, obwiniać	zieh	ziehe	geziehen
verzeihen, przebaczyć	verzieh	verziehe	verziehen
heissen, nazywać się	hiess	hiesse	geheissen
meiden, unikać	mied	miede	gemieden
scheiden, rozstać się	schied	schiede	geschieden
weisen, pokazać	wies	wiese	gewiesen
preisen, wielbić, cenić	pries	priese	gepriesen
scheinen, zdawać się, świecić	schien	schiene	geschienen
schweigen, milczeć	schwieg	schwiege	geschwiegen
* steigen, wstępować	stieg	stiege	gestiegen
reiben, trzeć	rieb	riebe	gerieben
treiben, pędzić	trieb	triebe	getrieben

Klasa VII.

Infinitiv	Indicativ	Coniunctiv	Particip perfecti
sich befleissen, przykładać się	befliss	beflisse	beflisse
beissen, kąsać	biss	bisse	gebissen
reissen, drzeć, rwać	riss	risse	gerissen
spleissen, drzeć pierze	spliss	splisse	gesplissen
schmeissen, rzucać	schmiss	schmisse	geschmissen
keifen, zrzędzić, nudzić	kiff	kiffe	gekiffen
* verbleichen, | zblednąć,	verblich	verbliche	verblichen
erbleichen, | umrzeć	erblich	erbliche	erblichen
gleichen, równać się	glich	gliche	geglichen
* schleichen, skradać się	schlich	schliche	geschlichen
streichen, trzeć, głaskać	strich	striche	gestrichen
* weichen, ustępować	wich	wiche	gewichen
* gleiten, pośliznąć się	glitt	glitte	geglitten
* reiten, jechać konno	ritt	ritte	geritten
* schreiten, kroczyć, stąpać	schritt	schritte	geschritten
schleifen, ostrzyć, burzyć miasto	schliff	schliffe	geschliffen
kneifen, kneipen, szczypać	kniff, knipp	kniffe, knippe	gekniffen, geknippen
pfeiffen, gwizdać	pfiff	pfiffe	gepfiffen
leiden, cierpieć	litt	litte	gelitten
schneiden, krajać	schnitt	schnitte	geschnitten

Infinitiv	Imperfectum		Particip perfecti
	Indicativ	Coniunctiv	
fangen, łapać	fing	finge	gefangen
* gehen, iść	ging	ginge	gegangen
* hangen, wisieć	hing	hinge	gehangen

Klasa VIII.

Infinitiv	Indicativ	Coniunctiv	Particip perfecti
bewegen, nakłonić	bewog	bewöge	bewogen
erwägen, rozważyć	erwog	erwöge	erwogen
biegen, giąć	bog	böge	gebogen
betrügen, oszukać	betrog	betröge	betrogen
wiegen, ważyć	wog	wöge	gewogen
saugen, ssać	sog	söge	gesogen
erküren, wybrać	erkor	erköre	erkoren
erlöschen, zgasnąć	erlosch	erlösche	erloschen
* erschallen, brzmieć	erscholl	erscholle	erschollen
fechten, walczyć	focht	föchte	gefochten
flechten, pleść	flocht	flöchte	geflochten
bieten, cenić, ofiarować	bot	böte	geboten
* fliegen, latać	flog	flöge	geflogen
* fliehen, uciekać	floh	flöhe	geflohen
* fliessen, płynąć	floss	flösse	geflossen
verdriessen, niecierpliwić	verdross	verdrösse	verdrossen
schliessen, zamykać	schloss	schlösse	geschlossen
giessen, lać	goss	gösse	gegossen
geniessen, używać	genoss	genösse	genossen
spriessen, kiełkować, wypuszczać latorośle	spross	sprösse	gesprossen
* frieren, marznąć	fror	fröre	gefroren
verlieren, zgubić	verlor	verlöre	verloren
glimmen, tleć	glomm	glömme	geglommen
* klimmen, wdrapywać się	klomm	klömme	geklommen
gähren, fermentować	gohr	göhre	gegohren
schwären, jątrzyć się	schwor	schwöre	geschworen
scheeren, strzydz	schor	schöre	geschoren
heben, podnieść	hob	höbe	gehoben
* kriechen, czołgać się	kroch	kröche	gekrochen
lügen, kłamać	log	löge	gelogen
melken, doić	molk	mölke	gemolken
pflegen, naradzać się	pflog	pflöge	gepflogen
quellen, wytryskać	quoll	quölle	gequollen
* schwellen, puchnąć, nadymać się	schwoll	schwölle	geschwollen
saufen, pić, chleptać	soff	söffe	gesoffen

Infinitiv	Imperfectum		Particip perfecti
	Indicativ	Coniunctiv	
* schmelzen, topnieć	schmolz	schmölze	geschmolzen
schieben, posuwać	schob	schöbe	geschoben
schnieben, schnauben, parskać	schnob	schnöbe	geschnoben
schrauben, śrubować	schrob	schröbe	geschroben
klieben, rozłupać się	klob	klöbe	gekloben
* schliefen, wśliznąć się	schloff	schlöffe	geschloffen
stieben, prószyć	stob	stöbe	gestoben
wirren, gmatwać	worr	wörre	geworren
beklemmen, ściskać oddech	beklomm	beklömme	beklommen
weben, tkać	wob	wöbe	gewoben
wägen, dochodzić wagi	wog	wöge	gewogen
sieden, warzyć, wrzeć	sott	sötte	gesotten
* triefen, kapać	troff	tröffe	getroffen
ziehen, ciągnąć	zog	zöge	gezogen
trügen, łudzić	trog	tröge	getrogen

Klasa IX.

Infinitiv	Indicativ	Coniunctiv	Particip perfecti
backen, piec, smarzyć	buck	bücke	gebacken
* fahren, jechać	fuhr	führe	gefahren
graben, kopać	grub	grübe	gegraben
laden, ładować	lud	lüde	geladen
mahlen, mleć	muhl	mühle	gemahlen
schaffen, stworzyć	schuf	schüfe	geschaffen
schlagen, bić	schlug	schlüge	geschlagen
tragen, nieść	trug	trüge	getragen
* wachsen, rosnąć	wuchs	wüchse	gewachsen
waschen, myć, prać	wusch	wüsche	gewaschen
dingen, najmować	dung	dünge	gedungen
schinden, zdzierać skórę, obłupywać	schund	schünde	geschunden

Die Erzählungen. *)

I. Die Ohrfeige.

1. Ein Soldat erhielt eine Ohrfeige von seinem Korporal und fragte ihn zornig: 2. „Herr Korporal! soll das ein Spaß oder Ernst sein?“ 3. Der Korporal antwortete ihm aber: „das war der Ernst.“ 4. Da versetzte der Soldat: 5. „Nun, das ist Ihr Glück, denn einen solchen Spaß verstehe ich nicht.“

II. Der Eselsvater.

1. Ein Bauer ritt auf seinem Esel in die Stadt. 2. Als er neben einer Schule vorbeiritt, begann der Esel zu schreien. 3. Einige Schüler gingen eben aus der Schule und riefen ihm zu: 4. „Du Eselsvater! warum schreit dein Esel so häßlich?“ 5. „Ach, meine Kinder! er freut sich, daß er so viele Brüder findet,“ erwiderte der Bauer.

III. Der kluge Kutscher.

1. Als ein Kutscher (*kuczer*) rasch über eine Brücke fuhr, sagte ihm sein Herr: 2. „Hans! wenn du den Wa-

Powiastki.

I. Policzek.

1. Pewien żołnierz otrzymał policzek od swego kaprala i zapytał go gniewnie: 2. „Panie kapralu! czy to ma być żart, czy seryo?“ 3. Kapral mu zaś odpowiedział: „to było na seryo.“ 4. Tedy odrzekł żołnierz: 5. „A więc, to pańskie szczęście, bo takiego żartu ja nie rozumiem.“

II. Ojciec ośli.

1. Pewien chłop jechał na swym ośle do miasta. 2. Gdy przejeżdżał mimo szkoły, zaczął osioł wrzeszczeć. 3. Kilku uczniów wychodziło właśnie ze szkoły i zawołali na niego: 4. „Ty ośli ojcze! dlaczegóż to twój osioł wrzeszczy tak brzydko?“ 5. „Ach, moje dzieci! on się raduje, że znajduje tylu braci,“ odrzekł chłop.

III. Mądry stangret.

1. Gdy pewien stangret prędko jechał przez most, powiedział mu jego pan: 2. „Jaśku! gdy powóz wy-

---

*) Powiastki niniejsze trzeba się nauczyć dobrze i płynnie czytać, a potem tłómaczyć i opowiadać z pamięci.

gen umwerfen wirst, und ich falle ins Wasser, so werde ich dich erschießen". 3. „Gnädiger Herr!" sagte der Kutscher, „wenn Sie mich erschießen, so werde ich Sie verklagen, und mir einen anderen Dienst suchen."

wrócisz, a ja do wody wpadnę, to cię zastrzelę!" 3. „Wielmożny panie!" rzekł stangret, „jeżeli mnie pan zastrzelisz, to ja pana zaskarżę i poszukam sobie innej służby."

IV. Der Glaskuchen.

1. In Holland befinden sich die besten Schlitt-Schuhläufer (*szlittszuulajfer*). 2. Ein afrikanischer Gesandter sah diese Uebung zum ersten Male in seinem Leben. 3. Er beschrieb das seinem Monarchen in folgenden Worten: 4. „In Holland bedeckt sich im Winter das Wasser mit einem Glaskuchen, auf welchem die Menschen in Schuhen herumlaufen. 5. An diese Schuhe bindet man große Messer."

IV. Szklanny placek.

1. W Holandyi znajdują się najlepsi łyżwiarze. 2. Pewien afrykański poseł widział to ćwiczenie po raz pierwszy w swem życiu. 3. On opisał to swemu monarsze w następujących słowach: 4. „W Holandyi pokrywa się w zimie woda szklannym plackiem, po którym ludzie biegają w trzewikach. 5. Do tych trzewików przywiązują duże noże."

V. Der Großsprecher.

1. Ein Großsprecher war trotz seiner Prahlsucht sehr einfältig. 2. Wenn nur je in der Gesellschaft die Rede von der Reise war, so sagte er immer, daß er in allen Ländern und Städten war. 3. Einst fragte ihn sein Freund: 4. „Wenn du so viel gereiset hast, so mußt du gut die Geografie kennen?" 5. Aber er antwortete: 6. „Nein, in der Geografie war ich nicht, aber ich reisete ganz dicht vorbei."

V. Gaduła.

1. Pewien gaduła był pomimo swej przechwałki bardzo głupim. 2. Jeżeli tylko w towarzystwie była kiedy mowa o podróży, to on mawiał zawsze, że bywał we wszystkich krajach i miastach. 3. Raz zapytał go jego przyjaciel: 4. „Jeżeli tyle podróżowałeś, to musisz dobrze znać jeografię?" 5. Lecz on odpowiedział: 6. „Nie, w jeografii nie byłem, ale całkiem blizko niej przejeżdżałem."

VI. Der vorsichtige Blinde.

1. An einem dunklen Abende ging ein Blinder auf der Strasse. 2. In einer Hand trug er eine brennende Laterne, in der anderen aber einen Krug Milch.

VI. Ostrożny ciemny.

1. Pewnego ciemnego wieczora szedł ślepy ulicą. 2. W jednej ręce niósł gorejącą latarnię, w drugiej zaś dzbanek mleka. 3. Pewien

3. Ein Spaßvogel begegnete ihm und rief ihm zu: 4. „Narr! was hilft dir die Laterne? 5. Ist Tag und Nacht nicht gleich für dich?" 6. Der Blinde antwortete ihm: 7. „Nicht für mich trage ich die Laterne, sondern für unvorsichtige Leute, wie du. 8. Wenn ich keine Laterne tragen werde, so wird mich ein Unvorsichtiger anrennen und mir den Krug zerbrechen."

żartowniś spotkał go i zawołał na niego: 4. „Głupcze! cóż ci pomoże latarnia? 5. Czyż dzień i noc nie jest dla ciebie jednakowym?" 6. Ciemny mu odpowiedział: 7. „Nie dla siebie niosę latarnię, lecz dla nieostrożnych ludzi, jak ty. 8. Jeżeli nie będę niósł latarni, to nieostrożny na mnie wpadnie i mnie dzbanek potłucze."

VII. Der Kaiser als Arzt.

1. Josef II. Kaiser von Oesterreich, bemerkte einst auf der Strasse ein kleines Mädchen, welches die Vorübergehenden um Almosen bat. 2. Er rief das Mädchen zu sich und fragte, warum es bettle. 3. Dem Mädchen standen Tränen in den Augen und es konnte kaum ein Wort hervorbringen. 4. Endlich, nach einigen Fragen erfuhr der Kaiser, daß es Geld braucht, um einen Arzt für seine kranke Mutter zu bekommen. 5. Die kindliche Liebe rührte den Kaiser sehr. 6. Er gab sich für einen Arzt aus, und ließ sich zu der kranken Mutter führen. 7. Hier schrieb er statt eines Rezeptes, eine Anweisung auf fünfzig Dukaten aus seiner Privatkasse.

VII. Cesarz lekarzem.

1. Józef II. cesarz Austryi, spostrzegł razu pewnego na ulicy małą dziewczynkę, która przechodniów o jałmużnę prosiła. 2. On przyzwał dziewczynkę do siebie i zapytał ją, dlaczego ona żebrze. 3. Dziewczynce stanęły łzy w oczach i nie mogła wydobyć ani słowa. 4. Nakoniec po kilku pytaniach dowiedział się cesarz, że ona potrzebuje pieniędzy, aby lekarza dla swej chorej matki dostać. 5. Miłość dziecięca wzruszyła bardzo cesarza. 6. On się podał za lekarza i kazał się do chorej matki zaprowadzić. 7. Tu napisał zamiast recepty, asygnacyę na pięćdziesiąt dukatów ze swej prywatnej kasy.

VIII. Das Zauberblatt.

1. Ein Neger wurde mit einem Briefe und einem Korb Obst von seinem Herrn zu einer Dame geschickt. 2. Diese Dame gab ihm wieder einen Brief. 3. In dem Briefe schrieb sie seinem Herrn, daß ihr der Neger nur den Brief, aber kein Obst gebracht hat. 4. Als nun der Neger den Brief seinem Herrn übergab

VIII. Czarodziejski listek.

1. Pewien murzyn został z listem i koszem owoców od swego pana do pewnej damy wysłany. 2. Ta dama dała mu znowu list. 3. W liście napisała jego panu, że jej murzyn tylko list, lecz żadnych owocow nie przyniósł. 4. Gdy więc murzyn list swemu panu wręczył i tenże go prze-

und dieser ihn vorlas, fragte er den Neger: 5. „Was hast du mit den Früchten gemacht, die du der Dame bringen solltest?" 6. Der Neger aber sagte: 7. „Ich wußte nicht, daß jenes Stück Papier der Dame etwas sagen kann, darum habe ich die Früchte selbst gegessen." 8. Den Herrn belustigte diese Einfalt des Negers, und er verzieh ihm das Vergehen. 9. Als der Neger zu seinen Kameraden kam, sagte er: 10. „Jenes Stück Papier muß ein Zauberblatt sein; denn, kaum öffnete es mein Herr, so wußte er schon, was ich gemacht habe.

czytał, zapytał murzyna: 5. „Cóżeś zrobił z owocami, któreś był powinien zanieść damie?" 6. Murzyn zaś rzekł: 7. „Ja nie wiedziałem, że tamten kawałek papieru damie coś może powiedzieć, przeto zjadłem sam owoce." 8. Pana ubawiła ta prostota murzyna i przebaczył mu jego przestępek. 9. Gdy murzyn do swych towarzyszy przybył, rzekł: 10. „Tamten kawałek papieru musi być listkiem czarodziejskim; albowiem, zaledwie go otworzył mój pan, to już wiedział, co ja zrobiłem."

IX. Der Richterspruch.

1. Einst verlor ein Geizhals einen Beutel mit hundert Dukaten. 2. Ein armer Mann fand den Beutel und brachte ihn dem Eigentümer. 3. Der Geizhals zählte die Dukaten und sagte, daß es nur neun und neunzig Dukaten sind und daß der Finder einen gestohlen hat. 4. Der Geizhals belangte sogar den Finder vors Gericht. 5. Der Richter war ein kluger und gerechter Mann, wie alle Richter sein sollen. 6. Dabei kannte er den Geizhals, als einen schlechten, den Finder aber, als einen biederen Mann. 7. Daher sagte er zu dem Geizhals: 8. „Du behauptest einen Beutel mit hundert Dukaten verloren zu haben, dieser aber enthält nur neun und neunzig. 9. Er gehört also nicht dir, sondern dem ehrlichen Finder, bis sich der wahre Eigentümer des Geldes findet." 10. So entschied der Richter und übergab das Geld dem Finder.

IX. Wyrok sędziego.

1. Razu pewnego zgubił sknera sakiewkę ze stoma dukatami. 2. Biedny człowiek znalazł sakiewkę i przyniósł ją właścicielowi. 3. Sknera policzył dukaty i powiedział, że jest tylko dziewięćdziesiąt dziewięć dukatów i że znalazca jeden ukradł. 4. Sknera zapozwał nawet znalazcę przed sąd. 5. Sędzia był mądrym i sprawiedliwym mężem, jak wszyscy sędziowie być powinni. 6. Przytem znał sknerę, jako złego, znalazcę zaś, jako poczciwego człowieka. 7. Dlatego rzekł do sknery: 8. „Ty twierdzisz, żeś sakiewkę ze stoma dukatami zgubił, ta zaś zawiera tylko dziewięćdziesiąt dziewięć. 9. Ona należy przeto nie do ciebie, lecz do uczciwego znalazcy, aż się prawdziwy właściciel pieniędzy znajdzie." 10. Tak roztrzygnął sędzia i oddał pieniądze znalazcy.

X. Diogenes.

1. Antisthenes, ein Lehrer der Weisheit in Athen, hatte das Unglück, daß er lauter träge Schüler bekam. 2. Zuerst suchte er zwar sie für ein tätiges Leben zu gewinnen. 3. Da sie sich aber selbst von ihrer Trägheit nicht zu befreien suchten, so schickte er sie alle ihren Eltern wieder zurück. 4. Nur einer unter ihnen, Namens Diogenes, war ganz anderer Ansicht. 5. Ihm war nichts lieber, als die Lehre des Antisthenes. 6. Er wollte daher durchaus den Antisthenes nicht verlassen, da die Anderen fortgeschickt wurden. 7. Antisthenes drohete ihm und schlug ihn sogar mit einem Stocke. 8. Aber Diogenes ließ sich dadurch nicht abschrecken. 9. Er sagte zu dem Antisthenes: 10. „Schlage nur so viel, als es dir gefällt, aber du wirst keinen so harten Stock finden, um mich von deinen Unterweisungen vertreiben zu können.“ 11. Als er diese harte Probe bestanden hatte, dachte schon Antisthenes nicht mehr daran, um ihn zu verlassen. 12. Im Gegenteil, gewann er diesen eifrigen Schüler über die Maßen lieb und widmete sich ganz der Ausbildung desselben.

X. Diogienes.

1. Antistenes, nauczyciel mądrości w Atenach, miał nieszczęście, że samych gnuśnych uczniów dostawał. 2. Najprzód starał się w prawdzie ich dla czynnego życia pozyskać. 3. Ponieważ się zaś sami nie starali uwolnić się od swej gnuśności, tedy odesłał ich wszystkich rodzicom napowrót. 4. Tylko jeden z pomiędzy nich imieniem Diogienes był zupełnie innego poglądu. 5. Jemu nie było nic milszem nad nauki Antistenesa. 6. On nie chciał przeto za nic Antistenesa opuścić, gdy inni zostali odesłani. 7. Antistenes groził mu i bił go nawet kijem. 8. Ale Diogienes nie dał się przez to (*tem*) odstraszyć. 9. On rzekł do Antistenesa: 10. „Bij tylko tyle, ile ci się podoba, lecz ty nie znajdziesz tak twardego kija, abyś mnie od twych wskazówek (*nauk*) mógł odpędzić.“ 11. Gdy tę twardą próbę przetrwał, nie myślał już Antistenes więcej o tem, aby go porzucić. 12. Przeciwnie, pokochał tego gorliwego ucznia bez miary (*nad miarę*) i poświęcał się zupełnie wykształceniu tegoż.

XI. Der Adel.

1. Pissini, ein großer Kriegsheld, aber ein Mann von niederer Herkunft, hatte sich durch große Taten ausgezeichnet und erregte dadurch den Neid gegen sich. 2. Einmal war in Gegenwart des Königs Alfons die Rede von diesem Helden. 3. Jedermann erteilte ihm das größte Lob, aber ein eifersüch-

XI. Szlachectwo.

1. Pissini, wielki bohater wojenny, lecz człowiek nizkiego pochodzenia, odznaczył się przez wielkie czyny i obudził przez to zazdrość względem siebie. 2. Pewnego razu była w obecności króla Alfonsa mowa o tym bohaterze. 3. Każdy udzielał mu największych pochwał, lecz jeden

tiger Höfling sagte, daß er nur ein Sohn des Fleischers sei. 4. Der König beleidigte sich über diese neidische Bemerkung, wandte sich gegen den Verleumder und sagte: 5. „Mein Herr! der Sohn eines Fleischers, der (welcher) sich durch schöne Taten über seine Geburt erhebt, ist weit mehr wert, als der Sohn eines Grafen, der keine andere Verdienste hat, als seine Ahnen.“

6. Der Kardinal Campeji geriet einst mit einem gewissen Herzoge von Modena in einen heftigen Wortwechsel. 7. Der Herzog warf dem Kardinal vor, daß sein Vater ein Schweinhirt war. 8. „Ganz recht!“ versetzte der Kardinal gleichgültig. 9. „Aber, wenn Ihr Vater ein Schweinhirt wäre, so würden Sie unfehlbar noch jetzt Schweine hüten müssen.“

zazdrosny dworzanin powiedział, że on jest tylko synem rzeźnika. 4. Król się obraził za tę zazdrosną uwagę, zwrócił się do oszczercy i rzekł: 5. „Mój panie! syn rzeźnika, który się przez piękne czyny ponad swoje urodzenie wywyższa, jest daleko więcej wart, niż syn hrabiego, który żadnych innych zasług nie ma, jak swoich przodków.“

6. Kardynał Kampeji popadł raz z pewnym księciem Modeny w zacięty spór. 7. Książę zarzucał kardynałowi, że jego ojciec był pasterzem trzody (*świniopasem*). 8. Całkiem słusznie!“ dodał kardynał obojętnie. 9. „Ale, gdyby pański ojciec był świniopasem, to musiałbyś pan niezawodnie jeszcze teraz świnie pasać.“

XII. Das Pferd frißt die Austern.

1. Der englische Dichter, Buttler, kam nach einer beschwerlichen Reise in eine Herberge. 2. Er war durchnäßt vom Regen und ganz erkältet, und wollte sich erwärmen. 3. Das Kaminfeuer war schon ganz von lauter unhöflichen Gästen besetzt und keiner von ihnen hatte Lust ihm Platz zu machen. 4. Aber er wußte sich gleich zu helfen. 5. „Aufwärter!“ rief er, „gib meinem Pferde ein Schock Austern!“ 6. „Was, Austern?“ fragte der Aufwärter. 7. „Nun, freilich,“ erwiederte Buttler, „du hörst es doch. 8. Ein Schock Austern für mein Pferd!“ 9. Der Aufwärter schüttelte den Kopf, und die Gäste auch. 10. Die Gäste gingen ja sogar zuschauen, wie das Pferd die Austern fressen wird. 11.

XII. Koń je ostrygi.

1. Angielski poeta, Buttler, przybył po uciążliwej podróży do oberży. 2. On był przemokły od deszczu i całkiem przeziębły i chciał się ogrzać. 3. Ogień na kominie był już całkiem przez samych niegrzecznych gości obsadzony i żaden z nich nie miał chęci zrobić mu miejsca (*usunąć mu się z miejsca*). 4. Lecz on sobie umiał zaraz poradzić (*pomódz*). 5. „Garson (*posługa z*)!“ zawołał on, „daj mojemu koniowi kopę ostryg.“ 6. „Co, ostryg?“ zapytał garson. 7. „A zapewne,“ odrzekł Buttler, „wszak słyszysz. 8. Kopę ostryg dla mojego konia!“ 9. Garson potrząsł głową, a i goście także. 10. Goście poszli nawet przyglądać się, jak też koń be-

Buttler aber benutzte diese Gelegenheit und wählte sich den besten Platz am Kamin. 12. Der Aufwärter aber kam bald zurück und sagte: 13. „Herr! Ihr Pferd will keine Austern fressen.“ 14. „Nun gut,“ sagte Buttler, „so gieb die Austern mir sammt Salz und Pfeffer, dem Pferde aber Hafer und Heu.“

dzie jadł ostrygi. 11. Buttler zaś skorzystał z tej sposobności i wybrał sobie najlepsze miejsce przy kominie. 12. Garson jednak powrócił wkrótce i rzekł: 13. „Panie! pański koń nie chce jeść ostryg.“ 14. „A więc dobrze“, rzekł Buttler, „to daj ostrygi mnie wraz ze solą i pieprzem, koniowi zaś owsa i siana.“

XIII. Der Dieb und das Stroh.

1. Einem Edelmanne wurden die silbernen Geräte gestohlen. 2. Jedoch lange konnte er nicht auf die Spur des Diebes kommen. 3. Daher hatte er sein ganzes Gesinde im Verdacht. 4. Eines Abends rief er seine ganze Dienerschaft in das Zimmer und sagte: 5. „Unter euch ist gewiß der Dieb, der mir das Silber gestohlen hat, aber ich werde ihn bald entdecken.“ 6. Er befahl daher allen in die Reihe sich zu stellen, und ließ sie gerade stehen, darauf die Hände emporheben, mit dem Kopfe drehen, mit Füßen treten und so weiter. 7. Endlich verteilte er unter alle Diener die Strohhalme von gleicher Länge und sagte: 8. „Jetzt gebt Acht! in der Hand des Diebes wird der Strohhalm in zehn Minuten um die Hälfte größer wachsen.“ 9. Mit diesen Worten ging er in das andere Zimmer, wo er polterte, lärmte und schrie. 10. Nach zehn Minuten kam er zu ihnen zurück und nahm von einem jeden den Strohhalm wieder. 11. Alle Strohhalme waren gleich lang, aber nur der Halm des Lakaien war um die Hälfte kürzer, denn das böse Gewissen riet ihm, um so viel abzubeißen. 12. Dies half ihm jedoch nicht viel, denn alle Diener schrieen einstimmig: 13. „Er ist ein Dieb, er hat das Silber gestohlen!“

XIII. Złodziej i słoma.

1. Pewnemu szlachcicowi skradziono srebrne sprzęty. 2. Jednakże długo nie mógł przyjść na ślad złodzieja. 3. Dlatego miał całą swą czeladź w podejrzeniu. 4. Pewnego wieczora zawezwał całą swą służbę do pokoju i rzekł: 5. „Pomiędzy wami jest z pewnością złodziej, który mi srebro skradł, lecz ja go zaraz odkryję.“ 6. Rozkazał tedy wszystkim stanąć szeregiem i kazał im stać prosto, potem ręce w górę podnieść, głową kręcić, nogami przerabiać i t. d. 7. Nareszcie rozdał pomiędzy wszystkich służących źdźbła słomy jednakiej długości i rzekł: 8. „Teraz uważajcie! w ręku złodzieja urośnie źdźbło za dziesięć minut o połowę większe“. 9. Z temi słowy odszedł do drugiego pokoju, gdzie stukał, hałasował i krzyczał. 10. Po dziesięciu minutach przybył do nich napowrót i odbierał od każdego źdźbło. 11. Wszystkie źdźbła były jednako długie, tylko źdźbło lokaja było o połowę krótsze, gdyż mu złe sumienie doradziło o tyle odgryźć. 12. To mu jednakże nie wiele pomogło, bo wszyscy słudzy krzyknęli jednogłośnie: 13. [illegible] st złodziejem, on ukradł srebr[illegible]

XIV. Die Mäßigung.

1. Sehr wenige Menschen können mit Geduld ertragen, wenn andere von ihnen übel sprechen. 2. Sokrates, der große griechische Filosof, hörte mit Gleichgültigkeit, daß Jemand von ihm übel gesprochen hat, und sagte: 3. „Er mag mich auch prügeln, wenn ich nicht dabei bin.“

4. Noch größere Mäßigung zeigte der König Antigonus. 5. Er hörte einst in seinem Zelte, daß draußen zwei Soldaten sehr boshaft und schimpflich von ihm redeten. 6. Nachdem er eine Weile zugehört hatte, machte er das Zelt auf und sagte zu ihnen: 7. „Wenn ihr von mir so reden wollt, so geht wenigstens auf die Seite, damit ich es nicht höre.“

8. Der große Türenne lag einst beim warmen Wetter ganz schlecht und leicht gekleidet am Fenster. 9. Einer von seinen Bedienten trat herein, und sah ihn wegen seiner schlechten Kleidung für einen seiner Kameraden an, mit dem er vertraut lebte. 10. Er schlich ganz sachte auf ihn zu und gab ihm einen derben Schlag auf den Rücken. 11. Türenne wandte sich um; der Bediente kannte mit Zittern seinen Herrn und fiel ihm zu Füßen. 12. „Gnädiger Herr! ich dachte, daß es der Georg wäre,“ sagte er stammelnd. 13. Aber der edle Türenne sagte ganz gelassen: 14. „Auch jenen darfst du nicht so stark schlagen.“

XIV. Umiarkowanie.

1. Bardzo mało ludzi może z cierpliwością znosić, gdy inni o nich źle mówią. 2. Sokrates, wielki filozof grecki, słuchał z obojętnością, że ktoś o nim źle mówił i rzekł: 3. „On mnie może także obić, jeżeli przy tem nie jestem.“

4. Jeszcze większe umiarkowanie okazał król Antygonus. 5. On słyszał pewnego razu w swoim namiocie, że po za nim (*namiotem*) dwaj żołnierze bardzo złośliwie i zelżywie o nim mówili. 6. Przysłuchawszy się (na) chwilę, otworzył namiot i rzekł do nich: 7. „Jeżeli o mnie tak mówić chcecie, to idźcie przynajmniej na bok, abym tego nie słuchał.“

8. Wielki Turenne leżał razu pewnego w czasie ciepłego powietrza zupełnie źle i lekko ubrany przy oknie. 9. Jeden z jego służących wszedł i uważał (*wziął*) go z przyczyny jego złego (lichego) ubrania za jednego ze swoich towarzyszy, z którym żył poufnie. 10. Podsunął się ku niemu cichusieńko i dał mu potężne uderzenie przez plecy. 11. Turenne się odwrócił; służący poznał ze drżeniem swego pana i upadł mu do nóg. 12. „Wielmożny panie! ja myślałem, że to był Jerzy.“ rzekł jąkając się. 13. Lecz szlachetny Turenne rzekł zupełnie obojętnie: 14. „Także i tamtego nie śmiesz tak mocno bić.“

XV. Der Zweikampf.

1. Der große Gustav, König von Schweden, dem es immer daran gel-

XV. Pojedynek.

1. Wielki Gustaw, król szwecki, któremu zawsze na tem zależało, aby

sen war, um die gute Ordnung unter seinen Soldaten zu erhalten, nannte den Zweikampf ein Verderben der Kriegszucht. 2. Dieser Monarch beschloß daher jene barbarische Gewohnheit in seinem Heere abzuschaffen. 3. Nun erließ er ein Gesetz, daß jedermann, der sich in einen Zweikampf einlassen wird, mit dem Tode bestraft werden muß. 4. Einige Zeit nach der Bekanntmachung eines solchen Gesetzes baten den König zwei vornehme Offiziere um Erlaubniß, ihren Streit mit den Degen ausgleichen zu können. 5. Gustav erzürnte zwar über diese Bitte, dennoch willigte er ein, aber nur unter der Bedingung, daß er selbst ein Zeuge des Zweikampfes sein wollte, wozu er die Stunde und den Ort bestimmte. 6. Er kam auf den Wahlplatz mit einem Haufen Fußvolk und ließ die beiden Fechter umringen. 7. Sodann befahl er einem Scharfrichter zu kommen und sagte zu ihm: 8. „Mein Freund! in dem Augenblicke, wenn einer von diesen beiden Offizieren getödtet werden wird, schlage du dem anderen lebenden sogleich den Kopf ab.“ 9. Bei diesen Worten blieben die beiden Offiziere eine Zeitlang unbeweglich stehen. 10. Darauf warfen sie sich dem Könige zu Füßen, baten um Vergebung und schwuren einander ewige Freundschaft.

XVI. Das Gastrecht.

1. Kaleb, ein edler Jüngling in Arabien, hatte das Unglück, den Vater des Emirs Alkafar zu tödten. 2. Der Emir benutzte alle Mittel, um den Mörder auszusuchen und den Tod seines Vaters zu rächen. 3. Aber alle seine

dobry porządek między swymi żołnierzami utrzymać, nazywał pojedynek zepsuciem (*upadkiem*) karności wojskowej. 2. Ten monarcha postanowił przeto ów barbarzyński zwyczaj w swojej armii usunąć. 3. Więc wydał prawo, że każdy, kto się wdawać będzie w pojedynek, musi być śmiercią ukarany. 4. W niejaki czas po ogłoszeniu takiego prawa prosili króla dwaj znakomici oficerowie o pozwolenie, aby mogli swój spór szpadami załatwić. 5. Gustaw rozgniewał się wprawdzie na tę prośbę, jednakże zezwolił, ale tylko pod tym warunkiem, że sam chciał być świadkiem pojedynku, do czego wyznaczył godzinę i miejsce. 6. On przybył na plac walki z gromadą (*hufcem*) piechoty i kazał zapaśników otoczyć. 7. Potem rozkazał przybyć katowi i rzekł do niego: 8. „Mój przyjacielu! w tej chwili, gdy jeden z tych oficerów zostanie zabity, odetnij ty drugiemu żyjącemu natychmiast głowę.“ 9. Przy tych słowach zatrzymali się obadwaj oficerowie niejaki czas nieruchomo. 10. Potem rzucili się królowi do nóg, prosili o przebaczenie i przysięgli sobie wzajemnie wieczną przyjaźń.

XVI. Prawo gościnności.

1. Kaleb, szlachetny młodzieniec w Arabii, miał nieszczęście, zabić ojca emira (*emirowego*) Alkafara. 2. Emir użył wszelkich środków, aby mordercę wyszukać i śmierci swego ojca się pomścić. 3. Lecz wszystkie jego

Bemühungen waren vergebens. 4. Eines Tages trat ein Unbekannter in sein Zelt eben in diesem Augenblicke, als er hinausgehen wollte, um neue Nachforschungen nach dem Mörder zu unternehmen. 5. Er empfing den Unbekannten freundlich und bewirtete ihn. 6. Am folgenden Tage ging der Emir wieder aus, durchlief alle Straßen der Stadt, um den Gegenstand seiner Rache zu entdecken. 7. Allein er fand ihn nirgends. 8. Abends kehrte er mit sichtbarem Unmute wieder in sein Zelt und aß mit dem Fremdling. 9. Dieser bemerkte die Unruhe des Emirs, und bat ihn, (um) ihm die Ursache dieser Unruhe zu eröffnen. 10. Lange weigerte sich Emir, aber endlich entdeckte er ihm, daß er den jungen Kaleb, den Mörder seines Vaters, schon seit einem Jahre umsonst suche, um sich an ihm zu rächen. 11. „Sei ruhig," sagte der Fremdling, indem er den falschen Bart, abnahm, „suche deinen Feind nicht weiter, er ist in deiner Hand. 12. Ich bin Kaleb!" 13. „Du Kaleb? Himmel! ist es möglich?" rief der Emir. 14. „Doch," fuhr er fort, „du hast in meiner Wohnung mit mir gegessen, jetzt bist du mir heilig. 15. Hier, nimm diesen Beutel mit Geld, und fliehe gleich aus meinem Zelte; alsdann will ich sehen, was ich machen kann."

wysilenia były napróżno. 4. Pewnego dnia wszedł (*wstąpił*) pewien nieznajomy do jego namiotu, właśnie w tej chwili, gdy on chciał wyjść, aby nowe poszukiwania za mordercą przedsięwziąć. 5. On przyjął nieznajomego uprzejmie i ugościł go. 6. Następnego dnia wyszedł znowu emir, przebiegł wszystkie ulice miasta, aby przedmiot swojej zemsty odkryć. 7. Lecz go nigdzie nie znalazł. 8. Wieczorem powrócił znowu z pewnem niezadowoleniem do swego namiotu i jadł z przybyszem. 9. Ten spostrzegł niespokój emira i prosił go, aby mu przyczynę tego niespokoju objawił. 10. Długo wzbraniał się emir, lecz nakoniec odkrył mu, że on młodego Kaleba, mordercy swego ojca, już od roku napróżno szuka, aby się na nim pomścić. 11. „Bądź spokojny," rzekł przybysz, zdejmując fałszywą brodę, „nie szukaj twego wroga dalej, on jest w twym ręku. 12. Ja jestem Kaleb!" 13. „Tyś Kaleb? o nieba! czyż to możebnem?" zawołał emir. 14. „Jednakże," ciągnął dalej, „tyś w mojem mieszkaniu ze mną jadł, teraz jesteś mi świętym. 15. Bierz ten oto woreczek z pieniądzmi i uciekaj zaraz z mego namiotu; potem zobaczę, co mogę uczynić."

XVII. Kluge Widerlegung.

1. In der ehemaligen Stadt Kapua war einst Alles in einer gefährlichen Gährung. 2. Das Volk war gegen seine Regenten äußerst erbittert, und man mußte eine allgemeine Aufruhr befürchten. 3. Pacuvius (*pakuvius*), das Haupt

XVII. Rozsądny odpór.

1. W dawnem mieście Kapua było razu pewnego wszystko w niebezpiecznem zaburzeniu. 2. Naród był przeciw swoim władcom nader oburzony i musiano się obawiać ogólnego buntu. 3. Pakuwiusz, głowa wład-

der Regenten, versprach die Ruhe in der Stadt wieder herzustellen, wenn man ihm nur freie Hand lasse. 4. Alle bewilligten ihm, die Sache zu veranstalten. 5. Eines Tages versammelte er sie alle auf dem Rathause, schloß die Ratsherren ein, und besetzte das Rathaus mit Wachen. 6. Hierauf trat er vor das versammelte Volk und erklärte, daß es jetzt die Zeit ist, sich an den unwürdigen Regenten zu rächen. 7. Sie sind alle in dem Rathause eingesperrt, jetzt ist die Frage, was mit ihnen zu machen sei. 8. „Ich meinerseits," sagte Pacuvius, „halte dafür, einen nach dem anderen herauszuführen, zu verurteilen und das Urteil gleich zu vollziehen. 9. Aber es soll vorher an die Stelle jedes Verurteilten ein anderer Bürger gewählt werden, damit keine Magistratsstelle ledig bleibe." 10. Dem Volke gefiel sehr dieser Vorschlag und man fing an, den Namen eines Ratsherrn auszurufen, welcher zuerst verurteilt werden sollte. 11. Als das Volk den Namen hörte, entstand ein allgemeines Geschrei, und alle riefen: 12. „Dieser ist ein böser, gottloser Mann, welcher den Tod verdient hat." 13. „Gut," sagte Pacuvius, „ich sehe, daß ihr diesen als einen Bösen bezeichnet und entsetzt. 14. Nun wählet einen besseren an seine Stelle!" 15. Aber Jedermann schwieg, Niemand wußte einen bessern zu benennen. 16. Endlich unterbrach das Schweigen ein schlechter Kerl, und benannte einen von seinen Freunden. 17. Aber gleich entstand ein Geschrei und Lärm. 18. Einer rief: das ist ein Taugenichts, ein anderer sagte, daß er ihn gar nicht kennt, ein anderer sagte, er ist ein Betrüger; kurz jedermann wußte

ców, przyrzekł zaprowadzić znowu w mieście porządek, jeżeli mu tylko swobodę działania (*swobodną rękę*) pozostawią. 4. Wszyscy pozwolili mu, rzecz uporządkować (*urządzić*). 5. Pewnego dnia zgromadził ich wszystkich na ratuszu, zamknął rajców (*radców*) i obsadził ratusz strażą. 6. Potem wystąpił przed zgromadzony naród i oznajmił, że teraz jest czas, zemścić się na niegodziwych władcach. 7. Oni są wszyscy w ratuszu zamknięci, teraz jest pytanie, co z nimi trzeba robić. 8. „Ja z mej strony," rzekł Pakuwiusz, „trzymam za tem, aby jednego po drugim wyprowadzić, osądzić i wyrok zaraz wykonać. 9. Ale przedtem na miejsce każdego osądzonego musi inny obywatel zostać wybranym, aby żadne miejsce w magistracie nie zostało opróżnione." 10. Narodowi spodobał się bardzo ten projekt i zaczęto imię jednego rajcy wywoływać, który miał być najprzód osądzony. 11. Gdy naród to imię usłyszał, powstał ogólny krzyk i wszyscy wołali: 12. „Ten jest złym, bezbożnym człowiekiem, który zasłużył na śmierć." 13. „Dobrze," odrzekł Pakuwiusz, „ja widzę, że wy tego jako złego (*złoczyńcę*) oznaczacie i usuwacie. 14. Więc wybierajcie lepszego na jego miejsce!" 15. Lecz każdy milczał, nikt nie umiał (*wiedział*) lepszego wymienić. 16. Nakoniec przerwał milczenie jeden łotr i wymienił jednego ze swych przyjaciół. 17. Ale zaraz powstał krzyk i hałas. 18. Jeden wołał, to jest nicpoń, drugi rzekł, że go wcale nie zna, inny powiedział, że to jest oszust; słowem każdy umiał jakieś obwinienie względem nie-

eine Beschuldigung gegen ihn vorzubringen. 19. Als man zur zweiten und dritten Wahl schreiten wollte, ward der Lärm noch ärger, und es war unmöglich, etwas zu beschließen. 20. Endlich wurde das Volk des Tumults überdrüßig und die ganze Versammlung ging nach und nach aus einander. 21. Es wurde also nichts Neues beschloßen und Alles blieb beim Alten.

go zarzucić. 19. Gdy do drugiego i trzeciego wyboru przystąpić chciano, stał się hałas jeszcze gorszym i było niemożebnem coś uchwalić (*postanowić*). 20. Nakoniec naród się zniecierpliwił tłokiem i całe zgromadzenie rozeszło się powoli. 21. Przeto nic nowego nie postanowiono i wszystko zostało przy starem (*po dawnemu*).

XVIII. Bestrafter Stolz.

1. Ein reicher Kaufmann auf der Insel Ceylon (*cejlon*) besaß am Ufer des Meeres ein großes und herrliches Landgut mit prächtigen Gärten. 2. Sein Nachbar war ein armer Korbflechter und hatte ein Stückchen Feld, welches der reiche Kaufmann gern besitzen wollte. 3. Der Korbflechter aber wollte es ihm um keinen Preis abtreten. 4. Sie lebten daher immer in einer Zwitracht und der Reiche verursachte dem Armen Schaden, wo er nur konnte. 5. Einst schifften sie beide zusammen auf eine benachbarte Insel. 6. Plötzlich schleuderte der Sturm das Schiff in das hohe Meer so, daß es am sechsten Tage an einer Insel scheiterte. 7. Von der ganzen Schiffsmannschaft retteten sich nur wenige, und unter diesen der Kaufmann und der Korbflechter. 8. Diese Insel bewohnten die Wilden. 9. Sie fielen über die Schiffsbrüchigen her, zogen sie aus und wollten sie tödten. 10. Der Kaufmann zitterte an allen Gliedern vor der nahen Todesgefahr. 11. Der arme Korbflechter aber hatte Mut genug ihr zu trotzen, oder sie abzuwenden. 12. Er brach in der

XVIII. Ukarana pycha.

1. Pewien bogaty kupiec na wyspie Cejlon posiadał na brzegu morza wielki i wspaniały majątek ziemski z przepysznymi ogrodami. Jego sąsiad był biednym koszykarzem i miał kawałeczek pola, które bogaty kupiec chętnie posiąść chciał. 3. Koszykarz zaś nie chciał mu go za żadną cenę odstąpić. 4. Żyli przeto zawsze w niezgodzie i bogacz wyrządzał szkody biednemu, gdzie tylko mógł. 5. Razu pewnego płynęli oni obadwaj razem okrętem do sąsiedniej wyspy. 6. Nagle popchnęła burza okręt na otwarte morze tak, że się rozbił szóstego dnia o jednę wyspę. 7. Z całej załogi okrętowej uratowało się tylko niewielu, a między tymi także kupiec i koszykarz. 8. Tę wyspę zamieszkiwali dzicy. 9. Oni się rzucili na rozbitków okrętu, wyciągnęli ich i chcieli ich zabić. 10. Kupiec drżał na całem ciele przed blizkiem niebezpieczeństwem życia. 11. Biedny koszykarz zaś miał dosyć odwagi, aby mu (*niebezpieczeństwu*) się opierać, albo je odwrócić. 12. On ułamał

Sie einige Zweige von den nahe stehenden Bäumen ab, flocht daraus eine Krone und setzte sie auf das Haupt dem Könige der Wilden. 13. Diese schöne Krone gefiel den Wilden so sehr, daß sie ihm alle freundlich die Hand reichten und dann ihre Freude in lustigen Tänzen ausdrückten. 14. Der Kaufmann lag indeß jammernd auf den Knieen und blieb eine Zeitlang von den Wilden unbeachtet. 15. Endlich gingen sie auf ihn zu und wollten ihn todtschlagen. 16. Aber der Korbflechter bat für ihn und die Wilden schenkten ihm und noch den Anderen Geretteten das Leben. 17. Der Korbflechter machte noch allerlei schöne Sachen von den Baumzweigen und Wurzeln, welche die Wilden so sehr entzückten, daß sie ihn dafür zu ihrem Könige erhoben. 18. Der Korbflechter regierte nun über die Wilden drei Jahre hindurch, und seine Untertanen waren seinen klugen Befehlen sehr ergeben. 19. Am meisten aber war ihm der Kaufmann unterwürfig, denn nur ihm hatte er die Erhaltung des Lebens zu verdanken. 20. Nach Verlauf von drei Jahren landete zufällig ein großes Schiff bei dieser Insel und dieses brachte sie beide und die andern Schiffsbrüchigen wieder in ihr Vaterland. 21. Der Kaufmann erkannte das Unrecht, welches er ehemals dem Korbflechter machte und schenkte ihm jetzt die Hälfte seines Vermögens.

w pośpiechu kilka gałązek z drzew blizko stojących, uplótł z nich koronę i wsadził ją na głowę królowi dzikich. 13. Ta piękna korona spodobała się dzikim tak bardzo, że mu wszyscy podali uprzejmie rękę, a potem swoję radość przez tańce wyrażali. 14. Kupiec leżał tymczasem lamentując na kolanach i pozostał przez czas niejaki niespostrzeżonym przez dzikich. 15. Nakoniec podeszli ku niemu i chcieli go ubić na śmierć. 16. Ale koszykarz prosił za nim i dzicy darowali jemu i jeszcze innym uratowanym życie. 17. Koszykarz robił jeszcze rozmaite piękne rzeczy z gałęzi drzew i korzeni, które dzikich tak bardzo zachwycały, że go za to na swego króla wynieśli. 18. Koszykarz panował więc nad dzikimi przez trzy lata, a jego poddani byli jego mądrym rozkazom bardzo ulegli. 19. Najwięcej zaś był mu kupiec podległym, gdyż tylko jemu miał ocalenie życia do zawdzięczania. 20. Po upływie trzech lat wylądował przypadkowo duży okręt przy tej wyspie i ten zawiózł ich obudwóch i innych rozbitków znowu do ich ojczyzny. 21. Kupiec poznał swoją nieprawość, którą niegdyś koszykarzowi wyrządził i podarował mu teraz połowę swego majątku.

XIX. Der Stein als Zeuge.

1. In der Stadt Bagdad lebte einst ein sehr kluger Richter. 2. Er war wegen seiner Rechtschaffenheit und Scharfsinnigkeit weit und breit berühmt. 3.

XIX. Kamień jako świadek.

1. W mieście Bagdadzie żył niegdyś bardzo mądry sędzia. 2. On był dla swej prawości i bystrości umysłu wzdłuż i wszerz słynnym. 3.

Eines Tages kam zu ihm ein verarmter Kaufmann und verlangte einen Rechtsspruch gegen einen Schneider, welcher ihm hundert Goldstücke schuldig war. 4. Der Richter ließ den Verklagten vor sich stellen und fragte ihn: 5. „Warum giebst du dem Kaufmann die Schuld nicht ab?“ 6. Der Schneider aber leugnete die Schuld und sagte, daß er keinen Heller von dem Kaufmann genommen hat und, daß er ihn sogar nicht kennt. 7. Der Richter fragte den Kläger: 8. „Hast du einen schriftlichen Schuldschein, oder Zeugen?“ 9. Der Kläger aber sagte, daß er weder den Schuldschein noch Zeugen hat. 10. Da sagte der Richter, daß er dem Verklagten den Eid auferlegen will. 11. Der Kläger fing an bitterlich zu weinen und sagte: 12. „O, Herr Richter! gieb Acht und hilf mir, dieser Mensch ist gewissenlos genug und er wird den Meineid schwören.“ 13. Als der Richter den Mann so jammern sah, hatte er Mitleid mit seinem Kummer und sagte nach einigem Bedenken so: 14. „An welchem Orte hast du ihm das Geld gegeben?“ 15. Auf einem Steine in meinem Garten,“ sagte der Kläger. 16. Der Verklagte leugnete das Alles und schalt den Kläger einen Lügner. 17. Da wandte sich der Richter an den Kläger und sagte zu ihm so: 18. „Betrübe dich nicht, aber laufe zu dem Steine, verrichte drei Gebete, und sage dann zu ihm so:“ 19. „Stein! der Richter fordert dich, komme, lege Zeugniß für mich.“ 20. Der Verklagte lächelte darüber boshaft, denn er wußte, daß der Stein weder kommen, noch reden kann. 21. Der Richter machte aber so, als bemerkete er das gar

Pewnego dnia przybył do niego zubożały kupiec i żądał wyroku przeciw krawcowi, który mu był dłużen sto sztuk złota. 4. Sędzia kazał oskarżonego (*pozwanego*) przed siebie stawić i zapytał go: 5. „Dlaczegóż ty nie oddajesz kupcowi długu?“ 6. Krawiec zaś zaprzeczał dług i mówił, że on ani szeląga nie brał od kupca i, że go nawet nie zna. 7. Sędzia zapytał powoda (*skarżącego*): 8. „Czy masz pisemny rewers, albo świadków?“ 9. Powód zaś rzekł, że ani rewersu, ani świadków nie ma. 10. Tedy rzekł sędzia, że pozwanemu przysięgę wskaże. 11. Powód zaczął gorzko płakać i rzekł: 12. „O, panie sędzio! miej się na baczności, i pomóż mi, ten człowiek jest dosyć niesumiennym i złoży krzywoprzysięztwo.“ 13. Gdy sędzia tego człowieka tak lamentującego widział (*widząc*), ulitował się nad jego dolą i rzekł po pewnym namyśle tak: 14. „Na którem miejscu dałeś mu pieniądze?“ 15. „Na kamieniu w moim ogrodzie,“ odrzekł powód. 16. Pozwany zaprzeczał temu wszystkiemu i nazwał powoda kłamcą. 17. Tedy odwrócił się sędzia do powoda i rzekł do niego tak: 18. „Nie smuć się, lecz biegnij do kamienia, odmów trzy modlitwy, a wtenczas mu powiedz tak: 19. „Kamieniu! sędzia żąda ciebie, chodź i złóż świadectwo za mną.“ 20. Pozwany uśmiechnął się na to złośliwie, bo wiedział, że kamień nie może ani przyjść, ani mówić. 21. Sędzia zaś udawał (*robił tak*), jakby tego wcale nie spostrzegał. 22.

nicht. 22. Der Kläger lief freudig aus allen Kräften zu dem Steine voll Hoffnung auf guten Erfolg. 23. Der Richter ließ den Verklagten warten, bis der Kläger wieder kommt und beschäftigte sich mit anderen Rechtssachen, ohne sich um ihn zu kümmern. 24. Während dieser in Gedanken vertieft und zerstreut war, redete ihn der Richter ganz unverhofft an: 25. „Ist dein Gegner noch nicht zurückgekommen?“ 26. Der Verklagte antwortete unbefangen: 27. „O, Richter! du mußt noch lange auf ihn warten, denn der Stein ist eine gute halbe Meile von hier entfernt.“ 28. „So?“ sagte der Richter, „du weißt, wo der Stein liegt, du bist also ein unverschämter Betrüger.“ 29. Der Richter wartete auch nicht, bis der Stein kommen wird, aber er verurteilte sogleich den Schneider zur Zahlung der geforderten Summe. 30. Der Kläger kam ohne Stein betrübt zurück, aber sein Trübsal verwandelte sich in Freude, denn der Richter gab ihm die geforderten hundert Goldstücke zurück.

Powód pobiegł uradowany ze wszystkich sił do kamienia, pełen nadziei o dobrym skutku. 23. Sędzia kazał pozwanemu czekać, aż powód powróci i zatrudniał się innemi sprawami sądowemi, nie troszcząc się o niego. 24. Podczas gdy ten w myślach zatopionym i roztargnionym był, przemówił do niego (*zagadnął go*) sędzia zupełnie niespodzianie: 25. „Czy twój przeciwnik jeszcze nie powrócił?“ 26. Pozwany odpowiedział bez namysłu: 27. „O, sędzio! musisz ty na niego jeszcze długo czekać, bo kamień jest dobre pół mili stąd oddalony.“ 28. „Tak?“ rzekł sędzia, „ty wiesz, gdzie kamień leży, ty jesteś więc bezwstydnym oszustem.“ 29. Sędzia nie czekał także, aż kamień przybędzie, lecz zasądził natychmiast krawca do zapłacenia żądanej sumy. 30. Powód powrócił bez kamienia zasmucony, lecz smutek jego zamienił się w radość, bo mu sędzia oddał żądane sto sztuk złota.

XX. Der Barbierjunge in Segringen.

1. Einst kam in ein Wirtshaus zu Segringen ein abgedankter Offizier an. 2. Er hatte einen starken Bartwuchs, was ihm ein entsetzendes Aussehen gab. 3. Bevor er etwas zu essen und zu trinken verlangte, fragte er den Wirt, ob dort ein Barbier zu finden wäre. 4. Der Wirt holte ihm einen guten Barbier. 5. Zu diesem sagte der Offizier: 6. „Ihr sollt mir den Bart rasiren, aber gebet Acht, denn ich habe eine kitzliche Haut. 7. Wenn ihr mich

XX. Praktykant felczerski w Zegryngu.

1. Pewnego razu przybył do gospody (*oberży*) w Zegryngu wysłużony (*dymisyonowany*) oficer. 2. On miał silny zarost brody, co mu odrażającą powierzchowność nadawało. 3. Nim coś do jedzenia i do picia zażądał, zapytał gospodarza, czy tam by się znalazł jaki felczer. 4. Gospodarz sprowadził mu dobrego felczera. 5. Do tego rzekł oficer: 6. „Macie mi brodę ogolić, lecz (*dajcie*) miejcie baczność, bo ja mam świerzbiącą skórę. 7. Gdy

ins Gesicht nicht schneidet, so bezahle ich euch vier Kronentaler; aber, wenn ihr mich ins Gesicht schneidet, so steche ich euch mit meinem Degen todt," und dabei legte er den Degen auf den Tisch. 8. Als der erschrockene Mann das hörte, sprang er davon und schickte seinen Gehilfen. 9. Zu diesem sagte der Offizier dasselbe. 10. Der Gehilfe lief auch davon und schickte einen Lehrjungen. 11. Der Lehrjunge ließ sich aber nicht abschrecken, denn das Geld hatte für ihn einen großen Reiz. 12. Er dachte bei sich selbst so: 13. „Gelingt es mir, daß ich diesen Herrn nicht schneide, so kann ich mir um vier Kronentaler einen neuen Rock kaufen. 14. Gelingt es aber nicht, so weiß ich schon, was ich tun soll." 15. Er beginnt das Rasiren: der Herr sitzt ganz still, der Bursche spaziert ihm schön auf dem Gesichte und um die Nase herum, als wenn es hier nichts zu befürchten wäre. 16. Endlich hat er den Bart glücklich ohne Schnitt abgenommen, und dankte Gott inbrünstig dafür. 17. Der Herr stand auf, besah sich im Spiegel und sagte zu dem Burschen: 18. „Junger Mensch! wer gab dir denn so viel Mut, mich zu rasiren, wenn dein Herr und sein Gehilfe davon gesprungen waren? 19. Du weißt doch recht wohl, daß ich dich todt gestochen hätte, wenn du mich ins Gesicht geschnitten hättest." 20. Der Lehrjunge aber sagte: 21. „Gnädiger Herr! Sie würden mich nicht gestochen haben. 22. Denn, wenn Sie gezuckt hätten, und ich Sie ins Gesicht geschnitten hätte, so würde ich Ihnen die Gurgel abgeschnitten haben, und Sie würden keine Zeit haben, mich zu erstechen." 23. Als der Offizier das hörte, und an die

mnie w twarz nie zarzniecie, to zapłacę wam cztery koronne talary; lecz, jeżeli mnie w twarz zarzniecie, to was zakłuję na śmierć moją szpadą," a przytem położył szpadę na stole. 8. Gdy przestraszony człowiek to usłyszał, odskoczył precz i posłał swego pomocnika. 9. Do tego powiedział oficer tożsamo. 10. Pomocnik także zbiegł i posłał praktykanta. 11. Praktykant zaś nie dał się odstraszyć, gdyż pieniądze miały dla niego wielki powab. 12. On sobie tak pomyślał: 13. „Uda mi się, że tego pana nie zarznę, to sobie mogę za cztery koronne talary nowy surdut kupić. 14. Nie uda się zaś, to ja już wiem, co mam uczynić." 15. On rozpoczyna golenie; pan siedzi zupełnie cicho, chłopiec spaceruje mu (*muska*) brzytwą pięknie po twarzy i w około nosa, jak gdyby tu się niczego obawiać nie było. 16. Wreszcie zdjął (*zebrał*) brodę szczęśliwie bez zarznięcia i dziękował Bogu za to serdecznie. 17. Pan wstał, obejrzał się w zwierciadle i powiedział do chłopca: 18. „Młody człowieku! któż tobie też dał tyle odwagi, aby mnie golić, jeżeli twój pan i jego pomocnik zbiegli? 19. Ty wiesz przecież bardzo dobrze, że jabym ciebie był zakłuł na śmierć, gdybyś mnie był w twarz zarznął." 20. Praktykant zaś rzekł: 21. „Wielmożny panie! pan byś mnie był nie zakłuł. 22. Bo, gdybyś pan był drgnął, a jabym był pana w twarz zarznął, to byłbym panu gardziel (*gardło*) oderznął i pan nie miałbyś czasu mnie zakłuć." 23. Gdy to oficer usłyszał i o niebezpieczeństwie pomyślał, w którem się

Gefahr dachte, in welcher er sich befand, ward er todtenblaß vor Schrecken und Todesangst. 24. Er gab dem Burschen die versprochenen vier Kronentaler und noch einen Taler obendrein und seit jener Zeit sagte er zu keinem Barbier mehr: „ich steche dich todt, wenn du mich schneidest.“ 25. Daraus sehen wir, daß man weder einen Teufel noch einen Menschen versuchen soll.

XXI. Der Fuchs, Wolf und Mensch.

1. Der Fuchs erzählte einmal dem Wolfe von der Stärke des Menschen, indem er sagte: 2. „Kein Tier kann ihm widerstehen, und wir müssen große List gebrauchen, um seinen Nachstellungen zu entgehen.“ 3. Da sagte der Wolf: 4. „Das kann ich gar nicht glauben, und wenn ich einen Menschen irgendwo bemerken werde, so will ich auf ihn losgehen.“ 5. „Dazu kann ich dir schon helfen,“ sagte der Fuchs. 6. „Komme morgen früh zu mir, so will ich dir einen Menschen zeigen.“ 7. Der Wolf stellte sich frühzeitig und der Fuchs führte ihn auf den Weg, wo der Jäger zu gehen pflegte. 8. Zuerst kam hier ein alter, abgedankter Soldat. 9. „Ist das ein Mensch?“ fragte der Wolf. 10. „Nein,“ antwortete der Fuchs, „das war ehemals ein Mensch.“ 11. Danach kam ein kleiner Knabe, der (welcher) in die Schule gehen wollte. 12. „Ist das ein Mensch?“ fragte der Wolf. 13. „Nein, das wird erst ein Mensch sein.“ 14. Endlich kam der Jäger mit einer Flinte auf dem Rücken und einem Hirschfänger an der Seite. 15. „Ist das auch kein Mensch?“ fragte

znajdował, zbladł śmiertelnie z przestrachu i trwogi śmiertelnej. 24. Dał chłopcu przyrzeczone cztery talary koronne i jeszcze jeden talar obok tego i od owego czasu już nigdy nie mawiał do żadnego felczera: „ja ciebie zakłuję na śmierć, jeżeli mnie zarznierz.“ 25. Ztąd widzimy, że nie trzeba ani djabła, ani człowieka kusić.

XXI. Lis, wilk i człowiek.

1. Lis opowiadał raz wilkowi o sile człowieka, mówiąc: 2. „Żadne zwierzę nie może mu się oprzeć, a my musimy wielkiej chytrości używać, aby jego sideł ujść.“ 3. Tedy rzekł wilk: 4. „Temu (*to*) ja nie mogę wcale wierzyć, a jeżeli człowieka gdzieś spostrzegę, to się rzucę na niego.“ 5. „Do tego mogę ja ci już pomódz,“ rzekł lis. 6. „Przyjdź jutro zrana do mnie, to ci pokażę człowieka.“ 7. Wilk stawił się wcześnie i lis zaprowadził go na drogę, gdzie myśliwy przechadzać się miał zwyczaj (*zwykl*). 8. Najprzód przybył tu stary, wysłużony żołnierz. 9. „Czy to jest człowiek?“ zapytał wilk. 10. „Nie,“ odpowiedział lis, „to był niegdyś człowiek.“ 11. Potem przyszedł mały chłopiec, który chciał iść do szkoły. 12. „Czy to jest człowiek?“ zapytał wilk. 13. „Nie, to będzie dopiero człowiek.“ 14. Nakoniec przybył myśliwy ze strzelbą na plecach i kordelasem u boku. 15. „Czy to także nie człowiek?“ zapytał znowu wilk. 16. „O! tak.“

wieder der Wolf. 16. „O! ja," versetzte der Fuchs, „das ist der Mensch, auf diesen mußt du losgehen; ich will mich aber in meine Höhle verbergen." 17. Der Wolf ging auf den Jäger los. 18. Als nun der Jäger den Wolf erblickte, legte er die Doppelflinte an und schoß dem Wolfe das Schrot ins Gesicht. 19. Der Wolf verzog gewaltig das Gesicht, doch ließ er sich nicht abschrecken und ging vorwärts. 20. Da gab ihm der Jäger die zweite Ladung. 21. Der Wolf verbiß den Schmerz und rückte dem Jäger zum Leibe. 22. Da zog er den Hirschfänger und gab dem Wolfe rechts und links tüchtige Hiebe so, daß er ganz mit Wunden und Blut bedeckt heulend zum Fuchse zurücklief. 23. „Nun, Bruder Wolf! wie bist du mit dem Menschen fertig geworden?" 24. „Ach!" antwortete der Wolf, „so stellte ich mir die Stärke des Menschen nicht vor. 25. Zuerst nahm er einen Stock von der Schulter und blies hinein, da flog mir etwas ins Gesicht; das kitzelte mich ganz entsetzlich. 26. Danach blies er noch einmal in den Stock, da flog mir etwas um die Nase wie Blitz und Hagelwetter. 27. Und wie ich mich zu ihm näherte, da zog er eine blanke Rippe aus dem Leibe, damit schlug er mich so gewaltig, daß ich kaum mit Leben davon kam." 28. „Siehst du," sprach der Fuchs, „was für ein Prahlhans du bist!"

dodał lis, „to jest człowiek, na tego musisz się rzucić; ja się zaś skryję do swojej nory." 17. Wilk się rzucił na myśliwego. 18. Gdy więc myśliwy wilka zobaczył, złożył się z dubeltówką i strzelił wilkowi śrótem w oczy. 19. Wilk zmarszczył potężnie pysk, jednakże nie dał się odstraszyć i szedł naprzód. 20. Tedy dał mu myśliwy drugi nabój. 21. Wilk zgryzł ból i zbliżał się do ciała myśliwego (*i nacierał na myśliwego*). 22. Tedy wyciągnął kordelas i dał wilkowi w prawo i w lewo potężne cięcia tak, że całkiem ranami i krwią pokryty wyjąc, do lisa napowrót pobiegł. 23. „No, bracie wilku! jakże się z człowiekiem sprawiłeś?" 24. „Ach!" odpowiedział wilk, „tak nie przedstawiałem sobie siły człowieka. 25. Najprzód wziął kij z ramienia i dmuchnął w niego, tedy wleciało mi coś w twarz; to mnie świerzbiło całkiem przeraźliwie. 26. Potem dmuchnął jeszcze raz w kij, wtedy przeleciało mi coś około nosa, jak błyskawica i gradowa burza. 27. A gdy się ku niemu przybliżałem, tedy wyciągnął białe żebro z ciała, niem bił mnie tak potężnie, żem zaledwie z życiem uszedł." 28. „Widzisz," rzekł lis, „jakim ty jesteś chełpicielem!"

XXII. Der schlaue Husar.

1. Ein Husar bemerkte, daß ein Bauer für verkaufte Ochsen eine bedeutende Summe Geldes bekommen hat. 2.

XXII. Chytry huzar.

1. Jeden huzar zauważył, że chłop za sprzedane woły znaczną sumę pieniędzy otrzymał. 2. Przyszła

Es kam dem Husaren große Lust, dieses Geld zu besitzen. 3. Er beobachtete den Bauern auf jedem Schritte, bis dieser gegen Abend sich auf den Weg nach Hause begab. 4. Jetzt stellte sich der Husar dem Bauern in den Weg und bat ihn um ein Paar Kreuzer auf Tabak. 5. Aber der Bauer versicherte, daß er den letzten Kreuzer in der Stadt ausgegeben habe. 6. „Wenn es nur nicht so weit von meinem Quartier (*kwartiir*) wäre, so möchten wir uns schon beide helfen. 7. Aber, da du nichts hast und ich nichts habe, so müssen wir uns zu dem heiligen Alfonsus begeben und ihn um Hülfe bitten. 8. Aber, wenn er uns heute etwas schenkt, das müssen wir brüderlich zur Hälfte teilen.“ 9. Dieser heilige Alfonsus war eine steinerne Statue in einer Kapelle am Feldwege. 10. Der Landmann zeigte keine große Lust zu dieser Wallfahrt. 11. Jedoch der Husar drang in ihn sehr und versicherte ihn, daß der heilige Alfonsus noch Niemanden in der Not verließ. 12. Der Husar erzählte, daß er schon viele Male die Geschenke vom heiligen Alfonsus erhalten habe. 13. Der Bauer ließ sich endlich bereden und sie kamen alle beide in die bezeichnete Kapelle. 14. Dort knieeten sie nieder und beteten andächtig. 15. Nach einigen Minuten sagte der Husar seinem Begleiter ins Ohr: 16. „Jetzt hat mir der heilige Alfonsus gewinkt.“ 17. Er stand auf, ging zu dem Heiligen, hielt das Ohr an seine steinernen Lippen und kam erfreut wieder zu seinem Begleiter zurück. 18. „Einen Gulden hat er mir geschenkt; in meiner Tasche muß er stecken.“ 19. Er zog endlich zum Erstaunen

huzarowi wielka chęć, posiąść te pieniądze. 3. On obserwował chłopa na każdym kroku, aż tenże ku wieczorowi się w drogę ku domowi udał. 4. Teraz stanął huzar chłopu w drodze i prosił go o parę krajcarów na tytuń. 5. Lecz chłop zapewniał, że ostatni krajcar w mieście wydał. 6. „Gdyby tylko nie tak daleko było od mojej kwatery, tobyśmy sobie już obadwaj pomódz mogli. 7. Ale, gdy ty nic nie masz i ja nic nie mam, to się musimy do świętego Alfonsa udać i prosić go o pomoc. 8. Ale, jeżeli on nam dziś coś podaruje, to musimy się po bratersku podzielić na połowę.“ 9. Ten święty Alfons była to kamienna statua w kaplicy przy polnej drodze. 10. Wieśniak nie okazywał żadnej wielkiej chęci do tej pielgrzymki. 11. Jednakże huzar nalegał na niego bardzo i zapewniał go, że święty Alfons jeszcze nikogo w biedzie (*potrzebie*) nie opuścił. 12. Huzar opowiadał, że już wiele razy podarunki od świętego Alfonsa otrzymywał. 13. Chłop dał się nakoniec namówić i przyszli obadwaj do wskazanej kaplicy. 14. Tam uklękli i modlili się nabożnie. 15. Po kilku minutach rzekł huzar swemu towarzyszowi do ucha: 16. „Teraz skinął na mnie święty Alfons.“ 17. On powstał i poszedł do świętego, przyłożył ucho do jego kamiennych warg i powrócił znowu uradowany do swego towarzysza. 18. „Jeden gulden (*złoty reński*) podarował mi; w mojej kieszeni musi on siedzieć (*tkwić*).“ 19. On wyciągnął rze-

des Landmanns einen Gulden heraus und teilte ihn laut des Versprechens mit seinem Begleiter zur Hälfte. 20. Dem Bauern gefiel das sehr und er war sehr zufrieden, wenn der Husar noch einmal zum Heiligen ging. 21. Dieses Mal kam der Krieger noch freudiger vom Heiligen zurück. 22. „Hundert Gulden hat er uns auf einmal geschenkt," sagte der Husar und suchte in seinen Taschen, aber er fand nichts. 23. „In deiner Tasche müssen sie stecken," sagte er zu seinem Begleiter. 24. Als der Bauer dieß hörte, wurde er todtenblaß und beteuerte, daß er gewiß keinen Kreuzer habe. 25. Aber der Husar beredete ihn, er soll nur Vertrauen zum heiligen Alfonsus haben und nachsehen; Alfonsus hat noch Niemanden getäuscht. 26. Mit Unwillen mußte nun der Bauer seine Taschen umkehren, und die hundert Gulden kamen zum Vorschein. 27. Da er vorher von dem schlauen Husaren die Hälfte seines Guldens genommen hatte, so mußte er auch jetzt seine hundert Gulden mit ihm teilen. 28. Es half kein Bitten und kein Flehen; mit dem Husaren kann man nicht scherzen. 29. Das war fein und schlau, aber gerade unehrlich.

czywiście ku zdumieniu włościanina guldena i rozdzielił go stosownie do przyrzeczenia ze swoim towarzyszem na połowę. 20. Chłopu spodobało się to bardzo i był bardzo zadowolony, gdy huzar jeszcze raz do świętego poszedł. 21. Tym razem powrócił wojownik jeszcze weselszym od świętego. 22. „Sto guldenów podarował nam na raz," rzekł huzar i szukał w swoich kieszeniach, lecz nic nie znalazł. 23. „W twojej kieszeni muszą one siedzieć," powiedział do swego towarzysza. 24. Gdy chłop to usłyszał, zbladł śmiertelnie i przysięgał się, że z pewnością ani krajcara nie ma. 25. Lecz huzar go namawiał, aby tylko miał ufność w świętym Alfonsie i aby popatrzył; Alfons jeszcze nikogo nie zawiódł. 26. Z niechęcią więc musiał chłop swoje kieszenie wywrócić i sto guldenów wyszły na jaw. 27. Ponieważ on przedtem od chytrego huzara połowę jego guldena wziął, to musiał także teraz swoje sto guldenów z nim podzielić. 28. Nie pomogła żadna prośba i żadne błaganie; z huzarem nie można żartować. 29. Było to delikatnie i podstępnie, ale właśnie nieuczciwie.

XXIII. Die bestrafte Untreue.

1. In dem Kriege zwischen Frankreich und Preußen rückte ein Teil der französischen Armee in Schlesien ein. 2. Ein Offizier wurde zu einem Edelmanne einquartirt (*ajnkwartirt*) und bekam zur Wohnung eine schöne Stube, wo viele sehr schöne Bilder und kostbare Gemälde

XXIII. Ukarana niewierność.

1. W wojnie między Francyą i Prusami wkroczyła część francuzkiej armi do Szlązka. 2. Jeden oficer został u pewnego szlachcica zakwaterowany i otrzymał na mieszkanie piękną izbę, gdzie wiele bardzo pięknych obrazów i kosztownych malo-

waren. 3. Als er nach einigen Tagen das Haus des Edelmannes verlassen mußte, bat er denselben, ihm ein Gemälde zum Andenken zu schenken. 4. Der Hausherr billigte seine Bitte mit Vergnügen und stellte dem Gaste frei, sich dasjenige zu wählen, welches ihm am meisten gefällt. 5. Der Offizier wollte keines von den schönsten und kostbarsten Gemälden wählen, denn es wäre unanständig die Gastfreundschaft zu mißbrauchen, aber er wählte sich das schlechteste Bild. 6. Der Edelmann sprach mit gewißer Unruhe: 7. „Mein Hauptmann! warum wählen Sie gerade das geringste und das schlechteste Bild, welches keinen Wert für Sie haben kann, und mir ist es als Familienandenken schätzbar? 8. Nehmen Sie doch dieses oder jenes schönste!" 9. Der Offizier aber hörte es nicht und schien auch nicht zu merken, daß der Hausherr in Angst geriet, aber er nahm das gewählte Bild herunter. 10. Jetzt erschien an der Mauer, wo das Bild hing, ein großer feuchter Flecken. 11. „Was soll das sein?" sprach der Offizier erzürnt, zu seinem todtenblaßen Hauswirt. 12. Bei diesen Worten machte er einen Stoß und es fielen auf einmal ein Paar frisch gemauerte und übertünchte Backsteine heraus. 13. In dem Loche der Wand war alles Gold, Silber, Edelsteine und andere Wertsachen eingemauert. 14. Der Edelmann hielt sein Eigentum für verloren, oder wenigstens wartete er, daß der Kriegsmann eine Teilung mit ihm machen wird. 15. Zuletzt ermannte er sich und sagte zu dem Offizier: 16. „Wenn es schon so ist, so habe ich schon nichts dagegen, aber sagen Sie mir mein Herr, wer Ihnen

wideł było. 3. Gdy po kilku dniach dom szlachcica opuścić musiał, prosił go, aby mu jeden obraz na pamiątkę podarował. 4. Pan domu przyzwolił na jego prośbę z przyjemnością i pozostawił gościowi wolność sobie ten wybrać, który mu się najbardziej spodoba. 5. Oficer nie chciał żadnego z najpiękniejszych i najkosztowniejszych obrazów wybierać, gdyż to byłoby nieprzyzwoicie nadużywać gościnności, ale sobie wybrał najgorszy obraz. 6. Szlachcic rzekł z pewnym niepokojem: 7. „Mój kapitanie! dla czegóż wybierasz pan właśnie najmniejszy (*najnieznaczniejszy*) i najgorszy obraz, który dla pana żadnej wartości mieć nie może, a mnie jest on jako pamiątka familijna cennym? 8. Weźże pan przecież ten albo tamten najpiękniejszy!“ 9. Oficer zaś nie słuchał tego i zdawał się także nie zważać, że pan domu się zatrwożył (*w trwogę popadł*), lecz zdjął wybrany obraz. 10. Teraz pokazała się na murze, gdzie obraz wisiał, duża wilgotna plama. 11: „Cóż to ma być?“ rzekł oficer rozgniewany do swego gospodarza bladego śmiertelnie. 12. Przy tych słowach zrobił pchnięcie (*uderzenie*) i naraz wypadło parę świeżo murowanych i otynkowanych cegieł. 13. W dziurze ściany było wszystko złoto, srebro, kosztowne kamienie i inne cenne rzeczy zamurowane. 14. Szlachcic uważał swoję własność za straconą, lub przynajmniej oczekiwał, że wojownik zrobi z nim podział. 15. Nakoniec opamiętał się i rzekł do oficera: 16. „Jeżeli już tak jest, to nie mam nic przeciwko temu, ale powiedz mi pan, kto to wszystko

das Alles entdeckt hat?" 17. Der Offizier erwiederte: „ich werde den Anzeiger gleich holen lassen, welchem ich ohnehin eine Belohnung schuldig bin." 18. In einigen Minuten darauf brachte sein Bedienter den Maurermeister, welcher diese Vertiefung in der Mauer unter dem Bilde machte und die Kostbarkeiten eingemauert und eine reichliche Belohnung dafür erhalten hat. 19. Der brave (*brawe*) Offizier ließ ihn jetzt in die Stube führen, wo die Kostbarkeiten eingemauert waren, zeigte ihm das Loch in der Mauer und sagte: 20. „Wie das Verdienst, so der Lohn," und bei diesen Worten befahl er ihn auf die Bank auszustrecken und ihm hundert Prügel auszuzählen; und es war kein einzigier falsch darunter. 21. Dem Edelmanne aber gab er wieder sein Eigentum unangetastet zurück. 22. Der Edelmut des Offiziers rührte den Edelmann im innersten Herzen und er wollte ihm aus Dankbarkeit die Hälfte seiner Schätze schenken, aber der Offizier wollte nichts annehmen. 23. Gott gebe jedem Hausherrn einen solchen rechtschaffenen Gast und einem jeden Verräter eine solche Belohnung!

panu odkrył?" 17. Oficer odpowiedział: „ja zaraz każę przyprowadzić denuncyanta, któremu obok tego nagrodę dłużen jestem." 18. W kilka minut potem przyprowadził jego służący majstra mularskiego, który to zagłębienie w murze pod obrazem zrobił i kosztowności zamurował i sowitą nagrodę za to otrzymał. 19. Dzielny oficer kazał go teraz do izby wprowadzić, gdzie kosztowności były zamurowane, pokazał mu dziurę w murze i rzekł: 20. „Jaka zasługa, taka płaca," i przy tych słowach rozkazał go na ławkę rozciągnąć i jemu sto batów wyliczyć; a żaden z nich nie był fałszywy. 21. Szlachcicowi zaś oddał jego własność nietkniętą napowrót. 22. Szlachetność oficera wzruszyła szlachcica do głębi serca i chciał mu z wdzięczności połowę swoich skarbów darować, lecz oficer nie chciał nic przyjąć. 23. Niech Bóg daje każdemu gospodarzowi domu takiego prawego gościa i każdemu zdrajcy taką zapłatę!

XXIV. Der silberne Löffel.

1. In Wien dachte einst ein Offizier: 2. „Ich will doch auch einmal versuchen in der Restauration „unter dem roten Ochsen" zu speisen." 3. Da waren Bekannte und Unbekannte, Vornehme und Mittelmäßige, ehrliche Leute und Spitzbuben, wie überall. 4. Man aß und trank, der eine viel, der andere wenig. 5. Man sprach und disputirte über dies und jenes. 6. Nach dem Essen trank dieser und jener ein Glas

XXIV. Srebrna łyżka.

1. W Wiedniu pomyślał sobie razu pewnego jeden oficer: 2. „Ja spróbuję choć raz także w restauracyi „pod czerwonym wołem" objadować." 3. Tam byli znajomi i nieznajomi, znakomici i mierni, porządni ludzie i urwisze, jak wszędzie. 4. Jedli i pili, jeden dużo, drugi mało. 5. Rozmawiano i dysputowano o tem i owem. 6. Po jedzeniu pił ten i ów szklankę węgierskiego wina, drugi

Ungarnwein, ein anderer drehete Küglein aus Brot, als wäre er ein Apotheker und wollte Pillen machen. 7. Mancher spielte aus Langweile mit einem Löffel oder mit einer Gabel. 8. Von ungefähr bemerkte der Offizier, wie ein Mann in einem grünen Rocke mit einem silbernen Löffel spielte und, wie der Löffel auf einmal in seinen Rockärmel hineinschlüpfte, und nicht wieder herauskam. 9. Ein anderer würde denken: „was geht mich das an?“ und wäre dabei still gewesen, oder er hätte auch einen großen Lärm angefangen. 10. Der Offizier aber dachte: 11. „Ich weiß nicht, wer der grüne Löffelschütz sei und was für einen Verdruß er haben könne,“ und saß mausstill, bis der Oberkellner kam und das Geld für das Mittagmahl einzog. 12. Als der Offizier den Oberkellner kommen sah, nahm er auch einen silbernen Löffel, steckte ihn zwischen zwei Knopflöcher im Rocke, zu einem hinein, zum anderen heraus, wie es manchmal die Soldaten im Kriege zu machen pflegen, wenn sie den Löffel mitbringen, aber keine Suppe. 13. Während der Offizier seine Zeche zahlte, erblickte der Oberkellner den Löffel in seinem Rocke und dachte bei sich selbst: 14. „Das ist ein sonderbarer Verdienstorden; dieser Herr muß sich im Kriege mit einer Krebssuppe ausgezeichnet haben, daß man ihm den Löffel als Ehrenzeichen gab.“ 15. Als der Offizier dem Oberkellner die Zeche bezahlt hatte, sagte er mit ernsthafter Miene: 16. „Der Löffel geht auch drein? 17. Die Zeche ist ja ohnehin teuer genug.“ 18. Der Oberkellner aber sagte: 19. „So etwas ist mir noch nie vorgekommen. 20. Wenn Sie keinen Löffel zu Hause haben, so will ich Ihnen einen Zinlöffel geben, aber den silbernen lassen

kręcił kuleczki (*gałeczki*) z chleba, jak gdyby był aptekarzem i chciał pigułki robić. 7. Nie jeden bawił się z nudów łyżką lub widelcem. 8. Znienacka spostrzegł oficer, jak jeden mężczyzna w zielonym surducie srebrną łyżką się bawił i, jak łyżka naraz do jego rękawa od surduta się wślizgnęła, a na powrót nie wyszła. 9. Drugi by sobie pomyślał: „cóż mnie to obchodzi?“ i byłby przytem cicho, albo też byłby rozpoczął wielki hałas. 10. Oficer zaś pomyślał: 11. „Ja nie wiem, kto jest ten zielony łowczy (*myśliwy*) łyżek i jakie on zmartwienie mieć może,“ i siedział cichusienko, aż starszy kelner (*posługacz*) przyszedł i pieniądze za objad pobierał. 12. Gdy oficer zobaczył starszego kelnera przychodzącego, wziął także srebrną łyżkę, wsadził ją między dwie dziurki guzikowe w surducie, do jednej do wewnątrz, do drugiej nazewnątrz, jak to niekiedy żołnierze na wojnie robić mają zwyczaj, gdy przynoszą z sobą łyżkę, ale nie zupę. 13. Podczas, gdy oficer za swoję porcyę płacił, spostrzegł starszy kelner łyżkę w jego surducie i pomyślał sobie: 14. „To jest szczególny order zasługi; ten pan się musiał na wojnie rakową zupą odznaczyć, że mu łyżkę jako oznakę honorową dano.“ 15. Gdy oficer kelnerowi starszemu za porcyę zapłacił, rzekł z poważną miną: 16. „Łyżka także w to wchodzi? 17. Porcya i bez tego jest dosyć drogą.“ 18. Starszy kelner zaś rzekł: 19. „Coś podobnego jeszcze mi się nigdy nie zdarzyło. 20. Jeżeli pan nie masz łyżki w domu, to panu dam łyżkę cynową, ale sre-

Sie hier?" 21. Da stand der Offizier auf, klopfte den Oberkellner auf die Achsel und sagte lächelnd: 22. „Wir haben nur einen Spaß gemacht, ich und dieser Herr da im grünen Rocke. 23. Grüner Herr! geben Sie Ihren Löffel aus dem Aermel heraus, so will ich auch meinen hergeben." 24. Als der Löffelschütz bemerkt hatte, daß er verraten wurde, und daß ein ehrliches Auge auf seine unehrliche Hand gesehen hatte, dachte er bei sich so: 25. „Lieber Scherz, als Ernst," und gab den Löffel mit einem gewißen Unmut ab. 26. Der Oberkellner kam unverhofft zu seinem Eigentum zurück und der Löffeldieb lachte, aber nicht lange. 27. Denn, als die übrigen Gäste das sahen, jagten sie den verratenen Dieb mit Schimpf und Schande hinaus, und der Oberkellner schickte nach ihm den Hausknecht mit einem derben Knüttel. 28. Als der Gastwirt diesen Vorfall erfuhr, bewirtete er den Offizier mit einer Flasche guten Ungarnwein auf das Wohlsein aller ehrlichen Menschen.

brną pozostaw pan tutaj." 21. Tedy oficer wstał, poklepał kelnera po ramieniu i rzekł uśmiechając się: 22. „My tylko żart zrobili, ja i ten pan tam w zielonym tużurku. 23. Zielony panie! oddajno pan swoję łyżkę z rękawa, to ja także moję oddam." 24. Gdy sprzątacz łyżek spostrzegł, że został zdradzony i że uczciwe oko na jego nieuczciwą rękę spoglądało, pomyślał sobie tak: 25. „Raczej żart, niż seryo," i oddał łyżkę z pewnem niezadowoleniem. 26. Starszy kelner przyszedł niespodzianie do swej własności napowrót i złodziej łyżkowy się śmiał, ale nie długo. 27. Gdyż, skoro inni goście to zobaczyli, wypędzili zdradzonego złodzieja z hańbą i wstydem, a starszy kelner posłał za nim stróża domu z potężnym kijem. 28. Gdy gospodarz (*oberżysta*) się o tem dowiedział, ugościł oficera butelką dobrego węgrzyna za zdrowie wszystkich uczciwych ludzi.

XXV. Ein Paar Pantoffeln.

1. In Bagdad lebte ein reicher Kaufmann Namens Abu Kasem, der (welcher) wegen seines Geizes sehr berüchtigt war. 2. Seines Reichtums ungeachtet, waren seine Kleider nur Flicken und Lappen. 3. Unter allen seinen Kleidungsstücken aber erregten seine Pantoffeln die größte Aufmerksamkeit. 4. Ihre Sohlen waren mit großen Nägeln beschlagen, das Oberleder bestand aus lauter Stücken, und die geschicktesten Schuster in Bagdad wußten schon nicht, wie diese Stücke zusammen zu flicken. 5. Davon wurden sie so

XXV. Para pantofli.

1. W Bagdadzie żył bogaty kupiec imieniem Abu Kazem, który dla swego skąpstwa był bardzo głośnym 2. Pomimo jego bogactwa, były jego suknie tylko łatami i gałganami. 3. Z pomiędzy wszystkich jego części ubrania zaś jego pantofle obudzały największą uwagę. 4. Ich przyszwy były wielkiemi gwoździami okute, przyszwy składały się ze samych kawałków, a najzręczniejsi szewcy w Bagdadzie już nie wiedzieli, jak te kawałki razem złatać. 5. Od tego

schwer, daß, wenn man nur etwas Plumpes beschreiben wollte, so nannte man die Pantoffeln des Abu Kasem. 6. Eines Tages kaufte er sehr billig einen ansehnlichen Vorrat der Kristallgeräte. 7. Einige Tage darauf machte er sich das Unglück eines verlegenen Salbenhändlers zu Nutzen und kaufte von ihm eine große Menge Rosenwasser um die Hälfte des Wertes. 8. Erfreut über diesen glücklichen Handel, beschloß er sich ein Vergnügen zu machen. 9. Anstatt, nach orientalischer Sitte, ein Freudenfest zu geben, ging er lieber ins Bad, das er schon seit langer Zeit nicht besuchte. 10. Als er in das Badehaus kam, sagte ihm dort sein guter Bekannter, er soll den alten Pantoffeln abdanken, und ein Paar neue kaufen. 11. „Daran denke ich schon lange," sagte Abu Kasem, „aber, wenn ich sie gut beschaue, so sind sie noch nicht so schlecht, daß sie mir Dienste nicht tun könnten." 12. Damit begab er sich ins Bad. 13. Während er sich badete, kam auch der Kadi von Bagdad daselbst an. 14. Nachdem sich Kasem gebadet hatte, ging er in das Kleidungszimmer, um sich anzukleiden. 15. Da fand er an der Stelle seiner alten Pantoffeln ein neues Paar. 16. In der Meinung, daß es ein Geschenk von seinem guten Freunde sei, legte er sie sich auf die Füße und ging hinaus. 17. Als der Kadi aus dem Bade kam und seine Pantoffeln anlegen wollte, fanden sie seine Sklaven nicht, aber sie erblickten ein Paar schlechter Pantoffeln, welche man sogleich als Eigentum des Abu Kasem erkannte. 18. Eilig lief der Türhüter hinter ihm, und führte ihn als einen Dieb vor den

stały się tak ciężkiemi, że, jeżeli coś niezgrabnego opisać chciano, to nazywano pantofle Abu Kazema. 6. Pewnego dnia kupił on bardzo tanio znaczny zapas sprzętów kryształowych. 7. W kilka dni potem wyzyskał (*obrócił na swą korzyść*) nieszczęście zakłopotanego perfumiarza (*handlarza maściami*) i kupił od niego mnóztwo wody różanej za połowę wartości. 8. Ucieszony tym szczęśliwym handlem, postanowił sobie zrobić przyjemność. 9. Zamiast, według zwyczaju wschodniego, wydać ucztę przyjacielską (*bankiet*), poszedł on raczej do kąpieli, której już od dawna nie odwiedzał. 10. Gdy wszedł do zakładu kąpielanego, powiedział mu tam jego dobry znajomy, aby starym pantoflom podziękował i parę nowych sobie kupił. 11. „O tem ja już dawno myślę", rzekł Abu Kazem, „ale, jeżeli im się dobrze przypatrzę, to nie są one jeszcze tak złe, aby mi służby robić nie mogły." 12. Z tem udał się do kąpieli. 13. Podczas, gdy on się kąpał, przyszedł także sędzia Bagdadzki tamże. 14. Kazem, wykąpawszy się, poszedł do ubieralni (*pokoju do ubierania*), aby się ubrać. 15. Tam znalazł na miejscu swoich starych pantofli nową parę. 16. W mniemaniu, że to jest podarunek od jego dobrego przyjaciela, włożył je sobie na nogi i wyszedł. 17. Gdy sędzia z kąpieli wyszedł i swoje pantofle włożyć chciał, nie znaleźli ich jego niewolnicy, ale spostrzegli parę złych pantofli, które natychmiast jako własność Abu Kazema poznano. 18. Spiesznie wybiegł odźwierny za nim i przyprowadził go jako złodzie-

Kadi. 19. Erzürnt über die unverschämte Dreistigkeit hörte der Kadi keine Verteidigung des alten Geizhalses, aber er ließ ihn sogleich ins Gefängniß werfen. 20. Um nun nicht als ein Dieb mit öffentlicher Schande bestraft zu werden, mußte er große Summe zahlen; hundert Paar Pantoffeln würde er für das Geld kaufen können. 21. Sobald er nach Hause gelangte, übte er die Rache an den armen Pantoffeln aus, indem er sie in den Fluß Tigris vor seinen Fenstern warf. 22. Aber leider, zogen sie die Fischer aus dem Wasser, erkannten sie gleich als Kasems Eigentum und warfen dieselben in sein offenes Fenster aus Rache, denn die Pantoffeln haben ihnen das Netz ganz zerrissen. 23. Die schweren Pantoffeln fielen zum Unglück auf die Kristallflaschen, welche zertrümmert wurden und das herrliche darin, befindliche Rosenwasser floß auf den Boden. 24. Als Kasem in das Zimmer trat und die Zerstörung erblickte, rief er aus: 25. „Verwünschte Pantoffeln! ihr werdet mir künftighin keinen Schaden mehr anrichten.“ 26. Sofort nahm er eine Schaufel, und lief in den Garten. 27. Hastig grub er ein Loch, um seine Pantoffeln darin zu vergraben. 28. Das bemerkte sein feindseliger Nachbar, lief schnell zum Statthalter und meldete demselben, daß Kasem einen großen Schatz im Garten ausgegraben habe. 29. Umsonst beteuerte Kasem, daß er nichts gefunden, vielmehr seine Pantoffeln vergraben hab ; vergebens grub er sie wieder heraus, um sie als Zeugen vors Gericht zu stellen. 30. Der habgierige Statthalter hat sich auf Geld gefaßt und Kasem mußte sich abermals mit einer

ja przed sędziego. 19. Rozgniewany na bezwstydną skrzętność nie słuchał sędzia żadnej obrony starego sknery, lecz kazał go natychmiast wtrącić do więzienia. 20. Aby więc nie zostać publicznie ukaranym, jako złodziej, musiał wielką sumę zapłacić; sto par pantofli mógłby był kupić za te pieniądze. 21. Jak tylko do domu przybył, wykonał zemstę na biednych pantoflach, wrzucając je do rzeki Tygrys przed swojemi oknami. 22. Lecz niestety, wyciągnęli je rybacy z wody, poznali je jako własność Kazema i rzucili je w jego otwarte okno z zemsty, gdyż im pantofle sieć zupełnie poszarpały. 23. Ciężkie pantofle upadły na nieszczęście na flaszki krzyształowe, które zostały zdruzgotane, a wspaniała woda, w nich się znajdująca popłynęła na ziemię. 24. Gdy Kazem do pokoju wszedł i zburzenie spostrzegł, wykrzyknął: 25. „Przeklęte pantofle! wy mi już na przyszłość nie wyrządzicie szkody.“ 26. Natychmiast wziął łopatę i pobiegł do ogrodu. 27. Skrzętnie wykopał dziurę, aby w niej swoje pantofle zakopać. 28. To spostrzegł jego nieprzyjazny sąsiad, pobiegł prędko do namiestnika i oznajmił mu, że Kazem wielki skarb w swoim ogrodzie wykopał. 29. Napróżno przysięgał się Kazem, że nic nie znalazł, owszem swoje pantofle zakopał; napróżno je znowu wykopał, aby je jako świadków stawić przed sądem. 30. Chciwy namiestnik uwziął się na pieniądze i Kazem musiał się znowu wielką sumą okupić. 31.

großen Summe loskaufen. 31. Voll Verzweiflung verwünschte er seine Pantoffeln und warf sie in eine Wasserleitung unweit des Palastes, in welchem der Statthalter wohnte. 32. Aber sie wurden gerade in die verschlemmte Röhre der Wasserleitung hineingetrieben. 33. Nach einigen Stunden stand das Wasser still, trat über und überschwemmte Alles, und besonders das Gewölbe des Statthalters. 34. Ueberall war Angst und Verwirrung. 35. Die Brunnenmeister untersuchten die Wasserleitung und fanden die Pantoffeln in dem von ihnen vernachläßigten Schlamme, womit sie sich vor Verantwortung hinlänglich rechtfertigten. 36. Da dies als eine boshafte Rache gegen den Statthalter schien, so wurde Kasem verhaftet und mußte mit einer noch größeren Geldstrafe büßen, als die beiden vorigen. 37. Als er seine Pantoffeln wieder bekam, so sagte er: 38. „Was soll ich nun mit euch tun? ihr vermaledeiten Pantoffeln! 39. Da ihr so ganz mit Schlam erfüllt seid, so werde ich euch auf meinem Dache trocknen und alsdann verbrennen; aber euch ins Haus zu bringen, werde ich mich wohl hüten." 40. Mit diesen Worten stieg er auf das platte Dach seines Hauses und legte sie daselbst nieder. 41. Aber das Unglück verschwor sich gegen ihn. 42. Ein Hund des Nachbars sprang auf das Dach des Kasem und spielte mit ihnen, sie herumzerrend. 43. Dieser schleppte einen Pantoffel bis an den Rand des Daches und der Pantoffel fiel einer mit dem Kinde vorbeigehenden Frau auf den Kopf. 44. Sie stürzte mit dem Kinde zu Boden und sie verwundeten sich beide stark.

Pełen rozpaczy przeklinał swoje pantofle i wrzucił je do wodociągu, niedaleko pałacu, w którym mieszkał namiestnik. 32. Lecz one zostały właśnie do zamulonej rury wodociągowej wpędzone. 33. Po kilku godzinach zatrzymała się woda, wystąpiła i zalała wszystko, a szczególniej sklepienie namiestnika. 34. Wszędzie była trwoga i zamieszanie. 35. Studniarze badali wodociąg i znaleźli pantofle w mule przez nich zaniedbanym, czem się dostatecznie przed odpowiedzialnością usprawiedliwili. 36. Ponieważ to złośliwą zemstą przeciw namiestnikowi się wydawało, tedy został Kazem uwięziony i musiał jeszcze większą karą pieniężną odpokutować, niż obiedwie poprzednie. 37. Gdy swoje pantofle napowrót otrzymał, tedy rzekł: 38. „Cóż więc mam z wami robić? wy przeklęte pantofle! 39. Ponieważ tak całkiem mułem napełnione jesteście, to was na moim dachu wysuszę, a następnie spalę; ale was do mego domu przynieść, będę się dobrze strzegł." 40. Z temi słowami wszedł na płazki dach swego domu i położył je tamże. 41. Lecz nieszczęście sprzysięgło się przeciw niemu. 42. Pies sąsiada wskoczył na dach Kazema i igrał z niemi, ogryzając je. 43. Tenże pociągnął jeden pantofel aż na brzeg dachu i pantofel upadł przechodzącej kobiecie z dzieckiem na głowę. 44. Ona upadła z dzieckiem na ziemię, i obydwoje mocno się poranili. 45. Jej mąż zaniósł skargę przed sędziego, a Kazem

45. Ihr Mann brachte die Klage vor den Richter, und Kasem mußte jetzt noch härter büssen, als er je bisher gebüßt hat, denn er wurde beschuldigt, daß er zwei Menschen todtschlagen wollte. 46. Nach dem Rechtspruch sagte Kasem ernsthaft, und so wehmütig, daß es selbst den Richter zum Lachen und zum Mitleiden bewog: 47. „Richter der Gerechtigkeit! Alles will ich geben und leiden, wozu ihr mich verdammt habt; nur erbitte ich mir den Schutz des Gesetzes gegen meine Todfeinde, welche die Urheber meines Kummers und Unglückes bis zu dieser Stunde waren. 48. Diese armseligen Pantoffeln stürzten mich in Armut, in Schimpf, ja, sogar ins Lebensgefahr; und wer weiß, was sie mir noch anrichten können? 49. Sei gerecht! o edler Kadi, mache einen Beschluß, daß alles Unglück, welches noch ohne Zweifel diese Werkzeuge der bösen Geister anrichten werden, nicht mir, sondern ihnen zugerechnet werde.“ 50. Der Richter konnte ihm seine Bitte nicht versagen. 51. Er behielt die unglücklichen Störer der öffentlichen und häuslichen Ruhe bei sich. 52. Dem alten Geizhalse aber gab er die Lehre, daß die wahre Sparsamkeit nur in der richtigen Anwendung des Geldes, nicht aber in dem Zusammenraffen desselben besteht.

musiał teraz jeszcze surowiej odpokutować, niż kiedykolwiek dotąd odpokutował, gdyż został oskarżonym, że dwoje ludzi na śmierć zabić chciał. 46. Po wyroku sądowym powiedział Kazem poważnie i tak boleśnie, że to nawet sędziego do śmiechu i do litości pobudziło: 47. „Sędzio sprawiedliwości! wszystko oddam i cierpieć będę, na coście mnie osądzili (*skazali*); tylko upraszam o opiekę prawa przeciw moim śmiertelnym wrogom, którzy byli sprawcami mej zgryzoty i mego nieszczęścia aż do tej godziny. 48. Te nieszczęsne pantofle popchnęły mnie w ubóstwo, w hańbę, a nawet w niebezpieczeństwo życia; a któż wie, co one mi jeszcze wyrządzić mogą? 49. Bądź sprawiedliwym! o sędzio, uczyń postanowienie (*rezolucyę*), żeby wszelkie nieszczęście, które jeszcze bez wątpienia te narzędzia złych duchów wyrządzą, nie mnie, lecz im przypisane zostało.“ 50. Sędzia nie mógł jego prośbie odmówić. 51. On zatrzymał nieszczęśliwych burzycieli publicznego i domowego spokoju u siebie. 52. Staremu sknerze zaś dał naukę, że prawdziwa oszczędność zależy tylko od właściwego użycia pieniędzy, ale nie od nagromadzania tychże.

XXVI. Der Kaiser Josef II.

1. Josef der Zweite, Kaiser von Oesterreich, war ein großmütiger und kluger Monarch. 2. Ihm war daran sehr gelegen, die größte Ordnung und Gerechtigkeit in seinem Staate zu erhalten und den Untertanen das Glück zu

XXVI. Cesarz Józef II.

1. Józef Drugi, cesarz austryacki był wspaniałomyślnym i mądrym monarchą. 2. Jemu na tem bardzo zależało, aby największy porządek i sprawiedliwość w swojem państwie utrzymać i poddanym szczę-

versichern. 3. Er mußte Alles selbst sehen und wissen; darum ging er sehr oft hin und da unter verschiedenen Verkleidungen, welche ihn ganz unkenntlich machten. 4. Eines Abends ging er in der Kleidung eines Grenadiers in eine Branntweinschenke, um da zu erfahren, was die Soldaten von ihren Vorgesetzten und sogar von ihm selbst sprechen können. 5. Er fand da nur einen Grenadier. 6. „Grüß dich Gott, Kamerad!" sagte der Kaiser, „vielleicht trinken, wir ein Glas Schnapps." 7. „Warum denn nicht," erwiederte der Grenadier. 8. Der Kaiser ließ zwei Glas Schnapps geben und sie tranken beide auf ihre Gesundheit. 9. Hierauf ließ sich der Kaiser mit dem Grenadier in ein Gespräch ein. 10. Als er von dem Grenadier den Abschied nehmen wollte, sagte dieser: 11. „Schade, daß ich kein Geld mehr habe, wir möchten noch einen Schnapps trinken." 12. Aber nach einiger Zeit sagte der Grenadier: 13. „Halt! Kamerad, ich habe einen Einfall, der (welcher) uns Schnapps verschaffen kann. 14. Ich will meinen Säbel versetzen und dafür Schnapps kaufen," wobei er auch wirklich die Säbelklinge abschraubte und sie dem Schenker für zwei Glas Schnapps gab. 15. Nachdem sie den Schnapps ausgetrunken hatten, gingen sie nach Hause. 16. Es wollte der Zufall, daß gerade am vierten Tage darauf ein zum Tode verurteilter Verbrecher enthauptet werden sollte und das Gericht den Verurteilten dem Kaiser zur Begnadigung vorstellte. 17. Der Kaiser aber entsagte ihm die Begnadigung, und befahl mit Hinrichtung zu warten, bis er selbst auf den Richtplatz kommen wird. 18. Als

ście zapewnić. 3. On musiał wszystko sam widzieć i wiedzieć; dlatego chodził często tu i tam pod różnemi przebraniami, które go czyniły niepoznanym. 4. Pewnego wieczora poszedł w ubraniu grenadyera do szynkowni wódki, aby się tam dowiedzieć, co też tam żołnierze o swych przełożonych, a nawet o nim samym mówić mogą. 5. Tam znalazł tylko jednego grenadyera. 6. „Bóg z tobą (*niech cię Bóg pozdrowi*), kolego!" rzekł cesarz, „może się napijemy kieliszek wódki?" 7. „Dlaczegóżby nie," odpowiedział grenadyer. 8. Cesarz kazał dać dwa kieliszki wódki i pili obadwaj za swoje zdrowie. 9. Potem wdał się cesarz z grenadyerem w rozmowę. 10. Gdy się już z grenadyerem pożegnać chciał, rzekł tenże: 11. „Szkoda, że już nie mam pieniędzy, moglibyśmy się jeszcze wódki napić." 12. Lecz po niejakim czasie, rzekł grenadyer: 13. „Poczekaj! kolego, ja mam pomysł (*przyszła mi myśl*), który nam wódki dostarczyć może". 14. Ja zastawię moję szablę i kupię za to wódki," przyczem także rzeczywiście ostrze szabli odśróbował i dał je szynkarzowi za dwa kieliszki wódki. 15. Wypiwszy wódkę, poszli sobie do domu. 16. Przypadek chciał, że właśnie czwartego dnia potem, zbrodniarz skazany na śmierć miał być ściętym i sąd delikwenta cesarzowi do ułaskawienia przedstawił. 17. Cesarz zaś odmówił mu ułaskawienia i rozkazał czekać ze straceniem (*ścięciem*) aż on sam na miejsce stracenia przybędzie. 18. Gdy już wszystko było do stracenia przygotowane, zjawił się

schon Alles zur Hinrichtung vorbereitet war, erschien auch der Kaiser und sagte zu dem Kommendanten: 19. „Heute wird nicht der Scharfrichter, sondern dieser Soldat den Verurteilten mit seinem Säbel enthaupten,“ und zeigte auf den Grenadier. 20. Der Soldat trat aus dem Gliede hervor, salutirte vor dem Kaiser, stellte sich vor den knieenden Verurteilten, erfaßte den Säbelgriff mit rechter Hand, hob seine Augen gegen Himmel und rief laut: 21. „Gott! du gerechter Richter, wenn dieser Mensch unschuldig ist, so soll sich mein Säbel in Holz verwandeln!“ 22. Dabei zog er seine hölzerne Säbelklinge zum Erstaunen aller Umstehenden, welche ausriefen: „Wunder! Wunder! der Mensch ist unschuldig!“ 23. Der Kaiser klopfte den Grenadier auf die Schulter mit den Worten: 24. „Bravo, Herr Lieutenant!“ 25. Dem Verurteilten schenkte er das Leben, aber warum, das wußte nur er und der witzige Grenadier.

także cesarz i rzekł do komendanta: 19. „Dzisiaj nie kat, ale ten żołnierz będzie ścinał delikwenta swoją szablą,“ i wskazał na grenadyera. 20. Żołnierz wystąpił z szeregu, salutował przed cesarzem, stanął przed delikwentem, ujął rękojeść szabli prawą ręką, wzniósł swe oczy ku niebu i zawołał głośno: 21. „Boże! ty sprawiedliwy sędzio, jeżeli ten człowiek jest niewinnym, to niech się moja szabla w drewno zamieni!“ 22. Przytem wyciągnął swoje drewniane ostrze szabli ku zdziwieniu wszystkich otaczających, którzy zawołali: „cud! cud! ten człowiek jest niewinny! 23. Cesarz poklepał grenadyera po ramieniu z temi słowy: 24. „Dzielnie, panie poruczniku!“ 25. Dalikwentowi darował życie, ale dlaczego, to (*o tem*) wiedział tylko on i dowcipny grenadyer.

BRIEFMUSTER.

1. Brief.

Warschau, den 5. Januar 1898.

Teurer Freund!

Da ich morgen aufs Land abreise, wo ich viel Musse (freie Zeit) haben werde, so sei nun so gütig und leihe mir einige Bücher.

Du wirst mich damit unendlich verbinden.

Ich werde Dir diese Bücher mit Dank zurückgeben, wenn ich vom Lande wiedergekommen sein werde.

Dein Freund

Andreas S.

2. Brief.

Warschau, den 10. Januar 1898.

Teure Caroline!

Empfange meinen herzlichen Dank für die köstlichen Trauben, die Du mir geschickt hast.

Ich will sie mir recht wohl schmecken lassen.

Den Korb schicke ich Dir auch zurück, gefüllt mit Nüssen und einigen andern Früchten, welche Dir vielleicht Freude machen werden.

Deine Muhme

Julie B.

3. Brief.

Warschau, den 15. Januar 1898.

Hochgeehrter Herr Professor!

Meine Eltern haben die Absicht morgen zu meinem Onkel nach R... zu fahren.

Sie wollen mir die Freude machen und mich mitnehmen.

Haben Sie desshalb die Güte, mir zu erlauben, auf einige Tage die Schule zu verlassen.

Bei meiner Rückker werde ich mich bemühen, das Versäumte nachzuholen.

In der Hoffnung, dass Sie meine Bitte erfüllen werden, verbleibe ich

Ihr gehorsamer Schüler

Peter B.

4. Brief.

Warschau, den 1. März 1898.

Teurer Freund!

Du bewiesest mir immer so viel Wohlwollen, dass ich nicht zögere, mich an Deine Gefälligkeit zu wenden in einer einwenig kritischen Lage, in welcher ich mich heute befinde.

Ich brauche **ein tausend Rubel**, welche ich Dir nach drei, oder vier Monaten wiedergeben werde.

Ich würde Dir sehr dankbar sein, wenn Du mir dieses Geld binnen einigen Tagen schicken möchtest.

Dein Freund

August Łaba.

5. Brief.

Kowno, den 22. März 1898.

Hochwürdiger Herr Pfarrer!

Ich ersuche Sie ganz höflich, Herr Pfarrer, mir den Geburtsschein, der in Ihrer Pfarre am 23. September 1876 geborenen Marie K. ausfertigen und mir denselben an die untenbezeichnete Adresse zukommen lassen zu wollen.

Hierbei lege ich eine Kleinigkeit für die Armen Ihres Pfarrortes bei.

In Erwartung einer baldigen Antwort, habe ich die Ehre zu verbleiben mit Hochachtung

Ihr ergebenster Diener

Franz Sadowski.

Grodzieńska Strasse № 25.

6. Brief.

Warschau, den 10. März 1898.

Hochgeehrter Herr!

Ich habe die Ehre mich als Überbringer eines, an Ihren Namen von dem Herrn J. Zawisza gerichteten Empfehlungs-Briefes vorzustellen und ersuche Sie höflichst, mir die Verständigung nicht abzusagen, an welchem Tage und um wie viel Uhr es Ihnen am bequemsten sein wird, mich zu empfangen, um Ihnen denselben persönlich einreichen (einhändigen) zu können.

Ich habe die Ehre zu verbleiben

Ihr ergebener Diener

Peter Zablocki.

7. Brief.

Warschau, den. 15. März 1898.

Mein lieber Anton!

Mein Bruder, Peter, wurde vor drei Tagen krank.

Er lässt Dich durch mich bitten, ihn bald, und wenn es sein könnte, noch heute zu besuchen.

Ich vereinige meine Bitte mit der seinigen und hoffe, dass Du kommen und mir helfen werdest, den armen Leidenden einwenig aufzuheitern.

Du weisst so viele schöne Geschichten und bist so reich an munteren Einfällen, dass Du sowohl ihm als auch mir viel Vergnügen verursachen wirst.

Komme also recht bald, wir erwarten Dich mit Ungeduld.

Dein Freund

Gustaw H.

8. Brief.

Warschau, den 20. Januar 1898.

Mein teurer Freund!

Endlich habe ich eine Gelegenheit gefunden, Dir die Bücher zurückzuschicken, die Du mir bei meinem letzten Besuche bei Dir geliehen hast.

Ich habe sie alle mit Aufmerksamkeit gelesen und ich habe daraus Manches gelernt, das ich bis jetzt nicht wusste.

Ich bitte Dich, mir wieder einige russische Bücher zu schicken, welche für mich nicht zu schwer wären.

Du kannst auch einige französische oder sogar englische Bücher hinzufügen, wenn sie nur leicht zu verstehen sind.

Ich werde sie Dir zurückschicken, sobald ich sie werde gelesen haben.

Dein Freund

Franz G.

9. Brief.

Łódź, den 2. Januar 1898.

Geehrter Herr!

Der Überbringer dieses Schreibens, mein Freund, macht die Reise im russischen Kaisertum um seiner Vergnügung willen, sammt seiner Familie und wird vielleicht nur zwei oder drei Monate in Ihrer Gegend, besonders in Ihrer schönen Hauptstadt zubringen.

Ich empfehle ihn nun innigst Ihrer gefälligen Aufnahme, völlig überzeugt, dass Sie ihm die geneigten Rücksichten nicht absagen werden, welche Sie allen meinen Freunden beweisen und bitte im Voraus zu empfangen den aufrichtigen Dank von Ihrem

untertänigen Diener

Victor Staszewski.

10. Brief.

Warschau, den 7. April 1898.

Liebe Eltern!

Am Schlusse des Jahres erinnere ich mich der Wohltaten, die ich von Ihnen (Euch) empfangen habe.

Ich danke Ihnen (Euch) recht herzlich dafür, und bitte Sie auch zugleich, mich im nächsten Jahre ebenso, wie bisher zu lieben.

Mögen Sie noch viele Jahre sich der besten Gesundheit und aller Vergnügungen erfreuen!

Das ist mein grösster Wunsch und das innigste Gebet, das ich heute und alle Tage zum Himmel schicke.

Ich will recht fleissig und gut sein und trachten, Ihnen viele Freude zu machen und zu beweisen, wie sehr ich Sie liebe und wie weit ich bin

Ihre (Eure) gehorsame Tochter

Amalie N.

11. Brief.

Warschau, den 3. Februar 1898.

Liebe (teure) Anna!

Freue Dich mit mir! meine liebe Tante aus Odessa ist hier angekommen.

Vorgestern Abends ist sie angelangt.

Wir sassen alle ruhig am Tische, als sie da mit ihrer kleinen Tochter hereintrat und meiner Mutter um den Hals fiel.

Sogleich sprangen wir jauchzend auf und flogen in ihre Arme.

Gern hätte ich Dir ihre Ankunft wissen lassen, aber ich konnte vor grosser Freude mich damit nicht befassen.

Ich bitte Dich, mich gleich nach der Schule zu besuchen, um meine Tante und meine kleine Cousine kennen zu lernen.

Du sollst auch die schönen Geschenke sehen, die sie mir mitgebracht hat und die Dir gewiss gefallen werden.

Deine frohe

Elise N.

12. Brief.

Warschau, den 10. Oktober 1898.

Lieber Vetter!

Schon über eine Woche erwarte ich Dich mit Ungeduld.

Ich fange an, zu fürchten, ob Du Dein Versprechen nicht vergessen habest.

Meine Eltern fürchten, Du seiest krank geworden.

Ich weiss selber nicht, was zu denken.

Deshalb schreibe ich Dir und lade Dich noch einmal zu uns ein.

Du sollst aber nicht mehr zögern, denn der Winter naht mit raschen Schritten.

Die nächste Woche werden wir die Früchte einernten.

Komme also! wir werden auf die Bäume klettern, auf Leitern steigen und Aepfel, Birnen und Pflaumen in Körbe sammeln.

Bist Du nicht gewöhnt auf Bäume und Leitern zu steigen, so kannst Du unter den Bäumen bleiben; ich werde Dir eine andere Beschäftigung finden.

Ich brauche nur die Zweige einwenig zu schütteln, und in diesem Augenblicke wirst Du etwas aufzuheben haben.

Im Garten sind noch Gurken und Kürbisse in Menge, und in den Treibhäusern werden wir uns an sehr schönen Trauben satt essen.

Vergiss aber nicht, einen Korb mitzunehmen, damit Du Deiner Mutter einige der schönsten Früchte als Geschenk mitbringen könntest.

Dein Freund (Vetter)

Julius Z.

13. Brief.

Lüttich (Liège), den 26. Dezember 1897.

Hochgeehrte Frau!

Von einer mir bekannten Person habe ich erfahren, dass Sie gern die Mühe unternehmen möchten, mir die Stelle einer Lehrerin auszusuchen.

Ich befinde mich in dem Falle, mich an Ihre Freundlichkeit zu berufen.

Aber bevor ich meine Bitte äussern werde, will ich mich vor Allem einwenig lassen kennen lernen.

Ich bin in Lüttich geboren und bin 21 Jahre alt.

Ich habe im vorigen Jahre die Prüfung bestanden und ein Diplom einer höheren Lehrerin erhalten.

Ausserdem spreche und schreibe ich geläufig französisch und deutsch um so viel, dass meine Eltern der deutschen Herkunft sind.

Ich möchte auch gleichfalls die Musik unterrichten, obgleich ich mich nicht als eine Künstlerin vorstelle.

Wenn Sie mir behülflich sein möchten, so würden Sie mir einen ausserordentlichen Gefallen erweisen.

Die Einzelnheiten von mir kann Ihnen die Frau A. Fuchs hier geben.

In der Hoffnung, einen günstigen Erfolg meiner Bitte zu erhalten, schicke ich Ihnen meine Grüsse

mit Hochachtung

Ihre Dienerin

Anna Sternberg.

WZORY LISTÓW.

---

1. List.

Warszawa, d. 5 Stycznia 1898 r.

Drogi Przyjacielu!

Ponieważ jutro odjeżdżam na wieś, gdzie będę miał wiele czasu swobodnego, to bądź więc tak łaskaw i pożycz mi kilka książek.

Zobowiążesz mnie tem nieskończenie.

Ja Ci oddam te książki z podziękowaniem, gdy powrócę ze wsi.

Twój przyjaciel

Andrzej S.

2. List.

Warszawa, d. 10 Stycznia 1898 r.

Droga Karolciu!

Przyjmij moje serdeczne podziękowanie za Twoje przepyszne winogrona, któreś mi przysłała.

Ja będę się niemi roskoszować do syta.

Zwracam Ci także koszyk, napełniony orzechami i innymi owocami, które Ci może sprawią przyjemność (uciechę).

Twoja kuzynka

Julija B.

3. List.

Warszawa, d. 15 Stycznia 1898 r.

Wielmożny Panie Profesorze!

Rodzice moi mają zamiar pojechać jutro do mego wuja w R...

Oni chcą mi zrobić przyjemność i zabrać mnie z sobą.

Bądź Pan więc tak łaskaw, dać mi pozwolenie na kilka dni do opuszczenia szkoły.

Powróciwszy (za moim powrotem) postaram się powetować stracony czas.

W nadziei, że Pan spełnisz moję prośbę, pozostaję

Pańskim posłusznym uczniem

Piotr B.

4. List.

Warszawa, d. 1 Marca 1898 r.

Drogi Przyjacielu!

Okazywałeś mi zawsze tyle życzliwości, że nie waham się udać do Twej uprzejmości (grzeczności) w położeniu nieco przykrem, w jakiem się dziś znajduję.

Potrzebuję **Tysiąc rubli,** które Ci zwrócę za trzy, lub cztery miesiące.

Byłbym Ci bardzo wdzięcznym, gdybyś mi mógł przysłać te pieniądze w przeciągu kilku dni.

Twój przyjaciel

August Łaba.

5. List.

Kowno, d. 22 Marca 1898 r.

Wielmożny Księże Proboszczu!

Proszę uprzejmie Wielmożnego Księdza Proboszcza Dobrodzieja, abyś raczył kazać wydać metrykę Maryi K..., urodzonej w Jego parafii d. 23 Września 1876 r. — i zechciał mnie przesłać takową pod adresem poniżej wskazanym.

Przytem załączam drobnostkę dla ubogich parafii W. Ks. Dobrodzieja.

W oczekiwaniu rychłej odpowiedzi, mam zaszczyt pozostać z głębokim szacunkiem

W. Ks. Proboszcza Dodrodzieja uniżonym sługą

Franciszek Sadowski.

Ul. Grodzieńska № 25.

6. List.

Warszawa, d. 10 Marca 1898 r.

Wielmożny Panie Dobrodzieju!

Mam zaszczyt przedstawić się jako oddawca listu rekomendacyjnego, wystosowanego na imię Pana Dobrodzieja przez pana J. Zawiszę i proszę najuprzejmiej nie odmówić zawiadomienia mnie, w którym dniu i o której godzinie będzie Panu najdogodniej przyjąć mnie, abym mógł Panu sam doręczyć takowy osobiście.

Mam zaszczyt pozostać

Pańskim uniżonym sługą

Piotr Zabłocki.

7. List.

Warszawa, d. 15 Marca 1898 r.

Mój kochany Antosiu!

Mój brat, Piotr, zachorował przed trzema dniami.

On Cię prosi za mojem pośrednictwem, abyś go wkrótce odwiedził, a jeżeli można, nawet dziś.

Przyłączam do jego prośby także i moję i mam nadzieję, że przyjdziesz i pomożesz mi, trochę rozweselić biednego chorego (cierpiącego).

Umiesz tak wiele pięknych historyek i posiadasz taką dozę wesołego humoru, że zrobisz (sprawisz) wielką przyjemność tak jemu, jak również i mnie.

Przybądź jak najprędzej, oczekujemy Cię z niecierpliwością.

Twój przyjaciel

Gustaw H.

8 List.

Warszawa, d. 20 Stycznia 1898 r.

Mój drogi przyjacielu!

Nakoniec znalazłem sposobność, zwrócić Ci książki, które mi pożyczyłeś podczas mojej ostatniej wizyty u Ciebie.

Przeczytałem je wszystkie z uwagą i nauczyłem się z nich wiele rzeczy, których dotąd nie znałem.

Proszę Cię, przyślij mi znowu jeszcze kilka książek ruskich, które nie byłyby zbyt trudne dla mnie.

Możesz dodać także kilka książek francuzkich, a nawet angielskich, jeżeli je tylko można łatwo zrozumieć.

Zwrócę Ci je natychmiast po przeczytaniu (skoro je przeczytam).

Twój przyjaciel

Franciszek G.

9. List.

Łódź, d. 2 Stycznia 1898 r.

Szanowny Panie!

Oddawca niniejszego (pisma), mój przyjaciel, odbywa podróż po Cesarstwie Rosyjskiem dla swej przyjemności, wraz ze swoją rodziną i przepędzi może tylko dwa, lub trzy miesiące w Pańskiej okolicy, a szczególnie w Pańskiej pięknej stolicy.

Polecam go więc gorąco Pańskiemu łaskawemu przyjęciu, zupełnie przekonany, że mu Pan nie odmówisz tych łaskawych (uprzejmych) względów, które Pan okazujesz wszystkim moim przyjaciołom i proszę przyjąć naprzód (z góry) szczere podziękowanie od swego

unijonego sługi

Wiktor Staszewski.

10. List.

Warszawa, d. 7 Kwietnia 1898 r.

Kochani Rodzice!

W końcu roku przypominam sobie dobrodziejstwa, które otrzymałam od Was.

Dziękuję Wam serdecznie za nie, a także proszę zarazem kochać mnie w następnym roku, jak dotąd.

Obyście mogli jeszcze długo cieszyć się (używać) najlepszem zdrowiem i wszelkiemi przyjemnościami!

To jest mojem największem pragnieniem i gorącą modlitwą, którą zasyłam do Niebios dziś i codziennie.

Będę pilną i dobrą i postaram się, aby Wam sprawić wiele przyjemności i pokazać, jak bardzo Was kocham i jak dalece jestem

Waszą posłuszną córką

Amalija N.

11. List.

Warszawa, d. 3 Lutego 1898 r.

Kochana (droga) Anusiu!

Raduj się ze mną! moja kochana ciocia z Odessy przyjechała tutaj.

Przybyła przedwczoraj wieczorem.

Siedziałyśmy wszystkie spokojnie przy stole, gdy w tem weszła ona ze swoją małą córką i rzuciła się w objęcia (na szyję) mojej mamy.

Podskoczyłyśmy natychmiast z miejsc z okrzykiem radości i pobiegłyśmy do niej.

Chętnie zawiadomiłabym Cię wcześniej o jej przybyciu, lecz z wielkiej radości nie mogłam się tem zająć (tego dopiąć).

Proszę Cię, przyjdź do mnie zaraz po szkole, aby poznajomić się z moją ciocią i z moją małą cioteczną siostrą (kuzynką).

Ty zobaczysz także piękne podarunki, które ona mi przywiozła, a które Ci się napewno spodobają.

Twoja uradowana

Eliza N.

12. List.

Warszawa, d. 10 Października 1898 r.

Kochany kuzynku!

Już przeszło od tygodnia oczekuję Cię z niecierpliwością.

Zaczynam się obawiać, czy nie zapomniałeś o Twojem przyrzeczeniu.

Moi rodzice obawiają się, czy (że) nie zachorowałeś.

Nie wiem sam, co myśleć

Piszę przeto i zapraszam Cię jeszcze raz do nas.

Ty nie powinieneś zaś dłużej zwlekać dlatego, że zima przybliża się szybkimi krokami.

Na przyszły tydzień będziemy zbierać owoce.

Więc przybywaj! będziemy się wdrapywać na drzewa, łazić po drabinach i zbierać do koszów jabłka, gruszki i śliwki.

Jeżeli nie przywykłeś wdrapywać się na drzewa i łazić po drabinach, to możesz zostać pod drzewami; ja Ci znajdę inne zajęcie.

Ja potrzebuję tylko potrząsnąć trochę gałęźmi, a w tejże chwili Ty będziesz miał co zbierać.

W ogrodzie jest jeszcze mnóstwo ogórków i dyń, a w cieplarniach najemy się do syta bardzo pięknych winogron.

Nie zapomnij zaś wziąć z sobą koszyk, abyś mógł Twej mamie przywieźć trochę owoców najpiękniejszych na podarek.

Twój przyjaciel (kuzyn)

Julijusz Z.

13. List.

Leodyum (Liège), d. 26 Grudnia 1897 r.

Wielmożna Pani!

Od pewnej znajomej mnie osoby dowiedziałam się, że Pani podjęłabyś się chętnie trudu w znalezieniu mi posady (miejsca) nauczycielki.

Ja znajduję się w wypadku odwołania się do uprzejmości Pani.

Lecz zanim dalej wyrażę prośbę mą, chcę się przedewszystkiem dać trochę poznać.

Jestem urodzona w Leodyum i mam 21 lat.

Złożyłam w roku przeszłym egzamin i otrzymałam dyplom (patent) na nauczycielkę wyższą.

Oprócz tego mówię i piszę biegle po francuzku i po niemiecku o tyle, o ile że moi rodzice są pochodzenia niemieckiego.

Mogłabym również uczyć i muzyki, chociaż nie przedstawiam się jako artystka.

Gdybyś Pani mogła mi być pożyteczną (pomocną), zrobiłabyś (wyświadczyłabyś) mi Pani przyjemność (grzeczność) nadzwyczajną.

Szczegóły o mnie może Pani dać pani A. Fuchs tutaj.

W nadziei otrzymania pomyślnego wyniku mojej prośby, zasyłam Pani moje ukłony (pozdrowienia)

z uszanowaniem

sługa Pani

Anna Szternberg.

Die Gedichte. Стихотворенія. Poezye.[1]

1. Denkspruch.

Arbeit macht uns frohe Tage;
Trägheit wird uns bald zur Plage,
Ruft die Arbeit, frisch daran!
Fleiß und Kunst liebt jedermann.

2. Allgegenwart Gottes.

Gott ist, wo die Sonne glüht;
Gott ist, wo das Veilchen blüht;
Ist, wo jener Vogel schlägt;
Ist, wo dieser Wurm sich regt.
Ist kein Freund, kein Mensch bei dir,
Fürchte nichts! dein Gott ist hier.

Dinter

3. Vertrauen.

Ob ich lange leben werde?
Ob ich zeitig sterben werde?
Ob ich oft mich freuen werde?
Ob ich häufig weinen werde?
Von dem Allen weiß ich nichts.
Aber, daß ich, weil ich lebe,
Unter Gottes Schutze lebe,
Dies weiß ich und fürchte nichts.

Dinter

4. Morgengebet.

Mein Gott, vorüber ist die Nacht,
Gesund und froh bin ich erwacht;
Behüte mich auch diesen Tag,
Daß ich nichts Böses lernen mag.

5. Abendgebet.

Gott, der du heute mich bewacht,
Beschütze mich auch diese Nacht;
Du wachst für Alle, groß und klein,
Drum schlaf' ich ohne Sorgen ein.

6. Die Biene.

Kleine Biene, wer sagte es dir?
Daß die Blumen blühen hier?
Wer hat drin den Tisch gedeckt,
Daß es dir so lieblich schmeckt?
Weißt du, wer so an dich gedacht?
Gott ist's, der Alles hat gemacht.

---

[1]) Wörterverzeichniß dazu auf der Seite 211.

7. Das Veilchen.

Ei, Veilchen, liebes Veilchen,
So sag' doch einmal an:
Warum gehst du ein Weilchen
Den Blumen all' voran?

„Weil ich bin gar so kleine,
Drum komm' ich vor dem Mai;
Denn käm' ich nicht alleine,
So gingt ihr mir vorbei."

Fr. Schultz

8. Die Biene und die Gärtnerin.

Eine kleine Biene flog
Emsig hin und her und sog
Süßigkeit aus allen Blumen
„Bienchen," spricht die Gärtnerin,
Die sie bei der Arbeit trifft,

„Manche Blume hat doch Gift,
Und du saugst aus allen Blumen?"
„Ja," spricht sie zur Gärtnerin,
„Ja, das Gift laß ich darin."

Gleim

9. Das Bäumchen im Herbst.

Armes Bäumchen, dauerst mich:
Wie so bald bist du alt!
Deine Blätter senken sich,
Sind so bleich, fallen gleich
Von des kalten Windes Wehe,
Und so bloß dann mußt du stehen,

Bäumchen, nicht so traurig sei!
Kurze Zeit, währt dein Leid,
Geht ein Jahr gar schnell vorbei
Bist nicht todt, grün und rot
Schmückt dich wieder übers Jahr,
Gottes Finger wunderbar.

Von einem Unbekannten.

10. Die Kapelle.

Droben steht die Kapelle,
Schauet still ins Tal hinab,
Drunten singt bei Wies und Quelle
Froh und hell der Hirtenknab!
Traurig tönt das Glöcklein nieder
Schauerlich der Leichenchor!

Stille sind die frohen Lieder,
Und der Knabe lauscht empor.
Droben bringt, man sie zu Grabe.
Die sich freuten in dem Tal;
Hirtenknabe, Hirtenknabe!
Dir auch singt man dort einmal!

Uhland

11. Der Schütz.

Mit dem Pfeil, dem Bogen,
Durch Gebirg und Tal,
Kommt, der Schütz gezogen,
Früh am Morgenstrahl.
Wie im Reich der Lüfte
König ist der Weih,

Durch Gebirg und Klüfte
Herrscht der Schütze frei.
Ihm gehört das Weite,
Was sein Pfeil erreicht;
Das ist seine Beute,
Was da kreucht und fleugt.

Schiller

12. Drei Paare und Einer.

Du hast zwei Ohren und einen Mund:
Willst du's beklagen?
Gar Vieles sollst du hören
Und wenig darauf sagen,
Du hast zwei Augen und einen Mund:
Mach' dir's zu eigen!
Gar Manches sollst du sehen
Und Manches verschweigen.
Du hast zwei Hände und einen Mund:
Lern' es ermessen!
Zween sind da zur Arbeit
Und einer zum Essen.

Rückert.

13. Des Fischerknaben Lied.

Es lächelt der See, er ladet zum Bade,
Der Knabe schlief ein am grünen Gestade.
Da hört er ein Klingen,
Wie Flöten so süß,
Wie Stimmen der Engel
In dem Paradies.
Und wie er erwachet in seliger Lust,
Da spülen die Wasser ihm um die Brust
Und's ruft aus den Tiefen:
„Lieb Knabe bist mein!
Ich locke den Schäfer
Und zieh' ihn herein!"

Schiller.

14. Des Hirten Abschiedslied.

Ihr Matten, lebt wohl, ihr sonnigen Weiden!
Der Senne muß scheiden; der Sommer ist hin.
Wir fahren zu Berg, wir kommen wieder,
Wenn der Kuckuck ruft, wenn erwachen die Lieder,
Wenn mit Blumen die Erde sich kleidet neu,
Wenn die Brünnlein fließen, im lieblichen Mai.
Ihr Matten, lebt wohl, ihr sonnigen Weiden!
Der Senne muß scheiden; der Sommer ist hin.

Schiller.

15. Frühlings Ankunft.

Der Lenz ist angekommen!
Habt ihr ihn nicht vernommen?
Es sagen's euch die Vögelein,
Es sagen's euch die Blümlein:
Der Lenz ist angekommen!
Ihr seht es an den Feldern,
Ihr seht es an den Wäldern;
Der Kuckuck ruft, der Finke schlägt,
Es jubelt, was sich froh bewegt:
Der Lenz ist angekommen!
Hier, Blümlein auf der Heide,
Dort, Schäflein auf der Weide,
Ach, seht doch, wie sich Alles freut
Es hat die Welt sich schön erneut:
Der Lenz ist angekommen!

Wackernagel.

16. Der Abendstern.

Du lieblicher Stern,
Du leuchtest so fern;
Doch hab' ich dich dennoch
Vom Herzen so gern.
Wie lieb ich doch dich
So herzinniglich!
Dein funkelndes Aeuglein
Blickt immer auf mich.

So blick ich nach dir,
Sei's dort oder hier:
Dein freundliches Aeuglein
Steht immer vor mir.
Wie nickst du mir zu
In fröhlicher Ruh!
O liebliches Sternlein,
O wär' ich wie du!

Fallersleben

17. Der blinde Mann.

Ein blinder Mann, ein armer Mann!
Ach, schauet meinen Vater an!
Wie er gebückt und zitternd steht,
Sein Haupt, vom grauen Haar umweht,
Und seiner Leier Klage fleht:
Erbarmet euch!
Sein Auge kennt des Tages Licht,
Den Glanz der Abendröte nicht;
Sieht nicht die Träne, die ihm fließt,

Die Hand nicht, die sein Leid versüßt,
Den Blick nicht, der ihn freundlich grüßt.
Erbarmet euch!
Erbarmet euch des Vaters Not!
Bald rufet ihn ein sanfter Tod
Ins Himmelsreich — dann strahlet Licht
In meines Vaters Angesicht
Verlaßt den armen Vater nicht!
Erbarmet euch!

Möller

18. Herbstlied.

Der Herbst beginnt
Schon saust der Wind
Und raubt die Blätter den Bäumen;
Die Störche ziehen,
Die Schwalben fliehen,
Es schweigen Grillen und Heimen.
Der Hirt ruft schon
Mit Trauerton:
Vorüber Sommer und Freude!

Mit Klageschall
Die Herden all'
Verlassen Fluren und Weide.
Des Mondes Schein
Durch stillen Hain
Beleuchtet öde Gefilde.
Es steigt empor
Des Nebels Flor
Zum luft'gen Wolkengebilde.

Krummacher

19. Das Täubchen und der Knabe.

Täubchen, du auf dem Dache dort,
Sage, was girrst du in einem fort,
Wendest das Köpfchen so her und hin?
„Weil ich gar so fröhlich bin,
Weil mich vom Himmel der Schöpfer mein
Wärmt mit dem lieben Sonnenschein."

Droben das Täubchen girrte so,
Unten der Knabe spielte froh.
Möchte am lieben Sonnenschein
Jedes sich recht vom Herzen freun.
Und vom Himmel der Schöpfer sah
Gerne die Lust der Beiden da.

Hey

20. Der Knabe und sein Vater.

Ein Schüler aß, wie viele Knaben,
Die Datteln für sein Leben gern;
Und, um des Guten viel zu haben,
So pflanzt' er einen Dattelkern
In seines Vaters Blumengarten.
Der Vater sah ihm lächelnd zu
Und sagte: „Datteln pflanzest du?
O Kind, da mußt du lange warten;
Denn wisse, dieser edle Baum
Trägt oft nach vielen Jahren kaum
Die ersten seiner süßen Früchte."
Karl, der sich dessen nicht versah,
Hielt ein und rümpfte das Gesichte.
„Ei" sprach er endlich zum Papa:
„Das Warten soll mich nicht verdrießen;
„Belohnt die Zeit nur meinen Fleiß,
„So kann ich ja dereinst als Greis,
„Was jetzt der Knabe pflanzt, genießen.

Pfeffel.

21. Frühlingslied.

Die Luft ist blau, das Tal ist grün,
Die kleinen Maienglöckchen blühn,
Und Schlüsselblumen darunter.
Der Wiesengrund
Ist schon so bunt
Und malt sich täglich bunter.
Die Lerche singt in luft'ger Höh',
Der Schwan taucht in den blauen See
Sein schneeiges Gefieder.
Die Freude hallt
Durch Busch und Wald,
Und Alles hallt sie wieder.
Drum komme, wem der Mai gefällt,
Und freue sich der schönen Welt
Und Gottes Vatergüte,
Die solche Pracht
Hervorgebracht,
Den Baum und seine Blüte.

Hölty.

22. Die Blumen.

Wer hat die Blumen nur erdacht?
Wer hat sie so schön gemacht?
Gelb und rot und weiß und blau,
Daß ich meine Lust dran schau.
Wer hat im Garten und im Feld
Sie so auf einmal hingestellt?
Erst war's doch so hart und kahl,
Blüht nun Alles auf einmal.
Wer ist's, der ihnen allen schafft
In den Wurzeln frischen Saft,
Gießt den Morgentau hinein,
Schickt den hellen Sonnenschein?
Wer ist's, der sie alle ließ
Duften noch so schön und süß,
Daß die Menschen, groß und klein,
Sich in ihrem Herzen freun?
Wer das ist, und wer das kann
Und nicht müde wird daran?
Das ist Gott in seiner Kraft,
Der die lieben Blumen schafft.

Hey.

23. Die Geschöpfe.

Es ist kein Mäuschen so jung und klein,
Es hat sein liebes Mütterlein,
Das bringt ihm manches Krümchen Brot,
Damit es nicht leide Hunger und Not.
Es ist kein liebes Vögelein
Im Garten draußen so arm und klein,

Es hat sein warmes Federkleid;
Da tut ihm Regen und Schnee kein Leid.
Es ist kein bunter Schmetterling,
Kein Würmchen im Sommer so gering,
Es findet ein Blümchen, findet ein Blatt,
Davon es frißt, wird froh und satt.
Es ist kein Geschöpf in der weiten Welt,
Dem nicht sein eigen Teil ist bestellt,
Sein Futter, sein Bett, sein kleines Haus,
Darinnen es fröhlich geht ein und aus.
Und wer hat Alles so bedacht?
Der liebe Gott, der Alles macht.
Und sieht auf Alles väterlich,
Der sorgt auch Tag und Nacht für mich.

Hey.

24. Gefunden.

Ich ging im Walde
So für mich hin,
Und nichts zu suchen
Das war mein Sinn.
Im Schatten sah ich
Ein Blümlein stehn,
Wie Sterne leuchtend,
Wie Äuglein schön.
Ich wollt es brechen,
Da sagt' es fein:
„Soll ich zum Welken
Gebrochen sein?"
Ich grub's mit allen
Den Würzlein aus,
Zum Garten trug ich's
Am hübschen Haus.
Und pflanzt' es wieder
Am stillen Ort;
Nun zweigt es immer
Und blüht so fort.

Göthe.

25. Trost in Tränen.

Wie kommt's, daß du so traurig bist,
Da Alles froh erscheint?
Man sieht dir's an den Augen an;
Gewiß du hast geweint.
„Und hab' ich einsam auch geweint,
So ist's mein eigner Schmerz,
Und Tränen fließen gar so süß,
Erleichtern mir das Herz."
Die frohen Freunde laden dich,
O! komm an unsre Brust!
Und was du auch verloren hast,
Vertraue dem Verlust.
„Ihr lärmt und rauscht und ahnet nicht,
Was mich den Armen quält.
Ach nein! verloren hab ich's nicht,
So sehr es mir auch fehlt."
So raffe denn dich eilig auf,
Du bist ein junges Blut,
In deinen Jahren hat man Kraft,
Und zum Erwerben Mut.
„Ach nein! erwerben kann ich's nicht.
Es steht mir gar zu fern,
Es weilt so hoch, es blickt so schön,
Wie droben jener Stern."
Die Sterne, die begehrt man nicht,
Man freut sich ihrer Pracht,
Und mit Entzücken blickt man auf
In jeder heitern Nacht.
„Und mit Entzücken blick ich auf,
So manchen lieben Tag;
Verweinen laßt die Nächte mich,
So lang ich weinen mag."

Göthe.

26 Der Kuckuck.

Der Kuckuck sprach mit einem Staar,
Der aus der Stadt entflohen war:
„Was spricht man," fing er an zu schreien;
‚Was spricht man in der Stadt von unsern Melodeien?
„Was spricht man von der Nachtigall?"
„Die ganze Stadt lobt ihre Lieder."
„Und von der Lerche?" rief er wieder.
„Die halbe Stadt lobt ihrer Stimme Schall."
„Und von der Amsel?" fuhr er fort.
„Auch diese lobt man hier und dort."
„Ich muß dich doch noch etwas fragen:
„Was," rief er, „spricht man denn von mir?"
„Das," sprach der Staar, „das weiß ich nicht zu sagen,
Denn keine Seele red't von dir."
„So will ich," fuhr er fort, „mich an dem Undank rächen,
„Und ewig von mir selber sprechen."

[illegible]

27. Der Mops und der Mond.

Es war einmal ein dicker fetter Mops,
Der ging, wie Möpse gehn, auf allen Vieren,
Beim hellen Mondschein einst spazieren.
Da kam ein Graben in die Quer, und hops!
Sprang auch der dicke fette Mops
Hinüber, meint ihr? — nein!
Er sprang zu kurz und fiel hinein,
Bloß wegen seiner schweren Masse.
Und als er endlich der Gefahr,
Da zu ersaufen, ledig war,
So stellt er sich recht mitten auf die Gasse
Und fängt euch da ein Schelten an,
Daß man sein eigen Wort davor nicht hören kann.
Es sollte aber dieses Schelten
Wem meint ihr wohl? — dem Monde gelten,
Und der hat ihm doch nichts getan.
Er schalt ihn aber: „Bärenhäuter,
Ochs, Esel, Schlingel," und so weiter.
Der Mond — nicht wahr, der schalt doch wieder?
O nein — sah lächelnd auf den Mops hernieder

Und fuhr, als ging's ihn gar nichts an,
Lustwandelnd fort auf seiner Himmelsbahn,
Und wird seitdem, wie jedermann bekannt,
Noch immer Mond, nie Ochs genannt.

Lichtwer.

28. Der Zeisig.

Ein Zeisig war's und eine Nachtigall,
Die einst zu gleicher Zeit vor Damon's Fenster hingen.
Die Nachtigall fing an, ihr göttlich Lied zu singen;
Und Damon's kleinem Sohn gefiel der süße Schall.
„Ach, welcher singt von beiden doch so schön?
Den Vogel möcht' ich wirklich seh'n!
Der Vater macht ihm diese Freude,
Er nimmt die Vögel gleich herein.
„Hier," spricht er, „sind sie alle beide:
Doch welcher wird der schöne Sänger sein?
Getraust du dir mir das zu sagen?"
Der Sohn läßt sich nicht zweimal fragen;
Schnell weist er auf den Zeisig hin:
„Der," spricht er, „muß es sein, so wahr ich ehrlich bin.
Wie schön und gelb ist sein Gefieder,
Drum singt er auch so schöne Lieder;
Dem andern sieht man's gleich an seinen Federn an,
Daß er nichts Kluges singen kann."

Gellert.

29. Das Mädchen aus der Fremde.

In einem Tal bei armen Hirten
Erschien mit jedem jungen Jahr,
Sobald die ersten Lerchen schwirrten,
Ein Mädchen, schön und wunderbar.
Sie war nicht in dem Tal geboren,
Man wußte nicht, woher sie kam;
Doch schnell war ihre Spur verloren,
Sobald das Mädchen Abschied nahm.
Beseligend war ihre Nähe,
Und alle Herzen wurden weit;
Doch eine Würde, eine Höhe
Entfernte die Vertraulichkeit.

Sie brachte Blumen mit und Früchte
Gereift auf einer andern Flur,
In einem andern Sonnenlichte,
In einer glücklichern Natur.
Und teilte jedem eine Gabe,
Dem Früchte, jenem Blumen aus;
Der Jüngling, wie der Greis am Stabe,
Ein jeder ging beschenkt nach Haus.
Willkommen waren alle Gäste;
Doch nahete sich ein liebend Paar,
Dem reichte sie der Gaben beste,
Der Blumen allerschönste dar.

Schiller.

30. Des Knaben Berglied.

Ich bin vom Berg der Hirtenknab',
Seh' auf die Schlößer all herab;
Die Sonne strahlt am ersten hier,
Am längsten weilet sie bei mir.
Ich bin der Knab' vom Berge!
Hier ist des Stromes Mutterhaus,
Ich trink' ihn frisch vom Stein heraus,
Er braust vom Fels im wilden Lauf,
Ich fang' ihn mit den Armen auf.
Ich bin der Knab' vom Berge!
Der Berg, der ist mein Eigentum,
Da ziehn die Stürme rings herum,
Und heulen sie von Nord und Süd,
So überschallt sie doch mein Lied.
Ich bin der Knab' vom Berge!
Sind Blitz und Donner unter mir,
So steh ich hoh im Blauen hier,
Ich kenne sie und rufe zu:
Laßt meines Vaters Haus in Ruh!
Ich bin der Knab' vom Berge!
Und wenn die Sturmglock einst erschallt,
Manch Feuer auf den Bergen wallt,
Dann steig' ich nieder, tret' ins Glied
Und schwing' mein Schwert und sing' mein Lied.
Ich bin der Knab' vom Berge!

Uhland.

31. Das Frühlingsmahl.

Wer hat die weißen Tücher
Gebreitet über das Land?
Die weißen duftenden Tücher
Mit ihrem grünen Rand?
Und hat darüber gezogen
Das hohe blaue Zelt,
Darunter den bunten Teppich
Gelagert über das Feld?
Er ist es selbst gewesen,
Der gute reiche Wirt
Des Himmels und der Erden,
Der nimmer ärmer wird.
Er hat gedeckt die Tische
In seinem weiten Saal,
Und ruft, was lebet und webet
Zum großen Frühlingsmahl.
Wie strömt's aus allen Blüten
Herab von Strauch und Baum!
Und jede Blüt' ein Becher
Voll süßer Düfte Schaum.
Hört ihr des Wirtes Stimme?
Heran, was kriecht und fliegt,
Was geht und steht auf Erden,
Was unter den Wogen sich wiegt!
Und du, mein Himmelspilger
Hier trinke trunken dich,
Und sinke selig nieder
Aufs Knie und denk' an mich!

W. Müller.

32. Erlkönig.

Wer reitet so spät durch Nacht und Wind?
Es ist der Vater mit seinem Kind;
Er hat den Knaben wohl in dem Arm,
Er faßt ihn sicher er hält ihn warm.
Mein Sohn, was birgst du so bang dein Gesicht?

„Siehst, Vater, du den Erlkönig nicht,
Den Erlenkönig mit Kron' und Schweif?"
„Mein Sohn! es ist ein Nebelstreif."
„Du liebes Kind, komm, geh mit mir!
Gar schöne Spiele spiel' ich mit dir;
Manch bunte Blumen sind an dem Strand,
Meine Mutter hat, manch gülden Gewand."
„Mein Vater! mein Vater! und hörest du nicht,
Was Erlenkönig mir leise verspricht?"
„Sei ruhig, bleib' ruhig, mein Kind!
In dürren Blättern säuselt der Wind."
„Willst, feiner Knabe, du mit mir gehn?
Meine Töchter sollen dich warten schön,
Meine Tochter führen den nächtlichen Reih'n,
Und wiegen und tanzen und singen dich ein."
„Mein Vater! mein Vater! und siehst du nicht dort
Erlkönigs Töchter am düstern Ort?"
„Mein Sohn! mein Sohn! ich seh' es genau,
Es scheinen die alten Weiden so grau."
„Ich liebe dich, mich reizt deine schöne Gestalt,
Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt."
„Mein Vater! mein Vater! jetzt faßt er mich an,
Erlkönig hat mir ein Leides getan!"
Dem Vater grauset's, er reitet geschwind,
Er hält in den Armen das ächzende Kind,
Erreicht den Hof mit Mühe und Not;
In seinen Armen das Kind war todt.

Wörterverzeichniß zu den Gedichten.

Словарчикъ къ стихотвореніямъ.

Słowniczek do poezyj.

1. Denkspruch.

Der Denkspruch, изреченіе, przysłowie; die Trägheit, лѣность, gnuśność; werden, сдѣлаться, stać się; die Plage, мученіе, plaga; frisch, проворно, żywo, hyżo; daran, къ ней, do tego; der Fleiß, прилежаніе, pilność; die Kunst, искусство, sztuka.

2. Allgegenwart Gottes.

Die Allgegenwart, вездѣсущность, wszędzieobecność; glühen, горѣть, płonąć; das Veilchen, фіалка, fijołek; der Wurm, червь, robak; sich regen, двигаться, poruszać się; fürchten, бояться, bać się.

3. Vertrauen.

Das Vertrauen, довѣріе, ufność; ob, ли, или, czy, czyli; zeitig, рано, wcześnie; sterben, умирать, umierać; häufig, часто, często; der Schutz, покровительство, ochrona, obrona.

4. Morgengebet.

Das Morgengebet, утренняя молитва, poranna modlitwa; Gott, Богъ, Bóg; vorüber sein, проходить, przeminąć; froh, радостный, wesół; behüten, сохранять, strzedz.

5. Abendgebet.

Das Abendgebet, вечерняя молитва, wieczorna modlitwa; bewachen, оберегать, strzedz; beschützen, сохранять, chronić; drum, оттого, przeto; einschlafen, уснуть, zasnąć; die Sorge, забота, troska.

6. Die Biene.

Die Biene, пчела, pszczoła; blühen цвѣсти, kwitnąć; darin, въ нихъ, w nich, w tych; decken, накрывать, nakrywać; lieblich, пріятно, mile; schmecken, имѣть вкусъ, smakować.

7. Das Veilchen.

Ei, ай, aj; lieb, любезный, милый, miły; doch, же, jednakże; ansagen, сказать, powiedzieć; vorangehen, предшествовать, przodować; das Weilchen, нѣсколько времени, chwilka; gar, очень, bardzo; allein, одинъ, самъ, lecz, sam; vorbeigehen, проходить, przemijać.

8. Die Biene und die Gärtnerin.

Emsig, прилежно, pilnie; hin und her, туда и сюда, tu i tam; saugen, сосать, ssać; die Süßigkeit, сладость, słodycz; das Gift, ядъ,

trucizna; ja, да, даже, nawet, także.

9. Das Bäumchen im Herbste.

Dauern, жалѣть, żałować; sich senken, спуститься, spuścić się; bleich, блѣдный, blady; gleich, скоро, zaraz; das Wehen, вѣяніе, powiew; bloß, голый, nagi; währen, продолжаться, trwać; das Leid, печаль, cierpienie; todt, мертвъ, martwy; schmücken, украшать, zdobić; wunderbar, чудесный, cudowny.

10. Die Kapelle.

Die Kapelle, часовня, kaplica; droben, на верху, w górze; hinabschauen, смотрѣть внизъ, spoglądać w dół; das Tal, долина, dolina; drunten, внизу, w nizinie; die Quelle, источникъ, źródło; froh, радостно, wesoło; der Hirtenknabe, пастушекъ, pastuszek; niedertönen, раздаваться, rozbrzmiewać; die Glocke, колоколъ, dzwon; schauerlich, печальный, żałosny; der Leichenchor, похоронный хоръ, chór pogrzebowy; emporlauschen, прислушиваться, śledzić; das Grab, могила, grób; einmal, нѣкогда, однажды, niegdyś, kiedyś.

11. Der Schütz.

Der Schütz, стрѣлокъ, strzelec; der Pfeil, стрѣла, strzała; der Bogen, лукъ, łuk; das Gebirge, хребетъ горы, łańcuch gór; gezogen kommen, приходить, przybyć; der Morgenstrahl, утренній лучъ, poranny promień; der Weihe, коршунъ, kania; die Kluft, ущелье, szczelina; herrschen, господствовать, panować; frei, свободно, swobodnie, wolno; das Weite, даль, страна, dal; erreichen, достигать, dosięgać; die Beute, добыча, zdobycz; kriechen, ползать, czołgać się.

12. Drei Paare und Einer.

Der Eine, одинъ, jeden; beklagen, жаловаться, skarżyć się; sich zu eigen machen, присвоить себѣ, przywłaszczyć sobie; verschweigen, скрыть, zamilczeć; ermessen, понять, zrozumieć.

13. Des Fischerknaben Lied.

Der Fischerknabe, рыбачій мальчикъ, rybacki chłopiec; lächeln, улыбаться, uśmiechać się; laden, пригласить, zaprosić; zum Bade, купаться, do kąpieli; das Gestade, берегъ, wybrzeże; das Klingen, звонъ, dźwięk; die Flöte, флейта, flet; der Engel, ангелъ, anioł; das Paradies, рай, raj; selig, блаженный, błogi; spülen, подмывать, opłukiwać, pluskać; die Tiefe, глубина, głębina; locken, приманить, wabić; der Schäfer, пастухъ, owczarz; hereinziehen, втаскивать, wciągać.

14. Das Abschiedslied.

Der Hirt, пастухъ, pastuch; der Abschied, прощаніе, rozstanie się; die Matte, коверъ, murawa; lebwohl, прощайте, bądźcie zdrowi; sonnig, свѣтлый, słoneczny; die Weide, пастбище, pastwisko; der Senne, альпейскій пастухъ, pastuch alpejski; scheiden, проститься, rozstać się; hin sein, прохо-

лить, przemijać; der Kuckuck, кукушка, kukułka; sich kleiden, одѣваться, ubierać, stroić się.

15. Frühlings Ankunft.

Der Lenz, весна, wiosna; vernehmen, услышать, usłyszeć; der Finke, зяблик, zięba; jubeln, радоваться, radować się; sich bewegen, двигаться, poruszać się; die Heide, степь, step; die Welt, свѣтъ, świat; sich erneuen, возобновиться, odnowić się; die Ankunft, наступленіе, przybycie.

16. Der Abendstern.

Der Abendstern, вечерняя звѣзда, gwiazda wieczorna; fern, далеко, daleko; dennoch, все таки, pomimo to; das Herz, сердце, serce; herzinniglich, сердечно, serdecznie; funkelnd, сверкающій, iskrzący; blicken, смотрѣть, spoglądać; sei's, пусть, niech to będzie; zunicken, призывать, wabić, skinąć; die Ruhe, покой, spokój.

17. Der blinde Mann.

Anschauen, смотрѣть на, spoglądać na; gebückt, согнутый, schylony; zitternd, дрожащій, drżący; das Haupt, голова, głowa; umweht, окруженный, owiany; die Leier, лира, lira; die Klage, жалоба, skarga; flehen, умолять, błagać; sich erbarmen, сжалиться, zmiłować się; das Licht, свѣтъ, światło; der Glanz, сіяніе, blask; die Träne, слеза, łza; versüßen, услаждать, osłodzić; der Blick, взоръ, взглядъ, spojrzenie; das Himmelreich, царство небесное, królestwo niebieskie; strahlen, блистать, opromienić; das Angesicht, лицо, oblicze; verlassen, оставлять, opuszczać.

18. Herbstlied.

Beginnen, начинать, zacząć; sausen, шумѣть, szumieć; rauben, похищать, rabować; der Storch, аистъ, bocian; die Schwalbe, ласточка, jaskółka; die Grille, das Heimchen, сверчокъ, konik polny; der Trauerton, печальный звукъ, smutny głos; vorüber, прошло, minęło; der Klageschall, жалостный звукъ, żałosny dźwięk; der Schein, сіяніе, światło; der Hain, роща, gaik; beleuchten, освѣщать, oświecać; öde, пустой, pusty; das Gefilde, нива, pole; der Flor, флора, flora; das Wolkengebilde, изображеніе облаковъ, postać obłoków.

19. Das Täubchen und der Knabe.

Die Taube, голубь, gołąb; girren, ворковать, gruchać; in einem fort, безпрестанно, bezustannie; wenden, поворачивать, obracać; der Schöpfer, творецъ, stwórca; wärmen, грѣть, grzać; recht von Herzen, отъ всего сердца, z całego serca.

20. Der Knabe und sein Vater.

Die Datteln, финики, daktyle; um zu, чтобы, aby; der Dattelkern, финиковая косточка, pestka daktyla; der Blumengarten, цвѣтникъ, ogród kwiatowy; zusehen, смотрѣть, przyglądać się; edel, благородный, szlachetny; kaum, едва, zaledwie; sich versehen, ожидать, oczekiwać; dessen, это, te-

go; einhalten, остановиться, zatrzymać się; rümpfen, морщить, zmarszczyć; das Gesicht, лицо, twarz; endlich, наконецъ, nakoniec, verdrießen, огорчать, досадовать, niecierpliwić; belohnen, награждать, nagrodzić; der Fleiß, прилежаніе, pilność; dereinst, нѣкогда, niegdyś; genießen, наслаждаться, używać, rozkoszować się.

21. Frühlingslied.

Das Maiglöckchen, ландышь, konwalija, lanka; die Schlüsselblume, скороспѣлка, pierwiosnek, drunter, между ними, między nimi; der Wiesengrund, лугъ, łąka; bunt, многоцвѣтный, пестрый, pstry; sich malen, рисоваться, rysować się; luftig, воздушный, powietrzny; der Schwan, лебедь, łabędź; tauchen, погружаться, zanurzyć się; schneeig, снѣжный, śnieżny; hallen, раздаваться, rozbrzmiewać się; der Busch, кустарникъ, кустъ, krzew; wiederhallen, раздаваться, rozbrzmiewać; die Vatergüte, отцовская милость, любовь, miłość ojcowska; hervorbringen, производить, wydobyć; die Blüte, цвѣтъ, kwiat.

22. Die Blumen.

Erdenken, выдумать, obmyśleć, wymyśleć; seine Lust schauen, радоваться, radować się; auf einmal, вдругъ, naraz; hinstellen, поставить тамъ, postawić tam; der Saft, сокъ, sok; hineingießen, наливать, wlać; der Morgentau, утренняя роса, rosa poranna; duften, благоухать, wonnieć; müde werden, уставать, zmęczyć się; daran, этимъ, tem, na tem.

23. Die Geschöpfe.

Das Geschöpf, твореніе, stworzenie; damit, чтобы, ażeby; leiden, терпѣть, страдать, cierpieć; draußen, на дворѣ, na dworze; das Federkleid, перинное платье, pierzane ubranie; der Schmetterling, бабочка, motyl; gering, маловажный, nieznaczny; davon, отъ котораго, od tego, od którego; eigen, собственный, własny; bestellen, опредѣлить, обработывать, uprawiać; darinnen, въ которомъ, w którym; bedenken, обдумать, obmyśleć; väterlich, отцовскій, ojcowski.

24. Gefunden.

Gefunden, нашелъ, найденный, znalazł, znajdziony; hingehen, ходить туда, iść tam; der Sinn, мысль, чувство, myśl, zmysł; der Schatten, тѣнь, cień; fein, тонко, нѣжно, cienko, delikatnie; welken, вянуть, więdnąć; ausgraben, выкопать, wykopać; die Wurzel, корень, korzeń; hübsch, красивый, ładny; der Ort, мѣсто, miejsce; zweigen, рости, rosnąć; fortblühen, цвѣсти всегда, dalej, zawsze kwitnąć.

25. Trost in Tränen.

Der Trost, утѣшеніе, pociecha; gewiß, вѣрно, pewnie; einsam, уединенный, samotny; erleichtern, облегчать, ulżyć; vertrauen, довѣрять, zaufać; der Verlust, потеря, zguba; lärmen, шумѣть, hałasować; rauschen, шумѣть, szumieć; ahnen, предчувствовать,

przeczuwać; quälen, мучить, męczyć; so sehr, сколько, tak bardzo; sich aufraffen, подниматься, zerwać się; eilig, скоро, śpiesznie; das Blut, кровь, krew; erwerben, пріобрѣсть, zasłużyć, zarobić; der Mut, мужество, odwaga; blinken, блистать, błyszczeć; begehren, требовать, żądać; das Entzücken, восхищеніе, zachwyt; aufblicken, смотрѣть вверхъ, spojrzeć w górę; heiter, ясный, wesoły, jasny; verweinen, оплакивать, opłakiwać.

26. Der Kuckuck.

Der Kuckuck, кукушка, kukułka; der Staar, скворецъ, szpak; entfliehen, улетѣть, odlecieć; die Melodei, мелодія, melodya; der Schall, звукъ, dźwięk; fortfahren, продолжать, dalej ciągnąć; die Seele, душа, dusza; keine Seele, никто, nikt, ani żywa dusza; der Undank, неблагодарность, niewdzięczność; sich rächen, мстить, mścić się; ewig, вѣчно, wiecznie.

27. Der Mops und der Mond.

Der Mops, мопсъ, mops; dick, толстый, gruby; fett, жирный, tłusty; der Mondschein, мѣсячное сіяніе, światło księżyca; in die Quere kommen, мѣшать, niepokoić, naruszać; hops, ну, hejże; hinüber, черезъ нее, przez nią; hineinfallen, упасть туда, wpaść tam do wewnątrz; bloß, только, tylko, jedynie; die Masse, масса, massa; die Gefahr, опасность, niebezpieczeństwo; ersaufen, утонуть, utonąć; ledig sein, освободиться, oswobodzić się; sich stellen, поставиться, стать, postawić się; mitten, среди, pośród; schelten, бранить, łajać; davor, черезъ это, przed tem, od tego; gelten, относиться, odnosić się; der Bärenhäuter, лѣнтяй, leniuch; der Schlingel, негодяй, gałgan; herniedersehen, внизъ смотрѣть, spojrzeć na dół; angehen, относиться, odnosić się, dotyczeć; lustwandelnd, гуляя, przechodząc się; die Himmelsbahn, небесный путь, droga niebieska, tor; seitdem, съ тѣхъ поръ, odtąd.

28. Der Zeisig.

Der Zeisig, чижикъ, чижъ, czyżyk; einst, однажды, pewnego razu; zu gleicher Zeit, въ одно время, równocześnie; Damon, Дамонъ, Damon; hangen, висѣть, wisieć; göttlich, божественный, boski; wirklich, дѣйствительно, istotnie; hereinnehmen, взять въ комнату, wziąć do wewnątrz; der Sänger, пѣвецъ, śpiewak; sich getrauen, осмѣливаться, ośmielić się; hinweisen, показать, pokazać; ehrlich, честный, uczciwy; das Gefieder, перья, pierze, upierzenie.

29. Das Mädchen aus der Fremde.

Die Fremde, чужбина, obczyzna; erscheinen, явиться, zjawić się; sobald, какъ скоро, jak tylko; schwirren, пѣть, szczebiotać; wunderbar, чудесный, cudowny; geboren sein, родиться, być urodzonym; die Spur, слѣдъ, ślad; Abschied nehmen, проститься, rozstać się; beseligend, осчастливливающій, uszczęśliwiający; die Nähe, близость, blizkość; weit werden, расширяться, rozszerzać się; die Würde, достоинство,

godność; die Höhe, величье, wysokość; entfernen, удалить, oddalić; die Vertraulichkeit, дружба, dowèpie, poufałość; mitbringen, приносить, przynieść z sobą; reifen, поспѣвать, dojrzewać; das Sonnenlicht, солнечный свѣтъ, światło słoneczne; austeilen, раздавать, rozdawać; der Stab, палка, laska; beschenkt, одаренный, obdarzony; darreichen, подавать, podawać.

30. Des Knaben Berglied.

Das Berglied, пѣсня горцевъ, piosenka góralska; herabsehen, внизъ смотрѣть, spoglądać w dół; weilen, пребывать, przebywać; heraustrinken, пить, выпить, wypić; brausen, шумѣть, szumieć; der Fels, скала, skała; wild, дикій, dziki; auffangen, ловить, schwytać; der Arm, рука, ręka, ramię; das Eigentum, собственность, własność; rings herum, вокругъ, w około; der Sturm, буря, burza; überschallen, превосходить, przewyższać; zurufen, кричать кому, wołać na kogoś; die Sturmglocke, набатъ, trwoga; erschallen, раздаваться, brzmieć; wallen, подниматься, falować; niedersteigen, ссойти, schodzić; das Glied, рядъ, członek; schwingen, махать, machać; das Schwert, мечъ, miecz.

31. Das Frühlingsmahl.

Das Frühlingsmahl, весенній пиръ, uczta wiosenna; breiten, разстилать, rozlegać się; duftend, благоухающій, wonny; der Rand, край, brzeg; darüber, надъ ними, nad nimi; das Zelt, шатеръ, namiot; darunter, подъ ними, pod nimi; der Teppich, коверъ, kobierzec; lagern, расположить, obozować; nimmer, никогда, nigdy; der Saal, залъ, sala; ärmer werden, обѣднѣть, zubożeć; weben, двигаться, poruszać się, tkać; strömen, течь, cieknąć, spływać; der Strauch, кустъ, krzak; der Becher, бокалъ, puchar; heran, сюда, tutaj; die Woge, волна, fala; sich wiegen, качаться, kołysać, huśtać się; der Himmelspilger, небесный путешественникъ, niebieski wędrowiec; sich trunken trinken, упиться, upić się; niedersinken, опускаться, opadać, opuszczać się.

32. Erlkönig.

Der Erlkönig, лѣсной царь, król olch; fassen, схватить, pochwycić; sicher, вѣрно, bezpiecznie; bang, боязливо, trwożliwie; der Schweif, хвостъ, ogon; der Nebelstreif, туманная полоса, smuga mgły; der Strand, берегъ, brzeg; gülden, золотой, złoty; das Gewand, платье, szata; leise, тихо, cicho; dürr, сухой, suchy; säuseln, жужжать, szeleścieć; nächtlich, ночной, nocny; der Reihen, хороводъ, korowód; wiegen, качать, kołysać; düster, мрачный, ponury; genau, точно, dokładnie; die Weide, ива, верба, iwa, wierzba; reizen, привлечь, wabić; die Gestalt, видъ, postać; willig, согласный, dobrowolny; die Gewalt, сила, przemoc; anfassen, трогать, dotykać, chwytać; grausen, ужасаться, przestraszać się; ächzen, охать, stękać; der Hof, дворъ, podwórze.

Elementarz Polski.

W r. 1888 ogłosiłem drukiem mój Elementarz Polski własnym nakładem, który jednakże opracowałem jeszcze w r. 1871 na zlecenie księgarza ś. p. J. Józefa Okońskiego, który mnie właściwie zachęcił do napisania tegoż Elementarza Polskiego i Niemieckiego, bo tenże miał zamiar wydać je po napisaniu swoim nakładem.

Jednakże, otrzymawszy mój rękopis, zwłóczył blizko 2 lata z rozpoczęciem druku, aż nareszcie rękopis ten gdzieś zarzucił.

Chcąc zapewnić racyę bytu memu Elementarzowi Polskiemu i Niemieckiemu, posłałem wyciąg treściwy z tegoż rękopisu do Rady Szkolnej Krajowej we Lwowie z prośbą o przyjęcie go do użytku w szkołach ludowych galicyjskich.

Na prośbę moją otrzymałem z tejże Rady Szkolnej reskrypt następującej treści: *„W załatwieniu podania Pańskiego z dn. 23 Grudnia 1872 r. oznajmia się Panu, że Rada Szkolna Krajowa będzie wtedy dopiero mogła orzec, czy projektowany przez Pana Elementarz Polski może być zaprowadzony w szkołach tutejszych, jeżeli Pan przedłożysz cały już opracowany egzemplarz tegoż, ponieważ z kilku rzuconych myśli nie można wiedzieć, czy ów Elementarz odpowie dzisiejszem potrzebom szkolnem. Lwów dn. 11 marca 1873.“* podpisano *„Gołuchowski“ (Nr. 97 R. Sk.)*

Ponieważ nie miałem zamiaru wystawiać się na świeże nieudatne dalsze próby, przeto nie poruszałem sprawy Elementarza Polskiego przez czas dłuższy.

Dopiero w r. 1888 widząc się spowodowanym pewnemi okolicznościami, ułożyłem na nowo i wydrukowałem własnym nakładem Elementarz Polski, a później w r. 1889 także Polsko-Niemiecki.

Ponieważ mój Elementarz Polski stał się solą w oku prawie wszystkim niezliczonym wydawcom różnych Elementarzy Polskich, którzy mi nie szczędzili różnych przykrości, przeto uważam za potrzebne powołać się na ocenę tegoż Elementarza przez niektóre czasopisma Warszawskie, które tu powtórzę, jak następuje:

O Elementarzu Polskim napisano w „Gazecie Polskiej" № 281 z d. 16 grudnia 1890 r. następującą wzmiankę: „Najnowszy Elementarz Polski", ułożony i wydany przez p. Plato v. Reussnera, polega na zastosowaniu metody, że do ułatwienia biegłego czytania przyczynić się może nowy sposób zużytkowania każdej świeżej litery, która się mieści nie na samym początku zgłosek lub wyrazów, lecz na końcu zgłoski lub wyrazu złożonego z innych już poprzednio znanych liter; nauka zaś rysunków i pisania przed czytaniem, lub równocześnie z czytaniem, ma na celu zaznajomienie dzieci z kształtem liter, do czego dopomagają im odpowiednie wzorki, umieszczone w elementarzu.

W gazecie „Ziarno" № 69 z d. 28 Marca 1891 r. zamieszczono następującą ocenę: „Jest obowiązkiem dziennikarskim, zwracać uwagę publiczności na każde podjęte usiłowanie, mające na celu uprzystępnienie nauki. Lecz jeżeli rozpisujemy się obszernie nad poważnie naukowemi dziełami, powinniśmy także nie pomijać milczeniem tych małych nibyto prac, które jednak dla ogółu są bardzo ważne. Do tego rzędu wydawnictw należy zaliczyć niektóre elementarze, gdyż one stanowią bądź co bądź najpierwszą podstawę do wszelkiej umiejętności. Chodzi tylko o to, ażeby owe elementarze pisane były z właściwą i gruntowną znajomością przedmiotu, jaką tylko przez długoletnią pracę pedagogiczną osięgnąć można. Do najlepszych dotąd znanych prac z całą sumiennością zaliczyć można „Najnowszy Elementarz Polski", wydany przez p. Plato v. Reussnera, który już w 3-ciej edycyi opuścił prasę. Jest to książeczka nieduża, ucząca dzieci podług najnowszej metody, opatrzona wskazówkami dla rodzicow i niefachowych nauczycieli, a posiadająca tę wielką zaletę, że nadzwyczaj ułatwia naukę. Przytem oprócz liter drukowanych są tam wzorki pisania i rysunków, a także wstępne pojęcia o rachunkach. W ten sposób dziecku urozmaica się pierwsze początki. Cała nauka w powyższym elementarzu podzieloną jest na 3 oddziały, które przejść można względnie do pojętności uczącego się w przeciągu 2—6 tygodni. Należy tu jeszcze zwrócić

uwagę na niezwykłą taniość, bo książeczka oprawna z obrazkami kosztuje 25 kopiejek.

W gazecie „Rola“ № 4 z dnia 24 stycznia 1891 r. zamieszczono następującą wzmiankę: „Pracowity, doświadczony pedagog i pełen dobrej woli wydawca podręczników do nauki języków, p. Reussner, wydał w trzeciej już edycyi „Najnowszy Elementarz Polski.“—Elementarz ten ułożony w sposób, zdaniem naszem, wielce praktyczny i ułatwiający naukę czytania, obok przedmowy obejmującej wskazówki pedagogiczne dla rodziców i mniej doświadczonych nauczycieli, zawiera nadto wzorki rysunków i pisania tudzież około 340 rycin, ułatwiających sposobem poglądowym poznawanie liter.

W gazecie „Wieku“ № 18 z d. 24 stycznia i № 24 z d. 31 stycznia 1891 r. napisano następującą ocenę:

„Najnowszy Elementarz Polski.“ Przy końcu roku zeszłego opuścił prasę najnowszy elementarz Polski, opracowany przez p. Plato v. Reussnera, przy współudziale innych doświadczonych pedagogów, z uwzględnieniem najnowszej metody postępowej, opartej na doświadczeniach pierwszych powag pedagogicznych. Autor zapewnia, że na elementarzu tym można nauczyć w 2 do 6 tygodni czytać, pisać, rysować i rachować.

Objętość elementarza średnia, treść dosyć urozmaicona, bo obejmuje najprzód przedmowę i zarazem wskazówki pedagogiczne dla rodziców i młodych niedoświadczonych nauczycieli, jak sobie mają postąpić z dziećmi przy rozpoczęciu nauki elementarnej. W dalszym ciągu mieszczą się wzorki rysunków i pisania, tudzież ryciny z obrazkami do nauki poglądowej przy nauce poznawania, pisania, i czytania liter, a na każdą literę mieści się po kilka obrazków, które łącznie z wzorkami rysunków wynoszą około 340 figur.

Naukę rysunków i pisania przed czytaniem lub równocześnie z czytaniem wprowadza p. R. głównie dlatego, że niektóre dzieci zdolniejsze mają naturalny pociąg do kreślenia i same bez zachęty osób starszych kreślą sobie różne figury, naśladując kształty przedmiotów im znanych.

Zatem przy pomocy odpowiednich wzorków mogą się tem łatwiej ćwiczyć w kreśleniu, przez co ćwiczą sobie oko i rękę i przygotowują się poniekąd do nauki pisania i czytania. Narysowanych kresek i figur nie potrzebują dzieci ani wymawiać ani czytać, a co ważniejsze, nie potrzebują koniecznie przy kreśleniu nadzoru i wskazówek osób starszych, jak to musi mieć miejsce przy nauce czytania i pisania. Zresztą rysunki i pisanie równocześnie z nauką czytania stanowią pewien rodzaj urozmaicenia w zatrudnieniu dzieci, które przechodząc od jednego przedmiotu do drugiego, uważają naukę raczej za zabawkę niż za pracę, której się tem chętniej oddają, jeżeli tylko jest racyonalnie prowadzoną. Jakkolwiek nauka rysunków i pisania przed lub równocześnie z czytaniem jest dosyć nową, rozpowszechnia się jednakże dosyć szybko za granicą, gdzie nauka elementarna jest bardzo troskliwie kierowaną przez najwybitniejszych pedagogów.

Nakoniec mieści się w powyższym elementarzu właściwa, nauka czytania i pisania, podzielona na 3 stopnie. Stopień I-szy zawiera ćwiczenia wstępne do nauki pisania i czytania równocześnie pojedynczych głosek, najłatwiejszych na początek, łączonych w zgłoski i króciuteńkie wyrazy, a następnie w zdania, z zastosowaniem do łatwego czytania bez sylabizówki. Tak pojedyncze wyrazy, jak również całe zdania są jasne, zrozumiałe i do pojęć malców zastosowane.

Do nauki pisania umieścił w elementarzu P. v. Reussner 20, a właściwie 40 wzorków, bo oprócz 20 całych stronic pisanych, poprzedza każdą nową literę drukowaną takaż sama litera pisana

W celu ułatwienia nauki czytania umieścił autor począwszy od № 8 każdą nową literę nie na początku, lecz na końcu zgłoski i wyrazu, złożonego z innych głosek już poprzednio znanych, które naturalnie wymawia dziecko śmiało ze świadomością rzeczy i pewnością siebie, a tylko mimochodem potrąca o tę nową głoskę, którą w ten sposób powtarzając po kilka razy w różnych wyrazach, łatwo zapamiętywa w zgłoskach początkowych innych wy-

razów. Niemniej każdy nowy wyraz powtarza się po parę razy w różnych odmiennych postaciach, przez co dziecko także nabywa biegłości i śmiałości w czytaniu; to je rozumie się zajmuje, bo się posuwa naprzód w czytaniu, chociaż w rzeczywistości powtarza ten sam wyraz mimowiednie. Takim sposobem obznajmia się dziecko z użyciem różnych postaci wyrazów, po których z porządku rzeczy następują inne, coraz świeższe wyrazy. Tej przezorności pedagogicznej w układaniu pierwiastkowych ćwiczeń do czytania nie dało się spostrzegać w żadnym z dotychczasowych postępowych elementarzy, z wyjątkiem tylko jednego, w którym autor jakby na próbę zaledwie parę nowych liter stawia w zgłoskach końcowych. Nawet w takim postępowym elementarzu polskim, jakim jest elementarz używany w szkołach galicyjskich publicznych, uprzywilejowany i zalecony przez radę szkolną krajową, nie widać tej metody ulepszonej i każda nowa litera mieści się tam odrazu na początku zgłoski.

Stopień II-gi powyższego elementarza zawiera systematyczne powtórzenie całego abecadła małego i większego tak pisanego jak również i drukowanego, ustępy do ćwiczenia w czytaniu pojedynczych wyrazów jednozgłoskowych i wielozgłoskowych, tudzież całych zdań w różnych postaciach.

Nakoniec III-ci stopień zawiera powiastki króciutkie prozą i wierszyki łatwe, a bardzo przystępne dla dzieci, które mogą lekko pojąć treść ustępu przeczytanego i zdać sobie sprawę z tego, co czytały, bez zbytecznego natężenia umysłu, co je naturalnie zachęca do czytania i wogóle do nauki. W innych elementarzach, prawie bez wyjątku, są podane ustępy do czytania na początek za obszerne i trudnym stylem, niedostępnym dla umysłu dziecinnego, co musi dzieci nużyć i męczyć, a tem samem zniechęcać do nauki, jeżeli mało co, lub nic zgoła nie rozumieją z tego, co czytają. Co do nauki rachunków, podał p. R. w swoim elementarzu wskazówki odnoszące się tylko do cyfer od 1 do 50. Cena egzemplarza kartonowanego wynosi 30 kopiejek.

WSKAZÓWKI

przy nauce rysunków i pisania.

Przed rozpoczęciem nauki czytania z książki i pisania, należy obznajmić dzieci z rozpoznawaniem różnych przedmiotów, które je otaczają.

Dzieci powinny poznawać i odróżniać te przedmioty, ich kształty, barwy, objętość i użyteczność.

Następnie należy zapytywać dzieci o różne rzeczy, które już znają; a między niemi o części ciała, np. głowę, czyli górną część, 2 nogi czyli dolną część, 2 ręce, a u każdej po 5 palców; odróżnić rękę prawą od ręki lewej, i t. p.

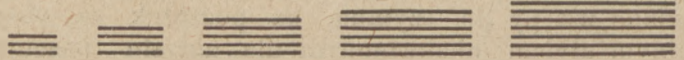
Po takiej pogadance kreśli nauczyciel 2 grube kropki, położone naprzeciw siebie w coraz większej odległości poziomo,

• • • • • •

które następnie połącza linijką poziomą, czyli przy pomocy tych kropek kreśli linijkę poziomą króciutką, a potem coraz dłuższą, a wreszcie zupełnie bez kropek.

•——• •——• •———• ————

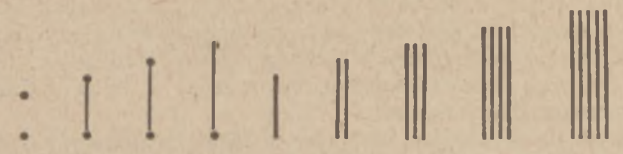
W podobny sposób kreśli dalej nauczyciel po 2, 3, 4, i t. d. linijki równoległe, poziome, z początku króciutkie, a następnie coraz dłuższe:



Potem pokazuje dzieciom różne przedmioty z podobnemi liniami poziomemi, każe im także kreślić podobne linijki, najprzód przy pomocy kropek, a potem bez kropek z pamięci.

Gdy już dzieci potrafią kreślić linijki poziome, nauczyciel spuszcza kamień lub kulę na sznurku z góry na

dół, przez co sznurek zakreśla linijkę prostopadłą i nauczyciel kreśli podobną linijkę prostopadłą przy pomocy kropek, z początku króciutką, a następnie coraz dłuższą, wpierw pojedyńczo, a potem po kilka obok siebie równoległe.



W podobny sposób kreśli nauczyciel dalej linijki:

prawoukośne / // ///, lewoukośne \ \\ \\\,

które uczniowie także rysują na tabliczkach szyfrowych, lub na kajetach.

Po narysowaniu tych linijek, nauczyciel każe uczniom powtórzyć z pamięci kierunek tych linijek, t. j. linijka (kreska) **pozioma, prostopadła, ukośna (pochyła), prawoukośna, lewoukośna.**

W dalszym ciągu nauczyciel kreśli różne łatwe figury z połączenia tychże prostych linijek powstające, jak to uwidoczniono na wzorkach rysunkowych str. I.

Wszystkie te figury kreślą uczniowie najprzód na tabliczce lub kajecie w kratkach tak długo, aż będą w możności kreślić je z pamięci bez kratek na gładkiej tabliczce lub kajecie.

Po przygotowaniu w kreśleniu figur z linijek prostych, przystępuje nauczyciel do kreślenia linijek zakrzywionych i krzywych, owalnych i okrągłych, z których tworzy różne figury, jak to widać na wzorkach rysunkowych str. XI, XII, XIII i XIV.

Także i figury z linijek krzywych mają uczniowie kreślić w kratkach tak długo, aż będą w możności rysować je bez kratek z pamięci.

Nie idzie tu oto, aby dziecko uczyło się zaraz rysować artystycznie, ale głównie o to, aby sobie ćwiczyło oko i rękę, a tym sposobem przygotowywało się do nauki pisania liter, a następnie do czytania.

Zatem gdy już dzieci umieją jako tako rysować, nauczyciel rozpoczyna z nimi naukę pisania najprzód prostych kresek, potem zakrzywionych i okrągłych, które się następnie łączą ze sobą.

I tak, kreska prosta zaokrąglona u dołu w prawo, z kropką u góry, stanowi literę *i*, dwie takie kreski połączone ze sobą, lecz bez kropek u góry, stanowią litery: *u*, *w*.

Kreska zaokrąglona u góry po lewej stronie, *ı*, połączona z drugą kreską zaokrągloną u góry i u dołu *ı*, służy do tworzenia liter: *n*, *m*.

Następnie kreska wygięta w lewo, z kropką od prawej strony stanowi literę *c*, a zagięta od lewej strony do środka stanowi literę *e*;—zaś kreska zagięta z lewej i z prawej strony, czyli zaokrąglona, jakby kółko, stanowi literę *o*, z której się znowu tworzą litery: *a*, *d*, *g*, jak to widać na wzorkach rysunkowych str. XVI.

Naukę kreślenia, czyli rysunków przed rozpoczęciem nauki czytania i pisania uznano za najlepszą metodę we wszystkich cywilizowanych państwach Europy.

Dzieci już z natury mają pociąg do kreślenia różnych figur na drzewie, kamieniu, murze, ziemi, i t. p. przy pomocy kredy, węgla lub pręta; figury te bywają często nawet dosyć udatne.

Dzieci najchętniej zajmują się kreśleniem, jako zabawką i rozrywką w rezultacie bardzo pożyteczną, tembardziej, jeżeli im się da w rękę wzorki rysunkowe łatwe i pokaże im się, jak mają rysować różne figurki.

Zatrudnianie dzieci kreśleniem ma jeszcze i tę zaletę nieocenioną, że najpierw nie potrzeba przy nich siedzieć i doglądać ich, jak przy pisaniu i czytaniu, bo same potrafią kreślić bez pomocy i dozoru osób starszych, a następnie gdy nauczyciel ma do czynienia w szkole z większą liczbą dzieci różnych grup, to może się zajmować pewną grupą dzieci czytaniem, rachunkami, i t. p., a dzieci zupełnie początkujące, mogą w tym samym czasie rysować lub pisać.

Moje wzorki rysunków i pisma przeznaczone są do początkowej nauki rysunków, czyli kreślenia i pisania, co ma posłużyć za podstawę do dalszej nauki pisania i czytania.

Wzorki te jednak nie są przeznaczone do wyłącznej i specyalnej nauki rysunków artystycznych i kaligrafii.

Do tego potrzebne są inne specyalne wzorki.

Autor-wydawca.

KLUCZ

czyli

rozwiązanie ćwiczeń polskich w kursie niższym.

№ 2. — 1. Haben Sie Wasser? 2. Ich habe Wasser. 3. Haben Sie Butter? 4. Ich habe Butter. 5. Haben Sie Kaffee? 6. Ich habe Kaffee. 7. Haben Sie Brot? 8. Ich habe Brot.

№ 4. — 1. Kaufen Sie Thee? 2. Ich kaufe Thee. 3. Kaufen Sie Wein? 4. Ich kaufe Wein. 5. Haben Sie Zucker? 6. Wir haben Zucker. 7. Kaufen Sie Brot? 8. Wir kaufen Brot.

№ 6. — 1. Essen Sie Braten? 2. Ich esse Braten und Fleisch. 3. Essen Sie Kuchen? 4. Ich esse Kuchen und Brot. 5. Essen Sie Fleisch? 6. Ich esse Fleisch und Käse. 7. Trinken Sie Wasser? 8. Ich trinke Wasser und Wein. 9. Kaufen Sie Pfeffer? 10. Ich kaufe Pfeffer und Essig. 11. Trinken Sie Kaffee? 12. Ich trinke Kaffee, Thee und Wasser.

№ 8. — 1. Kaufen Sie Obst? 2. Ja, mein Herr, ich kaufe Obst. 3. Essen Sie Schinken? 4. Ja, mein Herr, ich esse Schinken. 5. Verkaufen Sie Salat? 6. Ich verkaufe Salat und Senf. 7. Bringen Sie Gemüse? 8. Ich bringe Gemüse nicht, aber ich bringe Obst. 9. Verkaufen Sie Zucker? 10. Ich verkaufe Zucker nicht, aber ich verkaufe Butter und Käse. 11. Trinken Sie Bier? 12. Ich trinke Bier nicht, aber ich trinke Thee und Kaffee.

№ 10. — 1. Trinken Sie viel Milch? 2. Ja, meine Frau, ich trinke viel Milch. 3. Brauchen Sie viel Sahne? 4. Ja, meine Frau, ich brauche sehr viel Sahne. 5. Brauchen Sie viel Honig? 6. Ich brauche viel Honig und Milch. 7. Trinken Sie viel Branntwein? 8. Ich trinke nicht viel Branntwein. 9. Essen Sie viel Käse? 10. Ich esse nicht viel Käse, aber ich esse zu viel Obst. 11. Verkaufen Sie viel Thee? 12. Ich verkaufe sehr viel Thee und Zucker.

№ 12. — 1. Wünschen Sie sich Obstwein oder Wein? 2. Ich wünsche mir nicht Obstwein, sondern Wein. 3. Wünschen Sie sich Mehl? 4. Ich wünsche mir nicht Mehl, sondern Met. 5. Kaufen Sie Met? 6. Wir kaufen nicht Met, sondern Obstwein. 7. Wünschen Sie sich Rahm, oder Sahne? 8. Ich wünsche mir nicht Rahm, sondern Sahne. 9. Trinken Sie Obstwein, oder Bier? 10. Ich trinke nicht Obstwein, aber ich trinke viel Bier. 11. Essen Sie viel Käse? 12. Ich esse zu wenig Käse, aber sehr viel Obst. 13. Trinken Sie viel Bier? 14. Ich trinke zu viel Bier, aber, sehr wenig Kaffee.

№ 14. — 1. Trinken Sie Chokolade mit Milch? 2. Ich trinke Chokolade ohne Milch. 3. Essen Sie Suppe mit Grütze? 4. Ich esse Suppe nur mit Reiss. 5. Brauchen Sie viel Geld? 6. Ich brauche nur wenig Geld, aber ich brauche zu viel Heu. 7. Wünschen Sie sich Mehl? 8. Ich wünsche mir nur wenig Mehl, aber sehr viel Brot. 9. Sie verkaufen Stroh genug, aber zu wenig Gras. 10. Sie essen Brot nur mit Salz. 11. Wir trinken Thee ohne Zucker. 12. Sie trinken zu wenig Wein, und zu viel Bier. 13. Wir brauchen nur wenig Mehl, aber zu viel Honig. 14. Sie verkaufen nicht Heu, sondern Stroh.

№ 16. — 1. Mein Herr! bringen Sie mir ein Stück Käse. 2. Verkaufen Sie mir ein Pfund Obst! 3. Trinken Sie noch Met oder Bier! 4. Vater! bringe mir ein Pfund Kuchen. 5. Mutter! trinke noch Milch oder Kaffee. 6. Mein Bruder! verkaufe mir ein Pfund Zucker. 7. Meine Schwester! bringe mir noch ein Stück Schinken mit Senf. 8. Essen sie Suppe mit Reiss! 9. Kaufen Sie schon Heu? 10. Ich kaufe Heu nicht, aber ich verkaufe Stroh. 11. Verkaufen Sie noch Mehl? 12. Ich verkaufe Mehl schon nicht. 13. Wie viel Wasser wünschen Sie sich? 14. Ich wünsche mir nur wenig Wasser.

№ 18. — 1. Wie viel Kaffee kauft der Tischler? 2. Er kauft ein Pfund Kaffee und ein Lot Thee. 3. Wer trinkt Met? 4. Mein Vater trinkt Met. 5. Wie viel Kaffee trinkt Ihr Sohn? 6. Er trinkt nur ein Glas Kaffee. 7. Wer verkauft Mehl? 8. Mein Bruder verkauft Mehl und Brot. 9. Wer wünscht sich Heu? 10. Mein Vetter wünscht sich einwenig Heu. 11. Verkauft Ihr Nachbar noch viel Stroh? 12. Er verkauft nur einwenig Stroh. 13. Wie viel Wasser trinkt der Schuster? 14. Er trinkt nur ein Glas Wasser. 15. Wie viel Zucker kauft der Tischler? 16. Er kauft noch ein Lot Zucker und ein Pfund Kaffee.

№ 20. — 1. Wer sucht Leder? 2. Der Schuster sucht Leder. 3. Wer braucht Tuch? 4. Der Schneider braucht einwenig Tuch. 5. Er braucht

eine Elle Tuch und ein Stück Leinwand. 6. Der Bäcker sucht Mehl und Holz. 7. Welcher Tischler sucht Holz? 8. Ihr Tischler sucht Holz. 9. Was kaufst du, mein Sohn? 10. Ich kaufe eine Elle Tuch. 11. Verkaufst du etwas, meine Schwester? 12. Ich verkaufe Stroh und Heu. 13. Hast du noch etwas? 14. Ich habe noch einwenig Geld. 15. Onkel! sei so gütig und bringe mir ein Stück Käse. 16. Sein Sie so gütig und geben Sie mir ein Glas Wasser! 17. Geben Sie mir einwenig Rahm! 18. Ich gebe Ihnen noch ein Glas Kaffee mit Sahne. 19. Wir suchen Tuch und Leindwand. 20. Sie suchen nur einwenig Fleisch.

№ 22. — 1. Was bringt mir deine Base? 2. Sie bringt Ihnen ein Pfund Butter. 3. Was macht die Mutter? 4. Sie sucht Käse. 5. Welche Mutter braucht Geld? 6. Meine Mutter braucht viel Geld. 7. Meine Tochter giebt mir zu wenig Wein. 8. Deine Base kauft einwenig Salz. 9. Was sucht die Schneiderin? 10. Sie sucht ein Stück Tuch. 11. Wer nimmt Wein? 12. Meine Tochter nimmt Wein. 13. Sie giebt Ihnen zu wenig Geld. 14. Gieb mir noch einwenig Schinken! 15. Nimm Pfeffer nicht! 16. Geben Sie mir noch ein Stück Tuch!

№ 24. — 1. Das Kind bringt Wasser. 2. Das Tuch ist fein. 3. Das Glas ist gut. 4. Mein Nachbar verkauft zwei Pud Getreide. 5. Wie viel Tuch kauft der Schneider? 6. Er kauft vier Ellen Tuch und zwei Pfund Seide. 7. Wie viel Wolle hat die Tante? 8. Sie hat fünf Pud Wolle. 9. Wie viel Baumwolle verkaufst du noch, mein Bruder? 10. Ich verkaufe nur sechs Pud Baumwolle. 11. Wie viel Glas Bier trinkst du, meine Schwester? 12. Ich trinke nur zwei Glas Bier. 13. Du trinkst zwei Glas Thee, und ich trinke zwei Tassen Kaffee. 14. Dein Nachbar ist sehr gut. 15. Ihr kauft drei Ellen Tuch. 16. Trinkt ihr viel Wasser? 17. Wir trinken zwei Glas Wasser. 18. Ihr bringt zu wenig Geld. 19. Was macht dein Kind? 20. Es trinkt Wasser.

№ 26. — 1. Wir brauchen ein Buch Papier. 2. Sie sucht noch einwenig Tinte. 3. Wie viel Papier braucht ihr? 4. Wir brauchen acht Bogen Papier und drei Flaschen Tinte. 5. Das Papier ist weis, aber die Tinte ist schwarz. 6. Wir verkaufen zwölf Zentner Salz. 7. Wie viel Tuch schenkst du mir, meine Mutter? 8. Ich schenke dir fünf Ellen Tuch und fünf Lot Seide. 9. Bringen Sie mir gefälligst zwei Bogen Papier! 10. Verkauft der Bruder Obst? 11. Nein, er verkauft nur Getreide und Heu. 12. Was macht dein Kind? 13. Es nimmt mein Papier und mein Buch. 14. Wie viel Wasser trinkt gewöhnlich Ihr Kind? 15. Es trinkt gewöhnlich nur ein Glas Wasser. 16. Bringet mir eine Flasche Wein! 17. Verkaufet mir noch acht Pfund Käse!

№ 28. — 1. Ein Pud Mehl kostet vier Rubel. 2. Ein Pfund Käse kostet sechzehn Kopeken. 3. Ein Zentner Salz kostet gewöhnlich fünf oder sechs Gulden. 4. Ein Pfund Kaffee kostet gewöhnlich achtzehn Kreuzer. 5. Wie viel kostet eine Flasche Wein? 6. Eine Flasche Wein kostet gewöhnlich fünf Frank. 7. Wie teuer kostet eine Elle Tuch? 8. Eine Elle Tuch kostet gewöhnlich sechs, oder acht Taler. 9. Ist das nicht teuer? 10. Das ist nicht teuer, das ist eben billig. 11. Wie teuer kostet ein Pud Zucker? 12. Ein Pud Zucker kostet gewöhnlich vierzehn Rubel. 13. Gieb mir noch sechzehn Frank! 14. Nimm noch fünfzehn Kopeken! 15. Bringt mir noch sechs Pfund Fleisch! 16. Verkaufet mir noch vier Zentner Getreide!

№ 30. — 1. Ich kaufe fünf Koretz Roggen und dreizehn Koretz Weizen. 2. Der Roggen wächst schnell, aber der Hafer wächst langsam. 3. Die Gerste reift schnell, und die Hirse wächst langsam. 4. Kaufe nur zehn Koretz Buchweizen! 5. Ein Viertel Hirse kostet zwei Taler und sechs Pfennige. 6. Ein Pfund Brot kostet zehn Groschen. 7. Ein Dutzend hat zwölf Stück. 8. Ein Schock hat fünf Dutzend. 9. Wie viel Gerste verkaufen Sie? 10. Ich verkaufe nur drei und zwanzig Koretz Gerste. 11. Wie teuer kosten vier Pfund Salz? 12. Vier Pfund Salz kosten zwölf Kopeken, oder vier und zwanzig Groschen. 13. Zwei Viertel Hirse kosten gewöhnlich sechs Taler und fünf Pfennige. 14. Ein Pud Wolle kostet zwanzig oder drei und zwanzig Rubel. 15. Ein polnischer Gulden hat fünfzehn Kopeken. 16. Ein Rubel hat sechs Gulden und zwanzig Groschen.

№ 32. — 1. Ihr kauft acht und zwanzig Eimer Branntwein. 2. Wir verkaufen ein Viertel Roggen, drei Garnetz Hirse und eine Quart Mehl. 3. Dieser Fleischer verkauft gewöhnlich vier und zwanzig Zentner Fleisch. 4. Dieser Kaufmann verkauft nicht so viel Getreide, wie wir. 5. Wir essen gern Rindsbraten mit Kohl. 6. Ihr trinkt gern Kaffee ohne Zucker. 7. Sie essen gern Kalbsbraten mit Salat. 8. Wir essen nicht gern Hammelsbraten mit Essig. 9. Mir schmeckt dieses Fleisch nicht. 10. Bestellen Sie mir eine Portion Rindsbraten! 11. Bringet mir eine halbe Portion Fleisch! 12. Ich esse dieses Obst gern. 13. Wir trinken dieses Bier nicht gern. 14. Diese Frau trinkt gern Wasser mit Zucker. 15. Diese Köchin kocht nichts. 16. Dieser Koch kocht zu viel Fleisch. 17. Eine Klafter Holz kostet acht Rubel. 18. Wir kaufen sechs Klafter Holz.

№ 34. — 1. Hier wachsen die Rotrüben und Rüben, und dort wachsen nur Gelbrüben. 2. Wir säen Rettig und Gelbrüben, und sie säen Rüben. 3. Ich esse gern Rettig mit Salz. 4. Ihr esset gern Schinken mit Meerrettig, oder mit Senf. 5. Sie essen gern Blumenkohl mit Butter. 6. Wir

essen gewöhnlich Fleisch mit Gurken oder mit Meerrettig. 7. Dieser Koch kocht mir nur Fleisch und Kohl. 8. Jene Köchin kocht Suppe und Gelbrüben. 9. Jenes Kind ist fleissig, und dieses ist faul. 10. Du issest eine Portion Rindsbraten mit Salat. 11. Sie isset nur ein Stück Fleisch mit Gelbrüben. 12. Jener Tischler arbeitet nicht gern, er ist zu faul. 13. Dein Vetter säet wenig und erntet viel Hafer. 14. Ihr säet viel Roggen und wir ernten wenig Gerste. 15. Jener Koretz Haber ist nur zwei Rubel fünf und dreissig Kopeken wert. 16. Wir verkaufen drei und vierzig Koretz Rotrüben und sechs und dreissig Koretz Gelbrüben. 17. Ein Schock Gurken ist vierzig Kopeken wert. 18. Bringen Sie mir zwei Schock Kohl (*Kraut*)!

№ 36. — 1. Wir pflanzen gewöhnlich zu viel Kohlrüben, und zu wenig Rotrüben. 2. Ich esse nicht gern Fleisch mit Kartoffeln. 3. Sie isset gern ein Stück Fleisch mit Schnittlauch und Braten mit Spinat, oder mit Nudeln. 4. Er isset Braten sogar mit Erbsen. 5. Jene Köchin kocht Suppe mit Petersilie. 6. Hier wächst Zwiebel und Knoblauch, und dort wächst Schnittlauch. 7. Ich pflanze immer fünf und sechzig Koretz Kartoffeln. 8. Du gräbst schon die Rotrüben, er aber gräbt Gelbrüben noch nicht. 9. Sie gräbt zu wenig Kartoffeln, aber zu viel Rüben. 10. Pflanzen Sie immer so viel Schnittlauch? 11. Verschieden, einmal pflanze ich viel, andersmal aber zu wenig. 12. Ich verkaufe achtzig Koretz Linsen und hundert Koretz Erbsen. 13. Was beliebt Ihnen? 14. Ich wünsche mir neunzig Koretz Bohnen und hundert Koretz Erbsen. 15. Du gräbst sogar zu viel Kohlrüben, er aber gräbt zu wenig Kartoffeln. 16. Verkaufe mir fünf und achtzig Schock Kohl!

№ 38. — 1. Dieser Fleischer verkauft Rindfleisch und jener verkauft Kalbfleisch. 2. Du nimmst oft Geld von mir, aber du giebst mir nichts. 3. Wie oft essen Sie täglich? 4. Ich esse gewöhnlich drei, und sogar [illegible]mal täglich. 5. Ich verkaufe ein hundert und fünfzig Koretz Roggen, du aber verkaufst zwei hundert und sechzig Zentner Wolle. 6. Er kauft ein hundert und zwanzig Pud Erbsen, und sie verkauft drei hundert Koretz Haber. 7. Wir kaufen ein Schock Gurken, ihr aber verkauft fünf Schock Kohl. 8. Ich komme oft zu Ihnen, und Sie kommen keinmal zu mir. 9. Was wünschen Sie sich von mir? 10. Ich wünsche mir von Ihnen nur eine Flasche Tinte und drei Buch Papier. 11. Wie oft täglich kommt dieser Koch zu Ihnen? 12. Er kommt viermal täglich zu mir. 13. Ein Zentner hat hundert, und ein Pud hat vierzig Pfund. 14. Ein Pfund hat zwei und dreissig Lot, und ein Koretz (*hat*) vier Viertel. 15. Ein Schock hat sechzig Stück. 16. Ein polnischer Gulden hat dreissig Groschen.

№ 40. — 1. Wann verkaufen Sie Holz? 2. Ich verkaufe heute Holz. 3. Komme heute Abends zu mir! 4. Ich arbeite heute von Morgen bis zu Mittag. 5. Wir kommen immer früh, und er kommt spät zu Ihnen. 6. Du verdienst kaum drei Rubel wöchentlich. 7. Ich erhalte acht Rubel wöchentlich, oder zwei und dreissig Rubel monatlich. 8. Sie bekommt fünf und sechzig Taler monatlich. 9. Wer verkauft Linsen? 10. Sie verkaufen Linsen. 11. Kauft jemand Gurken? 12. Jemand kauft Gurken, aber Niemand kauft Blumenkohl. 13. Wann bekommst du Geld? 14. Ich bekomme nie Geld. 15. Gieb mir einen Teller Suppe und eine Schüssel mit Kohl (*Kraut*). 16. Ich trinke gewöhnlich eine Flasche Wein täglich. 17. Ich habe drei hundert, du hast vier hundert, und sie hat sieben hundert Pud Mehl. 18. Wir haben fünf hundert, ihr habt acht hundert, und sie haben neun hundert Koretz Weizen.

№ 42. — 1. Messing ist nicht so schwer, wie Gold. 2. Silber ist weiss und nicht so teuer, wie Gold. 3. Gold ist gelb und schwer. 4. Eisen ist nicht so leicht, wie Holz. 5. Warum kauftest du nicht Kupfer, sondern Messing? 6. Ich kaufte Messing, denn ich brauchte nicht Kupfer, sondern Messing. 7. Verkauften Sie je Blei? 8. Ich verkaufte noch nie Blei (*noch nie verkaufte ich Blei*). 9. Wann kauftet ihr Getreide. 10. Gestern kauften wir Getreide, und vorgestern Rotrüben. 11. Warum frühstücken Sie nicht? 12. Ich esse nicht, denn ich habe keine Zeit und keinen Apetit. 13. Wir frühstückten manchmal zu spät. 14. Wir speisen zu Mittag nicht, denn wir haben noch keinen Apetit. 15. Wir speisten noch nie so früh. 16. Vormals frühstückten wir zu spät, und sie speisten zu Mittag zu früh. 17. Wir verkauften oft (*zu*) zwei und vier tausend Pud Wolle. 18. Ihr kauftet nur fünf tausend Koretz Roggen.

№ 44. — 1. Jedes Metall ist hart und schwer. 2. Gold ist härter und schwerer, als Silber. 3. Eisen ist leichter, aber nützlicher, als Gold. 4. Messing ist hart, Eisen ist noch härter, und Stahl ist am härtesten. 5. Jeder Schmied und Schlosser braucht Eisen und Stahl. 6. Jeder Goldschmied kauft Gold und Silber. 7. Jedes Metall ist hart. 8. Silber ist nicht so glänzend, wie Gold. 9. Nicht Alles ist Gold, was glänzt. 10. Der Schmied schmiedet Eisen und Stahl. 11. Hattest du so viel Kupfer, wie Messing? 12. Ich hatte weniger Kupfer, als Messing. 13. Der Schlosser hatte weniger Eisen, als der Schmied. 14. Wir hatten zu wenig Gold, und ihr hattet zu viel Blei. 15. Sie hatten Stahl genug, aber sie hatten zu wenig Eisen. 16. Wer brauchte Kupfer? 17. Jener Schlosser brauchte Kupfer und Stahl. 18. Holz ist weicher und leichter als Metall, und Papier ist am leichtesten. 19. Ich verkaufte schon alles Eisen. 20. Ich bringe Ihnen alles Papier.

№ 46. — 1. Dieses Messer ist stumpf, und jenes ist scharf. 2. Welche Uhr ist von Gold? 3. Diese Uhr ist von Gold, und jene ist von Silber. 4. Dieser Säbel ist schärfer, als jenes Messer. 5. Welcher Löffel ist von Gold? 6. Mein Löffel ist von Gold und deine Uhr ist von Silber. 7. Diese Gabel ist entweder von Silber, oder von Messing. 8. Jene Uhr ist entweder von Gold, oder von Silber. 9. Ich bin eben so klein, wie du, aber er ist kleiner. 10. Mein Onkel ist älter, als dein Vetter, aber mein Vater ist am ältesten. 11. Dieser Löffel ist grösser, als jene Gabel, aber mein Messer ist am grössten. 12. Sie ist eben so jung, wie ich, du bist jünger, als ich, aber meine Schwester ist am jüngsten. 13. Ich habe eben so viel Eisen, wie du, er hat mehr Stahl, und sie hat am meisten Kupfer. 14. Ich bin ein Tischler, du bist ein Schuster, und er ist ein Schlosser. 15. Wer sind Sie, mein Herr? 16. Ich bin ein Goldschmied, und dieser Herr ist ein Schneider. 17. Von was ist diese Gabel? 18. Wer bist du?

№ 48 — 1. Dieser Mann ist mein guter Vater. 2. Jener Mann ist dein guter Nachbar. 3. Dieser Knabe ist mein guter Sohn. 4. Jene Frau ist meine gute Tante. 5. Dieses Mädchen ist meine gute Schwester. 6. Dein kleines Kind ist fleissig. 7. Ihr neuer Tisch ist kleiner, als mein alter Tisch. 8. Was für ein Ring ist das? 9. Das ist ein goldener Ring. 10. Das ist eine eiserne Gabel und ein stählernes Messer. 11. Ihre goldene Uhr ist grösser, als meine silberne. 12. Was für ein Metall ist Gold? 13. Gold ist ein härteres Metall, als Messing. 14. Gold ist das edelste Metall. 15. Das ist weder ein goldener, noch ein silberner, sondern ein bleierner Löffel. 16. Ich war kleiner als du, or war aber am kleinsten. 17. Wir waren älter als ihr beide, aber sie waren am ältesten. 18. Sie waren immer ein edler Mann.

№ 50. — 1. Welcher Tisch ist neu? 2. Mein langer Tisch ist neu. 3. Meine alte Bank ist lang. 4. Dein neues Bett ist zu niedrig. 5. Ihr langes Bild ist schon alt. 6. Mein grosser Schrank ist noch neu. 7. Dein kleines Zimmer ist niedriger, als mein grosses Zimmer. 8. Dieses Haus ist höher, als jenes. 9. Dein Steinhaus ist höher, als mein hölzernes (*Haus*). 10. Dieser Stein ist rund, und jener ist eckig. 11. Was wirst du kaufen? 12. Ich werde ein grosses Haus kaufen. 13. Er wird nicht essen, denn er hat keinen Apetit. 14. Jener Maler wird nicht malen, denn er hat keine Zeit. 15. Wir werden essen und trinken, denn wir haben Apetit. 16. Sie werden Eisen und Stahl suchen. 17. Werden Sie dieses oder jenes Bild kaufen? 18. Ich werde weder dieses, noch jenes Bild kaufen, denn ich habe kein Geld. 19. Was für Tuch wirst du brauchen? 20. Ich werde weisses Tuch brauchen.

№ 52. — 1. Ich liebe die Mutter. 2. Du liebst deine Tante nicht. 3. Siehst du meine Schwester? 4. Ich sehe sie. 5. Rufen Sie mein Kind? 6. Ich rufe es. 7. Sehet ihr dieses, oder jenes Fenster? 8. Wir sehen weder dieses, noch jenes Fenster, sondern dein Bild. 9. Kennen Sie meine gute Tante? 10. Ich kenne sie. 11. Wir kennen deine Schwester, aber wir kennen deine Tante nicht. 12. Dieser Knabe fängt Ihre Katze. 13. Meine Katze fängt eine Maus. 14. Ich werde dir morgen eine goldene Uhr kaufen, wenn du artig sein wirst. 15. Welche Bank werden Sie nehmen? 16. Ich werde entweder diese, oder jene Bank nehmen. 17. Was für ein Messer wirst du mir bringen, mein Knabe? 18. Ich werde Ihnen mein kleines, silbernes Messer bringen. 19. Wen rufen Sie? 20. Ich rufe Ihre Tochter und Ihre Schwester. 21. Was werden Sie kaufen? 22. Ich werde ein neues Bild kaufen. 23. Ich werde artig und fleissig sein, du wirst aber faul sein. 24. Wir werden fleissig sein, aber ihr werdet unartig sein. 25. Wer wird alt sein? 26. Sie werden alt sein.

№ 54. — 1. Ich kenne deinen Sohn und deinen Bruder. 2. Mancher Sohn liebt seinen Vater nicht. 3. Ich werde diesen, oder jenen Hut kaufen. 4. Ich will diesen alten, hässlichen Hund nicht sehen. 5. Willst du jenen schönen Ring kaufen? 6. Ich will ihn kaufen, wenn er nicht teuer ist. 7. Wir werden diesen lustigen Mann loben. 8. Sie wollen deinen traurigen Vater besuchen. 9. Wollet ihr diesen, oder jenen schönen Schrank kaufen? 10. Wir wollen weder diesen, noch jenen Schrank, sondern deinen neuen Spiegel kaufen. 11. Wir werden diesen unartigen Mann hassen. 12. Wir wollen diesen lustigen Schneider rufen. 13. Mancher Mensch liebt nur das Geld. 14. Kennst du meinen alten Onkel? 15. Ich kenne ihn noch nicht, aber ich will ihn kennen lernen. 16. Morgen werde ich (*will ich*) deinen guten Vetter besuchen.

№ 56. — 1. Warum hassest du deinen Feind? 2. Ich hasse ihn, denn er liebt mich auch nicht. 3. Ich besuchte gestern meinen guten Freund. 4. Jeder Landmann braucht seinen Pflug und seine Sichel. 5. Dieser Zimmermann braucht sein Beil und seine Hacke schon nicht mehr. 6. Diese junge Köchin verkauft ihren Hut. 7. Ein kleines Kind suchte seinen Vater und seine Mutter. 8. Wir wollten dir unsere Uhrkette schenken, aber wir gaben sie dir nicht, denn du warst unartig. 9. Ihr wolltet euere eiserne Kette nehmen. 10. Sie wollten ihr neues Haus verkaufen, aber Niemand wollte es kaufen. 11. Vorgestern wolltest du nicht singen, gestern aber sangst du sogar zu viel. 12. Gestern waret ihr sehr lustig, ihr tranket und tanztet sehr viel. 13. Er trank seine Tasse Chokolade, und sie ass ihre Portion Schinken. 14. Sie gaben mir Ihren Stock,

und ich gab Ihnen meinen goldenen Ring. 15. Er wollte mir sein Messer nicht geben. 16. Sie schenkte mir ihre goldene Uhr. 17. Sie macht schon nichts mehr. 18. Sie verkaufen keine Wolle mehr.

№ 58. — 1. Ich sehe dich, du siehst mich, aber er sieht sie und es. 2. Wir bitten ihn und sie, aber nicht dich. 3. Ihr rufet uns, aber wir rufen euch und sie. 4. Ich frage sie, aber nicht Sie. 5. Er liebt sogar seinen grössten Feind. 6. Du siehst so gut wie ich, er sieht besser als wir beide; und sie sieht am besten. 7. Wir haben eine gute, ihr habt eine bessere, und sie haben die beste Uhr. 8. Dieser grosse Rock und jener grössere Hut sind schon alt. 9. Ich sehe diesen alten Hut, jene alte Weste, und dieses alte Band. 10. Du kannst mir keinen Mantel machen, aber dieser junge Schneider will mir einen Rock, eine Weste und ein Paar Hosen machen. 11. Jener lustige Schneider kann dir ein Paar Hosen und einen Mantel machen. 12. Jeder gute Schuster wird Ihnen ein Paar Stiefeln, oder Schuhe machen. 13. Wir können dir sogar ein Paar Strümpfe, oder Handschuhe kaufen. 14. Ihr könnt weder diesen, noch jenen Rock nehmen. 15. Sie können weder singen, noch tanzen. 16. Sie können nicht nur diesen alten Mantel, sondern auch jene alte Weste verkaufen. 17. Du kannst nicht nur gut singen, sondern auch gut tanzen. 18. Sie kann nicht nur ihr neues Kleid, sondern auch ihren alten Hut nehmen.

№ 60. — 1. Ich sah einen alten Hasen, aber ich konnte ihn nicht erschiessen. 2. Ich sehe nicht nur diesen, sondern auch jenen Knaben. 3. Wir kennen diesen Polen und jenen Russen. 4. Er liebt weder diesen alten Türken, noch jenen jungen Böhmen. 5. Mein alter Freund wollte einen Löwen erschiessen, aber er konnte ihn nicht treffen. 6. Dein kleiner Bruder verlor meinen goldenen Ring. 7. Ich fand heute dein neues Kleid. 8. Unser armer Freund verlor sein bestes Kind. 9. Dein reicher Vetter trug immer einen seidenen Hut und einen langen Mantel. 10. Unsere unglückliche Schwester verlor ihr schönstes Haus. 11. Dieser glückliche Mann fand seinen Sohn und seine Tochter. 12. Welcher Tisch ist rund? 13. Nur einer ist hier rund. 14. Hier ist ein goldener, und dort ein silberner Ring, aber keiner ist schön. 15. Ich verlor eine goldene und eine silberne Uhr, aber ich fand keine. 16. Wir kauften ein weisses und ein rotes Band, aber keins ist hübsch. 17. Dein Stiefel war grösser, als meiner, und seiner war der grösste. 18. Seine Weste war schöner als ihre, aber unsere war die schönste. 19 Unser Bild war kleiner als eueres, und ihres war das kleinste. 20. Ich konnte weder mein Messer, noch Ihres finden. 21. Sie verlor ihren Hut und Ihren. 22. Wir konnten weder unser Kleid, noch Ihres sehen.

№ 62. — 1. Ich stehe hier schon drei Stunden, und er stand dort erst eine Stunde. 2. Du liegst zu lange im Bette, obgleich du gesund bist. 3. Er lag nur eine halbe Stunde, obgleich er sehr krank war. 4. Wir standen hier sehr kurz, und doch waren wir müde und schläfrig. 5. Wenn wir krank und schwach waren, konnten wir weder stehen noch gehen. 6. Dieser Knabe war gesund, aber zu schwach. 7. Du warst stark, aber du wolltest nicht arbeiten. 8. Wie darfst du essen, wenn du nicht arbeiten willst? 9. Obgleich dieser Knabe weder hungrig, noch durstig war, doch aß er und trank zu viel. 10. Sie waren krank, aber sie genasen bald. 11. Du warst sowohl stark, als auch gesund, jedoch wolltest du nicht arbeiten. 12. Wir waren sowohl krank, als auch schwach. 13. Ich war erst gestern bei Ihnen. 14. Ich kaufte erst jetzt dieses schöne Bild. 15. Ich wollte dir Geld geben, aber ich hatte keinen Groschen mehr. 16. Sie ist schon nicht mehr krank, und doch liegt sie im Bette. 17. Wie darfst du liegen, wenn du schon nicht mehr krank bist? 18. Darf ich Ihren Onkel bitten? 19. Ihr dürft mein eisernes Messer nicht nehmen. 20. Sie wollen Sie besuchen, aber sie dürfen nicht.

№ 64. — 1. Wir hatten großen Hunger und Durst, aber wir hatten weder ein Stück Brot, noch ein Glas Wasser. 2. Als mich der Hunger plagte, wollte ich etwas essen, aber ich konnte nichts finden. 3. Du wolltest bald schlafen, bald spazieren gehen. 4. Er schläft zwar sehr kurz, aber du darfst ihn schon erwecken. 5. Du darfst schon nicht mehr im Bette liegen, du schläfst schon zu lange. 6. Wir schliefen nur sechs Stunden, und du erwecktest uns schon. 7. Ich erwachte zwar sehr spät, jedoch war ich noch schläfrig. 8. Er war zwar sehr krank und müde, aber er durfte schon nicht mehr im Bette liegen. 9. Wie viel Uhr ist es jetzt? 10. Es ist jetzt erst sieben Uhr. 11. Um wie viel Uhr erwachten Sie gestern? 12. Gestern erwachte ich um acht Uhr. 13. Um wie viel Uhr werden Sie zu Mittag speisen? 14. Heute werde ich entweder um drei, oder um sechs Uhr zu Mittag essen. 15. Er schlief nur drei Stunden, daher durfte ich ihn nicht wecken. 16. Wie durftest du meinen neuen Hut nehmen? 17. Wir wollten ihn bitten, aber wir durften nicht. 18. Er wollte dich kennen lernen, aber er durfte dich nicht anfragen.

№ 66. — 1. Jetzt ist es schon halb zwei, um halb zehn sollst du mich erwecken. 2. Als ich zu Ihnen kam, war es erst drei Viertel auf acht. 3. Ich schlief kaum vierthalben Stunden, als du mich erwecktest. 4. Wir gingen zu Bette um ein Viertel auf zehn, und wir erwachten um drei Viertel auf sechs. 5. Jetzt sind kaum neun Minuten nach drei; erwecke uns um zwanzig Minuten vor acht. 6. Er schläft verschieden, einmal sieben, und anderemal zehn Stunden täglich. 7. Du bist noch schläfrig, daher kannst du bis halb acht Uhr schlafen. 8. Als ich zu ihm kam, so schlief er noch; ich erweckte ihn, und darauf gingen wir spazieren. 9. Du sollst sie um drei Viertel auf sieben erwecken, sie schliefen lange genug. 10. Er soll mir deinen alten Mantel geben. 11. Sollen wir unseren Feind lieben? 12. Wir sollen sowohl unseren Freund, als auch unseren Feind lieben. 13. Ihr sollt ihn rufen, und

darauf meinen Stock suchen. 14. Sie sollen uns kennen, denn wir kennen sie auch. 15. Soll man einen kranken Menschen besuchen? 16. Man soll ihn besuchen.

№ 68. — 1. Es war eben Mitternacht, als ich erwachte. 2. Als wir zu Bette gingen, war es schon sehr spät. 3. Um Mitternacht erweckte ich meinen Freund. 4. Wir frühstückten sowohl um acht, als auch um neun Uhr Morgens. 5. Als ich nach Hause ging, war es schon nach Mitternacht. 6. Gestern tanzten und sangen wir bis elf Uhr Abends. 7. Wie spät ist es jetzt? 8. Jetzt schlägt es eben halb acht, ihr sollt schon frühstücken. 9. Als es neun Uhr schlug, gingen wir nach Hause. 10. Es schlug so eben zwölf Uhr, als ich zu Ihnen ging. 11. Wir saßen von vier bis sieben Uhr, und er kam doch nicht. 12. Als ich krank war, saß ich immer zu Hause. 13. Du solltest mich besuchen, warum kamst du zu mir nicht? 14. Ich war sehr krank, daher konnte ich dich nicht besuchen. 15. Er sollte Ihnen jenen schwarzen Rock bringen, aber er war zu faul dazu. 16. Wir sollten spazieren gehen, aber es war schon zu spät. 17. Sollte man nach Hause gehen? 18. Man sollte schon nach Hause gehen.

№ 70. — 1. Meine Taschenuhr geht besser, als seine Wanduhr. 2. Diese Stadtuhr geht gut, aber sie schlägt nicht gut. 3. Unsere Wanduhr schlägt gut, aber sie zeigt schlecht. 4. Ihre Taschenuhr geht zu schnell, und unsere verspätet sich. 5. Jener junge Uhrmacher sollte mir eine neue Uhr bringen. 6. Die Sonne leuchtet bei Tag, aber der Mond und die Sterne leuchten bei Nacht. 7. Wissen Sie, daß ich ihm etwas Neues gab? 8. Ich weiß nichts, daß du ihm etwas gabst. 9. Er weiß nicht, daß ich bei ihm und bei dir war. 10. Sie weiß auch nicht, daß wir bei ihr waren. 11. Wir wissen, daß du sie besuchtest, aber wir durften dich nicht besuchen. 12. Wissen Sie, um wie viel Uhr Ihr Herr Gemahl zu Hause sein wird? 13. Ich weiß nicht, um wie viel Uhr er nach Hause kommen wird. 14. Ihr wisset, daß es schon fast Mitternacht ist, ihr sollt daher schlafen gehen. 15. Wissen Sie (meine Herren), wer bei uns war? 16. Wir wissen nicht, wer bei euch war, aber wir wissen, wer bei uns und bei ihnen war.

№ 72. — 1. Ich spielte vormals Piano, aber jetzt habe ich keine Zeit dazu. 2. Als Ihr Herr Gemahl Violin spielte, bliesen wir die Flöte und das Horn. 3. Du bläst schon gut die Flöte, aber er bläst noch schwach das Horn. 4. Wenn du so immer Lotterie spielen wirst, so wirst du noch mehr Geld verspielen. 5. Komme morgen zu uns, wir wollen Karten, oder kleine Lotterie spielen. 6. Wir spielten Ball, sie aber spielten Versteck und Blindkuh. 7. Ich spielte niemals Federball gern, aber ich spielte sehr gern Karten. 8. Ich will zu dir nicht kommen, denn du willst weder singen, noch Violin spielen. 9. Man sagte mir, daß du viel Geld verspieltest. 10. Wir bedauern sehr, daß du so wenig gewannst. 11. Wußtest du, daß ich bei ihm und bei ihr war? 12. Ich wußte es gar nicht. 13. Wir wußten sogar nicht, daß ihr zu Hause waret. 14. Ihr wußtet, daß ich zu Hause war, und ihr besuch-

tet mich gar nicht. 15. Sie wußten doch nicht, daß du Lotterie spieltest. 16. Man sagte mir sogar, daß du unglücklich warst. 17. Man wußte sogar nicht, was du machen wolltest. 18. Man lobte dich, denn du warst ein fleißiger und artiger Knabe.

№ 74. — 1. Guten Morgen! meine Frau, wie befinden Sie sich? 2. Ich danke Ihnen herzlich, ich befinde mich ziemlich wohl, aber ich bin einwenig müde. 3. Wie befindet sich Ihr Herr Gemahl? 4. Er befindet sich vortrefflich. er ist gesund und glücklich. 5. Wie befindest du dich meine Schwester? 6. Ich danke dir, ich befinde mich ziemlich wohl, aber unsere Tante ist unwohl. 7. Euer Onkel befindet sich sehr wohl und er spielt Karten von Morgen bis zum Abend. 8. Vormals befand ich mich sehr wohl, aber jetzt bin ich fast immer krank. 9. Wir befanden uns vormals sehr schlecht, aber jetzt sind wir ganz gesund. 10. Guten Morgen, sei mir willkommen, meine teuere Schwester! wie befindest du dich? 11. Ich danke dir herzlich, ich befinde mich heute ausgezeichnet. 12. Sein Sie mir willkommen! was sagen Sie mir Neues? 13. Ich bringe Ihnen diesen Ring, welchen Sie gestern verloren. 14. Ich muß gleich nach Hause gehen, gute Nacht! 15. Auf Wiedersehen, wann kommen Sie wieder zu mir? 16. Ich komme wieder zu Ihnen morgen, oder übermorgen. 17. Ich muß ihm wieder meinen neuen Hut geben. 18. Du mußt ihm, ihr und uns Papier bringen. 19. Er muß dir, uns und euch ein Stück Tuch schenken. 20. Wir müssen jene junge Frau kennen lernen. 21. Man muß viel wissen, und wenig sprechen. 22. Nicht immer muß man nehmen, wenn man uns giebt.

№ 76. 1. Jetzt gehen wir selten zu Fuß, aber vormals als wir jung und stark waren, gingen wir oft zu Fuß. 2. Wenn du morgen zu mir kommen wirst, so will ich mit dir reiten. 3. Ich danke dir herzlich, gestern ritt ich zu viel, ich bin heute schon sehr müde. 4. Du unterhältst dich gut, aber er unterhält sich gar nicht, er muß krank sein. 5. Als wir in Krakau wohnten, unterhielten wir uns vortrefflich. 6. Wo weren Sie denn so lange? 7. Ich war in Lublin und in Radom. 8. Wohin reiset Ihr Herr Vater? 9. Er reiset nach Moskau oder nach Warschau. 10. Als wir gestern spazieren fuhren, ritt auch mit uns Ihr Herr Gemahl. 11. Warum wäscht sich dieser Knabe nicht? 12. Er wäscht sich nicht, denn er hat kein Wasser mehr. 13. Ich wusch mich oft, aber du wolltest dich nicht waschen. 14. Morgen will ich meinen älteren Sohn nach Krakau schicken. 15. Ich schickte mit ihm meinen Bruder nach Paris. 16. Ich wohnte lange mit dir und mit ihm in Lublin. 17. Sie kommt mit uns und mit euch aus Wilno. 18. Ich mußte mit ihm, mit ihr und mit ihnen Federball spielen *). 19. Du mußtest mit uns und mit ihnen reiten. 20. Er mußte mit euch und mit uns trinken. 21. Wir

mußten mit Ihnen und mit ihr singen. 22. Ihr mußtet mit uns und mit ihnen spazieren gehen. 23. Er befand sich immer so so, aber heute ist er schon sehr schwach. 24. Wir waren, Gott sei Dank, immer glücklich.

№ 78. — 1. Wer kleidet dich? 2. Niemand kleidet mich, ich kleide mich selbst. 3. Meine Schwester kleidet und kämmt sich selbst. 4. Wir kleiden uns selbst, aber euch kleidet meine Tante. 5. Warum kleidet ihr euch selbst nicht, wenn sie sich selbst kleiden? 6. Wir kleideten uns selbst und wir kämmten uns (unsere) Haare selbst. 7. Womit beschäftigen Sie sich? 8. Ich beschäftige mich mit Schreiben und mit Lesen, er beschäftigt sich mit Malerei. 9. Vormals beschäftigten wir uns mit Musik, und ihr beschäftigtet euch mit Handwerk. 10. Sie wuschen sich mit Wasser und mit Seife. 11. Sie lesen dieses, und ich lese jenes Buch. 12. Ich weiß nicht, ob er dieses oder jenes Tischlein kaufe. 13. Sein fleißiges Brüderchen beschäftigt sich immer mit Lesen und mit Musik. 14. Glauben Sie, daß dieser Knabe mein neues Büchlein bringe? 15. Ich glaube nicht, daß er Ihnen ein Büchlein bringe, denn er ist faul. 16. Sie wissen noch nicht, ob sie ihr Gärtchen verkaufen. 17. Wir glauben, daß ihr euer Bildchen verkaufet, aber wir wissen nicht, ob ihr ein neues Kleidchen kaufet. 18. Man sagte uns, daß Ihr Brüderchen sich mit Malerei beschäftige und daß Ihr Schwesterchen schön Violin spiele.

№ 80. — 1. Eure Väter loben euch. 2. Ihre Brüder besuchten uns oft. 3. Welche Gärten sind groß? 4. Meine, deine und seine Gärten sind groß. 5. Jene Messer sind klein, aber scharf. 6. Diese Mädchen sind sowohl artig, als auch fleißig. 7. Die Lehrer loben fleißige Schüler, denn die Schüler lernen gut. 8. Hier sind fünf, und dort sind sechs Fenster. 9. Manche Vögel singen sehr schön. 10. Die Tischler brauchen viel Holz. 11. Die Schneider schneiden Tuch mit (*den*) Scheren. 12. Wir schreiben mit (*den*) Federn und mit Tinte, oder mit (*der*) Kreide. 13. Ihr schneidet Papier mit (*den*) Scheren, oder mit (*den*) Messern. 14. Wein trinke ich mit (*dem*) Glas, und Chokolade mit (*der*) Tasse. 15. Du zweifelst immer, ob ich deine Mäntel kaufete. 16. Ich zweifle auch, ob du seine Gärten kaufetest. 17. Du meintest, daß er gut lernete, und daß sie Violin schön spielete. 18. Ist es wahr, daß ihr so viel Geld verspieletet? 19. Wir meinten, daß sie euch besucheten. 20. Ich zweifelte, ob ihr ihm diesen goldenen Ring schenketet.

№ 82. — 1. Ich schreibe zwei Briefe und vier Billete. 2. Jene zwei Bäume sind zu hoch. 3. Diese drei Mädchen haben kleine Hände. 4. Ich esse gern die Nüße und alle andere Früchte. 5. Unsere Könige waren alle tapfer. 6. Jene drei Jünglinge liebten ihre Lehrer. 7. Manche Obstbäume sind ganz unfruchtbar und tragen keine Früchte. 8. Nicht alle Nußbäume tragen die Früchte. 9. Dort (*da*) sitzt ein Fischer und fängt die Fische mit (*der*) Angel. 10. Dieser Kaufmann verkaufte entweder (die) Häringe, oder andere Fische. 11. Du schreibst die Briefe, und besonders viele Billete. 12. Der Bruder und die Schwester lieben einander. 13. Nicht alle

Schüler lieben einander. 14. Wenn ihr einander lieben werdet, so werden euch die Lehrer loben. 15. Ich weiß nicht, ob du meine Briefe habest und, ob er meine Billete habe. 16. Wir zweifeln, ob ihr Geld genug habet nnd ob sie schöne Gärten haben. 17. Ich weiß nicht, ob er mich rufen wolle. 18. Sie zweifelt, ob du sie sehen wollest. 19. Ihr denkt, daß ich eure Briefe, oder Billete lesen wolle. 20. Du weißt noch nicht, ob er deine Messer nehmen wolle.

№ 84. — 1. Unsere Schicksale sind sehr veränderlich. 2. Wir kennen deine und ihre Geheimniße. 3. Ich verkaufte hundert Schafe, und ich kaufte ein Paar Pferde. 4. Die Pferde und Schafe sind sehr nützliche Tiere. 5. Wir wohnten nur fünf Jahre in Krakau. 6. Wir freuen uns über dein und über sein Glück. 7. Worüber betrübst du dich, meine teuere Schwester? 8. Ich betrübe mich über mein Unglück, welches ich heute hatte. 9. Was für ein Unglück war das? 10. Ich verlor drei schönste Pferde und vierzig Schafe. 11. Freuen Sie sich über diese frohe Nachricht? 12. Ich freue mich darüber sehr, aber ich betrübe mich auch sehr über deine Krankheit. 13. Seid ihr Maler? 14. Wir sind nicht Maler, sondern nur Tischler. 15. Sind euere Freunde Goldschmiede? 16. Sie sind keine Goldschmiede, aber einer ist ein Schloßer, und der andere ist ein Schmied. 17. Ist jener Gärtner wirklich krank? 18. Ja, er ist es. 19. Ist diese junge, reiche Frau glücklich? 20. Sie ist es nicht, denn sie verlor ihren Mann und ihre Tochter. 21. Du verkauftest mir das Tuch so teuer, als ob ich zu viel Geld hätte. 22. Du gingst so oft zu ihm, als ob er immer Zeit hätte. 23. Du suchtest deinen Bruder, als ob er dich sehen wollte. 24. Ihr gabet uns so viele Nüße, als ob wir sie essen wollten.

№ 86. — 1. Wir hatten einige Kinder, aber wir verloren sie alle. 2. Wir lesen nur nützliche Bücher. 3. Ihr leset viele neue Bücher, und ihr wisset nicht, ob sie lehrreich seien. 4. Jene jungen Maler malten viele schöne Bilder, aber ich zweifle, ob sie sie (dieselben) schon verkaufeten. 5. Unser König besitzt drei Fürstentümer und viele andere Länder. 6. Die Reichtümer und Schätze machen noch kein Glück. 7. Diese Maler sind vortreffliche Künstler, sie malen die schönsten Bilder. 8. Jene jungen Männer kaufen große Wälder und vier schöne Häuser. 9. Die Schneider machen verschiedene Kleider, als: die Röcke, Hosen und Mäntel. 10. Ich brauchte ein Dutzend Gläser und ein halbes Dutzend Messer. 11. Ich höre dich oft sprechen. 12. Wir sehen diese Männer sitzen und schreiben. 13. Ich hörte deine Gemahlin schön singen. 14. Ich zweifle, ob du so fleißig seist, wie alle sagen. 15. Du vermutest, daß ich reich sei, und daß er arm sei. 16. Wir zweifeln, ob ihr unglücklich seiet, und ob sie arm seien. 17. Sie glaubt, daß ich lesen und schreiben nicht könne. 18. Ich zweifle, ob er so gut Karten spielen könne, wie du. 19. Ihr vermutet sogar nicht, daß sie zu euch nicht kommen könne. 20. Glaubet nicht, daß wir so reich seien, wie sie.

№ 88. — 1. Unsere Knaben essen gern Pflaumen und Birnen. 2. Wir essen gern Aepfel, Birnen und Kirschen. 3. Ich kenne weder diese jungen Schweden,

noch jene alten Deutschen, aber ich kenne diese lustigen Franzosen. 4. Unsere Töchter lieben die Blumen und die Musik. 5. Rufe entweder meine, oder deine Bedienten. 6. Ich trinke nicht gern saueren Wein und ich esse nicht gern sauere Früchte. 7. Die Kinder essen gern süße Aepfel und Birnen. 8. Die Krähen und Raben haben schwarze Federn. 9. Die Jäger jagen selbst die Löwen, Tiger und Bären. 10. Ich zielte gut mit (*der*) Flinte, aber mir zitterten die Hände, daher verfehlte mein Schuß. 11. Du zweifeltest, ob ich zu Hause wäre und ob er bei mir sein könnte. 12. Man sagte, daß du in Paris wärest und daß dort deine Brüder mit dir wären. 13. Ihr aßet so viel Obst, als ob ihr schon ganz gesund wäret. 14. Er war so schwach, als ob er krank wäre. 15. Du sagtest mir so viele Nachrichten, als ob ich dir Alles glauben könnte. 16. Ihr schreibt so häßlich, als ob ihr nicht besser schreiben könntet. 17. Ihr pflückt die Blätter, aber keine Früchte. 18. Ich vermutete, daß sie keine Zeit hätten, und daß sie zu mir nicht kommen könnten.

№ 90. — 1. Diese Gärtnerin ist meine beste Freundin. 2. Unsere Gärtnerinnen pflanzen und pflegen eure Blumen. 3. Ich liebe meine Freunde und meine Freundinnen. 4. Die Löwen sind größer und stärker, als die Löwinnen. 5. Ich wollte dir helfen einen Brief schreiben, aber ich hatte keine Zeit. 6. Du lachst über ihn, er aber lacht über dich. 7. Die unreifen Früchte können uns schaden. 8. Wenn du viele Früchte haben willst, so mußt du die Bäume sehr fleißig pflegen. 9 Du bist zu faul, daher ist dir das Schreiben lästig. 10. Diese und jene Gärtnerinnen beschäftigen sich auch mit Gärtnerei. 11. Ich freue mich über deine und über seine Freundschaft. 12. Die Aerzte verschreiben uns bittere Arzeneien, welche uns oft heilen. 13. Dein Bruder wird ein Arzt, aber ob meiner ein Lehrer werde, daran zweifle ich sehr. 14. Dieser tapfere Soldat wird ein Offizier. 15. Nicht jeder, welcher alt wird, wird auch klug. 16. Das Gras wird schon grün, aber wir zweifeln, ob die Bäume schon grün werden. 17. Man sagt, daß du reich werdest, aber du bist so arm, wie du immer warst. 18. Du vermutest nur, daß er etwas Neues wisse. 19. Es ist fast unmöglich, damit du etwas von ihm wissest. 20. Wir zweifeln, ob ihr auch etwas wisset.

№ 92. — 1. Euer Großvater wurde sehr krank. 2. Jene Großmutter hatte vier Enkel und drei Enkelinnen. 3. Gute Kinder achten und ehren ihre Eltern. 4. Ich wollte deinen Schwager und deine Schwiegertochter kennen lernen, aber ich konnte sie nie sehen. 5. Wie befindet sich dein Schwiegersohn und deine Enkelin? 6. Beide sind gesund, Gott sei Dank. 7. Wie geht es euch hier, meine Kinder? 8. Gott sei Dank, es geht uns sehr gut, wir sind alle gesund. 9. Grüßet von uns eure Eltern und Großeltern! 10. Jener liebliche Jüngling wurde schon ein Lehrer, und sein Bruder wurde ein Offizier. 11. Eure Großeltern wurden schon sehr alt, wir wollten sogar nicht glauben, damit sie schon so bald alt würden. 12. Als der Bruder reich wurde, wollte er sogar mit uns nicht sprechen. 13. Ich zweifelte sehr, ob er schon ein Maler würde, und ob er wüßte daß ich hier war. 14. Ich vermu-

tete nur, daß du wüßtest, wann sie kommen wird. 15. Man wollte sogar nicht glauben, damit dieser junge Tischler schon ein Großvater würde. 16. Du fragtest mich nach ihm, als ob ich wüßte, wer er sei.

№ 94. — 1. Heute ist es Wind und Regen, aber gestern war es Schnee und Frost. 2. Gestern war es zwar ziemlich warm (warm genug), aber Morgens war es noch Reif. 3. Vorgestern war es fast trocken, aber sehr frostig. 4. Heute ist es naß und kühl, aber morgen wird es vielleicht trocken und warm sein. 5. Ist es heute schönes, oder schlechtes Wetter? 6. Heute ist es fast schönes Wetter, aber einwenig zu kühl. 7. Was für Wetter war es gestern Abends? 8. Gestern Abends war es zwar kühl, aber trocken. 9. Ich würde dir ein neues Buch kaufen, wenn ich mehr Geld hätte. 10. Du würdest schreiben, wenn du eine gute Feder und Tinte hättest. 11. Wir würden mehr Freunde haben, wenn wir reicher wären. 12. Er würde glücklicher sein, wenn er nicht so krank wäre. 13. Wir würden mehr Wein trinken, wenn wir durstig wären. 14. Sie würden schon Aerzte werden, wenn sie mehr lernen wollten. 15. Heute würde es warm sein, wenn es kein Wind wäre. 16. Gestern wurde es kühl, aber es war fast trocken. 17. Ich würde dich besuchen, wenn ich selbst gesund wäre. 18. Besuche mich heute Abends.

№ 96. — 1. Gestern hatten wir einen heftigen Sturm, Hagel und Regen. 2. Heute regnet es den ganzen Tag, morgen wird es viel Kot sein. 3. Vorgestern war es Morgens ein dichter Nebel und darauf regnete es von Mittag bis zum Abend. 4. Vielleicht donnert und blitzt es noch? 5. Jetzt donnert es schon nicht mehr, es ist nur ein heftiger Wind. 6. Es taut schon nicht mehr, aber es regnet und hagelt. 7. Als wir nach Hause gingen, schneite und regnete es. 8. Dich hungert es, aber es durstet ihn. 9. Es schläferte mich, aber ich durfte nicht schlafen. 10. Du denkst, daß er regne und ich denke, daß es schneie. 11. Ich mag viel gehen, du magst schön singen, und er mag lange schlafen. 12. Wir mögen besser reiten als ihr, aber ihr möget besser malen als sie. 13. Sie denken, daß ich lange sitzen möge, und daß er viel gehen möge. 14. Ich dachte, daß du mich besuchen mögest, und daß er mit dir kommen möge. 15. Ich zweifle, ob er möge, und ob er müsse so viel schreiben. 16. Du zweifelst, ob ich möge und ob ich müsse heute tanzen. 17. Es mag schneien, ich muß heute reiten. 18. Möge euch Gott helfen, meine Kinder!

№ 98. — 1. Wir fuhren durch jenes Dorf, um den Wald und um den Fluß. 2. Ich kaufte ein Paar Handschuhe für dich und für ihn. 3. Wir sorgen für dich und für sie. 4. Die Kinder beten für ihre Eltern und Lehrer. 5. Die Krieger kämpfen gegen die Feinde für das Vaterland. 6. Ohne Geld magst du kein Haus kaufen. 7. Ohne Waffen mag kein Soldat kämpfen. 8. Ohne Soldaten und ohne Waffen mag der König keinen Krieg führen. 9. Du handelst immer wider meinen Willen, und du willst, daß ich dich liebe. 10. Dieser Weg führt durch den Wald nach Lublin. 11. Als wir durch jenen Wald gingen, irrten wir lange und wir

konnten keinen Weg nach Hause finden. 12. Da erhob sich Abends ein heftiger Wind und Regen, wir mußten daher drei Stunden irren, denn wir mochten unser Haus nicht finden. 13. Obgleich diese Soldaten sehr gute Waffen und vortreffliche Offiziere hatten, mochten sie doch ihren Feind nicht bekämpfen. 14. Als ich zu Ihnen ging, sah ich ein Kind irren. 15. Ich mochte nicht schlafen und du mochtest nicht sitzen. 16. Er mochte nicht gehen, wir mochten nicht reiten, und ihr mochtet nicht tanzen. 17. Wir würden euch helfen, wenn wir möchten. 18. Wenn ich möchte, so würde ich noch zwei Briefe schreiben. 19. Ich dachte nicht, daß du so handeln möchtest, und daß er mir schaden möchte. 20. Sie würden vielleicht für ihn sorgen, wenn Sie möchten. 21. Lebe wohl, mein Sohn! 22. Lebet wohl, Kinder!

№ 100 — 1. Dieser Weg führt gegen Süden, und jener Fluß fließt gegen Westen. 2. Gegen fünf Uhr Nachmittags werden wir durch diesen Wald um die Stadt fahren. 3. Die Wolken ziehen von Süden gegen Norden, man kann schönes Wetter (hoffen) erwarten. 4. Jedes Kind soll gegen seine Eltern und Lehrer dankbar sein. 5. Sohn! sei dienstfertig gegen Jedermann! 6. Ich würde dir einen neuen Rock um fünfzehn Rubel kaufen, wenn ich mehr Geld hätte. 7. Wir irrten fast zwei Stunden um diesen Wald herum. 8. Ich würde Sie um ein Buch Papier bitten, wenn Sie es mir ohne Geld geben möchten. 9. Du kümmerst dich so sehr um mich, als ob du mein Wohltäter wärest. 10. Durch Fleiß und Arbeit werden die Menschen reich. 11. Es giebt viele böse Menschen, welche gegen ihre Wohltäter undankbar sind. 12. Dieses Jahr hatten wir zu viel Birnen und zu wenig Pflaumen. 13. Mir scheint, daß dieser kleine Fluß durch euren Wald fließe. 14. Es scheint dir, daß ich durch den Wald nicht gehen werde und, daß er um die Stadt nicht reiten werde. 15. Mir scheint, daß du nie lernen werdest und, daß dich Niemand loben werde. 16. Erwartet mich nicht länger und denket nicht, daß ich euch je besuchen werde. 17. Dein Bruder bat mich um fünf hundert Rubel, als ob ich reich wäre und ihm Geld geben müßte. 18. Du würdest mir mehr Tuch bringen, wenn du müßtest.

№ 102. — 1. Wem giebst du die Feder? 2. Ich gebe meinem Bruder und meiner Schwester die Feder. 3. Ich sagte dem Schneider und seiner Frau, daß du zu ihnen gehest. 4. Die Söhne helfen den Vätern, und die Töchter helfen den Müttern. 5. Ich schenkte deiner Tante meine Rose. 6. Diesem Messer fehlt die Klinge. 7. Welchem Schüler schenktest du meine Feder? 8. Kleinem, fleißigem Schüler schenkte ich eine neue Feder. 9. Welcher Rose fehlen die Blätter? 10. Dieser Rose fehlen die Blätter. 11. Du sagtest dem Vater, daß du krank wärest, aber er traute dir nicht. 12. Der Kopf tut mir weh und ich kann nicht schreiben. 13. Es tut mir leid, daß du so arm bist und, daß ich dir nicht helfen kann. 14. Ich helfe meiner Mutter und mir selbst. 15. Du hilfst dir immer selbst, aber er kann weder sich selbst, noch dir helfen. 16. Sie hilft sich selbst und uns. 17. Wir helfen uns und sie helfen sich. 18. Du läßt mich nicht schreiben, und er läßt dich nicht Kar-

ten spielen. 19. Ihr lasset ihn zu viel reiten. 20. Ich denke, daß du mich sitzen lassest und, daß er ihn schlafen lasse.

№ 104. — 1. Diesem Knaben gefällt meine Taschenuhr, und jenen Knaben gefielen deine Blumen. 2. Ich diene diesem Polen, und du dienst jenen Franzosen. 3. Er drohete seinem alten Bedienten mit dem Finger, aber sie droheten ihren jungen Bedienten mit den Stöcken nicht. 4. Deinem Mädchen gefielen die Bänder, und meinen kleinen Mädchen gefielen die Blumen. 5. Was gabet ihr zum Namensfeste eurer guten Tante? 6. Wir gaben ihr einen Korb Aepfel und eine goldene Taschenuhr. 7. Der Hund dient seinem Herrn treu. 8. Die faulen Knaben folgen weder den Eltern, noch den Lehrern. 9. Ich ließ ihn mit dem Bruder gehen, und du ließest ihn mit der Schwester kommen. 10. Er ließ seinen Bedienten Tinte kaufen, und ihr ließet ihn Papier holen. 11. Wir ließen dich zu dem Arzte gehen, und du gingst zu dem Maler. 12. Sie ließen euch Papier von dem Vater bringen, und ihr brachtet ein Buch von dem Großvater. 13. Wir sprechen von deinem Onkel und von seiner Tante. 14. Du denkst, daß ich deinen Bedienten zu mir kommen ließe, ich denke aber, daß du ihn schlafen ließest. 15. Wir zweifelten, ob du ihn schreiben ließest, und ob er euch lesen ließe. 16. Sie zweifelten, ob wir dich suchen ließen und, ob er sie rufen ließe. 17. Wem drohest du? 18. Wem ratet ihr? 19. Mit wem gehest du? 20. Von wem sprechet ihr?

№ 106. — 1. Sage deinem jüngeren Sohne, daß ich ihn bis vier Uhr Nachmittags erwarte. 2. Ich wollte Ihren Söhnen helfen, aber sie wollten mir nicht folgen. 3. Gieb diesen armen Kindern einen Korb Birnen! 4. Ich schenkte jenem jungen Arzte einen goldenen Ring. 5. Als ich aus dem Walde ging, so ging er nach Hause. 6. Als ihr aus dem Hause ginget, so ging er zu dem Arzte. 7. Bei dem Garten wächst ein großer Obstbaum. 8. Ich wohnte drei Jahre mit meinem Bruder. 9. Ich habe zwar gesunde Hände, aber kranke Augen und Füße. 10. Sie hat Ohrenschmerzen, daher kann sie nicht gut hören, wenn du sprichst. 11. Wir hatten heftiges Kopfschmerzen und wir konnten nicht schlafen. 12. Wenn dir der Hals weh tut, so sprich nicht so viel und nicht so laut. 13. Wozu dient das Buch? 14. Das Buch dient zum Lesen, und die Feder dient zum Schreiben. 15. Dient dieses Messer zum Schneiden? 16. Es dient dazu. 17. Mit diesem Bleistifte kann man nicht zeichnen, gieb mir einen anderen. 18. In diesem Jahre hatten wir zu viel Regen und Schnee. 19. In seinem Glase ist schon kein Wasser mehr, trinke aus meinem kleinen Glase. 20. Du sprichst zu viel von den Pferden und Vögeln, und zu wenig von den Büchern. 21. Er spricht von seinen Freunden, und ihr sprechet von euren Freundinnen. 22. Sprich laut! sprechet langsam!

№ 108. — 1. Als ich aus der Schule ging, sah ich ihn bei dem Baume sitzen. 2. Als ihr in der Schule waret, lerntet ihr lesen und schreiben. 3. Als wir aus der Kirche gingen, begegneten wir unserem alten Freunde. 4. Unser Haus

stand nächst dem See, und Ihres nächst dem Teiche. 5. Unser Lehrer hatte die Wohnung bei der Schule. 6. Außer einem Sohne hatte ich keine Kinder mehr. 7. Außer dem Bleistifte kaufe mir auch ein Dutzend Federn. 8. Nach dem Vater erbte der Sohn ein großes Vermögen, aber er verspielte es in Karten. 9. Von wem sprichst du mit dem Maler? 10. Ich spreche mit ihm von unseren Freunden. 11. Woher kommen Sie? 12. Ich komme aus dem Theater, und mein Bruder kommt aus dem Garten. 13. Nach wem erbtet ihr eure Güter? 14. Wir erbten sie nach unserem Onkel. 15. Wir gehen nicht zu dem Großvater, sondern zu dem Vetter. 16. Mir scheint, daß du nie von deinen Brüdern gut sprechest und daß er auch von seinen Freunden übel spreche. 17. Denken Sie wieder nicht so schlecht, und glauben Sie nicht, daß wir so unartig sprechen. 18. Ich würde zu deinem Nachbar gehen, wenn er nicht so unartig wäre. 19. Ich würde länger bei meinem Onkel wohnen, wenn er eine größere Wohnung hätte. 20. Wenn wir krank wären, so würden wir dich nach einem Arzte schicken.

№ 110. — 1. Unser Garten befindet sich eurer Schule gegenüber. 2. Dieser Teich befand sich dem Garten und dem Walde gegenüber. 3. Die Schüler gehen ihrem Lehrer entgegen. 4. Deine Kinder sollen meinem Willen nicht zuwider handeln. 5. Schon seit zwei hundert Jahren steht diese Eiche der Kirche gegenüber. 6. Meine Großmutter ist schon seit fünf Wochen sehr krank, und sie läßt sich keinen Arzt herbeirufen. 7. Dieser arme Schneider wohnt sammt der ganzen Familie bei seiner Schwester. 8. Ich frage dich nicht nach dem Schneider, sondern nach dem Schuster. 9. Meine Schwiegertochter macht Alles nur nach ihrem Belieben, aber nicht nach meinem Wunsche. 10. Wovon sprichst du so viel mit meinem Schwiegersohn? 11. Ich spreche mit ihm von den Bäumen und von den Blumen. 12. In Ihrem Garten wächst viel Gemüse, und in meinem wachsen nur Bäume, besonders: die Tannen, Fichten und Linden. 13. Sie richten sich nicht nach meinem Wunsche, Sie widerstehen mir immer. 14. Dein Schwiegersohn war vor einem Monate bei mir und sagte daß er sein ganzes Vermögen nach dem Onkel in Karten verspielte. 15. Du sprachst nichts von deiner Nachbarin, und sie sprach zu viel von dir. 16. Unsere alte Freundin sprach mit dem Arzte, indem sie sagte, daß ihr Gemahl schwer krank ist. 17. Wir sprachen nur mit dem Maler, aber mit keinem Advokaten. 18. Indem die Schüler aus der Schule gingen, sprachen sie von den Lehrern.

№ 112. — 1. Auf seinem Felde weiden sich meine Pferde und Ochsen, und auf deinem Felde weiden sich unsere Kühe und Schafe. 2. An dem Ufer stand ein Jäger und zielte mit der Flinte nach dem Hasen. 3. Dort hinter der Türe, oder hinter dem Ofen liegt mein Stock. 4. Du sagst, daß du auf dem Felde wärest, ich komme so eben von dem Felde, aber dich sah ich nicht. 5. Dein Spiegel hängt an der Wand über meinem Tische. 6. Ueber seinem Kopfe hing ein großes Bild. 7. Ich war auf dem Markte, und du kommst auch von dem Markte. 8. Diese Vö-

gel fliegen über dem Dache und über der Eiche. **9.** Stehe nicht an dem Fenster, denn es ist dort zu kalt. 10. An dem See standen schöne Häuser. 11. Als ich von dem Felde kam, begegnete ich deinem Freunde. 12. Das ist unmöglich, damit er von dir so spräche. 13. Lieben würde dich dein Lehrer, wenn du von deinen Brüdern nicht übel sprächest. 14. Du würdest mir sogar keinen Groschen geben, wenn ich mit deinem Schwiegersohne davon nicht spräche. 15. Wenn ihr die Wahrheit sprächet, so würden wir euch glauben. 16. Wenn Sie mir das Buch nicht versprächen, so würden Sie es mir nicht geben müssen.

№ 114. — 1. Wohin gehen Sie? 2. Ich gehe auf den Markt und in den Garten. 3. Wohin soll ich den Spiegel hängen? 4. Hänge ihn an die Wand neben das Bild! 5. Als wir auf das Feld gingen, sahen wir einen Hasen fliehen. 6. Wohin floh jener Hase? 7. Er floh in den Wald. 8. Als wir in den Garten gingen, nahmen wir unseren Nachbar mit (uns). 9. Als wir in das Theater gingen, begegneten wir Ihrem Herrn Gemahl. 10. Gehe nicht über diese alte Brücke, denn du kannst in das Wasser fallen. 11. Die Knaben warfen die Steine über das Dach und über die Bäume, und darauf hinter das Haus. 12. Stelle jene Bank unter den Baum und lege dich darauf. 13. Schaue in den Brunnen nicht, denn du kannst leicht hineinfallen. 14. Als mein Großvater von dem Lande kam, brachte er euch viele Kirschen und Birnen mit. 15. Schaue nur! wie dein Hut in das Wasser fällt. 16. Gehe vorsichtig um den Teich, so wirst du in das Wasser nicht hineinfallen. 17. Ich würde mit dir auf das Land fahren, wenn du mich mit dir nehmen wolltest. 18. Wenn du mir deinen Spiegel verkaufetest, so würde ich ihn gern kaufen.

№ 116. — 1. Du schreibst mir in deinem Briefe nur traurige Nachrichten. 2. Wenn du mir öfters meine Briefe beantwortetest, so würde ich dir gute Nachrichten schreiben. 3. Antworte doch auf meine Fragen (beantworte meine Fragen!) 4. Ich wohnte seit drei Jahren bei der Zlota Straße, Nummer 12, auf dem zweiten Stockwerke. 5. Bis wohin gehen Sie? 6. Wir gehen bis in jene Gaße. 7. Bis wohin fliegt dieser Vogel? 8. Er fliegt bis auf den Baum, oder auf das Dach. 9. Wen erwarten Sie heute? 10. Ich erwarte meinen Vetter und meinen Gemahl. 11. Warten Sie auf sie nicht, sie gingen bis in den Wald, und sie werden erst gegen Abend kommen. 12. Gingen Sie bis auf die Wiese? 13. Natürlich, ich war bis auf der Wiese und auf dem Felde. 14. Reitet er bis in die Stadt? 15. Keineswegs, er reitet nur bis an den See. 16. Sie ging bis an den Brunnen und an den Teich. 17. Wo waren Sie denn gestern so lange? 18. Gestern war ich in dem Walde, aber heute war ich noch nirgends. 19. Wohin ging dieser junge Offizier? 20. Er ging nirgendshin, er blieb mit seinen Soldaten. 21. Gingen Sie heute irgendwohin? 22. Keineswegs, ich ging nirgendshin, denn ich habe Kopfschmerzen (der Kopf tut mir weh). 23. Hörst du, daß dort etwas fällt? 24. Ich höre und ich glaube, daß die Aepfel von dem Baume fallen. 25. Gehe

nicht an den Teich, damit du in das Wasser nicht hineinfallest. 26. Gehe bis in den Garten und pflücke einige Birnen.

№ 118. — 1. Warum waret ihr auf der letzten Vorstellung nicht? 2. Wir konnten auf die Vorstellung nicht gehen, denn wir mußten mit dem Großvater Karten spielen. 3. Wir würden auf den Ball gehen, wenn wir neue Kleider und weiße Handschuhe hätten. 4. Er war noch weder auf dem Balle, noch auf dem Konzerte. 5. Als wir im Theater waren, lachten wir herzlich, denn die Schauspieler spielten eine neue Komedie vortrefflich. 6. Nicht alle Zuschauer waren mit diesem Schauspiel zufrieden, die einen lobten die Schauspieler, die andern tadelten sie. 7. Als jener junge Schauspieler auf die Bühne trat und seine Rolle spielte, warf ihm Jemand von den Zuschauern einen schönen Blumenstrauß zu Füßen. 8. Ich war mit meiner Schwester auf dem Konzerte, wir waren mit dem Gesange und mit der Musik sehr zufrieden. 9. Worüber lachen Sie so? 10. Ich lache darüber, daß du zu viel sprichst. 11. Ich würde öfters an dich schreiben, wenn du meine Briefe beantwortetest. 12. Ich schrieb einen Brief an deinen Freund, aber er antwortete mir darauf nicht. 13. Indem ein Knabe auf einen hohen Baum kletterte, fiel er auf die Erde und beschädigte sich den Kopf und die Hand. 14. Der Stein fiel nicht auf die Erde, sondern ins Wasser.

№ 120. — 1. Nimm das Buch meiner Schwester und die Feder seiner Tante. 2. Die Augen der Mäuse sind klein, aber die Augen der Katzen sind groß. 3. Die Köpfe dieser Kühe sind kleiner, als die Köpfe jener Ochsen. 4. Anstatt der Früchte gib mir nur ein Stück Käse. 5. Die Zähne alter Mäuse sind nicht so scharf, wie die Zähne junger Maus. 6. Anstatt einer Bank bringe einen Tisch und stelle ihn neben die Wand. 7. Die Klingen deiner Messer sind schon stumpf. 8. Diesseit der Stadt steht das Haus meiner Freundin. 9. Jenseit der Brücke wohnte vormals ein armer Fleischer sammt seiner ganzen Familie. 10. Während der Nacht sehen wir nur den Mond und die Sterne. 11. Das vorige Jahr war sehr warm, aber das nächste Jahr wird kalt sein. 12. Den nächsten Monat werden wir in die Stadt fahren. 13. Wessen Hut lag auf dem Bette? 14. Wessen Knabe fiel in den Brunnen? 15. Wie heißt der erste und letzte Tag der Woche? 16. Der letzte Tag der Woche heißt Sonntag, der vierte Donnerstag, der fünfte Freitag und der sechste Samstag (Sonnabend). 17. Er erschlug die Katze seiner Nachbarin, und sie erschlug seinen Vogel. 18. Ist es wahr, daß der Sohn deiner Freundin vom Dache fiele? 19. Es ist nicht wahr, glauben Sie es nicht. 20. Es ist fast unmöglich, damit dieser Mensch von jener kleinen Brücke fiele.

№ 122. — 1. Die Felder deines Bruders (deines Bruders Felder) gehören jetzt mir. 2. Jenes Vogels Kopf ist zu groß. 3. Ich bedarf deines Messers, aber nicht deiner Gabel. 4. Die Füße jenes Esels sind kurz. 5. Dieses Mädchens Augen sind blau. 6. Ich sah meines Bruders Stock hinter der Türe. 7. Du kommst

zu uns nur damals, wenn du unserer Hülfe bedarfst. 8. Ich bedarf weder deines Löffels, noch seines Messers, sondern ihres Glases. 9 Innerhalb der Erde befinden sich verschiedene Metalle und Edelsteine, und außerhalb der Erde leben Menschen und Tiere. 10. Oberhalb unseres Hauses war ein altes Dach. 11. Unterhalb der Türe hatten wir einen großen Keller. 12. Wegen des Regens und Windes konnte ich in den Wald nicht fahren. 13. Am Anfange des Frühlings werden die Bäume und Gräser grün. 14. Den fünften Januar werden wir aufs Land fahren und wir werden da bis zum Ende des Sommers wohnen. 15. Heute haben wir den fünften, und vorgestern hatten wir den dritten April. 16. Der erste Monat des Jahres heißt Januar, und der letzte Monat des Frühlings heißt Mai. 17. Ich werde oft wegen meines Fleißes gelobt. 18. Du wirst nur wegen des Geldes geliebt. 19. Er wird wegen des schönen Gesanges gesucht. 20. Ihr werdet wegen eurer Faulheit gehaßt. 21. Ich zweifle, ob du gelobt werdest. 22. Denke nicht, daß er immer gesucht werde.

№ 124. — 1. Anstatt des Sohnes bitte den Vater. 2. Die Pferde Ihrer Söhne gefallen mir sehr. 3. Der Kopf dieses Kindes ist klein. 4. Anstatt eines Hundes kaufte ich einen jungen Fuchs. 5. Die Krallen jeder Katze sind scharf. 6. Die Ohren des Pferdes sind kleiner, als die Ohren des Esels. 7. Das Krähen des Hahnes verkündet oftmals eine Veränderung des Wetters. 8. Das Bellen der Hunde und das Heulen der Wölfe ist unangenehm. 9. Der Flug der Schwalbe ist schnell. 10. Die Blätter dieses Buches sind zu klein. 11. Ungeachtet des Windes und Sturmes mußten wir aufs Land fahren. 12. Unweit des Flußes wohnte ein alter armer Schmied sammt seiner ganzen Familie. 13. Der Sommer beginnt den zwei und zwanzigsten Juni, und endigt den drei und zwanzigsten September. 14. Der Herbst endigt den zwei und zwanzigsten Dezember. 15. Wie heißt der fünfte und zehnte Monat des Jahres? 16. Den wie vielten haben wir heute? 17. Der wie vielte Tag des Monats war es gestern? 18. Heute haben wir erst den achten Juli. 19. Den fünfzehnten September werden wir in die Stadt fahren. 20. Mein Schwiegersohn wird den dreizehnten Februar aus London kommen. 21. Du wurdest nicht belobt (gelobt), denn du warst faul. 22. Sie wurde geliebt, denn sie war immer artig. 23. Wir wurden gesucht, denn wir spielten Karten gut. 24. Es ist fast unmöglich, damit er gesucht würde. 25. Peter der Große wurde den 30. Mai 1672 geboren. — 26. Er starb d. 27. Januar 1725.

№ 126. — 1. Die Stimme dieses Knaben ist angenehm, aber die Stimmen jener Knaben sind unangenehm. 2. Das Gebrüll des Löwen ist schrecklich; vor dem Gebrüll der Löwen fliehen alle Tiere. 3. Der Bediente des Grafen bringt Ihnen einen Brief. 4. Die Nachricht dieses Boten betrübte mich sehr. 5. Das Heulen der Wölfe ist entsetzlich. 6. Die Vögel fliegen vermittelst der Flügel. 7. Ihr schreibt unleserlich und ihr leset zu schnell. 8. Du sollst ihm schriftlich auf seine Frage antworten. 9. Ich kaufte ein Paar Pferde von diesem Fremden. 10. Der Sprung der Affen ist lächerlich. 11. Die Fische schwimmen vermittelst der Flöße. 12. Ke-

tharina die Zweite wurde im Jahre 1729 geboren, und starb im Jahre 1796. — 13. Der Flug der Schwalbe ist sehr schnell. 14. Laut des Vertrages zahlte ich diesem Herrn drei hundert Rubel. 15. Erstens bist du ein schlechter Schreiber, und zweitens liesest du zu schnell. 16. Weil du faul und unartig bist, so muß ich dich bestrafen. 17. Wenn du nicht fleißig lernen wirst, so wirst du bestraft werden. 18. Ihr werdet gelobt werden, wenn ihr artig sein werdet. 19. Es ist zwar noch ungewiß, ob du bestraft werden werdest, aber sei artig, so wird dir der Vater verzeihen. 20. Ich glaube nicht, daß er geliebt werden werde, denn er liebt auch Niemanden.

№ 128. — 1. Du bedarfst meiner, aber ich bedarf weder deiner, noch seiner. 2. Sie bedarf unser und euer, und wir bedürfen Ihrer. 3. Sind Sie der Pferde benötigt? 4. Ja, wir sind der Pferde benötigt. 5. Oberhalb deines Zimmers ist eine Zimmerdecke, und unterhalb des Fußbodens in meiner Stube befindet sich der Keller. 6. Ich bedurfte seines Kämmerchens, und nicht deines Kellers. 7. Aus dieser Quelle entsprang ein kleiner Bach und floß längs des schönen Tales. 8. Am Fuße des Berges erstreckte sich ein langes Tal und eine breite Ebene, auf welcher sich die Herden der Ochsen und Pferde weideten. 9. Während ich schlief, bellten die Hunde entsetzlich. 10. Während wir aus dem Theater gingen, leuchtete uns der Mond und es funkelten unzählige Sterne am Himmel. 11. Gestern sah ich kein Wölkchen am Himmel, und heute regnete es von Morgen bis zum Abend. 12. Ich habe hundert Stück Eichenholz gekauft. 13. Das Holz dieser alten Eiche ist zu weich. 14. Die Federn meiner Gänse sind bunt. 15. Ehemals schrieben alle Schreiber mit den Gänsefedern, jetzt aber schreiben damit nur manche Menschen. 16. Die Eier mancher Vögel sind bunt, aber nicht alle Vögeleier sind bunt. 17. Haben Sie je ein so schönes Zimmer gehabt, wie jetzt? 18. Der Schuster hat mir ein schlechtes Paar Schuhe gemacht, daher habe ich sie ihm wieder geschickt. 19. Wir haben unsere Freunde geliebt, obgleich sie uns nie geliebt haben. 20. Ihr hörtet ein Kind weinen und ihr habt uns nichts davon gesagt. 21. Was hast du gekauft? 22. Ich habe einen neuen Hut gekauft. 23. Romulus hat die Stadt Rom im Jahre 752 vor der Geburt Christi gegründet. 24. Alexander der Große hat die Stadt Tyr im Jahre 322 vor Christi zerstört.

№ 130. — 1. Trotz meines Verbotes pflückst du unreife Pflaumen und Aepfel. 2. Kraft des Vertrages solltest du mir drei hundert Frank am ersten Februar zahlen. 3. Laut Ihres Auftrages habe ich vierzig Rubel unter Ihre Enkel verteilt. 4. Um des Geldes willen sollst du die Reichen nicht verehren. 5. Wegen der großen Schulden konntest du nicht reich werden. 6. Kraft deines Auftrages habe ich ihm dein Pferd geschenkt. 7. Zufolge Ihres Gebotes mußten wir aufs Feld fahren. 8. Um der Armut willen sollen wir keinen Menschen verachten, sondern ihm helfen. 9. Die Rosenblume entzückt das Menschenauge. 10. Der Nachtigall Gesang würde uns mehr, als die Musick entzücken, wenn die Nachtigall auch im Winter singen

könnte. 11. Die Lerche singt schön, die Amsel schöner, und die Nachtigall singt am schönsten unter allen Vögeln. 12. Mit den Krähenfedern schreiben gern manche Schreiber. 13. Nachdem ich eine junge Elster gekauft hatte, schenkte ich sie deinem Enkel. 14. Nachdem ich den Obstgarten verkauft hatte, kaufte ich mir ein Stück Feld. 15. Nachdem ich ein neues Bett aus Eichenholz gemacht hatte, schenkte ich es deinem Nachbar. 16. Nachdem ihr den Kindern das ganze Vermögen geschenkt hattet, wurdet ihr selbst arm und Niemand wollte euch helfen. 17. Ehemals hatten wir einen prächtigen Garten gehabt, aber wir mußten ihn wegen der Schulden verkaufen. 18. Nachdem wir die Lektion gelernt hatten, spielten wir Ball und Blindkuh. 19. Nachdem die Russen und Deutschen Napoleon den Ersten besiegt hatten, so schickten sie ihn auf die Insel St. (der heiligen) Helena. 20. Er starb dort den fünften Mai 1821.

№ 132. — 1. Derjenige Schüler, der (welcher) den Lehrern nicht folgt, wird oft bestarft. 2. Diejenige Kuh giebt viel Milch, der (welcher) viel Heu und Gras gegeben wird. 3. Dasjenige Feld ist nützlich, auf dem (welchem) viel Getreide wächst. 4. Diejenigen Menschen sind verständig, die den Armen nicht verachten. 5. Ich habe denselben Rock und dieselbe Weste gekauft, welche Sie kaufen wollten. 6. Hier war derselbe Knabe und dasselbe Mädchen, die Sie im Garten gesehen haben. 7. Das sind dieselben Herren, die ihre Güter verloren haben. 8. Teilen Sie Ihr ganzes Vermögen unter die Kinder nicht, denn sie werden es bald verlieren. 9. Meinetwegen, ich richte mich nach dem Willen meines verstorbenen Gemahls. 10. Deinethalben habe ich so viel Geld in Karten verspielt. 11. Euertwegen waren wir im Theater nicht. 12. Um unsertwillen hat dir unser Vetter dieses schöne Gut geschenkt. 13. Ihrethalben haben wir unser Vermögen nicht verkauft. 14. Der Kopf besteht aus vielen Teilen. 15. Die vorzüglichsten Teile des Gesichtes sind: die Augen, die Ohren, der Mund und die Nase. 16. Dieses Mädchen hat schwarze Augenbraunen und Wimpern, aber blaue Augen. 17. Nachdem ich das Billet geschrieben hatte, schickte ich es deinem Bruder. 18. Nachdem ich Ihr Buch gelesen hatte, gab ich es meiner Schwester. 19. Nachdem ich den Brief auf die Post getragen hatte, ging ich in die Schule. 20. Nachdem uns der Bruder gute Nacht gesagt hatte, ging er nach Hause. 21. Nachdem wir das ganze Vermögen verloren hatten, wurden wir sehr arm. 22. Nachdem wir viel Geld auf der Lotterie gewonnen hatten, kauften wir uns diese Güter. 23. Nachdem ihr ein Stück Schinken gegessen hattet, tranket ihr eine Flasche Bier. 24. Nachdem wir die Stimme deines Onkels im Garten gehört (vernommen) hatten, gingen wir zu ihm.

№ 134. — 1. Dein Bleistift ist kürzer, als der meinige und seinige. 2. Meine Stirn ist größer, als die seinige und ihrige. 3. Dieses Kind hat mein Buch und das seinige. 4. Unser Teich war kleiner, als der eurige und ihrige. 5. Ihr Zimmer ist schöner, als das unsrige und das seinige. 6. Ich habe deinen Brief und den seinigen gelesen. 7. Wir haben unseren Lehrer und den eurigen gesehen. 8. Ich habe mein Vermögen und das seinige verloren. 9. Er trug die Ringe auf dem

Mittelfinger und auf dem kleinen Finger. 10. Ich stieß dich nur mit einem Finger, und du hast mich mit der ganzen Faust gestossen. 11. Des Brustschmerzens wegen konnte ich schon nicht mehr singen. 12. Als du jung warst, hattest du blonde Haare, und jetzt sind sie schon ganz schwarz. 13. Wie alt kann denn dieser Greis sein? 14. Er ist schon gegen neunzig Jahre alt. 15. Wie alt waren Sie, als Sie in Paris wohnten? 16. Damals war ich erst zwanzig Jahre alt. 17. Mein Großvater wurde im Jahre 1811 geboren, und starb im J. 1878. — 18. Sobald ich auf die Erde gefallen war, empfand ich ein heftiges Magenschmerzen. 19. Sobald dieser Knabe aus der Schule gekommen war, ging er gleich den Ball spielen. 20. Als wir auf dem Lande waren, ritten wir oftmals. 21. In diesem Zimmer bin ich noch nie gewesen. 22. Nachdem wir die Flinten mit uns genommen hatten, gingen wir in den Wald, aber wir haben kein Tier erlegt. 23. Als ich auf den Markt gegangen war, kaufte ich zehn Pfund Fische. 24. Nachdem ich zwei ganze Stunden lang im Regen gestanden war, wurde ich durch und durch naß.

№ 136. — 1. Wessen Bleistift haben Sie gefunden? 2. Ich habe den Bleistift des Josef und den des Karl gefunden. 3. Wem hast du das Buch des Josef geschenkt? 4. Ich habe es dem Karl geschenkt. 5. Wen haben Sie gesehen? 6. Ich habe Josef und Peter gesehen. 7. Kennen Sie den Bruder des Herrn Paul? 8. Ich kenne den Bruder des Herrn Paul noch nicht, aber ich kenne den des Herrn Anton. 9. Wir haben den Brief des Herrn Johann und den des Paul gelesen. 10. Wir haben den Palast des Grafen Plater und den des Fürsten Sanguszko gesehen. 11. Der Sohn des Grafen Biberstein besaß herrliche Schlößer und viele Landgüter. 12. Die Reiterei des Königs Alfons hielt sich tapfer und besiegte das Fußvolk des Fürsten Walii. 13. Das Fußvolk ging auf den Krieg in den Reihen je zu vier und je zu acht. 14. Wir ritten in der Reihe je zu zwei und je zu vier. 15. Ich zweifle, ob du das Buch des Peter, oder das des Paul gefunden habest. 16. Man fragte mich, ob ich den Bruder des Johann und den des Anton gesehen habe. 17. Es ist unmöglich, damit er die Pferde des Herrn Karl, oder diese des Grafen Rosenberg gekauft habe. 18. Wir haben nicht gehört, ob ihr je die Wälder des Herrn Johann, oder diese meines Onkels Karl gekauft habet. 19. In der Schlacht bei Marathon, im Jahre 409 vor Christi hatte Miltiades nur 10,000 Griechen gegen 300,000 Perser. — 20. In der Schlacht bei Leipzig am 16. 17. und 18. Oktober 1813 wurde Napoleon I. von den Russen und Deutschen besiegt.

№ 138. — 1. Wir haben den Brief des Moritz und den des Franz gelesen. 2. Wir haben weder Franzen, noch Felixen gefunden. 3. Ich habe das Schloß des Bronislaus und das des Ludwig gesehen. 4. Ich habe das Haus des Ludwig gekauft, und ich habe es wieder dem Ignatz verkauft. 5. Die Hauptstadt von Böhmen ist Prag, und diese von Galizien ist Lemberg. 6. Vormals war Pesth die Hauptstadt von Ungarn, und jetzt ist Buda-Pesth. 7. Neapel war vormals die Hauptstadt von Italien, jetzt aber ist Rom. 8. Die Bewohner von Prag sind Böhmen, und diese

von Rom sind Italiener. 9. Die Ebenen von Ungarn sind fruchtbar, aber diese von Galizien sind nicht sehr fruchtbar. 10. Die Gegenden von Prag sind schöner, als diese von Lemberg. 11. Der Anblick von Buda ist entzückend. 12. Du hast den Stock des Ludwig genommen, wem hast du ihn denn gegeben? 13. Es ist nicht wahr, daß ich seinen Stock genommen habe. 14. Man hat gesagt, daß unser Kaiser in Rom gewesen sei. 15. Es ist unmöglich, damit er schon so schnell (bald) gekommen sei. 16. Ich glaubte, daß du schon nach Krakau gefahren seist, und daß er nach Prag gegangen sei. 17. Wir vermuteten nur, daß diese Steine vom Dache gefallen seien. 18. Ich weiß nicht, ob er je nach Lemberg gefahren sei. 19. Die Taschenuhren wurden vom Peter Heele im J. 1500 zu Nürenberg erfunden. 20. Ludwig der Vierzehnte, König von Frankreich starb im Jahre 1715.

№ 140. 1. Ich habe den Brief Theresens und diesen der Luise gelesen. 2. Ich habe Marien das Band Sofiens und dieses der Emilie geschenkt. 3. Ich habe im Theater Luisen und Theresen gesehen. 4. Franzens Bruder wird nach Posen, und der des Peter nach Prag fahren. 5. Die Haupstadt von Oesterreich ist Wien, und diese von Deutschland ist Berlin. 6. Die Gegenden von Warschau sind nicht so anziehend, wie diese von Krakau. 7. Die Karpathen ziehen sich längs Galiziens von Osten gegen Westen. 8. Frankreich grenzt mit Spanien und Deutschland. 9. Ich würde alles Getreide verkauft haben, wenn ich einen Käufer gefunden hätte. 10. Ich würde allen diesen Met getrunken haben, wenn ich Durst gehabt hätte. 11. Ich würde alle diese Bücher gelesen haben, wenn ich mehr Zeit gehabt hätte. 12. Du würdest alle deine Kleider für immer verloren haben, wenn ich sie nicht gefunden hätte. 13. Ich würde dir meine Uhr und meinen Ring geschenkt haben, wenn ich sie beide nicht verloren hätte. 14. Wenn ihr den Brief geschrieben hättet, so würden wir ihn auf die Post getragen haben. 15. Preußen würde Oesterreich im Jahre 1866 nicht besiegt haben, wenn Oesterreich den Krieg auch mit Italien nicht geführt hätte. 16. Ich würde Sie besucht haben, wenn Sie mir geschrieben hätten, daß Sie schon bei dem Vater seien. 17. Der Amerikaner, Namens Fulton, hat im Jahre 1807 das Dampfschiff erfunden. 18. Im Jahre 1812 wurde das erste Dampfschiff des Fulton in Amerika versucht.

№ 142. — 1. Das russische Kaisertum umfaßt viele Fürstentümer und Königreiche. 2. Peter der Große, Kaiser von Rußland, besiegte Karl XII. bei Poltawa im Jahre 1709. — 3. Das Reich, in welchem weder ein Kaiser, noch ein König, oder ein Fürst regiert, heißt eine Respublick. 4. Als wir in Krakau waren, lasen wir die Gedichte von Slowazki und Mizkiewicz. 5. Unter der Regierung Ludwigs des Vierzehnten, Königs von Frankreich, lebte der berühmte Schriftsteller Molière. 6. Als ich übers Feld ging, bemerkte ich einen Wolf; ich zitterte vor Schrecken am ganzen Körper und verbarg mich hinter einen großen Baum. 7. Die Mädchen hüpften vor Freude, als sie ihre Mutter vom Lande kommen sahen, sie umarmten und küßten dieselbe (sie) herzlich. 8. Sie würden mir einen großen Gefallen erweisen, wenn

Sie mir einen Brief an den Fürsten Hohenlohe schreiben möchten. 9. Du liebst deinen Großvater nicht, der dir so viele Wohltaten erweiset. 10. Es schreibt mein Freund aus Warschau, daß er nach einem Monate zu mir kommen wird. 11. Es kam zu uns Ihr Bedienter und brachte uns einen Brief von der Post. 12. Wir sprachen gehend, und er las sitzend. 13. Der arbeitende Mensch kann sich immer sein Brot verdienen. 14. Das schlafende Kind weint nicht. 15. Du schliefst gehend. 16. Du würdest schon gesund gewesen sein, wenn du nicht so viel Birnen gegessen hättest. 17. Ich würde zu Ihnen gegangen sein, wenn Sie zu mir nicht gekommen wären. 18. Wenn du diesen alten Löwen gesehen hättest, so würdest du gewiß vor Schrecken gestorben sein. 19. Wenn du nicht so schnell geritten wärest, so würdest du vom Pferde nicht gefallen sein. 20. Wir würden aufs Land gefahren sein, wenn wir gute Pferde bekommen hätten. 21. Manche Gelehrte sagen, daß die Phönizier die Buchstaben erfunden haben. 22. Die Lokomotive hat im Jahre 1829 der Engländer, I... nens Stephenson, erfunden.

№ 144. — 1. Wir lesen lieber den Warschauer Kurier, als die Lemberger Zeitung. 2. Er liest lieber das Warschauer Wochenblatt, als die Posener Zeitung; und ich lese am liebsten die russischen Bücher. 3. Warschau liegt an der Weichsel, und Pesth an der Donau. 4. Wir werden eher nach Frankfurt an der Oder, als Sie nach Berlin kommen. 5. Er ist am ehesten von uns allen nach Hause gekommen. 6. Kasan liegt an der Wolga, welche von Norden gegen Süden fließt. 7. In warmen Ländern bebaut man die Weinberge, die viel Wein tragen. 8. Die Weintrauben von Spanien sind süßer, als die von Ungarn, denn Spanien ist ein wärmeres Land, als Ungarn und Deutschland. 9. In diesem Weinberge waren viele Weinstöcke, aber sehr wenig Weintrauben. 10. Ich will lieber Karten spielen, als tanzen, er will aber lieber singen, als Violin spielen. 11. Trinken Sie lieber Branntwein, als Met? 12. Ich trinke lieber dieses, als jenes; aber am liebsten trinke ich Obstwein. 13. Ich spreche lieber französisch, als deutsch und mein Bruder spricht am liebsten polnisch. 14. Du gehst schnell, aber er wird noch eher nach Hause kommen, als du. 15. Ich werde eher in die Stadt kommen, als er, aber ihr werdet am ehesten nach Hause kommen. 16. Das Pferd läuft schneller, als der Hund, und der Hase läuft am schnellsten. 17. Unser Freund ist ein Offizier, und sein Vetter ist ein General geworden. 18. Du bist ein Arzt geworden, und er ist ein Richter geworden. 19. Nachdem ich ein General geworden war, mußte ich in den Krieg ziehen. 20. Nachdem Ihr Bruder ein Advokat geworden war, wohnte er immer in der Stadt. 21. Die Eisenbahn wurde im Jahre 1801 in England erfunden. 22. Im Jahre 1806 wurde zum ersten Male die Dampfmaschine auf der Eisenbahn versucht.

№ 146. — 1. Ich würde die englische Sprache lernen, wenn ich eine gute Sprachlehre finden könnte. 2. Wir würden französisch lernen, wenn wir einen guten Sprachlehrer hätten. 3. Du möchtest (würdest) lieber italienisch, als spanisch lernen, wenn du eine gute Sprachlehre hättest. 4. Als ich in den Schulen war,

lernte ich lieber lateinisch, als griechisch. 5. Dein Bruder spricht lieber polnisch, als schwedisch oder englisch. 6. Ich sprach mit ihm russisch und er konnte mich schon gut verstehen. 7. Du sprichst zu laut, er spricht aber sehr still. 8. Wir sprachen bis spät in die Nacht nur von den Büchern und von den Lehrern. 9. Ich möchte (wollte) französisch sprechen, aber ich bin dieser Sprache nicht mächtig. 10. Wenn ich der russischen Sprache mächtig wäre, so würde (möchte) ich gern mit Ihnen sprechen. 11. Sprechen Sie schon polnisch? 12. Es versteht sich von sich selbst, daß ich es spreche, denn ich habe diese Sprache gelernt. 13. Ich möchte (würde) gern mit dir in die Stadt gehen, aber ich bin des Weges nicht kundig (unkundig). 14. Raucht dein Sohn Tabak? 15. Er raucht welchen. 16. Laß ein Pfund Rauchtabak und zwei Lot Schnupftabak holen! 17. Schnupfen Sie Tabak? 18. Ich schnupfe welchen. 19. Holt der Bediente Holz? 20. Er holt welches, aber nicht viel. 21. Ließ sich dein Nachbar Wein holen? 22. Er ließ sich welchen holen. 23. Wie viel Zigarren rauchen Sie täglich? 24. Ich rauche gewöhnlich fünf Zigarren und drei Pfeifen Tabak täglich. 25. Hast du schon allen meinen Wein getrunken? 26. Ich habe schon allen getrunken. 27. Wissen Sie, daß Ihr Herr Gemahl ein General geworden ist? 28. Ich weiß es, aber ich freue mich darüber gar nicht, denn er muß bald in den Krieg ziehen; ich möchte (wollte) lieber, daß er es nicht geworden wäre.

№ 148. — 1. Ich würde dir dieses neue Federmesser und jenes schöne Tintenfaß geben, wenn du gegen deine Brüderchen freundlich wärest. 2. Dieser Wald ist reich an alle Beeren, aber arm an Erdbeeren. 3. Ich esse lieber die Himbeeren, als Erdbeeren, denn diese sind süß, und jene sind sauer 4. Wir möchten (wollten) lieber Stachelbeeren, als Johannisbeeren essen, denn diese sind süßer, als jene. 5. Laß einen Regenschirm holen, denn es regnet. 6. Anstatt des Sonnenschirmes lassen Sie den Regenschirm holen. 7. Galizien ist reich an Getreide und Obst, aber es ist arm an Wein. 8. Wir trinken Met gern, aber wir sind schon dessen satt. 9. Trinken Sie Bier gern? 10. Ich trinke welches gern, aber ich bin schon dessen satt. 11. Diese Knaben können der Erdbeeren und Himbeeren nicht satt werden. 12. Ich habe viel Getreide verkauft, aber ich habe dessen noch genug. 13. Haben sie noch viel Zucker? 14. Ich habe dessen noch einwenig. 15. Wie viel Tuch brauchte der Schneider? 16. Er brauchte dessen nur fünf Ellen. 17. Brauchst du viel Tinte? 18. Ich brauche (bedarf) deren nur einwenig. 19. Bekommen Sie viele Himbeeren? 20. Ich bekomme derer genug. 21. Ich erhalte Tag täglich viele Briefe, und du erhältst derer zu wenig. 22. Wir brauchen fünf Federn, und ihr braucht (bedürfet) derer nur zwei. 23. Helfen wir diesen (denen), die arm sind. 24. Glaube denen nicht, die lügen und die dich betrügen. 25. Ich bin belohnt und belobt worden, und er ist bestraft und beschämt worden. 26. Nachdem er von allen verspottet worden war, schämte er sich. 27. Wir sind belobt worden, denn wir lernten fleißig. 28. Nachdem wir belohnt worden waren, dankten wir unseren Wohltätern.

№ 150. — 1. Ich beschneide die Bäume und er begießt die Blumen. 2. Der Vater bekleidet und nährt dich, und du bist undankbar gegen ihn. 3. Der Schmied

hat die Pferde noch nicht beschlagen, man kann daher in die Stadt nicht fahren. 4. Der Dieb ist aus dem Arrest entgangen und er wurde noch nicht gefangen. 5. Im Herbste entblättert der Wind und Frost die Bäume. 6. Er bricht deine Bleistifte, und du zerbrichst seine Gläser und Teller. 7. Du wirst diesen Stein nicht zerschlagen, er ist zu hart. 8. Du widerstehst immer dem Willen des Vaters, und du willst doch, daß er dich liebe. 9. Du möchtest dieses alte Hemd zerreißen, aber es ist noch gut und du kannst es noch tragen. 10. Du zerreißest unsere Taschentücher und Handtücher, du hast auch seine Strümpfe zerrissen. 11. Wer hat denn die Fensterscheiben zerschlagen? 12. Des Schusters Sohn hat die Fensterscheiben und Blumentöpfe zerschlagen, welche am Fenster standen. 13. Ich sah den Schneider, dessen Sohn krank ist. 14. Ich kenne dieses Mädchen, dessen Mutter eine Schneiderin ist. 15. Besuche die Frau, deren Sohn gestern bei uns war. 16. Wir haben gesehen diese Herren, deren Pferde ihr gekauft habt. 17. Glaubet denen nicht, die euch betrügen. 18. Der Dieb würde im Arrest nicht gesessen sein, wenn er nicht gefangen worden wäre. 19. Wir würden dich nicht verachtet haben, wenn du nicht bestraft worden wärest. 20. Es tut mir sehr leid, daß er ausgelacht und verachtet worden war. 21. Die Griechen würden in der Schlacht bei Thermopylä nicht besiegt worden sein, wenn sie nicht verraten worden wären. 22. Ein elender Grieche, Namens Ephialtes, zeigte dem persischen Feldherrn den Pfad in den Gebirgen, durch welchen die Perser durchgingen und die Griechen von hinten anfielen.

№ 152. — 1. Wir kaufen alle Ihre Kleider ab. 2. Er kaufte unsere Taschentücher und Hemden ab. 3. Ich gebe dir deine Strümpfe ab, trage mir also meine Handtücher zurück. 4. Der Unterricht fängt Tag täglich (alle Tage) um neun Uhr an. 5. Der hungrige Wolf fällt auch selbst die Menschen an. 6. Wir machen im Sommer die Türe und Fenster auf, aber wir machen sie im Winter zu. 7. Die Sonne geht im Winter später, als im Sommer auf. 8. Ich gehe immer vor Sonnenaufgang aus. 9. Traget jene Tische und Bänke aus. 10. Ich hebe oft deine Federn auf, hebe auch du mein Federmesser auf. 11. Ich gebe euch nicht viel auf, aber machet doch eure Aufgaben ohne Fehler. 12. Schneide diesen kleinen Baum durch. 13. Bringe hier alle Blumentöpfe ein und gehe schon fort. 14. Dieser Knabe schneidet die Knöpfe von deinem Mantel ab. 15. Heute geht die Sonne erst um sieben Uhr unter. 16. Gieb mir noch fünf Flaschen Met zu. 17. Wir freuten uns über die Ankunft unserer Großmutter voraus, aber sie kam erst nach dem Sonnenuntergange, als wir schon schliefen. 18. Wenn ich den Garten gekauft haben werde, so werde ich die Felder verkaufen. 19. Sobald der Tischler den Tisch gemacht haben wird, so werde ich ihn deinem Bruder schicken. 20. Ich werde meine Hemden verkauft haben, ehe Sie sich die Handtücher kaufen werden. 21. Sobald du den Brief geschrieben haben wirst, schicke ihn auf die Post. 22. Ich zweifle, ob du deine Aufgabe geendigt haben werdest, ehe ich in die Schule gehen werde. 23. Numa Pompilius setzte die Vestalinnen, das ist die Priesterinnen der Vesta ein. 24. Mache die Fenster zu!

№ 151. — 1. Wir gehen in den Garten hinein, und sie kommen aus dem Walde heraus. 2. Komme hier in das Zimmer herein, denn ich gehe hinaus. 3. Ich legte das Buch auf den Tisch hin. 4. Bringet hier den Spiegel in das Zimmer herein, und traget die Bilder hinaus. 5. Schreibe noch einige Worte in deiner Aufgabe zu. 6. Sie geht von uns weg und nimmt ihre Kleider mit. 7. Bringet immer die Federn und Bleistifte in die Schule mit. 8. Wir stellten das Bett neben die Wand hin. 9. Du stelltest dich als ein Arzt, und er stellte sich als ein Richter vor. 10. Binnen zwei Monaten komme ich zu Ihnen wieder. 11. Wann kommst du aus London zurück? 12. Nach einem halben Jahre komme ich aus London zurück? 13. Ich ziehe das Hemd an, und du ziehst die Strümpfe aus. 14. Du ziehst die Stiefeln an, sie aber zieht die Schuhe aus. 15. Wenn du in das Zimmer hineingehen wirst, so nimm den Hut ab. 16. Wenn ihr aus dem Hause hinausgehen wollet, so leget euch die Hüte an. 17. Ich habe diesen Maler und dessen Bruder im Theater gesehen. 18. Bringe hier dieses kleine Kind und dessen Kleider herein! 19. Ich kenne diese Gärtnerin, deren Sohn und deren Tochter. 20. Wir suchten deine Nachbarn und derer Kinder. 21. Suche meinen Schmied, dessen Bruder und dessen Schwester! 22. Sobald du aufs Land gefahren sein wirst, so werden wir aufs Feld gehen. 23. Wenn die Aepfel von den Bäumen gefallen sein werden, so werden wir sie aufheben. 24. Wir werden zu dir gekommen sein, bevor du die Briefe endigen wirst. 25. Wir zweifeln, ob du gekommen sein werdest, bevor wir vom Hause hinausgehen werden. 26. Denke nicht, daß er dort gekommen sein werde, bevor du deine Aufgabe machen wirst.

№ 156. — 1. Der Schneider besserte meine Kleider aus. 2. Ich verbessere die Fehler in deiner Aufgabe. 3. Du besserst die Hemden aus, ehe du die Strümpfe ausbesserst. 4. Besseret meine zerrissenen Taschentücher aus! 5. Wir wissen nicht, ob er unsere abgenutzten Stiefeln abkaufe. 6. Weil du hinausgehest, so bleibe ich zu Hause. 7. Sie endigt ihre Aufgabe, ehe sie den Brief anfängt. 8. Ich weiß nicht, ob schon die Lektion anfange und, ob der Lehrer ankomme. 9. Rufe diesen Knaben, der die Türe aufmacht. 10. Obgleich die Sonne noch nicht aufgehet, so ist es doch schon warm. 11. Ich weiß nicht, wann mein Bruder abreise. 12. Ich habe die Türen und Fenster zugemacht, denn es ist in dem Zimmer zu kühl. 13. Bevor wir aus der Stadt zurückkamen, war er schon abgereiset. 14. Der Schneider hat den Winterrock noch nicht ausgebessert, ziehen Sie den Sommerrock (Ueberzieher) an. 15. Nachdem wir ins Theater eingetreten waren, zogen wir die Winterröcke aus und wir nahmen die Hüte ab. 16. Die Sonne war schon untergegangen, bevor wir vom Felde zurückkehrten. 17. Wenn du ein Offizier geworden sein wirst, so mußt du mit dem Regimente in den Krieg ziehen. 18. Sobald du alt geworden sein wirst, so wirst du nicht mehr arbeiten können. 19. Bevor du reich geworden sein wirst, mußt du sehr sparsam sein. 20. Wenn ihr arm geworden sein werdet, so werdet ihr nicht so viele Freunde haben.

№ 158. — 1. Ich habe Lust zu lesen und zu schreiben. 2. Es ist leicht die Andern zu tadeln. 3. Es ist besser Unrecht zu leiden, als Unrecht zu tun. 4. Dem Schüler geziemt es nicht, faul zu sein. 5. Wir gedenken aufs Konzert zu gehen, willst du mit (uns) gehen? 6. Ich habe die Ehre, Ihnen zu melden, daß mein Onkel aus Lemberg angekommen ist. 7. Ich erlaube euch nicht, in den Garten zu gehen und die Himbeeren zu pflücken. 8. Du befiehlst ihm zu schweigen, und du selbst sprichst zu viel. 9. Ich verbiete dir, die Steine übers Dach zu werfen. 10. Unser Herr befahl dem Bedienten auf die Post zu gehen, und er ging auf den Ringplatz. 11. Wir haben euch verboten, die unreifen Früchte zu pflücken. 12. Wir hatten keine Ursache, uns über dich zu beklagen. 13. Ich hatte noch keine Gelegenheit, deinen Schwager zu sehen. 14. Die Soldaten hatten zu wenig Mut, den Feind zu bekämpfen. 15. Wir hatten zwar den Vorsatz nach Paris zu fahren, aber des schlechten Wetters wegen konnten wir es nicht tun. 16. Jedermann hat Recht, dem Armen zu helfen, aber Niemand hat Recht, den Unglücklichen zu verspotten. 17. Ich hatte nie das Glück, Sie zu Hause zu finden. 18. Wir hatten Lust, Ihnen eine schöne Anegdote zu erzählen, aber wir mußten schon nach Hause gehen. 19. Ich habe das Vergnügen Ihnen zu melden, daß mein Onkel ein General geworden ist. 20. Sobad du belohnt worden sein wirst, melde das deinen Eltern. 21. Wenn ich bestraft worden sein werde, so werde ich mich vor meinen Freunden schämen. 22. Die Franzosen behaupten, daß der Franzose Perier das erste Dampfschiff erfunden habe, und daß dasselbe im J. 1752 auf dem Fluße Seine versucht worden sei.

№ 160. — 1. Ich will dir die Erlaubniß geben, meine Briefe zu lesen, aber du mußt sie mir gleich wieder abgeben. 2. Anstatt zu lernen, spielst du nur mit den Hunden und verdienst immer die Strafe. 3. Ich hatte niemals Geduld die englische Sprache zu lernen. 4. Wer vergißt, seine Pflichten zu erfüllen, der verdient oftmals die Strafe. 5. Es ist leichter fremde Fehler zu verspotten, als seine eigenen zu erkennen. 6. Um dir Wein in das Glas zu gießen, mußt du es dir selbst holen. 7. Ich hatte Wasser nicht genug, um alle Blumen zu begießen. 8. Um etwas Gutes zu erlernen, muß man Geduld haben und fleißig sein. 9. Um die Prüfung zu bestehen, lernten wir bei Tag und Nacht. 10. Es ist sogar Schade um die Mühe, ihn zu prüfen, denn er dachte gar nicht daran, um etwas zu erlernen. 11. Wir hatten zwar keine Absicht hinauszugehen, aber wir mußten es seinetwegen tun. 12. Habet nie die Gewohnheit, Jemanden zu verspotten, denn das ist ein häßlicher Fehler. 13. Um reich zu sein, muß man immer sparsam sein. 14. Der lernende Knabe ist zu loben. 15. Die ansteckenden Krankheiten sind nicht zu heilen. 16. Die unreifen Früchte sind nicht zu essen. 17. Ich will lieber tanzen, als Karten spielen. 18. Sie wollen lieber sprechen, statt zu singen. 19. Nachdem du die Prüfungen bestanden hattest, wurdest du ein Advokat. 20. Ich würde schon ein Richter geworden sein, wenn ich noch eine Prüfung bestanden hätte. 21. Sie würden reich geworden sein, wenn Sie sparsamer gewesen wären. 22. Wir würden gänzlich arm geworden sein, wenn wir unser verlorenes Geld nicht gefunden hätten.

№ 162. — 1. Ich habe die Ehre, Ihnen zum Neujahr zu wünschen. 2. Wir waren heute bei Ihrer Tante, um ihr zum Namensfeste zu wünschen. 3. Dein Bruder verspricht viel, ohne je das Ehrenwort zu halten. 4. Du bist nicht im Stande, nicht einmal ein Wort auszusprechen, ohne einen Fehler zu machen. 5. Wir sprachen mit den Soldaten, ohne von den Pferden zu steigen. 6. Man soll nicht voraus versprechen, ohne zu wissen, ob man das Versprechen halten könne. 7. Du versprichst, ohne dich zu besinnen, ob du das Ehrenwort wirst halten können. 8. Um etwas versprechen zu können, muß man sich voraus besinnen, um nachher nicht zu bereuen (bedauern). 9. Um etwas wissen zu wollen, muß man fleißig lernen. 10. Ich lade Sie zum Namensfeste unserer Großmutter ein. 11. Da ich unwohl bin, so kann ich Ihnen nicht dienen. 12. Ihr hört auf zu singen, und wir fangen an, Violin zu spielen. 13. Wie kannst du hier eintreten, ohne dich zu melden? 14. Sie irren sich, ich habe das volle Recht hier hereinzukommen, ohne mich zu melden, und ohne um Erlaubniß zu bitten. 15. Führe dich besser auf, sonst wirst du wieder bestraft werden. 16. Du würdest belohnt worden sein, wenn du dich gebessert hättest. 17. Du würdest nicht ausgelacht und verspottet worden sein, wenn du es nicht verdient hättest. 18. Ich würde von den Räubern ermordet worden sein, wenn du mich nicht beschützt hättest. 19. Du willst schreiben, ohne lesen zu können. 20. Er hat Lust ein Maler zu werden, ohne malen lernen zu wollen.

№ 164. — 1. Vor zwei Wochen sind fünf Häuser gebrannt, und gestern brannte wieder ein Haus in unserem Dorfe. 2. Als ich auf dem Lande war, dachte ich an Sie, aber ich muß zweifeln, ob Sie an mich dächten. 3. Wir haben Ihnen einen Korb Aepfel als Geschenk gebracht. 4. Ihr sagtet mir oft von einem Deutschen, aber ihr nanntet mir seinen Namen nicht. 5. Wir nannten ihn bei Namen, aber Sie vergaßen seinen Namen. 6. Ich tat immer das, was die Eltern wollten, aber du hast nie ihren Willen getan. 7. Ich habe deinen Wunsch getan und ich glaube, daß du mit mir zufrieden sein werdest. 8. Ich habe deinem Bruder in der Not helfen wollen, aber ich konnte es nicht. 9. Ihr habt meine alten Hüte ausbessern sollen, aber ihr habt es nicht tun wollen. 10. Wir haben ihm unsere Hülfe versprechen müssen, aber wir haben das Versprechen nicht halten können. 11. Du hast mir nie in der Not helfen wollen, und jetzt bedarfst du immer meines Rates. 12. Um klug zu werden, muß man den guten Rat befolgen. 13. Wenn du ein Geistlicher werden willst, so mußt du noch viele Jahre studiren. 14. Es war (tat) uns sehr leid, seiner Bitte absagen zu müssen. 15. Trachte ein Lehrer und Meister zu werden! 16. Um ein Arzt zu werden, muß man viel studiren und viele Prüfungen ablegen (bestehen). 17. Um gesund zu werden, muß man den Rat des Arztes befolgen. 18. Bemühe dich, immer besser zu werden, und den Eltern Freude zu machen. 19. Um gelobt und belohnt zu werden, muß man sich gut aufführen. 20. Um nicht verachtet zu werden, soll man auch die anderen nicht verachten. 21. Im Jahre 1812 verbrannte die ganze Stadt Moskau. 22. Franz Drake brachte im Jahre 1586 die ersten Kartoffeln nach Europa aus Amerika.

№ 166. — 1. Du batst mich oft ums (um das) Geld, aber ich bat dich nie darum. 2. Als der Bettler einen Geizhals um Almosen bat, gab ihm derselbe nur eine Pflaume. 3. Nachdem wir das Mittagmahl gegessen hatten, lasen wir ein französisches Buch. 4. Nachdem ich die Gedichte von Klopstock gelesen hatte, schickte ich sie deiner Schwester. 5. Ich habe vergessen, Ihnen die Gedichte von Schiller zu bringen. 6. Als ich einen Fuchs zum ersten Male sah, dachte ich, daß es ein Wolf wäre. 7. Als wir vor dem Hause standen, sahen wir die Knaben den Ball spielen. 8. Nachdem wir zwei Stunden lang in der Kirche gestanden waren, kehrten wir ermüdet nach Hause zurück. 9. Sie sollen Ihren Freund ums Geld gebeten haben, und er soll Ihnen nichts gegeben haben. 10. Er soll zu viel Obst gegessen haben und soll daher jetzt krank sein. 11. Sie sollen in den Zeitungen von einem neuen Kriege gelesen haben. 12. Du behauptest, heute deinem Nachbar hundert Rubel gegeben zu haben, er aber versichert, dich sogar nicht gesehen zu haben. 13. Der Fischer versichert, fünf Stunden lang am Fluße gestanden zu sein und keinen einzigen Fisch gefangen zu haben. 14. Als ich krank war, lag ich sechs Wochen hindurch im Bette. 15. Sieh! dort ist noch eine Gänsefeder. 16. Was siehst du dort, mein Knabe? 17. Ich sehe dort mein Federmesser, und Sie behaupten, es meinem Bruder gegeben zu haben 18. Dieser junge Italiener behauptet, Sie gekannt zu haben. 19. Wir leben nicht, um zu essen, aber wir essen, um zu leben. 20. Als wir auf dem Balle waren, haben wir viel tanzen müssen.

№ 168. — 1. Der Herr befiehlt, der Diener folgt. 2. Wir befahlen dem Bedienten das Zimmer auszukehren. 3. Der starke Wind bricht sowohl die Zweige, als auch die ganzen Bäume. 4. Du hast seine Stöcke, und er hat deinen Sonnenschirm gebrochen. 5. Als du in der Not warst, halfen wir dir oftmals, aber du hast noch Niemandem geholfen. 6. Nachdem wir unsere Bücher genommen hatten, gingen wir in die Schule. 7. Ich schäme mich, dir das gesagt zu haben. 8. Der Dieb leugnet hartnäckig, unsere Mäntel gestohlen zu haben. 9. Er schämt sich sogar nicht, deine Stühle verdorben zu haben. 10. Ich bereue (bedauere) sehr, ihm nicht geholfen zu haben. 11. Ihr Stubenmädchen bildet sich ein, auch eine gute Köchin zu sein. 12. Er bildete sich ein, ein Richter und ein Advokat gewesen zu sein. 13. Der Wächter will zwei Diebe im Garten ertappt haben. 14. Unser Kutscher will die Räuber im Walde bemerkt haben. 15. Er will dir viel geholfen haben. 16. Du willst meine Wanduhr nicht verdorben haben. 17. Nachdem ich die Mütze verdorben hatte, warf ich sie auf die Erde. 18. Du rühmst dich, ein Schauspieler zu sein, ohne es wirklich zu sein. 19. Er rühmt sich, ein General gewesen zu sein. 20. Ich befahl dem Kutscher, die Pferde anzuspannen ohne zu wissen, daß es heute schlechtes Wetter ist.

№ 170. — 1. Unsere Schnitter schnitten den Roggen, und wir banden ihn in Garben. 2. Nachdem wir den Hafer in Garben gebunden hatten, legten wir sie in Haufen. 3. Ohne das Heu in Bündel gebunden zu haben, kannst du es in die Scheuer nicht bringen. 4. Die eiserne Brücke auf der Weichsel verbindet Warschau mit der Vorstadt

Pruga. 5. Nachdem ich meine Bücher gefunden hatte, legte ich sie in den Schrank. 6. Dieser junge Sänger sang wunderschön und entzückte uns alle mit seiner Stimme. 7. Du behauptest ehemals schön gesungen zu haben, aber Niemand hörte dich noch singen. 8. Er rühmt sich, Tokaier Wein getrunken zu haben, ohne denselben je gesehen zu haben. 9. Nachdem der Knabe in den Teich gesprungen war, ertrank er, denn es war Niemand nahe, um ihn retten zu können. 10. Es gelingt uns selten das zu besitzen, was wir uns wünschen (verlangen). 11. Es gelang dir oft meine Bleistifte zu nehmen, aber heute ist es dir nicht gelungen, meine Federn wegzunehmen. 12. Als es uns gelungen war, einen guten Sprachlehrer zu finden, hatten wir mehr Vergnügen deutsch zu lernen. 13. Ohne eine gute Sprachlehre gefunden zu haben, hatten wir keine Lust italienisch zu lernen. 14. Du darfst nicht spazieren gehen, ohne den Brief geschrieben zu haben. 15. Die Römer führten den Krieg gegen die Deutschen, ohne sie je gänzlich besiegt zu haben. 16. Du lobtest den alten Met, ohne ihn je getrunken zu haben. 17. Ich verlor ein Paar neue Ohrringe, ohne sie je wieder gefunden zu haben. 18. Du bildetest dir ein, mir meine Schere abgegeben zu haben, ohne sie mitgebracht zu haben.

№ 172. — 1. Indem du nach den Schmetterlingen umherliefst, zertratst du das Gras und Getreide, ohne einen gefangen zu haben. 2. Ich habe ein Paar goldene Ohrringe als Geschenk zum Neujahr (Neujahrsgeschenk) erhalten. 3. Wir hielten Sie für einen Advokaten, ohne zu wissen, daß Sie ein Richter sind. 4. Wir riefen Ihnen zu, aber Sie waren nicht so viel gefällig, uns zu antworten. 5. Rufe ihn bei Namen, so wird er zu dir kommen. 6. Mein Bedienter schlief so fest ein, daß er schwer zu wecken war. 7. Nachdem ich die ganze Nacht hindurch geschlafen hatte, war ich noch nicht im Stande zu erwachen. 8. Als (indem) ein Hund der Katze nachlief, fiel er in einen Brunnen und ertrank. 9. Als wir nach Hause herbeigelaufen waren, bemerkten wir einen Dieb, welchen wir gefangen und mit Stricken gebunden haben. 10. Ihr kennet diesen fremden Mann nicht, daher könnt ihr ihn bei Namen nicht rufen. 11. Wir waren schon müde, dennoch haben wir euch eingeholt. 12. Du rühmst dich, die Musik gehört zu haben, ohne auf dem Konzert gewesen zu sein. 13. Er will vom Pferde gefallen sein, ohne geritten zu sein. 14. Ihr dürft nicht in die Schule gehen, ohne die Lektion erlernt zu haben. 15. Du rühmst dich viel getanzt zu haben, ohne auf dem Balle gewesen zu sein. 16. Wenn du aufs Konzert gegangen wärest, so würdest du einer wunderschönen Musik zuhören können.

№ 174. — 1. Wie hieß deine Schwiegertochter? 2. Sie hieß Anna. 3. Nachdem du ihnen alle deine Bücher geliehen hattest, hattest du selbst nichts zu lesen. 4. Nachdem ich den Brief geschrieben und versiegelt hatte, schickte ich ihn auf die Post. 5. Er bildete sich ein, das Gedicht geschrieben zu haben. 6. Nachdem die Knaben einen Bären bemerkt hatten, fingen sie an zu schreien und liefen aus allen Kräften dem Dorfe zu (ins Dorf), obgleich er ihnen nicht nachlief. 7. Es scheint dir nur, im Schlafe geschrieen zu haben. 8. Statt zu antworten, schwiegst du auf meine Fragen. 9. Wenn ihr geschwiegen hättet, so würdet ihr eure Eltern nicht beleidigt haben. 10. Wir haben

allen denen verziehen, die uns beleidigt haben. 11. Wenn du ihm deine Beleidigungen verziehen hättest, so würden wir dir auch deine Fehler verziehen haben. 12. Nachdem wir auf diesen hohen Hügel gestiegen waren, blieben wir dort ganze zwei Stunden hindurch stehen. 13. Nachdem ich vom Baume auf die Erde herabgefallen war, verwundete ich mir den Kopf und ich blieb fast drei Stunden lang liegen, ohne mich aufheben zu können. 14. Als ich krank war, blieb ich sieben Wochen hindurch im Bette liegen. 15. Als ich den Donner rollen hörte, fürchtete ich mich und zitterte am ganzen Leibe vor Schrecken. 16. Ich studirte das Recht vier Jahre hindurch, und arbeite viel, ohne noch bisher ein Richter geworden zu sein. 17. Du würdest das Geld nicht so verschwenden können, ohne durch fremde Arbeit reich geworden zu sein. 18. Du hast so viele Jahre hindurch die Medizin studirt, ohne noch bisher ein Arzt geworden zu sein. 19. Die Franzosen überstiegen di Alpen im Jahre 1800. — 20. Fast die ganze Armee Napoleons I. rieb der starke Winter in Rußland im J. 1812 auf.

№ 176. — 1. Der Hund hat dich in die Hand gebissen, denn du rißest ihn bei Ohren. 2. Dieser Knabe will von einer Schlange gebissen worden sein. 3. Nachdem wir den Wolf bemerkt hatten, griffen wir zu Flinten und wir erschossen (erlegten) ihn. 4. Nachdem wir den Dieb ergriffen hatten, banden wir ihm die Hände und Füße mit den Stricken und führten ihn in den Arrest. 5. Dieser böse Bube leugnet hartnäckig, dich bei den Haaren gerissen zu haben. 6. Nachdem wir das Brot geschnitten hatten, schnitten wir das Fleisch. 7. Ihr strittet immer unter einander um ein Stück Erde (Boden). 8. Wir schritten langsam in den Reihen je zu zwei und je zu vier. 9. Als wir in einer wüsten Gegend wohnten, litten wir einen großen Mangel an Nahrungsmitteln. 10. Du bildest dir nur ein, schnell geschritten zu sein. 11. Indem ihr nach dem Sarge eures verstorbenen Onkels langsam schrittet, weintet ihr bitterlich. 12. Indem wir übers Feld ritten, bemerkten wir eine Menge Wölfe, ohne doch von ihnen angefallen worden zu sein. 13. Wir sind glücklich durch den Wald gefahren, ohne von der Räuberotte bemerkt worden zu sein. 14. Nachdem wir den Feind bemerkt hatten, griffen wir zu Waffen und griffen ihn an. 15. Wir kämpften (stritten) mit ihm so lange, bis wir ihn endlich besiegt haben. 16. Führe dich gut auf, sonst wirst du bestraft werden.

№ 178. — 1. Du betrogst uns oft, aber es ist dir nicht gelungen, unsere Brüder zu betrügen. 2. Er rühmt sich, euch betrogen zu haben. 3. Die Zugvögel sind schon längst davon geflogen (gezogen), bald wird der Winter anfangen. 4. Ich schoß nach dem Habichte, aber ich traf ihn nicht, er entflog in den Wald. 5. Nachdem wir eine große Schlange bemerkt hatten, flohen wir vor ihr. 6. Hier floß ehemals ein Fluß, aber jetzt veränderte er sein Flußbett. 7. Indem du das Bier ins Glas goßest, vergoßest du es auf den Tisch so, daß es auf den Fußboden floß. 8. Nachdem wir das Wasser aus den Fäßern herausgegossen hatten, goßen wir Wein hinein. 9. Er sprach mit uns, ohne sich vom Bette zu erheben. 10. Nachdem ich den Rest des Tuches von der Erde aufgehoben hatte, legte ich es auf den Tisch hin. 11. Ich verlor

meinen besten Freund, und ihr habt eure Eltern verloren. 12. Nachdem ich dein Federmesser verloren hatte, mußte ich dir ein neues wiederkaufen. 13. Du zogst zu stark das Handtuch und du hast ein Stück abgerissen. 14. Der zu singende Schauspieler soll eine gute Stimme haben. 15. Der zu kommende Maler soll noch sehr jung sein. 16. Was für ein schönes Bild haben Sie gemalt! 17. Was für ein großer Baum wächst in deinem Garten! 18. Was für eine süße Frucht aßen wir gestern!

№ 180. — 1. Du bäckst die Semmeln, und sie bäckt Kuchen. 2. Ich habe aus einem Garnetz Mehl zwei Laib Brot gebacken. 3. Wozu gräbst du so ein tiefes Loch? 4. Ich grabe es, um darin diese Steine zu vergraben. 5. Indem (als) ich in der Erde grub, fand ich darin ein Stück Messing. 6. Nachdem wir ein tiefes Loch gegraben hatten, warfen wir die Kartoffeln darein. 7. Du hast zu viel Waaren auf den Wagen geladen so, daß ihn die Pferde nicht ziehen konnen. 8. Ich sah ihn die Pferde schlagen, und er leugnet hartnäckig, sie geschlagen zu haben. 9. Warum schlägst du so stark die Pferde mit der Peitsche? 10. Ich muß sie schlagen, denn sie wollen den Wagen nicht ziehen. 11. Die Räuber haben zwei Reisende im Walde angefallen, beraubt und auf der Stelle erschlagen. 12. Er trägt alle Tage die Briefe auf die Post und holt die Zeitungen. 13. Wohin trägst du diesen Stuhl weg? 14. Ich trage ihn auf den Hof hinaus. 15. Sie behauptet, alle Blumentöpfe in den Garten hineingetragen zu haben. 16. Du wächst schneller, als dein Freund. 17. Aus diesem Baume wächst eine Menge kleiner Zweige heraus. 18. Dein Bruder ist schon zu einem Manne herangewachsen. 19. Du wäschest dir nur die Hände, und warum wäschest du dir dein Gesicht nicht? 20. Sie irren sich, denn ich habe mir sowohl die Hände, als auch das Gesicht gewaschen. 21. Nach zwei Wochen fährt mein Bruder aus Warschau weg. 22. Wir würden schon längst von hier abgereist sein, wenn wir gute Pferde gefunden hätten. 23. Dieser Jüngling hat die Gewohnheit, seine Freunde alle Tage zu besuchen. 24. Wir hatten ehemals die Gewohnheit, alle Tage in den Wald zu gehen. 25. Mein Vetter pflegte keine Handschuhe zu tragen. 26. Gehe nach Hause! 27. Gehet aufs Feld! 28. Laß ihn, sie, es in den Garten gehen! 29. Gehen wir schlafen (laßt uns schlafen gehen)! 30. Kommen sie zu uns (laßt sie zu uns kommen)! 31. Geben Sie mir die Handschuhe ab! 32. Diogenes pflegte Wasser aus einem Becher zu trinken, den er bei sich trug. 33. Einst sah er ein Kind das Wasser mit hohler Hand trinken. 34. Er warf seinen Becher weg, und seit jener Zeit trank er Wasser auch mit hohler Hand.

Korzyści z Nauki

Obcych Języków.

Że znajomość obcych języków nowożytnych wyświadcza ludziom różnego wieku, stanu i narodowości nieocenione usługi i przyjemności w życiu towarzyskiem, a szczególniej w podróży, nie ulega najmniejszej wątpliwości, o czem się może przekonać każdy człowiek, korzystający ze znajomości tychże obcych języków.

A najważniejszą przyjemnością ze znajomości obcych języków jest jeszcze ta, że ona toruje każdemu drogę do korzyści materyalnych i dobrobytu nietylko na polu przemysłu i handlu, ale także w sferach biórokracyi państwowej każdego danego kraju i państwa.

Uczony, literat, ksiądz, pedagog, lekarz, kupiec, przemysłowiec, urzędnik czy to państwowy, czy to prywatny, rzemieślnik, i tp. osobnik, znający obce nowożytne języki, jest wysoce poważany, ceniony i tem lepiej wynagradzany, im więcej i gruntowniej zna nowożytne języki, szczególniej zaś języki: niemiecki, francuski angielski, rosyjski, i t. p.

Między innymi znaczna ilość moich uczniów osobistych, zajmujących już obecnie wybitne stanowiska w społeczeństwie, odniosła z nauki obcych języków wielkie korzyści, a podobnież bardzo wiele samouków, kształcących się samodzielnie przy pomocy moich „Samouczków."

Nie licząc tu już moich uczniów bezpośrednich (osobistych) i pośrednich, z wyższem i średniem wykształceniem szkolnem,

mógłbym wymienić znaczną ilość ludzi z wykształceniem bardzo skromnem, nawet elementarnem, przeważnie ze sfery kupców, rzemieślników, i tp. którzy przy pomocy moich „Samouczków“ obeznali się gruntownie sami bez pomocy nauczycieli z językami obcemi, które im utorowały następnie drogę do zdobywania wiedzy w specyalnym zawodzie z książek obcego języka, a tem samem drogę do zdobywania korzystnych posad i robienia majątku.

Bardzo dużo takich samouków, kształcących się samodzielnie w obcych językach przy pomocy moich „Samouczków„ zajmuje już dziś świetne posady, przynoszące im po kilka tysięcy rubli rocznie, o jakich nie mogą wcale nawet marzyć ludzie z wykształceniem uniwersyteckiem, nieznający gruntowniej języków nowożytnych.

Pominąwszy już wielu z uczniów moich, osób w dojrzalszym wieku, mógłbym wymienić między innymi pewnego młodzieńca, nieliczącego jeszcze 23 lat, z miernem wykształceniem szkolnem, który zajmuje obecnie bardzo korzystną posadę, a to dzięki tylko gruntownej znajomości języka niemieckiego i francuskiego, nabytego przy pomocy mego „Samouczka,“ czego mu zazdroszczą jego koledzy z wyższem wykształceniem szkolnem.

Inny znowu mój uczeń, z zawodu ślusarz, z elementarnem wykształceniem, znający gruntownie język niemiecki i francuski, jest obecnie dyrektorem znacznego domu przemysłowo-handlowego z roczną stałą płacą 3,000 rb.

Trzeci z rzędu młody samouk, także z elementarnem wykształceniem, ale znający buchhalteryę i korespondencyę niemiecką na posadzie w dużej fabryce pobiera 2,000 rubli rocznie. Czwarty znowu samouk z wykształceniem 4 klas gimnazyalnych zajmuje posadę wice-dyrektora w jednej w większych fabryk, pobierając rocznie 4,000 rb. stałej pensyi. Z wyszczególnieniem imiennem tych i innych podobnych uczniów-samouków wstrzymuję się nateraz najpierw z braku miejsca, a powtóre i dla tego, że ludzie zdobywający samodzielnie wyższe stanowiska w społeczeństwie, mają zwykle tę słabą stronę, że się nie lubią przyznawać do samodzielnego wywyższenia się ponad poziom, ale najczęściej przypisują to jakimś tam urojonym pedagogom, sławnym profesorom i zakładom naukowym, do których wcale nie uczęszczali i nie mają nawet pojęcia o ich znaczeniu, a postępują tak dlatego, że się wstydzą swojego miernego wykształcenia i nizkiego pochodzenia.

Niejeden z moich uczniów osobistych, uczący się danego języka obcego w późniejszym wieku, prosił mnie usilnie o zachowanie w tajemnicy przed jego przyjaciołmi, znajomymi, lub bliz-

kimi krewnymi, że pobierał u mnie lekcye danego języka, a w obec swoich domowników, swoich podwładnych lub znajomych przedstawiał mnie jako swego dawnego przyjaciela.

Takie wyjątkowe postępki zdarzały mi się dosyć często nietylko u osób z miernem bardzo wykształceniem szkolnem, które samodzielną pracą, pilnością i oszczędnością wybiły się ponad poziom, ale także i u osób z wyższem wykształceniem, zmuszonych uczyć się obcego języka w późniejszym wieku, które przecież wiedzą z doświadczenia, że człowiek od młodości do późnej starości potrzebuje się czegoś uczyć, ćwiczyć się i doskonalić, a w rezultacie żaden najuczeńszy człowiek nie może stanowczo twierdzić, że umie za wiele, bo wiedza ludzka jest źródłem niewyczerpanem, nigdy jej nie zgruntujemy.

Nie naprożno wypowiedział najsławniejszy grecki filozof, nieśmiertelny Sokrates prawdziwą prawdę: **„Nic nie wiem, wiem tylko tyle, że nic nie wiem, drudzy i tego nie wiedzą.“** Pewna część jednakże takich samouków posiłkuje się w skrytości mojemi podręcznikami tak, że o tem nikt się nie może dowiedzieć. Są to rozumie się wyjątki, bo przecież pracy i nauki nikt rozsądny się nie potrzebuje wstydzić, przeciwnie powinni się wszyscy ludzie, tem chlubić, a wstydzić się tylko próżniactwa i nieuctwa.

Jednakże największa część zwolenników obcych języków posiłkujących się mojemi podręcznikami, uważa sobie za zaszczyt uczyć się jawnie i ogłaszać o tem publicznie ku zachęcie drugich i ci właśnie rozpowszechniają rozgłos moich „Samouczków,“ którem już wiele tysięcy owych pilnych i pracowitych samouków zawdzięcza nieocenione korzyści z nauki i swój dobrobyt pozyskany w nagrodę za pilność i wytrwałość.

Plato v. Reussner.

Warszawa w Lutym 1905 r.

P. S. O korzyściach z nauki języków obcych przy pomocy moich „Samouczków“ mogą świadczyć bardzo liczne listy dziękczynne moich uczniów, z których tylko małą cząstkę ogłoszono drukiem. Do rzędu podobnych listow dziękczynnych, należą także listy następującej treści:

(51) List otwarty do p. Pl. v. Reussnera.

Wielce Szanowny Panie Profesorze! Myli się Pan Profesor, jeżeli sądzi, że społeczeństwo nasze obojętnie albo niechętnie odniosło się do Jego ćwierćwiekowej pedagogiczno-społecznej działalności. Uważać poglądy kilku jednostek, wypowiadających się w czasopismach naszych, za wyraz opinii całego społeczeństwa —

jest, niestety błędem. Stusunki, w jakich naród nasz od przeszło lat 100 znajduje się, doprowadziły do tego, że wogóle dziennikarstwa naszego, przynajmniej do ostatnich czasów, nie można było uważać za wyrażające poglądy społeczeństwa. Nadto zaś dział kronikarsko-sprawozdawczy czasopism codziennych nawet wśród prawidłowo rozwijających się narodów bywa częstokroć przedmiotem nadużyć, uchylających się do kontroli kierowników pisma.

Ale nietylko pod tym względem kuleje, powiedzmy, zawodowa krytyka polska.

Gdy spojrzyjmy na oceny i polemiki, jakie czy to w zakresie sztuki, czy na polu badań filozoficznych, bądź przyrodniczych, czy wreszcie w dziedzinie stosunków partyjno-politycznych, mają miejsce, wszędzie widzimy jeden zasadniczy błąd, to jest wyszukiwanie w przedmiocie ocenianym tylko tego, co wydaje się być usterką, a pomijanie tego, co jest dodatnie.

Ta właściwość naszej zdolności ocenienia jest oczywiście wielkim brakiem w dziedzinie intelektualnej i pochodzi, zdaje się z niedostatecznego wyszkolenia umysłowego. Obowiązkiem tego, kto podejmuje się jakichkolwiek ocen, jest podnosić nietylko ujemne, ale i dodatnie strony ocenionego przedmiotu.

Jednem, co, mógłby ktoś zarzucić metodom i podręcznikom do nauki języków obcych, tudzież wogóle wydawnictwom Pańskiem, Panie Profesorze, jest to, że w nich niekiedy można się spotkać ze zwrotami, mniej używanymi w języku naszym. Jeżeli jednak zwrócimy uwagę na to, że celem tych metod i podręczników jest dać praktyczną znajomość języków obcych i możność łatwego ustnego i pisemnego porozumienia się z obcymi, tudzież korzystanie z literatur obcych, wtedy wyżej przytoczoną usterkę uznać należy za niezasługującą niemal na wzmiankę. Krytyka tu bowiem odnosić się może przedewszystkiem do tego, o ile dzieła Szanownego Pana Profesora odpowiadają powyższemu celowi. Tak zaś jedynie racyonalnie pojęta ocena dzieł Wielmożnego Pana Profesora musi zamienić się w jeden wielki głos uznania:

Bardzo umiejętnie i z taką niepospolitą znajomością psychologii uczącego się, z taką wprost zdumiewającą wytrawnością pedagogiczną napisanemi dziełami dydaktycznemi poszczycić się może literatura dydyktyczna rzadko którego narodu współczesnego.

Że nawet w tej dziedzinie nie stoimy niżej od najbardziej kultularnych narodów, za to może czuć tylko wdzięczność społeczeństwo polskie. A wreszcie nieobojętnem musi być naszemu społeczeństwu obecność wśród niego jednostki, która życie swoje całe poświęciła umiłowanej przez siebie idei i umiłowanemu, tak niewdzięcznemu, choć tak wzniosłemu, zawodowi pedagogicznemu,

jednostki, która hartem ducha i charakterem, przymiotami tak wśród nas rzadkiemi, przykładem nam świecić może i powinna.

Przyjm, czcigodny Panie Profesorze, odemnie wyrazy mego najwyższego poważania.

D-r. fil. i med. **Piotr Pręgowski.**

Monachium d. 22 -go Czerwca 1905 r., Lindwurmstrasse 147.

(52.) **LIST OTWARTY.** Ucząc się niemieckiego języka, próbowałem rozmaitych podręczników i nauczycieli, ale rezultaty nauki były marne, prawie żadne.

Dopiero z porady nauczyciela, p. Tews, rozpocząłem na nowo naukę przy pomocy Pańskiego „Samouczka," z którego nauczyłem się po niemiecku, a potem po angielsku nadzwyczaj łatwo i prędko. Dzięki więc znajomości niemieckiego i angielskiego języka, dostałem tu w Ameryce, bardzo korzystne zajęcie, o jakie się napróżno kuszą moi koledzy, nieznający tych dwóch języków. Wydatek na książki zwrócił mi się z tysiącznym procentem. Zatem uważam „Samouczek" Pański za najlepszy podręcznik w Europie i w Ameryce, który cenię tysiąc razy wyżej, niż złoto i brylanty, bo te może łatwo ukraść złodziej, a „Samouczek" i wiadomość z niego nabyta jest niewyczerpanem źródłem skarbów, bezpiecznych przed złodziejami i rabusiami.

LEOPOLD KUZWA.

Toledo, Ohio, 224 Colborn-Str., Ameryka Północna.
Dnia 16-go Lipca 1905 r.

(46.) **LIST OTWARTY.** Długo ociągałem się z nabyciem Pańskiego „Samouczka„ Francuskiego, z przyczyny jego nieco pozornie wysokiej ceny, stosunkowo do moich funduszów.

Nareszcie zachęcony pochwałami moich przyjaciół i znajomych, odważyłem się nabyć 47 zeszytów tegoż „Samouczka," przy pomocy którego zrobiłem w krótkim czasie wielkie postępy w znajomości języka francuzkiego bez żadnego wysiłku umysłowego i przekonałem się, że każdy zeszyt „Samouczka," ma wartość nie kop. 15, ale co najmniej 15 rubli, bo oszczędziłem kilkadziesiąt rubli na pomoc nauczycielską.

Dziękuję Panu za mozolne opracowanie tak pożytecznego dzieła, które polecam każdemu, kto nie posiada środków, lub wcale nie może korzystać z pomocy nauczyciela.

WINCENTY SZKUTNIK.

Będzin, gub Piotrkowska. Dnia 4-go Stycznia 1898 r.

47. LIST OTWARTY. Prawdziwa wdzięczność dyktuje mi słowa pochwały i uznania, jakie bez zaprzeczenia należą się Panu za napisanie tak praktycznych podręczników do nauki języków obcych. Będąc z zamiłowania lingwistą, wziąłem się do nauki języka niemieckiego podług Pańskiej Metody, z bardzo małymi początkami. Przeszedłszy obadwa kursy widzę, że mogę już swobodnie wyrazić każde zdanie w mowie potocznej, a nawet czytać pisma niemieckie jak np. „**Moderne Kunst.**“ Teraz zaopatrzyłem się tylko w słownik i biorę się do klasyków niemieckich, co mi także z wielką łatwością przychodzi. Jeszcze lepiej poszło mi z językiem angielskim. Przeszedłszy kurs niższy, widzę, że mogę swobodnie władać językiem, o którym parę tygodni temu nie miałem pojęcia. Gdy przejdę kurs wyższy, mam nadzieję, że będę mógł czytać w oryginale Shakespeara i Byrona, co zawsze było mojem marzeniem. Śmiem tylko zapytać, dlaczego Pan nie wydał dotąd metody języka włoskiego. Są wprawdzie metody polsko-włoskie istniejące od lat 60-ciu, ale te nie odpowiadają już dzisiejszym wymaganiom. Również zdałby się w naszej literaturze pedagogicznej podręcznik języka czeskiego; bo chociaż to język tak podobny do naszego, a jednak do tego czasu nie mamy podobnej metody. Przepraszam, że robię Panu takie uwagi, ale pochodzi to jedynie z tej pewności, że każdy dalszy krok Pana na polu pedagogii będzie również uwieńczony powodzeniem, jak dotychczas. Być może, że Pan sam o tem już myślał, ale spotykał jakieś trudności. Jeszcze raz z całego serca dziękuję Panu za ułożenie tak pożytecznych podręczników do nauki języków obcych. **Seweryn Machalski**, urzędnik. Radom, d. 1-go Marca 1896 r.

48. LIST OTWARTY. Powziąwszy zamiar uczenia się języka niemieckiego, nabyłem w tym celu Pańską metodę p. t. „**Samouczek Polsko-Niemiecki**“, przy pomocy którego zrobiłem znaczne postępy w nauce, pomimo słabej pamięci. Zatem składam Panu serdeczne dzięki za napisanie prawdziwie pożytecznego dzieła dla chcących uczyć się języka niemieckiego bez nauczyciela. **F. Wiśniewski.** Henryszew, powiat Grodzicki, gub. Warszawska, d. 27 Maja 1897 roku.

49. LIST OTWARTY. Wyczytawszy w „Kuryerze Codziennym“ iluzyjną wzmiankę o Pańskich podręcznikach naukowych nabyłam 13 zeszytów Pańskiego „**Samouczka Polsko-Ruskiego**“, w celu zaspokojenia mojej ciekawości i mojego niedowierzania. Po dokładnom rozejrzeniu się w tymże podręczniku, znalazłam go daleko praktyczniejszym i lepszym niż sobie wyobrażałam. Bardzo praktyczny sposób nauczania, szczególniej umiejętne ułatwianie rzeczy nader trudnych, zachęciły mnie do rozpoczęcia nauki języka ruskiego z dziećmi memi, które z wielką łatwością i prawie zabawką nauczyły się po rusku i robiły niespodziewanie szybkie postępy w nauce. Śmiało więc przyznać mogę, że Pański „**Samouczek Polsko-Ruski**“ jest nieocenionym pomocnikiem nietylko dla mnie, ale także dla każdego, kto nie może korzystać z pomocy nauczyciela, szczególniej, że mieszkamy tu na krańcu świata cywilizowanego. Zasyłam Panu więc serdeczne podziękowanie za opracowanie tak pożytecznego dziełka i proszę o nadesłanie mi dalszych zeszytów „Samouczka“, które już wyszły dotąd z druku. **C. Brocnacka.** Ilińsk, gub. Permska, d. 22 Lutego 1899 roku.

50. LIST OTWARTY. Znam wiele metod i podręczników do nauki języka francuskiego w języku polskim, ale żaden z nich nie odznacza się taką systematycznością, takiem stopniowem i łatwem posuwaniem uczącego się w poznaniu i przyswajaniu sobie form i właściwości języka, takiem umiejętnem połączeniem teoryi z praktyką, jak to ma miejsce w kursie języka francuskiego, opracowanym przez Pana. Można z najzupełniejszą słusznością przyznać, że dobre strony i zalety innych wydawnictw zjednoczyły się w kursie języka francuskiego przez Pana ułożonym. Sam będąc przez lat przeszło trzydzieści nauczycielem języków starożytnych, a obecnie emerytem, z prawdziwą przyjemnością spotkałem książkę tak wybornie opracowaną i niezmiernie ułatwiającą poznanie przedmiotu. **Piotr Rostkowski.** Pińczów, gub. Kielecka, d. 19 Listopada 1899 roku.

43 **LIST OTWARTY.**

Po francuzku umieć było mem marzeniem
Od pewnego czasu i wielkiem pragnieniem,
Które nie mogło długo przyjść do skutku,
To było przyczyną często mego smutku.
Wszak francuzkiego uczyć się języka
Nie jeden młodzian starannie unika.
Ja zaś języka tego nie umiałem,
Bo przewodnika ku temu nie miałem.
Lecz szczere chęci nie znają przeszkody,
Torując drogę, jakby fale wody.
Po długim namyśle, głębokich debatach
Przekonałem się o tych wielkich stratach,
Jakie bez obcych języków ponosić
Musimy często i pomocy prosić;
Czytając nieraz romanse, powieści,
W których się wiele słów francuzkich mieści,
Tem głębsze za późno odczuwałem żale,
Żem się nauczyć wcześniej nie mógł wcale.
Chciałem się uczyć... powetować szkody;
Lecz natrafiłem na znaczne przeszkody,
Bez nauczyciela uczyć się nie można,
A znowu fortuna nie bardzo zamożna
Nie pozwalała mi wziąć go do pomocy.
Aż pewnego razu wpadła mi przed oczy
Gazeta... którą natychmiast przejrzałem,
Następne słowa z szpalt jej wyczytałem:
„W Warszawie co tydzień w zeszytach wychodzi
Podręcznik, na którym, jak starzy, tak młodzi
Znając po polsku, nauczyć się mogą
Po francuzku sami, jeszcze uczyć kogo.“
— Aże się można nauczyć samemu,
Więc się oddałem żalowi próżnemu—
Myślałem sobie w mej żywej radości
I skorzystałem z dobrej wiadomości,
Bo sprowadziłem dwadzieścia zeszytów,
I tak dosięgnąłem marzeń moich szczytów.
Nie potrzebując pomocy niczyjej,
Poznałem język mieszkańców Francyi
I w treść prawdziwą przysłowia znanego:

„Dla szczerze chcących niema nic trudnego"
Wnet uwierzyłem po zrobionej próbie;
A że niewdzięcznym wcale być nie lubię,
Posłałem podziękę Panu Reussnerowi
Pożytecznego dzieła autorowi,
Którą, gdy jakiś jegomość zobaczył,
O czczą reklamę posądzić mnie raczył.
Napisał do mnie list anonimowy,
W nim się dowoli naśmiał z mojej głowy,
Że do ludzkiej wcale niepodobną noszę.
Lecz ja z złośliwego listu jego wnoszę,
Iż on zapewne taką sam posiada,
Więc mu nie zazdroszczę, zazdrość brzydka wada.
Ten „Samouczkowi" psuje opinię
I pod Reussnerem skrycie dołki ryje.
Lecz w bezsilnej złości ani nawet zgadnie,
Ani się spostrzeże, kiedy sam w nie wpadnie.
Że zaś Reussnera nigdy żadna strata
Nie spotka, będzie żył przez długie lata,
Bo Wszechmogący pozwolić mu raczy
Dożyć owoców z nasion trudnej pracy.
Ja zaś publicznie głosić będę śmiele,
Że z „Samouczka" skorzystałem wiele.
Dziś po francuzku czytam, co się zdarzy
Nawet utwory francuzkich pisarzy;
I z powieściami umiem sobie radzić,
I korespondencyę francuzką prowadzić.
Więc jakże nie być autorowi wdzięcznym,
Gdy się nauczy w czas kilkomiesięczny
Bez nauczyciela, sam tego wszystkiego
Z pożytecznego „Samouczka" jego.
A zatem poznaj miły anonimie,
Co w tajemnicy ukrywasz swe imię,
Że w „podziękowaniu" mem wcale nie kłamię,
Ni myślę służyć kłamliwej reklamie.

HENRYK BEDNARSKI.

Dąbrowa Górnicza, gub. Piotrkowska,
d. 8 Czerwca 1897 r

Wyszedł z druku podręcznik opracowany i wydany przez Plato v. Reussnera, zatytułowany:

Informator Portfelowy.

Ta broszurka maleńka, mogąca się wygodnie pomieścić w małym pugilaresie, obejmuje 96 stronic najdrobniejszego druku (nonparel), którego treść stanowią różnorodne informacye, a oprócz tego mieści się w nim mapka Królestwa Polskiego, plan miasta Warszawy, kolei konnych i teatrów Warszawskich, a nakoniec 32 stronice Kalendarzyka Portfelowego, jako dodatek, z którym razem wziąwszy, cały Informator obejmuje 128 stroniczek.

Treść całego **Informatora** rozłożona jest na 4 grupy, a mianowicie:

Grupa I-sza obejmuje: **Informacye Astronomiczne, Gieograficzne i Statystyczne,** t. j. krótki rys o gwiazdach stałych, planetach i satelitach, o kuli ziemskiej, podzielonej na 5 części, z półwyspami, największemi wyspami, spis najwyższych gór i wulkanów; oceanów, mórz, największych jezior i rzek na ziemi z oznaczeniem obszaru każdej miejscowości w milach, a częścią w kilometrach kwadratowych. — Dalej alfabetyczny wykaz najznaczniejszych państw na całej kuli ziemskiej, wykaz państw europejskich w stosunku przestrzeni i ludności, — odległość większych miast od Warszawy, porównawcza tablica czasu w różnych miastach podczas południa w Warszawie, wykaz największych miast w Europie pod względem zaludnienia, spis ludności w Europie pod względem narodowości około połowy XIX wieku, wykaz ludności na początku XIX wieku i miast położonych najwyżej ponad powierzchnią morza. Nakoniec Cesarstwo Rosyjskie w 97 guberniach i obwodach, Królestwo Polskie w 10 guberniach z podziałem na 84 powiaty, z oznaczeniem przestrzeni i ludności, najważniejsze jeziora i rzeki w Królestwie.

Grupa II-ga obejmuje: **A. Informacye Rachunkowe, t. j. miary, wagi i monety** ruskie i polskie, a mianowcie: miary długości, powierzchni i objętości z objaśnieniem, jak się tworzy i skraca kwadrat i sześcian; — miary ciał sypkich, płynów i handlowe, wagi okrętowe, karatowe, aptekarskie i ogólne; monety, podział czasu, metryczny system rachunkowy prosty i porównawczy.

Grupę III-cią stanowią **B. Informacye Szkolne,** obejmujące: wykaz zakładów naukowych rządowych, wyższych, średnich i niższych męzkich i żeńskich, a także różne szkoły prywatne średnie i niższe, męzkie i żeńskie w Warszawie; wszystkie razem na 35 gatunków podzielone.

Grupę IV-tą stanowią **C. Informacye Ogólne,** a mianowicie: władze duchowne, spis świątyń różnych wyznań w Warszawie, wykaz władz cywilnych, wojskowych, sądowych, skarbowych, różnych instytucyi finansowych, kas oszczędnościowych, władze policyjne, cyrkuły, władze miejskie, komunikacyjne i pocztowe, konsulaty zagraniczne, zakłady dobroczynne, szpitale, lecznice prywatne, ceny miejsc w teatrach Warszawskich, rządowych i w cyrku, hotele, redakcye gazet, księgarnie, biblioteki, czytelnie bezpłatne, bióra rekomendacyjne, koleje konne (tramwaje) w Warszawie, kolejki podmiejskie, opłata dorożek i posłańców, adresy alfabetyczne od lit. A do Z i porównanie centymetrów z calami i werszkami ruskimi, czyli miarodajna skala.

Przejrzawszy dokładnie tylko sam spis treści na 2 i 3-ej stronie okładki **Informatora Portfelowego,** każdy czytelnik może sobie już sam wyobrazić wartość i pożyteczność tej broszurki, która wyświadczy nieocenione usługi każdemu, kto tylko umie czytać.

Szczególnie dla młodzieży uczącej się, może **Informator** stanowić wielką i nieocenioną pomoc przy nauce jeografii i rachunków, z których to przedmiotów mieści się właśnie kwintesencya w I i II-ej grupie **Informatora.**

Niemniej także i dla tych, którzy się wcale nie uczyli rachunków i jeografii, może **Informator** służyć za przewodnika i nauczyciela.

Informator ten służyć może nie na jeden rok lub dwa, ale na czas dłuższy, nieoznaczony, nieograniczony.

Kalendarzyk w tymże Informatorze stanowi tylko dodatek dowolny, chwilowy, który można z początkiem każdego nowego roku odjąć, a na miejsce jego włożyć nowy kalendarzyk według upodobania i potrzeby, a to nie wpływa wcale na objętość, ani na wartość Informatora.

Słowem **Informator Portfelowy Reussnera** może z korzyścią służyć każdemu bez różnicy wieku i płci, zawodu i stanu za bardzo nizkę cenę, bo tylko 25 kop.

Nabyć go można w każdej księgarni.

Nakład autora ul. Złota 6. *Warszawa*

